- 1 Alı Bulu mv Bi Yesu Kristo ւwւ asvn wanklaan amv ilotsua ası ու. 2 lleba múto fe aliá Bulu onosu otoipu Yesaia lowanlin wa mu owuluto obee,
 - < < Kι, ndε obi wa gya fυ nkpa. Mu obéla okpa ha fu ni.
 - <mark>3 </mark>)kv dekplvn dimbisv əbee,
 - < Mlıla anı Wie əkpa.

Mlıtswii ıkpa ha mv! > >

- 4 Asu Ͻbɔpυ Yohane lɛba ɔdɛ aha asu bɔ, ɔdɛ Bulu asʋn ɔkan da Yudea dimbisυ ɔbεε, < < Mlıdamli kluntə, amlısi lakpan bwε; Bulu osikie mlı, ambə mlı asu. > > 5 Aha botsu Yerusalem wulutə pú Yudea əmátə féé ba mu wa. Bele amú lakpan blı, ələbə amú asu Yordan ntsutso.
- 6 Yohane lowa kposo-imi atadιε, οlopu owulu-kpakpa ofε klι músu. Atsantsankυ pú ɔkwɛn otegyi. <mark>7</mark> Oletsia da asυn amυ ɔkan, blι ɔbεɛ, < < Okvá odvn mi bu oma oba. Mmofun ání nógyonka sanki mu ntvkvta ofe kvraa. 8 Mi mý a, ntsu ndepvbo mli asu, tame mv mý obópυ One Wankthe bo mlt asu.>>

Yesu Asubo Pú Mu Isoki

(Mateo 3:13--4:11; Luka 3:21-22; 4:1-13)

- 9 Nkε amυtə a, Yesu lotsu Nasaret, wuluá ιbυ Galilea əmátə ba Yohane wa, Yohane ləbə mu asu Yordan ntsutso. 10 Yesu lenya dalı ntsu amutə alı, olowun nwuluta lefinki, Əne Wankıhe dekplı dalı múto fe abroduma, ilobogyonka musu. 11 lnu ome ku lotsu osusu obεε, < <Fugyi mι biá ntodwe, mι ansι tehιε gyi mu ιwι nι.>>
 - 12 lnυnυ Ͻηε Wankιhε amυ lεkpa Yesu ya dimbisυ. 13 Oletsia ιηυ

nkε advana, Satan letsia bəsə mu kı. Mua pututə-mbwı letsia, Bulu-abəpu bεba bεkı musu.

Yesu Gyumagyihe Asıtsua

(Mateo 4:12-22; Luka 4:14-15; 5:1-11)

- 14 Bεkıta Yohane tswı obu ɔma a, Yesu lɔyɔ Galilea ɔmátɔ, ɔdɛ Bulu asun wanklaan amu ɔkan da. 15 Ͻbεε, < < Brε amu lafun. Bulu iwiegyi amu lawie woyi ta. Mlıdamli kluntɔ ba Bulu wa, amlıhɔ mu asun wanklaan amusu gyi. > >
- 16 Ekε ɔkυ Yesu na Galilea ɔpυ ɔnɔ, olowun Simon mua mu gyama Andrea. Budɛ asawu tswi, tsufɛ aye alɛpu bugyi. 17 Μυυ ɔlɛbla amú ɔbɛɛ, < < Mlıba bobuo mi. Nɔ́bwɛ mlı anyankpusa alɛpu. > > 18 lnunu besi amú asawu aná tswi, kpla buo mu.
- 19 Olenatı yə nkpa kpalobi a, olowun Sebedeo abi, Yakobo mua mu gyama Yohane ε. Βυbυ əkluntə, budε amú asawu bın. 20 lnunu Yesu letı amú ε, benatı si amú sı mua mu apafə wa əklun amutə ba bobuo mu.

Yesu Əŋɛ Lalahɛ Gya

(Luka 4:31-37)

- 21 Yesu mva mv akasıpv bəyə Kapernaum wulutə. Ələyə Yudafə ofiakpa yosuna atə əkpvnv ədake. 22 Mv atosunahe lobwie amú ənə, tsufe olosuna amú atə tumisv. Megyi fe Mose mbla asunapv amv.
- 23 Oyin ɔku lɛba ofiakpa unu, ɔŋɛ lalahɛ bu musu. 24 Olɔkplun blu ɔbɛɛ, < Yesu Nasaretyin, amansu bu anua funyɔ nsunɛ? Anu ɔhukpa fɛba loo? Nyin ɔha oduá fugyi. Fugyi Bulu Oha Wankuhɛ amu nu! > >
- **25** Yesu ləkplun wa əŋε amu əbεε, < < Kpa ənə bun, afudalı mutə. > >

- 26 lnυ ɔŋɛ lalahɛ amu lɔwusu oyin amu ɔwunlınsu, sura okitikiti kuklukuu, dalı mutə. 27 ɔnɔ lobwie amú féé, bɛfutɛ aba bɛɛ, < < Ntɔ ofula nι? lnι mú a, atosunahɛ pɔpwɛ nι. Oyin anfı bu tumi, ɔtɔkplun wa ɔŋɛ lalahɛ, itobu mu. > >
 - 28 lnı sv Yesu ıda lɛklɛı wa Galilea əmá amvtə féé.

Aləpu Tsətsəətsə Tsa

(Mateo 8:14-17; Luka 4:38-41)

- **29** Yesu mva mv akasıpv benya dalı Yudafə ofiakpa ınv alı, bəyə Simon mva Andrea woyitə. Yakobo mva Yohane ε bvbv amútə.
- Boyo a, owisu lakıta Simon mu sia tsıhɛ, oda. lnunu bɛbla Yesu otsı amu ıwı asun. 31 Muu oloyo yɛkıta otsı amu ıbı, tsu mu kusu. lnunu owisu amu lokusu musu, olobwe amú afooto.
- 32 Mú ntupwe foon a, bopu alopu pú aha ání one lalahe de amú han féé ba Yesu. 33 Wulu amu féé beba befia woyi amu ono. 34 Yesu letsa aha tsotsootsoá bude ιlo otsan-otsan lo. Olegya one lalahe tsotsootso ε le ahato. Omeha one lalahe amu abutoι, tsufe amú féé buyin mu.

Bulu Asvn Okanda Galilea Omáto

(Luka 4:42-44)

- 35 Mứ ɔyıkɛhɛ bakɛ a, Yesu lɛdalı wulu amutɔ yɔ ıtsɛtɔ ɔdɛ mpaı bɔ. 36 Tamɛ Simon mua mu aba bɔbɔ mbɔdı dunka mu alu yowun mu. 37 Brɛá bowun mu a, bɛbla mu bɛɛ, < < Aha féé budɛ fu dunka. > >
- 38 Μυυ Yesu lɛbla amú ɔbɛɛ < < Mlıha ayɔ awulu bambasu, anyɛda Bulu asun amu ɔkan ιnυ ε, tsufɛ ιnι su nɛba nι. > >
- 39 lnv oloyo yeki Galilea omáto féé, ode asvn amv okan da Yudafo ofiakpa féé, ode one lalahe gya le ahato.

Ulo Pepe Olopu Oku Tsa

(Mateo 8:1-4; Luka 5:12-16)

- 40 llə pεpε ələpu əku leba beda akpawunu Yesu ayabitə, kokoli mu əbεε, < < Owie! Νι fótsula a, fétalı ha mı ιwι béplι. > >
- 41 Mu asun lawa Yesu nwe. Mú su aletunki ibi da mu, bla mu abee, < < Natsula, fu iwi ipli! > > 42 Inunu ila pepe amu ileta, mu iwi lepli. 43-44 Muu Yesu leda mu ala abee, < < Mábla ahaa asun anfi. Nati laa afupu fu iwi yosuna Bulu igyi ahapu, afuha mu iwigyurata amuu Mose mbla losuna tsu ila pepetsa iwi amu. Igyi adansie suna aha ání fu iwi lapli. > >
- Tame oyin amu lenya dalı ınu alı, ɔlɔwa mú ɔkan da bı. Əlɛda asun amu ɔkan wulu amutɔ féé fia. Mú su Yesu mɛtra talı lɛ ıwı ɔwan wie wulu kukutɔ, ɪtsɛtɔ oletsia tsia. Tamɛ mú o a, aha betsia tsu ntınɛ-ntınɛ ba mu wa.

2

Proofread 30-06-09

Tsukυlε Osinpυ Tsa

(Mateo 9:1-8; Luka 5:17-26)

Nkɛ kpalobi ku əma a, Yesu leyinki yə Kapernaum wulutə. Aha bonu ání alaba woyi. 2 Mú su aha tsətsəətsə beba bəbula woyi amu. Okpa kuraa utra ma unuá fótsun wie mútə. Yesu leda Bulu asun amu əkan suna amú. 3 Aha abana aku bəsura tsukulɛ osinpu akpasu ba mu. 4 Odəm amu su bumenya əkpa pu mu wie Yesu wa. Inı su bəyədu obu amu awunsu, da mú ətunɛku tii. Bɛkplua akpa amu tsun əbə amutə, pu mu tswi Yesu ansıtə. Men lowering the paralytic through a hole in the roof|WA03824b.tif|span|MRK2:3-12|Graham

Wade, United Bible Societies, Nairobi|Bεkplıa akpa amυ tsun ɔbɔ amυtɔ, // pu mu tswι Yesu ansıtɔ.|Marko 2:4 Brεά Yesu lowun ání bahɔ mu gyi a, ɔlɛbla tsukulɛ osinpu amu ɔbɛɛ, < Mı bi, nasi fu lakpan kie fu. > >

- 6 lnυ Mose mbla asunapυ akυá butsie ιnυ, bεblι wa nwunto bεε,
- 7 < < Ntɔ asun oyin anfı dɛblı alı? Megyi mbusuo alabɔ a? Ma ε ɔbétalı si lakpan kie aha dun Bulu nkυlɛ? > >
- 8 Yesu lebiá bude nwen gyi amú nwunto. Mú su olefite amú obee, < < Ntogyi su mlide ini odu gywiin? 9 Momu ibówa ablile ání nébla tsukule osinpu anfi? < Nasi fu lakpan kie fu> nte < Kusu tsu fu akpa afunati? > 10 Tame ndekleá mlibiá mi, Nyankpusa-Mu-Bi anfi mbu tumi oyi anfito si aha lakpan kie amú. > > lnu olebla tsukule osinpu amu obee, 11 < < Nde fu bla mbee, kusu! Tsu fu akpa afunati yo woyito! > >
- 12 lnυnυυnυ ɔlɔkusu tsu mu akpa, natı amú ansıtɔ ınu. lnı lɔwa amú féé wanwan, bɛkanfu Bulu blı bɛɛ, < < Anımɔkuwun ofula anfı odu kı. > >

Lewi Tı

(Mateo 9:9-13; Luka 5:27-32)

- 13 Yesu letra yɔ Galilea ɔpu ɔnɔ. Odɔm kpɔnkpɔɔnkpɔntı bɛba mu wa, olosuna amú atɔ. 14 Brɛá ɔlɔpu ɔyɔ a, olowun Alfeo mu bi Lewi tsie mu lampoo ɔhɔkpa. Muu ɔlɛbla mu ɔbɛɛ, < < Bobuo mι. > > lnunu ɔlɔkusu buo mu.
- 15 Mú ɔma a, Lewi lɛtı Yesu mua mu akasıpu atɔ ogyikpa mu woyitɔ. Lampoo ahɔpu pú lakpan abwɛpu tsɔtsɔɔtsɔ ε bobuo mu ba atɔ amu ogyikpa. 16 Brεά Mose mbla asunapu amutɔ akuá bugyi Farisifɔ bowun ání Yesu mua lakpan abwɛpu pú lampoo ahɔpu budɛ

atɔ gyi a, bɛfitɛ mu akasıpu bɛɛ, < < Ntogyi su mua lakpan abwɛpu pú lampoo ahɔpu budɛ ıbı wa gyi atɔ? > >

17 Yesu lonu asun anfı, əlɛbla amú əbɛɛ, < < Aləpu lehian ılə ətsapu, megyi aha ání ιwι bu amú ənlın. Mmɛba aha wanklaan ətıkpa, mboun lakpan abwɛpu ətıkpa nɛba. > >

Onokli lwi Asun Fitehe

(Mateo 9:14-17; Luka 5:33-39)

- 18 Asu Obopu Yohane akasıpu pú Farisifo butetsia klı οπο. Ekε oku aku beba befite Yesu bee, < Ntogyi su Yohane akasıpu pú Farisifo akasıpu buteklı οπο, tame fu akasıpu mú butamaklı οπο? > >
- 19 Yesu lɛlɛ mứ ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Nι ɔtsı ɔkpaιnpu bu mu anyawie wa a, bɛ́klı ɔnɔ? Ekɛkɛɛkɛ! lnιá ɔbu amú wa anfı mứ a, bumɛ́ɛklı ɔnɔ.
- 20 Tame eke ku béba ání békpa oka otsiapu amu natı si amú. Alı nke amuto béklı ono nı.
- 21 < < Dhaa tamapu tati popwe tan tati dada. Tsufe tati popwe amu ιβέκρικρι tsii dada amu ικυ le, ha otankpa ιπυ βέλατει tsia. 22 Alı ken butamapu nta popwe wa owulu-kpakpa kente wuheto nι. Nta popwe amu iβόfu fa kente amu tsitsa, yinta kente amu ε. lnı su owulu-kpakpa kente popweto butopu nta popwe wa. > >

Okpunu Odake Mu Wie

(Mateo 12:1-8; Luka 6:1-5)

- Yesu mva mv akasıpv bətsvn ayo ndə kvtə əkpvnv ədakε, mv akasıpv bəpvsa ayo amv kv wi. 24 Farisifə akv bowun amύ, bɛfitɛ Yesu bɛɛ, < < Ki, ntogyi sv bvdɛ təá anı mbla mɛha əkpa bwɛ əkpvnv ədakɛ? > >
 - <mark>25</mark> Yesu lεfιτε amύ ɔbεε, < < Mlımɔkυkla nu tɔá Owie Dawid lɔbwε

breá akun de mua mu abuopu, buma totoá bégyi? 26 Olebitiwie Bulu osumkpa yotsu bodobodoá bapuha Bulu igyi ba, mua mu abuopu amu begyi, Bulu igyi ohapu dehen Abiata bısu. Bulu igyi ahapu nkule bele okpa butegyi alı bodobodo amu. >>

- 27 Mυυ əletra bla amύ əbεε, < < Nyankpusa su Bulu ləbwε əkpunu ədakε amu. Megyi əkpunu ədakε amu su Bulu ləbwε nyankpusa.
- <mark>28</mark> Mύ sv mւ, Nyankpvsa-Mv-Bi anfւ gyi əkpvnv ədakε mv wie! > >

3

Proofread 30-06-09

Ulotsa Okpunu Odake

(Mateo 12:9-14; Luka 6:6-11)

Yesu letra yo Yudafə ofiakpa unu a, oyin əku tsie unu, mu ıbı kule lawu. Aha aku bete Yesu kı bee əbétsa mu ılə əkpunu ədake amu, menı bénya mu ıwı asun blı. Yesu lebla oyin amuu mu ıbı kule lawu amu əbee, < Kusu belu amú ansıtə nfı. > 4 Muu əlefıte amú əbee, < Ntə anı mbla leha əkpa ání abwe əkpunu ədake? Yile loo, nte lalahe. Ahə əha nkpa loo, nte amə mu? > >

Tamɛ ɔhaa mɛlɛ mú ɔnɔ. 5 Yesu lɔpu ɔblɔ kı amú bomli. Uɔhɔ mu ɔsın, tsufɛ kluntɔ bu amú odwin. Muu ɔlɛbla oyin amu ɔbɛɛ, < < Tınkı fu ıbı amu. > > Olenya tınkı mú alı pɛ, ɔŋɛ lowie mútɔ. 6 Farisifɔ amu bɛdalı yɔ, amúa Owie Herode aha bɛkıta agywıın ununu alıá bɔ́bwɛ bɔ́mɔ Yesu.

Aha Tsətsəətsə llə Tsa

7-8 Yesu mva mv akasıpv benatı bəyə Galilea əpv ənə. Ədəm kpənkpəənkpəntı bobuo mv tsu Galilea mva Yudea əmátə, Yerusalem, Idumea, Yordan bvnkpa əbin pv Tiro mva Sidon nsaintə

ba mu wa. 9 Aha amu bodubi. Mú su olebla mu akasipu obee, budunka oklun ku yai ha mu, meni bumóoputa mu. 10 Tsufe alatsa aha tsotsootso ilo. Mú su alopu amuto okugyioku dekleá obópu ibi da mu. 11 Ni aha ání one lalahe bu amúsu benya wun mu ali badida mu ayabiasi, sura okitikiti bli bee, < Fugyi Bulu mu Bi amu ni! > > 12 Tame oleda one lalahe amu ola kinkiinkin obee, imáha aha abubi

Akasıpu Amu Ada

mυ.

(Mateo 10:1-4; Luka 6:12-16)

Yesu lodo yo boso, oleti aha ání mo onuto odekle, boyoto mo.

14-15 Moo olele amóto aha duanyo, oleti amó mo sumbi ayopo ání moa amónyo bétsia; otsia wa amó aboyeda mo ason okan, abogya one lalahe le ahato.

16 Aha duanyɔ amʊ ada gyi, Simon ání ɔlɛdunka mʊ Petro;
17 Sebedeo abi Yakobo mʊa mʊ pio Yohane (ɔlɛdunka amứ ada ɔbɛɛ, < Boanerges. > > Mứ ası gyi, < < ⊃prada abi. > >);
18 Atrahɛ gyi;
Andrea, Filipo, Bartolomeo, Mateo, Toma, Alfeo mʊ bi Yakobo,
Tadeo mʊa Simon ání ogyi ɪwɪsʊtsia adunkapʊ ɔpasuatɔ ɔha 19 pứ
Yuda Iskariot ání ɔlɛbɛlɛ mʊ ha.

Yesu Mva Beelsebul

(Mateo 12:22-32; Luka 11:14-23; 12:10)

- 20 Breá Yesu loyo woyito a, odom betra ba unu. Mua mu akasıpu bumenya okpa ání bégyi ato kuraa. 21 Breá mu woyito aha bonu mu uwi asun a, boyo beyekpa mu, tsufe buki bee mu nwun layinta.
- 22 Mose mbla asunapυ akυá botsu Yerusalem ba ιπυ bεblι bεε, < < Ͻηε lalahε owie Beelsebul tsie mυτο. Μυ tumi ɔdɛpυgya ɔŋɛ

lalahe le ahatə. >>

- 23 Μύ sv Yesu lett amύ ba mv twt wa, ɔlɛbla amύ asvn ayebitɔ ɔbɛɛ, < < Nkalı ɔbvnsam ɔbétalı gya mv twt? 24 Iwie ogyikpa ání tlaye anyɔ, bvdɛ aba kɔ tbédtda. 25 Woyi oduá mútɔ atsiapv bvdɛ aba kɔ ε tobwie. 26 Μύ sv nι ɔbvnsam dɛ mv twt gya a, ɔméɛtalı lut. Μυ ɔnɔ ɔmɔkpa nι.
- 27 < < Dhaa méetalı wie owunlınpu woyito yokula mu ato, nketı alagyankpa kıklı mu tswi, asa obétalı kula mu ato féé.
- 28 < < Dnokwalı ndε mlı bla mbεε, Bulu obétalı si lakpan pú abususu kugyiku kie nyankpusa. 29 Tamε nı oku oblı abususu Dŋε Wankıhε amu ıwı a, Bulu méesikie mu εκεκεεκε, tsufε alabwε lakpan ání sikie ma mú ıwı. > > 30 Aha aku bɛblı bɛɛ, ɔŋɛ lalahɛ bu Yesuto. Mú su odɛ ını blı nı.

Yesu Abusuanfo Onuto

(Mateo 12:46-50; Luka 8:19-21)

- Yesu mu yin mua mu apio beba belu kpankpa, bowa oku bee otu mu ha amύ. 32 Odom butsie bomli mu, bebla mu bee, < < Fu yin mua fu apio bulu kpankpa, bude fu dunka. > >
- 33 Μυυ Yesu lɛfitɛ amύ ɔbɛɛ, < < Amɛndı gyi mı yin mύa mı apio? > > 34 Μυυ ɔlɛkı aha amυυ bυtsie bomli mu amυ, blı ɔbɛɛ, < < Mlıkı, mı yin mύa mı apio gyi aha anfı a! 35 Ohagyiɔha ání ɔtɔbwɛ Bulu apɛ a, mugyi mı pio pứ mı yin nı. > >

4

Proofread 30-06-09

Ato-abi Owunyapu lwi Yebi

(Mateo 13:1-9; Luka 8:4-8)

- Yesu letra kusu yo ode ato suna Galilea opu ono eke oku. Odom amu bobomli mu. Mú su olodu wie oklunto, yetsia opu amusu, aha amu ε bulu opu ono unu. 2 lnu olosuna amú ato tsotsootso ayebito obee,
- 3 < < Mlunu! Odotopu oku loyo ato-abi owunyakpa. 4 Breá ode mú wunya a, ιku lowulı okpato, mbubwi beba botswetswe mú féé. 5 lku ε lowulı abutasu, otıneá ısı kpalobi dın. llowa osa kwe, 6 tame breá owi lelın a, ıloto mú mo, tsufe mú nlin moyo ototo. 7 Abi amu ku lobun awuto. Awu amu lobula kıta mú, ımɛdan. Mú su imoswie abi. 8 Tame abi amu ku ε lowulı osulu wanklaansu. llokwe, dan, swie abi, ıku aduesie (60), ıku ε lafa (100). > >
 - <mark>9</mark> lnυ ɔlɔmɔ mú ɔnɔ ɔbεε, < < Oha ání ɔbυ asυ onu! > >

Toá Svá Yesu Lotot Ayebisv

(Mateo 13:10-17; Luka 8:9-10)

- 10 Brεá ilesi Yesu mva sumbi ayəpv duanyə amv pú aha kpalobi akvá bvbuo mv a, bobwii ιpa ha mv bεε, əlε yebi anfı ası suna amú.

 11 Mvv əlɛbla amú əbεε, < < Mlı mú a, Bulu laha mlı əkpa əbεε,
- mlıbı mu iwiegyi amu ıwı asun ŋainhe. Tame nde aha bamba asun bla ayebisu,
 - 12 < Μεπι bówun lawun, tamε bυmέεbι mύ.

Bónu lanu,

tamε bυmóonu mú ası.

Nı megyi alı tekı bédamli klunta,

Bulu obési amú lakpan kie amú.> >>

Ato-abi Owunyapu Yebi Amu Ası

(Mateo 13:18-23; Luka 8:11-15)

13 Mυυ Yesu lɛfttɛ amú ɔbɛɛ, < Nı mlımonu yebi anfı ası a, mú nkalı mlɔ́bwɛ asa mlónu trahɛ féé ası? 14 Atɔ-abi amuu owunyapu amu dewunya amu gyi Bulu asun amu. 15 Abi amuu ılɔwulı ɔkpasu amu gyi aha amuu benya nu Bulu asun amu alı ɔbunsam labɛlɛ mú lɛ amú kluntɔ natı amu. 16 Abi amuu ılɔwulı abutasu amu gyi aha amuu bonu asun amu pɛ, bahɔ mú ansigyisu, 17 tamɛ ınıá buma nlin su a, asun amu ıtamatsia amútɔ yɔ. Mú su nı budın amúsu ntɛ ıwıɔsın ku ıtu amú asun amu su a, ınunu butɛdıda. 18 Abi amuu ılɔwulı awutɔ amu gyi aha amuu bonu asun amu a, bahɔ mú, 19 tamɛ ɔyı anfıtɔ atohianhɛ ıwı gywıın, pu mútɔ atonyahɛ ıwı ɔnsıpɛ tegyi asun amusu. lnı su butamaswie abi. 20 Abi amuu ılɔwulı ɔsulu wanklaansu amu gyi aha amuu bonu asun amu a, butegyi músu. lnı su ıtɛha butɔbwɛ yile fɛ alıá atɔ-abi amu loswie, ıku aduasa (30), ıku aduesie (60), ıku ɛ lafa (100) amu. > >

Dkandı lwı Yebi

(Luka 8:16-18)

21 Yesu lɛfutɛ amú ɔbɛɛ, < < Bυtonywɛ ɔkandıɛ pu ɔlɔ bun músu, ntɛ puwa mpa ayası? Megyi ɔfuakpa butɔpubian? 22 Tɔtɔ ma unuá ibéŋain, umɛ́ɛlun ɔwan. Asun ŋainhɛ kuku ε uma unuá bumɛ́ɛbı mú.
23 Ohagyiɔha ání ɔbu asu onu! > >

24 Μυυ ɔlɛblı ɔbɛɛ, < < Mlıyaa asu wanklaan mlı asun-nutɔ. ltɔá mlɔ́pususu ha mlı aba a, mứ ken Bulu ɔbɔ́pususu mứ wanklaan, lapu ιku tsıa mứtɔ ha mlı nı. 25 Tsufɛ ɔha ání odekleá obónu mı atosunahɛ amu ası a, Bulu ɔbɔ́pu ıku tsıa mứtɔ ha mu. Tamɛ ɔha ání omedekleá obónu mứ ası a, Bulu ɔbɔ́swu mu kpalobi amuu alabı amu kuraa. > >

Oyi-ibiá ldedan lwi Asun

26 Yesu letra blı ɔbɛɛ, < < Bulu iwiegyi amv igyi fɛ alıá ɔha todu oyi-ibi mv ndɔtɔ. 27 Nı owi uta a, ɔha amv tɛklɛdı. Nı ɔyı ukɛ a, ɔtɛlakvsv, tamɛ omeyin alıá utɔbwɛ asa oyi-ibi amv utɔkwɛ dan. 28 Ͻsvlv onuto tɛha mứ tɔkwɛ. Itegyankpa lɛ atɛ, wa ntswutswı, asa utɔbɔbwɛ abi onuto. 29 Tamɛ ayo amv inya blı pɛ, ɔdɔpv amv latsu mv ɔdayi ɔyɛtın mứ, tsufɛ mứ tɪnbɪ lafvn. > >

Takyi-akpin Ibi Yebi

(Mateo 13:31-32, 34; Luka 13:18-19)

- 30 lnυ Yesu lɛfttɛ ɔbɛɛ, < < Ntɔ Bulu iwiegyi amu lɛltan? Ntɛ yebi mɔmu nɔ́pusuna altá igyi? 31 Igyi fɛ takyi-akpin ibi. Múgyi tukuriibi nyi-abitɔ fɛ́ε nt. 32 Tamɛ nt tdan a, ttɔbwɛ tfa fuahɛ dun tfa kugyiku. Mú abambi tekpikpli, mbubwi butogyonka mú ast. > >
- Oletsia pu ayebi anfı odu tsətsəətsə suna amú atə, yəfun alıá aha amu bétalı nu mú ası. 34 Omebla amú asun kukuá imegyi ayebi ələputəi. Tame nı isi mua mu akasıpu nkule a, ətele togyitə ası.

Atsufu Asıba

(Mateo 8:23-27; Luka 8:22-25)

- Alı εκε amu ntupwesu a, Yesu lebla mu akasıpu əbεε, < < Mlıha afa Galilea əpu yə mú əbɪn! > > 36 Muu bowie əkluntə, akasıpu amu bepla mú, benatı si ədəm amu. Nklun bamba ku ε lobuo amú. 37 Afu kpənkpəənkpəntı ku ləwa tsun bı. Mú su ntsu deda wie əklun amutə, idekle ımɛ. 38 Tamɛ Yesu mú ŋɛlın sumuɛsu əklun amu əma ədedidi. Akasıpu amu betsinki mu. Muu befitɛ mu bɛɛ, < < Osunapu, ınıá anıdɛ ntsu wie a, fumotsu kuku lɛ mútə? > >
- 19 lnυ Yesu lokusu le ono wa afu amu, olebla opu amu obee, < < Kpa ono bun! Dι diin! > > lnυ afu amu lesi tsun, ιnυ féé lolua.

Jesus orders a storm to stop|DN00435b.tif|span|MRK4:36-41|Darwin Dunham, United Bible Societies, Nairobi|Yesu lɔkυsυ lɛ ɔnɔ wa afu amυ.|Marko 4:39 40 Μυυ ɔlɛfιtɛ amú ɔbɛɛ, < Ntogyi su mlɪdɛ ifu nya alı? Mlɪmá hogyi?>>

41 Ifu lehιε kıta amύ, befite aba bεε, < < Nyankpusa ɔmɔmυ nı, afu mua ntsu kuraa tonu mu ɔmε alı? > >

5

Proofread 30-06-09

Ͻηε Lalahε Gya Lε Ogbedeputo

(Mateo 8:28-34; Luka 8:26-39)

Breá Yesu mva mv akasıpv amv bowie Galilea ɔpv amv ɔbın Gerasefɔa ɔsvlvsv a, 2 olenya kplı dalı ɔklvntɔ alı, oyin ɔkvá ɔŋɛ lalahɛ bv mvtɔ lɛdalı tsu afuli opulakpa befia mv. 3 Oyin anfı lapv afuli opulakpa ınv bwɛ mv otsiakpa. Əhıɛ ɔbv ıyın. Mứ sv ɔhaa tamatra talı bwɛ mv otsia diin, ntɛ wa mv ıkan. 4 Tsufɛ tɛkı betsia wa mv ayabi pứ mv ıbı ıkan, tamɛ oletsia tın mứ, biabia ıkan amv tsalıfwı. Əhaa ɛ má ɔwvnlın ání ɔbétalı pɔn mv. 5 Ekekegyiɛkɛ ɔpa mứa onye féɛ a, ɔbv afuli opulakpa ınv mứa abvsv, ɔdɛ okitikiti; ɔdɛpv abwi tsantsan ıwı.

Olenya wun Yesu sısı alı, ɔlɛsrı yɛda akpawunu mv ayabitɔ.

Mvv ɔlɔsvra okitikiti kvklvkvv ɔbɛɛ, < <ɔsvsvvsv Bulu mv Bi
Yesu, amansv igyi? Tanv Bulu ání fvmέεριτι mı atɔ! > > 8 Olɛblı
asvn anfı, tsufɛ Yesu lɛbla mv ɔbɛɛ, < <ɔŋɛ lalahɛ, dalı oyin
anfıtɔ. > >

^a**5:1** Gadarafə bu nwulu dada amu akutə.

- 9 lnυ Yesu lefitε mu ɔbɛɛ, < < Nkalı buteti fu? > >

 Olele mú ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Mı ıda gyi, < Odɔm > , tsufɛ anıhıɛ anı

 tsɔ. > > 10 lnυ ɔŋɛ lalahɛ amu behıɛ kokoli mu bɛɛ, ɔmagya amú lɛ

 Gerasefɔ ɔsulu amusu.
- 11 Mprakuo tsɔtsɔɔtsɔ aku budegyi okuku kusu ınu fun. 12 Ͻηε lalahɛ amu bokokoli mu bɛɛ, ɔha amú abuyowie mprakuo amutɔ.
- 13 Μυυ ɔlɛha amú ɔkpa. Bɛdalı oyin amutɔ yowie mprakuoá bɔ́bwɛ fɛ mpım-anyɔtɔ (2,000). Amú fɛ́ε bɛsrı kplı okuku amu wie ɔpu amutɔ wuwu.
- Mprakuo amυ akpapu besrı yeblı asun anfı ılaba anfı awulusu pú nkudası féé. Aha bedalı bee, beba bekı tɔá ılaba. 15 Breá beba bowie Yesu wa a, bowun ání oyin amυυ ɔŋɛ lalahɛ betsia mutɔ amυ ansıtɔ ladı, alawa atadıɛ otsie. llɔwa amύ ifu. 16 Aha amυυ bowun tɔá ılɛba oyin amυυ tɛkı ɔŋɛ lalahɛ tsie mutɔ amυ pú mprakuo amυsυ amυ bebla amύ tɔá ılaba féé.
 - 17 lnυ bokokoli Yesu bεε, ɔdalı amύ ɔsυlυsυ.
- Breá olowie oklun amuto a, oyin amuu teki one lalahe tsie muto amu lokokoli mu obee, oha amubuo mu nati.
- 19 Tamε Yesu mɛha mu ɔkpa. Mboun ɔlɛbla mu ɔbɛɛ, < < Yinki yɔ fu apio wa woyitɔ, afuyɛbla amú ɪtɔ yileá anı Wie Bulu labwɛ ha fu, pu alıá alawun fu nwɛ. > >
- 20 Mú sv oyin amv lenatı tsvntsvn, ɔdɛ itoyile amvv Yesu labwɛ ha mv amv blı Dekapoli^b awulu amv féétɔ. ⊃nɔ lobwie aha amv féé.

Ohande Oku Mu Bi Mua Otsı Oku Ulo Tsa

(Mateo 9:18-26; Luka 8:40-56)

b5:20 Dekapoli ası gyi awulu du.

- 21 Yesu lɛla fa ɔpu amu yɔ mú ɔbın. Brɛá ɔbu ɔpu ɔnɔ unu a, ɔdɔm kpɔnkpɔnktı bɛba bobomli mu. 22 lnu Yudafɔ ofiakpa ɔhandɛ ɔkuá butɛtı mu Yairo lɛba unu. Brɛá olowun Yesu a, ɔlɛda akpawunu mu ayabitɔ, 23 kokoli mu ɔbɛɛ, < Mı bi tsuhɛ dewu. Ba afubɔpu ıbı dınka musu, mu awutɔ ıwa mu ɔnlın, onya nkpa. > >
- 24 Muu mua Yesu benati baya a. Odam kpankpaankpanti bekpla buo mu, kpa puta mu.
- 25 Otsı oku ε bu aha amutə, obugya dε mu wulı nfi duanyə nı.
 26 Alahıε wun ipian ılə atsapu tsətsəətsə ıbıtə, hulı mu ıwısu atə fέέ, tamɛ ılə amu ımɛkala bwɛ mu. lyın ıdɛwa tsıa. 27 Brɛá ətsı anfı lonu Yesu nka a, ələtsun yə mu əma, fifitiwie ədəm amutə yəpu ıbı da Yesu atadıɛ. 28 Tsufɛ əlɛblı wa mu nwuntə əbɛɛ, < Nı nəpu ıbı da mu atadıɛ kpan a, ılə amu ibési mı. > >
- 29 Olenya pυ ιbι da mυ atadıε amυ alı, obugya amυ lɛka itin. Olonu mύ nka mυ awutɔá ιlɔ amυ lasi mυ. 30 lnυ Yesu lonu mύ nka mυ awutɔ mυ ε ání ɔŋɛ kυ ladalı mυtɔ. lnυnυ ɔlɛdamli kı ɔdɔm amυ, ɔlɛfıtɛ amύ ɔbɛɛ, < < Ma lapυ ıbı da mı atadıɛ? > >
- 31 Μυυ mu akasıpu amu befite mu bee, < < Fu onuto fawun ání odom bakpa puta fu. Muu futra fudefite fee, < Ma lapu ibi da mi?>
- 32 Yesu lowa ansı kı amύtə féé, ɔdɛ ɔha ání ɔlɔpu ıbı da mu dunka.
 33 Ifu lekıta ɔtsı amu. Mú su ɔlɔwa kpınkı kpakpakpakpa bı, tsufe
 oyin təá alanya. lnu ɔlɛba bɛda akpawunu Yesu ayabitə, bla mu
 ɔnɔkwalı amu féé. 34 Yesu lɛbla mu ɔbɛɛ, < < Mı bi, fu hogyi lahə fu
 nkpa. Natı iwilwiitə. Fu ılɔ amu ıta. > >
- Brεá Yesu bυ músυ ɔdɛtɔι a, aha aku botsu ofiakpa ɔhandɛ amu woyitɔ ba bɛbla mu bɛɛ, < < ɔhandɛ, fu bi tsıhɛ amu ɔdıkpa mɔwa alɛ. Mátepi tra wa osunapu tɔι. > >

- 36 Yesu mɛkpla asun amuu budɛblı amu. Mboun ɔlɛbla mu ɔbɛɛ, < < Mánya ifu. Fu mú hogyi wulɛ. > > 37 Omɛha ɔhaa ɔkpa obuo mu dun Petro pú Yakobo mua mu pio Yohane nkulɛ. 38 Brɛá bowie ɔhandɛ amu woyitɔ a, Yesu lowun ání aha babula unu, budesu, budɛ okitikiti. 39 Olowie unu futɛ amú ɔbɛɛ, < < Ntogyi su mludɛ ipian wun, mludɛ okitikiti alı? Otsibi amu mɔkuwu, dıdı ɔdɛ. > >
- Aha amυ bɔmɔsı mυ. Μυυ olegya amύ féé dalı ba wunsınε, ɔlɛkpa obi amυ akwupυ pύ mυ akasıpυ amυυ bυbuo mυ amυ bebitiwie obu amυυ otsibi amυ da mύtɔ amυtɔ. 41 lnυ ɔlɛkıta otsibi amυ ιbı, bla mυ amύ ɔblɪtɔ ɔbɛɛ, < Talita kuum! > > (Μύ ası gyi, < < Obitebi, kυsυ! > >)
- 42 lnυnυ ɔlɔkusu ɔna. (Otsibi amu lahɔ nfi duanyɔ.) Ilobwie aha amu féé ɔnɔ dafa. 43 Μυυ ɔlɛda amú ɔla kinkiinkin ɔbɛɛ, bumábla ɔhaa asun anfı. lnu ɔlɛbla amú ɔbɛɛ, buha kebi amu atɔ ogyi.

6

Proofread 30-06-09

Bumpho Yesu Mu Wuluto

(Mateo 13:53-58; Luka 4:16-30)

- Yesu mva mv akasıpv bedalı əmá amvtə yinki yə mv wulutə.
- 2 Okpυnυ odake lenya fun alı oloyo ode ato suna Yudafo ofiakpa. Mu atosunahe leha ono lobwie aha tsotsootsoá bonu mú. Mú su befute aba bεε, < < Nkunu olenya nyansa múa ofulabwe tumi anfu ε tsu?
- Megyi atə osrepu amu nı. Megyi mu yin gyi Maria, mu apio yinh ϵ gyi Yakobo, Yosef, Yuda pú Simon? Y ϵ anıa mu apio tsıh ϵ ϵ tsie nfı a? > > Benya əblə musu.
 - <mark>4</mark> Yesu lεbla amύ ɔbεε, < < Aha bυtobu Bulu ɔnɔsυ ɔtɔιρυ

ottnegyiottne. Tame mυ wulutofo, mυ abusuanfo pú mυ woyito aha mú butamabu mυ.>>

5 lnιά bumoho mu gyi su a, ometalı bwε ofula kuku, dun aha kpalobi akusu olopu ıbı dınka tsa amú ılo. 6 llowa mu ifu ání bumoho mu gyi.

Akasıpu Duanyo Amu Sumbiwa

(Mateo 10:5-15; Luka 9:1-6)

Yesu leki nkuda ání ibu bomli unu ası, ɔdɛ atɔ suna. 7 lnu ɔlɛti akasıpu duanyɔ amu ba mu iwi wa. Muu ɔlɔwa amú sumbi abanyɔ-abanyɔ. Dlɛha amú tumiá bɔ́pugyi ɔŋɛ lalahɛsu. 8 Dlɛda amú ɔla ɔbɛɛ, < Mlımátsu tɔtɔ kıta yɔ ɔkpa amu, dun mlı oyi yiahɛ! Mlımátsu atogyihɛ ntɛ akpankogyo, ntɛ kɔba kıta! 9 Mlıwa ntukuta, tamɛ mlımátsu atadıɛ nyɔsı kıta! 10 Woyigyiwoyiá mlɔ́swii mútɔ a, mlıtsia unu yɔfun brɛá mlɛdalı wulu amutɔ. 11 Nı mlɔyɔ wulu kusu, bumɔhɔ mlı ntɛ bumekleá bónu mlı atosunahɛ, mlıdɛdalı mútɔ mlɔyɔ a, mlıkpakpa mlı ayabitɔ-ısı wulı ınu, isuna ání bumɛbı bwɛ. > 12 Mú su bɔyɔ yɛda asun amu ɔkan bɛɛ, aha budamli kluntɔ. 13 Begya ɔŋɛ lalahɛ tsɔtsɔɔtsɔ lɛ ahatɔ, bɛkpa alɔpu tsɔtsɔɔtsɔ ɛ ofobi, tsa amú ılɔ.

Asu Dbopv Yohane Lowu

(Mateo 14:1-12; Luka 9:7-9)

14 Galilea ɔmásυ ogyipυ Herode lonu Yesu ιωι asυn anfι, tsufε mυ ιdayile dε ɔtɪnɛgyiɔtɪnɛ. Akυ bυdɛblι bɛɛ, < < Asu ɔbɔpυ Yohane lakυsυ tsu afulitɔ. Μύ sυ ɔdɛ ofula anfı odu bwɛ nι. > >

Tamε akυ ε bεε, < Bulu onosυ otoιρυ dada Elia nι.> Akυ ε bεε, < Bulu onosυ atoιρυ dada amυto okυ nι.>

- 16 Brεá Herode lonu asun amυ a, ɔlɛblı ɔbɛɛ, < Yohane amυυ nɛha bɛtın amυ latsinki tsu afulitɔ. > > 17-18 Herode lɛha bɛkıta Yohane wa mυ ıkan, wa mυ obu. Tsufɛ oletsia bla Herode ɔbɛɛ, mbla mɛha ɔkpa ání obétsia mυ pio Filipo mυ ka Herodia amυυ otsia amυ.
- 19 Μύ sv Herodia ləhə Yohane asvn wa ıwıtə. Ələbwe agywun ání əbəmə mv, tame əmetalı, tsufe Herode meha mύ əkpa. 20 Herode yin ání Yohane asvn da əkpa, ogyi əha wankıhe. Μύ sv olenya mv ifu, əlekı musu wanklaan ání tətə məəbwe mv. lbv mutəá Yohane asvn blıhe tehan Herode, tame otekle mu nu.
- Toá Herodia dedunka leba múto ha mu. Eke okuá Herode de mu okwuke gyi a, olotswu opunu, tu ahande, usa akopu dehen pú Galileafo ahande ba ato amu ogyikpa. 22 Breá Herodia mu bi tsuhe lobowie obunto tsa a, ulowa Herode mua ahande amu féé ansigyi. Herode lebla mu obee, < Fite mu togyitoá fudekle, néha fu. > > 23 lnu oleka ntam ha mu obee, < < Néha fu togyitoá fefute mu. Nu igyi mu iwie ogyikpa ufun kuraa. > >
 - 24 Otsibi amυ ledalı yefıtε mυ yin ɔbεε, < <Ntɔ nfıtɛ? > > Mυ yin lebla mυ ɔbεε, < <Fιτε Asu ɔbɔpυ Yohane nwun. > >
- 25 Osasυ otsibi amυ lɛba bɛbla Herode ɔbɛɛ, < < Ndekleá fupu Asu Obɔpu Yohane nwun dınka ılınsυ ha mı seseesei. > >
- 26 Asun anfi lehie han owie amu, tame mu ntam amuu oleka, pú aha amuu bubu inu amu su omekleá obótun ntam amu. 27 lnunu olowa mu aha otinpu obee, oyetin Yohane nwun ba mu. Oloyo yetin Yohane nwun obu odikpa inu. 28 Muu olopu nwun amu dinka ilinsu ba otsibi amu, mu ε olopuya mu yin Herodia. 29 Breá Yohane akasipu bonu asun anfi a, beba botsu mu satin yopula.

Aha Mpım-nu Atogyihe Ha

(Mateo 14:13-21; Luka 9:10-17; Yohane 6:1-14)

- 30 Yesu sumbi ayəpu amu beyinki ba bɛbla mu təá bayəbwε pú múá bayosuna féé. 31 Mú əma a, aha buna amú wa alu, bumenya əkpa gyi atə kuraa. Mú su əlɛbla amú əbɛɛ, < Mlıha ayə ıtsɛtə flɛɛn, ayɛda əkpunu. > > 32 lnu bowie əkluntə, pu əkpa bəyə ıtsɛtə ətɪnɛku.
- Tamɛ aha tsɔtsɔɔtsɔ bowun amú, bı ɔtınɛá bɔyɔ. Mú su botsu awulu amu féésu, tsii ɔsrı gyankpa yowie ɔtınɛ amuu Yesu aná bɔyɔ amu. 34 Breá Yesu lɛkplı dalı ɔklun amutɔ, wun ɔdɔm kpɔnkpɔnktı amu a, amú asun lɔwa mu nwe, tsufɛ bugyi fɛ akufa ání buma ɔkpapu. Mú su olosuna amú atɔ tsɔtsɔɔtsɔ. 35 Owi lɔpɔn a, akasıpu amu bɛba mu wa bɛbla mu bɛɛ, < ltsɛtɔ nfı gyi, owi ɛ lata. 46 Ha amú abuyɔ nkuda múa awuluá ıbu bomli nfı ası yodunka tɔku gyi. > >
- **37** Tamε Yesu lɛlɛ mứ ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Mlıdunka atɔ ha amứ abugyi. > >

Mυυ befite mu bee, < < Abétali nya sika^c ho ato ha aha anfi féé bégyi? > >

38 Yesu lɛfitɛ amύ ɔbɛɛ, < < Bodobodo apin afını mlıbυ? Mlıyɔ amlıyɛkı! > >

Beyinki bɛbla mu bɛɛ, < < Bodobodo apin anu pú ntsutso iye bwahɛ anyɔ bu ιnυ. > >

39 Yesu lɛbla amú ɔbɛɛ, < < Mlıha amú abʊtsiatsia ıfa bɔbwɛ amʊsʊ. > > 40 Betsia ası akusʊ-akusʊ, akʊ lafa (100), akʊ ε aduenu (50). 41 lnʊ olotsu bodobodo anu pú ntsutso iye bwahɛ anyɔ amʊ. Mʊʊ olotsu ansı fʊa kı ɔsʊsʊ, ɔlɛda Bulu ɪpan. lnʊ olebiabia

^c**6:37** Sika anfι igyi sika fututu lafanyɔ (200), igyi ɔha nkɛ lafanyɔ (200) ιkɔka.

bodobodo amυ ha mυ akasιρυ amυ ɔbɛɛ, buye ha amύ. Oleye iye bwahɛ anyɔ amυ ε ha amύ, bɔpuha aha amυ. 42 Amύ féé begyi mwɛ sian. 43 Akasıpu amυ bɔtɔsı bodobodo múa iye sianhɛ amυ a, ılɔbula alakpa duanyɔ. 44 Ayin ání begyi atɔ amυ nkulɛ bugyi mpɪm-nu (5,000).

Opusu Natu

(Mateo 14:22-33; Yohane 6:15-21)

Benya gyi atɔ amʊ ta alı, Yesu lɛbla akasıpu amʊ ɔbɛɛ, buwie okluntɔ abugyankpa fa ɔpu amʊ yɔ Betsaida wulutɔ. Mʊ mú olesin ɔma si ɔdɔm amʊ ɔkpa. 46 Brɛá olesi amú ɔkpa ta a, ɔlɔdʊ yɔ ubusu yɔbɔ mpaı. 47 Brɛá owi lɛta, ɔklun amʊ lawie ntsu nsınɛ a, ilesi Yesu nkulɛ ubu amusu. 48 lnu olowun ání ɔklun amʊ pla dɛ ɔnlın wa wa akasıpu amʊ, tsufɛ afu kpɔnkpɔntı dɛtsun fia amú. Bakɛ-bakɛ a, Yesu lɛnatı ntsu amusu ayabitɔ buo amú, odekle ɔtsun amúsu. 49 Tamɛ brɛá bowun mʊ a, bukı bɛɛ fuli ogyi. Mú su bɔsura okitikiti. 50 Opuni letsii amú fɛ́é.

Tamε ɔlɔwa ɔsa bla amύ ɔbɛɛ, < Mlıwa klun. Mı nı, mlımánya ifu. > > 51 Muu ɔlɔdu wie ɔklun amutɔ, afu amu lɛka itin a. Asun anfı lɔwa amú wanwan. 52 Amú kluntɔ-odwin su bumɔkunya nu bodobodo ıwı asun amu ası.

Genesaretfo Alopu Tsa

(Mateo 14:34-36)

Yesu mva amúnyo befa opv amv yesi Genesaret otsubuno, bowa ofe kıta oklun amv. 54 Benya kplı dalı oklun amvto alı aha bowun Yesu, bı mv otsawule pe. 55 Mú sv besrı yotsu amú alopv svra akpasv, tsu ntıne-ntıne botv mv ınv. 56 Ottnegyiottneá Yesu loyo, igyi

wulutə ntε akuda o a, bəpu amú aləpu bətswı brənusu, kokoli mu bεε, əha aləpu amu abupu ıbı da mu atadıε ədanu kpan. Amúá bəpu ıbı da mú fέέ benya ılətsa.

7

Proofread 30-06-09

Atıtıfa Amandıe

(Mateo 15:1-9)

- Farisifɔ pύ Mose mbla asunapυ akυ botsu Yerusalem ba befia Yesu wa. 2 Μυυ bowun ání mυ akasıpυ amυ akυ bυmɔfwι ιbι amandıɛ ɔkpasυ asa bυdɛ atɔ gyi.
- 3 (Tsufe Yudafə, titriu Farisifə buməkusi amú anain amandıetə. Μύ su nı buməkufwı ıbı amandıe əkpasu a, butamagyi atə. 4 Alı ken nı buməkugyura ıwı a, butamagyi təá bəputsua biasu ba nı. Amandıe bamba ku aná ε bu ınu, butra budε mútə tsu nwε-nun-ntsu, nlɔ́ pứ nlanka ıwı.)
- **5** Μύ sv amúa Mose mbla asunapv bɛfttɛ Yesu bɛɛ, < < Ntogyi sv fv akasıpv amv bvtamagyi anı anain amandιεsv, bvmɔfwι tbι amandιε ɔkpasv asa abvgyi atɔ? > >
- **6** Yesu lɛlɛ mứ ɔnɔ ɔbɛɛ, < < ⊃nɔkwalı Bulu ɔnɔsu ɔtɔιpu Yesaia lɛblı tswı tsu mlı apinabwɛbi abwɛpu anfı ιwι ɔbɛɛ,
 - < Aha anfı budepu amú ənə bu mı, tame amú klun bu ıfə mı wa.
 - 7 Kpaalı bυdε mı sum, tsufε basi Bulu mbla tswı, yə bυdε anyankpυsa mbla suna.>
 - 8< < Mlılasi Bulu mbla amv tswı, mlıdarepsilon mlı anain amandıarepsilontə.> >

Plnυ ɔlɛbla amú ɔbɛɛ, < Mlılapina si Bulu mbla amυ tswı nyansatə, mɛnı mlégyi mlı onuto amandıɛsu. 10 Tsufɛ Mose ləwanlın wa Bulu mbla amutə ɔbɛɛ, < Bu fʊ sı mứa fʊ yin. > Əlɛtra wanlın ɔbɛɛ, < Nı ɔkʊ lɛblı asʊkpan tsu mʊ sı ntɛ mʊ yin ıwı a, bʊmɔ mʊ. > 11 Tamɛ mlı mứ mlıaa, əha əbɛtalı bla mʊ sı ntɛ mʊ yin əbɛɛ, < Təá tɛkı nɔ́pʊha fʊ a, napʊbwɛ Koban. > de 12 Mlılaha aha bʊmɛdɛ tətə bwɛ ha amứ akwupʊ. 13 Mlı anain amandıɛ sʊ mlıtra mlımɛdɛ Bulu mblasʊ gyi. Ntobi tsətsəətsə ɛ bʊ unʊá mlıtra mlıdɛbwɛ tsıa unɪtə. > >

Toá ltokpol Dha Bulu Ansito

(Mateo 15:10-20)

14 Yesu letra tι ɔdɔm amυ ba mυ ιwι wa, ɔlɛbla amύ ɔbɛɛ, < < Mlı féé mlıyaa asu amlını ını ası! 15-16 Megyi tɔá ɔha tegyi tɔkpɔι mυ Bulu ansıtɔ. Mboun mύá ıtɛdalı tsu mυ ɔnɔ.e>>

17 Brεá ɔlɛnatı si ɔdɔm amu yɔ woyitɔ a, mu akasıpu amu bɛfıtɛ mu yebi anfı ası. 18 Dlɛlɛ mú ɔnɔ ɔbɛɛ, < Mlı ε mlıtamanu asun ası? Mlımeyin ání tɔá itowie ɔha ɔnɔ tamakpɔı mu Bulu ansıtɔ? 19 Tsufɛ megyi mu kluntɔ itowie, mboun mu iputɔ itowie, ɔtɛyɛlɛ mú wa ɔkpuntɔ. > > (Yesu lɛlɛ mútɔ pusuna ání atogyihɛ kugyiku ıwı lɛtın.)

20 lnυ ɔlɛbla amú ɔbɛɛ, < Tɔá ιtɛdalı tsu ɔha kluntɔ tɔkpɔı mu Bulu ansıtɔ. 21 Tsufɛ ɔha kluntɔ agywıın lalahɛ kugyiku tɛdalı tsu. Mútɛha mu ɔtɔwa atsı múa ayin asun, otowi atɔ, ɔtɔmɔ ɔha, ɔtɔtɔ mbua, 22 ɔtɔwa ɔnsıpɛ, ɔtɔbwɛ lalahɛ, ɔtɛmlɛ aha, ɔtɔwa hakpan, ɔtɔwa olu, otetsii ɔha, ototsu ıwı, ɔtɔbwɛ mimlala. 23 Dha kluntɔ, atɔ

d**7:11** Koban ası gyi, napukie Bulu.

e**7:16** Mútə ye 16 bu nwulu dada amu akutə: *Ohagyiəha ání əbu asu,* onu!

Otsi Okvá Omegyi Yudayin Hogyi

(Mateo 15:21-28)

- Yesu lɛnatı ınu yɔ Tiro nsaıntɔ, ɔlɔyɔswu woyi kutɔ. Omedekle ɔbɛɛ aha bubıá maba ınu, tamɛ ɔmɛtalı ŋain mu ıwı. 25 Ͻηε lalahɛ bu ɔtsı ɔku mu bi tsıhɛtɔ. Olenya nu Yesu nka alı, ɔlɔwa ɔsa bɛda akpawunu mu ayabitɔ. 26 Grikiyintse ɔtsı anfı gyi. Bɔkwu mu Siro Foenike ɔsulusu. Olokokoli Yesu ɔbɛɛ, ogya ɔŋɛ lalahɛ amu lɛ mu bi amutɔ. 27 Tamɛ Yesu lɛbla mu ɔbɛɛ, < < Ha nyebi amu abumwɛ asa, tsufɛ ıma alɛá fɔ́swu nyebi atogyihɛ puha akıaı. > >
- 28 Otsı amυ lele mύ ono obee, < Owie, ιbυ mύτο alı, tame akıaı ání buda opunu amu ası ε butegyi nyebi atogyihe mpupubiá ıtekpakpa bun amύ opunuası. > >
- 29 Μυυ Yesu lɛbla mu ɔbɛɛ, < Fabi lɛ mú ɔnɔ. Mú su natī, ɔŋɛ lalahɛ amu ladalī fu bi tsihɛ amutɔ. > >
- 30 Breá ətsi amu ləyə woyitə a, olowun ání əŋe lalahe amu ladalı mu bi amutə, alasi əda mpasu.

Isvtin Okvá Otamator Wanklaan Tsa

Yesu lɛnatı Tiro unu yɔ Sidon yobomli kplı ba Dekapoli^f awulu amu nsaıntɔ asa ɔlɛladu yɔ Galilea ɔpu ɔnɔ. 32 Bɔpu ısutin ɔku ba mu, ɔtamatalı tɔı wanklaan. Bokokoli mu bɛɛ, ɔpu ıbı dınka musu. Muu ɔlɛkpa oyin amu ya ıfuntɔ, pu mu asrebi wa oyin amu asutɔ, olotu atsunɔ dınka mu osrebisu, puda oyin amu ɔdandusu. 34 lnu olotsu ansı fua kı ɔsusu, lun ɔŋɛ fu. Muu ɔlɛblı ɔbɛɛ, < < Hefata. > > Hebri ɔblıtɔ. Mú ası gyi, < < Finki. > >

^f7:31 Dekapoli ası gyi awulu du.

- 35 lnυnυ mυ asυ lefinki, mυ ɔdandυ ε lɛsankı; ɔlɔtɔι wanklaan.
- <mark>36</mark> Mvv Yesu leda aha amv ɔla kpakpaakpa ɔbɛɛ, bvmábla ɔhaa.

Tame tse duduuduá əleda amú əla a, alı ken beda asun amu əkan nı.

37 Ono lehιε bwie amύ, bεblι bεε, < < Alabwe togyito wanklaan.

Alaha asvtin bvdε asvn nu, amumu ε bvdεtɔι. > >

8

Proofread 30-06-09

Aha Mpım-na Atogyihe Ha

(Mateo 15:32-39)

- Nkε amuto a, odom kponkpoonkpontı betra befia Yesu wa. Amú atogyihe leta. Mú su Yesu letı mu akasıpu, bla amú obee, 2 < Aha anfı asun de mı nwe wa. Nde eke sası opá bubuo mı. Butra buma totoá bégyi. 3 Νι néha amú bopu akun natı boyo woyi a, ansıto béyebi amú okpato, tsufe amúto aku okpa bu ıfɔ. > >
- 4 Μυυ akasıpu amu befite mu bee, < < Nkunu abénya atogyihe ha aha anfı féé bégyi mwe dimbi anfısu. > >
 - **5** Yesu lɛfttɛ amứ ɔbɛɛ, < < Bodobodo afını mlıbυ? > > Bɛlɛ mứ ɔnɔ bɛɛ, < < Asienɔ. > >
- Yesu leha odom amu betsia osuluto. Muu olotsu bodobodo asieno amu, da Bulu ıpan, olebiabia múto ha akasıpu amu beye mú ha amú.
- Pubu ntsutso iye bwahε kpalobi ku ε. Yesu loyula músu, ɔlɔpu mú ε ha akasıpu amu beye ha amú. Amú féé begyi mwε. Akasıpu amu bɔtɔsı isianhε bula alakpa yile asienɔ. Aha amu bɔ́bwε fɛ mpum-na (4,000), Yesu lesi amú ɔkpa. Ununu mua mu akasıpu bɔdu wie ɔkluntɔ ba Dalmanutafɔ ɔsulusu.

Farisifo Bodunka Ofula

(Mateo 12:38-42; 16:1-4)

- 11 Farisifə bonuá Yesu laba unu, bɛba budɛ mu asun fute. Bɛbla mu bɛɛ, ɔbwɛ osuna pusuna amú ání lɛlɛ otsu Bulu wa. 12 Yesu ləlun ɔŋɛ fu. Μυυ əlɛfutɛ amú əbɛɛ, < Ntogyi su mlı ndɛmba-abi mlıdɛ osuna dunka amlıwun? Mbla mlı ənəkwalı. Mmɔ́əbwɛ osuna kuku suna mlı! > >
 - 13 lnv əlenatı si amó yə dv wie əklvntə, fa əpv amv yə mó əbın.

Farisifo Pú Owie Herode Bodobodotu-afa

(Mateo 16:5-12)

- Yesu akasıpu amu bumakaın tsu bodobodo kıta. Ipin kula pa bu oklun amuto. 15 Bra budın ntsu amusu boyo a, Yesu lada amú ola obaa, < < Mlıkı wanklaan Farisifo pú omásu ogyipu Herode bodobodotu-afasu. > >
- 16 Akasıpυ amυ befite aba bee, < < Bodobodo amυυ anımede amυ su ode asun anfı blı loo? > >
- 17 Yesu lonu asun ání budɛblı. Μυυ ɔlɛfıtɛ amú ɔbɛɛ, < <Ntogyi su mlıdɛblı mlıaa, mlımɛdɛ bodobodo? Mú su ıkluntɔ bu mlı odwin mlı ε? 18 Mlı ansibi tamawun atɔ, mlı asu ε tamanu asun? Mlıtamakaın asunsu? 19 Brɛá neye bodobodo apin anu ha aha mpım-nu (5,000) a, isianhɛ alakpa afını mlılɔtɔsı? > >

Bεlε mứ ɔnɔ bεε, < < Duanyɔ. > >

20 < < Bodobodo apin asienɔ amυυ neye ha aha mpım-na amυ ε mɛ, isianhɛ alakpa yile afını mlılɔtɔsı? > >

Bεlε mú ono bεε, < < Asieno. > >

21lnv Yesu lefite amú ɔbɛɛ, < lmɔkvwankı mlı kı?> >

Ansibi Obwiepu Oku Ansibi Bwii

- Yesu mva mv akasıpv bɛba Betsaida wulutə. Aha akv bɛkpa ansibi obwiepv ɔkv ba. Bobwii ɪpa ha mv bɛɛ, ɔpv ɪbɪ da mv, ɔtsa mv ɪlɔ. 23 Yesu lɛkɪta ansibi obwiepv amv ɪbɪ, kpa mv dalı wulu amvtə. Inv olotu atsvnə dınka oyin amv ansibisv, pv ɪbɪ dınka mvsv. Mvv ɔlɛfɪtɛ mv ɔbɛɛ, < < Fvdɛ atɔ wun? > >
- 24 Ansibi obwiepυ amυ lotsu nwun fua kı, ɔlɛblı ɔbɛɛ, < < Ndɛ anyankpusa wun, tamɛ bugyi fɛ nyi buna. > >
- 25 lnυ Yesu lɛtra pu ιbι dınka mu ansibisu. Oyin amu lobwii ansibi kı a, mu ansibi lawa alɛ, ɔdɛ togyitɔ wun wanklaan ngya. 26 Yesu leyinkia mu sısı woyitɔ ɔbɛɛ, < < Natı laa yɔ woyi. Mátepi wie wulu amutɔ kuraa. > >

Oha Ání Yesu Gyi

(Mateo 16:13-20; Luka 9:18-21)

- 27 Yesu mua mu akasıpu amu benatı ınu bəyə Kaesarea Filipi awulusu. Brεá buna əkpatə a, əlefitε amú əbεε, < < Ma aha bεε ngyi? > >
- **28** Bεlε mứ ɔnɔ bεε, < < Aku bεε, fugyi Asu Dbɔpu Yohane. Aku bεε, Bulu ɔnɔsu ɔtɔɪpu Elia. Aku ε bεε, Bulu ɔnɔsu atɔɪpu amutɔ ɔku. > >
- 29 Μυυ ɔlɛfitɛ amú ɔbɛɛ, < < Mlı ε mɛ? Mlıaa, mıgyi ma? > > Petro lɛlɛ mú ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Fugyi Kristo, (ɔha amυυ Bulu lada mu ofuli amu) nı. > >
- 30 lnυ ɔlɛda amύ ɔla ɔbɛɛ, < < Mlımábla ɔhaa mı ιwι asυn anfı.>>

Yesu lwidsin Pú Mu Lowu lwi Asun Bli

(Mateo 16:21-28; Luka 9:22-27)

31 lnυ Yesu lefi asι ɔdε asυntɔ lε suna amύ ɔbεε, < < Ilehian ánί

mı, Nyankpusa-Mu-Bi anfı nɛhιɛ wun ιwιɔsın tsɔtsɔɔtsɔ. Yudafɔ ahandɛ, Bulu igyi ahapu dɛhɛn pứ Mose mbla asunapu féé békina mı bɛɛ, megyi mɪgyi Kristo amu. Bɔ́mɔ mɪ, tamɛ Bulu ɔbɛ́lakusua mɪ tsu afulitɔ nkɛnsa ɔma. > 32 つmɔpu asun anfı ŋain amứ. Mứ su Petro lɛtɪ mu ya ɪtsɛtɔ yɛka mu itin ɔbɛɛ, ɔmátra blı alı. 33 lnu ɔlɛdamli kı akasıpu amu, ɔlɔkplun wa Petro ɔbɛɛ, < Satan, natı tɛɪ mɪsu! Megyi tɔá Bulu dɛgywun fudɛgywun, anyankpusa klɛ fudɛgywun. > >

34 lnv əleti ədəm amv pứ mv akasıpv ba mv iwi wa. Mvv əlebla amứ əbee, < Ni əkv dekleá obóbuo mi a, osi təá otekle bwe, otsu mv oyikpalihe bobuo mi. 35 Tsufe ni əkv lepri mv nkpa a, əbəhvli mứ. Ni əkv ε ləhvli mv nkpa mia Bulu asvn wanklaan amvsv a, Bulu əbəhə mv nkpa. 36 Ni əkv onya əyitə atə féé, tame əhvli mv əkla a, labi məmv iləwa ha mv? 37 Nte ntə əha əbétalı putse mv nkpa? 38 Tsufe ni əkv onya mia mi atosunahe peli ndemba-abi lalaheá badamli əma ha Bulu ansıtə a, mi, Nyankpusa-Mv-Bi anfi ε nénya mv peli breá mia Bulu-abəpv wankıhe amv anına mi Sı numnyamtə aba. > >

9

Proofread 30-06-09

Yesu ləyə mu tətsu əbεε, < < Ənəkwalı ndε mlı bla. Aku bubu mlıtə nfı bumóowu, yəfun brεá bawun ání Bulu iwiegyi amu ına tumisu ıba. > >

Yesu lwitse

(Mateo 17:1-13; Luka 9:28-36)

2 Nkensie əma a, Yesu lɛkpa Petro, Yakobo mua Yohane. Mua amúnyə bədu yə ıbu kusu amú nkulɛ. Inu Yesu lɛtsɛ amú ansıtə. 3 Mu

atadıɛ lɛdamli fututuutu, ɪdɛ ogya kpa. Tɔtɔ ma ɔsvlv anfısvá ıbɛ́talı bwɛ mứ ibófuli alı. 4 lnv Elia mva Mose bɛlɛ ıwı ɔwan, amứa Yesu bvdɛtɔι. 5 Mvv Petro lɛbla Yesu ɔbɛɛ, < Osunapv, ɪbv alɛá abétsia nfı. Ha ada abu asa. Fv klɛ kvlɛ, Mose klɛ kvlɛ, Elia ε klɛ kvlɛ. > > 6 Ifu lɛhıɛ kıta Petro mva mv aba amv dvbı. Mứ sv omowun asvn ání ɔblı.

- Thu agyinde ku lobobun amúsu, σmε ku ledalı tsu mútə σbεε, < < Onı gyi mı Bi σdwερυ nı! Mlıyaa asu amlınu mu asun! > > 8 lnu belakı, tamε bumεtra wun σhaa dun Yesu nkulε.
- **9** Brεá bυdε ιbυ amυ kplι a, Yesu leda amύ ɔla ɔbεε, < < Mlımábla ɔhaa tɔá mlılayowun, yɔfυn εkεá Bulu ɔbɔ́kυsυa mı, Nyankpυsa-Mυ-Bi anfı tsu afulitɔ. > >
- 10 Asun anfı lesin amú nwuntə, betsia fıtε aba bεε, < < Kusu tsu afulitə anfı ası mε? > > 11 lnu bɛfıtɛ Yesu bɛɛ, < < Ntogyi su Mose mbla asunapu amu bɛɛ, ilehian ání Elia obéyinki ba asa Kristo amu ɔbɛ́ba? > >
- 12 Olele mύ ɔnɔ ɔbɛɛ, < Onɔkwalı igyiá Elia obégyankpa bela togyitɔ yaı wanklaan. Mú ntogyi su Bulu asun wanlınhɛ amu ken leblı tsu mı ιwı ɔbɛɛ, mı, Nyankpusa-Mυ-Bi anfı néhıɛ wun ipian, aha bɔ́supa mı? 13 Ndɛ mlı bla mbɛɛ, Elia layinki ba dodo. Aha bɔbwɛ mu alıá budekle, fɛ alıá bɔwanlın wa Bulu asun amutɔ. > >

llo Didahε Olopυ Tsa

(Mateo 17:14-21; Luka 9:37-43a)

14 Brεá beyinki bowie akasıpu atrahε amu wa a, bowun ání ɔdɔm kpɔnkpɔnkı bafia bomli amú, Mose mbla asunapu aku budɛ akasıpu amu nwɛn gyi. 15 Brεá ɔdɔm amu bowun Yesu a, ılɔwa amú wanwan, bɛsrı yefia mu, ha mu ayɛ. 16 Yesu lɛfıtɛ mu akasıpu amu

- obεε, < < Amansυ mlıa amύnyo mlıdεbıtı? > >
- 17 Odom amuto oku lele mú ono obee, < Osunapu, nekpa mι bi yinhe ba fu mbee, afutsa mu ιlo. One lalahe laha otamatoι.
- Bregyibrεá ɔŋɛ lalahɛ amu ιba musu a, ιtɔwusu mu, fin mu da ɔsulutɔ. Mu ɔnɔ tɔbwɛ afu, ɔtɔwι ayin, ɔtɛsınsın. Nέbla fu akasıpu mbɛɛ, bugya ɔŋɛ amu lɛ mutɔ ha mı, tamɛ bumɛtalı. > >
- 19 Yesu lɛbla amú ɔbɛɛ, < Ndɛmba-abiá mlımá hogyi, alı nétsia mlı wa yɔ nι? Yɔfun ɔmɛnkɛ nnya klun ha mlι? Mlıkpa kebi amu ba mı! > > 20 Bɛkpa kebi amu ba Yesu.

One lalahe amu lenya wun Yesu alı, ıləwusu kebi amu, fin mu da. Odemina, mu ənə ε ιdε afu. 21 Yesu lefite obi mu sı amu əbεε, < < Tsu brε məmutə ılə anfı lefi ası? > >

Olele mú ono obee, < < Tsu mu nyebito opá. 22 ltotswi mu wa ogya múa ntsu aná fééto, itekleá ιbómo mu, tame ni fétali bwe toku tsu mú ιwi a, wun ani nwe afugyi ani buale. > >

- 23 Yesu lefttε mu ɔbεε, < < Blι fudε fεε, nι nétalι? Togyitɔ lɔpɔn ha ohogyipυ.>>
- 24 lnυ obi mυ sı amυ lɔkplυn blı ɔbɛɛ, < Nohogyi, tamɛ mı hogyi mɔtsɔ. Gyi mı bυalɛ, mı hogyi imoni! > >
- 25 Brεá Yesu lowun ání ɔdɔm amu butra busrı bɛba a, ɔlɔkplun wa ɔŋɛ lalahɛ amu ɔbɛɛ, < < Fu ɔdandubiabia múa ısutin ɔŋɛ, dalı kebi amutɔ. Mátra wie mutɔ εkɛkɛɛkɛ! > >
- 26 Ͻηε lalahε amu lɔsura okitikiti kuklukuu, ılɛtra wusu mu nyanyanyan, ılɛdalı mutɔ. Ͻηε lɛta mu. Mú su aha amutɔ aku bɛblı bɛɛ, < < Alawu. > > 27 Tamɛ Yesu lɛkıta mu ıbı tsu mu fua, ɔlɔkusu lu.
- 28 Mứ ɔma, brεá Yesu mua mu akasıpu amu nkulε bubu woyitɔ a, befitɛ mu bɛɛ, < Ntogyi su anı mú anımɛtalı gya ɔŋɛ lalahɛ amu

dalı kebi amutə?>>

29 Mυυ əlebla amύ əbεε, < lnı odu mύ a, nketı mpaı^g pe mletalı pugya mύ. > >

Yesu Lowu lwi Asun Bli Otse Nyosi

(Mateo 17:22-23; Luka 9:43b-45)

- 30 Brεá Yesu mva mv akasıpv amv benatı ınv a, bətsun Galilea əsvlusu, tame Yesu mekleá əhaa əbı ətınεá mvbv. 31 Tsufe ədε akasıpv amv atə suna əbεε, < Bέlε mı, Nyankpusa-Mv-Bi anfı ha advn bəmə mı. Tame Bulu əbélakusva mı εκε sası. > >
 - 32 Akasıpv amv bvmonu mú ası. Ifu ε dε amú ání befite mv.

Ma Obóbwe Ohande?

(Mateo 18:1-5; Luka 9:46-48)

- 33 Bεba Kapernaum wulutɔ. Brεá bowie woyitɔ a, Yesu lɛfιtɛ amứ ɔbεɛ, < < Ntɔ nwɛn mlɪdegyi ɔkpatɔ? > >
- 34 Bekpa ɔnɔ bun músu, tsufe thande budeprı. 35 Yesu letsia ası, ɔlett akasıpu duanyɔ amu, ɔlebla amú ɔbεɛ, < Nı mlıtɔ ɔku dekleá ɔbɔ́bwɛ mlı nkpa ogyapu a, ɔbwɛ mu ıwı ɔma ogyapu pú mlı féé osumpu. > > 36 lnu ɔlekpa kebi ɔku belu amú ansıtɔ, lata mu puta, ɔlebla amú ɔbɛɛ, 37 < < ⊃hagyiɔha ání ɔlɔhɔ kebiá ogyi alı mı ıdatɔ lahɔ mı. ⊃hagyiɔha ání ɔhɔ mı a, megyi mı ɔlɔhɔ, mboun ɔha amuu ɔlɔwa mı amu. > >

Anı Obuopu

(Luka 9:49-50)

 $\frac{38}{3}$ Yohane lɛbla Yesu ɔbɛɛ, < < Osunapυ, anılowun oyin ɔkυ dɛpυ

⁸**9:29** *Mpai múa ɔnɔkli* bu nwulu dada amu akutə.

fυ da gya ɔŋɛ lalahɛ, anılɛka mυ tin, tsufɛ ɔma anıtɔ. > >

Tame Yesu lebla amύ ɔbεɛ, < < Mlumáka mv tin! Tsufe ɔhaa má unvá ɔbɔ́bwɛ ofula mu udatɔ, lablu mu uwu asvn lalahɛ. 40 Tsufe ɔha ání ɔmɔkvsv lu anısv buo anı. 41 Ͻnɔkwalı ndɛ mlı bla mbɛɛ, nı ɔkv ɔha mlı ntsu-owebi mlonun mu uda ání udın mlısv sv a, ɔmɔ́ɔhvlı mv upan.

Oha Kpa Wa Lakpanto

(Mateo 18:6-9; Luka 17:1-2)

< < Nι ɔku leha aha anfı bumɔkudan mısu hogyitɔ anfıtɔ ɔku lɔbwɛ lakpan a, nı bɛda nfuokwɛbu sian mu ɔmɛtɔ, tswı mu wa ɔputɔ po a, ıbu alɛ dun. 43-44 Nı fu ıbı kulɛ teha futɔbwɛ lakpan a, ka mú lɛ! lbu alɛá fɔ́pu ıbı kulɛ nya nkpa ánı ıtamata, dun ánı fɔ́pu ıbı anyɔ wie ısubıtı ogya ánı ıtamaduntɔ. 45-46 Nı fu yabi kulɛ teha futɔbwɛ lakpan a, ka mú tswı tsalıfwı! lbu alɛá fɔ́pu yabi kulɛ nya nkpa ánı ıtamata, dun ánı fɔ́pu ayabi anyɔ wie ısubıtı ogya ánı ıtamaduntɔ. 47 Nı fu nsibi teha futɔbwɛ lakpan a, loti mú lɛ. lbu alɛá fɔ́pu nsibi kulɛ wie Bulu iwiegyi amutɔ, dun ánı fɔ́pu ansibi anyɔ wie ısubıtı ogya ánı ıtamaduntɔ. 48 Otınɛá ınu anyambi butamawu, ınu ogya ɛ ıtamadun.

49 < < Tsufε bόρυ ogya tın ɔhagyiɔha ιwι, fɛ alıá bυtɔpυ nfɔlı tın afɔdıɛ ιwι.

50 < < Nfɔlı bυ ɔdwε, tamε nı ıta ɔdwε a, ntɔ bɛlapυwa mύ ɔdwε?

^h**9:44** Mύtə ye 44 múa 46 belıan 48, tamε ıma nwulu dada amu akutə.

i**9:46** Mútə ye 44 múa 46 belian 48, tame ima nwulu dada amu akutə.

< < Mlıha odwe itsia mlıtə fe nfəlı, iwilwii itsia mlıa mlı aba nsıne. > >

10

Proofread 30-06-09

Okakina lwi Atosunahe

(Mateo 19:1-12; Luka 16:18)

- Yesu lokusu tsu unu yo Yudea əmátə, Yordan ntsu əbin. Ədəm betra befia bomli mu, əletra suna amú atə fe alıá ətəbwe yaı.
- **2** Farisifo aku bɛba mu wa, budekleá bóso mu kı. Mú su bɛfıtɛ mu bɛɛ, < < Anı Mbla lɛha okpa ání oyin obétalı kina mu ka? > >
- 3 Yesu lɛfttɛ amύ ɔbεɛ, < < Nkalı anı nain Mose lɔwa mbla ha mlι? > >
- 4 Bεlε mứ ɔnɔ bεε, < < Mose leha ɔkpa ání oyin ɔwanlın ɔkakina ɔwulu pukina mu ka. > >
- **5** Yesu lɛbla amú ɔbɛɛ, < < Mlı kluntɔ-odwin su Mose lɔwanlın mbla anfı ha mlı. 6 Tsu brɛá Bulu lɛlɛ ɔyı a, ɔtsı múa oyin ɔlɔbwɛ.
- 7 lnι sv oyin obótu si mv sι mva mv yin yɛmanta mv kasv, 8 amứ abanyɔ bɔ́bwɛ ɔyvlv kvlɛ nι. Bvtra bvmegyi abanyɔ, mboun babwɛ ɔbakvlɛ. 9 lnι sv aha ání Bulu labwɛ amứ kvlɛ a, ɔhaa mámaın amứ abasv. > >
- 10 Brεá beyinki ba woyitɔ a, Yesu akasıpυ amu bɛtra fıtɛ mu asun tsu asun anfı ιwι. 11 Yesu lɛbla amú ɔbɛɛ, < Nι oyin okina mu ka layetsia ɔtsı bamba a, alatɔ mbua. 12 Alı kɛn nı ɔtsı okina mu klu layetsia oyin bamba a, alatɔ mbua nı. > >

Nyebi Yula

(Mateo 19:13-15; Luka 18:15-17)

Aha aku bekpa nyebi ba Yesu bee, ɔpu ıbı dınka amúsu, tame mu akasıpu amu bɔwa ıyın wa amú. 14 Breá Yesu lowun a, ɔblɔ lekıta mu. Muu ɔlebla akasıpu amu ɔbee, < Mlıha nyebi amu ɔkpa abuba mı wa. Mlımátin amú ɔkpa, tsufe aha anfı odu bu Bulu iwiegyi amu nı. 15 Ͻnɔkwalı nde mlı bla. Ͻha ání ɔmɔhɔ Bulu iwiegyi amu fe kebi a, omóowie mútɔ. > > 16 Muu ɔlelata amú puta, pu ıbı dındınka amúsu, oloyula amú a.

Atonyahe lwi Atosunahe

(Mateo 19:16-30; Luka 18:18-30)

- 17 Brεá Yesu lɔpu ɔkpa ɔyɔ a, oyin ɔku lɛsrı ba bɛda akpawunu mu ayabitɔ fıtɛ mu ɔbɛɛ, < Osunapu yile, ntɔ nɔ́bwɛ asa nénya nkpa ání ιtamata? > >
- 18 Yesu lɛfitɛ mu ɔbɛɛ, < <Ntogyi su fudɛ mi ti ɔha yile? Dhaa megyi ɔha yile, nkɛti Bulu nkulɛ. 19 Yɛ fuyin Bulu mbla amu dodo? Dbɛɛ, mámɔ ɔha, mátɔ mbua, máwi atɔ, máka asun dinka fu basu, másisi ɔha, bu fu si múa fu yin. > >
- 20 Oyin amυ lɛbla mυ ɔbɛɛ, < Osunapυ, tsu mι nyebitɔ ɔpá ndɛ ιnι féésυ gyi.>>
- 21 Yesu lɛkı mu diin, mu asun lɔwa mu ɔdwɛ. Muu ɔlɛbla mu ɔbɛɛ, < < llasi toku kulɛá fɔ́bwɛ. Yɛfɛ fu ɪwɪsu atɔ fɛ́e, afuye kɔba amu ha ahianfɔ, mɛnɪ fénya siadıɛ ɔsusu. Fɔbwɛ mú ta a, ba afubobuo mı. > > 22 Brɛá oyin amu lonu asun anfı a, ıwı lowu mu. Mú su ɔlɛnatı diin, tsufɛ ɔhɪɛ ɔbu atɔ.
- **23** Yesu lɛkı bomli, ɔlɛbla mʊ akasıpʊ amʊ ɔbɛɛ, < < lbέhιε wa ɔnlın asa ιwι onyapʊ obówie Bulu iwiegyi amʊtɔ! > >
- **24** Brεá akasıpu amu bonu asun anfı a, ɔnɔ lobwie amú. Tamε Yesu lɛla bla amú ɔbɛɛ, < < Mι abi, Bulu iwiegyi amutɔ wie ιbɛ́hιɛ wa

- onlin! 25 lləpən ha kpəsə ání əbətsən əbin-atə əbətə, dun ání iwi onyapu obówie Bulu iwiegyi amutə. >> Man leading camels|hk00038c.tif|span|MRK10:25-31|Horace Knowles, The Bible Society, London|Akpəsə ni.|Marko 10:25
- 26 Asun anfı leha ɔnɔ lehıε bwie amú. Mú su befıtε aba bεε, < < Mumu ma mεε Bulu ɔbɔ́hɔ nkpa? > >
- **27** Yesu lɛkı amύ diin, ɔlɛbla amύ ɔbɛɛ, < < Τɔá ιdυn nyankpυsa bwɛ mɔdun Bulu, tsufɛ Bulu mύ tɛtalı bwɛ togyitɔ. > >
- **28** Μυυ Petro lɛbla mu ɔbɛɛ, < < Yɛ anı mú anılasi togyitɔ tswı bobuo fu o! > >
- Yesu lebla mu ɔbɛɛ, < < ɔnɔkwalı ndɛ mlı bla. Əhagyiəha ání olesi mu woyi, mu apio, mu sı mua mu yin, mu abi ntɛ mu ɔsulu ɔmagya, mıa mı asun wanklaan amu su a, 30 ɔbɛ́lanya mu woyi, mu apio, mu ayin, mu abi pú mu agyapadıɛ amu odu tse lafa sei. Bɛ́dınka musu ε sei, tamɛ obénya nkpa ání ıtamata brɛ amuu ıba amutɔ.
- **31** Tamε agyankpapυ tsɔtsɔɔtsɔ bébemli amapυ, amapυ ε bébemli agyankpapυ. > >

Yesu Lowu lwi Asun Bli Otse Sasi

(Mateo 20:17-19; Luka 18:31-34)

Yesu mva mv akasıpv amv bəpv əkpa bəyə Yerusalem wulutə, ogyankpa. Uləwa amú wanwan, ifu lɛkıta aha amvv bubuo amú amv. Mvv əlɛkpa akasıpv duanyə amv ya ıtsɛtə, əlɛtra bla amú təá ıbɛ́ba mvsv. 33 əbɛɛ, < Mlınu! Nı awie Yerusalem a, bɛ́lɛ mı, Nyankpvsa-Mv-Bi anfı ha Bulu igyi ahapv dɛhɛn pứ Mose mbla asunapv. Bɛ́ha mı lowu ıpən, pv mı wa aha ání bvmegyi Yudafə ıbıtə. 34 Bɔ́bwɛ mı ahinla, tu atsvnə wvlı mı, nwɛn mı mplı, mə mı; tamɛ ɛkɛ sası a, Bulu əbɔ́kvsva mı tsu afulitə. > >

One Osum Mo Aba

(Mateo 20:20-28)

- Sebedeo abi Yakobo mua Yohane bɔkpukpε manta Yesu bla mu bɛɛ, < < Osunapu, anıdekleá fubwε tɔku ha anı. > >
- 36 Μυυ Yesu lɛfitɛ amύ ɔbɛɛ, < < Ntɔ mlıdekle mlıaa mbwε ha mlı? > >
- 37 Bebla mu beε, < < Ha anıtə əkule otsia fu gyəpisu, əkule ε otsia fu binasu breá Bulu əwa fu numnyam. > >
- 38 Tamε Yesu lɛbla amύ ɔbεɛ, < <Mlumeyin tɔá mlıdɛkulı! Mlétalı wun ιwıɔsın amuu nɛba bowun amu, ntɛ mlɛtalı wu lowu amuu nówu amu? > > j
 - <mark>39</mark> Βεlε mύ ၁nɔ bεε, <<Ee abέtalι.>>

Mυυ ɔlɛbla amú ɔbɛɛ, < < Mlówun ιwιɔsın amυυ neba bowun amυ, wu lowu amυυ nówu amυ ε, 40 tamɛ mma tumiá néle ɔha ání obétsia mı gyɔpı ntɛ bınasυ. Alı otsiakpa anfı mú ıda gyo aha amυυ Bulu lala ınu yaı ha amυ. > >

- 41 Brεá akasıpυ idu atrahε amυ bonu asun anfı a, Yakobo mua Yohane ιwι lɔwa amύ ɔblɔ. 42 Yesu lɛtı amύ féé ba mu ιwι wa, ɔlɛbla amύ ɔbɛɛ, < Mlıyin ání aha ání obú bu amúsu, bugyi ɔmátɔfɔsu agyipu butɛhιɛ amύ aha, amύ ahandɛ ε butenya tumi amúsu.
- Tamɛ mlıtɔ mứ a, ımába alı. Dha ání odekleá ɔbɔ́bwɛ mlıtɔ ɔhandɛ ɔbwɛ mlı féé ɔkpábi. 44 Nı mlıtɔ ɔkυ ε dekleá ɔbɔ́bwɛ mlı nkpa ogyapu a, ɔbwɛ mlı féé ɔkpábi. 45 Tsufɛ mı, Nyankpusa-Mυ-Bi anfı ε mmɛba mbɛɛ, busum mı. Aha osumkpa nɛba, ampu mı nkpa hɔ aha tsɔtsɔɔtsɔ nkpa. > >

j**10:38** Mlétalı wun ıwıəsın ... wu lowu amvv nówu amv? Nte Mlétalı nun nta ání neba bonun nte ha bóbə mlı asu amvv neba bəbə amv?

Ansibi Obwiepu Oku llo Tsa

(Mateo 20:29-34; Luka 18:35-43)

- 46 Boyowie Yeriko wulutɔ. Brɛá mva mv akasıpv pứ ɔdɔm kpɔnkpɔnkpɔntı amvv bvbuo mv amv bvdɛdalı ιnv a, bowun Timeo mv bi Bartimeo. Mv ansibi labwie, otsie ɔkpatɔ ɔdɛ atɔ kvlı. 47 Brɛá olonuá Yesu Nasaretyin amv dɛtsvn a, ɔlɔwa kplvn bı ɔbɛɛ, < < Anı Wie Dawid mv na Yesu, wun mı nwɛ! > >
- 48 Amútə aha tsətsəətsə bəkplun wa mu bεε, əkpa ənə bun. Tamɛ mu mú əlɛlakplun dun alı əbεε, < < Anı Wie Dawid mu na, wun mı nwɛ! > >
- 49 Yesu lesi lu, ɔlɛbla amú ɔbɛɛ, < < Mlıtı mυ ha mı. > >
 Bokpoli ansibi obwiepu amυ, bɛbla mυ bɛɛ, < < Fυ klun ıdı fu ası, afukusu ba. ɔdɛ fu tı! > >
- <mark>50</mark> lnບ oyin amບ lɔtswι mບ ɔsບsບ atadıɛ tsalıfwı, nwan kບsບ ba Yesu wa.
- **51** Yesu lɛfıtɛ mυ ɔbɛɛ, < <Ntɔ fudekle fɛɛ, mbwɛ ha fu?>> lnu ansibi obwiepu amu lɛbla mu ɔbɛɛ, < < Osunapu, ha mı anwun atɔ!>>
 - 52 lnυ Yesu lɛbla mυ ɔbɛɛ, < < Natı, fʊ hogyi latsa fʊ ιlɔ. > > lnυnυ mʊ ansibi lobwii, ɔlɛkpla buo Yesu.

11

Proofread 30-06-09

Yesu Ho Fe Owie Yerusalem

(Mateo 21:1-11; Luka 19:28-40; Yohane 12:12-19)

Breá bowie Betfage múa Betania, awuluá ιδυ Nfɔ-nyibu amu^k ası, bata Yerusalem wie ta a, ɔlɔwa mu akasıpu abanyɔ gyankpa. Dbɛɛ, < Mlıyɔ wulu anfı ıda mlı ansıtɔ anfıtɔ. Nı mlowie wulu amu ɔnɔ a, mlówun afrimu kanahɛ ɔku da ɔfɛtɔ, ɔhaa mɔkutsia musu kı. Mlısankı mu, amlıkpa mu ba mı. Nı ɔku ɔfɪtɛ mlı ɔbɛɛ, < Ntogyi su mlıdɛ mu sankı? > a, mlıbla mu mlıaa, < Anı Wie dɛ mu hian. Obéyinkia mu ba sei. > > >

- 4 Boyo a, boyotu afrimubi amu da ofeto woyi amu ono okpabaı.
- 5 Brεá bυdε mυ sankι a, aha akυá bυlιι ιnυ bεfιtε amύ bεε,
- < < Ntogyi sv mlıdɛ afrimubi amv sankı. > >
- Bele mứ ɔnɔ alı amυυ Yesu lebla amứ amυ pepeepe. Besi amú, akasıpu amυ besankı mú. Bekpa afrimu ibi amυ ba Yesu. Beyaı amứ atati dınka musu, ɔlɔdu bian musu. Amútɔ aha tsɔtsɔɔtsɔ beyaı amứ atati tswi ɔkpatɔ, aku ε bebiabia afıta bunbun ɔkpa amusu. Aha amuu bugya Yesu nkpa mứa ɔma amu bɔsura okitikiti bɛɛ,
- < < Hosiana! Bulu oyula ɔha anfı ɔba anı Wie ıdatɔ anfı! 10 Bulu oyula anı nain Dawid iwiegyi amvv ıba amv! Hosiana bv วรบรบรบ! > >
- Breá Yesu lowie Yerusalem a, oloyo Bulu otswekpa, olowa ansi ki togyito wunsinesu inu wanklaan. Owi lapon. Mú su mua mu akasipu duanyo amu beyinki yo Betania wuluto.

Ponto Oyi Lwu

(Mateo 21:18-19)

12 Οyι kεhε brεá beyinki tsu Betania bεba a, akυn dε Yesu.

k**11:1** *Nfɔ-nyibv* igyi obubwi kuá ıbu manta Yerusalem, butetı mú Olifbu.

Olowun ponto kυά tlahtε pot stst, tlu manta okpa. Oloyo yekt bee, obénya ku múto. Tame olowie mú ast a, aftta soon bu músu, tsufe oyi amu swiebt mokufun. Fig branch and fruit|hk00088b.tif|span|MRK11:12-24|Horace Knowles, The Bible Society, London|Ponto oyi múa mú abi nt.|Marko 11:13 14 lnu olebla oyi amu obee, < Tsu nde puya a, ohaa méetra gyi fu abi swiehe.> >

Mυ akasıpu amu ε bonu asun anfı.

Ibia Agyipu Gya Le Bulu Otswekpa Wunsinesu

(Mateo 21:12-17; Luka 19:45-48; Yohane 2:13-22)

- Breá bowie Yerusalem a, Yesu loyo Bulu otswekpa wunsinesu. Inunu olowa ato afepu pú ato ahopu amu aná féé gya dali inu bi. Olowuwita koba atsepu mpunu da, sunsunki abroduma afepu mbia da. 16 Omeha ato ofepu okuku osura mu ato fehe ka tsun Otswekpa wunsinesu inu kuraa. 17 Olosuna amú ato obee, < Bumowanlin wa Bulu asun wanlinhe amuto bee, < Béti mi otswekpa bee, omá féé mpai obokpa? > Tame mlilapu inu mli awikplu oŋainkpa. > >
- Brεá Bulu igyi ahapu dehen pú Mose mbla asunapu amu bonu toá alabwe a, bodunka okpa ání bótsun músu mo mu. Benya ifu, tsufe mu atosunahe amu leha ono lobwie odom amu.
 - 19 Βrεá owi lɔpɔn a, Yesu mυa mυ akasıpυ bεdalı wulu amυtɔ.

Hogyi lwi Atosunahe

(Mateo 21:20-22)

20 Breá bodetson nyanki a, bowun ání ponto oyi amo ilawu tsu mó oso beyi asi. 21 Ino Petro lekain ason ání Yesu lebla ponto oyi amo. Moo olebla Yesu obee, < < Osunapo, ki, ponto oyi amoo folwii amo

ılawu!>>

Yesu lɛbla amú ɔbɛɛ, < Mluhɔ Bulu gyi. 23 Onɔkwalı ndɛ mlı bla, ɔhagyiɔha ání ɔbɛ́bla ubu anfı ɔbɛɛ, < Puli yowie ɔputɔ > , omegyi nwɛn mu kluntɔ, olohogyi ání asun amuu mablı amu ubɛ́ba mútɔ a, ibópuli yɔ. 24 lnı su ndɛ mlı bla mbɛɛ, togyitɔá mlɔ́kulı Bulu a, mluhogyi ání mlulanya mú dodo. Mlı ubı bɛ́da mú. 25-26 Nı mlulı mludɛ mpaı bɔ, ɔku asun bu mlı kluntɔ a, mlısi ɔha amu lakpan kie mu, mɛnı mlı Sı amuu ɔbu ɔsusu amu ɛ obési mlı klɛ kie mlı.¹ > >

Yesu Tumi lwi Asun Fitche

(Mateo 21:23-27; Luka 20:1-8)

27 Yesu mva mv akasıpv amv betra yinki ba Yerusalem. Brεá ɔna odeki Bulu ɔtswɛkpa wunsınɛsv ınv a, Bulu igyi ahapv dɛhɛn, Mose mbla asunapv pứ Yudafɔ ahandɛ amv bɛba mv wa. 28 Bɛfitɛ mv bɛɛ, < Tumi mɔmv fvdɛpvbwɛ ntobi anfı? Ma lɛha fv tumi amv? > > 29 Yesu lɛlɛ mứ ɔnɔ ɔbɛɛ, < Nfitɛ mlı asvn kuakvlɛ. Nı mlɛlɛ mứ ɔnɔ ha mı a, mı ɛ nɛ́bla mlı tumi oduá ndɛpvbwɛ ntobi anfı. 30 Bulu wa Asu ɔbɔpv Yohane lenya tumi pvbɔ aha asu loo, ntɛ nyankpvsa? Mlıbla mı! > >

Amύ wυlεwυlε boyo asun anfıto bεε, < < Nı ablı anıaa itsu Bulu wa a, obéfite anı obee, mú ntogyi su mlımoho mu gyi? 32 Nte ablı anıaa, itsu anyankpusa wa? > > Tame bude aha amu ifu nya, tsufe amύ féé bohogyiá lele Bulu onosu otolpu onuto Yohane gyi. 33 Μύ su bele mú ono bee, < < Ohwee! Anımeyin otuneá olenya mu tumi tsu. > >

 $^{^{1}}$ **11:26** Mútə ye 26 bu nwulu dada amu akutə: *Tamɛ nı mlımesikie aha* a, mlı Sı amuu əbu əsusu amu ε oméesikie mlı.

Mυυ Yesu ε lebla amú ɔbεε, < < Mυmυ mι ε mméebla mlı tumi oduá ndepubwe ntobi anfı. > >

12

Proofread 30-06-09

Apafo Lalahε Akυ

(Mateo 21:33-46; Luka 20:9-19)

Tyesu lowa amú asun bla ayebito bι. Obεε, < < Oyin oku lodo waın ndo. Olegyi ıban bomli mú. Olokwi waın amu onyimekpa, pwe obu fuahe ku ha ndo amu agyopu. Muu olopu ndo amu wa apafo ıbıto, olotu okpa. Breá waın-abi amu kpotıbı lofun a, olowa mu osumpu apafo amu wa obee, oyoho mu ogyikpa ba mu. Tame apafo amu bekıta mu, da mu, gya mu sısı ıbıkpan. Ndo mu wie amu letra wa mu osumpu nyosı amú wa. Apafo amu beda mu ε, pilan mu nwunto, supa mu. Coletra lawa obamba. Mu mú a, bomo mu. Alı ken bobwe atrahe ε nı. Beda aku, mo aku ε. Gollesi mu onuto mu bi okule peá otamatsula musu. Okı obee, bóbu mu mú. Mú su olowa mu ε. Tame apafo amu beblı bee, < Onı obégyi mu sı ato nı. Mlıha amo mu, menı ndo amu ibémli anı kle. > Mu su bekıta mu, mo mu, tswı mu dalı ndo amuto.

- 9 < < εκεά ndɔ mu wie amu ɔba a, ntɔ mlılahogyi mlıaa ɔbɔ́bwε apafɔ anfı? Obɛ́ha bɔ́mɔ amú, ɔbɛ́lapu ndɔ amu wa apafɔ bamba ıbıtɔ.

 10 Νtε mlımɔkukla Bulu asun wanlınhɛ amu kı? Bɔwanlın bɛɛ,
 - <Ibwi amuu obu ayipu bekina amu lebemli okonkisubwi ni.
 - <mark>11</mark> Bulu ໄວbwε mઇ alı. ໄbບ wanwan.> >>

12 lnv Yudafə amv bekleá békıta Yesu, tsufe bebiá amv sv alaha yebi anfı, tame bvde ədəm amv ifu nya. Mv sv benatı si mv.

Lampooka

(Mateo 22:15-22; Luka 20:20-26)

- Dma a, bɔwa Farisifɔ pύ Owie Herode aha bɛɛ, bʋyɛtɛtɛ Yesu ɔnɔtɔ asun nu, abunya mu akıtalɛ. 14 Brɛá bɛba mu wa a, bɛbla mu bɛɛ, < Osunapu, anıyin ání ɔnɔkwalıpu fugyi. Futamaha ɔhaa ɔtsɛ fu agywıın, tsufɛ futamakı ɔhaa ansıtɔ. Mboun Bulu asun amuu igyi ɔnɔkwalı amu fudesuna. Mú su anıdɛ fu futɛ anu. Anı mbla lɛha ɔkpa ání aka lampoo ha Roma owie dɛhɛn Kaesare, ntɛ anımáka? > >
- 15 Yesu lɛbiá bʊki ansı. Mú sʊ ɔlɛfitɛ amú ɔbɛɛ, < < Apinabwɛbi abwɛpʊ, ntogyi sʊ mlɪdɛ mɪ sɔ kɪ? Mlɪtsu kɔba amʊ ıkʊ ba mɪ ankı. > >
- 16 Bopuba mu. Muu olefite amú obεε, < < Ma nwun pú mu ida din músu?>>

Bεlε mú ɔnɔ bεε, < < Kaesare. > >

17 Μυυ ɔlɛbla amú ɔbɛɛ, < < Mυmυ mlιρυ tɔá igyi Kaesare klɛ ha Kaesare, amlιρυ múa igyi Bulu klɛ ε ha Bulu. > >
Μυ ιwι lɔwa amύ ifu.

Kusu Tsu Afulita lwi Asun Fitche

(Mateo 22:23-33; Luka 20:27-40)

- Dpasua kvá bvtεtι mú Sadukifo akv beba Yesu wa. Bvgyi opasua kvá bvteblι bee, kvsv tsu afulito ma ιπν. Befute mv bee,
- 19 < Osunapu, Mose lowanlın tswι οδεε, < Νι οκυ mua mu ka bumokwu asa olowu si mu ka amu a, mu pio otsu mu ka amu tsia, fέκι οκwu ha owupu amu. > 20 Oyin okulε abi abasieno aku betsia.

Amútɔ ogyankpapu letsia ɔka, tamɛ ɔmɔkwu asa olowu. 21 Mu gyama lotsu ɔsurapuka amu tsia, tamɛ mu ε ɔmɔkwu. Dsası lotsu ɔtsu amu tsia. Mu ε ɔmɔkwu. 22 Alu yɔtu osienɔsı amu. Amútɔ ɔkuku mɔkwu asa olowu. Dma-ɔma a, ɔsurapu amu ε lobowu. 23 Afuli ɔkusukɛ a, amútɔ ɔmɔmu ɔbɔ́bwɛ mu klu? Tsufɛ amú abasienɔ amu féé betsia mu. > >

24 Μυυ Yesu lɛlɛ mứ ɔnɔ ɔbɛɛ, < Megyi mlı ologyi. Mlımeyin Bulu asun wanlınhɛ amu ntɛ Bulu tumi. 25 Tsufɛ nı afuli bɔkusu a, bɔ́bwɛ fɛ Bulu-abɔpu. Buméetsia aka mứa aklu. 26 Tamɛ afulikusu ιωι mứ a, yɛ mlılakla Mose ɔwulu, nu asun amuu Bulu lɛbla mu dimbisu brɛá olowun oyibi ku dɛ ogya tsii, tamɛ ımɛdɛhɔ amu? ɔbɛɛ, < Mıgyi mlı anain Abraham mua Isak pứ Yakob Bulu amu nı. > > 27 lnu ɔlɛbla amứ ɔbɛɛ, < Megyi awupu Bulu ogyi, akıankpapu Bulu ogyi. Mlı mứ mlılafwı fɛ́ɛ. > >

Bulu Mbla Amoto Móa ldon

(Mateo 22:34-40; Luka 10:25-28)

- Mose mbla asunapv amvtɔ ɔkulɛ lɔbɔtu amú ιnu, olonu asun ání budɛbɪtı. Olowun ání Yesu lalɛ Sadukifɔ amu asun ɔnɔ wanklaan. Μύ su ɔlɛfɪtɛ Yesu ɔbɛɛ, < < Bulu mbla amutɔ mɔmu dun? > >
- 29 Yesu lɛlɛ mú ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Bulu mbla amutɔ múa ɪdun nı. < Israelfɔ, mlınu. Bulu ɔkulɛ pɛ anı Wie Bulu gyi. 30 Mú su pu fu klun, fu ɔkla, fu agywun pú fu ɔwunlın fɛ́ dwɛ fu Wie Bulu. > 31 Mú nyɔsı ε gyi, < Dwɛ fu ba fɛ fu ɪwɪ. > Mbla kuku ɪtra ma ɪnuá ɪdun unı. > >
- 32 Mbla osunapυ amυ lɛbla Yesu ɔbɛɛ, < Osunapυ, fablı ɔnɔkwalı. Anı Wie Bulu nkυlɛ pɛ bυ ιnυ, ɔkυkυ tra ɔma ιnυ. 33 Apυ anı klun, anı agywıın pύ anı ɔwunlın fέέ dwɛ mu, adwɛ anı aba fɛ

anı ιwι. ldvn mbwı təhε pύ ogya-afədıε kugyikv. > >

34 Yesu lowun ání alabı le asun amu ənə wanklaan, əlebla mu əbee,

< < Fuma ıfə Bulu iwiegyi amutə. > >

Mύ ɔma a, ɔhaa mɛtra wa klun fite mu asuansu.

Ma Gyi Kristo Amυ?

(Mateo 22:41-46; Luka 20:41-44)

Brεá Yesu dε atɔ suna Bulu ɔtswɛkpa nwunsınɛsυ ınυ a, ɔlɛfıtɛ ɔbɛɛ, < < Nkalı su Mose mbla asunapu amu bɛtalı blı bɛɛ, Owie Dawid mu na gyi Kristo, (ɔha amuu Bulu lɛda mu ofuli amu)?

<mark>36 T</mark>sufε Ͻŋε Wankιhε lεha Owie Dawid onuto lεblι ວbεε,

< Anι Wie Bulu lεbla mι Wie ɔbεε,

< < Tsia mı gyəpisu nfi

yofun breá néha fétsatsa fu alupusu.>>>

37 Owie Dawid onuto lετι mυ ɔbεε mυ wie. Nkalı su ɔtra ogyi mυ na?>>

Asun anfı ləwa ədəm kpənkpəənkpəntı amuu befia bomli mu amu ədwε, bəpu ansigyi nu mu asun.

Mose Mbla Asunapv Tsiato

(Mateo 23:1-36; Luka 20:45-47)

38 Yesu lɛblı mv atosunahɛ amvtɔ ɔbɛɛ, < Mlıkı wanklaan Mose mbla asunapvsv. Bvtekle liga wa natı ki, bvtekle bɛɛ, aha bvbun ha amứ itsia dunsv. 39 Otsiakpa yile bvtekle tsia Yudafɔ ofiakpa pứ nkɛ ogyikpa. 40 Bvtesisi asvrapv, swu amứ amứ woyi. Bvtepina bɔ mpaɪ tuntıntın ahatɔ pvbun amứ lalahɛsv. Bulu ɔbɛ́bɪtɪ amứ ɪsv kinkiinkin! > >

Osvrapu Oku Tswitswi

(Luka 21:1-4)

Yesu letsia manta tswitswi daka Bulu ɔtswekpa inu, ɔdɛ aha ki budɛpu amú tswitswi bɔwa mútɔ. Aha ání amú ibitɔ bu odwin budɛpu kɔba akpɔnkpɔnti bɔwa. 42 lnu ɔsurapu ɔkuá ɔma tɔtɔ ε lɔpu mu kɔba ana bɔwa daka amutɔ. 43 Μυυ ɔlɛti mu akasıpu amu ba mu wa, ɔlɛbla amú ɔbɛɛ, < Cɔnɔkwalı ndɛ mlı bla, tswitswiá ɔsurapu anfi ɔma tɔtɔ anfi lawa a, idun ɔhagyiɔha klɛ. 44 Tsufɛ atrahɛ amu féé a, amú kɔba tsɔtsɔɔtsɔtɔ balɛ kpalobi tsu bɔwa. Tamɛ iniá ɔsurapu anfi mú má tɔtɔ su tɔá ɔbu féé alapu bɔwa a. > >

13

Proofread 30-06-09

Bulu Otswekpa Amv Bwie

(Mateo 24:1-2; Luka 21:5-6)

- Breá Yesu ledalı Bulu ətswekpa wunsınesu ınu əyə a, mu akasıpu amutə əkule lebla mu əbee, < Osunapu, kı mbu wanklaan pú abwi akpənkpəntı anfı bəpuyi mú anfı akıle! > >
- **2** Mυυ ɔlɛbla mu ɔbɛɛ, < Yɛ fawun mbu akpɔnkpɔnkpɔntι anfι? Bóbwie mứ féé bun. Ibwi kulɛ kuraa iméesian dınka mứ basu. > >

lwissin Múa lkplan

(Mateo 24:3-14; Luka 21:7-19)

- 3 Brεá Yesu tsie Nfɔ-nyibu amusu, ɔdɛ Bulu ɔtswɛkpa mbu amu kı a, Petro, Yakobo, Yohane mua Andrea nkulɛ bɛfıtɛ mu bɛɛ, 4 < < Bla anı, brɛ mɔmutɔ ını féé ɪbéba? Osuna mɔmu ε ɔbéba, ibósuna ání mứ brɛ lafun? > >
 - <mark>5</mark> lnυ Yesu lεbla amύ ɔbεε, <<Mlιkι wanklaan, mεnι ɔhaa mέεmlε

- mli. 6 Aha tsətsəətsə bópu mi ida ba bɛɛ, amúgyi Kristo amu ni. Bémlɛ aha tsətsəətsə bófwi əkpa. 7 Ni mlonuá isa lada manta mli ntɛ ətinɛku a, opuni mátsii mli Tsufɛ lehian ání ini aná féɛ ibɛ́ba, tamɛ imedesuna ání əyi ənəməkɛ amu lafun. 8 Tsufɛ əma bókə aba. Awie bókusu lii abasu. Əsulu bɛ́kpinki ntinɛ-ntinɛ. Akun ɛ bɛ́ba. lni fɛ́ɛ igyi fɛ iwiəsin ání ətsi towun brɛá ikwii dɛ mu dwiin.
- 9 < < Mú su mlı mú mlıkı mlı ıwı wanklaan. Tsufe mı su bópu mlı ha Yudafə asun agyipu. Béda mlı amú ofiakpa awulu-awulusu. Békpa mlı ya əmásu agyipu pú awie ansıtə, menı mlégyi mı ıwı adansıe.

 10 Tame ilehian ání bégyankpa da asun wanklaan amu əkan suna əyıtə aha féé. 11 Nı bekıta mlı ya a, mlımágywıın asun ání mleblı. Mlıblı asungyiasun ání Bulu əbópuwa mlı ənə alı bre amutə. Tsufe
- 12 < Apio bέlε amύ apio ha lowu. Abi ası bέlε amύ abi ha. Abi ε bόκυς lu amύ akwupusu, ha bómɔ amύ. 13 Mι su aha féé bólu mlı, tamɛ nı mlɛtalı wa klun lu kinkiinkin yɔfun mú ɔnɔmɔ a, Bulu ɔbóhɔ mlı nkpa.

megyi mlι onuto obótoι, One Wankthe obótoι tsvn mlιsv.

lwissin Wunbi

(Mateo 24:15-28; Luka 21:20-24)

14 < < Tamɛ nı mlowun akisitɔá itobwie ɔmá, ıda ɔtınɛá mlımɛdın ansı ání ιbέba a, (aklapu, mlınu mứ ası.) Mumu aha ání bubu Yudea ɔmátɔ busrı yɔ abusu. 15 Dha ání ɔdun obusu mákplı botsu tɔtɔ obuto! 16 Dha ání ɔbu ndɔtɔ ε máyinki botsu mu tati. 17 Amenyapu pứ abi-ayin ání bupia abi bɔbwɛ alı brɛ amutɔ bugyɔwı nı! Mlıkokoli Bulu mlıaa, mlı ɔsrıkɛ amu ımábwɛ nyankpu mứa atsalıbı. 19 Tsufɛ asun wunhɛ ání ıbéba alı brɛ amutɔ odu mɔkuba tsu brɛá Bulu lɔbwɛ ɔyı ɔpá kı. Μύ odu kuku ε ımɛ́ɛtra ba ɛkɛkɛɛkɛ.

- Ni Bulu medinki nke amoso a, teki ohaa méesian oyito. Tame aha amoo alale pobwe mo kle amo so aladinki nke amoso.
- 21 < Alı bre amuto a, nı oku lebla fu obee, < Kı, Kristo, (oha amuu Bulu lada mu ofuli amu) bu nfı nte nana > a, máhogyi. 22 Tsufe aha ání bee amúgyi Kristo amu pú aha ání bówa afunu bee, Bulu onosu atoιpu bugyi tsotsootso béba oyıto. Bóbwe ofula pú osuna pumle aha. Nı bétalı kuraa a, bémle aha amuu Bulu lale amu ε. 23 Tame mlıkı wanklaan! Nabla mlı togyito asa ıbéba.

Nyankpusa-Mu-Bi Amu lbabı

(Mateo 24:29-31; Luka 21:25-28)

- 24 < < lwissin-wun amυ sma a, owi sbéta, stsra ε sméetra fei.
- Ntsrakpabi békpa tsu ososo beda. Nwolota móa móto ato féé békpinki. 26 Ohagyioha obówun ání mi, Nyankposa-Mo-Bi anfi napo tumi móa numnyam kponkponti mbo nwolotato tsu ososo neba.
- 27 lnu Bulu obówa mu abopu beyekpa mu aha amuu alale amu tsu oyi afunka ana amu féésu.

Dyı Onomo lwı Osuna

(Mateo 24:32-35; Luka 21:29-33)

28 < Mlipuki ponto oyi. Ni mú abambi depoi, ide ate popwe le a, mlitebiá awikpan bre lafun. 29 Ali ken, ni mlowun ání ntobi anfi féé ide múto ba a, mlebi ání mi, Nyankpusa-Mu-Bi anfi ibabi lafun ta ni. Nawie woyi amu ono ta. 30 Onokwali nde mli bla. Ndemba-abi anfi féé bumóowu ta, asa ini féé béba múto. 31 Osu múa asi féé bótsun, tame mi asun blihe móotsun ekekeeke.

Nyankpusa-Mu-Bi Amu lbabı

(Mateo 24:36-44)

32 < Tamɛ ɔhaa meyin ɛkɛ ntɛ brɛá ntobi anfı féé ιbéba. Buluabəpu bumeyin. Bulu mu Bi amu ε meyin, nkɛtı anı Sı amuu ɔbu ɔsusu amu nkulɛ pɛ yin. 33 Mlıdınka ansı ıwısu, tsufɛ mlımeyin ɛkɛá brɛ amu ıbɔfun. 34 Igyi fɛ ɔkuá ɔdɛ ɔkpa tu, olesi mu woyi wa mu asumpu ıbıtə. Əlɛha okugyiɔku agyuma ɔbɛɛ ɔbwɛ. Əlɛbla woyi amu ogyopu ɛ ɔbɛɛ, ɔyırı ıwı ogyo woyi amu wanklaan. 35 Mú su mlıdınka ansı ıwısu, tsufɛ mlımeyin brɛá woyi mu wie amu ɔbɛ́ba. Fialı ntupwɛ o, ɔyınsınɛ o, bakɛ o, ntɛ nyankı. 36 Mlıdınka ansı ıwısu, mɛnı ɔba bofwie mlıtə a, ɔmɔ́ɔbətu mlı ánı́ mlıladıdı. 37 Asun anfı ndɛ mlı bla anfı kɛn ndɛ ɔyıtə aha fɛ́ɛ bla nı. Mbɛɛ, < Mlıdınka ansı ıwısu. > >>

14

Proofread 30-06-09

Bekıklı Yesu Nwunsu

(Mateo 26:1-5; Luka 22:1-2; Yohane 11:45-53)

Ilesi nkenyɔ Yudafɔ abugyi Israelfɔsu Katsun Nkε pú Bodobodo Mátuhɛ Nkε. Alı brɛ amutɔ Bulu igyi ahapu dɛhɛn pú Mose mbla asunapu bodunka ɔkpa ání bɔ́tsun músu kıta Yesu ŋaintɔ, mɔ mu kokooko. 2 Tamɛ bɛblı bɛɛ, < Megyi Katsun Nkɛ anfıtɔ abɔ́mɔ mu, mɛnı kpokiti mɛ́eda ɔmá amutɔ. > >

Ofobi Fanfaanfan Puwuli Yesu

(Mateo 26:6-13; Yohane 12:1-8)

Breá Yesu bu Betania wulutə, Simon əkuá alalə ılə pepe kı woyitə əde atə gyi a, ətsı əku leba ınu. Əde prentua wanklaan kuá ofobi fanfan ání ıbu ibia bu mútə. Oletii mú ənə, əletseı ofobi amu wulı

Yesu nwuntə. 4 Aku bubu ınuá ıməwa amú ədwε. Befite aba bεε, < < Ntogyi su əde ofobi anfı yinta? 5 Teki abétalı fe ofobi fanfan anfı mú ibia bódun əbakule ofi əkule ıkəka anfı, puha ahianfə. > > Behie wa ıyın wa ətsi amu.

- Tame Yesu leblı ɔbee, < < Mlısi mυ! Ntogyi su mlıde mu han? ltɔ yile alabwe ha mı. Ahianfɔ bétsia mlı wa ekekegyieke. Bregyibreá mlıdekle a, mlétalı wa awıtɔle ha amú, tame mı mú mméetsia mlıtɔ yɔ. Alabwe múá ɔbétalı pula mı ɔyulu yaı ha mı opulake.
- 9 Onokwalı nde mlı bla. Oyıto otinegyiotineá béda Bulu asun wanklaan amu okan a, bébli to anfi otsi anfi labwe anfi pukain musu. >>

Yuda Iskariot Lotsula Ání Əbéle Yesu Ha

(Mateo 26:14-16; Luka 22:3-6)

10 Mú ɔma a, mu akasıpu duanyɔ amutɔ ɔkulɛá butɛtı mu Yuda Iskariot loyowun Bulu igyi ahapu dehen amu, menı ɔbélɛ Yesu ha amú. 11 Breá bonu asun anfı a, ılehıɛ wa amú ɔdwɛ. Behıɛ mu ası ání béka mu ıkɔ. Mú su olodunka ɔkpa ání ɔbɔtsun músu lɛ Yesu ha amú.

Katsun Atogyihe Gyi

(Mateo 26:17-25; Luka 22:7-14, 21-23; Yohane 13:21-30)

- Bodobodo Mátuhε Nkε amutɔ εkε gyankpapuá butɔmɔ Israelfɔsu Katsun Nkε akufa lɔfun. Yesu akasıpu bɛfıtɛ mu bɛɛ, < <Osunapu, obu mɔmutɔ ayɛla ha fu, afugyi Katsun Nkɛtɔ atogyihɛ amu?>>
- 13 Μυυ ɔlɔwa amútɔ abanyɔ, bla amú ɔbɛɛ, < < Mlıyɔ Yerusalem wulutɔ. Mléfia oyin ɔkυá ɔsυ ntsu-ɔlɔ, mlıbuo mυ. 14 Woyi oduatɔ obówie a, mlıfıtɛ woyi mυ wie amυ mlıaa, < Nkunu afɔɔ ɔswιıkpa bu, mıa mı akasıpu aba begyi Israelfɔsυ Katsun atogyihɛ amυ ιnυ? >

- <mark>15</mark> Obósuna mlı abansrv yile kvá bala mύtə yaı. Mlıbwɛ atə amv yaı ເກບ. > >
- Yesu akasıpu amu bəyə wulu amutə a, bowun togyitə alı amuu Yesu lɛbla amú amu pɛpɛɛpɛ. Bəbwɛ Israelfəsu Katsun atogyihɛ amu yaı ınu.
- 17 Brεá nsaıntə deklun a, Yesu mua mu akasıpu beba ınu. 18 Atə amu ogyikpa a, Yesu lebla amú əbεε, < < Ənəkwalı ndε mlı bla. Mlıtə əkulεá mıa munyə ıbı da əlepetə əbélε mı ha. > >
- 19 Asun anfı lehte han akasıpu amu. Mú su befi ası budε mu fite ikule-kule bee, < < Mi ni loo? > >
- 20 Yesu lɛbla amú ɔbɛɛ, < < Mlı aha duanyɔ anfıtɔ ɔkʊlɛá mıa munyɔ ıbı da ɔlɛpɛtɔ ɔbélɛ mı ha nı. 21 Mı, Nyankpusa-Mυ-Bi anfı nówu fɛ alıá bɔwanlın tswı, tamɛ ɔha amυυ ɔbélɛ mı ha amu ɔgyɔwɪ nı. Nı bumetepi kwu mu kuraa a, tɛkı ıbu alɛ ha mu. > >

Yesu Ntopwe Atogyihe Trahe

(Mateo 26:26-30; Luka 22:14-20; 1 Korintofo 11:23-25)

- 22 Brεá budε atɔ amu gyi a, Yesu lɛlɛ bodobodo ipin. Dlɛda Bulu ιpan, biabia mútɔ puha amú, blι ɔbɛɛ, < < Μlιhɔ, mι ɔyulu nι. > >
 - 23 lnv olotsu nta-ewe, ɔleda Bulu ıpan, pvha amý féé bonun.
- Mvv əlɛbla amú əbɛɛ, < < Mı obugya nı. Mú Bulu dɛpvsi mv ntam $^{\rm m}$ ání alaka ha ahasv nı. Bétsɛı mú wvlı ası aha tsətsəətsə lakpan sv. The Last Supper (showing Jesus & 8

disciples)|CN01803B.TIF|span|MRK14:22-26|David C. Cook Foundation|Dlɛbla amύ ɔbεɛ, < < Mι obugya nι. > > |Marko 14:24

25 Onokwalı nde mlı bla, mméetra nun waın-abi nta anfı alıı yofun

^m**14:24** *Ntam pɔpwε* bυ nwυlυ dada amυ akυtɔ.

εkεá nónun mú popwε Bulu iwiegyi amuto.>>

<mark>26</mark> Benya wa ιlυ da Bulu ιpan ta alι bεnatι yɔ Nfɔ-nyibυ amυsυ.

Petro Obóswu Obee Mumeyin Yesu

(Mateo 26:31-35; Luka 22:31-34; Yohane 13:36-38)

- 27 Μυυ Yesu lɛbla amύ ɔbɛɛ, < Mlı féé mléyinki mı ɔma. Tsufɛ Bulu ɔnɔsu atɔɪpu amu bɔwanlın wa Bulu asun amutɔ bɛɛ, < Néda akufa ɔkpapu amu lɛda, mu akufa bɛdasaın. > 28 Tamɛ nı Bulu ɔkusua mı tsu afulitɔ a, négya mlı nkpa yɔ Galilea ɔmátɔ. > >
- 29 Petro lɛbla mu ɔbɛɛ, < < Nι amú féé béyinki fu ɔma kuraa a, mι mú mméeyinki ɛkɛkɛɛkɛ. > >
- 30 Yesu lɛbla mu ɔbɛɛ, < < Ͻnɔkwalı ndɛ fu bla. Onyenı, asa batɛ ɔbɛ́lɛ ɔnɔ tse nyɔ a, fɔ́swıı pu ıbı wa ogya tse sa fɛɛ fumeyin mı. > >
- 31 lnυ Petro lɛfın yabi yi ɔbɛɛ, < < Nι lowu igyi kuraa a, mméekina fu εκεκεεκε. > >

Alı ken atrahε amυ ε féé beblı nı.

Mpaıbo Getsemane

(Mateo 26:36-46; Luka 22:39-46)

32 Boyowie otunekuá buteti inu Getsemane. Muu Yesu lebla mu akasipu amu obee, < Mlitsia nfi, nóyobo mpai. > > 33 Olekpa Petro mua Yakobo pú Yohane buo iwi. Inu asun lehie han mu, mu ansi lepe. 34 Muu olebla amú obee, < < Asun ihie de mi han. Idekle mo mi. Mlitsia nfi, amligyo. > >

Inυ əlenatı yə nkpa kpalobi, əleda akpawunu kokoli Bulu əbee, < < Nι ιbэ́wa ale a, ha bre anfı ıtsun mısu. > > 36 Muu əlebli əbee, < < Abbaⁿ mı Sı, futetalı bwe togyitə. Ha nta-εwe anfı^o ıtsun mısu!

 $^{^{}n}$ **14:36** < *Abba!* > ası gyi, < *Mı Sı!* >

Tamε megyi toá ndekle, mboun múá fudekle ιba múto! > >

- 37 Oleyinki ba akasıpυ amυ wa bowun ání budɛdıdı. lnı su ɔlɛfıtɛ Petro ɔbɛɛ, < Simon, fudɛdıdı? Fumɛtalı gyo dɔnhwırı kulɛ kpan?
 38 Mlıgyo amlıkokoli Bulu, mɛnı mlımóowie ısɔkıtɔ. Tsufɛ ɔŋɛ amu dekle, tamɛ nyankpusa lɔpɔn. > >
- 39 Oletra yəbə mpaı, bla Bulu asun kuakule amu ken. 40 Oletra yinki ba bowun ání akasıpu amu butra budedıdı, tsufe dıdı de amú bu. Bumetalı bla mu asuansu.
- Brεá ɔlɛba otse sası a, ɔlɛfıtɛ amύ ɔbɛɛ, < < Mlılatra si mlıda mlıdɛ ɔkpunu da? Itsia alı ngya! Brɛ amu lafun ání bɔ́pu mı, Nyankpusa-Mu-Bi anfı wa lakpan abwɛpu ıbıtɔ. 42 Mlıkusu ayɔ. Mlıkı, ɔha amuu ɔdɛ mı lɛ ha amu na a! > >

Yesu Kıta

(Mateo 26:47-56; Luka 22:47-53; Yohane 18:3-12)

- Yesu ənə mesi asa akasıpı duanyə amutə əkuleá buteti mu Yuda lobowie ınu. Ədəm ání bude ndayi pú nkpoti bubuo mu. Bulu igyi ahapu dehen, Mose mbla asunapu pú Yudafə ahande amu ləwa amú. Yuda amuu əlele Yesu ha amu lebla ədəm amu yaı əbee, < < Əha amuu nélata puta amu gyi əha amu nı. Mlıkıta mu kinkiinkin, amlıkpa mu natı. > >
- 15 lnυ əlɛnatı laa yə Yesu wa, yokpoli mu əbɛɛ, < Osunapu! > > Olɛlata mu puta. 16 lnu aha amu bɛnatı tu Yesu, kıta mu kinkiinkin. 17 Tamɛ ınu alupu amutə əkulɛ lətswı mu ədayi kpa Bulu igyi əhapu dɛhɛn osumbi əku ısu lɛ. 18 lnu Yesu lɛfıtɛ amú əbɛɛ, < Ogyo otswapu ngyi, su mlılatsu nkpoti pú ndayi mlɛba mı əkıtakpa?

^{°14:36} Nta-ewe anfi igyi ıwıəsın ání Yesu obówun.

- Ntsie mlı wa Bulu ətswekpa wunsınesu ınu ekekegyieke nde mlı atə suna, mlımekıta mı ekekeeke. Inı laha Bulu asun wanlınhe amu ılaba mútə. > >
 - <mark>50 </mark>lnv mv akasıpv amv féé besrı si mv.
- 51 Ilesi əyasubi əkvá ələwa liga nkule. Bekıta mu, 52 tame ələkəli si mu liga amu wa amú ıbıtə, pu yaya srı.

Yudafo Ahande Ansito Lii

(Mateo 26:57-68; Luka 22:54-55, 63-71; Yohane 18:13-14, 19-24)

- Bekpa Yesu ya Bulu igyi əhapu dehen woyi. Igyi ahapu dehen, Mose mbla asunapu pú Yudafə ahande amu féé bafia unu. 54 Petro lepetu buo amú əma tsutsuutsu, alu yowie woyitə unu. Inu oleyetsia unu asumpu wa, əde ogya nun. 55 Inu Bulu igyi ahapu dehen pú Yudafə asun agyipu^p atrahe féé bodunka aha ání béka asun dunka Yesusu, menu bélu amú asun bluhesu mə mu, tame bumenya. 56 Tsufe aha tsətsəətsə bəwa afunu dunka musu, tame amú féé ənə lətsun ətsan.
- 57 lnυ aku bokusu ka asun dınka musu bɛɛ, 58 < < Anılonuá ɔlɛblı obɛɛ, < Nóbwie Bulu ɔtswɛkpa anfı bapu ıbı yi anfı, tamɛ nkɛnsa ɔma a, nɛ́layi pɔpwɛá megyi nyankpusa ɔbɔ́pu ıbı yi mú. > > 59 Tamɛ amú ε amú ɔnɔ mɔbwɛ kulɛ.
- 60 lnυ Bulu igyi ɔhapu dɛhɛn amu lɔkusu lu amú féé ansıtə, ɔlɛfıtɛ Yesu ɔbɛɛ, < < Fυma ɔnɔ lɛ? Fυma asuansu blı pulɛ fu ιwι? > >
- Tame Yesu mele asvansυ ɔnɔ. Mυυ Bulu igyi ɔhapu dehen amu letra fute mu ɔbee, < Bulu amuu butekanfu amu mu Bi gyi fu? Fugyi Kristo (ɔha amuu Bulu leda mu ofuli amu) nu? > >
 - <mark>62</mark> Yesu lεlε mύ ၁nɔ ɔbεε, <<Ee! Μι nι! Mlowun ání mι,

p**14:55** Yudafə asvn agyipv anfı buteti Sanhedrin Griki əblitə.

Nyankpusa-Mu-Bi anfı ntsie Bulu Otumipu gyəpisu anfı ndın nwulutasu tsu əsusu neba. >>

Bulu igyi ɔhapυ dɛhɛn amυ lɛkıta mυ atadıɛ balı mύ kıaan.^q Μυυ ɔlɛblı ɔbɛɛ, < Adansıɛ mɔmυ anıtra anıgyo? 64 Mlılanu abususυá alablı. Nkalı gyi mlı agywın? > >

Amύ féé botsula ání olegyi pon, bumo mu.

Amúto aku bowa atsuno tutu wuli mu bi. Bopu ato tin mu ansibi, bofuli mu atswe, bla mu bee, <<Bulu onosu otoipu, suna ani oha ání olofuli fu itswe!>> lnu agyopu amu ϵ bedada mu asuto.

Petro Loswu Obee Mumeyin Yesu

(Mateo 26:69-75; Luka 22:56-62; Yohane 18:15-18, 25-27)

- 66 Petro lesi otsie wunsınεsυ ınυ, Bulu igyi ɔhapu dɛhɛn amu osumbi tsıhɛ ɔku lɛba. 67 Brɛá olowun Petro tsie ɔdɛ ogya nun a, ɔlɛkı mu diin. Μυυ ɔlɛfıtɛ Petro ɔbɛɛ, < < Fυα Yesu Nasaretyin amu nyɔ na. > >
- **68** Tamε Petro lɔswιι blı ɔbεε, < < Mmeyin tɔtɔ tsu asun anfı fudɛblı anfı ιwι! > > Dlɛnatı yɛlıı ɔkpa ɔnɔ, ιnυ batɛ lɔbɔn. r
- 69 Osumbi tsıhε amu letra yətu mu ınu, ələwa aha amuu bulu ınu amu bla bı əbεε, < < Amútə əkulε gyi oyin anfı. > > 70 Tamε Petro letra swu pu ıbı wa ogya.

llɔbwε kpalobi a, aha amυυ bυlu unu amυ bɛbla Petro bɛɛ, <<Lɛlɛ mứ a, amứtɔ ɔkulɛ fugyi, tsufɛ Galileayin fu ε fugyi?>>

71 lnυ Petro lowa ntam kaka bι οδεε, < < Nεka togyito, mmeyin oyin anfι mlιdε mυ ιwι asυn blι anfι. > >

^{14:63} Ilosuna ání asun amu lawie mu ເພເເວ dubi.

^r**14:68** *lnv batɛ lɔbɔn* ıma nwulu dada amu akutə.

72 lnυ batε lɔbɔn otse nyɔsı. Mυυ Petro lɛkaın asun amuu Yesu lɛbla mu ɔbɛɛ, < Fɔ́swu tse sa fɛɛ fumeyin mı asa batɛ ɔbɛ́lɛ ɔnɔ tse nyɔ. > > amusu. Muu ɔlɛkpa isu yi, hıɛ su woo.

15

Proofread 30-06-09

Yesu Pilato Ansıtə Lu

(Mateo 27:1-2, 11-14; Luka 23:1-5; Yohane 18:28-38)

- 1 Oyıkεhε nyankı-nyankı a, Yudafə ahandε-ahandε amu féé befia kıta agywıın. Aku bugyi Bulu igyi ahapu dehen, Mose mbla asunapu pú Yudafə ahandε atrahε^s lnu beha beklı Yesu, pu mu yəwa Pilato ıbıtə. 2 Pilato lefıtε Yesu əbεε, < < Fugyi Yudafə owie amu nı? > > Yesu lele mú ənə əbεε, < < Ee, mú fablı a! > >
- 3 lnv igyi ahapv dehen amv beka asvn tsətsəətsə dınka Yesusv.
- $\frac{4}{4}$ Μύ sv Pilato lɛfttɛ Yesu ɔbɛɛ, < < Kι asvn tsɔtsɔɔtsɔá baka dınka fvsv, fvma mύ ɔnɔ lɛ?> >
 - <mark>5</mark> Tamε Yesu mɛlɛ asʋansບ ວກວ. Mບ sບ ເໄວwa Pilato wanwan.

Yesu Lowu lpon Ha

(Mateo 27:15-26; Luka 23:13-25; Yohane 18:39--19:16)

6 Katsun Nkε kugyikutə a, igyi əmásu ogyipu Pilato amandıεá obési obu adıputə əkulεá amú onuto budekle ha amú. 7 Oyin əkuá butetı mu Baraba mua mu aba buda obu alı brɛ amutə. Bəkusu lu əmásu, kpokiti lɛda, bəmə əha mútə. 8 Odəm amu bəyə Pilato wa yobwii ıpa ha mu bɛɛ, osi obu ədıpu əkulɛ ha amú alı amuu otetsia bwɛ ha amú amu. 9 Μυυ Pilato lɛfıtɛ amú əbɛɛ, < Mlıdekle mlıaa, nsi Yudafə

^s**15:1** Ahande atrahe anfi buteti Sanhedrin Griki oblito.

Owie anfı ha mlı loo? > 10 Olefıte amú alı, tsufe olowun ání Yesu ıwı olu su Bulu igyi ahapu dehen amu bakıta mu ba mu.

- Il Igyi ahapu dehen amu beha ɔdɔm amu ɔnɔ bee, bukokoli Pilato, osi Baraba mboun ha amú. 12 Pilato letra fite amú ɔbee, < < Ntɔ mbwe ɔha anfı mlıdetı mlıaa, Yudafɔ Owie anfı? > >
- 13 lnυ amύ fέέ bɔsura okitikiti bεε, < < Da mu manta oyikpalihɛsυ! > >
- 14 Pilato leftε amύ οδεε, < < Tsitsa momυ alabwε? > >
 Tamε belasura okitikiti kuklukuu δεε < < Da mu manta
 oyikpalihesu! > >
- Pilato dekleá ɔbɔ́bwɛ ɔdɔm amu apɛ ha amú. Mú su olesi Baraba ha amú, ɔlɛha mu ısa akɔpu bɛpɪtɪ Yesu mplι; ɔlɔpu mu wa amú ıbıtɔ ɔbɛɛ, buyɛda mu manta oyikpalihɛsu.

Yesu Ahinla Bwe

(Mateo 27:27-31; Yohane 19:2-3)

16 lsa akɔpv amv bɛkpa Yesu ya ɔmásv ogyipv amv woyitɔ. Bɛtɪ amứ aba ısa akɔpv atrahɛ amv féé, bɛda Yesu ɔbvn. 17 Bɔpv liga pɛpɛ kv wa mv, bɔlv obungyo-awu, bwɛ mứ owiepa bun mv nwun. 18 lnv bɔbwɛ mv ahinla, bɛtɪ mv bɛɛ, < Yudafɔ Owie, fv nkpasv ɔnlınsv! > > Bɔtswɪ ope! 19 lnv bɔpv oyi sisi mv nwuntɔ, tutu atsvnɔ wvlɪ mv, da akpawunu mv ansɪtɔ. 20 Bɔbwɛ mv ahinla ta a, bɔwɔɪ amứ liga pɛpɛ amv, yinkia mv onuto atadıɛ wa mv, bɛkpa mv dalı bɛyɛda mv manta oyikpalihɛsv.

Yesu Da Manta Oyikpalihesu

(Mateo 27:32-44; Luka 23:26-43; Yohane 19:17-27)

<mark>21</mark> Befia Kireneyin okvá butetí mu Simon, ogyi Aleksandro mua

Rufo ɔsi. Otsu abu asi ɔba, bɛka mu hiɛ bɛɛ, ɔsura oyikpalihɛ amu.

22 Muu bɛkpa Yesu ya ɔtinɛkuá butɛti inu Golgota. Mú asi gyi,

< Nwun Okokobi Otsiakpa. > 23 Bɔpu afa kuá itɛba iwiɔsin asi
wa ntatɔ tin Yesu ɔnɔ bɛɛ onun, tamɛ omonun. 24 Bɛda mu manta
oyikpalihɛ amusu ta a, beye mu atadiɛtɔ. Inu bɔtswi abi puki
ɔhagyiɔha ogyikpa. 25 lbɔ́bwɛ fɛ nyanki dokwebatɔ bɛda mu manta
oyikpalihɛsu. 26 Muu bɔwanlın tɔá suá budɛ mu da manta oyikpalihɛ
amusu dınka mu awunsu bɛɛ, < Yudafɔ Owie. > 27-28 Bɛda
awikplu abanyɔ aku ɛ manta nyikpalihɛsu tsia mutɔ. Okulɛ bu mu
gyɔpisu, ɔkulɛ ɛ bu mu binasu.¹

- 29 lnυ atsunpu bokpukpu nwunto, blι mu ιwι abususu bεε, < < Yε fu fεε, fétalı bwie Bulu otswekpa amu, lapwe mu nkensa owito nι?
 30 Ho fu ιwι, afukplı tsu oyi amusu akι! > >
- Bulu igyi ahapu dehen pú Mose mbla asunapu amu ε bɔbwɛ mu ahinla bɛɛ, < < Dlɔhɔ aha nkpa, tamɛ ɔmɛtalı hɔ mu ιwι. 32 Nι mugyi Israelfɔ owie, Kristo, (ɔha amuu Bulu lada mu ofuli) a, ɔkplı tsu oyi amusu awun, ahɔ mu gyi! > >

Aha amυυ beda manta oyisu mu gyppisu múa binasu amu ε bobwe mu ahinla.

Yesu Lowu

(Mateo 27:45-56; Luka 23:44-49; Yohane 19:28-30)

Breá doduanyo leda a, owi leta osulu amusu féé alu yofun ntupwe dosato. 34 Dosa amuto a, Yesu lokplun kuklukuu, bli obee, < < Eloi,

t**15:28** Mútə ye 28 bu nwulu dada amu akutə: *Ini leha Bulu asun* amuu bəwanlın tswi amu leba mútə. Asun amu gyi, < <Bekla mu wa lakpan abweputə. >>

Eloi, Lama Sabaktani? >> Mứ ası gyi, << Mı Bulu, mı Bulu, ntogyi sv fakpa mı əma? >>

- Aha amuu bulu unu amuto aku bonu asun anfi, bebli bee, < < Mlinu, ode Elia kpoli. > > 36 lnu amúto oku lesri tsu osapo, puda nta odaito, puyi oyisu, tsu mú fua putin mu ono obee, onun. Muu olebli obee, < < Mlili aki bee, Elia obéba besiei mu le oyi amusu? > >
 - 37 lnv Yesu ləkplvn kvklvkvv, əlele əŋe.
- 38 lnυnυ Bulu lɛbalı tatiá bɔpυka ɔtswɛkpa obu amutɔ anyɔ, tsu awunsu beyi ası. 39 Brɛá ısa akɔpυ ɔhandɛá ɔlιι Yesu ansıtɔ ɔdɛkı lowun alıá Yesu lɛlɛ ɔŋɛ trahɛ a, ɔlɛblı ɔbɛɛ < < Lɛlɛ, Bulu mυ Bi oyin anfı gyi! > >
- 40 Atsı akυ ε bulu ıfuntə budɛkı sısı. Amútə aku gyi, Magdalayintse Maria, Salome pú Maria ání ələkwu Yakobo mua mu gyama Yosef.
- Amú ε betsia buo Yesu, tsia kι musu brεá ɔbu Galilea. Atsı tsɔtsɔɔtsɔ akuá bobuo mu ba Yerusalem ε bubu ιnu.

Yesu Pula

(Mateo 27:57-61; Luka 23:50-56; Yohane 19:38-42)

Ekɛ amv igyi ɛkɛá Yudafɔ bvtɔpvla ıwı asa bvtegyi amv ɔkpvnv ɔdakɛ. Brɛá owi dɛpɔn a, 43 Arimateayin Yosef lɔwa ıklvn yɔ Pilato wa yɔkvlı mv ɔbɛɛ, osi Yesu fuli ha mv amvpula. Yudafɔ asvn ogyipv ogyi, bvtobu mv. Mv ε ɔdɛ Bulu iwiegyi amv ɔkpa kı. 44 llɔwa Pilato wanwan ání Yesu lawuna wu. Mv sv ɔlɛtı mv ısa akɔpv ɔhandɛ, futɛ mv nı olowu ılawa ɔpá. 45 Brɛá ısa akɔpv ɔhandɛ amv lotsula mv sv a, Pilato lesi fuli amv ha Yosef. 46 Mvv Yosef lɔhɔ ɔhrada, ɔlɔyɔ yɛsıɛı Yesu lɛ oyi amvsv, kıklı mv wa ɔhrada amvtɔ, tsu mv yopula ɔbɔ kvá bɛda bvtatɔ, olemina ibwi yileyile kv tin ɔbɔ amv ɔnɔ. Burial

of Jesus|DN00494b.tif|span|MRK15:42--16:8|Darwin Dunham, United Bible Societies, Nairobi|Bopula Yesu ɔbɔ kvá bɛda bʊtatɔ.|Marko 15:46 47 Magdalayintse Maria mva Yosef mv yin Maria bowun Yesu opulakpa.

16

Proofread 30-06-09

Yesu Kusu Tsu Afulita

(Mateo 28:1-8; Luka 24:1-12; Yohane 20:1-10)

Yudafə əkpunu ədakɛ amu ılətsun a, Magdalayintse Maria mua Yakobo mu yin Maria pú Salome bəhə ofobi fanfan ku bɛɛ, bɛyɛkpa Yesu fuli amu. 2 Kwasieda nyankı, brɛá owi lopwie a, bəyə Yesu opulakpa ınu. 3 Brɛá buna əkpatə a, amú wulɛwulɛ budɛ aba fıtɛ bɛɛ, < Ma abénya obémina ibwi amu lɛ əbə amu ənə ha anı? > > 4 Botsu ansı kı a, bamina ibwi amu lɛ əbə amu ənə dodo. Ibwi amu lɛhıɛ moni. 5 Brɛá bebitiwie əbə amutə a, bowun ání əyasubi əku ləwa liga fututuutu, otsie əbə amu gyəpısu. Ifu lɛkıta amú.

5 Dyasubi amυ lɛbla amύ ɔbɛɛ, < Mlımánya ifu. Nawun ání Yesu Nasaretyin amυυ bɛda manta oyikpalihɛsυ amυ mlıdedunka. Bulu lakusua mu, ɔma nfı. Mlıkı ɔtınɛ amυυ bopula mu amυ. 7 Mlıyɛbla mu akasıpu amu pú Petro mlıaa, alagya mlı nkpa ɔyɔ Galilea ɔmatɔ. lnu mlówun mu fɛ alı amυυ ɔlɛbla mlı amu nı. > >

8 lnυ besrı dalı əbə amutə, tsufe opuni letsi amú, ənə ε lobwie amú. Mú su brεá bəyə a, bumɛbla əhaa, tsufe ifu dε amú, budɛkpınkı kpakpakpakpa.

Yesu lwıpwanle Suna Magdalayintse Maria

(Mateo 28:9-10; Yohane 20:11-18)

9 [Kwasieda bakɛ, brɛá Yesu lɔkvsv tsu afulitɔ a, olegyankpa lɛ ιwι ɔwan suna Magdalayintse Maria amvv olegya ɔŋɛ lalahɛ asienɔ lɛ mvtɔ amv. 10 Μν ε ɔlɛyɛbla Yesu abuopv amvv bvdɛ mv su, bvdɛ awurɛhɔ gyi amv. 11 Tamɛ brɛá ɔlɛbla amứ ɔbɛɛ, Yesu lakvsv, mawun mv a, bvmohogyi.

Yesu lwwwanle Suna Mv Abuopv Abanyo

(Luka 24:13-35)

12 lnι ɔma a, Yesu lɛlɛ ιwι ɔwan ɔkpa bambasv suna mv abuopv abanyɔ brɛá bvna bɔyɔ akuda, tamɛ bvmɔkɔsı bı mv. 13 Amứ ε beyinki yɛbla atrahɛ amv, tamɛ amứ ε bvmohogyi.

Yesu lwiowanle Suna Mv Akasipv

(Mateo 28:16-20; Luka 24:36-49; Yohane 20:19-23; Gyumagyihɛ 1:6-8)

14 lnι féé sma a, Yesu lele ιwι swan suna mu akasıpu duskun amu breá bude ats gyi. Amú klunts-odwin pú amú máhogyi su slowa ιyın wa amú. Tsufe bumsho aha amuu bowun mu mu kusu tsu afulits sma amu gyi. 15 Muu slebla amú sbee, < Mlıys syıts féé, amlıyeda Bulu asun wanklaan amu skan ha aha féé. 16 Sha ání olohogyi, bəbə mu asu a, Bulu sbáhə mu nkpa, tame sha ání omohogyi obégyi pən.
17 Osuna anfı obóbuo aha ání bohogyi nı. Bégya sŋe lalahe mı ıdatə, béblı sblı bamba, 18 békıta aws ıbıtə, bónun afa ání ıtəmə kugyiku, tame ımásbwe amú tətə. Bápu ıbı dınka aləpusu, ıwı báwa amú snlın. > >

Yesu Osusu Ya

(Luka 24:50-53; Gyumagyihɛ 1:9-11)

19 Brεá anι Wie Yesu lebla amύ asvn ta a, Bulu lotsu mv ya ɔsvsv, oleyetsia mv gyɔpısv. 20 Mv akasıpv amv befi ası bvdε asvn amv

okan da ətınegyiətine. Anı Wie Yesu lelu am
ứ əma bəyə agyuma. Olətsun osuna ání bəbwesu, wa asun amu əwunl
ın.] $^{\rm u}$

້າ**16:9-20** Mútə ye 9-20 ເma nwບlບ dada amບ akutə.

LUK - - NKO Book of Luka in the Nkonya Language of Ghana Luka

Asun Wanklaan Ání Luka Lowanlın

Luka

Luk.

Asun Wanklaan Ání

Luka

Lowanlın

1

Proofread 02-07-09

1 Onumnyampu Tiofilo:

Aha tsɔtsɔɔtsɔ babɔ mbɔdı wanlın tɔá ılɛba anıtɔ tswı. 2 Bɔwanlın tɔá aha amuu bubu ınu tsu mú nfiası, bugyi mú asumpu amu bowun da mú ɔkan amu bɛbla anı pɛpɛɛpɛ. 3 Onumnyampu Tiofilo, mı ε nabɔ mbɔdı kwi mútɔ wanklaan tsu mú nfiası. Mú su ndekleá nɔśwanlın mú pɛpɛɛpɛ ha fu, 4 mɛnı fɛ́bıá atɔ amuu basuna fu amu igyi ɔnɔkwalı.

Asu Obopu Yohane Kwu Asun

5 Brεá Herode dε iwie gyi Yudea ɔmátɔ a, Bulu igyi ɔhapu ɔku letsia, butɛtı mu Sakaria. Otsu Bulu igyi ahapu ɔpasua kuá butɛtı mu Abiatɔ. Mu ka gyi Elisabet, otsu Bulu igyi ɔhapu Aaron abi-anátɔ.
6 Mua mu ka asun da ɔkpa Bulu ansıtɔ. Butegyi anı Wie Bulu mbla pu mu nhıhıε féésu pɛpɛɛpɛ. 7 Buma obi, tsufɛ Elisabet megyi ɔtsı kwupu. Mua mu klu féé ε bahıε dan.

- 8 Eke ɔku ılɔtu Sakaria aná ɔpasua ání amú ɔbéha Bulu igyi. Sakaria lɔyɔ ɔbu Bulu ansıtɔ ɔdɛ mu agyuma yɔ. 9 Abi butɔtswı pulɛ ɔha ání obébitiwie Ɗwankıkpa ınu yɔwa ɔhıɛn ogya, igyi ahapu amu amandıɛ ɔnɔ. Bɔtswı a, ileyi Sakariasu. 10 Brɛá ɔdɛ ɔhıɛn amu ogya wa a, ɔdɔm ání bɔyɔ ɔtswɛkpa ınu féé bulu kpankpa budɛ mpaı bɔ.
- Bulu-obopu oku lebelu afodue-oswi amu gyopisu, le iwi owan suna Sakaria. 12 Breá olowun Bulu-obopu amu a, olowan, ifu lowie mu ayeto. 13 lnu Bulu-obopu amu lebla mu obee, < Sakaria, mánya ifu! Bulu lanu fu isu. Fu ka obénya omé kwii obi yinhe ha fu. Dinka mu ida < Yohane. > 14 Obi anfi kwii bówa mli odwe, wa mli ansigyi. lbówa aha tsotsootso ε ansigyi. 15 Tsufe kebi amu obóbwe oha kponkponti Bulu ansito. Nta buhe kuku máda mu ono ekekeeke. Oŋe Wankihe obóbula muto tsu breá obu mu yin iwito. 16 Obéha Israelfo tsotsootso bédamli klunto ba amú Wie Bulu wa. 17 Bulu onosu otoipu Elia tumi pú mu oŋe bétsia muto. Obégya ani Wie nkpa ba. Obéha abi-asi bódwe amú abi. Obédamli aha ání butokusu lu Bulusu agywiin, bwe fe yile abwepu kle, meni obéla aha yai wanklaan ha ani Wie. >>
- 18 Sakaria leftte Bulu-οbορυ amυ οbεε, < < Nto nópubtá asun anfu tbéba múto? Tsufe mta mt ka antlapon. > >
- 19 lnυ Bulu-ɔbɔpυ amυ lɛbla mυ ɔbɛɛ, < < Mι ιda gyi Gabriel. Bulu ansıtɔ ɔlιιpυ ngyi. Mυlawa mı ɔbɛɛ, mbɛbla fu asun wanklaan anfı.

 20 Tsu ndɛ puya ɛkɛá asun anfı ıbɛ́ba mútɔ a, fɔ́tɔ omumu, tsufɛ
- fumoho mι asun blihε anfi ibéba mú breto anfisu gyi. > >
- 21 llobwe alı a, ımowankı aha amuu bulu bugyo Sakaria amu toá suá alawa opá otswekpa obutoto unu alı. 22 Breá oledalı ba a, alato omumu. Mú su bowun ání alawun toku obutoto unu. Iniá ometalı toı su a, olopu mu ıbı múa mu nwun bla amú asun.

23 Sakaria letsia ɔtswɛkpa ιπυ yɔfun ɛkɛá ɔlɛha Bulu igyi ta, oleyinki yɔ woyi. 24 Nkɛ amu ɔma a, Elisabet lenya ɔmɛ́, tsia ŋain ιwι alu tsra anu kɛkɛ. 25 Elisabet lɛblı ɔbɛɛ, < < lnι mι Wie Bulu labwɛ ha mι nι. Alawun mι nwɛ, dınkı nsupa lɛ mısu ahatɔ. > >

Yesu Kwii lwi Asun

- 26 Breá Elisabet ɔmɛ lɔhɔ tsra asie a, Bulu lɔwa mu ɔbɔpu Gabriel wulu kuá ɪbu Galilea ɔmátɔ, butɛtɪ mú Nasaret. 27 Dlɔwa mu obitebi ɔkuá ɔmɔkudɪ oyin wa kɪ, butɛtɪ mu Maria wa. Alı brɛ amutɔ a, budɛpu obitebi amu ha oyin ɔkuá butɛtɪ mu Yosef, ogyi owie Dawid mu na bɛɛ otsia. 28 Bulu-ɔbɔpu amu lɛba Maria woyitɔ bɛha mu itsia, bla mu ɔbɛɛ, < < Bulu lagyi fu bualɛ. Alahıɛ yula fu! > >
- Asun anfı leha Maria legyigya. Dlefıtε mu ιwı ɔbɛɛ, < Ngya ntɔ itsia odu ɔha anfı laha mı alı? > 30 Bulu-ɔbɔpu amu lebla mu ɔbɛɛ, < Maria, mánya ifu. Bulu lahıɛ yula fu! 31 Kı, fénya ɔmɛ kwu obi yinhɛ. Dınka mu ıda < Yesu. > 32 Obɔ́bwɛ ɔha yile. Bɛtı mu Osusuusu Bulu mu Bi. Anı Wie Bulu ɔbɛ́yaı mu mu nain Owie Dawid obiasu.

 33 Obégyi iwie Yakob woyisu brɛ fɛ́ɛ. Mu iwiegyi mɔ́ɔmɔ ɔnɔ ɛkɛkɛɛkɛ. > >
- 34 Maria lefttε Bulu-οbορυ amυ οbεε, < < Nkalı ιbόbwε asa ını ιbέba mύτο, tsufε mmeyin oyin. > >
- 35 Bulu-ɔbɔpv amv lɛlɛ mú ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Ͻηε Wankıhɛ ɔbéba fusu. Osusuusu Bulu amv tumi bóbun fusu. Inı su aha bétı Obi wankıhɛ amvu fókwu amv bɛɛ, < Bulu mv Bi. > 36 Kı, fu obusuanyin Elisabet kuraa ɔba bɔkwu obi yinhɛ mv tsıdɛhɛn anfıtɔ. Aha bɛɛ, megyi ɔtsı kwupu ogyi, tamɛ mv ɔmɛ́ lahɔ tsra asie dodo. 37 Tsufɛ tɔtɔ mɔdun Bulu bwɛ! > >

v1:33 Israelfo gyi Yakob abi-aná.

38 lnυ Maria lebla Bulu-ɔbɔpυ amυ ɔbɛɛ, < < Bulu osumbi ngyi. lba mútɔ ha mı fɛ alıá fablı. > > lnυ a, Bulu-ɔbɔpυ amυ lɛnatı si mυ.

Maria Elisabet Sına

Nkε amuto a, Maria lokula ato, wa osa yo Yudea abusu wulu kusu. 40 Muu olowie Sakaria woyito ha Elisabet itsia. 41 Elisabet lenya nu itsia amu alı kebi amu lɛkan ıwı mu ıwıto, Ͻηε Wankıhɛ lobula muto. 42 lnu olokplun blı obɛɛ, < Bulu layula fu atsı fɛ́εto. Alayula fu ıwıto obi amu ε. 43 Iye! Mı Wie mu yin onuto laba mı wa a? Ntogyi su Bulu lawa mı numnyam anfı odu? 44 Kı, nenyanu fu itsia amu alı obi amuu obu mı ıwıto amu lɛkan ıwı ansigyisu. 45 Bulu layula fu, tsufɛ fahogyiá toá alahıɛ ha fu ıbɛ́ba múto. > >

Maria Bulu Kanfu llu

- <mark>46</mark> lnυ Maria lowa ιlυ οbεε,
 - < < Mι okla dε mι Wie Bulu kanfυ.
 - <mark>47</mark> Μι Nkpa Ͻhͻρυ Bulu laha ansı dε mı gyi.
 - Tsufe alakaın mı mv osumbi ání əma tətə bwetəsv, wun mı nwe.

Tsu sei pυya a, abi-aná féé béblι bεε, Bulu layula mι.

- <mark>49</mark> Bulu Otumipυ amυ labwε atɔ kpɔnkpɔntı ha mι. Olɔwankı.
 - 50 Otowun ılın kugyikutə aha ání butenya mu ifu nwe.
- 51 Alapu mu tumi bwe ato akponkponti, puda iwi atsupu nwunto asun sain.
- 52 Alakplı awie mbiasv, tsu aha ání buma tətə bwetə fua.
- <mark>53 </mark>Alaha ahianfo bamli ıwı anyapu,

ıwı anyapu banatı ıbıkpan.

<mark>54-55</mark> Alakpa mv asumpv Israelfə.

Ometan ání olebli obee, mówun ani anain Abraham mua mu abi-aná nwe bre féé,

fε alιá ɔlɛbla amύ.>>

Alı Maria ləmə mu ılu amu ənə nı. <mark>56</mark> Oletsia Elisabet wa fε tsra asa asa oleyinki yə woyi.

Asu Obopu Yohane Kwii

- **57** Brεá Elisabet ləbəkwu a, ələkwu obi yinhε. **58** Mu abusuanfə pứ mu aba bonuá anı Wie Bulu lahıε wun mu nwε. Mú su ansı legyi amú féé.
- 59 Obi amu lenya ndawətswı a, mu ιwιsu aha bɛba mu obuto əlɛkpa, abutın mu kete, dınka mu ıda. Τεκι bɛɛ abupu mu sı ıda Sakaria dınka mu, 60 tamɛ mu yin lɛbla amú ɔbɛɛ, < < O-o! Mlıdınka mu Yohane. > >
- Aha amυ bɛbla mυ bɛɛ, < < Anımɔkunu abutı fu obusuanyin ɔkuku alı kı. > > 62 lnu bɔbwɛ mu sı ıbı, fıtɛ mu alıá butı kebi amu.
- Sakaria lɔbwɛ tbt ɔbɛɛ bʊtsu tɔkʊ ha mʊ amʊwanlın mʊ́ dɪnka mʊ́sʊ, ɔlɔwanlın ɔbɛɛ, < Mʊ tda gyi < Yohane. > > Ilofwie amʊ́ fɛ́ɛtɔ. 64 lnʊnʊ mʊ ɔdandʊ lɛsankı, ɔlɔtɔt kanfʊ Bulu. 65 lfu lɛkɪta apio aba amʊ fɛ́ɛ. Alt asʊn anft lɛklɛt wa Yudea abʊsʊ awulu amʊ fɛ́ɛtɔ. 66 Ohagyiɔha ání olonu asʊn anft lɛfɪtɛ mʊ twɪ ɔbɛɛ, < < Ntɔ obi kebi anft ɔbɔ́bwɛ ɛkɛkʊ? > > Tsufɛ tlɔwankt amʊ́ ání Bulu tbt dɪn mʊsʊ.

Sakaria Bulu Kanfu Ulu

67 lnυ a, Ͻηε Wankıhε lɔbula Sakariatə, ɔlɔwa asun ání Bulu lapuha mu blı bı.

- <mark>68</mark> Οbεε,
 - < < Mlıha akanfu anı Wie Israel Bulu.

Tsufe alabele mo aha, ha anılagyi ıwı.

- 70 (Fe alıá əleblı tsun mu ənəsu atəıpu wankıhe amusu tswı dodoodo.)
 - 71 Obεε, mélε anι tsu anι alupu pú aha ání butamafia anι ιbιto.
- <mark>72-73</mark> Ͻbεε, mówun anι anain nwε.

Oméetan mu ntam wankthe amuu oleka ha ant nain Abraham amusu.

- <mark>74</mark> ວິ່ນຣຣ, mέlε anı tsu anı alupv ເbιtວ, mεnı abétalı sum mv, anıméenya advn ifu.
- <mark>75</mark> Dbέha abόbwε mυ aha, bwε yile mυ ansιsυ anι nkpatɔ fέέ.
- <mark>76</mark> Μι bi, fv mứ a, aha bέtι fv bεε, < Ͻsvsvvsv Bulu ɔnɔsv ɔtɔιpv. >

Tsufe fégya anı Wie nkpa, la əkpa ha mv.

- 77 Fébla mv aha fεε, Bulu ɔbétalı hɔ amú nkpa tsvn lakpansikiesv.
- 78 Anı Wie Bulu nwewun sບ Kristo amບ ວbέdalı fɛ owi tsu ວຣບຣບ ba anı wa.
- 79 Obówanki wuli aha amuu butsie oklunto pú lowu okpasu amu féésu.

Obέkpa anι tsυn iwilwii okpasυ. > >

lnı Sakaria lɔpumɔ mu asun วทว ทเ. 80 Kebi amu lɛdan, nya วิทุธtɔ วพบทlเท. Oletsia dimbisu alu yɔfun ɛkɛá ɔlɛlɛ เพเ วพลท suna Israelfɔ.

2

Proofread 02-07-09

Yesu Kristo Kwu

(Mateo 1:18-25)

Alı brɛ amutɔ a, Roma owie dɛhɛn Augusto lɔwa mbla ɔbɛɛ, bukla aha ání bubu Romafɔ ası fɛ́ɛ, abuwanlın amú ada. Múgyi ahakla gyankpapu nı. Alı brɛ amutɔ a, oyin ɔkuá butɛtı mu Kirenio dɛ Siria ɔmásu gyi. Inı su ɔhagyiɔha lɔyɔ ıda ɔwanlınkpa mu onuto wulutɔ. Yosef ɛ lɔkusu tsu Nasaret wuluá ıbu Galilea ɔmátɔ du yɔ Yudea ɔmátɔ, Owie Dawid wulutɔ Betlehem. Tsufɛ Owie Dawid mu na ogyi. Mua Maria amuu bapuha mu bɛɛ otsia, ɔna odwinsu amu nyɔ lɔyɔ ıda amu ɔwanlınkpa. Brɛá bubu Betlehem ınu a, ıkwıı lɛkan Maria, ɔlɔkwıı mu bitı, ogyi oyin. ɔlɛkıklı mu wa tatidatɔ, pu mu tswı mbwı atogyihɛ dakatɔ, tsufɛ bumenya otsiakpa afɔɔ ɔswııkpa. Joseph and Mary; Jesus in manger|CN01617b.tif|span|LUK2:1-7|David C. Cook Foundation|Maria lɛkıklı Yesu wa tatidatɔ, pu mu tswı mbwı atogyihɛ dakatɔ.|Luka 2:7

Akufa Akpapu Pú Bulu-abəpu

Alı bre amuto a, akufa akpapu aku bubu ınu fun dimbito, bude amú akufa ıwı gyo onye. Bulu-obopu lele ıwı owan suna amú, Bulu numnyam lowankı wulı amúsu. Mú su ifu lehıe kıta amú. 10 lnu a, Bulu-obopu amu lebla amú obee, < Mlımánya ifu! Mlıkı, napu asun wanklaan ání ıbówa mlıa oyıto aha féé ansigyi ba mlı. 11 Nde bakwıı nkpa Ohopu, anı Wie Kristo, (oha amuu Bulu lada mu ofuli amu) ha

- mlι Owie Dawid wulutɔ! 12 Tɔá mlɔ́pυbι mu gyi, mlówun kebi bɔbwɛ ɔkuá bapu tatida kıklı mu ιwι, ɔda mbwι atogyihɛ dakatɔ. > >
- 13 Otsawυlε pε a, Bulu-abɔpυ tsɔtsɔɔtsɔ bɛba bɛtsıa Bulu-ɔbɔpυ amυtɔ, bυdɛ Bulu kanfυ bɛɛ,
 - 14 < < Mlıha apu numnyam ha Buluá ɔbu ɔsusuusu!</p>
 lwı ilwii aha ání Bulu ansı tegyi amú ıwı ɔsulusu. > >
- Brεá Bulu-abɔpυ amυ beyinki yɔ ɔsυsυ a, akufa akpapυ anfı bɛbla aba bɛɛ, < < Mlıha ayɔ Betlehem. Ayɛkı ιtɔ anfı ılaba, Bulu lalɛ suna anı anfı. > >
- 16 lnι sv bowa osa yo. Lele a, bowun Maria mva Yosef pứ kebi bobwe amv, oda mbwι atogyihe dakato. 17 Breá bowun kebi amv a, bele mv ιwι asvn amvv bonu amv blι. 18 Akufa akpapv asvn anfι lowa aha ání bonu mứ féé wanwan. 19 Tame Maria mứ lekuta asvn amv féé wa nwunto, tsia gywun mứ ιwι. 20 Breá akufa akpapv amv beyinki boyo a, buna bude Bulu adabi da, kanfv mv, asvn amvv bonu pứ ιτο amvv bayowun fe alı amvv Bulu-obopv amv lebla amứ amv sv.

Yesu lda Dınka

21 Kebi amu obuto əleke a, betin mu kete, dinka mu ida Yesu. lda anfi Bulu-əbəpu amu leha mu asa mu yin lenya mu əme ni.

Yesu Pvya Bulu Otswekpa

- 22 Brεá mu akwιιρυ bógyura ιwι Mose Mbla ɔnɔ lɔfun a, bɔpu mu du yɔ Yerusalem, pu mu yɔwa Bulu ιbιtɔ. 23 (Tsufε bɔwanlın wa Mose Mbla amutɔ bɛɛ, < < Ilehian ání Israelfɔ bópu amú bitι okugyiɔku ha Bulu. > >) 24 Mú su bɔyɔbɔ afɔdιɛ amu Mbla amu ɔnɔ. Abrɔduma anyɔ ntɛ aklobi anyɔ bɔpubɔ alı afɔdιɛ anfι ha Bulu.
- 25 Alı bre amutə a, oyin dehen əku bu Yerusalem, butetı mu Simeon. Yile əbwepu ogyi, otenya Bulu ifu. Əŋe Wankıhe bu musu,

otsie ogyo breá Bulu ɔbɔ́pu ɔlɛpu ba mu aha Israelfɔ. 26 ɔŋɛ
Wankıhɛ amu lɛlɛ suna mu ání omóowu, yɔfun breá alawun Kristo,
(ɔha amuu Bulu lada mu ofuli amu) asa. 27 ɔŋɛ Wankıhɛ amu lɛha
Simeon lɔyɔ Bulu ɔtswɛkpa wunsınɛsu. Alı brɛ amutɔ a, Yesu akwııpu
baba mu amandıɛ anfı ɔbwɛkpa fɛ alıá Mose Mbla amu lɛblı. 28 lnu
Simeon lɔhɔ kebi bɔbwɛ amu, ɔlɛkanfu Bulu ɔbɛɛ,

- 29 < Mi Wie! Asun amuu febli tswi amu ilaba múto. Sei mú a, mi fu osumbi anfi nétali wu iwilwiito ngya.
- Tsufe mı onuto napv mı ansibi wun Əlepv amv.

 31 Fv onuto fala mv bwe aha féé ansıtə.
- 32 Wankı ogyi, əbéle fo suna aha ání bomegyi Israelfə, po numnyam ba fo aha Israelfə. >>
- Asun anfı Simeon leblı tsu kebi bəbwɛ anfı ıwı leha ənə lobwie mu akwupu. 34 Simeon loyula amú, əlebla obi mu yin Maria əbεɛ, < < lna kebi anfı su Israelfə əfan bédıda, əfan ε bélιι. Osuna ogyi tsu Bulusu, aha bəkusu lu musu. 35 lnı su Bulu əbéha aha tsətsəətsə klunsu asun bélın əwan. Fu ε a, awırehə béhıɛ kıta fu klun. Lbəhə fu əsın fe ədayi ıya anyə bakpie yi fu. > >
- 36 Otsı dehen əkuá ogyi Bulu ənəsu ətəipu ε bu ınu. Mu ıda gyi Hana. Mu sı gyi Fanuel, otsu Asa abusuantə. Ətsı dehen anfı mua mu klu betsia aba nfinsienə, mu klu lowu. 37 Olosu ısura alıı bəfun breá ələhə nfi adukwe-na (84). Ələpu Bulu ətswekpa wunsınesu ınu mli mu ədıkpa, əde Bulu sum, klı ənə, bə mpaı əpa múa onye. 38 Μυ ε əledalı ba bekanfu Bulu, blı kebi bəbwe amu ıwı asun suna aha amuu bude Yerusalemfə ıwıgyi əkpa kı amu.

Yesu Yinkia Ya Nasaret Wuluto

<mark>39</mark> Brεá Yesu akwιιρυ bɔbwε amandιε amυ ta Bulu mbla amυ ɔnɔ a,

beyinki kplı yə amύ wulutə Nasaret, Galilea əsvlusu. 40 Kebi amu lɛdan, nya əwunlın, nya nyansa, Bulu ε loyula mu.

Yesu Bulu Otswekpa Sin

- 41 Yesu akwupu butetsia yɔ Yerusalem yegyi Israelfɔsu Katsun Nkɛ ofifigyiofi. 42 Brɛá Yesu lɔhɔ nfi duanyɔ a, mua amúnyɔ bɔyɔ nkɛ amu ogyikpa fɛ aluá butɔyɔ yau. 43 Brɛá begyi nkɛ amu ta beyinki a, Yesu akwupu bumɛbuá alasin unu. 44 Bukı bɛɛ mua mu abanyɔ na. Mú su bɛnatı ɛkɛwulɛ owitɔ asa bɔwa mu dunka apio abatɔ bu. 45 Brɛá bodunka mu kasian a, beyinki yɔ Yerusalem, yodunka mu. 46 Ekɛ sası a, boyowotii musu Bulu ɔtswɛkpa wunsınɛsu unu. Otsie Mose mbla asunapu wa, ɔdɛ asu ya amú asuntɔ, ɔdɛ amú asun futɛ. 47 Ͻnɔ lobwie aha ání bubu unu fɛ́ɛ, tsu aluá ɔdɛ asun amu ası nu pú aluá ɔdɛ mú ɔnɔ lɛ. 48 Ͻnɔ lobwie mu akwupu brɛá bowun mu. Mu yin lɛfutɛ mu ɔbɛɛ, < Mu bi, ntogyi su fabwɛ anı alı? Mua fu sınyɔ ansı lapɛ anudɛ fu dunka. > >
- 49 lnυ Yesu lɛfitɛ amᡠ ɔbɛɛ, < <Ntogyi su mlıdɛ mı dunka? Ilehian ání mlɛ́biá mı Sı woyitɔ nétsia. > > 50 Tamɛ mu akwupu bumonu asun ání ɔdɛ amᡠ bla ası.
- Mva amúnyo beyinki yo Nasaret, oleba twtast ha amú. Maria lektta asun amu féé wa kpawunuto, tsia gywun mú twt. 52 Yesu ledan, wa owunlin, nya nyansa, Bulu mva anyankpusa féé anst legyi mu twt.

3

Proofread 02-07-09

Asu Obopv Yohane Bulu Asvn Okanda

(Mateo 3:1-12; Marko 1:1-8; Yohane 1:19-28)

- 1-2 Roma owie dehen Tiberio iwiegyi ofi duanusıtə a, Bulu lebla mu igyi əhapu Sakaria mu bi Yohane dimbisu əbee, əda mu asun əkan. (Alı bre amutə a, Pontio Pilato de Yudea əmásu gyi. Herode de Galilea əmásu gyi. Herode mu dehen Filipo ε de Iturea pú Trakoniti əmásu gyi. Lisania ε de Abilene əmásu gyi. Bulu igyi ahapu dehen ání bubu ınu alı bre amutə ε gyi Hana mua Kaiafa.) Mú su Yohane leki Yordan bunkpa ənə, əde əkan da blı əbee, < Mlıdamli kluntə, amlısi lakpan bwe. Bulu osikie mlı, ambə mlı asu. > >
 - 4 Bulu ວກວຣບ ວtວເpບ Yesaia lowanlın Yohane ιwι asun wa mu ວwυlυtວ ວbεε,
 - < < Oku dekplun dimbisu əbee,
 - < Mlıla anı Wie əkpa.

Mlιtswii ιkpa ha mυ!

Mlıtin bunkpa kugyiku, amlıbwiebwie abu mua nkuku féé.

Mlιtswii ιkpa,

amlıla músu wanklaan.

- <mark>6</mark> Aha féé bówun Bulu nkpahɔ.> >>
- <mark>7</mark> Odəm bεba Yohane wa bεε, əbə amύ asu. Əlefıtε amυ əbεε,
- < < Abε abi-aná, ntɔ gya mlι, mlısrı Bulu ısυbıtı amυυ ıba amυ?
- 8 Mumu mlıswie abi oduá ibósuna ání lele mlıladamli kluntə. Mlımákı mlıaa, mlı nain eyi Abraham, Nde mlı bla mbee, Bulu

Mlımákı mlıaa, mlı nain gyi Abraham. Ndε mlı bla mbεε, Bulu ɔbέtalı ha abwi anfı ıbédamli Abraham abi-aná. 9 Sei a, Bulu lapυ εfε yi nyi-atsitsitɔ. Oyigyioyiá imoswie abi wanklaan a, bókun mứ da, wa mứ féέ ogya. > >

- 10 Odom amu befite Yohane bee, < Nto mee abwe? > >
- Yohane lɛbla amύ ɔbɛɛ, < Fυα fυbυ atadıɛ anyɔ a, pυ ιkυlɛ ha ɔha ání ɔma kuku. Fυα fυbυ atogyihɛ ε bwɛ mύ alı. > >

- 12 Lampoo ahəpυ akυ ε bεba asu əbəkpa. Bɛfutɛ Yohane bɛɛ, < < Osunapυ, ntə ilehian ání abɔ́bwɛ? > >
- 13 Yohane lɛbla amύ ɔbεɛ, < < Mlımátswı dınka aha. Mlıhɔ tɔá bεε mlıhɔ. > >
- 14 lsa akɔpυ akυ ε bɛfɪtɛ Yohane bɛɛ, < < Anı ε mɛ, ntɔ abwɛ? > > Yohane lɛbla amύ ɔbɛɛ, < < Mlımápυ ɔwυnlın swu ɔhaa kɔba, ntɛ wa afunu dınka ɔhaasυ. Mlı ıkɔka igyi mlı ansı. > >
- 15 Iniá amú ansi din Kristo amusu, bude mu okpa ki su a, imowanki amú ni Yohane gyi Kristo amu. 16 Mú su Yohane lebla amú obee, < < Okuá odun mi bu oma oba. Mmofun ání nésanki mu ntukuta ofe kuraa. Mi mú a, ntsu ndepubo mli asu. Mu obópu Oŋe Wankihe pú ogya bo mli asu ni. 17 Ode mu ilin, obópufuni ntete le ayo amuto. Obékpa ayo amu wa mu oduduto. Tame obéfei ofunikpa inu wanklaan, kpa ntete amu wa ogya ání itamadunto. > > 18 Yohane leda asun wanklaan amu okan, bla aha amu asun tsotsootso obee, budamli klunto.
- 19 Alı brε amutə a, ιευ ogyipu Herode laswıı mu dɛhɛn Filipo mu ka Herodia tsia, tra bwɛ lalahɛ tsɔtsɔɔtsɔ tsıa mútə. Mú su Yohane lekina ha mu. 20 Μύά ιdun kuraa gyi, Herode lɛha bɛkɪta Yohane wa obu.

Yesu Asuba

(Mateo 3:13-17; Marko 1:9-11)

21 Brεá Yohane dε aha amυ asu bɔ a, Yesu ε lɛba, Yohane lɔbɔ mυ asu. Brεá Yesu dɛ mpaι bɔ a, nwυlυta lefinki, 22 Ͻŋε Wankıhɛ lɛdamli fɛ abrɔdυma, kplι bogyonka mυsυ. Ͻmɛ kʊ lotsu ɔsυsʊ ɔbɛɛ, < < Fυgyi mι biá ntɔdwɛ, mι ansι tɛhιɛ gyi fʊ ιwι nι. > >

Yesu Anain Uunto

(Mateo 1:1-17)

23 Breá Yesu loho fe nfi advasa a, olefi Bulu asvn okanda ası. Aha mύ buyin ání Yosef mu bi nι. Yosef mu sı gyi Eli. 24 Eli mu sı gyi Martat. Martat mu sı gyi Lewi. Lewi mu sı gyi Melki. Melki mu sı gyi Yanai. Yanai mu sı gyi Yosef. 25 Yosef mu sı gyi Martatia. Martatia mu sı gyi Amos. Amos mu sı gyi Nahum. Nahum mu sı gyi Hesli. Hesli mu sı gyi Nagai. 26 Nagai mu sı gyi Mahat. Mahat mu sı gyi Martatia. Martatia mu sı gyi Semein. Semein mu sı gyi Yosek. Yosek mu sı gyi Yoda. 27 Yoda mu sı gyi Yohanan. Yohanan mu sı gyi Resa. Resa mu sı gyi Serubabel. Serubabel mu sı gyi Sealtiel. Sealtiel mu sı gyi Neri. 28 Neri mu sı gyi Melki. Melki mu sı gyi Adi. Adi mu sı gyi Kosam. Kosam mu sı gyi Elmadam. Elmadam mu sı gyi Er. 29 Er mu sı gyi Yosua. Yosua mu sı gyi Elieser. Elieser mu sı gyi Yorim. Yorim mu sı gyi Martat. Martat mu sı gyi Lewi. 30 Lewi mu sı gyi Simeon. Simeon mu sı gyi Yuda. Yuda mu sı gyi Yosef. Yosef mu sı gyi Yonam. Yonam mu sı gyi Eliakim. <mark>31</mark> Eliakim mu sı gyi Melea. Melea mu sı gyi Mena. Mena mu sı gyi Matata. Matata mu sı gyi Natan. Natan mu sı gyi Owie Dawid. 32 Owie Dawid mu sı gyi Yisai. Yisai mu sı gyi Obed. Obed mu sı gyi Boas. Boas mu sı gyi Salmon. Salmon mu sı gyi Nahson. 33 Nahson mu sı gyi Aminadab. Aminadab mu sı gyi Admin. Admin mu sı gyi Arni. Arni mu sı gyi Hesron. Hesron mu sı gyi Peres. Peres mu sı gyi Yuda. 34 Yuda mu sı gyi Yakob. Yakob mu sı gyi Isak. Isak mu sı gyi Abraham. Abraham mu sı gyi Tera. Tera mu sı gyi Nahor. 35 Nahor mu sı gyi Serug. Serug mu sı gyi Reu. Reu mu sı gyi Peleg. Peleg mu sı gyi Eber. Eber mu sı gyi Sela. 36 Sela mu sı gyi Kainan. Kainan mu sı gyi Arfaksad. Arfaksad mu sı gyi Sem. Sem mu sı gyi Noa, Noa ε mu sı gyi Lamek. 37 Lamek mu sı gyi Metusala. Metusala mu sı gyi Enok. Enok mu sı gyi Yared. Yared mu sı gyi Mehalaleel. Mehalaleel mu sı gyi Kenan. 38 Kenan mu sı

gyi Enos. Enos mu sı gyi Set. Set mu sı gyi Adam. Adam ϵ mu sı gyi Bulu.

4

Proofread 02-07-09

Yesu Isokı

(Mateo 4:1-11; Marko 1:12-13)

- Breá Yesu leyinki tsu Yordan ntsu ɔnɔ a, Ͻŋε Wankıhɛ lɔbula mutɔ, ılɛkpa mu ya dimbisu. 2 Breá ɔbu ınu a, Ͻbunsam letsia bɔsɔ mu kı nkɛ aduana kɛkɛ. Yesu megyi tɔtɔ nkɛ amutɔ féé. Mú su breá nkɛ amu ılɔmɔ ɔnɔ a, akun hıɛ dɛ mu.
- 3 lnυ Obunsam lebla mu obee, < < Nι Bulu mu Bi fugyi a, mumu ha ibwi anfı ıdamli bodobodo. > >
- Yesu lɛlɛ mứ ɔnɔ ɔbɛɛ, < <Bɔwanlın wa Bulu asun amutɔ bɛɛ, < Megyi atogyihɛ wulɛ nyankpusa ogyi tsia nkpa. > > >
- 5 Obunsam lopu mu ya ιbu fuahε kusu. Olosuna mu oyıto iwie ogyikpa féé otsawule pe. 6 Muu olebla mu obee, < Nópu omá anfi féé tumi pú amú numnyam ha fu, tsufe mı ıbıto bapuwa. Oha ání ndekle a, mu nópuha. 7 Mú su nı fósum mı a, nópu mú féé ha fu. > >
- 8 Yesu lɛbla mu ɔbɛɛ, < <Bɔwanlın wa Bulu asun amutɔ bɛɛ, < Da akpawunu ha fu Wie Bulu. Mu nkulɛ fu sum. > >>
- 9 Obunsam lekpa mu ya Yerusalem, olopu mu yelu Bulu otswekpa obu amu otantra. Inu olebla Yesu obee, < Nι Bulu mu Bi fugyi lele a, tu kpayi. 10 Tsufe bowanlın wa Bulu asun amuto bee, < Bulu obéha mu abopu békı fusu. 11 Békpata fu ıbıtə, menı fu yabi méeda ibwi kukusu. > > >
 - 12 Yesu lεlε mύ ວກວ ວbεε, < < Βεtra wanlın bεε, < Μákapυ fυ Wie

Bulu kı. > >>

13 Breá Obunsam lomo isoki anfi féé ono a, oloku nati si mu asa.

Yesu Gyumagyihe Asıtsua Galilea Əmátə

(Mateo 4:12-17; Marko 1:14-15)

14 Ͻηε Wankthε tumi lɛkpa Yesu, oleyinki yɔ Galilea ɔmátɔ. Μυ ιwī asun lɛklει wa ɔmá amυ féétɔ. 15 Oletsia suna atɔ Yudafɔ ofiakpa, aha amυ féé bɛkanfu mu.

Bumpho Yesu Mu Wuluto

(Mateo 13:53-58; Marko 6:1-6)

- 16 lnυ Yesu leyinki ba Nasaret, ɔtunεá oletsia dan. Fɛ alıá otetsia bwɛ a, ɔlɔyɔ Yudafɔ ofiakpa ɔkpυnυ ɔdakɛ. Brεá ɔlɔkυsυ yɛlu amứ ansıtɔ ɔbɛ́kla Bulu asun a, 17 botsu Bulu ɔnɔsυ ɔtɔɪpυ Yesaia ɔwυlυ ha mυ. Ͻlɛsankı mứ a, olowun ɔtɪnɛkυá bɔwanlın wa bɛɛ,
 - <mark>18</mark> < < Aու Wie Bulu lada mւ ofuli.

lnı sv mv Əŋɛ bv mısv.

Alale mı əbee, nda asun wanklaan amu əkan suna aha ání buma tətə.

Dbεε, mbεbla nkpábi mbεε, masi amú ιwι ha amú.

Mι ambla ansibi abwiepυ mbεε, mabwii amú ansibi.

Obεε, mbebla aha ání bude amú ipianto wa ε mbee, male amú ipianto.

19 Fówun mι amblι mbεε, anι Wie aha nwewunbι lafυn. > >

20 lnυ olokunta ɔwυlυ amυ, yinkia ha mύsυ ɔkιpυ, ɔlɔwɔι tıa ası. Aha amυυ bυbυ ofiakpa ınυ amυ fέέ besi bυdε mυ kı diin. 21 lnυ Yesu lɛbla amύ ɔbɛɛ, < < Ndɛ, Bulu asυn wanlınhɛ anfı laba mύtɔ.

Mύ mlılanu a.>>

- 22 Aha amυ féé bonu asun wanklaan amυυ ιledalı mu ɔnɔ amυ. ⊃nɔ lobwie amύ, befite bee, < < Megyi Yosef mu bi amυ nı? > >
- 23 Yesu lɛbla amú ɔbɛɛ, < <Nyin ání mlɛ́ha mu yebi anfu mluaa, llɔ ɔtsapu, tsa fu ιwu! > Mlɛ́labla mu mluaa, <Bwɛ atɔ amuu anulanuá fudɛbwɛ Kapernaum amu fu wulutɔ nfu ε. > > 24 lnu oleyinki bla amú ɔbɛɛ, < < ⊃nɔkwalı ndɛ mlı bla. Butamahɔ Bulu ɔnɔsu ɔtɔɪpu ɔkuku asun mu wulutɔ.
- 25 < Mlınu, Bulu ənəsu ətəιpu Elia bısu a, nyankpu motswie nfinsa múa ıfun kɛkɛ. Akun lɛhıɛ ba Israel əmátə féé. lbu mútəá asurapu tsətsəətsə betsia Israel əmátə alı brɛ amutə, 26 tamɛ Bulu mɛha Elia əyə amútə əkuku wa. Əsurapu əkuá əbu Sarefat wulutə, Sidon əmátə nkulɛ wa əleha mu ələyə. 27 llə pɛpɛ aləpu tsətsəətsə ɛ betsia Israel əmátə Bulu ənəsu ətəıpu Elisa bısu. Tamɛ əmɛha əkuku ıwı mɛplı, dun Naaman ání otsu Siria nkulɛ. > >
- 28 Oblo lehte kita aha amuu bubu ofiakpa inu amu, breá bonu Yesu asun blihe anfi. 29 Bokusu gya mu dali amú wuluto. Wulu amu idin busu. Begya mu alii yowie wulu amu ono, bee abuwuta mu wa tsonkolito. 30 Yesu lenati tsun amúto yo otineá oyo.

Yesu Əŋɛ Lalahɛ Gya

(Marko 1:21-28)

31 lnυ Yesu lɛkplı yɔ Kapernaum, Galilea wulu kʊtɔ. Olosuna amứ atɔ amứ ofiakpa ɔkpunu ɔdakɛ. 32 Mu atosunahɛ lobwie amứ ɔnɔ, tsufɛ olosuna amứ atɔ tumisu. 33 Oyin ɔku bu ofiakpa unu, ɔŋɛ lalahɛ bu musu. Olɔkplun blı ɔbɛɛ, 34 < Kı mu! Yesu Nasaretyin, amansu bu anua funyɔ nsunɛ? Ntɛ anı ɔhıkpa fɛba loo? Nyin ɔha oduá fugyi. Fugyi Bulu Oha Wankıhɛ amu nu! > >

- 35 Yesu ləkplun wa əŋɛ amu əbɛɛ, < Kpa ənə bun, afudalı mutə.>> lnu əŋɛ lalahɛ amu lɛfın oyin amu da aha amutə ınu, dalı mutə; tətə məbwɛ mu.
- 36 Ono lobwie amύ féé, befite aba bee, < Amansu ni? Oyin anfi bu tumi, odekplun wa one lalahe, ide mu bu, dali ahato? > > 37 Mu iwi asun leklei wa omá amu fééto.

Alopu Tsotsootso Tsa

(Mateo 8:14-17; Marko 1:29-34)

- Yesu ledalı Yudafə ofiakpa ınu yə Simon woyitə. Ələyə a, owisu lakıta Simon mu sia tsıhe, əda kinkiinkin. Bebla Yesu bee, ogyi mu buale. 39 Yesu ləkpukpe tu ətsı amu, ələkplun wa owisu amu əbee, ıkusu musu. Inunu ıləkusu musu, ətsı amu ləkusu bwe amú afəətə.
- 40 Brεá owi deta a, aha bosura amú aha ání bude ilo otsan-otsan lo ba, Yesu lopu ibi dinka amúsu tsa amúto okugyioku ilo. 41 Oŋε lalahe bu amú akuto. Yesu lokplun wa oŋε lalahe amu. Bedali, bude okitikiti bɛɛ, < < Fugyi Bulu mu Bi amu ni. > >

Tame Yesu lowa mbla wa one lalahe amu ání bumátoi, tsufe buyin ání mugyi Kristo, (oha amuu Bulu lada mu ofuli amu) ni.

Bulu Asvn Okanda Yudafo Ofiakpa

(Marko 1:35-39)

- 42 Μύ ͻyıkεhε bakε a, Yesu lɛdalı wulu amutɔ yɔ ıtsɛtɔ ɔtınɛku. Aha bodunka mu alıı yɔtu mu, bokokoli mu bɛɛ ɔmánatı si amú. 43 Tamɛ ɔlɛbla amú ɔbɛɛ, < < Ilehian ání nɛ́da Bulu iwiegyi ıwı asun wanklaan amu ɔkan awulu atrahɛ amu ɛsu. Tsufɛ mú ɔbwɛkpa Bulu lɔwa mı nı. > >
 - 44 lnı sv oleki Yudea əmátə féé, da Bulu asvn wanklaan amv əkan

5

Proofread 02-07-09

Yesu Akasıpu Gyankpapu Tı

(Mateo 4:18-22; Marko 1:16-20)

Ekε ɔkυ Yesu lu Genesaret ɔpυ^w ɔnɔ, aha tsɔtsɔɔtsɔ bɛba boputa mu ání bónu Bulu asun. 2 Olowun nklun anyɔ ɔpu amu ɔnɔ. Aye alɛpu amu bakplı yɔ budɛ amú asawutɔ da. Fishermen washing nets|lb00211b.tif|span|LUK5:1-11|Louise Bass, The Bible Society, London|Aye alɛpu amu budɛ amú asawutɔ da.|Luka 5:2 3 Yesu lɔdu wie tkulɛá igyi Simon klɛtɔ. Muu ɔlɛbla Simon ɔbɛɛ, osun mú kpalobi dunka ntsusu. Inu oletsia mútɔ suna aha amu atɔ.

4 Brεá ɔlɔtɔι ta a, ɔlɛbla Simon ɔbεɛ, < < Mlıpla ɔklun amυ ya okluklukpa, amlıyɔtswι asawu lε aye. > >

5 Μυυ Simon lebla mu ɔbɛɛ, < Owie, anılɔbwɛ kasian igye onye féé, anımenya tɔtɔ. Tamɛ ınıá fɛɛ ayɔ, su nɔ́yɔtswı asawu amu. > > 6 Βreá bɔyɔtswı asawu amu a, bɛlɛ aye tsɔtsɔɔtsɔ. Mú su asawu amu lɔwa tɪtı bɪ. 7 Լnu bɔbwɛ ɪbɪ tɪ amú agyuma ayɔba amuu bubu ɔklun nyɔsı amutɔ bɛɛ bubɛtsa amú. Bɛba bɛtsa amú, bɛlɛ aye amu bula nklun anyɔ amu dɛdɛɛdɛ, idekle ɪmɛ. 8 Βreá Simon Petro lowun mú alı a, ɔlɛda akpawunu Yesu ayabitɔ, bla mu ɔbɛɛ, < Mɪ Wie, mákpukpɛ manta mɪ! Lakpan ɔbwɛpu ngyi. > >

9 Tsufε aye amυυ balε amυ lɔwa mυa mυ aba amυ wanwan. 10 Alı kɛn ulɔwa Sebedeo abi Yakobo mυa Yohane, bugyi Simon agyuma

พ**5:1** Genesaret วpv: Mú kɛn gyi Galilea วpบ ทเ.

ayəba amυ ε wanwan nı.

Mυυ Yesu lɛbla Simon ɔbɛɛ, < Mánya ifu! Tsu ndɛ puya a, anyankpusa félɛ. > 11 Simon mua mu aba amu benya pla nklun amu besi otsubunɔ alı, besi togyitɔ tswɪ, kpla buo Yesu.

Ulo Pepe Olopu Oku Tsa

(Mateo 8:1-4; Marko 1:40-45)

- 12 Ekε ɔkυ Yesu bυ wulu kusu, tlɔ pɛpɛ ɔlɔpu ɔku lowun mu. lnu ɔlɛbɛda akpawunu, pu ɔsukpı yi ɔsulutɔ, kokoli mu ɔbɛɛ, < < Owie, nı fótsula a, fétalı ha mı ιwι ιbéplı. > >
- 13 Yesu letınkı ıbı da mu, bla mu ɔbεε, < < Natsula, fu ıwı ıplı. > > lnunu ılɔ amu leŋa le mu ıwı. 14 lnu Yesu leda mu ɔla ɔbεε,
- < < Mábla ɔhaa. Natı laa afupu fu ıwı yosuna Bulu igyi ɔhapu, afuha mu ıwıgyuratɔ amuu Mose mbla losuna tsu ılɔ pɛpɛtsa ıwı amu. Igyi adansıɛ suna aha ání fu ıwı laplı. > >
- Tame Yesu ιωι asun letra kleι yɔ ntıne dınka músu. Odəm beba mu atosunahe onukpa, ətsa amútə aləpu ε ιlə. 16 Tame oletsia dalı amútə bre ku yɔ dimbisu ətıneku mu nkule yəbə mpaı.

Tsukule Osinpu Tsa

(Mateo 9:1-8; Marko 2:1-12)

- 17 Ekε ɔkυ Yesu dɛ atɔ suna. Farisifɔ, Mose mbla asunapυ akυá botsu Galilea pύ Yudea ɔmátɔ pύ Yerusalem bɛba betsia ası ιnυ. Bulu tumi bυ Yesutɔ ha ιlɔtsa. 18 lnυ a, ayin akυ bɔsυra tsukυlɛ osinpυ akpasυ ba. Bekleá bɔ́pυ mυ wie woyitɔ, pυ mυ tswι Yesu ansıtɔ.
- 19 Odom amu su bumenya okpa. lni su boyodu obu amu awunsu, da mú otineku tii, bekplia akpa amu tswi aha amuto Yesu ansito inu.
- 20 Breá Yesu lowun ání baho mu gyi a, olebla tsukule osinpu amu

- obεε, < <Opio, nasi fυ lakpan kie fυ.>>
- 21 Mose mbla asunapυ pύ Farisifɔ amυ bɛblı wa nwuntɔ bɛɛ, < < Ma gyi oyin anfı ɔdɛ abususυ blı anfı? Ma ɔbɛ́talı si lakpan kie aha dυn Bulu nkυlɛ? > >
- Yesu lɛbı amú agywun. Mú su ɔlɛfıtɛ amú ɔbɛɛ, < < Ntogyi su mlıdɛ ını odu gywun? 23 Mɔmu lɔpɔn ha blı? < Nasi fu lakpan kie fu. > loo, ntɛ < Kusu tsu fu akpa afunatı? > 24 Tamɛ ndekleá mlıbı ání mı, Nyankpusa-Mu-Bi anfı mbu tumi ɔyı anfıtɔ si aha lakpan kie amú. > > lnu ɔlɛbla tsukulɛ osinpu amu ɔbɛɛ, < < Ndɛ fu bla mbɛɛ, kusu. Tsu fu akpa afunatı yɔ woyi! > >
- 25 Ιπυπυυπυ tsukulε osinpu amu lokusu lu amú féé ansıtə, tsu mu akpa. Olopu okpa əyə woyi ədɛ Bulu kanfu. 26 Onə lobwie aha amu féé. Ifu lowie amú féétə, bɛkanfu Bulu bɛɛ, < < Ndɛ anılawun ofula! > >

Lewi Tı

(Mateo 9:9-13; Marko 2:13-17)

- 27 Mύ ɔma brɛá Yesu lɛdalı ınυ a, olowun lampoo ɔhɔpυ ɔkυá butɛtı mu Lewi, tsie mu lampoo ɔhɔkpa. Yesu lɛbla mu ɔbɛɛ, < < Bobuo mι. > > 28 lnυ Lewi lɔkυsυ, si mu togyitɔ ɔmagya, yobuo mu.
- 29 Mứ ɔma a, Lewi lɔtswι ɔpυnυ mu woyitɔ ha Yesu. Lampoo ahɔpu tsɔtsɔɔtsɔ pứ aha bamba ε bɛba atɔ amυ ogyikpa. 30 Farisifɔ pứ Mose mbla asunapuá bubu Farisifɔ amutɔ bɛfitɛ Yesu akasıpu amu bɛɛ, < Ntogyi su mlıa lampoo ahɔpu pứ lakpan abwɛpu mlıdɛ ıbı wa gyi atɔ, mlıdɛ nta nun? > >
- 31 Yesu lɛlɛ mứ ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Alɔpʊ lehian τlɔ ɔtsapʊ, megyi aha ání τωι bʊ amú ɔnlɪn. 32 Mmɛba aha wanklaan ɔtɪkpa. Mboun

lakpan abwepu otikpa neba, meni bédamli klunto. >>

Onokli lwi Asun Fitehe

(Mateo 9:14-17; Marko 2:18-22)

- 33 Aha aku bɛbla Yesu bɛɛ, < < Asu Obɔpu Yohane akasıpu butetsia klı ɔnɔ bɔ mpaı. Farisifɔ akasıpu ε butɔbwε alı, tamε fu akasıpu mú budegyi, budenun. > >
- 34 Yesu lefite amú ɔbεɛ, < < Otsi ɔkpainpu anyawie békli ɔnɔ breá ɔbu amú wa? Ekekeeke! 35 Tame eke ɔku ibéba ání békpa mu nati si amú. Ali nke amutɔ békli ɔnɔ ni. > >
- 36 lnυ oleha amύ yebi obee, < Ohaa tamapu tati popwe tan tati dada. Ni obwe mú ali a, alayinta popwe amu. Popwe amu pú dada amu ansi ε iméekana aba. 37 Ali ken butamapu nta popwe wa owulukpakpa kente wuheto ni. Nta popwe amu ibófu fa kente amu tsitsa, yinta kente amu ε. 38 lni su owulu-kpakpa kente popweto butopu nta popwe wa. 39 Ohaa tamafite nta popwesu breá alanun danhe. Tsufe otebli obee, < ldanhe amu bu ale dun. > > >

6

Proofread 02-06-09

Okpunu Odake Mu Wie

(Mateo 12:1-8; Marko 2:23-28)

- Yesu mva mv akasıpv bətsun ayo ndə kutə əkpunu ədake. Akasıpv amv bəprun atə-abi amv kv, bəpusa mứ wι. 2 Farisifə amv aku befite amứ bɛɛ, < <Ntogyi sv mlıdɛ təá anı mbla mɛha əkpa ání bubwɛ əkpunu ədakɛ bwɛ? > >
 - 3 Yesu lefite amú ɔbɛɛ, < < Mlımɔkvkla nu tɔá Owie Dawid lɔbwɛ

brεá akun dε mua mu abuopu kι? 4 Olebitiwie Bulu osumkpa yotsu bodobodoá bapuha Bulu igyi ba, mua mu abuopu amu begyi. Bulu igyi ahapu nkulε bεlε ɔkpa butegyi alı bodobodo amu. > >

5 Mυυ Yesu ləmə mu asun ənə əbεε, < < Mı, Nyankpusa-Mu-Bi anfı gyi əkpunu ədakε mu wie. > >

Ulotsa Okpunu Odake

(Mateo 12:9-14; Marko 3:1-6)

Yesu ləyə atə osunakpa Yudafə ofiakpa əkpunu ədake bamba.

Oyin əkuá mu gyəpi ibi lawu bu inu. Mose mbla asunapu pú
Farisifə aku bete Yesu ki bee, əbétsa ilə əkpunu ədake, meni bénya mu iwi asun, puyenati musu suna ahande. Yesu yin amú nwuntə asun.

Mú su əlebla oyin amuu mu ibi kule lawu amu əbee, < Kusu belii amú ansitə nfi. > > lnu oyin amu ləkusu belii amú ansitə. Muu Yesu lebla amú əbee, < < Nde mli fite, ntə mbla amu leha əkpa ání abwe əkpunu ədake? Yile loo, nte lalahe? Ahə əha nkpa loo, nte amə mu? > > 10 lnu əledamli ki amú féé fia. Muu əlebla oyin amu əbee, < < Tinki fu ibi amu. > > Olenya tinki ibi amu alı pe, əŋe lowie mútə.

11 Oblo lekıta amύ, befite aba bεε, < < Nto koun abéhiε bwε Yesu anfi? > >

Akasıpu Amu Ada

(Mateo 10:1-4; Marko 3:13-19)

12 Ekε ɔkv Yesu lɔdv yɔ ιbvsv yɔbɔ mpaι ha Bulu tsu onye yɛha ɔyıkɛhɛ. 13 Μύ ɔyıkɛhɛ a, ɔlɛtι mv akasıpv, ɔlɛlɛ amύtɔ duanyɔ, ɔlɛtι amύ mv sumbi ayɔpv. 14 Amúgyi; Simon ání ɔlɛdınka mv Petro mva mv pio Andrea; Yakobo mva Yohane; Filipo, Bartolomeo, 15 Mateo,

Toma, Alfeo mu bi Yakobo, Simon ání ogyi ıwısutsia adunkapu opasuato oha, 16 Yakobo oku mu bi Yuda pú Yuda Iskariot ání olebele Yesu ha.

Yesu Atosuna Múa Ulotsa

(Mateo 4:23-25)

Yesu mva sumbi ayəpv amv bekplı tsu ıbv amvsv ba əsvlv tantasv. Mv abuopv tsətsəətsə pú ədəm kpənkpəənkpəntıá botsu Yudea əmátə, Yerusalem pú əpv ənə awulu Tiro múa Sidonsv beba ınv. Beba bee beba bonu mv asvn blıhe, ətsa amú ılə. Aha ání əŋɛ lalahɛ dɛ amú han ε beba, olegya əŋɛ lalahɛ lɛ amútə. 19 Amú féé bekleá bópv ıbı da mv, tsufɛ əŋɛ dɛdalı mvtə tsa amú féé ılə.

Oyula Asun

(Mateo 5:1-12)

- <mark>20</mark> Yesu lotsu ansι kι mυ akasιρυ, ɔlɛbla amύ ɔbεε,
 - < < Bulu layula mlıá mlımá tətə, tsufɛ mlıbu mu iwiegyi amu nı.
 - 21 Bulu layula mlιá akυn dε mlι sei, tsufε mlέba begyi mwε.

Bulu layula mlıá mlıdesu sei, tsufɛ mlɛ́ba bəməsı.

- 22 < Bulu layula mlıa budɛ mlı lu, budɛ mlı gya lɛ amútɔ, sia mlı, tı mlı ıda lalahɛ mı, Nyankpusa-Mυ-Bi anfı su. 23 Ansı igyi mlı εkɛ amu, amlıfuli kpayi ansigyisu, tsufɛ mlı ıkɔka tsɔ ɔsusu. Alı amú anain bɔbwɛ Bulu ɔnɔsu atɔɪpu amu nı.
 - 24 Tame mlı ání mlılanya ıwı sei, mlıgyowı nı.
 Tsufe mlı ansigyi féé mlılanya a.

<mark>25</mark> Μlιá mlılamwε sei, mlıgyɔwι nι.

Tsufe akun béba bekita mli.

Mlıá mlıdemosı sei, mlıgyowı nı.

Tsufe mléba begyi awırehə, su.

26 < Mlıá aha féé bude mlı kanfu, mlıgyəwı. Tsufe alı mlı anain bekanfu Bulu ənəsu atəιpu afunupu amu ε nı.

Alupυdwe

(Mateo 5:38-48; 7:12a)

27 < Tamε ndε mlιá mlonu bla mbεε, mlιdwε mlι alupu, amlıbwε yile ha amύ. 28 Mlıyula aha ání butəlwı mlı, amlıbə mpaı ha aha ání butesia mlı. 29 Nı əha əda fu ısutə a, damli nyəsı ε ha mu əda. Nı əku əswı fu tati a, wəı fu atadıε ε ha mu. 30 Nı əku əkulı fu atə a, ha mu. Nı əku ε otsu fu atə a, máyəhə mú. 31 Bwε ha aha alıá fudekle féé bubwε ha fu.

32 < Nι fu adwepu nkule futodwe a, ιpan momu fénya? Lakpan abwepu kuraa butodwe amú adwepu. 33 Nι oha ání otobwe yile ha fu nkule futobwe yile ha a, ntogyi su Bulu oda fu ιpan? Lakpan abwepu ε butobwe alι. 34 Nι oha ání fuyin ání obénya ha fu nkule futeha ιpan a, ntogyi su Bulu oda fu ιpan? Lakpan abwepu oo butopu ato pan amú aba, yinki ho mú alι. 35 Μύ su mlιdwe mlι alupu, mlιbwe yile ha amú, mlιpan amú ato, mlιmátι amú ako, menι Bulu obéka mlι ιko tsotsootso. Fówun mlılabwe Osusuusu mu Wie amu abi. Tsufe obu awıtole ha aha ání ato tamagyi amú ansı pú aha lalahe féé. 36 Mlıbwe nwe awunpu fe alıá mlı Sı Bulu gyi nwe owunpu.

llale

(Mateo 7:1-5)

- 37 < < Mlumálε aha ula, mɛnı Bulu méɛlɛ mlı ula. Mlumáha ɔhaa upɔn, mɛnı Bulu ε ɔméɛha mlı upɔn. Mlısi mlı aba ula kie amú, Bulu osi mlı klɛ kie mlı. 38 Mlıha aha tɔá dɛ amú hian, Bulu ɔbélaha mlı. Ͻbɔ́pu atɔ susuhɛ wanklaan wa mú, wusu mú, sila mú, ubɔ́bula tsitsa ha mlı. Tsufɛ tɔá fɔpususu ha fu ba a, mú kɛn Bulu ɔbɔ́pususu ha fu nı. > >
- 39 Yesu letra ha amύ yebi ɔbεε, < < Nsibi obwiepυ ɔbέtalı kpa nsibi obwiepυ? Amύ fέέ bυmέεkpa wie ɔbɔtɔ? 40 Okasıpυ tamadun mu wie, tamɛ ɔkasıpυ ɔkası bı a, ɔtɔbwɛ fɛ mu wie.
- 41 < Ntogyi sv fvde ipi tukuriibi wun fv ba nsibisv, tame fvmede ogyakpatin ání ιdın fv klesv mứ wun? 42 Nte ntogyi sv fvde fv ba bla fee, < Mι pio, ha mι andınkı ipi fv nsibisv >, tame fvmede ogyakpatin ání ιdın fv klesv mứ wun? Apinabwebi ɔbwepv, gyankpa dınkı ogyakpatin amv fv nsibisv, menı fówun atɔ wanklaan, talı dınkı ipi amv fv ba klesv.

Oyi Pύ Mύ Abi Swiehε

(Mateo 7:6-20; 12:33-35)

< Oyi wanklaan méetalı swie abi lalahe. Alı ken oyi lalahe ε méetalı swie abi wanklaan nı. 44 Tsufe oyi-ibi butəpubı mú.
Butamakpətı kankaba okploto oyisu, butamakpətı tsəkpun ε tunkpa ıflasu. 45 Dha wanklaan tele tsiatə wanklaan əwan tsu mu kluntə, əha lalahe ε tele tsiatə lalahe əwan tsu mu kluntə. Tsufe təá ıdun əha klun a, mútedalı tsu mu ənə.

Butasu Pú Osubluto Obuyi

(Mateo 7:24-27)

<mark>46</mark> < < Ntogyi sບ mlເdε mι tι mlιaa, < Mι Wie! Mι Wie!> tamε

mlıtamagyi mı asun blıhɛsu? 47 Nósuna mlı alıá ɔha ání ɔlɛba mı wa bonu mı asun, gyi dınka músu gyi. 48 Ogyi fɛ ɔha ání ɔba beyi obu, olegyankpa kwi mú ntswıası ɔbɔ yɔtu buta, ɔlɔwa ntswıası amu dınka músu. Brɛá ntsu lɔbula kıta mú a, ımɛtalı kpınkı obu amu, tsufɛ oleyi mú wanklaan. 49 Tamɛ ɔhagyiɔha ání olonu mı asun blıhɛ, omegyi músu gyi fɛ ɔha ání oleyi mu obu ɔsulusu kɛkɛ, ɔmɔwa mú ntswıası. Brɛá ntsu lɔbula wa mú a, ilobwie da gbloo ınunu, yinta fɛ́ɛ! > >

7

Proofread 02-07-09

Romafo Isa Akopu Dhande Osumpu Dku Ilo Tsa

(Mateo 8:5-13; Yohane 4:43-54)

Breá Yesu lebla aha amu asun anfı féé ta a, ɔlɔyɔ Kapernaum wulutɔ. 2 Romafɔ ısa akɔpu ɔhandɛ ɔku bu ınu. ɔbu osumpu ɔkuá ɔtɛhıɛ kle mu asun. Osumpu amu dɛlɔ, odekle owu. 3 Breá ısa akɔpu ɔhandɛ amu lonu Yesu nka a, ɔlɔwa Yudafɔ ahandɛ aku sısı Yesu ɔbɛɛ, buyokokoli mu ɔbétsa mu osumpu amu ılɔ ha mu. 4 Ahandɛ amu bɛhıɛ kokoli Yesu bɛɛ, < Abwii ıpa, nı ɔku lehian fu mbua a, mumu oyin anfı nı! 5 Tsufɛ ɔtɔdwɛ anı pı. Muleyi anı ofiakpa kuraa ha anı nı. > >

Mú sư Yesu mưa amúnyɔ bɔpu ɔkpa. Brɛá bɛta woyi amutɔ wie ta a, ısa akɔpu ɔhandɛ amu lɔwa mu anyawie ɔbɛɛ buyefia Yesu, abubla mu bɛɛ, mbɛɛ, < Owie! Máhan fu ιwι, tsufɛ mmɔfun ání fɛ́ba mɪ woyitɔ. Nawun ání mɪ ε mmɔfun ání nɛ́ba fu wa. Fu mú blɪ asuanku, ɪwɪ bɔ́wa mɪ osumpu amu ɔnlɪn. Tsufɛ mɪ ε mbu ahandɛ aku ası. Isa akɔpu aku ε bubu mɪ ası. Nɛlɛ ɔnɔ mbɛɛ amútɔ ɔku ɔnatɪ a, ɔtɛnatı. Nɪ mbɛɛ ɔba ɛ a, ɔtɛba. Togyitɔá nɛbla mɪ osumpu mbɛɛ

obwε a, otobwε.>>

fέέtɔ.

- Preá Yesu lonu asun anfι a, ɔnɔ lobwie mu, ɔlɛdamli bla ɔdɔm amuu bubuo mu amu ɔbεɛ, < < nota mlı bla, mmɔkuwun ɔha ání ɔbu hogyi kpɔnkpɔntı anfı odu Israelfɔtɔ kuraa ku! > >
- 10 Brεá abəpu amuu ısa akəpu əhandε amu ləwa amu beyinki yə woyitə a, bowun ání osumpu amu ıwı lawa mu ənlın.

Osvrapu Oku Mu Bi Tsinki

- lmowa opá kuku Yesu loyo Nain wuluto. Odom bubuo mua mu akasıpu. 12 Brεá olowie wulu ono a, olotu aku busun fuli akpasu beba. Obi yinhe okule pe ogyi ha osurapu oku. Odom kponkponkpontiá botsu wulu amuto ε bubuo otsi amu. 13 Breá ani Wie lowun otsi amu a, mu asun lowa mu nwe, olebla mu obee, < Másu! > > 14 Muu oloyopu ibi da akpa amu, asurapu amu besi lii. lnu olebla fuli amu obee, < Oyasubi, nde fu bla mbee, kusu! > > 15 lnu fuli amu lokusu tsia, wa toi bi. Yesu lopu mu wa mu yin ibito. 16 Ifu lekita aha amu féé, bekanfu Bulu bee, < Bulu labobua mu aha! Mu onosu otoipu kponkponti oku lalin anito! > > 17 Yesu iwi asun anfi leklei wa Yudea omá pú awuluá ibu nsine inu
 - Yesu Mva Asu Obopv Yohane

(Mateo 11:2-19)

- 18 Asu Obopu Yohane akasıpu beyebla mu asun anfı féé. Mú su olowa amúto abanyo sısı Yesu obee, 19 buyefite mu bee, < Fugyi oha amuu obéba amu nı, nte akı oha bamba okpa? > >
- 20 Brεá aha amυ bεba bowie Yesu wa a, bεbla mυ bεε, < < Asu Obopu Yohane obεε abéfitε fu aniaa, < Fugyi oha amυυ obéba amu ni,

nte akı oha bamba okpa?> >>

- Yesu letsa alɔpu pú aha ání ιwι dɛ amú ɔsın tsɔtsɔɔtsɔ alı brɛ amutɔ. Olegya ɔŋɛ lalahɛ lɛ ahatɔ, bwii ansibi abwiepu tsɔtsɔɔtsɔ ε ansibi. 22 lnu ɔlɛlɛ Yohane akasıpu asun amu ɔnɔ ɔbɛɛ, < Mlıyinki yɛbla Yohane tɔá mlılabowun pú múá mlılabonu. Mlılabowun ání ansibi abwiepu budɛ atɔ wun, abɔ buna. llɔ pɛpɛ alɔpu ıwı dɛplı, ısu atinpu budɛ asun nu. Afuli budetsinki, ahianfɔ ε budɛ asun wanklaan amu nu. 23 Bulu obóyula ɔha ání mı bwɛhɛ mɔkusu lu musu. > >
- 24 Brεá abi amυυ Yohane lowa sumbi amυ beyinki boyo a, Yesu lowa tot tsu Yohane twt suna odom amυ bt. Obεε, < Breá mluledalt yo dimbisu tnu a, nto oktkpa mluloyo? Fita ání afu dɛ mú tsun loo? Ekɛkɛɛkɛ! 25 Nī megyi mú a, nto koun oktkpa mluloyo? Oha ání odudi ntsrim. Ekɛkɛɛkɛ! Aha ání butedida tati amu odu gyi odwɛ a, awie woyi butetsia. 26 Mlıbla mɪ! Bulu ɔnɔsu ɔtɔɪpu mluledalt yɛkɪ? Ee, Yohane nī. Odun Bulu ɔnɔsu ɔtɔɪpu. 27 Mu twī asun Bulu lɛblī bowanlın mú tswī bɛɛ, < Kī, ndɛ obi wa gya fu nkpa. Mu ɔbɛ́la ɔkpa ha fu nī. > > 28 Yesu loyo mu asunsu ɔbɛɛ, < Ndɛ mlī bla mbɛɛ, ɔhagyiɔha ání ɔha tsihɛ lakɛn kwu mɔfun mu, tamɛ mu ɛ ɔmɔfun Bulu iwiegyi amutɔ ɔkusu kuraa. > >
- Aha ání bonu Yesu asun anfi pú lampoo ahəpu kuraa bowun ání Bulu asun da əkpa. Botsula ha Asu Əbəpu Yohane ləbə amú asu.
- Tame Farisifo pú Mose mbla asunapu amu mú bumeha Yohane obo amú asu. Bekina toá Bulu lehthte ha amú bwe.
- 31 Yesu ləyə mu asunsu əbεε, < Sei anfı a, amɛndı nɔ́pukapu ndɛmba-abi anfı? Ntə bɛlıan? 32 Bugyi fɛ nyebiá butsie dunsu budɛ aba kpoli blı bɛɛ, < Anılaplei ansigyisu, mlumɛtsa. Mú su anılawa awırɛhə ılu, tamɛ mlumosu. > 33 Mlıgyi fɛ nyebi anfı, tsufɛ Yohane lɛba a, oletsia klı ənə, omonun nta, tamɛ mlıaa, < Əŋɛ lalahɛ bu

mutɔ! > 34 Mι, Nyankpusa-Mυ-Bi anfι mứ naba ndε atɔ gyi, ndε nta nun. Μứ ε mlιaa, < Mlιkι opotsuapu pứ nta ɔbupu. Lakpan abwɛpu pứ lampoo ahɔpu onyawie. > 35 Tamɛ ɔha ání ɔbu Bulu nyansa a, mu tsiatɔ tɛlɛ mứ ɔwan. > >

Otsi Lakpan Obwepu Oku

- 36 Farisiyin ɔku lɛtı Yesu atɔ ogyikpa mu woyitɔ. Brɛá Yesu tsie ɔpunu amu ası a, 37 ɔtsı ɔkuá ɔbu wulu amutɔ, ogyi lakpan ɔbwɛpu lonu Yesu nka ání batswı ɔpunu ha mu Farisiyin amu woyitɔ. lnu olotsu mu ofobi fanfan ání ıbu bia prɛntua wanklaan ɔbɔ ba ınu.

 38 Dlɛbɛda akpawunu Yesu ayabiası, ɔlɛkpa isu yi woo. Dlɔpu mu ntsú fwı Yesu ayabiası, pu mu nwunsu-imi tsitsi mú. Dlɔkula Yesu ayabi puta, tsɛı ofobi fanfan amu wulı mu ayabisu.

 39 Brɛá Farisiyin amuu ɔlɛtı Yesu amu lowun ını a, ɔlɛblı wa nwuntɔ ɔbɛɛ, < Nı Bulu ɔnɔsu ɔtɔɪpu oyin anfı gyi lɛlɛ a, tɛkı alawun ɔha oduá ɔtsı anfı gyi
 - 40 Yesu lɛbla oyin amυ ɔbɛɛ, < < Simon, mbυ asvankυ bla fv. > > Simon lɛfıtɛ mυ ɔbɛɛ, < < Osunapυ, amansυ igyi? Bla mı. > >

asa odepu ibi da mu, tsufe lakpan obwepu ogyi. >>

- 41 Yesu lɛbla mu ɔbɛɛ, < Aha abanyɔ aku bɛpan sika oyin ɔku wa. Okulɛ lɛpan blɪba-anu (5,000,000), ɔkulɛ ε lɛpan mpɪm lafanu (500,000)^x. 42 Bumenya kɔba amu ka. Mú su oyin amu lesikie amú abanyɔ fɛ́ɛ. Bla mɪ, amútɔ ɔmɔmu ɔbɔ́dwɛ oyin amu dun? > >
- 43 Simon lɛbla mu ɔbɛɛ, < < Nahogyiá ɔmυamυυ mu ιkɔ tsɔ dun amυ. > >

Yesu lebla mu obee, <<Onokwalı igyi.>> 44 lnu Yesu leyinki kı otsı amu, olebla Simon obee, <<Fawun otsı anfı? Neba fu woyito a,

x**7:41** Sika anfι igyi sika fututu lafanu (500) mớa aduenu (50), igyi oha nkε lafanu (500) mớa aduenu (50) ιkoka

fumeha mi ntsu anfwi ayabiasi. Tame ətsi anfi mú lapu mu ntsú fwi mi ayabiasi, pu mu nwunsu-imi tsitsi mú. 45 Fumelata mi puta, tame tsu breá neba nfi əpá a, ətsi anfi məkusi mi ayabi kula puta.

- Fumetsei ofobi wuli mi nwunto, tame mu mú alatsei ofobi fanfan wuli mi ayabisu. 47 Mú su nde fu bla mbee, odwe tsotsootso anfi alale suna mi anfi idesuna ání Bulu lasi mu lakpan tsotsootso amu féé kie mu. Tame oha ání Bulu osi lakpan kpalobi kie mu a, odwe kpalobi otele suna. > >
 - <mark>48</mark> lnυ Yesu lεbla ɔtsı amυ ɔbεε, < < Nasi fυ lakpan féé kie fυ. > >
 - 49 Aha amυυ amύa Yesu butsie ορυπυαςι amυ beblι wa nwunto bee,
- < < Ma gyi oyin anfι ɔbεε, muna mudε aha lakpan sikie amύ. > >
- **50** Μυυ Yesu lɛbla ɔtsı amυ ɔbɛɛ, < < Fυ hogyi lahɔ fu nkpa. Natı iwilwiitɔ. > >

8

Proofread 02-07-09

Atsiá Bobuo Yesu

1-2 lmɔwa ɔpá kvkv, Yesu leki awulu mứa nkuda ası, ɔdɛ Bulu iwiegyi amv ιwι asvn wanklaan ɔkan da. Mv akasıpv duanyɔ amv pứ atsı akvá olegya ɔŋɛ lalahɛ lɛ amứtɔ, tsa amứ ιlɔ bobuo mv. Atsı amv gyi, Magdalayintse Maria ání Yesu legya ɔŋɛ lalahɛ asienɔ lɛ mvtɔ.

3 Owie Herode woyisv ɔkıpv Kusa mv ka Yohana. ⊃tsı ɔkvá bvtɛtı mv Susana pứ atsı tsɔtsɔɔtsɔá betsia pv amứ atɔ kɪ Yesu mva mv akasıpvsv.

Ato-abi Owunyapu lwi Yebi

(Mateo 13:1-9; Marko 4:1-9)

<mark>4</mark> Brεá շdշm kpշnkpշոkpշntւ botsu awulu-awulusv ba befia Yesu

wa a, ɔlɛha amύ yebi ɔbεε,

5 < < Ddotopu oku loyo ato-abi owunyakpa. Breá ode mú wunya a, ιku lowulı okpato, aha betsatsa músu, mbubwi ε botswetswe mú féé.
6 lku lowulı abutasu, otıneá ısı kpalobi dın. llowa osa kwe, tame breá owi lelın a, ıloto mú mo, tsufe imenya ntsu. 7 Abi amu ku lowulı awuto, awu amu lobula kıta mú, ımedan. 8 Abi amu ku lowulı osulu wanklaansu, dan. Iloswie abi tsotsootso fe mú amuu olodu amu odu tse lafa. > >

Yesu ləmə mu asun ənə əbee, < < ha ání əbu asu onu. > >

Toá Svá Yesu Lotot Ayebisv

(Mateo 13:10-17; Marko 4:10-12)

Yesu akasıpu befite mu yebi anfı ası. 10 Dlebla amú ɔbεε,
< Bulu laha mlı ɔkpa ɔbεε, mlıbı mu iwiegyi amu ıwı asun ŋainhe.
Tame nde aha bamba asun bla ayebisu, menı bówun, tame buméebi.
Bónu, tame bumóonu mú ası.

Ato-abi Owunyapu Yebi Amu Ası

(Mateo 13:18-23; Marko 4:13-20)

11 < Yebi amυ ası nı. Atə-abi amυ gyi Bulu asun. 12 Abi amυυ uləwulı əkpatə amu gyi aha ání butonu asun amu, tamɛ Əbunsam teba belɛ mú lɛ amú kluntə, mɛnı bumɔʻəhə músu gyi, fówun bénya nkpa ání ıtamata. 13 Abi amuu ıləwulı abutasu amu gyi aha amuu bonu asun amu pɛ, bahə mú ansigyisu, tamɛ buma nlin. Mú su butamahogyi wa əpá. Nı ısəkı ku inya tu amú pɛ badıda. 14 Abi amuu ıləwulı awutə amu gyi aha ání bonu asun amu a, bahə mú, tamɛ əyı anfıtə atohianhɛ ıwı gywıın, pú mútə atonyahɛ ıwı ansigyi tegyi asun amusu. lnı su butamaswie abi dan. 15 Abi amuu ıləwulı

osulu wanklaansu amu gyi aha amuu bonu asun amu a, butoho mu wa ıklun wanklaan ání itonu asun, gyi músuto. Inı su butotomi swie abi tsətsəətsə.

Dkandı lwı Yebi

(Marko 4:21-25)

- 16 < < Shaa tamanywe skandιε pυ ats bun músu, nte puwa mpa ayası. Stuakpa stopubian, menι ιbówankı ha aha ání béba woyi amuts.
- 17 < < Tsufε tɔtɔ ma ιnυá ibéŋain, ιmέεlιn ɔwan. Asun ŋainhε kuku ε ma ιnυá buméεbι mú.
- 18 < < Mlıkı wanklaan mlı asun-nutɔ. Tsufɛ ɔha ání odekleá obónu mı atosunahɛ amu ası a, Bulu ɔbópu ıku tsıa mútɔ ha mu. Tamɛ ɔha ání omedekleá obónu mú ası a, Bulu ɔbóswu mu kpalobi amuu olosusuá alabı amu kuraa. > >

Yesu Abusuanfo Onuto

(Mateo 12:46-50; Marko 3:31-35)

- 19 Yesu mu yin mua mu apio beba mu wa, tame ɔdɔm amu su bumɛtalı wie ba mu wa. 20 Aha amutɔ ɔku lɛbla Yesu ɔbɛɛ, < < Fu yin mua fu apio bulu kpankpa, budekleá bówun fu. > >
- **21** Yesu lɛbla amύ ɔbɛɛ, < < Mι yin mua mι apio gyi aha ání butonu Bulu asun amu, gyi músu. > >

Atsufu Asıba

(Mateo 8:23-27; Marko 4:35-41)

22 Ekε ɔkυ Yesu lɛbla mu akasıpu ɔbɛɛ, < < Mlıha afa Galilea ɔpu yɔ ɔbɪn. > > Mú su bɔpu ɔkpa bɔyɔ. 23 Brɛá bɔyɔ a, Yesu lɛdɪdɪ. lnu afu kpɔnkpɔɔnkpɔntɪ ku lɔwa tsun bɪ. Ntsu amu ɪdɛda wie ɔklun

amυtə, idekle ιmε. llətυ amύ ansı pερε. 24 Mύ sv betsinki Yesu, bla mv bεε, < < Anı Wie! Anıdε ntsu wie! > >

Yesu lokusu le ono wa afu múa ntsu amu, ιπυ féé lolua. 25 lnu olefite amú obee, < < Mlι hogyi me? > >

Ifu lɛkıta amú, ɔnɔ lobwie amú, bɛfıtɛ aba bɛɛ, < Nyankpusa əməmu nı, alalɛ ənɔ wa afu múa ntsu kuraa, banu mu əmɛ alı?>

Ͻηε Lalahε Gya Lε Ogbedeputo

(Mateo 8:28-34; Marko 5:1-20)

26 Yesu mva mv akasıpv bɛfa ɔpv tsu Galilea yowie Gerasefɔ^y ɔsvlvsv. 27 Brɛá Yesu dɛdalı ɔklvn amvtɔ a, oyin ɔkvá otsu wulu amvtɔ, ɔŋɛ lalahɛ bv mvtɔ lebefia mv. Oyin anfı lɛkpa atɔ, tu dalı woyitɔ, yɔ otsie afuli opulakpa ılawa ɔpá. 28 Brɛá olowun Yesu a, ɔlɔsvra okitikiti, da akpawunu mv ayabitɔ, kplvn blı ɔbɛɛ, < <ɔsvsvvsv Bulu mv Bi Yesu, amansv igyi? Kokoli, mápıtı mı atɔ. >> 29 Alı brɛ amvtɔ a, Yesu lakplvn wa ɔŋɛ lalahɛ amv ɔbɛɛ, ıdalı mvtɔ dodo. Mứ sv oyin amv lɛblı alı nı. ɔŋɛ lalahɛ amv itowie mvtɔ bregyibrɛ. Mứ sv bvtɔwa mv ıbı pứ mv ayabi ıkan, gyo mv ıwı. Mứ oo a, otebia ıkan amv, ɔŋɛ lalahɛ amv ıtɛha mv ɔtɛsrı wie aputu.

30 ໄກບ Yesu lɛfɪtɛ mບ ວbɛɛ, < < Nkalı bʊtɛtɪ fʊ? > >

Oyin amυ lɛlɛ mú ɔnɔ ɔbɛɛ, < Mι da gyi < ɔdɔm. > > Tsufɛ ɔŋɛ lalahɛ tsɔtsɔɔtsɔ bu mutɔ. 31 Ͻŋɛ lalahɛ amu bokokoli Yesu bɛɛ, ɔmagya amú yɔwa ılan klukluukluá ıma ɔkatɔ.²

32 Mprakuo tsətsəətsə aku budegyi okuku kusu ınu fun. Mú su ɔŋε lalahɛ amu bokokoli Yesu bɛɛ, əha abuyowie mprakuo amutə. Əlɛha

y8:26 Gadarafə bu nwulu dada amu akutə.

^z8:31 Ulan klukluukluá uma oka gyi one lalahe usu obutukpa.

amú okpa obee buyo. 33 lnunu bedalı oyin amuto yowie mprakuo amuto, amú féé besrı kpakplı okuku amu wie oputo, wuwu.

34 Brεá mprakuo akpapu amu bowun toá tlaba a, besrt yeblt asun anft wuluto pú omá amuto. 35 Inu aha beba bekt toá tlaba. Bowun ání oyin amuu tekt oŋɛ lalahɛ bubu muto amu ansıto ladı, alawa atadıɛ otsie Yesu wa. Ilowa amú ifu. 36 Aha amuu bowun ito amuu ileba amu bebla amú aliá oyin amuu oŋɛ lalahɛ bubu muto amu lenya mu ilotsa. 37 Oma amuto aha féé bokokoli Yesu bɛɛ, odalı amú omáto, tsufɛ ifu lehiɛ kita amú. Mú su Yesu lowie oklun amuto obɛɛ amunatı. 38 Oyin amuu tekt oŋɛ lalahɛ tsie muto amu lokokoli mu obɛɛ, < < Ha mı ambuo fu yo. > > Tamɛ Yesu mɛha mu okpa.

39 Mboun ɔlɛbla mυ ɔbɛɛ, < < Yinki yɔ woyi, afuyɛbla mlı pı toyileá Bulu labwɛ ha fu.>>

Mύ sv oyin amv leki wulu amv féé fia, ɔdɛ itoyile amvv Yesu labwɛ ha mv amv blı wulu amvtɔ féé.

Ohande Oku Mu Bi Mua Otsı Oku Ulo Tsa

(Mateo 9:18-26; Marko 5:21-43)

Here Yesu leyinki yowie opu amu obun a, odom boho mu atuu, tsufe bude mu okpa kı. Huu oyin okuá butetı mu Yairo, ogyi Yudafo ofiakpa ohande leba beda akpawunu mu ayabito, kokoli mu obee, oba abuyo mu woyito. Huu bi tsıhe okule peá obu, alaho nfi duanyo da odewu.

Brεά Yesu lɔpu ɔyɔ unu a, ɔdɔm amuu bubuo mu amu bɛkpa buo mu yɛɛ. 43 Dtsı ɔkuá obugya dɛ mu wulı nfi duanyɔ nı, ɔhaa mɔkutalı tsa mu, alayinta mú ιwιsu atɔ fɛ́ε ιlɔ atsapu ıbıtɔ bu aha amutɔ. 44 Dtsı anfı lɔtsun yɔ Yesu ɔma, pu ıbı da mu tati osiebi. lnunu obugya amu lɛka itin. 45 Μυυ Yesu lɛfıtɛ ɔbɛɛ < Ma lapu ıbı da mu? > >

Brεá aha amυ féé bee bυmɔkυpu ıbı da mu a, Petro lefıte Yesu ɔbɛɛ, < < Mı Wie, ɔdɔm anfı bυpu fu anfı a, mú fude asun anfı fıte? > > 46 Tamɛ Yesu leblı ɔbɛɛ, < < Ͻku lapu ıbı da mı. Nawun ání ɔŋɛ ku ladalı mıtɔ. > > 47 Brεá ɔtsı amu lowun ání ıtɔ amuu mabwɛ amu lalın ɔwan a, ɔlɛdalı ba. Ͻdɛkpınkı kpakpakpakpa, ɔlɛyɛda akpawunu Yesu ayabitɔ, bla mu aha amu féé ansıtɔ tɔá suá mɔpu ıbı da mu, pu alıá manya ılɔtsa. 48 lnu Yesu lɛbla mu ɔbɛɛ, < < Mı bi, fu hogyi latsa fu ılɔ. Natı iwilwiitɔ. > >

- Brεá Yesu bu mu tɔι anfısu a, ɔku lɛsrı tsu Yairo woyitɔ ba bɛbla mu ɔbɛɛ, < < Fu bi amu ɔdıkpa mɔwa alɛ. Mátepi tra wa osunapu tɔι. > >
- 50 Brεá Yesu lonu asun anfι a, ɔlɛbla Yairo ɔbɛɛ, < < Mánya ifu. Fυ mú hogyi wυlɛ, obénya nkpa. > >
- **51** Brεá Yesu lowie woyitɔ ιnυ a, ɔmεha ɔhaa obuo mυ yɔ obuá kebi amυ da mútɔ, dun Petro, Yohane, Yakobo pú kebi amυ akwιιρυ.
- 52 Alı brε amυtɔ a, aha amυ féé budesu, budε okitikiti. Yesu lɛbla amύ ɔbεε, < < Mlısi okitikiti sura. Əmɔkυwu, dıdı ɔdε. > >
 - 53 Aha amu féé buyin ání otsibi amu lawu. Mú su bəməsı Yesu.
- <mark>54</mark> lnυ Yesu lεkıta otsibi amυ ιbι, kpoli mυ ɔbεε, <<Obi, kυsυ!>>
- <mark>55</mark> ວິກຣ lɛlawie mບ, ວໄວkບຣບ lၤເ ວtsawບlɛ pɛ. Mບບ Yesu lɛbla amၒ໌ ວbɛɛ,
- < < Mlıdunka təku ha mu ogyi. > > $\frac{56}{2}$ Onə lobwie otsibi amu akwııpu, tamɛ Yesu lɛda amú əla əbɛɛ, < < Mlımábla əhaa asun anfı. > >

9

Proofread 02-07-09

Akasıpu Duanyo Amu Sumbiwa

(Mateo 10:5-15; Marko 6:7-13)

Yesu lett akasıpu duanyə amu fia, əleha amú tumi, ha amú əkpa əbee, bugya əŋe lalahe féé, abutsa tlə. 2 Ələwa amú əbee, buyeda Bulu iwiegyi amu əkan, abutsa aləpu. 3 Əlebla amú əbee, < Nı mləyə a, mlımátsu tətə. Mlımátsu oyi yiahe, akpankogyo, atogyihe, kəba nte atadıe nyəsı. 4 Woyigyiwoyitəá bəhə mlı a, mlıtsia unu yəfun ekeá mlédalı wulu amutə. 5 Nı buməhə mlı wulu kusu, mlıdedalı mləyə a, mlıkpakpa mlı ayabitə-ısı wulı wulu amutə, isuna ání bumebı bwe. > >

6 Benatı ki nsıne ınu awulu féésu, bude asun wanklaan amu okan da, tsa ılo.

Herode Legyigya

(Mateo 14:1-12; Marko 6:14-29)

7 Brεá Galilea ɔmásυ ogyipυ Herode lonu tɔá ιdε mύsυ yɔ a, olegyigya. Tsufε akυ bυdɛblι bɛɛ, < Asu Ͻbɔpυ Yohane lakusυ tsu afulitɔ. >
Akυ ε bɛɛ, < Bulu ɔnɔsυ ɔtɔιpυ dada Elia lalɛ ιwι ɔwan. >
Akυ ε bɛɛ, <
Bulu ɔnɔsυ atɔιpυ dada amυtɔ ɔkυ lakusυ tsu afulitɔ. >
Herode lɛblι ɔbɛɛ, <
Naha batın Yohane. Ngya oyin ɔmɔmυ ιwι asun ntra ndenu alı? >
Mú su ɔlɔbɔ mbɔdıá mowun Yesu.

Aha Mpım-nu Atogyihe Ha

(Mateo 14:13-21; Marko 6:30-44; Yohane 6:1-14)

Yesu sumbi ayɔpu amu beyinki ba bɛbla mu tɔá bayɔbwɛ. Dlɛkpa amú buo ιwι, amú nkulɛ bɔyɔ Betsaida wulutɔ. Hesa ɔdɔm amu bɛbιá ɔbu ιnu a, begya mu ɔkpa yɔ ιnu. Yesu lɔhɔ amú atuu, ɔlɛbla amú Bulu iwiegyi amu ιwι asun, ɔlɛtsa amúá budɛlɔ.

- Brεá owi depon a, sumbi ayopυ duanyo amυ beba bebla Yesu bee, < < Ha amύ abunatı, menι bétalı yo awuluá ıbυ manta nfısυ yodunka atogyihe múa odıkpa, tsufe anıméenya toto ha amύ dimbi anfıto. > >
- 13 Tamε Yesu lɛlɛ mứ ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Mlıdunka atɔ ha amứ abʊgyi.>>

Akasıpu amu bɛbla mu bɛɛ, < < Τɔá anıbu féé gyi bodobodo apin anu pú ntsutso iye bwahɛ anyɔ. Nkɛtı anılayɔhɔ atogyihɛ ba aha anfı féé. > > 14 (Ayin ání bubu ınu bɔ́bwɛ fɛ mpum-nu (5,000).)

Yesu lɛbla akasıpv amv ɔbεɛ, < < Mlıha amứ abvtsia okutɔ. Iku kvlɛ ıbwɛ fɛ aha aduenu (50).>>

15 Akasıpu amu bəbwɛ dınka músu, əhagyiəha letsia ası. 16 lnu olotsu bodobodo anu pú ntsutso iye bwahɛ anyə amu. lnu olotsu ansı fua kı əsusu, əlɛda Bulu ıpan. Muu olebiabia mútə puha akasıpu amu əbɛɛ, buye mú ha amú féé abugyi. 17 Amu féé begyi mwɛ sian. Brɛá akasıpu amu bətəsı isianhɛ amu a, ıləbula alakpa duanyə.

Dha Ání Yesu Gyi

(Mateo 16:13-19; Marko 8:27-29)

- 18 Ekε ɔkυ Yesu nkulε dε mpaι bɔ, mu akasıpu amu bubu ınu. Muu ɔlefite amú ɔbεε, < < Ma aha bεε ngyi?>>
- 19 Bele mứ ɔnɔ bee, < < Aku bee, fugyi Asu Dbɔpu Yohane. Aku bee, Bulu Dnɔsu Ͻtɔɪpu Elia. Aku ε bee, Bulu ɔnɔsu ɔtɔɪpu dada ɔku lakusu tsu afulitɔ. > >
- 20 Μυυ ɔlɛfitɛ amú ɔbɛɛ, < < Mlı ε mɛ? Mlıaa, mıgyi ma? > > Petro lɛlɛ mú ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Fugyi Kristo, (ɔha amυυ Bulu lada mu ofuli amu) nı. > >

Yesu lwidsin Pú Mu Lowu lwi Asun Bli

(Mateo 16:20-28; Marko 8:30--9:1)

21 lnυ Yesu lɛda amύ ɔla kpakpaakpa ɔbɛɛ, bυmábla ɔhaa mυ ιwi asun anfi. 22 Olɛtra bla amύ ɔbɛɛ, < < Ilehian ání mi, Nyankpusa-Mυ-Bi anfi néhiɛ wun ιwiɔsın tsɔtsɔɔtsɔ Yudafɔ ahandɛ, Bulu igyi ahapu dɛhɛn pύ Mose mbla asunapu ıbitɔ. Amύ fɛ́ɛ bekina mi, ha bɔ́mɔ mi, tamɛ Bulu ɔbɛ́lakusua mi tsu afulitɔ ɛkɛ sası. > >

23 lnv əlɛbla aha amv əbɛɛ, < Nι əkv dekleá obóbuo mı a, osi təá otekle bwɛ, otsu mv oyikpalihɛ ekekegyiɛkɛ bobuo mı. 24 Tsufɛ nı əkv lɛprı mv nkpa a, əbəhvlı mv. Nı əkv ɛ lesi mv nkpa ha mı sv ε a, Bulu əbəhə mv nkpa. 25 Nı əkv onya əyıtə atə féé, tamɛ əhvlı mv əkla a, labi məmv ıləwa ha mv? 26 Nı əkv onya mıa mı atosunahɛ pɛlı a, mı, Nyankpvsa-Mv-Bi anfı ɛ nénya mv pɛlı brɛá nna mıa mı Sı pv mv abəpv wankıhɛ numnyamtə nɛba. 27 Ənəkwalı ndɛ mlı bla. Akv bvbv mlıtə nfı bvmóowu asa bówun Bulu iwiegyi amv. > >

Yesu lwitse

(Mateo 17:1-8; Marko 9:2-8)

Yesu lɛblı asun anfı ndawətswı əma a, əlɛkpa Petro mua Yohane pú Yakobo buo ıwı, bədu yə mpaı əbəkpa ıbu kusu. 29 Brɛá ədɛ mpaı amu bə a, mu ansıtə lɛtsɛ. Mu atadıɛ lofuli hunanana, ıdɛ ogya kpa. 30-31 lnu aha abanyəá batsia kı, bugyi Mose mua Elia bɛlɛ ıwı əwan əsusu numnyamtə. Amúa Yesu bətəι tsu mu lowuá Bulu lɛhıɛ tswı muá ımɔ́əwa əpá obówu Yerusalem ıwı. 32 Petro mua mu aba amu bɛdıdı. Brɛá bəwan tsinki a, bowun Yesu numnyam, aha abanyə amu ɛ bulu mu wa. 33 Brɛá aha abanyə amu budɛnatı a, Petro lɛbla Yesu əbɛɛ, < Mı Wie, ıbu alɛá abétsia nfı. Ha ada abu asa. Fu klɛ kulɛ, Mose klɛ kulɛ, Elia ɛ klɛ kulɛ. > > (Əmɛbı təá ədɛblı).

Breá ode asun anfi bli a, agyinde ku lobobun amú féésu. Inu ifu lekita amú abasa amu. 35 lnu a, ome ku ledali tsu agyinde amuto

obee, < < Ont gyi mt Biá nale nt. Mltyaa asv amltnu mv ome. > > 36 Ome amv lotsutsua tbeka tin a, tlasi Yesu nkvle tnv. Akastpv amv bekpa ono bun asvn anftsv nke amvto. Bvmebla ohaa toá bayowun.

llo Didahε Olopυ Tsa

(Mateo 17:14-18; Marko 9:14-27)

37 Mύ ɔyıkɛhɛ a, Yesu mva akasıpv abasa amv bɛkplı tsu ıbv amvsv, ɔdɔm amv befia mv. 38 lnv amútɔ ɔkv lɔkplvn ɔbɛɛ, < < Osunapv, kokoli, damli kı mı bi ha mı. Obi yinhɛ ɔkvlɛ pɛ ogyi mı. 39 Ͻŋɛ lalahɛ kv towie mvtɔ, ɔtɔkplvn. Ͻtɛdɪda gbla, ɔdɛkɔ tsikitsiki, mv ɔnɔ tɔbwɛ afu. Ipiantɔ asa itesi mv. ldɛ mv yinta. 40 Nobobwii ıpa ha fv akasıpv amv mbɛɛ bvgya mứ lɛ mvtɔ, tamɛ bvmɛtalı. > >

Yesu lɛlɛ mứ ɔnɔ ɔbɛɛ, < Ndɛmba-abiá mlımá hogyi, mlı tsiatɔ ma alɛ. Alı nétsia mlı wa, nya klun ha mlı ekekegyiɛkɛ nı? > > lnu ɔlɛbla oyin amu ɔbɛɛ, < Kpa fu bi amu ba mı. > > 42 Brɛá ɔlɛkpa kebi amu ɔba a, ɔŋɛ lalahɛ amu lɛfın mu da, ɔdɛkɔ tsikitsiki. Tamɛ Yesu lɔkplun wa ɔŋɛ lalahɛ amu, tsa kebi amu. lnu oleyinkia mu ha mu sı. 43 Bulu tumi kpɔnkpɔntı amu lɛha ɔnɔ lobwie aha amu fɛ́ɛ́.

Yesu Lowu lwi Asun Bli Tse Nyosi

(Mateo 17:22-23; Marko 9:30-32)

Brεά mv bwehe ιdε ɔhagyiɔha wanwan wa a, Yesu lebla mv akasıpv ɔbɛɛ, $\frac{44}{4}$ < Mlthιε yaa asv amlınu. Béle mı, Nyankpvsa-Mv-Bi anfı ha advn bómɔ mı. > > $\frac{45}{45}$ Tamɛ akasıpv amv bomonu mứ ası. Bulu lɔpv mứ asınu ŋain amứ. Mứ sv ımɔwankı amứ asvn ání ɔdɛblı. Ifu ε

dε amύ ání béfite mυ.

Ma Obóbwe Ohande?

(Mateo 18:1-5; Marko 9:33-37)

46 Nwen ku leba akasıpu amu nsıne, tsu amútə əha ání əbə́bwe əhande ıwı. 47 Yesu lebi amú agywıın. Mú su əlekpa kebi əku belu mu ıwı wa. 48 Muu əlebla amú əbee, < Ohagyiəha ání ələhə kebi anfı mı ıdatə lahə mı. Əhagyiəha ání əhə mı ε lahə əha amuu ələwa mı amu. Tsufe əha ání ogyi ətrahe mlıtə féé gyi ədehen. > >

Anı Obuopu

(Marko 9:38-40)

- **49** Yohane lɛbla Yesu ɔbɛɛ, < < Mι Wie, anılowun oyin ɔkυ dɛpυ fu ıda gya ɔŋɛ lalahɛ, anılɛka mυ tin, tsufɛ ɔma anıtɔ. > >
- **50** Tamε Yesu lɛbla amύ ɔbεɛ, < < Mlımáka mυ tin! Tsufɛ ɔha ání ɔmɔkυsυ lu mlısυ buo mlı.>>

Samariafo Yesu Maho

Brεá nkεá Bulu obótsu Yesu ya ɔsvsv dɛkpvkpɛ ba a, ɔlɔbwɛ agywun ání ɔbɔ́yɔ Yerusalem kokooko. 52 Olɔwa abi gyankpa yɔ Samaria wulu kvsv ɔbɛɛ, bvyɛla ιπν yaι ha mv. 53 Tamɛ bvmɔhɔ mv wulu amvtɔ, tsufɛ Yerusalem ɔyɔ. 54 Brεá mv akasıpv Yakobo mva Yohane bowun alı a, bɛfutɛ mv bɛɛ, < < Anı Wie, fvdekle fɛɛ aha ogya itsu ɔsvsv bɔhɔ amứ mɔ? > >

<mark>55 </mark>Tamε Yesu lɛdamli, wa ւyւn wa amύ.ª <mark>56</mark> Mυυ ხэрυ эkpa yɔ

^a**9:55** lnι bυ nwυlυ dada amυ akυtɔ: *Эbεε*, < < Mlımeyin ɔŋɛ oduá ıdɛ mlı kpa. Tsufɛ Nyankpυsa-Mυ-Bi amυ mɛba aha ɔmɔkpa, nkpa ɔhɔkpa ɔlɛba. > >

wulu bambasu a.

Aha Ání Βεε Βόbwε Yesu Abuopu

(Mateo 8:18-22)

- **57** Brεá buna okpato boyo a, oyin oku lebla Yesu obeε, < < Nóbuo fu yo ottnegyiottneá fóyo. > >
- **58** Yesu lɛbla oyin amυ ɔbɛɛ, < < Awıa bubu mbɔ, mbubwi ε bubu asia, tamɛ mɪ, Nyankpusa-Mυ-Bi anfı mú a, mma ɔtɪnɛá nɔ́pu mɪ nwun tswɪ. > >
 - <mark>59</mark> Yesu lεbla ɔha bamba ε ɔbεε, < < Bobuo mι.> >

Tamε oyin amυ lebla mυ ɔbεε < < Owie, ha mι anyopula mι sι asa ambobuo fυ. > >

- 60 Μυυ Yesu lɛbla mu ɔbɛɛ, < Si awupub abupula amú afuli. Tamɛ fu mú yɔ afuyɛda Bulu iwiegyi amu ɔkan.> >
- **61** Okυ ε lebla mυ obεε, < < Mι Wie, nóbuo fυ, tamε ha mι anyinki yekla mι woyito aha asa. > >
- 62 Yesu lɛbla mu ɔbɛɛ, < < Dha ání ɔtɛsrı damli kı ɔma mɔfun ha Bulu iwiegyi amutɔ agyuma yɔ. > >

10

Proofread 02-07-09

Akasıpu Aduesienə-nyə Sumbi Wa

(Mateo 10:7-16)

Inι oma a, Yesu lɛlɛ mu akasıpu aduesieno-nyo (72)^c aku ε, olowa amú abanyo-abanyo obεε bugyankpa yo wulugyiwuluá mu onuto

b9:60 Awupu gyi aha ání bawu ɔŋɛtɔ.

c10:1 Aduesieno-nyo (72): Aduesieno (70) bu nwulu amu akuto.

moyo músυ. 2 Olebla amú obee, < < Ato kpotιhe amυ itso, tame mú akpətipu bumətsə. Mú su mlıkokoli ndə mu wie, əwa akpətipu tsətsə abuba bəkpəti mu atə amu. 3 Mlinati, mlibiá nde mli wa fe akufabi byb adunduto. 4 Mlimátsu sika kente, akpankogyo nte ntukuta kita. Nı mlına əkpatə a, mlımálıı tuntun aha. 5 Nı mlowie woyigyiwoyitə a, mlıgyankpa bla amó mlıaa, <Bulu əhaa mlı iwilwii. > 6 Nı woyi mυ wie amυ tekle iwilwii a, mlı iwilwii bésin woyi amυsυ. Tamε nı otamakle iwilwii a, ιbέsanki ba mlι wa. 7 Mlıtsia woyi amυυ boho mlı mútə amutə. Mlıgyi atə, amlınun togyitəá béha mlı, tsufe agyuma yypv butεka ιky. Mlımátu layetsia woyi bambaty. 8 Nı mlowie wulu kusu, boho mli a, mligyi toá béha mli. 9 Mlitsa alopuá bubu wulu amutə, amlıbla wulu amutə aha mlıaa, < Bulu iwiegyi lawie woyi ta. > 10 Tame ni mlowie wulu kusu, bumoho mli a, mlidali yelii brวทบรบ; amlıblı mlıaa, 11 < Anıdɛ mlı wulutว otutu amบบ เlawulı anı ayabiası amu kuraa kpakpa wulı. Tame mlıbıá Bulu iwiegyi amu lawie woyi ta. > 12 Nde mlı bla mbee, Bulu əbébiti wulu amutə aha ιςυ dun Sodomfo mu asun ogyikε amu.

Aha Ání Bumedamli Klunto Asungyi

(Mateo 11:20-24)

< Korasinfə, mlıgyəwi. Betsaidafə, mlıgyəwi ni. Ni Tiro pú
 Sidon awulu lalahe amutə nəbwe ofula akpənkpənti anfi nəbwe mlitə anfi a, teki buda akpekpetə, bakpa nsuo wa nwuntə pusuna ání badamli kluntə. 14 Tame mlibiá Bulu əbébiti mli isu mu asun ogyike dun Tiro mua Sidonfə. 15 Mli Kapernaumfə, mlidekle mliaa mlótsu iwi fua alii yəwə əsusu? Ekekeeke! Bulu əbéba mli ası yowie afulitə. > >

16 Yesu lεbla mυ akasιρυ amυ ɔbεε, < < Oha ání ɔhɔ mlι asυn lahɔ

mı. Dha ání olekina mlı asun hɔ lakina mı asun hɔ. Dha ání olekina mı asun hɔ ϵ lakina mı Sı amuu ɔlɔwa mı amu asun hɔ. >

Akasıpu Aduesieno-nyo Amu Yinki Ba

- Akasıpυ aduesienə-nyə amu beyinki ba ansigyisu. Bɛbla Yesu bɛɛ, < < Anı Wie, nı akplun wa ɔŋɛ lalahɛ kuraa fu ıdatə a, butobu anı. > >
- 18 Yesu lɛbla amú ɔbɛɛ, < Nowun ání Satan lɛkpa tsu ɔsυsυ fɛ alıá nsaıntɔ tɔfwı ıbı bɛda ɔsυlυtɔ pɔ. 19 Mlınu! Naha mlı tumiá mlıtsatsa awɔ pú nyankpυkpiesυ tsun, amlıgyi ɔbunsam tumi fɛ́εsυ. Tɔtɔɔtɔ mɔ́ɔbwɛ mlı. 20 Tamɛ ansı magyi mlı ání ɔŋɛ lalahɛ labu mlı. Mboun ansı igyi mlı ání Bulu lawanlın mlı ada tswı ɔsυsυ. > >

Ansı Legyi Yesu

(Mateo 11:25-27; 13:16-17)

- 21 Alı brε amutə a, Əŋɛ Wankıhɛ lɛha ansı lɛhıɛ gyi Yesu. Muu əlɛblı əbɛɛ, < < Mı Sı, əsu múa ası Owie! Nɛda fu ıpan ání falɛ təá fəpuŋain anyansapu pú asun abıpu əwan suna aha ání bumeyin əlala, bugyi fɛ nyebi. Ee, mı Sı! Alı fudekle fɛɛ ıba mútə nı. > >
- 22 Μυυ ɔlɛbla mu akasıpu amu ɔbɛɛ, < < Mı Sı lapu togyitɔ wa mı ıbıtɔ. Dhaa meyin ɔha ání Obi amu gyi, nkɛtı Dsı amu nkulɛ. Dhaa meyin Dsı amu ε, nkɛtı Obi amu, pú ɔha ání Obi amu latsula ání ɔbɛ́lɛ mu suna mu. > >
- Brεá shaa má amú wa a, sledamli kι amú, bla amú sbεε, < < Mlı mú a, Bulu layula mlı, mlıdε ats anfı wun. 24 Ndε mlı bla mbεε, Bulu snosu atsıpu pú awie tsətsəətsə bekleá bówun ats anfı, abunu asun anfı mlıdenu, tamε bumenya mú alı. > >

Samariayin Awıtəlepu Oku

- 25 Mose mbla osunapυ ɔkυ lɔkυsυ lu fute Yesu asun anfu pusɔ mu ku. Dlɛfute mu ɔbεε, < <Osunapu, ntɔ mbwε asa anya nkpa ání utamata? > >
- **26** Yesu lɛbla mυ ɔbɛɛ, < <Nkalı Mose Mbla lɛblı? Nkalı fonu mύ ası? > >
- **27** Oyin amυ lɛbla mu ɔbɛɛ, < < Pυ fu klun, fu ɔkla, fu ɔwunlın pú fu agywıın féé dwɛ fu Wie Bulu, afudwɛ fu ba fɛ fu ıwı. > >
- **28** Yesu lɛbla mυ ɔbɛɛ, < < Mύ fablı a. Bwɛ mύ, fénya nkpa ání ıtamata. > >
- 29 Tamε oyin amυ lekleá obósuna ání mυ asυn da ɔkpa. Mú sυ ɔlɛfitɛ Yesu ɔbɛɛ, < <Ma gyi mı ba?>>
- 30 Yesu lɛbla mu ɔbɛɛ, < < Brɛ kusu oyin ɔku lɛkplı tsu Yerusalem ɔyɔ Yeriko. Brɛá ɔna ɔkpatɔ a, oleyefia ogyo atswapu aku. Aha anfı bɛkpa mu tati, swu mu atɔ fɛ́ε, da mu sian mu mɔ, natı si mu tswu.
- Bulu igyi ɔhapu ɔku na ɔkpa amu kɛnsu. Brɛá olowun mu sısı a, ɔlɛbaı tsun ıfuntɔ natı si mu. 32 Alı kɛn Lewiyin ɔku ε lɔbɔtu mu, baı tsun ıfuntɔ natı nı. 33 Tamɛ Samariayin ɔkuá ɔna ɔkpa amusu mú lɛba bowotii musu. Brɛá olowun mu a, ɔlɔwa mu nwɛ. 34 つlɛnatı yɔtu mu, ɔlɛtsɛı nta kpekple wulı mu nlɔsu, yi ofobi wa mú, klı mú, tsu mu dınka mu afrimusu, pu mu ya afɔɔ ɔswııkpa yɛkı musu. 35 Mú ɔyıkɛhɛ a, Samariayin amu lɛlɛ sika fututu anyɔ ha afɔɔ ɔswııkpa unusu ɔkıpu ɔbɛɛ, < Kı musu ha mı. Nı feyinta tɔku tsıa a, neyinki nɛka fu. > > >
- 36 Yesu ləmə mύ ənə əbεε, < < Fυ atəkıhεtə a, aha abasa anfıtə əməmυ gyi oyin amuu olefia ogyo atswapu amu mu ba? > >
- 37 Mose mbla osunapu amu lɛbla mu ɔbɛɛ, < < Oyin amuu olowun mu nwɛ amu. > > Yesu lɛbla mu ɔbɛɛ, < < Mumu yɔ afuyɔbwɛ mú odu. > >

Marta Mua Maria Wa Ya

Breá Yesu mva mv akasıpv bvna əkpatə bəyə Yerusalem a, bowie wulu kvsv. Ətsı əkvá bvteti mv Marta ləhə mv əfəə, əlekpa mv ya mv woyitə. 39 Mv pio tsıhe gyi Maria. Maria anfı lebetsia Yesu ayabiası, əde mv atosunahe nu. 40 Marta nkvle dedamli tsvn mvtə, alıá ıbəbwe əbəbwe amv afəətə. Uədun mv. Mvv əlenatı yə Yesu wa, yefite mv əbee, < Mı Wie, fawun ání mı pio lasi agyuma amv féé tswi mı nkvlesv? Bla mv əbetsa mı. > >

41 Yesu lɛbla mu ɔbɛɛ, < < Oo Marta, Marta! Fudɛ fu ıwı han ntobi tsɔtsɔɔtsɔ ıwı. 42 Toku kulɛ pɛ dehian, Maria lalɛ múa ıbu alɛ dun.

Chaa mɛ́ɛtalı swu mu. > >

11

Proofread 02-07-09

Mpaibo lwi Atosunahe

(Mateo 6:9-13; 7:7-11)

Ekε oku Yesu bu otineku ode mpai bo. Breá olobo ta a, mu akasipu amuto okule lebla mu obee, < < Μι Wie, suna ani mpai bo, fe aliá Asu Obopu Yohane losuna mu akasipu. > >

2 Yesu lεbla amύ ɔbεε, < < Νι mlɔ́bɔ mpaι a, mlıbɔ mύ alı.

< Anı Sı,

aha bubu fu ida.

Ba begyi iwie.

3 Ha anı atogyiheá ıbófun anı ekekegyieke.

4 Si anı lakpan kie anı,

fε alιá anıtesikie aha ání bυτορυ ıla gyi anı.

Mákpa anı wa ısəkıtə. > >

- 5 lnυ ɔlɛbla amú ɔbɛɛ, < Nι mlιtɔ ɔku bu onyawie a, ɔbɔ́kusu yɔ mu wa ɔyınsınɛ yɛbla mu ɔbɛɛ, < Mι nyawie, pan mı bodobodo apin asa. 6 Mι nyawie ɔku labɔswιι mι seseesei. Mma tɔtɔá nɛ́ha mu obégyi. >
- 7 < < Mυ nyawie amυ ɔbébla mυ sısı ɔbɛɛ, < Máwa mı tɔι. Mıa mı abi anıladı. Nafin obu, mméɛtalı kusu bɛha fu tɔtɔ. > 8 Ndɛ mlı bla mbɛɛ, fialı onyawie ɔkpasu a, ɔmɔ́ɔkusu ha mu. Tamɛ alıá ɔdɛ mu kokoli kotoo su a, ɔbɔ́kusu ha mu alıá odekle.
- 9 < < Mú sư ndɛ mlı bla mbɛɛ, mlıkulı Bulu, ɔbéha mlı. Mlıdunka, mlówun. Mlıda mu klunsu, obéfinki mú ha mlı. 10 Tsufɛ ɔha ání ɔtɔkulı atɔ tenya. Əha ání otodunka atɔ towun. Əha ání ɔtɛda klunsu butefinki ha. 11 Əsı əməmu bu ınu, mu bi əkulı mu iye a, əbékıta ıwɔ wa mu ıbıtɔ? 12 Ntɛ nı əkulı mu bənə a, əbékıta nyankpukpie wa mu ıbıtɔ? 13 Mlı lakpan abwɛpu kuraa mlıyin alıá butəpu atɔ wanklaan ha mlı abi. Ntogyi su mlı Sı amuu əbu əsusu amu mú mɔ́əpu Əŋɛ Wankıhɛ ha aha ání budɛ mu kulı? > >

Yesu Mva Beelsebul

(Mateo 12:22-30; Marko 3:20-27)

- 14 Yesu legya ɔŋɛ lalahɛ lɛ oyin ɔkvá alatɔ omumutɔ. Brɛá ɔŋɛ lalahɛ amu lɛdalı a, oyin amu lɔwa tɔι bι. Mú su ɔnɔ lobwie ɔdɔm amu. 15 Tamɛ amútɔ aku bɛblı bɛɛ, < < Ͻŋɛ lalahɛ owie Beelsebul tumi ɔdɛpugya ɔŋɛ lalahɛ lɛ ahatɔ. > >
- 16 Amútɔ aku ε bekleá bɔ́sɔ Yesu kı. Mú su bɛbla mu bɛɛ, ɔbwɛ osuna pusuna ání lɛlɛ otsu Bulu wa. 17 Tamɛ Yesu lɛbı amú agywun. Mú su ɔlɛbla amú ɔbɛɛ, < Iwie ogyikpa ání tlaye anyɔ, budɛ aba kɔ tɛdɪda. Woyi oduá mútɔ atsiapu budɛ aba kɔ ε tobwie. 18 Nı Satan iwie ogyikpa labɔι anyɔ, budɛ aba kɔ a, mu iwiegyi bɛ́dɪda. Tamɛ

mlıdɛblı mlıaa, Beelsebul ıdatə ndɛ əŋɛ lalahɛ gya lɛ ahatə. 19 Nı Beelsebul tumi ndɛpugya əŋɛ lalahɛ lɛ ahatə a, mumu ma tumi mlı abi ε budɛpugya əŋɛ lalahɛ lɛ ahatə? Mlı abi amu onuto obégyi mlı asun. 20 Tamɛ ınıá Bulu tumi ndɛpugya əŋɛ lalahɛ su a, mlıbıá Bulu iwiegyi amu laba mlı wa dodo.

21 < Tsufε nι ɔwunlınpu bu akɔtɔ, ɔdɛ mu woyi gyo a, mu tɔtɔ tamafwı. 22 Tamɛ nı ɔha ání ɔbu ɔwunlın dun mu ɔba begyi musu a, ɔtɔswιι mu mu akɔtɔ amuu mu ansı dın músu amu, ye mu atɔá olenya εtɔ.

23 < < Oha ání omobuo mι dε mι lu. Oha ání omede mι tsa akpa aha ba Bulu ε dε amύ gya tειa mι.

Ͻηε Lalahε Yinki Ba Dhatə

(Mateo 12:43-45)

24 < Nι ɔŋɛ lalahɛ ıdalı ɔhatɔ a, iteyeki dimbisu dunka otsiakpa, tamɛ ıtamanya. lnu ıtɛblı ání ibéyinki yɔ mú woyi dadatɔ. 25 Nι ısanki yɔ a, itowun ání bafɛι mútɔ, la mútɔ wanklaan. 26 Iteyinki yɛkpa mú aba asienɔá butɔbwɛ lalahɛ dun mu, butɛba betsia ınu. lnu ɔha amu tsiatɔ teyinta dun alıá igyi yaı. > >

Oyula Onuto

- 27 Brεá Yesu dε asun anfi bli a, ɔtsi ɔku bu ɔdɔm amutɔ. ⊃tsi amu lotsu ɔmɛ fua bli ɔbɛɛ, < <Bulu layula opuni amuu fɛdi mútɔ pú nyɔpu amuu fɔnyɔpu amu. > >
- 28 Tamε Yesu lɛbla mυ ɔbɛɛ, < < Aha ání bυtonu Bulu asun, gyi músu mboun Bulu layula! > >

Bodunka Ofula

(Mateo 12:38-42)

Brεá ɔdɔm amu budemoni tsıa a, Yesu lɛblı ɔbɛɛ, < < Ndɛmba-abi lalahɛ, mlıdɛ osuna dunka amlıwun, tamɛ mlımóowun kukuuku dun Bulu ɔnɔsu ɔtɔɪpu Yona osuna amu. 30 Tsufɛ alı amuu Yona lɔbwɛ osuna ha Niniwefɔ amu a, alı mı, Nyankpusa-Mu-Bi anfı ε nɔ́bwɛ osuna ha ndɛmba-abi nı. 31 Seba owie tsıhɛ ɔbɔ́kusu lu Bulu asun ogyikɛ, ha mlı ndɛmba-abi anfı ıpɔn. Tsufɛ olotsu ɔsası ɔma kutɔ kein gya ɔkpa ba, bonu Salomo nyansa atosunahɛ. Mlıkı, ɔha ání ɔdun Salomo lu nfı a. 32 Niniwefɔ ɛ bɔ́kusu lu Bulu asun ogyikɛ amu, ha mlı ndɛmba-abi anfı ıpɔn. Tsufɛ brɛá Yona lɛda Bulu asun ɔkan suna amu a, bɛdamli kluntɔ ba Bulu wa. Mlıkı, ɔha ánı ɔdun Yona onuto lu nfı a.

Nyankpusa-oyi Okandıe

(Mateo 5:15; 6:22-23)

33 < < Dhaa tamanywe ɔkandıɛ puŋain, nte pu ɔlɔ bun músu. Dfuakpa ɔtɔpubian, menı ıbɔ́wankı ha aha ání béba woyi amutɔ.

34 Fu ansibi igyi ɔkandıɛ ha fu nyankpusa-oyi. Nı fu ansibi bu alɛ a, fu nyankpusa-oyi amu féé bɔ́wankı. Tamɛ nı fu ansibi uma alɛ a, fu nyankpusa-oyi amu féé bóklun.

35 Mú su mlıkı ání wankı onuto bu mlıtɔ, megyi oklun.

36 Nı fu nyankpusa-oyi amu lɔwankı, oklun uma ɔtınɛtınɛ a, fu ıwı féé bɔ́wankı fe alıá ɔkandıɛ tɔwankı wulı fusu. > >

Mose Mbla Asunapv Pú Farisifo Tsiato

(Mateo 23:1-36; Marko 12:38-40)

Brεά Yesu lɔtɔι ta a, Farisiyin ɔku lɛtı mu atɔ ogyikpa mu woyitɔ. Mú su Yesu lɔyɔ yetsia ɔpunu amu ası. 38 llɔwa Farisiyin amu wanwan ání Yesu mɔfwι ιbι pugyura ιwι asa ɔdɛ atɔ amu gyi. 39 lnι su Yesu lɛbla mu ɔbɛɛ, < < Mlι Farisifɔ mlιtɔfwι mlι nwɛ pú mlι

ablanwe wanklaan, tame ənsipe múa owuntolin soon labula mli.

- 40 Mlι aha mimlahε, megyi mύtə mύa mύ əma fέέ Bulu ləbwε?
- 41 Mlıpu mlı atonyahe amu ha ahianfə, togyitə ıwı bétın ha mlı.
- 42 < Farisifə, mlıgyəwı nı! Mlıteye mlı ətsutsu pú kpantankplama aná féétə idu, pu idusı amu ha Bulu. Tamε mlımεdε Bulu mbla amuu thıε dehian, igyi asungyi ənəkwalısu pú Bulu-dwε amusu gyi. Múdehian nı, tamε mlımákina iyetə dusı amu ε ha.
- 43 < Farisifə, mlıgyəwı nı! Mlıtekle otsiakpa yile tsia Yudafə ofiakpa. Mlıtekle mlıaa, aha bubun ha mlı itsia dınsu. 44 Mlıgyəwı nı! Mlılabwε fε ntsan ání bumɛhιε mú nsud, aha butətsun músu, bumeyin ání ntsan igyi. > >
- Mose mbla asunapv amvtə əkulɛ lɛbla Yesu əbɛɛ, < Osunapv, nı fɛblı alı a, fasia anı ε o. >
- 46 Yesu lɛblı ɔbɛɛ, < < Mose mbla asunapv, mlı ε mlıgyɔwı nı!

 Tsufɛ mlıtɔpv atɔ dwindwin svra aha, tamɛ mlıtamapv osrebi ɔkvlɛ kvraa tsa amứ svra. 47 Mlıgyɔwı nı! Tsufɛ mlıtɔpwɛ Bulu ɔnɔsv atɔɪpv amvv mlı anain bɔmɔ amv ntsan wanklaan. 48 lnı desuna ání mlılatsula dınka mlı anain bwehɛ amvsv nı. Tsufɛ mlı anain bɔmɔ amứ, mlı ε mlılapwɛ amứ ntsan. 49 Mứ sv Bulu lɔpv mv nyansa blı ɔbɛɛ, < Nɔśwa mı ɔnɔsv atɔɪpv pứ mı sumbi ayɔpv amứtɔ. Bɔśmɔ akv, dınka akv ɛsv. > 50 Bulu ɔbɛ́fitɛ mlı ndemba-abi anfı mv ɔnɔsv atɔɪpv amv obugya amvv ılɔwvlı ası tsu brɛá ɔyı lɛlın ɔpá amv.

 51 Obɛ́fitɛ tsu Habel obugyasv alıı bɔfvn Sakaria klɛsv. Mv bɔmɔ afɔdıɛ-ɔswı mứa Bulu ɔtswɛkpa amv nsınɛ nı. Ee! Ndɛ mlı bla mbɛɛ, Bulu ɔbɛ́fitɛ mၒ tsu mlı ndɛmba-abi anfı wa.

d**11:44** Yudafə amandıε ənə a, nı fetsa ntsansυ a, ifin lada fυ. Mύ su butekpa mú afa fututu, puhιε mú nsυ.

- 52 < <Mose mbla asunapυ, mlıgyɔwı nı! Tsufε mlıdε asunbı saafı amυ. Mlımefinki wie, mlımεha aha ɔkpa ε abυwie. > >
- 53 Brεá Yesu lɛnatı ιnυ ɔyɔ a, Mose mbla asunapυ pύ Farisifɔ amυ bɔpυ mυ ιwι ɔblɔ, yɔ bυdɛ mυ asun tsɔtsɔɔtsɔ fιtɛ pυfιnι mυ yibi, 54 kι bɛɛ bénya mυ ɔnɔtɔ asυankυ pυkιta mυ.

12

Proofread 02-07-09

Apinabwebibwe lwi Olada

(Mateo 10:26-27)

Igyi alı, brεá aha mpım-mpım bεba befia ınu, budɛ aba ayabiası tsatsa a, Yesu legyankpa da mu akasıpu amu əla əbεɛ, < Mlıkı wanklaan Farisifə bodobodotu-afasu, tsufɛ apinabwɛbi abwɛpu bugyi. Tətə ma ınuá babun atə músuá bumóobwii músu. Togyitə ε ma ınuá ileŋain ání ımɛɛlın əwan. Beda asun ání mlılɛblı nklobitə əkan. Kugyikuá igyi, ıplə ibóbon.

Dha Ání Abénya Ifu

(Mateo 10:28-31)

- 4 < Apio aba, ndɛ mlı bla mbɛɛ, mlımánya nyankpusa ifu. Əbétalı mɔ mlı ɔyulu, tamɛ ɔméɛtalı bwɛ mlı tɔtɔ mú ɔma. 5 Nósuna mlı ɔha ání mlınya ifu. Mugyi Bulu. Mu ɔmɔ mlı ɔma a, ɔbu tumi tswı mlı ɔkla ε wa ısubıtı ogya ání ıtamaduntɔ. Ee! Mu mlınya ifu nı!
- 6 < < Afını bυτοκυκυ fε akensire anu kεκε? Megyi kəba ana? Amú kuraa a, Bulu tamatan əkukusu, 7 mɛnı bɛɛ mlıá Bulu yin mlı

^e**12:1** Farisifɔ Bodobodotu-afa gyi amύ afunu atosunahɛ. Kι Mateo 16:12.

nwunsu-imi kuraa klato. Mú su mlumánya ifu. Mlubu bia dun akensire tsətsəətsə!

Adanstegyi Pú Asunkina

(Mateo 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

- 8 < < Ndε mlı bla mbεε, nı ɔkυ lɛtalı gyi mı ıwı adansıε ahatɔ a, mı, Nyankpυsa-Mυ-Bi anfı ε négyi mυ ıwı adansıε Bulu-abɔpυ ansıtɔ.
- 9 Tamε ու շkv lekina mւ ahatշ a, mւ ε nékina mv Bulu-abշpv ansıtշ.
- 10 < < Chagyisha ání əlɛblı mı, Nyankpusa-Mu-Bi anfı ıwı asun lalahɛ a, Bulu əbɛtalı sikie mu. Tamɛ nı əku lɛblı Əŋɛ Wankıhɛ amu ıwı abususu a, Bulu méesikie ndɛ, oméesikie mu əkɛ.
- < < Νι bεkpa mlι ya Yudafɔ ofiakpa, ntɛ ɔmásυ agyipυ pύ awie ansıtɔ a, mlιmágywıın asun ání mléblı puka ıwı lɛ ntɛ alıá mlélɛ mύ ɔnɔ.
 Tsufɛ Ͻŋɛ Wankıhɛ amυ obósuna mlı alıá mlɛblı alı brɛ amυtɔ. > >

Osikani Mimlahe Oku lwi Yebi

- 13 Odom amuto oha oku lebla Yesu obεε, < < Osunapu, bla mı dehen, oha mıa munyo aye atoá anı sı lesi yaı anıto. > >
- 14 Tamε Yesu lɛfitɛ mu ɔbɛɛ, < Agya, ma lɛyai mi asun ogyipu ntɛ atɔtɔ oyepu ha mli? > > 15 Muu ɔlɛbla aha amu fɛ́ε ɔbɛɛ, < < Mliki wanklaan ɔnsipɛwasu. Tsufɛ nyankpusa nkpa ima atonyahɛ tsɔtsɔtsɔtɔ. > >
- 16 lnυ ɔlɛha amú yebi ɔbɛɛ, < Osikani ɔkυ ndɔtɔ atɔ lɛhıɛ wa alɛ ofi ɔkυ. 17 Mυυ ɔlɛfıtɛ mu ιwı ɔbɛɛ, < Nkalı nɔ́bwɛ mı atɔ-abi anfı? Mma ɔtınɛá nɔ́puyaι. > 18 lnυ ɔlɛblı ɔbɛɛ, < Nyin tɔá nɔ́bwɛ. Nóbwie mı ıdan, lawa akpɔnkpɔntı. Mútɔ nɔ́pu mı atıkɔ pú mı ntobi amu wa nı. 19 Fówun nabla mı ɔkla mbɛɛ, < < Mı ɔkla, ıklun ıdı fu ası. Kı, fubu atɔ tsɔtsɔɔtsɔá ıda ha fu nfi-nfi. Gyi, afunun, ansı igyi fu. > > >

- 20 lnυ Bulu lɛbla mυ ɔbɛɛ, < Dha mimlahɛ! Onyenı ndɛ fu ɔkla hɔ lɛ fu ıbıtɔ. Ma obégyi atɔ anfı fakle yaı anfı fɛ́ε?> >>
- Yesu lɔmɔ mú ɔnɔ ɔbεɛ, < < Alı bɔ́bwε ɔha ání olekle atɔ yaı ha mu ıwı ɔsulu anfısu, tamɛ ɔma tɔtɔ Bulu wa nı. > >

Ansı Pudinka Bulusu

(Mateo 6:25-34)

- 22 lnυ Yesu lɛbla mυ akasıpυ ɔbɛɛ, < < Mύ su ndɛ mlı bla mbɛɛ, mlımáhan ιwι tɔá mlégyi, tɔá mlónu pύ tɔá mlédıda su.
- Nyankpusa nkpa dehian dun atogyihe. Mu oyulu e idun ato didahe. 24 Mliki aklankpa. Butamadu, butamasieti wa idanto. Buma idan nte ifa, tame Bulu teha amú atogyihe. Mlimá labi dun mbubwi? 25 Mlito ma obétali han iwi pu bre kpalobi tsia mu nketo? 26 Ni mliméetali bwe ito tukuriibi anfi kuraa a, ntogyi su mlide iwi han trahe amusu? 27 Mliki aliá pututo-oyi ntswitswi tedan. Itamayo agyuma nte lu atati. Tame nde mli bla mbee, Owie Salomo, mu inya fééto a, ometali hihie iwi wa akile fe oyi ntswitswii anfito kuku. 28 Ni Bulu de ifa ání nde ilii, oke ilawu, bawa mú ogya tati dida a, oméetali dida mli atati dun mú? Ntogyi su mli hogyi motso ali?
- 29 < Mú sư mlimágywun toá mlégyi nte toá mlónun iwi, iha mli ansi ipe. 30 Tsufe ini aná omá-omá bytesri gya ni. Mli Si amy yin ání ide mli hian. 31 Itoá mligyankpa dunka gyi Bulu iwiegyi, Bulu obópu ini tsia múto ha mli.

Atonyahε Puyaι Osusu

(Mateo 6:19-21)

32 < < Opasua tukuriibi, mlımánya ifu. Tsufε ιbυ mlı Sı amυ odweá obópυ iwie ogyikpa amυ ha mlı. 33 Mlıfε mlı ιwιsυ atə, amlıpυ kəba

amu kie aha ání buma tɔtɔ. Mlıbın akɛntɛá iméeyinta ha mlı ıwı. Múgyi, mlıyaı mlı siadıɛ ɔsusu. lnu mú a, kuku mɛ́edalı mútɔ, tsufɛ awikplu buma ınu, atɛplɛ ε butamawı atɔ ınu. 34 Tsufɛ ɔtınɛá fu siadıɛ bu a, ınu fu agywın tetsia.

Asumpvá Bvtogyo

35 < Mlıwa atadıɛ, amlınywɛ mlı nkandıɛ. 36 Mlıbwɛ ıwı fɛ asumpuá budɛ amú wie ɔkpa kı, obótsu ɔka otsiakpa ba. Fɛkı nı ɔba bɛda klunsu a, béfinki ha mu. 37 Ansı bégyi asumpu oduá amú wie ɔbɛ́ba bɔtu amú butsie bugyo mu. Ənɔkwalı ndɛ mlı bla. Amú wie amu ɔbɛ́saba tati, ha amú bétsia ɔpunuası. Mu onuto ɔbɔ́kɔnkı atogyihɛ amu ha amú. 38 Ansı bégyi amú, nı ɔba bɔtu amú butsie bugyo mu, ɔyunsınɛ ntɛ bakɛ. 39 Tamɛ mlınu asun anfı. Nı woyi mu wie yin brɛá owikplu ɔbɛ́ba mu woyitɔ a, tɛkı omesi woyi amu tswı, owikplu mobwie wie wi mu atɔ. 40 Mlı ɛ mlıgyo, tsufɛ mı, Nyankpusa-Mu-Bi anfı nɛ́ba brɛá mlı ansı mɛdın mısu. > >

Osumpv Wanklaan Pú Olalahe

(Mateo 24:45-51)

- 41 Petro lefitε mu ɔbεε, < < Anı nkulε fudε yebi anfı ha loo, ntε anıa aha anfı féé? > >
- Yesu lɛblı ɔbɛɛ, < Ma mɛɛ gyi osumpvá ɔlɛtın ansı, ɔbv ɔnɔkwalı? Mv ıbıtɔ mv wie tɔpv mv aba atrahɛ wa ɔbɛɛ, ɔha amứ atogyihɛ dınka brɛsv. 43 Ansı bégyi osumpv amv, nı mv wie amv ɔba bowun ání lɛlɛ ɔdɛ mứ bwɛ. 44 ⊃nɔkwalı ndɛ mlı bla. Mv wie amv ɔbɔ́pv mv atɔ féé wa mv ıbıtɔ. 45 Tamɛ nı osumpv amv lɛblı wa nwuntɔ ɔbɛɛ, < Mı wie ıbabı mɔkvfvn, ɔbɔ́wa ɔpá. > lnı sv olefi ası ɔdɛ mv aba asumpv atsı mứa ayin da, ɔdɛ atɔ gyi si amứ, ɔdɛ nta nun bv a, 46 mv wie amv ɔbéba bofwie mvtɔ ɛkɛá ɔmɛdın ansı. Mv wie

amu obéhie titi muto, tra biti mua aha ání bomoho mu gyi isu keke.

47 < Osumpυ oduá oyin toá igyi mυ wie apɛ, tamɛ ɔmɛla ιwι bwɛ yaι a, mυ wie ɔbɛ́hιɛ pιtι mυ atɔ wanklaan. 48 Tamɛ osumpυá omeyin mυ wie apɛ, ɔlɔbwɛ toá ilehian ha atɔ pιtι a, mυ wie ɔbɛ́pιtι mυ kpalobi. Bulu tɛfιtɛ tsɔtsɔ tsu ɔha ání ɔlɛha mυ tsɔtsɔ wa, ɔtɛfιtɛ tsɔtsɔɔtsɔ ε tsu ɔha ání ɔlɛha tsɔtsɔɔtsɔ wa.

Ipian Yesu Lopuba, Megyi Iwilwii

(Mateo 10:34-36)

49 < Ogya odudakpa neba osulu anfısu. Nı mı nkule su mú a, tekı idetsii dodoodo. 50 Asubo ku ıda mısuá bóbo mı. Mı klun méedi mı ası yofun breá ılamo ono. 51 lmábwe mlı fe iwilwii nopuba osulu anfısu. Megyi iwilwii, aha nsıne yinta nopuba. 52 Tsufe tsu sei puya a, woyiá aha abanu bubu múto a, abasa bókusu lu abanyosu. Abanyo ε bókusu lu abasasu. 53 Abi yinhe múa amú ası nsıne ibéyinta. Abi tsıhe múa amú ayin ε nsıne ibéyinta. Osia tsıhe mua mu sia tsıhe nsıne ε ibéyinta. > >

Breta Asun Asınu

(Mateo 16:2-3)

Yesu letra bla aha amυ ɔbɛɛ, < Nι nyankpu obila busu a, mlıtɛblı mlıaa, ndɛ nyankpu obótswie; lelɛ ototswie. 55 Nι nsaıntɔ itsu fua a, mlıtɛblı mlıaa, ndɛ owi ɔbɛ́lın; lelɛ ιtɛlın. 56 Apinabwɛbi abwɛpu! Mlıyin alıá butɛlɛ ɔsulusu pú nwulutasu atɔ ası. Ntogyi su mlımɛtalı nu ıtɔ anfı ıdɛba sei anfı mú ası?

Anyaba Nsınela

(Mateo 5:25-26)

<mark>57</mark> < < Ntogyi รบ mlıtamatalı gyi asun wanklaan ha mlı เพเ? <mark>58</mark> Nı

oku osama fu a, wa osa ha amlıblı mú woyitə, mɛnı fu onyaba mɔ́ɔpu fu yaa asun ogyikpa. Fówun asun ogyipu méegyi fu asun, pu fu wa prosiyin ıbıtə, ɔwa fu obu. 59 Nı megyi alı a, mmɛ́ɛmlɛ fu, nkɛtı faka togyitə ta asa fɛ́dalı ınu. > >

13

Proofread 02-07-09

Mlıdamli lkluntə, Menı Mlımóowu

Aha amuu bubu unu alı brɛ amutɔ aku bɛbla Yesu bɛɛ, Pilato lamɔ Galileafɔ aku brɛá budɛ afɔdıɛ bɔ ha Bulu, Yerusalem Bulu ɔtswɛkpa unu, ha obugya lada afɔdıɛ amu. 2 Yesu lɛfıtɛ amú ɔbɛɛ, < < Mlıkı mlıaa, Galileafɔ anfı bugyi lakpan abwɛpu dun Galileafɔ atrahɛ, su bowun twıɔsın anfı odu? 3 Ndɛ mlı bla mbɛɛ, megyi alı igyi! Nı mlı ɛ mlımɛdamli kluntɔ a, mlı fɛ́ɛ mlówu fɛ amú. 4 Ntɛ aha dukwe amuu abansru lobwie da mɔ Siloam ɔmantiá ıbu Yerusalemtɔ amu mɛ, mlıkı mlıaa, lakpan abwɛpu bugyi dun aha atrahɛá betsia Yerusalem alı brɛ amutɔ fɛ́ɛ? 5 Ndɛ mlı bla mbɛɛ, megyi alı igyi. Nı mlımɛdamli kluntɔ a, mlı ɛ mlówu fɛ amú. > >

Ponto Máswiehe

6 Mυυ ɔlɛha amú yebi ɔbɛɛ, < Oyin ɔku lotswie pɔntɔ mu ndɔtɔ. Ekɛ ɔku ɔlɔyɔ yekı bɛɛ, abi ku ıdın mútɔ. Dlɔyɔ a, kuku mɛdın mútɔ. Inı su ɔlɛbla mu ɔpayin ɔbɛɛ, < Nfinsa nı, nna oyi anfı ası. Mmɔkuwun kukuuku mútɔ. Ntogyi su ıbɛ́tra lu yinta ɔsulu? Kun mú da! > 8 Tamɛ ɔpayin amu lɛbla mu ɔbɛɛ, < Mı wie, fu mú si mú ıtra lu ofi ɔkulɛ, ampulipuli mú ası, kpa wuna wa mú ası. 9 Nı ofieba iloswie a, ıbu alɛ, tamɛ nı imoswie a, nakun mú da. > > >

Otsi Oku Ilo Tsa Okpunu Odake

- Yesu ləyə ədɛ atə suna Yudafə ofiakpa əkpunu ədakɛ ıku. 11 Otsı əkuá əŋɛ lalahɛ ləwa mu ılə nfi dukwe nı, ılaha mu alaklo, əmɛtalı bwii natı bu ınu. Crippled woman|WA03870b.tif|col|LUK13:10-17|Graham Wade, United Bible Societies, Nairobi|Ətsıá alaklo, əmɛtalı bwii natı.|Luka 13:11 12 Brɛá Yesu lowun mu a, əlɛtı mu bla mu əbɛɛ, < Anı yin, ıwı ıwa fu ənlın! > > 13 lnu ələpu ıbı da ətsı amu. lnunu olotswii lu kanfu Bulu.
- 14 Ofiakpa ɔhandɛ amu lenya ɔblɔ ání Yesu latsa ɔha ɔkpunu ɔdakɛ. Mú su ɔlɛbla aha amu ɔbɛɛ, < Nkensie bu unu ha agyuma yɔ. Mlıba nkɛ amutɔ, abutsa mlı ılɔ. Megyi ɔkpunu ɔdakɛ! > >
- Anı Wie Yesu lele mɔ ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Apinabwebi abwepu! Mlıtɔ okugyiɔku tɔwɔı mu nnantswie nte afrimu le ıbantɔ, pu amú ya ntsu onunkpa ɔkpunu ɔdake. 16 Μύ ιma aleá mı mύ nésankı Abraham mu na anfı ɔbunsam lakıklı mu nfi dukwe keke anfı ɔkpunu ɔdake? > > 17 Μυ asun blıhe anfı leha pelı lekıta mu alupu amu. Ansı legyi atrahe amu féé, ofula kpɔnkpɔntı amuu ɔdebwe amu su.

Takyi-akpin Ibi Yebi

(Mateo 13:31-32; Marko 4:30-32)

18 lnυ Yesu lɛfttɛ ɔbɛɛ, < < Ntɔ Bulu iwiegyi amυ lɛltan? Ntɛ ntɔ nɔ́pυkapυ mʊ́? 19 Igyi fɛ takyi-akpin ibi, oyin ɔkυ lodu wa mυ ndɔtɔ. llɛdan mli oyi yile, mbubwi bυtogyonka mʊ́ abambitɔ. > >

Bodobodotu-afa Yebi

(Mateo 13:33)

20 Yesu letra blι ɔbεε, < < Ntɔ mpυkapυ Bulu iwiegyi amυ? 21 Igyi fɛ Bodobodotu-afa ání ɔtsı ɔkυ lɔpυtsıa bodobodo nfuo kɛntɛ kυlɛ,

Obu-ono Kplanhe

(Mateo 7:13-14, 21-23)

22 Brεá Yesu ၁yɔ Yerusalem a, ɔlɔtsvn nkudası pứ awulusv. Əna ɔdɛ amứ atɔ suna. 23 Oha ɔkʊ lɛfιtɛ mʊ ɔbɛɛ, < < Owie, aha kpalobi kʊ obénya nkpa? > >

Yesu lɛbla aha amu ɔbɛɛ, 24 < Mlıbɔ mbɔdı amlıtsun obu-ɔnɔ kplanhɛ amutɔ. Tsufɛ aha tsɔtsɔɔtsɔ bɔ́bɔ mbɔdıá bɔ́tsun wie ınu, tamɛ bumɛ́ɛtalı. 25 Tamɛ nı woyi mu wie ɔkusu fin obu amu, mlɛba bɛlıı klun ɔma, da klun amusu mlıaa, <Owie, finki ha anı! > a, ɔbɛ́bla mlı ɔbɛɛ, <Mmeyin mlı. Mmeyin ɔtınɛá mlotsu. > 26 lnu mlɛ́blı mlıaa, < Anıa funyɔ letsia gyi atɔ, nun nta. Fetsia suna atɔ anı dunsu! > 27 Tamɛ ɔbɛ́lɛ mu ɔnɔ ɔbɛɛ, <Mmeyin mlı. Mmeyin ɔtınɛá mlotsu. Mlınatı tɛɪ mɪsu, mlı lalahɛ abwɛpu fɛ́e! > 28 Nı mlowun Abraham, Isak, Yakob pu Bulu ɔnɔsu atɔɪpu amu fɛ́e bubu Bulu iwie ogyikpa, tamɛ bumɛha mlı mu ɔkpa amlıwie ınu a, ınu mlosu kpisi nı. 29 Aha bótsu owi ɔdalıkpa pu owi ɔkplıwiekpa, bınasu mu gyɔpısu ba betsia atɔ ogyikpa Bulu iwiegyi amutɔ. 30 Onɔkwalı, amapu aku bémli agyankpapu; agyankpapu aku ɛ bémli amapu. > >

Yesu Losu Ha Yerusalem

(Mateo 23:37-39)

31 lnυ Farisifɔ akυ bɛba Yesu wa bɛbla mυ bɛɛ, < < Dalı Galilea ɔmátɔ nfı, tsufɛ ɔmásυ ogyipυ Herode dekleá ɔbɔ́mɔ fυ. > > 32 Yesu lɛbla amú ɔbɛɛ, < < Mlıyɛbla ɔkpataku amυ mlıaa, < Négya ɔŋɛ lalahɛ lɛ ahatɔ, tsa aha ılɔ ndɛ, gya lɛ ɔkɛ, mɔ mú ɔnɔ klaı. > 33 Tamɛ ilehian ání nɔ́yɔ mı ɔnatı amυsυ ndɛ, ɔkɛ múa klaı.

Tsufe okpa ma ınuá bómo Bulu onosu otorpu okuku otrnetrne, dun Yerusalem!

34 < Oo Yerusalemfə, Yerusalemfə! Mlıtəmə Bulu ənəsu atəιρu, da abiá Bulu lawa sısı mlı abwi mə nı. Ntekleá nóbun mlı abisu bregyibre, fe alıá bate tobun mu abisu; tame mlıtamaha mı əkpa.

35 Mlıkı, Bulu obési mlı ətswekpa tswı mlı. Nde mlı bla mbee, mlıméetra wun mı εκεκεεκε, yəfun εκεά mléblı mlıaa, < Bulu oyula əha amuu əba mu ıdatə > amu. > >

14

Proofread 02-07-09

Olopu Oku Tsa

- Tarisifo ohandε oku lett Yesu ato ogyikpa mu woyito okpunu odake. Aha bopu anst yi Yesusu, budε mu te. 2 lnu oyin okuá alapunya leba Yesu wa. 3 Yesu leftte Mose mbla asunapu pú Farisifo amu obee, < < Ant mbla leha okpa ání butsa tlo okpunu odake loo, nte umeha okpa? > >
- Amúto okuku mobwii ono. Muu Yesu lekita oyin amu, tsa mu ilo; olesi mu olenati. Tinu olefite aha amu obee, < Mlito ma mu bi nte mu onantswie obékpada wie ibunto okpunu odake, omóokosi le mu?>>
 - <mark>6</mark> Βυmεtalι lε mύ ၁nɔ.

lwiasiba

Thu Yesu lowun ání aha amuu bett ato ogyikpa unu amuto aku bude otsiakpa yile dunka bétsia. Muu oleha amú yebi obee, 8 < < Nι oku ott fu oka otsiakpa a, mayetsia ofuakpa. Fialι olett ohande okuá odun fu. 9 lnu oha amuu olett mli amu obébla fu obee, < Mi wie, kusu

pυ obia ha ɔha anfı. > lnυ pɛlı bɛ́kıta fu, fɛ́pɛtı yodunka ɔtınɛku tsia.

Mú su nı ɔha ɔtı fu atɔ ogyikpa a, yetsia obia kusubisu mboun,

ɔha amu ɔbɛbla fu ɔbɛɛ, <Mı wie, betsia ɔfuakpa nfı. > lnı obótsu fu
ansıtɔ fua aha amu fɛ́ ansıtɔ nı.

Tsufɛ ɔhagyiɔha ání ototsu ıwı a,

Bulu tɛba mu ası. ⊃hagyiɔha ání ɔtɛba ıwıası ɛ a, Bulu totsu mu
fua. > >

Yesu lɛbla ɔha amυυ ɔlɛtı mu atɔ ogyikpa amu ε ɔbɛɛ, < < Nι fɔtswi ɔpunu ɔpa onye a, mátı fu anyawie, fu apio, fu abusuanfɔ ntɛ ιwi anyapuá butsie manta fu. Nı fɔbwɛ mú alı a, amú ε bɛ́latı fu amú klɛ ası ka ıkɔ. 13 Mboun tı ahianfɔ, tsukulɛ asinpu, abubupu pú ansibi abwiepu. 14 Bulu obóyula fu, tsufɛ buma tɔtɔá bɔ́puka fu ıkɔ. Bulu ɔbɛ́ka fu ıkɔ ɛkɛá ɔbɔ́kusua aha yile tsu afulitɔ. > >

Nke Kponkponti Kv Yebi

(Mateo 22:1-10)

- Aha amυυ amύa Yesu butsie ɔpυnυası amυtɔ ɔkulɛ lonu mu asun blıhɛ anfı, ɔlɛblı ɔbɛɛ, < < Ansı bégyi aha ání bégyi atɔ Bulu ɔpυnυ ɔtswıkɛ mu iwiegyi amutɔ! > >
- Tame Yesu lebla mu ɔbɛɛ, < Oyin ɔku lɔtswı ɔpunu kpɔnkpɔnktı ku, ɔletı aha tsɔtsɔɔtsɔ. 17 Breá benına atogyihe amu ta a, ɔlɔwa mu asumpu ɔbɛɛ buyɛbla aha amuu ɔletı amu bɛɛ, < Babwɛ ta! > 18 Tamɛ amú féé bɛblı bɛɛ amú ıbı dɛ. Ogyankpapu ɔbɛɛ, < Nahɔ ɔsulu ku. Ilehian ání néyɛkı mú. Mú su mlıkıta mútɔ ha mı. > 19 Onyɔsı ε ɔbɛɛ, < Nahɔ nnantswie yinhɛ idu, bópulipuli mı ndɔtɔ ha mı. Nɛyɛkapu amú kı. Mú su mlıkıta mútɔ ha mı. > 20 Dbamba ε ɔbɛɛ, < Nwen kotoo netsia ɔka. Mú su mméɛtalı ba. >
- 21 < < lnυ osumpυ amυ leyinki bɛbla mυ wie. Əblə lɛkıta mυ wie amυ, əlɛbla mu əbɛɛ, < Wa əsa srı yeki dınsυ pύ brənυsυ, afυkpa

ahianfɔ, tsukulɛ asinpu, ansibi abwiepu pú abubupu ba. > 22 lmɔwa ɔpá osumpu amu lɛba bɛbla mu ɔbɛɛ, <Mι wie, nayɔ sumbi amu, tamɛ otsiakpa ιtra da. > 23 Mu wie amu lɛbla mu ɔbɛɛ, <Tsun mmuatse múa nkpakwi féé. Τι ɔhagyiɔha ání fowun fɛɛ ɔba, mɛnι aha bɔ́bula mu woyitɔ. 24 Nɛkasɛ, aha amuu nɛhιɛ tι amutɔ ɔkuku mɛ́eda mu atɔ anfı ɔnɔ! > > >

Yesu Buoto Ipian

(Mateo 10:37-38)

- Yesu mva ɔdəm kpənkpəənkpəntı amv buna bəyə. Mvu əlɛdamli bla amú əbɛɛ, 26 < Ohagyiəha ání əlɛba mı wa, tamɛ ɔdɛ mu sı, mu yin, mu otsiaba, mu abi, mu apio, mu onuto kuraa ıwı dwɛ dun mı a, əmɛ́ɛtalı bwɛ mı əkasıpu. 27 Oha ání omotsu mu oyikpalihɛ bobuo mı məfun ání əbɔ́bwɛ mı əkasıpu.
- 28 < Mlttə əməmu bu unu, nı obéyi obu kpənkpəntı a, oméetsia ası kı təá obéyinta, wun ání mu kəba bə́fun? 29 Nı əmɛkı mu alı, asa ələkusu wa obu amu ntswıası, pwɛ mu fun əkpatə; əmɛtalı mə mu ənə a, obu amu awunpu féé bə́məsı mu. 30 Béblı bɛɛ, < Oyin anfı ləkusu ədɛ obu yi, əmɛtalı mə mu ənə. >
- 31 < < Ntε owie ɔmɔmu bu ιnuá nι owie ɔku dε akɔpu mpιm-aduanyɔ (20,000) ɔba bɔkɔ mu a, oméetsia ası kı alıá ɔbɔ́bwε ɔbɔ́pu mu ısa akɔpu mpım-du (10,000) yefia amú? 32 Nι owun ání ɔmɛ́εtalı a, ɔbɔ́wa abi ɔsasu bóyokokoli mu ha ıkulɛbwɛ, brɛá bumɔkunya kpukpɛ ba. 33 lnı su mlıtɔ ɔha ání omesi mu togyitɔ ɔmagya ɔmɛ́ɛtalı bwɛ mı ɔkasıpu.

Nfoliá lma Labi

(Mateo 5:13; Marko 9:50)

34 < Nfoli bu ale, tame ni ita odwe a, nto bélapuwa mú odwe?</p>
85 ltra ma ale ha totooto bwe. Tsei butetsei mú tsitsa wunasu. Oha ání obu asu onu asun anfi. > >

15

Proofread 02-07-09

Kufa Fwihe

(Mateo 18:12-14)

Eke ɔku lampoo ahɔpu pú lakpan abwepu beba Yesu asun blıhe onukpa. Parisifə pú Mose mbla asunapu amu bowunti mu bee, < < Oyin anfı mua lakpan abwepu tenatı, butɔwa ıbı gyi atɔ kuraa. > > 3 Mú su Yesu leha yebi pusuna amú atɔ ɔbee, 4 < < Mlıtɔ ma bu akufa lafakule (100), ɔkule ɔfwı a, omesi adukweba-kweba (99) trahɛ wa dimbitɔ ınu, yodunka mu alıı kpefun breá obówun mu? Nahogyi mbee, nı owun mu a, ansı bégyi mu, obótsu mu wa nkɔnkɔ, 6 pu mu ya woyitɔ. Əbétı mu anyawie pú mu aba, bla amú ɔbee, < Mlıha anya ansigyi. Nawun mı kufa amuu ɔlɔfwı amu! > 7 Alı ken nde mlı bla mbee, nı lakpan ɔbwepu ɔkule pe ɔdamli kluntɔ a, ansı béhıɛ gyi aha ɔsusu ınu dun alıá ibégyi amú aha wanklaan adukweba-kweba (99) ání bumetra hian kluntɔdamli ıwı.

Koba Fwihe

8 < < Ntε nι ɔtsı ɔku bu sika fututu idu, mútɔ kulɛ lafwı a, omóonywɛ ɔkandıɛ kıkı mu woyitɔ wanklaan, kpakpa ntobitɔ kı, fɛı woyi amutɔ wanklaan yɔfun brɛá alawun mú? 9 Nı owun mú a, ɔbɛ́tı mu apio aba, bla amú ɔbɛɛ, < Mlıha anya ansigyi. Nawun mı sika fututu amuu ılɔfwı amu. > 10 Ndɛ mlı bla mbɛɛ, alı ansı bɛ́hıɛ gyi Bulu-abɔpu nı lakpan ɔbwɛpu ɔkulɛ ɔdamli kluntɔ nı. > >

Obi Fwihe Oku

11 Yesu letra ha amó yebi ɔbɛɛ, < Oyin ɔkʊ letsia, ɔbʊ abi yinhɛ anyɔ. 12 Okʊsʊ amʊ lɛbla mʊ sı ɔbɛɛ, < Mɪ sı, ye fʊ atɔtɔ, afʊpʊ mɪ klɛ ha mɪ. > tnʊ mʊ sı lɛkɪta mʊ atɔtɔ ye ha amú. 13 Imegyi nkɛ kʊkʊ ɔkʊsʊ amʊ lɔkʊla mʊ atɔ fɛ́e, olotu ɔkpa yɔ tsutsuutsu ɔmá kʊtɔ. lnʊ oleyetsia nkpa lalahɛ, yinta mʊ atɔ amʊ fɛ́e. 14 Brɛá oleyinta atɔ amʊ ta a, akʊn kpɔnkpɔntı kʊ lɛba ɔmá amʊtɔ, ɔlɔwa akʊn dɪ bɪ. 15 Mứ sʊ ɔlɔpʊ ɪwɪ yɛmanta ɪnʊyin ɔkʊsʊ, oyin amʊ lɛkpa mʊ ya mʊ ibuası ɔbɛɛ, ɔyɛkɪ mʊ mprakuosʊ ha mʊ. 16 Tɛkɪ olekleá obétsia gyi mprakuo atogyihɛ amʊ kʊ, tamɛ ɔhaa mɛha mʊ mʊ ɪwɪ ɔkpa. 17 Brɛá mʊ ansı leyinki ba mʊ ɪwɪsʊ a, ɔlɛfɪtɛ mʊ ɪwɪ ɔbɛɛ, < Apafɔ amɔmʊ kʊraa ma mɪ sı woyitɔ, bʊmɛdɛ atɔ gyi sian ekekegyiɛkɛ? Mʊ ntsie nfɪ, akʊn dɛ mɪ mɔ? 18 Nɔśkʊsʊ yinki yɔ mɪ sɪ wa, yɛbla mʊ mbɛɛ, mɪ sɪ, napʊ ɪla gyi Bulu, pʊgyi fʊ ɛ. 19 Mmɛkana ání fɛtra tɪ mɪ fʊ bi. Pʊ mɪ bwɛ fʊ apafɔ amʊtɔ ɔkʊlɛ. > 20 Mứ sʊ ɔlɔkʊsʊ pʊ ɔkpa ɔba mʊ sɪ wa.

< < Breá olowotii, mu sı lowun mu sısı a, ɔlɔwa mu nwe, ɔlesrı yefia mu, lata mu puta. 21 lnu mu bi amu lebla mu ɔbɛɛ, < Mı sı, napu ıla gyi Bulu, pugyi fu ε. Μπεκαπα ání fétra tı mı fu bi. > 22 Tamɛ mu sı letı mu asumpu, bla amú ɔbɛɛ, < Mlıwa ɔsa yotsu atadıɛ wanklaan amu bɔwa mu. Mlıwa mu opetia, amlıwa mu ntukuta. 23 Mlıyɛlɛ ɔnantswie yinhɛ kanahɛ amuu alawa nfɔ amu ba, amlıbɔmɔ mu, apugyi nkɛ ha mu. 24 Tsufɛ mı bi anfı lawu tsinki. Olɔfwı, anılawun mu. > lnu bɔwa nkɛ gyi bı.

< < Alı brɛ amutɔ a, obi dɛhɛn amu bu ndɔtɔ. Brɛá olotsu ndɔ amutɔ ɔba, alata woyi wie ta a, olonuá plei dɛ woyitɔ unu. 26 Μύ su ɔlɛtı mu sı asumpu amutɔ ɔkulɛ, fıtɛ ɔbɛɛ, < Amansu laba? >
Osumpu amu lɛlɛ mú ɔnɔ ɔbɛɛ, < Fu pio laba. Mú su fu sı laha

bamɔ ɔnantswie kanahɛ amu, tsufɛ alayinki bɔtu mu, ɔbu nkpa, ɔbu ɔnlın.>

28 < Oblo lekuta odehen amu. Mú su olesin mmua. Mu sı ledalı ba bokokoli mu obee, oba woyito. 29 Tame olele mú ono obee, < Mı sı, kı nfi duduuduá naputsia fu wa sum fu. Mmokubwe mábula kuku kı. Tame fumokuha mı okpalabi fee mıa mı aba apuwa ıwı ansigyi kı. 30 Tame fu bi anfı alayinta fu togyito, mua akipu bayegyi nkpa anfı mú laba a, famo onantswie yinhe kanahe amuu alawa nfo amu ha mu! > 31 lnu mu sı lebla mu obee, < Mı bi, ye fu mú fubu mı wa bregyibre. Fubu mı ato féé. 32 Fu pio anfı lawu tsinki. Olofwı, anılawun mu. Mú su ilehian ání abégyi mú nke, nya ansigyi. > >

16

Proofread 02-07-09

Agyumasu Okipu Ansitinpu Oku

Yesu lɛbla mu akasıpu ɔbɛɛ, < lwı onyapu ɔku letsia, ɔbu agyumasu ɔkıpu. Aha bowi tsa mu wie amusu bɛɛ, ɔdɛ mu gyi. 2 lnı su ɔlɛtı oyin amu, fıtɛ mu ɔbɛɛ, < Ntɔ asun ndenu tsu fu ıwı alı? Bobu akunta ha mı, tsufɛ fumɛ́ɛtra kı mı agyumasu. > 3 Agyumasu ɔkıpu amu lɛfıtɛ mu ıwı ɔbɛɛ, < Nkalı nɔ́bwɛ? Mı wie ɔba begya mı. Mma ɔwunlın ánı nɛ́natı dɔ ha aha. lbu mı pɛlıá nɛ́natı kulı atɔ ɛ. 4 lbu alɛ! Nyin tɔá nɔ́bwɛ, mɛnı nı osi mı a, nénya aha ánı bɔ́hɔ mı wa amu woyitɔ. >

5 < < Mύ sv əleti aha ání bvdε mv wie ikə kvlε-kvlε. Əlefite ogyankpapv əbεε, < lkə afını fvdε mı wie? > 6 lkə əkitapv amv lele mύ ənə əbεε, < Nfə agbəngbə lafanyə (200). > Agyumasv əkipv amv lebla mv əbεε, < Tsan fv adansıε əwvlv amvtə, afvwanlın lafakvlε

- (100). > 7 Olefite oku ε obεε, < lko afını fude? > lko okitapu amu lebla mu obeε, < Bodobodo nfuo akente opim-okule (1,000). > Agyumasu okipu amu lebla mu obeε, < Tsan fu adansıε owulu amuto, afuwanlın lafakwe (800). >
- **8** < < Osikani amυ lɛkanfυ agyυmasυ ɔkιpυ anfı ɔma ɔnɔkwalı anfı ání alatalı tın ansı alı. > > Yesu lɔmɔ mύ ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Ndɛmba-abiá bυbuo ɔyıtɔ atɔ ansıtın ání bɔpυ bυtsie amύ abatɔ ιdυn amύá bυyin Bulu klɛ.
- 9 < Ndɛ mlı bla mbɛɛ, mlıpu ɔyıtɔ atɔ bwɛ apio, mɛnı nı ıta a, Bulu ɔbɔ́hɔ mlı wa mu woyiá ıbu ınu brɛ féétɔ. 10 Dha ání ɔlɛtalı kıta atɔ tukuriibi, olegyi ɔnɔkwalı músu a, mu kɛn obégyi ɔnɔkwalı atɔ kpɔnkpɔntı ɛsu nı. Tamɛ ɔha ání ɔmɔwa ɔnɔkwalı atɔ tukuriibisu ɔmɔ́ɔwa ɔnɔkwalı atɔ kpɔnkpɔntısu. 11 Mú su nı mlımá ɔnɔkwalı ɔyıtɔ atɔsu a, ma mɛɛ ɔbɔ́hɔ mlı gyi, pu ɔsusu atɔ onuto wa mlı ıbıtɔ?

 12 Ntɛ nı fuma ɔnɔkwalı ɔku klɛsu a, ma mɛɛ ɔbɔ́pu fu klɛ ha fu?

 13 < Osumpu ɔkuku mɛ́ɛtalı sum awie anyɔ. Dbɔ́dwɛ ɔkulɛ, lu
- 13 < Osumpu okuku méetali sum awie anyo. Obódwe okule, luokule. Nte obóbu okule, omóobu okule. Fuméetali sum Bulu, sum Koba. > >

Yesu Asun Blihe Ku

(Mateo 11:12-13; 5:31-32; Marko 10:11-12)

- 14 Farisifɔ butɔdwɛ kɔba. Mú su brɛá bonu Yesu asun bluhɛ anfu a, bɔbwɛ mu ahinla. 15 lnu Yesu lɛbla amú ɔbɛɛ, < Mlutɛlɛ ιwu suna ání aha yile mlugyi aha ansutɔ, tamɛ Bulu mú yin mlu kluntɔ. Tsufɛ tɔá nyankpusa tɛkuá ιbu labi igyi Bulu akisitɔ.
- 16 < < Mose Mbla amυ pύ Bulu ɔnɔsu atɔιpu amu asun wanlınhɛ lɔyɔ agyuma alu bɔfun Asu ɔbɔpu Yohane brɛsu. Tsu musu budɛ Bulu iwiegyi amu ιwι asun wanklaan ɔkan da, aha ε budɛprι wie mútɔ.

- 17 Osv mýa asi bétali mo ono, tame itoduahe nte asvnbi kvle kvraa móowu Mose Mbla amyto.
- 18 < < Oyin okina mu ka layetsia ɔtsı bamba a, alatɔ mbua. Oyingyioyin ání otsia ɔtsı anfı mu klu lakina mu ε latɔ mbua. > >

lwi Onyapu Oku Mua Lasaro

- 19 Yesu lebla amύ ɔbɛɛ, < < lwι onyapu ɔku letsia. Atati wulıhɛ ɔtɛdıda, otegyi nkpa wanklaan ekekegyiɛkɛ. 20 Atɔ ɔkulıpu ɔkuá mu ıwı letsitsi nlɔ ε letsia, butɛtı mu Lasaro. Betsia pu ohiani anfı yɛyaı ıwı onyapu amu ɔkpa ɔnɔ. 21 Ͻkıá obénya atogyihɛ mpupubiá ıbɛ́kpakpa bun oyin amu ɔpunuası gyi. Akıaı letsia beyinta mu nlɔ amu kuraatɔ.
- < < Breá ohiani anfı lowu a, Bulu-abəpu botsu mu ya, oleyetsia anı nain Abraham wa əsusu. lwı onyapu anfı ε lobowu, bopula mu.
 23 Oləyə əbu ısubıtı ogya ání ıtamaduntə, əde ıwıəsın wun. Olotsu ansı fua, olowun ání Lasaro tsie Abraham wa tsutsuutsu.
 24 Inu ələkplun əbee, < Anı sı Abraham ee! Wun mı nwe, afuha Lasaro əyəpu mu osrebi da ntsutso pubeda mı ədandusu, ilwii kpalobi. Nde ıwıəsın wun ogya anfıtə dubı! >
- 25 < Tamɛ Abraham lɛbla mu ɔbɛɛ, < Obi, kaun. Fu nkpatsiatɔ a, fegyi ɔdwɛ, Lasaro ε letsia ɔsɪntɔ. Sei a, ɔbu ɔdwɛtɔ, fu ε fubu ɔsɪntɔ.

 26 Oma a, ılan kpɔnkpɔɔnkpɔntı ku da anıa funyɔ nsınɛ. Mú su ɔhaa mɛ́ɛtalı fa tsu nfı ba fu wa ınu, ɔhaa ε mɛ́ɛtalı fa tsu ınu ba anı wa nfı. > 27 Oyin amu lɛbla Abraham ɔbɛɛ, < Mumu nobwii ıpa, anı sı Abraham, wa Lasaro sısı mı sı woyitɔ. 28 Mbu apio yinhɛ abanu aku ınu. Oyɛda amú ɔla, mɛnı bowu a, bumɛ́ɛba bowun ıwıɔsın anfı odu. >
 - <mark>29</mark> < < Abraham lεlε mύ ၁nɔ ɔbεε, < Mose mυa Bulu ɔnɔsυ atɔιρυ

amυ nwυlυ bυ amύ wa, ιdε amύ ɔla da. Bυnu mύ, abυgyi mύsυ. >

Oyin amυ lɛlɛ mύ ɔnɔ ɔbɛɛ, < Anι sı Abraham, asun amυ nu kɛkɛ mɛ́eha amύ abυdamli kluntɔ. Mboun nı ɔku ɔkusu tsu afulitɔ yɔ amύ wa a, bɛ́damli kluntɔ. >

Tamɛ Abraham lɛbla mu ɔbɛɛ, < Nı bumegyi Mose mua Bulu ɔnɔsu atɔɪpu amu nwulutɔ asun amusu a, ɔku ɔkusu tsu afulitɔ yɔ ınu kuraa a, bumóonu ɔha amu asun. > > >

17

Proofread 02-07-09

Lakpanbwe

(Mateo 18:6-7, 21-22; Marko 9:42)

Yesu lɛbla mu akasıpu ɔbɛɛ, < Bwɛbwɛbwɛ a, tɔku ıbɛ́ha nyankpusa ɔbɔ́bwɛ lakpan, tamɛ ɔha ání ına musu mu ba lɔbwɛ lakpan ɔgyɔwı nı. Nı ɔku lɛha aha anfı bumɔkudan mısu hogyitɔ anfıtɔ ɔku lɔbwɛ lakpan a, nı bɛda nfuokwɛbu sian mu ɔmɛtɔ, tswı mu wa ɔpu okluklukpa po a, ıbu alɛ dun. Man working Olive Press|lb00130b.tif|col|LUK17:2|Louise Bass, The Bible Society, London|Nfuokwɛbu|Luka 17:2

< Ni fu ba opu ila gyi fu a, wa iyin wa mu. Ni oledamli klunto a, sikie mu. Un olopu ila gyi fu tse sieno ekewule owito, olela bobwii ipa ha fu a, sikie mu. > >

Hogyi

- **5** Yesu sumbi ayɔpυ amυ bɛbla mυ bɛɛ, < < Ha anı hogyi imoni tsıa. > >
 - $\frac{6}{2}$ Yesu lɛlɛ mứ ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Nι mlι hogyi lomoni fɛ takyi-akpin ibi

f17:4 Idesuna ání tse duduá olopu tla gyi fu.

a, mlétalı bla kelı anfı mlıaa, < Puli yelu ɔputɔ. > lbɔ́bwɛ dınka músu.

Osumpo Gyumagyihe

< <Nι mlιτο οκυ bυ osumpuá otoyo agyuma mu ndoto ntε otekι mu akufasu, otsu agyumato ba a, bla mu wie tebla mu obee, < Wa osa bwe afugyi ato? > Ekekeeke!
Bla otebla mu obee, < Tsu tati saba, afubotswi opunu ha mi. Belii mi angyi ato ta, afuyegyi fu kle. >
Oteda osumpu amu ipan obee, alabwe toá mowa mu bwe? Ekekeeke!
Ini su ni mli ε mlobwe toá bowa mli bwe ta a, mlibli mliaa, < Asumpu keke anigyi. Toá igyi ani bwehe anilabwe a. > > >

Ulo Pepe Alopo Du Tsa

11 Yesu na Samaria pύ Galileafə əkasu əyə Yerusalem. 12 Brεá əlɛta wulu kusu wie ta a, ιlə pɛpɛ aləpu du aku buna bɛba befia mu, besi lu tsutsu. 13 lnu bəkplun blı bɛɛ, < Yesu! Owie! Wun anı nwɛ. > > 14 Yesu lotsu ansı kı amύ, əlɛbla amύ əbɛɛ, < Mlıpu mlı ıwı yosuna Bulu igyi əhapu. 8 > >

Breá bopu okpa boyo a, amú ιωι leplι. 15 Okule mú lowun ání mu ιωι laplι a, oleyinki odekplun kanfu Bulu kuklukuu. 16 Olebemli bun Yesu ayabito, ode mu ιpan da. Samariayin oyin anfı gyi. 17 lnu Yesu leftte obee, < Megyi aha idu natsa? Mú kweba atrahe me? 18 Mú su amúto okuku meba bekanfu Bulu dun Samariayin ofoo anfı nkule? > > 19 lnu olebla oyin amu obee, < Kusu natı. Fu hogyi latsa fu ılo. > >

Bulu Iwiegyi Amu lba

(Mateo 24:23-28, 37-41)

g17:14 Abubiá mli iwi lapli Mose mbla okpasu.

20 Farisifo aku befute Yesu bee, < Omenke Bulu iwiegyi amu ubéba? > Yesu lebla amú obee, < Megyi toá oha obópu ansibi wun Bulu iwiegyi amu igyi. 21 Ohaa méetalı blı obee, < Kı, múbu nfı. > Ntε < Múbu nana a. > Tsufe mlı klunto Bulu iwiegyi amu bu. > > 22 lnu Yesu lebla mu akasıpu obee, < Eke oku ıba, mlódunka ání mlówun mı, Nyankpusa-Mu-Bi anfı ekewule pe, tame mlımóowun mı. 23 Aha bébla mlı bee, < Obu nfı. > ntε < Obu nana, > tame mlımásrı buo amú yekı. 24 Tsufe mı, Nyankpusa-Mu-Bi anfı obake bóbwe fe alı amuu nyankpu tofwı ıbı, butowun mú nsaınto féé amu. 25 Tame négyankpa wun ıwıosın tsotsootso, ndemba-abi anfı e békina mı. 26 Alı amuu ilegyi Noa bresu amu a, alı ibégyi mı, Nyankpusa-Mu-Bi anfı a bebı nı 27 Aha betsia buda ata gui at

Alı amυυ ilegyi Noa brɛsυ amυ a, alı ibégyi mı, Nyankpusa-Mυ-B anfı ε ıbabı nı. 27 Aha betsia, budɛ atɔ gyi, budɛ nta nun; budɛ aka tsia, budɛ atsı kıta ha aklu alıı yɔfun ɛkɛá Noa lowie mu daka kpɔnkpɔntı amutɔ, ntsu lɔbula bɔmɔ amú féé. 28 Alı kɛn ılɛba Lot ɛ brɛsu nı. Aha betsia, budɛ atɔ gyi, budɛ nta nun, budɛ atɔ hɔ, budɛ atɔ fɛ; budɛ atɔ du, budɛ ibu yi, 29 yɔfun ɛkɛá Lot lɛdalı Sodom wulutɔ, ogya múa atonkodu lotswie tsu ɔsusu bɛhı amú féé. 30 Alı kɛn mı, Nyankpusa-Mu-Bi anfı ıwıɔwanlɛkɛ bófwie ahatɔ nı.

<<Eke amu a, ɔha ání ɔdın obusu, mu atɔ ıbu obuto ɔmákplı botsu tɔtɔ. Alı ken ɔha ání ɔbu ndɔtɔ ɛ máyinki botsu tɔtɔ nı.

32 Mlıkaın Lot mu ka asunsu! 33 Tsufe nı əku lodunka ání əbéprı mu nkpa a, əbəhulı mu. Tame nı əku ləhulı mu nkpa a, əbélanya mu.

Nde mlı bla mbee, alı eke amu onye a, nı aha abanyo buda oklan kulesu a, Bulu obótsu okule si okule.

<mark>35-36</mark> < < Nı atsı abanyə bude nfuo kwe a, Bulu obótsu əkule si

^h**17:32** Brεá omobu Bulu, ɔlɛdamli kι ɔma a, olemli nfɔlısin. Kι Gyenesis 19:26.

okule.ⁱ>> <mark>37</mark> Yesu akasıpu amu bɛfitɛ mu bɛɛ, << Anı Wie, nkunu ıbɛ́ba?>>

Yesu lebla amú ɔbεɛ, < < Ͻτιπεά itowuhε da a, ιπυ alasa bυtefia nι. > >

18

Proofread 02-07-09

Osvrapu Mva Asvn Ogyipu Oku

Inv Yesu leha yebi kv pvsuna ání bvbɔ mpat bregyibrɛ, tmákpɔn amú. 2 Dlɛbla amú ɔbɛɛ, < Asvn ogyipv ɔkv letsia wulu kvsv.

Dtamanya Bulu ifu, ɔtamanya ɔhaa ε pɛlt. 3 Dsvrapv ɔkv ε letsia wulu amvtɔ. Oletsia bokokoli mv ɔbɛɛ, ogyi mv asvn ɔnɔkwaltsv ha mv, ɔlɛ mv tsu mv olupv tbttɔ! 4 Tɛkt olekle okina, tamɛ ɔma-ɔma a, ɔlɛbla mv twt ɔbɛɛ, < lbv mútɔá ntamanya Bulu ifu, ntamanya ɔhaa ɛ pɛlt. 5 Tamɛ alt anft ɔsvrapv anft na ɔdɛ mt han anft sv a, négyi mv asvn ɔnɔkwaltsv. Nt megyi alt a, oméesi mt tɔt wa. Əmɛ́ɛha mméenya ɔkpa bwɛ tɔtɔ. > > >

Yesu ləyə músu əbεε, < < Mlıkı alıá asun ogyipu anfı ətamagyi asun ənəkwalısu anfı lablı. Mumu nkalı Bulu mú méegyi mu aha amuu alalε, budesu kpoli mu əpa-onye amu asun ənəkwalısu? Obési amú asun wa obiatə? Ekεkεεkε! Ndε mlı bla mbεε, obégyi mú ənəkwalısu ha amú əsasu. Tamɛ ndɛfıtɛ mbɛɛ, nı mı, Nyankpusa-Mu-Bi anfı neyinki ba a, nówun ahogyipu aku əsulu anfısu? > >

Lampoo Dhopu Mua Farisiyin

i**17:36** Mútə ye 36 bu nwulu dada amu akutə: *Nı ayin abanyə budɛ* agyuma yə ndə kulɛtə a, Bulu obótsu əkulɛ si əkulɛ.

- 9 Yesu letra ha yebi ku pusuna amú ato tsu aha ání buteki amú iwi yile abwepu dun amú aba iwi. 10 Oleha yebi amu obee, < Ayin abanyo aku bodu yo mpai obokpa Bulu otswekpa. Amúto okule gyi Farisiyin, okule ε gyi lampoo ohopu.
- 11 < Farisiyin amu ləkusu lu, bə mpaı wa nwuntə əbεε, < Bulu, neda fu ıpan ání mmegyi fe aku. Mı mú mma ənsıpe, ntamasisi əha, ntamatə mbua, mmegyi fe lampoo əhəpu anfı ε.</p>
 12 Nteklı ənə tse nyə ndawətswı ıkuletə. Nteye mı atə féétə du, le idusı ha fu. >
- < Tamɛ lampoo ɔhɔpu amu mú lɛyɛlu tsutsu, oloko nwuntɔ
 wa. Omotsula tsu ansı kuraa fua kı ɔsusu. Əlɔpu ɔbuma da ıbıtɔ,
 kokoli Bulu ɔbɛɛ, < Oo Bulu, wun mı nwɛ; lakpan ɔbwɛpu ngyi. >
 > > 14 Yesu lɔmɔ mú ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Ndɛ mlı bla mbɛɛ, asa beyinki
 yɔ woyi a, Bulu ansı legyi lampoo ɔhɔpu amu ıwı dun Farisiyin amu.
 Tsufɛ ɔha ání ototsu ıwı a, Bulu ɔbéba mu ası. Əha ání ɔtɛba ıwıası ɛ
 a, Bulu obótsu mu fua. > >

Nyebi Yula

(Mateo 19:13-15; Marko 10:13-16)

15 Aha aku bɔpu amú abi ba Yesu bɛɛ, ɔpu ıbı dınka amúsu, oyula amú. Mu akasıpu bowun amú. Mú su bɔwa ıyın wa amú. 16 Tamɛ Yesu lɛtı nyebi amu ba mu ıwı wa, ɔlɛbla akasıpu amu ɔbɛɛ, < Mlıha nyebi amu abuba mı wa. Mlımátin amú ɔkpa, tsufɛ aha anfı odu bu Bulu iwiegyi amu nı. 17 Ͻnɔkwalı ndɛ mlı bla. Ͻha ání ɔmɔhɔ Bulu iwiegyi amu fɛ kebi a, omóowie mútɔ. > >

Atonyahe lwi Atosunahe

(Mateo 19:16-30; Marko 10:17-31)

ntɔ nɔ́bwε asa nénya nkpa ání ιtamata? > >

- 19 Yesu lɛftɛ mu ɔbɛɛ, < <Ntogyi su fudɛ mt tı ɔha yile? Dhaa megyi ɔha yile, nkɛtı Bulu nkulɛ. 20 Yɛ fuyin Bulu mbla amu o. Múgyi, mátɔ mbua, mámɔ ɔha, máwi atɔ, máka asun dunka fu basu, bu fu si mua fu yin. > >
- 21 Ohandε amυ lɛbla mυ obɛɛ, < < Tsu mι nyebito opá ndε mύ féésυ gyi. > >
- 22 Yesu lonu mu asun blihε anfi a, ɔlɛbla mu ɔbɛɛ, < < Toku kulɛ ılasi ání fóbwɛ. Yefe fu iwisu atɔ féé, afuye kɔba amu ha ahianfɔ, mɛnı fénya siadıɛ ɔsusu. Fɔbwɛ mú ta a, ba afubobuo mı. > > 23 Breá oyin amu lonu asun anfi a, ılɔtɔ mu klun, tsufɛ ɔhɪɛ ɔbu atɔ.
- Yesu lowun ání tlahan mυ. Mú sv ɔlɛblt ɔbɛɛ, < < lbv ɔnlın asa twi onyapu obówie Bulu iwiegyi amutɔ. 25 Lɛlɛ mứ a, tlɔpɔn ha kpɔsɔ ání ɔbɔtsun ɔbɪn-atɔ ɔbɔtɔ, dun ání twi onyapu obówie Bulu iwiegyi amutɔ. > >
- 26 Aha ání bonu asun anfi befite bee, < < Mυmυ ma mee Bulu ɔbɔ́hɔ nkpa? > >
- **27** Tamε Yesu lɛbla amú ɔbɛɛ, < < Τɔá nyankpusa méɛtalı bwɛ mɔdun Bulu bwε. > >
- 28 lnυ Petro lɛbla Yesu ɔbɛɛ, < < Mι Wie, kι, anılasi anı woyi tswı bobuo fυ. > >
- 29 Yesu lebla amύ ɔbεɛ, < < Dnɔkwalı ndɛ mlı bla. Dhaa má ιnυá obési mu woyi, mu ka, mu apio, mu akwıιpu ntɛ mu abi tswı Bulu iwiegyi amu su, 30 Bulu mɛ́εlawa mu otsiakpa ha mu tse du tse lafa sei, laha mu nkpa ání ιtamata brɛ amuu ıba amutɔ. > >

Yesu Lowu lwi Asun Bli Otse Sasi

(Mateo 20:17-19; Marko 10:32-34)

- 31 Yesu leti akasıpu duanyo amu ya itseto, olebla amú obee,
- < < Ayo Yerusalem. lnv asvn amvv Bulu onosv atorpv amv bowanlın tsu mı, Nyankpvsa-Mv-Bi anfı ıwı amv féé béba móto nı. 32 Béle mı
- ha aha ání bυmegyi Yudafɔ. Bɔ́bwɛ mι ahinla, sia mι, tu atsunɔ wulı mι. 33 Bépiti mı atɔ, mɔ mι. Mú εkɛ sası a, nɔ́kusu tsu afulitɔ. > >
- 34 Akasıpυ amυ bυmonu ını ası, tsufε Bulu ləpuŋain amύ. Bυmεbı təá ədɛblı ε.

Ansibi Obwiepu Oku llo Tsa

(Mateo 20:29-34; Marko 10:46-52)

- Yesu leta Yeriko wulutɔ wie ta a, ansibi obwiepυ ɔkυ tsie ɔkpa ɔnɔ, ɔdɛ atɔ kulı. 36 Ansibi obwiepυ amυ lonuá ɔdɔm budɛtsun. Μυυ ɔlɛfıtɛ ɔbɛɛ, < < Amansu igyi? > >
 - <mark>37</mark> Aha bεbla mυ bεε, < < Yesu Nasaretyin amυ dεtsυn.>>
- 38 lnυ ansibi obwiepυ amυ lɔkplυn blι ɔbεε, < < Anι wie Dawid mυ na Yesu, wun mι nwɛ! > >
- 39 Aha amυυ bugya Yesu nkpa amυ bəkplun wa ansibi obwiepu amυ bεε, ɔwa ɔsa kpa ɔnɔ bun. Əlɛlakplun dun alı ɔbεε, < < Anı wie Dawid mu na, wun mı nwɛ! > >
- Yesu lesi lu, ɔlɛha ɔbɛɛ bʊkpa mʊ ba mʊ. Brɛá bɛkpa mʊ ba a, Yesu lɛfutɛ mʊ ɔbɛɛ, 41 < <Ntɔ fʊdekle fɛɛ mbwɛ ha fʊ? > > Olɛlɛ mʊ ɔnɔ ɔbɛɛ, < <Owie, ha mɪ anwun atɔ! > >
 - <mark>42</mark> Yesu lεbla mυ ɔbεε, < < Fυ hogyi latsa fυ ιlɔ. Wun atɔ.>>
- 43 lnυnυ mu ansibi lobwii, ɔlɛkpla buo Yesu, ɔdɛ Bulu kanfu. ɔdɔm amυ féé bowun ιnι, amύ ε bɛkanfu Bulu.

19

Yesu Mva Sakeo

- Yesu dɛka tsʊn Yeriko wulutɔ. Lampoo ahɔpʊ ɔhandɛ ɔkʊá ɔbʊ kɔba bʊ wulu amʊtɔ, bʊtɛtɪ mʊ Sakeo. Oyin anfı dekleá ɔbɔ́pʊ ansibi wun Yesu, tamɛ ɔma ɪswɪ, aha ε bɔdʊbɪ. Mʊ sʊ ɔlɛsrɪ yɔdʊ pɔntɔ-oyi kʊá Yesu ɔbɔ́tsʊn mʊ ası, mɛnɪ obówun mʊ. Brɛá Yesu lowie oyi amʊ ası a, olotsu ansı fʊa, wun Sakeo, ɔlɛbla mʊ ɔbɛɛ, < Sakeo, wa ɔsa kplı ba. Ndɛ, fʊ woyi nɔ́swu nɪ. > >
- 6 Sakeo lowa osa kplι, pυ ansigyi kpa mυ ya woyito. 7 Aha ání bowun mύ féé bowunti bεε, < < Oyin anfı layoswu lakpan obwepu woyito. > >
- 8 Sakeo lokusu lu woyito unu, bla anı Wie Yesu obɛɛ, < < Mı Wie, kı, néye mı atoto anyo, pu ıfun kie ahianfo. Nı nasisi oku ϵ a, nélaha mu mú aku ana. > >
- 9 Yesu lebla mu ɔbεɛ, < < Ndε Bulu lahɔ woyi anfı nkpa, tsufε Abraham mu na ɔnı anfı ε gyi. 10 Aha ání bafwı odunkakpa mı, Nyankpusa-Mu-Bi anfı nεba, anhɔ amú nkpa. > >

Asumpo Koba Ha

(Mateo 25:14-30)

- Aha amu budɛ asun amuu Yesu dɛblı amu nu. Alı brɛ amutɔ a, Yesu lata Yerusalem wie ta. Mú su ɔlɛha amú yebi putswii amú, tsufɛ budesusuá Bulu iwiegyi béfi ası ununu. 12 Dlɛha yebi amu ɔbɛɛ, < < lwi onyapu ɔku lɔbwɛ agywıın ɔbɛɛ, mótu ɔkpa yɔ amú owie dɛhɛn wa, ɔyaı mu owie, oyinki begyi iwie mu ɔmátɔ. 13 Asa ɔbɔ́yɔ a, ɔlɛtı mu asumpu idu, oleye pɔɔnu kulɛkulɛ ha amú fɛ́ɛ. Dlɛbla amú ɔbɛɛ bupuyɔ agyuma yɔfun ɛkɛá mɛ́ba. 14 Tamɛ mu wulutɔ aha bolu mu, wa abi buo mu bɛɛ, bumedekleá ɔbwɛ amú owie.
 - 15 < < Tamε mύ o a, owie dεhεn amυ lεyaι mυ iwie amυ, ɔlɛsanki

ba woyi. Olenya wie pε oleha bett mu asumpu amu, okt toá banya dunka koba amusu. 16 Ogyankpapu leba bebla mu obee, <Mt wie, nanya poonu du tsta fu kle amuto. > 17 Muu olebla osumpu amu obee, <Fabwe ato. Osumpu wanklaan fugyi. Intá fawa onokwalt tto tukuriibi anft twt su a, nópu awulu idu wa fu tbtto, fékt músu. > 18 Onyost leba bebla mu obee, <Mt wie, nanya poonu anu tsta fu kle amuto. > 19 Owie amu lebla mu obee, <Fu e fékt awulu anusu. > 20 <<Oban do no ode se ode

24 < lnυ owie amυ lɛbla aha ání bubu unu ɔbɛɛ, < Mlıswu osumpu anfı kɔba amu ha ɔmuamuu olenya idu amu. > 25 Tamɛ aha amu bɛbla mu bɛɛ, < Nanain, ɔbu pɔɔnu du dodo o! > 26 Owie amu lɛbla amú ɔbɛɛ, < Ndɛ mlı bla mbɛɛ, ɔha ání odekleá obónu mı atosunahɛ amu ası a, Bulu ɔbɔ́pu ıku tsıa mútɔ ha mu. Tamɛ ɔha ání omedekleá obónu mú ası a, Bulu ɔbɔ́swu mu kpalobi amuu alabı amu kuraa. 27 Sei a, mlıkpa aha amuu bɔkusu lu mısu bɛɛ mmágyi iwie amu ba, amlıbɔmɔmɔ amú mı ansıtɔ nfı! > > >

Boho Yesu Fε Owie Yerusalem

(Mateo 21:1-11; Marko 11:1-11; Yohane 12:12-19)

28 Yesu leha amú yebi anfı ta a, ələtsun gyankpa pu əyə Yerusalem.

- 29 Oleta Betfage múa Betania awuluá ιdιn Nfɔ-nyibu^j amusu wie ta a, olowa mu akasıpu abanyo gyankpa, 30 bla amú obεε, < Mlıyo wulu anfı ıda mlı ansıto anfısu. Nı mlowie wulu ono a, mlówun afrimu kanahe oku da ofeto, ohaa mokutsia musu kı. Mlısankı mu ba mı.
- Nι oku ofite mli obee, <Ntogyi su mlide mu sanki?> a, mlibla mu mliaa, <Ani Wie dε mu hian.>>>
- 32 Akasıpυ abanyə amu bəyowun afrimu kanahε amu, fε alıá Yesu lɛbla amú. 33 Brεá budɛ mu sankı a, mu awie bɛfıtɛ amú bɛɛ, < < Ntogyi su mlıdɛ mu sankı? > >
- 34 Bεlε mứ ɔnɔ bɛɛ, < < Anı Wie dɛ mʊ hian. > > 35 Besi, bɛkpa afrimu kanahɛ amʊ ba Yesu. Bɛyaı amứ atati dınka mʊsʊ, tsu Yesu bian mʊsʊ. 36 Brɛá Yesu tsie mʊsʊ ɔyɔ a, aha amʊ bɛkpa amứ atati yaı tswı ɔkpatɔ, ɔlɛnatı mứsʊ tsʊn.
- Brεá Yesu lowa Nfo-nyibu amu kplı oyo Yerusalem wuluto bı a, mu abuopu amu féé botswı ope kanfu Bulu kuklukuu, ofula amuu olobwe, bowun amu féé su. 38 Bεε, < Bulu oyula owie anfı oba mu ıdatə anfı! Iwilwii bu osusu. Numnyam ıbwε Bulu klε osusuusu unu. > >
 - <mark>39</mark> Farisifɔ akυ bυbυ ɔdɔm amυtɔ. lnυ bεbla Yesu bεε,
- < < Osunapv, ka fv abuopv anfı itin! > >
- 40 Yesu lɛbla amύ ɔbɛɛ, < <Ndɛ mlı bla mbɛɛ, nı aha anfı bɛhıɛ kpa ɔnɔ bun kuraa a, abwi anfı bɔ́kplun kanfu Bulu.>>

Yesu Isu Yerusalem Sv

41 Brεá Yesu leta Yerusalem wie ta, olowun wulu amυ sısı a, olosu ha mύ. 42 Obεε, < Yerusalemfə, tekı ilehian ání mlébι təá ιτəpυ

^j**19:29** *Nfɔ-nyibv* igyi obubwi kvá ıbv manta Yerusalem, bvtɛtı mứ Olifbv.

iwilwii ba ndɛ, tamɛ mlımɛtalı bı mú. 43 Brɛ ku ıba, mlı alupu bɛ́kafia mlı abunti, pwɛ okpo wa mlı, sa mlı tin ɔkpagyiɔkpasu. 44 Bɛ́hı wulu anfı pú mútɔ atsiapu. Buméesi ibwi kulɛ dınka mú basu, tsufɛ mlımɛbı brɛá Bulu lɛba mlı nkpa ɔhɔkpa! > >

Ibia Agyipu Gya Le Bulu Otswekpa Wunsınesu

(Mateo 21:12-17; Marko 11:15-19; Yohane 2:13-22)

Brεá Yesu lowie Yerusalem a, ɔlɔyɔ Bulu ɔtswɛkpa wunsınɛsυ.
Olenya wie unu alı, ɔlɔwa ibia agyipu gya bı. 46 Olɛbla amú ɔbɛɛ,
< Bɔwanlın wa Bulu asun amutɔ bɛɛ, < Bɛ́tı mı ɔtswɛkpa bɛɛ, mpaɪ
ɔbɔkpa. > Tamɛ mlılapu unu mli awikplu oŋainkpa. > >

47 Oletsia suna atɔ Bulu ɔtswɛkpa ιnυ ekekegyiɛkɛ. Bulu igyi ahapu dɛhɛn, Mose mbla asunapu pú Yudafɔ ahandɛ amu bodunka ɔkpa ání bɔ́tsun músu mɔ mu. 48 Tamɛ bumenya, tsufɛ aha amu féé bubuo mu asun blıhɛ.

20

Proofread 02-07-09

Yesu Tumi lwi Asun Fitche

(Mateo 21:23-27; Marko 11:27-33)

Ekε ɔkυ Yesu bu Bulu ɔtswɛkpa wunsınɛsu ınu ɔdɛ Bulu asun wanklaan amu ɔkan da, ɔdɛ atɔ suna. lnu Bulu igyi ahapu dɛhɛn, Mose mbla asunapu pú Yudafɔ ahandɛ bɛba bɔtu mu. Befutɛ mu bɛɛ, < Ma lɛha fu ɔkpa fudɛ ntobi anfı bwɛ? Ma lɛha fu tumi? > >

Yesu lɛlɛ mú ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Mı ɛ nfıtɛ mlı asun kuakulɛ. Bulu wa Asu ɔbɔpu Yohane lenya tumi pubɔ aha asu loo, ntɛ nyankpusa?

Mlıbla mı. > >

- 5 Amú wυlεwυlε boyo asun anfito bεε, < < Ni abli aniaa itsu Bulu wa a, obéfite ani obee, mú ntogyi su animoho mu gyi? 6 Ni abli aniaa, nyankpusa wa ε a, odom anfi béda ani abwi mo, tsufe bohogyi ání Bulu onosu otoipu Yohane gyi. > 7 Mú su bele mú ono bee, < < Ohwee! Animeyin otineá olenya mu tumi tsu. > >
- 8 Yesu lɛbla amú ɔbεɛ, < < Mυmυ mι ε mméɛbla mlı tumi oduá ndɛpubwɛ ntobi anfı. > >

Apafo Lalahε Akυ

(Mateo 21:33-46; Marko 12:1-12)

Jenu Yesu letra ha amú yebi obee, < Odotopu oku lodo waun ndo, olopu ndo amu wa apafo ibito, tu okpa yo omá kuto yetsia inu nfi-nfi.

Breá wain-abi amu kpotibi lofun a, olowa mu osumpu apafo amu wa obee, oyoho mu ogyikpa ba mu. Tame apafo amu beda obi amu, gya mu sisi ibikpan.

Odotopu amu lelawa mu osumpu nyosi amú wa. Apafo amu beda mu, supa mu, gya mu ε sisi ibikpan.

Oletra lawa oba sasi. Apafo amu bepilan mu, gya mu ε le ndo amuto.

Muu ndo mu wie amu lebli obee, < Nkali kuraa nóbwe? Nówa mi onuto mi bi odwepu amú wa. Fiali bóbu mu mú. > 14 Tame breá apafo amu bowun mu bi amu sisi a, bebla aba bee, < Oni obégyi mu si ato ni.

Mliha amo mu, meni ndo amu ibémli ani kle. > 15 Inu bekita mu, bitia mu dali ndo amuto yomo mu.

< < Ntɔ mlulahogyi mluaa, ndɔ mu wie amu ɔbɔ́bwɛ apafɔ anfu?

16 Obɛ́ba bɔmɔ amú, pu ndɔ amu wa apafɔ bamba ıbıtɔ. > >

Brɛá aha amu bonu asun anfı a, bɛblı bɛɛ, < < lnı mú ıtsun
anısu! > >

17 Yesu lɛkı amύ ansıtə diin, əlɛfıtɛ amύ əbɛɛ, < < Bulu asun anfı ası mɛ?

- <Ibwi amuu obu ayipu bekina amu lebemli okonkisubwi nı.>
- Thagyicha ání cledida ibwi amusu obébiabia blublublublu. Ni ibwi amu isunki da okusu ε a, ibókwe mu fikofikofiko fe nfuo. >

Lampooka

(Mateo 22:15-22; Marko 12:13-17)

- 19 lləwankı Mose mbla asunapυ pύ Bulu igyi ahapυ amυ ání amύ ιωι yebi alaha. lnυ bekleá bέkıta mυ, tamε benya aha amυ ifu.
- Mú sư bodunka ɔkpa ání bɔ́tsun músư kıta mư. lnu bɛlɛ aha bɛɛ, bupina bwɛ ιwɪ fɛ aha wanklaan; abutɛ mư kɪ bɛɛ bónu asuanku tsu mư ɔnɔ, mɛnɪ bɛ́lu músư kɪta mư ya ɔmásư ogyipu. Mubu tumi gyi mư asun. 21 Yesu atɛpu amu bɛfɪtɛ mư bɛɛ, < Osunapu, anɪyin ání ɔnɔkwalıpu fugyi, futosuna mứ ε. Futamakı ɔhaa ansɪtɔ. Mboun futosuna Bulu ɔkpa amu ɔnɔkwalısu. 22 Afɪtɛ fʊ! Anɪ mbla lɛha ɔkpa ání aka lampoo ha Roma owie dɛhɛn Kaesare, ntɛ anɪmáka? > >
 - 23 Tamε Yesu lowun amύ agywιιn. Μύ sυ ɔlɛbla amύ ɔbεε,
- 24 < < Mlıpυ kəba amυ ıkυ ba mı ankı. > > Bəpυba mυ. Mυυ əlɛfıtɛ amύ əbɛɛ, < < Ma nwun pύ mυ ıda dın mύsυ? > >

Bεlε mứ ɔnɔ bεε, < < Kaesare.>>

- 25 Μυυ ɔlɛbla amú ɔbɛɛ, < Μυπυ mlιρυ tɔá igyi Kaesare klɛ ha Kaesare, amlιρυ múá igyi Bulu klɛ ε ha Bulu.> >
- 26 Mύ sv bvmetalı lu Yesu asvn blihe anfisv kita mv aha amv ansitə. Ənə ε lobwie amύ, bvmetalı tra bwii ənə.

Kusu Tsu Afulita lwi Asun Fitche

(Mateo 22:23-33; Marko 12:18-27)

<mark>27 Sadukifə əpasua bυtεblı bεε, kυsυ tsu afulitə ma ιnυ. Amύtə akυ</mark>

beba Yesu wa, 28 befite mv bee, < Osunapv, Mose lowanlin tswi ani obee, < Ni oku mva mv ka bumokwii asa olowu si mv ka amv a, mv pio otsu mv ka amv tsia, feki okwii ha owupv amv. > 29 Oyin okule abi abasieno aku betsia. Amúto ogyankpapv letsia oka, tame omokwii asa olowu. 30 Mv gyama lotsu osvrapvka amv tsia, tame mv ε omokwii. 31 Osasi ε lotsu otsi amv tsia. Mv ε omokwii. Alii yotv osienosi amv. Amúto okuku mokwii asa olowu. 32 Oma-oma a, osvrapv amv ε lobowii. 33 Afuli okusuke a, amúto omomu obóbwe mv klu? Tsufe amú abasieno amv féé betsia mv. > >

34 Μυυ Yesu lɛlɛ mứ ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Jyı anfutɔ aha tetsia aka mứa aklu. 35 Tamɛ umɛ́ɛba alı brɛ amυυ ıba amυtɔ. Aha amυυ bɔfun ání bɔ́kusu tsu afulitɔ, tsia nkpa ɔyı amυυ ıbɛ́ba amutɔ amυ mứ buméetsia aklu, buméetsia aka. 36 Bumɛ́ɛtra wu, tsufɛ bɔ́bwɛ fɛ Buluabɔpu. Bulu aha bugyi, tsufɛ bakusu tsu afulitɔ. 37 Anı nain Mose kuraa lɔwanlın atɔ tsu afulikusu ıwı. Tsufɛ ɔlɔwanlın ɔbɛɛ, ɛkɛ amuu olowun oyibi ku dɛ ogya tsii, tamɛ umɛdɛhɔ amu a, ɔlɛtı Bulu ɔbɛɛ, < Abraham mua Isak pứ Yakob Bulu. > 38 Megyi awupu Bulu ogyi, akıankpapu Bulu ogyi. Tsufɛ mu ansıtɔ mứ a, amứ fɛ́ɛ bubu nkpa. > 39 lnu Mose mbla asunapu amu aku bɛblı bɛɛ, < < Osunapu, fabı lɛ mứ ɔnɔ! > > 40 Mứ su amútɔ ɔkukuuku mɛtra wa klun fɪtɛ mu asuansu.

Ma Gyi Kristo Amυ?

(Mateo 22:41-46; Marko 12:35-37)

41 lnυ Yesu lɛfttɛ mbla asunapu amu ɔbɛɛ, < Nkalı tlɔbwɛ asa aha bɛɛ, Owie Dawid mu na gyi Kristo amu? 42 Tsufɛ owie Dawid onuto lɛblı Israelfɔ tlu amutɔ ɔbɛɛ,

< Anι Wie Bulu lɛbla mι Wie ɔbεε,

Tsia mı gyopısu,

43 yɔfvn brɛá nɔ́ρv fv alupv bwɛ fv ayabi oyikpa. >
44 Owie Dawid lɛtι Kristo amv ɔbɛɛ, mv wie. Mứ nkalı sv ɔtra ogyi
mv na? > >

Mose Mbla Asunapv Tsiato

(Mateo 23:1-36; Marko 12:38-40)

45 lnv əlɛbla mv akasıpv aha amv ansıtə əbɛɛ, 46 < < Mlıkı Mose mbla asunapv anfı wanklaan. Butekle liga wa natı ki. Butekle bɛɛ, aha bubun ha amú itsia dınsu. Otsiakpa yile butekle tsia Yudafə ofiakpa pú nkɛ ogyikpa. 47 Butəswu asurapu amú woyi, butepina bə mpaı tıntıntın ahatə pubun amú lalahɛsu. Bulu əbɛ́bıtı amú ısu kinkiinkin! > >

21

Proofread 02-07-09

Osvrapu Oku Tswitswi

(Marko 12:41-44)

Breá Yesu tsie manta tswitswi daka amu Bulu ɔtswekpa inu a, olowun aliá aha ání amú ibitɔ bu odwin budepu kɔba akpɔnkpɔnti bɔwa daka amutɔ. Linu ɔsurapu ohiani ɔku ε lɔpu mu kɔba ana bɔwa mútɔ. Muu Yesu lɛbli ɔbɛɛ, < Cɔnɔkwali ndɛ mli bla, tswitswiá ɔsurapu anfi ɔma tɔtɔ anfi lawa a, idun ɔhagyiɔha klɛ. Tsufɛ atrahɛ amu féé a, amú kɔba tsɔtsɔɔtsɔtɔ balɛ kpalobi tsu bɔwa. Tamɛ ɔsurapu anfi mú, iniá ɔma tɔtɔ su tɔá ɔbu féé alapu bɔwa a. > >

Bulu Otswekpa Amv Bwie

(Mateo 24:1-2; Marko 13:1-2)

5 Yesu akasıpυ aku budetət tsu alıá bəpu abwiá ıbu bia yi Bulu ətswekpa amu, pu atokiehe wanklaan la mútə. Tame Yesu lebla amú əbee, 6 < Bre ku ıba, bóbwie mú féé bun. Ibwi kule kuraa méesian dınka mú basu. > >

lwissin Móa lkplan

(Mateo 24:3-14; Marko 13:3-13)

- 7 Μυυ mu akasıpu amu befite mu bee, < Osunapu, bre məmutə ını féé ıbéba? Osuna məmu abə́pubıá bre amu ılafun? > >
- 8 lnυ Yesu lɛbla amύ ɔbɛɛ, < Mlıkı wanklaan, mɛnı ɔhaa mɛ́ɛmlɛ mlı. Tsufɛ aha tsɔtsɔɔtsɔ bɔ́pυ mı ıda ba bɛɛ, amúgyi Kristo amυ nı. Mứ brɛ lafun ta, tamɛ mlımábuo amύ. 9 Nı mlonuá ısa mứa kpokiti lada a, opuni mátsii mlı. Tsufɛ ilehian ání ını aná bégyankpa ba, tamɛ ɔyı ɔnɔmɔkɛ ımɛ́ɛba ınunu. > >
 - 10 lnυ ɔlɛbla amύ ɔbεε, < < Dmá bókɔ aba. Awie bókυsυ lu abasυ.
- Dsvlv békpinki ntine-ntine. Akvn múa ilo tsankihe e béba ntine-ntine. Ntobiá ihie bv ifu pú osuna akponkponti béba tsu osvsv.
- Tame asa mứ féé béba a, békıta mlı. Béhıe dınka mlısu, pu mlı ya Yudafə ofiakpa yegyi mlı asun, wa mlı obu. Mı su békpa mlı ya awie pứ əmásu agyipu ansıtə. 13 lnı əbéha mlı əkpa mlétalı gyi mı ıwı adansıe suna amứ nı. 14 Tame mlımáhan mlı ıwı susu alıá mléle ıwı ənə. 15 Tsufe néha mlı nyansa mứa ənəwankı. Mlı anyaba amutə əkuku méetalı gyi mlı nwen. 16 Mlı akwııpu, mlı apio, mlı woyitə aha pứ mlı anyawie kuraa béle mlı ha, bəmə mlıtə aku. 17 Mı su aha féé bölu mlı. 18 Tame mlı nwunsu-imi kule kuraa məəfwı. 19 Nı mlétalı lıı kinkin a, mlénya nkpa ání ıtamata.

Yerusalem Bwie lwi Asun Bli

(Mateo 24:15-21; Marko 13:14-19)

20 < Nι mlowun ání ιsa akɔpv bakafia Yerusalem wulu a, mlıbıá wulu amv ıba obwiekpa. 21 Mvmv aha ání bvbv Yudea ɔmátɔ bvsrı yɔ abvsv. Aha ání bvbv Yerusalem wulutɔ bvdalı. Amvá bvma wulu amvtɔ ε bvmáyinki ba. 22 Tsufɛ alı nkɛ amv ıbɔ́bwɛ Israelfɔ ısvbttı nkɛ, fɛ alıá Bulu ɔnɔsv atɔıpv amv bɔwanlın tswi. 23 Amenyapv pứ abi-ayin ání bvpia abi bɔbwɛ alı brɛ amvtɔ, bvgyɔwı ni. Tsufɛ asvn wunhɛ amv ɔnɔ bɔ́wa ɔnlın. lkplan kpɔnkpɔntı bɛ́ba ɔsvlvsv. lsvbttı kpɔnkpɔntı ɛ ıbɛ́ba músv atsiapvsv. 24 Amútɔ akv bésin ɔdayi ɔnɔ. Bɛ́kuta amú akv ɛ ndoun ya ɔmá-ɔmátɔ. Yerusalem wulu ibétsia ɔmá bambasvfɔ ası, alu yɔfvn brɛá amú ɔmá amv asutsiabı lamɔ ɔnɔ.</p>

Nyankpusa-Mu-Bi Amu lbabı

(Mateo 24:29-31; Marko 13:24-27)

25 < Bówun osuna owi, ɔtsra pú ntsrakpabisu. ⊃pu béda ifusu. ⊃sulusu atsiapu bénya ifu, buméebi tɔá bubwe. 26 Nwuluta múa mútɔ atɔ féé békpınkı. Mú su aha bénya ifu, tın une tɔá ɪdeba su. 27 Alı bre amutɔ a, ɔhagyiɔha obówun ání mı, Nyankpusa-Mu-Bi anfı napu tumi múa numnyam kpɔnkpɔntı mbu nwulutatɔ tsu ɔsusu neba. 28 Nı ntobi anfı ɪdɛ músu yɔ a, mlıkusu lu, amlıtsu ansı fua kı; tsufɛ mlı nkpahɔbı lafun. > >

Dyı Onomo lwı Osuna

(Mateo 24:32-35; Marko 13:28-31)

- 29 Yesu lεha amύ yebi ɔbεε, < < Μlιρυkι pɔntɔ mύa nyi atrahε.
- 30 Ni ide ate popwe le a, mlitowun mú, biá awikpan bre lafun ta.
- 31 Alı ken, nı mlowun ání ntobi anfı féé ıde mútə ba a, mlıbıá Bulu iwiegyi amu ılawie woyi ta.
 - 32 < < 2 nokwali nde mli bla. Ndemba-abi anfi féé bumóowu ta, asa

unı féé béba mútə. 33 Osu múa ası féé bótsun, tame mı asun blıhe móətsun ekekeeke.

lwisuda

< Mlıkı wanklaan, mɛnı opotsuawa, ntabυ pú ɔyıtɔ atɔ ɔmagya méegyi mlı agywınsu. Mɛnı mı, Nyankpusa-Mυ-Bi anfı ɔbakɛ amu méɛbɛkıta mlı fɛ yibi. 35 Tsufɛ ıbéba ɔyıtɔ aha féésu.
lnı su mlıgyo, amlıbɔ mpaı, mɛnı mlénya ɔwunlın talı tsun ofula amu féétɔ bɛlu mı, Nyankpusa-Mυ-Bi anfı ansıtɔ. > >

37 Nkɛ amutɔ a, Yesu letsia yosuna atɔ Bulu ɔtswɛkpa unu ɔpa. Onye a, alanatı yɔ Nfɔ-nyibu amusu. 38 Aha tsɔtsɔɔtsɔ butɔkusu ba Otswɛkpa unu bakɛ, bonu mu asun bluhɛ.

22

Proofread 02-07-09

Yesu Nwunso Kıklı

(Mateo 26:1-5; Marko 14:1-2; Yohane 11:45-53)

Israelfo Bodobodo Mátuhe Nke, igyi amúsu Katsun Nke amu gyi iba bofun. 2 Bulu igyi ahapu dehen pú Mose mbla asunapu amu bodunka okpa ání bótsun músu kita Yesu ŋainto, mo mu, tsufe bude aha amu ifu nya.

Yuda Iskariot Lotsula Ání Əbéle Yesu Ha

(Mateo 26:14-16; Marko 14:10-11)

3 lnυ Obunsam lowie Yuda Iskariot, ogyi Yesu akasıpu duanyo amuto okuleto. 4 Mú su oloyo Bulu igyi ahapu dehen pú Bulu otswekpa agyopu dehen wa, bekıta agywıın alıá obéle Yesu ha amú.

5 Ansı legyi amú. Mú su botsula ání béka mu ıko. 6 Yuda lotsula. Mú

sv olodunka okpa ání obótsvn músv hier le Yesu ha amú, breá aha tsotsootso amv bvma inv.

Katsun Atogyihe Gyi

(Mateo 26:17-19; Marko 14:12-21; Yohane 13:21-30)

- 7 Bodobodo Mátuhε Nkε amuto εkεá butomo Israelfosu Katsun Nkε akufa lofun. 8 Yesu lowa Petro mua Yohane obεε, buyobwε Israelfosu Katsun atogyihε amu yaι ha amú.
- Petro mua Yohane bɛfitɛ mu bɛɛ, < < Anı Wie, nkunu ayɔbwɛ mú yai? > >
- 10 Μυυ ɔlɛbla amú ɔbɛɛ, < < Nι mlowie wulu ɔnɔ a, mléfia oyin ɔkυá ɔsυ ntsu-ɔlɔ. Mlıbuo mu yɔ woyitɔ. 11 Mlowie a, mlıfıtɛ woyi mu wie amu mlıaa, < Osunapu ɔbɛɛ, afıtɛ fu. Nkunu afɔɔ ɔswιıkpa bu, ání mıa mı akasıpu abɛ́ba begyi Katsun atogyihɛ amu? > 12 Obósuna mlı abansru yile kuá bala mútɔ yaı. Mlıbwɛ atɔ amu yaı
- ເກບ. > >

 13 Petro mua Yohane bວpບ ວkpa. Boyowun togyitə alı amuu Yesu

lebla amú amu pepeepe, bobwe Katsun atogyihe amu yai inu.

Yesu Ντυρwε Atogyihe Trahe

(Mateo 26:26-30; Marko 14:22-26; 1 Korintofo 11:23-25)

- 14 Atɔ amʊ gyibı lɔfʊn, Yesu mʊa mʊ sumbi ayɔpʊ bɛba betsia ɔpʊnʊ amʊ ası. 15 Yesu lɛbla amú ɔbɛɛ, < Nhιε ndekle mbɛɛ, mɪa mlɪnyɔ abégyi Katsʊn Nkɛtɔ atogyihɛ anfı asa mɪ anwun ɪwɪɔsɪn.

 16 Tsufɛ ndɛ mlɪ bla mbɛɛ, mmɛ́etra gyi mứ ɛkɛkɛɛkɛ yɔfʊn ɛkeá ɪtɔ
- amou atogyihe anfi ilii ha amo laba móto Bulu iwiegyi amoto. >>
- 17 lnυ olotsu nta-εwε, da Bulu ιpan, ɔlɛbla amύ ɔbɛɛ, < < Mlιhɔ amlınun ha aba. 18 Tsufɛ ndɛ mlı bla mbɛɛ, mmέεtra nun waın-abi

nta anfι εκεκεεκε yɔfun brεá Bulu iwiegyi amu ιbέba. >>

- 19 lnυ ɔlɛlɛ bodobodo ipin, ɔlɛda Bulu ιpan, biabia mútɔ puha amú, blι ɔbɛɛ, < Mι ɔyuluá mlι su nasi ha nι. Mlιtsia bwɛ ιnι pukaιn mιsυ. > > 20 Alι kɛn, brεá begyi atɔ amu ta a, olotsu nta-εwɛ amu ha amú, blι ɔbɛɛ, < < Nta-εwɛ anfι gyi Bulu ntam pɔpwɛá nɛ́tsɛι mι obugya wulı pusi músu ha mlι nι.
- 21 < lnıá ndeblı a, mıa əha amuu əbéle mı ha amu ıbı da əlepe əkuletə. 22 Mı, Nyankpusa-Mu-Bi anfı nówu fe alıá Bulu lehte yaı, tame əha amuu əbéle mı ha amu əgyəwi nı. > >
- 23 lnυ befi ası bυdε aba fıtε bεε, < < Ngya anıtə ma əbэ́bwε unı? > >

Ma Obóbwe Ohande?

- 24 Nwengyi leba sumbi ayəpu amutə, amútə əmuá əbəbwe əhande su. 25 Yesu lebla amú əbɛɛ, < Omátəfə awie bubu tumi amú ahasu. Aha amu butetı amú ahande bɛɛ, < Buale agyipu. > 26 Tamɛ mlutə mú a, ımába alı. Əha ání odekleá əbəbwe mlutə əhande əbwe mu ıwı ətrahɛ. Əha ání odekle əbɛɛ, məbwe mlı nkpa ogyapu ε əbwe mu ıwı fɛ osumpu. 27 Ma dun mu ba? Əha ání otsie əpunuası loo, ntɛ əha ání odesum əpunu amu ası? Megyi əha amuu otsie mú ası amu dun? Tamɛ mbu mlutə fɛ osumpu.
- 28 < Mlıləwa klun buo mı mı ısəkı féétə nı. 29 Alı amuu mı Sı layaı mı owie amu a, alı mı ε ndε mlı yaı nı. 30 Mɛnı mlétsia mı əpunuası, gyi atə, nun nta mı iwie ogyikpa ınu. Mlétsia awie mbiasu, gyi Israel abusuan duanyə amu asun. > >

Petro Obóswu Obes Mumeyin Yesu

(Mateo 26:31-35; Marko 14:27-31; Yohane 13:36-38)

<mark>31</mark> Yesu lεbla Simon Petro ɔbεε, < < Simon, Simon! Κι, Ͻbυnsam dε

okpa kulı obεε, obófuni mlı fε ayo. 32 Tamɛ nakokoli Bulu ha fu mbɛɛ, fumádıda hogyitə. Nı feyinki ba mı wa a, wa fu aba amu ε owunlın. >>

- **33** Petro lɛbla mu ɔbɛɛ, < < Mι Wie natsula. Nι obu igyi kuraa mua funyɔ abɛ́dι. Nι lowu igyi ε a, mua funyɔ abówu. > >
- 34 Yesu lɛbla mu ɔbɛɛ, < < Petro, ndɛ fu bla mbɛɛ, ndɛ, asa batɛ ɔbɛ́lɛ ɔnɔ a, fɔ́swιι pu ıbı wa ogya tse sa fɛɛ fumeyin mı. > >

lwikliá lbéba Ekeku

35 lnυ Yesu lɛfitɛ akasıpu amu ɔbɛɛ, < < Brɛá nɔwa mlı sumbi, mlımɛdɛ sika akɛntɛ, mlımɛdɛ akpankogyo ntɛ ntukuta nyɔsı a, tɔku lehian mlι? > >

Bele mứ ono bee, < < kekeke! Toto mehian anι. > >

- 36 Mυυ əlebla amú əbee, < Tame sei mú a, fuá fubu sika kente, nte akpankogyo a, tsu kıta. Nı mlıtə əku má ədayi ıya anyo a, əfe mu tati puhə ku! 37 Tsufe ilehian ání mı ıwı asun amuu ıbu Bulu asun wanlınhetə amu ıbéba mútə. Bəwanlın bee, < Bekla mu wa lakpan abweputə. > Tsufe asun amuu bəwanlın tsu mı ıwı amu ıba lafun ta. > >
 - 38 Akasıpυ amυ bɛbla mυ bɛɛ, < < Anı Wie kı, ndayi anyɔ nı. > > Mυυ Yesu lɛbla amύ ɔbɛɛ, < < ltsɔ. > >

Mpaıbo Nfo-nyibusu

(Mateo 26:36-46; Marko 14:32-42)

- 39 Yesu ledalı wulutə yə Nfɔ-nyibυ amυsυ, fɛ alıá otetsia yə ınυ yaı. Mυ akasıpυ ε bobuo mυ. 40 Brεá bowie ınυ a, əlɛbla amύ əbεε,
- < < Mlıkokoli Bulu, menı mlımóowie ısəkıtə. > >
 - 41 Mvv əledalı amútə yə nkpa kpalobi fe nfı múa nfı, yeda

akpawunu bɔ mpaι ɔbɛɛ, 42 < Mι Sı, nı fótsula a, ha nta-εwε anfı^k utsun mısu. Tamɛ megyi tɔá ndekle, múá fudekle ıba mútɔ. > > 43 lnu Bulu-ɔbɔpu lotsu ɔsusu ba bɛlɛ ıwı ɔwan suna mu, wa mu ɔwunlın. 44 Asun ıhıɛ dɛ mu han. Mú su ɔlɔbɔ mpaı kinkiinkin. lleha mu apipi lemli fɛ obugya, ıdɛtın da ɔsulutɔ ta-ta-ta.

45 Brεá ɔlɔkυsυ tsu mpaι amυ ɔbɔkpa, yinki ba akasıpυ amυ wa a, olowun ání bυdɛdɪdɪ. Awırɛhɔ dɛ amύ. Μύ sυ ιwι lawu amύ. 46 Μυυ ɔlɛfɪtɛ amύ ɔbɛɛ, < < Ntogyi sυ mlɪdɛdɪdɪ? Mlɪkυsυ amlɪkokoli Bulu, mɛnɪ mlɪmóowie ɪsɔkɪtɔ. > >

Yesu Kıta

(Mateo 26:47-56; Marko 14:43-50; Yohane 18:1-11)

Yesu ɔnɔ mesi, ɔdɔm bowotii amúsv. Akasıpv duanyɔ amvtɔ okulɛá butɛtı mu Yuda gya amú nkpa. lnu ɔlɛnatı tu Yesu ɔbɛɛ, amulata mu puta, 48 tamɛ Yesu lɛfıtɛ mu ɔbɛɛ, < < Yuda, lata félata mı, Nyankpusa-Mu-Bi anfı puta, pulɛ mı ha? > >

Akasıpu amuu bubu Yesu wa amu bowun təá ıba. Mú su bɛfıtɛ Yesu bɛɛ, < < Akə amú? Anıbu ndayi. > > 50 lnu amútə əkulɛ lətswı mu ədayi kpa Bulu igyi əhapu dɛhɛn osumpu əku gyəpı-ısu lɛ.

51 Yesu lɛbla ɔkasıpu amu ɔbɛɛ, < < Mábwɛ! Isi mlı ɔka! > > lnu ɔlɔpu ıbı da osumpu amu ısu amu, ileyinki tsa.

52 Μυυ Yesu lefute Bulu igyi ahapu dehen, Bulu ɔtswekpa agyopu ahande pú Yudafɔ ahande amuu beba mu ɔkıtakpa amu ɔbee, < Ogyo otswapu ngyi, su mlılatsu nkpoti pú ndayi mleba mı ɔkıtakpa? 53 Ntsie mlı wa Bulu ɔtswekpa wunsınesu ekekegyieke, mlımɔpu ıbı da mı εκεκεεκε. Tamɛ mlı brɛ nı. Oklun tumi dɛ iwie

k22:42 Nta-εwε anfi igyi ιωιοςιη ání Yesu obówun.

Petro Loswii Obee Mumeyin Yesu

(Mateo 26:57-58, 69-75; Marko 14:53-54, 66-72; Yohane 18:12-18, 25-27)

- 54 lnυ aha amυ bɛkıta Yesu, kpa mυ ya Bulu igyi ɔhapυ dɛhɛn woyitɔ. Petro lɛpɛtι obuo amύ ɔma tsutsuutsu. 55 Tamɛ brɛá bosun agyabi wunsınɛsυ ınυ, bυtsie mύ ası a, Petro leyetsia amύ wa.
- **56** Otsibi ɔkυá ogyi osumpυ ιnυ lowun ání Petro tsie ogya amυ ası, ɔlɛkı mυ diin, blı ɔbɛɛ, < < Oyin anfı ε buo Yesu! > >
- **57** Tamε Petro lopu onoli bli obεε, < < Otsi, mmeyin mu otinεtinε! > >
- **58** llobwε kpalobi a, oha okυ ε lowun Petro, olebla mυ obεε, < < Fυ ε fυbυ amúto. > >

Tamε Petro lebla mu σbεε, < < Owie, megyi mι nι! > >

- <mark>59</mark> Fε dənhwırı kulε əma a, əha bamba ε lεba botsula músu əbεε,
- < <Lɛlɛ, oyin anfı ε letsia m υ wa, tsuf ε Galileayin ogyi. > >
- **60** Tamε Petro lɛlɛ mú ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Agya! Κι, mmeyin asun anfι ιwι kυkυ. > >

Petro ɔnɔ mesi, batɛ lɔbɔn. 61 Anı Wie Yesu lɛdamli kı Petro. lnυ Petro lɛkaın asun amuu anı Wie lɛbla mu ɔbɛɛ, < Fɔ́swıı tse sa fɛɛ, fumeyin mı asa batɛ ɔbɛ́lɛ ɔnɔ onyenı. > > amusu. 62 lnu ɔlɛdalı yɔ kpankpa hıɛ yosu.

Yesu Ahinla Bwe

(Mateo 26:67-68; Marko 14:65)

63 Yesusυ akıpυ befi ası bυdε mu ahinla bwe, bude mu da. 64 Βορυ atə klı mu ansibi, fıtε mu bee, < < Bulu ənəsu ətəιpu, ma lada fu? Bla

anı. > > 65 Bekpa mu asiabi, bla mu nyanyala.

Yudafə Asun Agyipu Ansıtə Lu

(Mateo 26:59-66; Marko 14:55-64; Yohane 18:19-24)

- Yudafə ahandε, Bulu igyi ahapv dεhɛn pứ Mose mbla asunapv amv befia ɔyıkεhɛ nyankı-nyankı, bɛbιtıa Yesu bɛlιι amứ ansıtə.
- 67 Bεbla Yesu bεε, < < Nι fugyi Kristo, (ɔha amuu Bulu lada mu ofuli amu) a, bla anι. > >

Yesu lebla amύ ɔbɛɛ, < < Nι nebla mlı kuraa a, mlımóohogyi. 68 Nι nefite mlı asuanku ε a, mlıméele mú ɔnɔ. 69 Tame tsu sei puya a, mı, Nyankpusa-Mu-Bi anfı nétsia Bulu Otumipu amu gyɔpısu. > >

70 Amύ féé befute Yesu bee, < < Mύ sv fugyi Bulu mv Bi amv nι? > >

Yesu lɛbla amú ɔbεɛ, < < Ee, ɔnɔkwalı amυ mlılablı a. > >

71 lnυ bɛfutɛ aba bɛɛ, < < Ntogyi su abétra dunka adansıfɔ bamba? Mú anılanu tsu mu onuto ɔnɔ a. > >

23

Proofread 02-07-09

Yesu Kpa Ya Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Marko 15:1-5; Yohane 18:28-38)

- 1 lnυ aha amυυ befia unu amυ bokusu kpa Yesu ya omásu ogyipu Pilato. 2 Beka asun dunka musu bee, < Anılawun ání oyin anfi de omá anfito aha yinta. Ode amú bla obee, bumátra ka lampoo ha Roma owie dehen. Odebli ε obee, mugyi Kristo (oha ání Bulu lada mu ofuli amu). Idesuna ání owie ogyi. > >
 - $\frac{3}{2}$ Pilato lefite Yesu ɔbɛɛ, < Fʊgyi Yudafɔ owie amʊ nı?> >

Yesu lɛlɛ mứ ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Ee, mứ fablι a.>>

- <mark>4</mark> Pilato lεbla Bulu igyi ahapυ dεhεn pύ ɔdɔm amυ ɔbεε,
- < < Mmɔkυwun tsitsa kukuá oyin anfι labwε. > >
- Tamε amύ mύ budε mútɔ kotoo bεε, < < Odepu mu atosunahε tı trɛ múa ιkɔ wa Yudea ɔmá anfıtɔ. Olefi mú ası tsu Galilea, alapu bowie nfı. > >

Yesu Herode Ansıtə Lıı

Breá Pilato lonu asun anfi a, ɔlefite ɔbee, < Galileayin oyin anfi gyi? > 7 Breá ɔlebiá Yesu otsu Galilea, ɔtıneá owie Herode de iwie gyi a, ɔleha bekpa mu ya Herode. Alı bre amutɔ a, Herode bu Yerusalem wulutɔ ınu. Breá owie Herode lowun Yesu a, ansı lehie gyi mu. Tsufe olodunka ání obówun mu dodoodo, mu iwi asun ání alanu su. Odekleá Yesu ɔbwe osuna iku suna mu. Mú su ɔlefite Yesu asun tsɔtsɔɔtsɔ, tame Yesu mɛle kuku ɔnɔ. Dru Bulu igyi ahapu dehen amu pú Mose mbla asunapu amu bulu inu, budekplun ka asun dınka musu. Owie Herode mua mu isa akɔpu amu ε bɔsupa mu, bwe mu ahinla. Bɔpu srikı liga ku wa mu, beyinkia mu ya Pilato. Owie Herode mua Pilato bemli anyawie tsu ɛkɛ amu. Tɛkı amú nsınɛ ıma alɛ yaı.

Yesu Lowu lpon Ha

(Mateo 27:15-26; Marko 15:6-15; Yohane 18:39--19:16)

Pilato lett Bulu igyi ahapu dehen, Yudafə ahande pú əmá amu féé befia. 14 Μυυ əlɛbla amú əbɛɛ, < Mlılekpa oyin anfı ba mı mlıaa, ədɛ əmá amu agywıın yinta. Nafıtɛ mu ənətə asun mlı ansıtə, nawun ání asun amuu mlıleka dınka musu amu ıma mútə. 15 Owie Herode ε lawun mú alı. Mú su alayinkia mu sısı anı nı. Oyin anfı məkubwɛ tətəá bəmə mu. 16 lnı su néha béputı mu atə, ansi mu ənatı. > >

- 17-18 lnv odom amv féé bokplvn blı bɛɛ, < Lɛ mv ınv, afvsi Baraba ha anı! > 1 [Baraba anfı da obu, tsufɛ olokusu lu wulu amvsv, olomo oha ɛ mútɔ.)
 - 20 Pilato lekleá obési Yesu. Mú sv əlɛtra təı kpla ədəm amv.
- **21** Tamε bəkplun kuklukuu bla mu bεε, < < Da mu manta oyikpalihεsu! > >
- 22 Pilato lebla amύ otse sası οδεε, < < Tsitsa momu alabwe? Mmokuwun toá alabwe, su néha bómo mu. Néha abupıtı mu ato, onatı. > >
- Tame bubu músu budekplun kuklukuu bee, oha abuda mu manta oyikpalihesu. Inu bodun mu onoli. 24 Mú su Pilato lobwe dinka to amuu budedunka amusu. 25 Olesi oyin amuu olokusu lii oma amusu, mo oha múto su oda obu amu, olesi Yesu ha mu isa akopu obee, bubwe mu alia aha amu budekle.

Yesu Da Manta Oyikpalihesu

(Mateo 27:32-44; Marko 15:21-32; Yohane 19:17-27)

- 26 Breá bekpa Yesu boyo a, befia Kireneyin okuá buteti mu Simon. Otsu abu ası. Isa akopu amu beka mu hie bee, osura oyikpalihe amu buo Yesu.
- 27 Odom bobuo Yesu. Atsıá bubu amúto bupu amú anyopu, buhıɛ budesu ha Yesu. 28 Yesu lɛdamli, ɔlɛbla amú ɔbɛɛ, < Yerusalemfo atsı, mlımásu mı. Mlısu mlı ıwı pú mlı abi. 29 Tsufɛ nkɛ ku ıba, mlɛ́blı mlıaa, < Bulu layula atsıá bumɔkukwıı kı, obi mɔkudı amú opunito kı, obi mɔkunyopu amú ε kı. > 30 Alı brɛ amuto a, aha bɛ́bla

¹**23:17** Mútə ye 17 bu nwulu dada amu akutə: *Katsun Nkɛ kugyikutə* a, ilehian ání Pilato obési obu ədıpu əkulɛá Yudafə amu budekle ha amú.

abυ bɛɛ, < Mlıbwie bun anısυ. Nkuku, mlıpula anı. > 31 Tsufɛ nı budɛ oyi bɔbwɛ ogya wa alı a, nkalı bɔ́bwɛ oyi wulıhɛ? > $^{\rm m}$

32 lsa akɔpv amv bɛkpa lalahɛ abwɛpv abanyɔ ε manta Yesusv, bɔyɔmɔ amú. 33 Brɛá bowie ɔtɪnɛkvá bʊtɛtɪ ɪnʊ < Nwun Okokobi > > a, bɛda Yesu manta oyikpalihɛsv. Bɛda amú abanyɔ amv ε manta nyikpalihɛsv. Okulɛ bʊ Yesu gyɔpısv, ɔkulɛ ε bʊ mʊ bɪnasv. 34 lnʊ Yesu lɛblɪ ɔbɛɛ, < < Mɪ Sɪ, sikie amú, tsufɛ bʊmeyin tɔá bʊdɛbwɛ. > > n

lsa akɔpv amv bɔtswı abi ye Yesu atadıɛtɔ. 35 Aha tsɔtsɔɔtsɔ amvv bobuo amứ yɔ ιnv amv besi bvlu ιnv bvdɛ mv kı. Yudafɔ ahandɛ amv bɔbwɛ mv ahinla bɛɛ, < < Dlɔhɔ aha nkpa. Nı lɛlɛ mvgyi Kristo (ɔha amvv Bulu lada mv ofuli), mv Bulu lalɛ nı a, ɔhɔ mv ιwı nkpa! > > Jesus' Crucifixion|DN00493b.tif|span|LUK 23:32-49|Darwin Dunham, United Bible Societies, Nairobi|Yesu Da Manta Oyikpalihɛsv nı.|Luka 23:32

- 36-37 lsa akəpu amu ε bəpu nta ədat tin mu ənə, bw ε mu ahinla b ε e, <<Nt fugyi Yudafə owie amu nt a, l ε fu twt!>>
- 38 Bəwanlın atə manta oyikpalihε amu awunsu bεε, < < Yudafə Owie amu nl. > >
- 39 Lalahε abwερυ amυυ bεda manta oyikpalihεsυ amυtɔ ɔkulɛ lɛblı Yesu ιwι abususυ ɔbɛɛ, < Megyi fugyi Kristo amυ nι? Lε fu ιwι, afulɛ anı mɛɛ! > >
- Tame onyosı amu lowa ıyın wa mu obee, < < Fumede Bulu ifu nya? Fua munyo féé de ısubiti kule ho. 41 Anı mú a, anı ısubiti ıda

^m**23:31** Nι mι anfι mι asun da ɔkpa anfι kuraa budɛbwε alı a, nkalı bɔ́bwε aha ání bégyi pɔn mu ansıtɔ?

ⁿ**23:34** Múto ye 34 ıma nwulu dada amu akuto.

okpa, lakpan ání antlobwε sv. Tamε oyin anft mú mokubwε lalahe kuku. >> 42 Muu olebla Yesu obεε, < Yesu, nt feba fu iwie ogyikpa a, katn mtsu! >>

43 Yesu lɛbla mυ ɔbɛɛ, < < Ͻnɔkwalı ndɛ fυ bla. Ndɛ, mıa funyɔ abétsia Paradiso. > >

Yesu Lowu

(Mateo 27:45-56; Marko 15:33-41; Yohane 19:28-30)

- Alı brε anfı ıbɔ́bwɛ fɛ ɔpa doduanyɔ. Owi leta ɔsvlv amvsv féé alıı yɔfvn ntvpwɛ dɔsatɔ. Owi mɛtra lın ε. lnv a, tati amvv bɔpvka Bulu Ͻtswɛkpa obu amvtɔ amv ılɛbalı anyɔ. 46 Yesu lɔkplvn kvklvkvv blı ɔbɛɛ, < < Mı Sı, napv mı ɔŋɛ wa fv ıbɪtɔ. > > Olenya blı alı ta pɛ, ɔlɛlɛ ɔŋɛ.
- Breá ısa akəpu əhande amu lowun təá ılaba a, əlekanfu Bulu əbee, < < Lele, əha yile oyin anfı gyi. > >
- Aha amuu bulu unu amu féé bowun toá ılaba, bopu awıreho natı boyo woyi. 49 Tame amúá buyin Yesu pú atsı amuu bobuo mu tsu Galilea əmátə amu besi bulu tsutsuutsu, bude ıtoá ıde músu yo kı.

Yesu Pula

(Mateo 27:57-61; Marko 15:42-47; Yohane 19:38-42)

50-51 Oyin ɔku letsia, butɛtı mu Yosef. Otsu Yuda wulu kuá butɛtı mú Arimateatɔ. Dha yile ogyi, obú ε bu musu. Ibu mútɔá ɔbu ɔmá amutɔ asun agyiputɔ, tamɛ omotsula dunka amú agywun pú amú bwɛhɛ anfısu. Otsie ogyo Bulu iwiegyi amu. 52 Oyin anfı lɔyɔ Pilato wa, yɔkulı mu ɔkpa ɔbɛɛ, osi Yesu fuli amu ha mu. Pilato lɛha mu ɔkpa. 53 lnu Yosef lɛyɛsıɛı Yesu fuli, ɔlɔpu ɔhrada kıklı mu ıwı, pu mu yɔwa ɔbɔ kuá mu onuto ɔlɛha bɛda butatɔ ha mu ıwı,

bumɔkupula ɔhaa mútɔ kı. 54 Ekε amu igyi Fieda. Ekε amu igyi ogya ɔdudakε. Owi inya ta pε, ɔkpunu ɔdakε amu ılafi ası.

Atsı amuu bubuo mu tsu Galilea amu bobuo Yosef yeki Yesu opulakpa pú aliá ələpu fuli amu tswi əbə amutə. 56 Beyinki yə woyi yəkwe ohuam, əhien pú ofobi fanfan ání bópu yekpa Yesu. Botsutsua abubwe ta a, owi lata, beda əkpunu əkpunu ədake amu fe aliá Mose Mbla lebli.

24

Proofread 02-07-09

Yesu Kusu Tsu Afulita

(Mateo 28:1-10; Marko 16:1-8; Yohane 20:1-10)

bokusu tsu afa amuu bokwe yat amu yo Yesu ntsan amu ast. Bowun aní bamina ibwi amuu boputin obo amu ono amu le tinu. Mú su bebitiwie obo amuto, tame bumowun Yesu fuli amu. Besi bulu bude nwunto bu. Bekt a, ayin abanyo aku lu amú wa tinu a. Amú atadte de ogya kpa. Ifu lekta atsi amu, beda akpawunu pu ansito bun osuluto. Tame ayin amu befite amú bee, < Ntogyi su mlide oktankpapu dunka afulito? Oma nfi, alakusu! Mlikaun asun amuu olebla mli breá mlia munyo mlibu Galilea omáto amusu. Obec, < Ilehian ání béle mi, Nyankpusa-Mu-Bi anfi ha lakpan abwepu. Béda mi manta oyikpalihesu. Mú eke sasi a, nókusu tsu afulito. > > 8 linu atsi amu bekain Yesu asun anfisu. Beyinki tsu ntsan amu asi bebla sumbi ayopu duokun amu pú aha atrahe amuu bubu inu amu féé toá bayowun.

10 Atsıá bəyə ntsan amu ası gyi, Magdalayintse Maria, Yohana pú

Yakobo mu yin Maria. Amúa atsı akuá bubu amútə lekla asun anfı suna sumbi ayəpu amu. 11 Asun amu ləbwe sumbi ayəpu amu fe mimlala. Mú su buməhə músu gyi. 12 Tame Petro mú ləkusu, tsii əsrı yə ntsan amu ası. Olobun kpeleki əbə amutə. Tati amuu bəpupula Yesu nkule olowun ání ıda funtə. Oleyinki yə woyitə, əde nwuntə bu tsu asun anfı ılaba anfı ıwı.°

Emaus Wuluto Yo

(Marko 16:12-13)

- 13 Ekε amυ ken a, abuopu amutə abanyə benatı bəyə wulu kuá butetı mú Emaustə. Tsu Yerusalem ya ınu bɔ́bwε fɛ maılı asienə.
- 14 Amύ nkυlε bυna bυdε nkɔmbɔ gyi tsu asυn amυυ ılaba amυ ιwι.
- 15 Brεá bυdε múto yo a, Yesu onuto ε lobotυ amύ, mυa amύnyo bυna.
- <mark>16</mark> Bulu letin amύ ansι. Μύ sυ bυmεbι mυ. <mark>17</mark> Yesu lefιtε amύ ɔbεε,
- < < Amansu ıwı nkəmbə mlına mlıdegyi alı? > >

Besi lu tikpa, awurehɔ lekuta amú. 18 Amútɔ ɔkuleá butetı mu Kleopa lefute ɔbεε, < < Fυ nkule gyi ɔfɔɔ Yerusalem wulutɔ, fumeyin asun ání ulaba unu nke anfutɔ? > >

<mark>19</mark> Yesu lεfιτε mυ ɔbεε, < < Amansυ igyi?>>

Bebla mu bee, < Yesu, Nasaretyin amu ıwı asun igyi. Bulu ɔnɔsu ɔtɔɪpu ogyi. Ələbwe ofula akpənkpəntı, blı Bulu asun tumisu, Bulu mua anyankpusa féé ansıtə. 20 Anı Bulu igyi ahapu dehen pú wulu ahande bapu mu ha aha, baha mu lowu ıpən, da mu manta oyikpalihesu. 21 Tekı mugyi əha ání anılekı əkpa anıaa, əbéka le anı Israelfə nı. Nde eke sası əpá asun anfı leba. 22-23 Múa ıdun kuraa a, anıtə atsı aku bayə mu ntsan amu ası bakıenı, tame bumowun mu fuli

^{°24:12} Mútə ye 12 ıma nwulu dada amu akutə.

amυ. Βεε, bayowun Bulu-abɔpυ akʊ babla amú bɛɛ, ɔbʊ nkpa. Tɔá beyinki bɛbla anı lawa anı wanwan. 24 lnı sʊ anıtɔ akʊ ε basrı yɔ ntsan amʊ ası, bayowun mú fɛ alıá atsı amʊ bɛba bɛblı. Amú ɛ bʊmowun fuli amʊ. > >

25 Yesu lɛbla amú ɔbɛɛ, < Mlılemimla o! Mlı agywun tamayɔ agyuma ɔsasu. Nkalı igyi su mlımɔhɔ asun amuu Bulu ɔnɔsu atɔɪpu bɛblı tswı amu féésu gyi? 26 Mlımeyin mlıaa, ilehian ání Kristo (ɔha ání Bulu lada mu ofuli amu) obówun ıwıɔsın, asa obénya mu numnyam? > > 27 lnu Yesu lɛlɛ mu ıwı asun ání bɔwanlın wa Bulu asun wanlınhɛ amutɔ, tsu Mosesu bɔtu Bulu ɔnɔsu atɔɪpu amu féésu ası suna amú.

28 Brεá bowie wulu amuto boyo a, Yesu lobwε fe odetsun oyo ottne bamba. 29 Tamɛ abuopu amu bɛbla mu bɛɛ, < < Anı sı, owi lapon. Dı anı wa ndɛ. > > Mú su Yesu lɛbaı yo amú wa. 30 Brɛá budɛ ato gyi a, Yesu lɛlɛ bodobodo ipin, da Bulu ıpan. Muu olebiabia múto puha amú. 31 lnunu amú ansısu lɛtɪtı amú, bɛbı mu, tamɛ ɔlofwı si amú. 32 lnu bɛfıtɛ aba bɛɛ, < < Ansı mɛhıɛ gyi anı brɛ amuu anıa munyo anına, ɔdɛ anı asun bla, ɔdɛ Bulu asun wanlınhɛ amu ası lɛ suna anı amu? > >

33 Bokusu ιπυπυ yinki ba Yerusalem. Bɛba a, sumbi ayəpu duokun amu pú aha trahɛ bafia, 34 budɛblı bɛɛ, < < Lɛlɛ, anı Wie lakusu. Alalɛ ιwι ɔwan suna Simon! > >

35 Μύ sv aha abanyɔ amv ε bɛblı tɔá bayowun ɔkpatɔ. Tɔá bɔpvbι mv gyi bodobodo amvv oleye ha amύ amv.

Yesu lwiowanle Suna Mv Akasipv

(Mateo 28:16-20; Marko 16:14-18; Yohane 20:19-23; Gyumagyihɛ 1:6-

- 36 Aha abanyə amυ bυbυ mύsυ budetət alı Yesu onuto leba beltı amύ nsıne. Əlebli əbee, < < lwt ilwii mlt. > > p
- 37 Opuni letsii amύ, bɔwan. llɔbwɛ amύ fɛ fuli budewun. 38 lnυ Yesu lɛfitɛ amύ ɔbɛɛ, < Ntogyi su mlıdɛ ifu nya, mlıdɛ nwɛn gyi mlı kluntɔ alı? 39 Mlıkı mı ıbı, amlıkı mı ayabiası. Megyi mı onuto nı? Mlıkıta mı amlıkı. Fuli ma ɔyulu múa awu fɛ alıá mbu. > >
 - <mark>40</mark> Brεá ɔlɛblı asυn anfı ta a, ɔlɔpυ mυ ιbι pύ mυ ayabi suna amύ.
- Ansı lehte gyi amύ, asun amυ ε lowa amύ wanwan. Mύ su bumohogyi ání lele mu nt. lnu olefite amύ obee, < Mlibu atogyihe ku nft? > > 42 Beha mu iye tohe itin ku, 43 oloho mú, wt mú amύ ansito tnu.
- 14 lnυ ɔlɛbla amύ ɔbɛɛ, < < lnı gyi asun ání nɛbla mlı brɛá mbu mlı wa nı. Nɛ́bla mlı mbɛɛ, ilehian ání mı ιwı asun kugyikuá bɔwanlın wa Mose Mbla, Bulu ɔnɔsυ atɔɪpu nwulu pú Israelfɔ ιlu ɔwulutɔ fɛ́ɛ́ bɛ́ba mútɔ. > >
- 45 Inu olobwii amú agywun, ment bónu Bulu asun wanlınhε amu ası. 46 Dlebla amú ɔbɛɛ, < Bɔwanlın tswt bɛɛ, Kristo (ɔha amuu Bulu lada mu ofuli amu) amu obówun twtɔsın, wu; Bulu ɔbɔkusua mu mú εkε sası tsu afulitɔ. 47 Mú ɔma a, aha béda Bulu asun wanklaan amu ɔkan mı tdatɔ ha ɔmá féé bɛɛ budamli kluntɔ, fékt Bulu obési amú lakpan kie amú. Béfi mú ası tsu Yerusalem. 48 Mlıgyi mı adansıfɔ ha asun anfı nı. 49 Nɔ́pu ⊃ŋɛ Wankıhɛ amuu mı Sı lehtɛ yaı ha mlı amu sısı mlı. Mú su mlıtsia wulu anfıtɔ alıı yɔfun ɛkɛá ⊃ŋɛ Wankıhɛ amu obótsu ɔsusu ba bɛha mlı tumi. > >

Yesu Osusu Ya

(Marko 16:19-20; Gyumagyihɛ 1:9-11)

P**24:36** Olebli obee, < < lwi ilwii mli. > > ιma nwυlυ dada amυ akυto.

Brεά Yesu lɛblı asun anfı ta a, ɔlɛkpa amú dalı, bɔyɔ Betania wulutɔ. lnu olotsu ıbı fua, yula amú. 51 Brεá ɔdɛ amú yula a, mua amúnyɔ nsunɛ lɔwa ıfɔ wa bı, Bulu lotsu mu ya ɔsusu. 52 lnu bɛda akpawunu sum mu, bɔpu ansigyi kpɔnkpɔntı yinki yetsia Yerusalem. 53 Betsia yɔ Bulu ɔtswɛkpa ınu bregyibrɛ, yɛkanfu Bulu.

JHN - - NKO Book of John in the Nkonya Language of Ghana Yohane

Asun Wanklaan Ání Yohane Lowanlın

Yohane

Yoh.

Asun Wanklaan Ání

Yohane

Lowanlın

1

Proofread 03-07-09

Asa əyı lebelin a, Asun amu bu inu. Asun amu mua Bulu bu inu. Asun amu gyi Bulu.

Asun Ání lteha Nkpa

- 2 Asun amu mua Bulu bu unu asa əyı lebelin. 3 Musu Bulu lətsun bwe togyitə. Tətəətə ma ınuá Bulu ləbwe tsun mu əma. 4 Mutə nkpa itsu. Nkpa amu təpu wankı ba aha féé nı. 5 Wankı anfı təwankı okluntə, tame oklun məkugyi músu kı.
- Bulu lowa oyin okuá buteti mu Yohane^q sisi. 7 Oleba bebla aha wanki amu iwi asun, meni aha féé bóho asun amusu gyi. 8 Megyi Yohane onuto gyi wanki amu. Mu mú wanki amu iwi asun oleba bebla aha. 9 Oha amuu ogyi wanki onuto, otowanki ha ohagyioha amu oba oyito.

^{1:6} Asu Obopu Yohane

- 10 Obu oyı anfıtə. Musu Bulu lətsun bwε oyı, tame oyı anfıtə atsiapu bumebı mu. 11 Oleba mu onuto əmátə, tame mu pı buməhə mu.
- Tame əleha aha ání bəhə mu, hə mu gyi féé əkpa ání bubwe Bulu abi. 13 Amú Bulu abi bwe motsu ılıntə, nte nyankpusa apebwetə, nte oyin əwəlı əkpasu. Mboun Bulu onuto ləbwe amú mu abi.
- Asun amu lebemli nyankpusa, oletsia anuta. Awutalε pú anakwalı saan letsia muta. Anılowun mu numnyam. Mu Sı lawa mu numnyam amu, tsufε Obi akukunu akulε pε ogyi ha mu.
- Yohane lɛlɛ mu suna, tɔi tsu mu iwi ɔbɛɛ, < Oni iwi asun nɛbli mbɛɛ, < Oha amuu obuo mi ɔba amu dun mi, tsufɛ ɔbu inu asa bɔkwi mi > > ni.
- 16 Mυ awıtəlɛ ıtsə. lnı su ədɛ awıtəlɛ tsətsəətsə anfı wa ha anı féé nı. 17 Mosesu Bulu mbla amu na ılɛba, tamɛ ənəkwalı múa awıtəlɛ mú ına anı Wie Yesu Kristosu ılɛba. 18 Dhaa məkuwun Bulu kı. Obi əkukunu əkulɛ pɛ, mu onuto ogyi Bulu, otsie Əsı amu gyəpisu; Əsı amu tɛhıɛ kle mu asun amu, nkulɛ labla anı alıá Bulu gyi.

Asu Obopv Yohane Bulu Asvn Okanda

(Mateo 3:1-12; Marko 1:1-8; Luka 3:1-18)

19-20 Yudafə ahandε ání bubu Yerusalem bəwa Bulu igyi ahapu pú Lewifə Yohane wa bεε buyefıtε mu bεε, ma ogyi? Yohane mesi asuansu ŋain amú. Əlɛlɛ bla amú əbεε, < Megyi mıgyi Kristo, (əha amuu Bulu lada mu ofuli amu). > > 21 Bɛfıtɛ mu bɛɛ, < < Mumu fugyi ma? Fugyi Elia? > >

Olele mú ono obee, < < Megyi mιgyi Elia. > >

Betra fitε mu bεε, < < Fugyi Bulu ɔnɔsu ɔtɔιpu amuu ɔbéba amu? > >

O-o.>>

- 22 Mυυ befite mu bee, < < Ma fuhie fugyi? Bla anı, meni abéyebla aha amuu bowa anı amu. Nkalı fudebli tsu fu onuto ιwι? > >
- <mark>23</mark> Yohane lɔpʊ asʊn ání Bulu ɔnɔsʊ ɔtɔιpʊ Yesaia lɛblı tswı lɛ mứ ɔnɔ ɔbεɛ,
 - < < Mιgyi ɔha amυυ ɔdɛkplun dimbisu ɔbεε,
 - < Mlıtswii anı Wie ιkpa amυ ha mυ> amυ nı.>>
- 24-25 lnυ Farisifo akuá bowa Yohane wa ε bɛfutɛ mu bɛɛ, < < Nu megyi fugyi Kristo amu, megyi fugyi Elia ntɛ Bulu Onosu Otoupu amuu obéba amu ε a, ntogyi su fudɛ aha asu bo? > 26 Yohane lɛlɛ mú ono obɛɛ, < < Ntsu ndɛpubo aha asu, tamɛ oha oku bu mluto nfı, mlumeyin mu. 27 Mugyi oha ání obuo mu oba nu. Mmɔfun ání nésanku mu ntukuta ofɛ kpan. > >
- 28 Asun anfı féé leba Yordan ntsu obın Betania wuluto. Inu Yohane letsia bo aha asu nı.

Bulu Okufabi

- 29 Dyıkehe a, Yohane lowun ání Yesu na ɔba mu wa. Muu ɔlebla aha amu ɔbee, < Mlıkı, Bulu Okufabi amu ɔba a. Musu Bulu tɔtsun si ɔyıtɔ aha lakpan kie amú nı! 30 Mu ıwı asun neblı mbee, < Dku buo mı ɔba. Ddun mı, tsufe ɔbu ınu asa bɔkwıı mı > nı. 31 Mı onuto mmeyin mu, tame neba nde aha asu bɔ, menı Israelfɔ bébı ɔha ání ogyi. > >
- 32 Yohane leblı ɔbɛɛ, < Nowun ⊃ŋɛ Wankıhɛ amu lekplı tsu ɔsusu fɛ abrɔduma bogyonka musu. 33 Mı onuto mmeyin mu, tamɛ Bulu lɔwa mı ɔbɛɛ mba bɔpu ntsu bɔ aha asu. Mulebla mı ɔbɛɛ, < つha amuu fówun ⊃ŋɛ Wankıhɛ amu ɔbékplı tsu ɔsusu bogyonka musu amu ɔbɔ́pu ⊃ŋɛ Wankıhɛ amu bɔ aha asu nı. > 34 Nawun ání ılaba mútɔ. Mú su ndɛ mu ıwı adansıɛ gyi mbɛɛ, mugyi Bulu mu Bi amu

Yesu Akasıpu Agyankpapu

- 35 Mύ ɔyıkεhε a, Yohane mva mv akasıpv abanyɔ bɛsanki ba ınv.

 36 Brεá Yohane lowun Yesu dɛtsvn a, ɔlɛblı ɔbɛɛ, < < Mlıkı, Bulu

 Okufabi amv na ınv a. > >
- 37 Akasıpυ abanyə amu bonu asun anfı. Mú su bɛkpla buo Yesu.

 38 Yesu lɛdamli kı wun ání bυbuo mu. Μυυ ɔlɛfıtɛ amú ɔbɛɛ, < < Ntɔ mlɪdedunka? > >

Bεfitε mv bεε, < < Osunapv, nkvnv fvtsie? > >

- **39** Yesu lɛlɛ mứ ɔnɔ ɔbɛɛ, < <Mlıba bɛkι. > > Mứ sư ayin abanyɔ amu bobuo Yesu yɛkı mư otsiakpa. lbɔ́bwɛ fɛ ntupwɛ dɔnatɔ, betsia mu wa ta owi.
- Ayin amυυ bonu asun ání Yohane lɛblı tsu Yesu ıwı, bɛkpla buo Yesu amutɔ ɔkulɛ gyi Simon Petro mu pio Andrea. 41 Mú ɔma a, utɔ gyankpapuá Andrea lɔbwɛ gyi, oloyodunka mu pio Simon, bla mu ɔbɛɛ, < Anılawun Mesia. > (Mú ası gyi, < Kristo > >, ɔha amuu Bulu lada mu ofuli amu.) 42 lnu ɔlɛkpa Simon ba Yesu wa. Yesu lɛkı mu diin, ɔlɛblı ɔbɛɛ, < Fugyi Yohane mu bi Simon nı. Tsu ndɛ puya a, bɛ́tı fu Kefa. > > (Griki ɔblıtɔ < < Petro. > > Mú ası gyi, < < Buta. > >)

Filipo Mua Nataniel Tı

3 Ογι kɛhɛ a, Yesu lɔbwɛ ɔbɛɛ mɔ́yɔ Galilea ɔmátɔ, olowun Filipo. Mυυ ɔlɛbla Filipo ɔbɛɛ, < Buo mι. > 24 Filipo otsu Betsaida, Andrea mua Petro wulutɔ. 45 Filipo lowun Nataniel, ɔlɛbla mu ɔbɛɛ, < < Anılawun oyin amυυ Mose lɔwanlın mu ιwι asun wa Bulu mbla

¹1:41 Kristo igyi Griki ɔblι, Mesia ε igyi Hebri ɔblι.

amutə, Bulu ənəsu atəιpu amu ε bəwanlın mu ıwı asun amu. Mu ıda gyi Yesu. Mu sı gyi Yosef, otsu Nasaret wulutə. >>

46 Nataniel lɛfιtɛ mυ ɔbɛɛ, < < Itoyile kυ bétalı dalı tsu Nasaret wulutɔ? > >

Filipo lebla mυ σbεε, < < Ba afυbεκι. > >

- 47 Brεá Yesu lowun Nataniel ɔba mυ wa a, ɔlεblı ɔbεε,
- < < Israelyin onutonuto nı. Afunu kuku ma mutə. > >
 - <mark>48</mark> Nataniel lεfιtε Yesu ɔbεε, < < Nkalı lɔbwε fεbι mι? > >

Yesu lele mú ɔnɔ ɔbεɛ, < < Nowun fv breá fvbv pɔntɔ-oyi amv ası ınv, asa Filipo lebetı fv. > >

- 49 Nataniel lɛbla mυ ɔbɛɛ, < < Osunapυ, fugyi Bulu mu Bi Israel Owie amu nι. > >
- **50** Yesu lɛbla mu ɔbɛɛ, < < Alı amuu nabla fu mbɛɛ, nowun fu pɔntɔ-oyi amu ası amu su fahogyi? Fówun ofula ání ιdun ιπι. > >
- Yesu letra bla mυ ɔbɛɛ, < < ɔnɔkwalı ndɛ mlı bla, mlówun ání ɔsυsυ lafinki, Bulu-abɔpυ bυdɛ ɔsυsυ yɔ yinki ba Nyankpυsa-Mυ-Bi amυsυ. > >

2

Proofread 03-07-09

Okatsia Kana Wuluto

- Ekε sası a, betsia ɔka Kana wuluá ιbυ Galilea ɔmátɔ. Yesu mυ yin bυ ιnυ. 2 Βετι Yesu mυa mυ akasıpυ ε mύ ası. 3 Βrεά amύ nta lεta a, Yesu mυ yin lɛbla mυ ɔbɛɛ, < < Βυττα bυma nta. > >
- 4 Yesu lɛbla mu ɔbɛɛ, < < Amú yin, yɛ megyi mı asun igyi o! Mı brɛ mɔkunya fun. > >
 - 5 Mυ yin lεbla woyi amυtə asumpυ əbεε, < < Mlıbwε dınka

asungyiasun ání obébla mlısu. >>

- Wudafə butəfwi iwi amú amandie əkpasu. Mú su bəpu awundi akpənkpənkpənti asie yai woyi amutə. Yesu lebla inu asumpu amu əbεε, < Mlisa ntsu bula awundi amu féé. > Lele besa. Man pouring into jars|lb00135b.tif|span|JHN2:1-11|Louise Bass, The Bible Society, London|Asumpu amu besa bula awundi amu féé.|Yohane 2:7 lnu əlebla amú əbεε, < Mlisa iku ya nkesu əkipu amu. > Besa ya mu. Olebla amú ənə a, iladamli nta. Omeyin ətineá benya nta amu tsu. (Tamɛ asumpu amu mú buyin.) lnu əleti əka otsiapu amu ya itsetə, loyebla mu əbɛɛ, < Nta wanklaan əhagyiəha tegyankpa yai. Ni bonun mú ta asa butəpu múá ima ale ba. Tamɛ fu mú fapu wanklaan amu yai bəfun sei. > >
- 11 lnı gyi osuna gyankpapuá Yesu ləbwɛ nı. Ələbwɛ mύ Kana ání ιbυ Galilea əmátə, pulɛ mu numnyam əwan. llɛha mu akasıpu bəhə mu gyi.
- 12 lnı əma a, Yesu mua mu yin, mu apio pú mu akasıpu bəyə Kapernaum wulutə, yetsia ınu nke kpalobi.

Yesu Bulu Otswekpa Yo

(Mateo 21:12-13; Marko 11:15-17; Luka 19:45-46)

Breá nkeá Yudafə bópugyi Israelfəsu Katsun Nke lowie woyi ta a, Yesu lədu yə Yerusalem. 14 Ələyə Bulu ətswekpa amu wunsınesu yowun ání aha bude nnantswie, akufa pú abrəduma fe. Olowun aku ε butsie mpunuası bude kəba tse. 15 lnu ələbwe mplı, wie amútə, gya amúa mbwı amu féé dalı. Olowuwuta kəba atsepu amu mpunu da, da amú kəba saın. 16 Muu əlebla abrəduma afepu amu əbee, < Mlıle amú nfı! Mlımápu mı Sı woyitə bwe mlı ibia ogyikpa. > > 17 lnıá ıleba alı su a, mu akasıpu amu bekaın Bulu asun wanlınhe anfısu.

- < < Fv osumkpa amv asvn เhเะ igyi mเ asvnbogya. > >
- 18 Yudafə ahandε amu bɛba Yesu wa bɛfıtɛ mu bɛɛ, < < Osuna mɔmu fɔ́bwɛ pusuna anı ání Bulu tumitə fudɛ ını bwɛ? > >
- 19 Yesu lɛbla amύ ɔbεɛ, < < Mlıbwie Bulu ɔtswɛkpa anfı, nɔ́pu nkɛnsa yi mύ. > >
- 20 Yudafə ahandε amu bɛbla mu bɛɛ, < < Nfi aduana-sie (46) kɛkɛ bəpuyi obu anfı. Mú fu mú fɛɛ, fɔ́pu nkɛnsa yi mú? > >
- 21 Tame mu nyankpusa-oyi ıwı asun ədebli, megyi Bulu ətswekpa amu. 22 Breá Bulu ləkusua mu tsu afulitə əma a, mu akasıpu amu bekaın ání əlebli asun anfı. Mú su bəhə Bulu asun pú Yesu asun blihe amusu gyi.

Yesu Yin Nyankpusa Klunto

- Yesu lɔbwε osuna tsɔtsɔɔtsɔ Israelfɔsυ Katsun Nkε amutɔ brεá ɔbu Yerusalem, aha tsɔtsɔɔtsɔ bowun. Mú su bɔhɔ mu gyi. 24 Tamɛ Yesu mɔpu ansı dınka amúsu, tsufε oyin alıá amú fέξ bugyi.
- 25 Mehian ání ohaa obébla mu oha iwi asun, tsufe mu onuto oyin asun ání ibu nyankpusa klunto.

3

Proofread 03-07-09

Yesu Mva Nikodemo

- Yudafə əhanda əku letsia, butatı mu Nikodemo. Farisiyin ogyi.
- 2 Oleba Yesu wa εκε οκυ onye bebla mυ οbεε, < < Osunapυ, anıyin ání Bulu lowa fu sısı fe ato osunapu. Tsufe ohaa méetalı bwe osuna anfı fudebwe anfı, nı Bulu mobuo mu. > >
- 3 Yesu lɛlɛ mứ ɔnɔ ɔbɛɛ, < < ⊃nɔkwalı ndɛ fʊ bla, ɔhaa mɛ́εtalı nya Bulu ogyi iwie mʊsʊ, nkɛtı balakwıı mʊ.>>

4 Nikodemo lefite mυ ɔbɛɛ, < < Nkalı bélakwıı ɔha ání aladan? Obétalı sanki wie mυ yin iputɔ, ɔbélakwıı mυ? > >

Yesu lele mó ɔnɔ ɔbɛɛ, < < ɔnɔkwalı ndɛ fv bla. Nı bumelakwıı oku tsun ntsu múa Ͻηε Wankıhεtɔ a, ɔmɛ́etalı wie Bulu iwiegyi amutɔ. 6 Ͻyulu nkpa itsu nyankpusatɔ, ɔŋɛtɔ klɛ ε itsu Bulu Ͻηεtɔ. Μύ su máha mú ıwa fu wanwan ání nabla fu mbɛɛ, ilehian ání bélakwıı mlı. 8 Afu tɔtsun yɔ ɔtınɛá idekle. Futonu mú nka, tamɛ fumeyin ɔtınɛá itsu pú ɔtınɛá ıyɔ. Alı kɛn igyi ha ɔhagyiɔha ání bakwıı mu tsu Ͻηε amutɔ nı. > > s

9 Nikodemo lεfιτε mυ ɔbεε, < < Ngya ntɔ asυn nι? > >

Yesu lele mú ɔnɔ ɔbɛɛ, < <Israelfɔ osunapu yile fugyi, mú féé fumɔkunu asun anfı ası? 11 Ͻnɔkwalı ndɛ fu bla. Tɔá anıyin ıwı anıdɛtɔι tsu. Tɔá anılawun ε ıwı anıdɛ adansıɛ gyi, tamɛ mlıtamahɔ anı asun amu. 12 Nı nɛbla mlı tɔá ɪdɛ músu yɔ ɔyı anfıtɔ, mlımohogyi a, nkalı ɪbɔ́bwɛ nɛbla mlı tɔá ɪdɛ músu yɔ ɔsusu mboun mlóhogyi? 13 Ͻhaa mɔkudu yɔ ɔsusu ınu kı, nkɛtı Nyankpusa-Mu-Bi amuu olotsu ınu ba amu.

14 < Alı amυυ Mose ləpu kəbrı ıwə sian oyisu, tsu mú lu dimbisu unu amu a, alı kɛn ilehian ání bɛ́da Nyankpusa-Mu-Bi amu manta oyisu, tsu mú lu,^t 15 mɛnı əhagyiəha ání ələhə mu gyi obénya nkpa ání ıtamata nı. 16 Tsufɛ dwɛ Bulu lɛhıɛ dwɛ anyankpusa. Mú su ələpu mu Bi əkukunu əkulɛ pɛ amu ha, mɛnı əhagyiəha ání ələhə mu gyi omóowu, mboun obénya nkpa ání ıtamata. 17 Bulu məpu mu Bi amu sısı əyı anfıtə əbɛɛ, əba begyi aha asun, əha aha ıpən. Mboun əbɛɛ, əba bəhə aha nkpa.

s3:8 Ͻηε múa afu lelian aba Griki oblito.

t3:14 Mv oyikpalihesv sian ıwı asvn ədeblı.

18 < < Dha ání oloho mu Bi amu gyi lagyi asu. Dha ání omoho mu Bi amu gyi a, Bulu laha mu ιpon dodo, tsufe omoho mu Bi okule pe amu gyi. 19 Aliá obéha ιpon amu gyi, wankı amu laba oyıto, tame aha bodwe oklun dun wankı amu, tsufe lalahe abwepu bugyi.
20 Dhagyioha ání otobwe lalahe tolu wankı amu. Dtamakpukpe manta mú, tsufe ode ifu nya ání mu bwehe bélın owan. 21 Tame oha ání otobwe yile teha wankı amu towankı wulı musu, menı aha bówun ání Bulu ape odebwe. > >

Yesu Mva Asu Dbopv Yohane

- 22 lnι ɔma a, Yesu mva mv akasıpv bɛdalı Yerusalem yɔ Yudea ɔmátɔ. Betsia ιnv kpalobi, oletsia bɔ aha asu. 23 Alı brɛ amvtɔ a, Yohane ε dɛ aha asu bɔ Aenon nsaıntɔ, manta Salim wulu. Tsufɛ ntsu ıdada nsınɛ ınv. Aha betsia yɔ mv wa, oletsia bɔ amứ asu.
- 24 (Βυποκυηγα κιτα Yohane tswι obu alı brε amυtə.)
- 25 lwigyura iwi nwengyi ku leba Yohane akasipu pú Yudayin ɔku nsine. 26 lnu Yohane akasipu bɔyɔ mu wa yebla mu bee,
- < < Osunapυ, yεε fakaın oyin amυυ fua munyɔ mlıletsia Yordan bunkpa ɔbın, fegyi mu ıwı adansıε wanklaan amusu? ɔdε aha asu bɔ, aha féé budɛ mu wa yɔ. > >
- Yohane lele mύ ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Dhaa méɛtalı bwɛ tɔtɔ, nkɛtı Bulu laha mu ɔkpa. 28 Mlı onuto mlétalı gyi mı adansıɛ ání nɛbla mlı mbɛɛ, < Megyi mugyi Kristo amu, tamɛ Bulu lɔwa mı gya mu nkpa. > > 29 lnu ɔlɛha amú yebi ɔbɛɛ, < < Dka otsiapu bu mu ka. Dka otsiapu amu mu nyawie ε tetsia ɔka otsiakpa ınu, mɛnı ansı bégyi mu nı onu mu nyawie amu ɔmɛ. Alı kɛn ansı dɛ mı gyi sei nı. 30 Mı atumabi béta wie mu klɛtɔ. > >

Oha Ání Olotsu Ososo Ba

31 Oha amuu otsu osusu amu dun ohagyioha. Oha ání otsu osusu e gyi osususu oha. Osususu asun otebli, tame oha ání otsu osusu dun ohagyioha. 32 Otegyi toá alawun pú toá alanu iwi adansie, ohaa tamaho mu asun blihe. 33 Tame ohagyioha ání oloho mu asun blihesu gyi de músu si ání Bulu asun igyi onokwali. 34 Oha amuu Bulu lowa amu tele Bulu asun bli, tsufe Bulu topu Oŋe amu bula muto. 35 Osi amu todwe mu Bi amu, alapu tumi féé wa mu ibito. 36 Ohagyioha ání oloho mu Bi amu gyi bu nkpa ání itamata. Ohagyioha ání omoho mu gyi ma nkpa ání itamata. Bulu isubiti ε idin musu.

4

Proofread 03-07-09

Yesu Mva Samariayintse Okv

- Farisifɔ bonuá Yesu dε abuopυ nya, bɔ amύ asu dυn Yohane.
- <mark>2 (</mark>Tamε megyi Yesu onuto dε amύ bɔ. Μυ akasıpυ dε amύ bɔ.)
- Breá Yesu lebiá Farisifo amo banu ason anfi a, oledali Yudea omáto yinki yo Galilea omáto. 4 Tame ilehian ání obótson Samariafo osoloso.
- Yesu loyowie Sikar ání igyi Samaria wulu ιkutə. Wulu anfı bu manta əsulu kuá Yakob ləpuha mu bi Yosef bımbı amu. 6 lnu Yakob ibun bu nı. Əkpa amu bu ιfə. Μύ su Yesu lotsutsua obowie ınu a, ılapian mu. Μύ su oletsia ibun amu ası. Alı brɛ amutə a, ılabwɛ fɛ əpawisu.
- 7 lnυ a, Samariayintse ɔkυ lɛba ntsu ɔsakpa. Yesu lɔkυlı mυ ɔbɛɛ, < < Nobwii ιpa, ha mι ntsu annun. > > 8 Alι brɛ amυtɔ a, Yesu akasıpu bɔyɔ wulutɔ yɔhɔ atogyihɛ.
- **9** Yudafə butamapu ıbı da Samariafə nwε nun ntsu. Mú su ətsı amu lefıtε Yesu əbεε, < < Yudayin fugyi, mı ε Samariayintse ngyi. Nkalı

igyi sv fvdε mι ntsu kvlι?>>

- 10 Yesu lɛlɛ mứ ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Nι fuyin Bulu atokiehɛ pứ ɔha ání ɔdɛ fu ntsu kulı a, tɛkı fɔ́kulı mu, ɔbɛ́ha fu ntsuá uteha nkpa. > >
- 11 Otsı amu lebla mu ɔbεε, < < Anı sı, fumede ɔfe, ibun anfıtɔ ε bu oklu. Nkunu fénya ntsuá ıtɛha nkpa? 12 Fudun anı nain Yakob ání olokwi ibun anfı ha anı, mua mu abi pú amú mbwı bonun ntsu mútɔ? > >
- Yesu lele mú ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Dmɛwulı bélakıta ɔhagyiɔha ání otonun ibun anfıtɔ ntsu. 14 Tamɛ ɔhagyiɔha ání obónun ntsuá néha mu a, ɔmɛwulı méɛtra kıta mu εkɛkɛɛkɛ. Ntsu amuu néha mu amu ıbédamli ntsu ɔwɪkpa mutɔá ɪbélɪn ha nkpa ání ɪtamata. > >
- 15 Otsı amυ lebla mυ ɔbɛɛ, < < Anı sı, ha mı ntsu anfı kυ, menı ɔmɛwυlı méɛtra kıta mı, mméɛtra ba nfı ε bɛsa ntsu. > >
 - 16 Yesu lεbla mυ ͻbεε, < Yετι fυ klu amlıba.>
 - 17 Otsι amυ lεlε mύ ənə əbεε, << Mma oklu.>>

Yesu lebla mυ ɔbɛɛ, < < ɔnɔkwalı igyi fablı ání fυma oklu. <mark>18</mark> Tsufɛ fatsia aklu tse nu kı. Megyi fʊ klu gyi oyin amυυ fʊa mʊnyɔ mlına sei amʊ ε. Fawa ɔnɔkwalı. > >

- 19 Μυυ ətsı amu lebla mu əbɛɛ, < < Anı sı, nawun ání Bulu ənəsu ətəɪpu fugyi. 20 Anı anain Samariafə bosum Bulu ıbu anfısu, tamɛ mlı Yudafə mú mlıaa, Yerusalem koun lehian ání əhagyiəha obósum Bulu. > >
- Yesu lɛbla mu ɔbɛɛ, < < ɔtsı, hɔ mı asun anfısu gyi. Brɛ ku ıbɛ́ba ání aha bumɛ́ɛtra sum ɔsı amu ıbu anfısu ntɛ Yerusalem. 22 Mlı Samariafɔ mlumeyin ɔha ání mlıdesum. Anı Yudafɔ mu anıyin ɔha ání anıdesum, tsufɛ Yudafɔsu ına nkpahɔ lɛba ɔyıtɔ. 23 Brɛ ıba, ılafun ta ání Bulu asumpu anɔkwalıpu bósum ɔsı amu ɔŋɛtɔ pu ɔnɔkwalısu. Tsufɛ aha anfı odu ɔsı amu dedunka ɔbɛɛ, busum mu nı.

- <mark>24</mark> ວິກຸຍ Bulu gyi. Mú sv ilehian ání aha ání bvtosum mv bósum mv ວກຸຍເວ pú ວກວkwalເsv. > >
- 25 Otsι amυ lɛbla mυ ɔbɛɛ, < < Nyin ání Mesia^u, (ɔha amυυ Bulu lada mυ ofuli amυ) ɔbɛ́ba. Nι ɔba a, ɔbɛ́lɛ asungyiasun ası suna anı. > >
- **26** Mυυ Yesu lɛbla mu ɔbɛɛ, < < Mι anfι ndɛ fu asun bla anfι gyi Kristo amu nι. > >
- 27 lnυ akasıpu amu besanki tsu wulutə ba bətu amú. lləwa amú wanwan ání bawun Yesu mua ətsı bulu budetəι. Tame amútə əkuku metalı fite əbee, < < Ntə fudedunka tsu mu wa, nte ntogyi su fua ətsı amu mlıdetəι? > >
- 28 Otsı amυ lesi mυ ɔlɔ yaı ınυ, yinki yɔ wulutɔ yɛbla aha ɔbɛɛ,
 29 < Mlıba amlıbɛkı oyin ɔkυá alabla mı tɔá nabwɛ kı fɛ́ɛ́.
 Mlılahogyi mlıaa, megyi Kristo amυ nı? > > 30 Mứ sυ aha bɛdalı tsu wulu amυtɔ bɛkı Yesu.
 - 31 Alı bre amutə a, mu akasıpu amu bude mu kokoli bee, ogyi atə.
- 32 Tamε ɔlɛbla amú ɔbεε, < < Mbu tɔá négyi, mlumeyin mú ιwι kukuuku. > >
- 33 Mú sv akasıpv amv befite aba bεε, < < Ntε ɔkv labeha mv tɔkv alagyi?>>
- 34 Yesu lɛbla amú ɔbɛɛ, < Mι atogyihɛ gyi ání nóbwɛ tɔá ɔha amuu ɔlɔwa mι sısı amu ɔbɛɛ mbwɛ, ammɔ mú ɔnɔ. 35 Yɛ mlıtɛblı mlıaa, < Tsra ana pɛ ılasi ayo tınbı bófun? > Tamɛ ndɛ mlı bla mbɛɛ, mlıtsu ansı kı adɔbu amutɔ, ayo amu ılablı fun tın. 36 Budɛ mu atınpu akɔ ka dodo. Budɛ mú tın yaı ha nkpa ání ıtamata. Mú su ansı bégyi adupu múa atınpu amu féé ɛkɛwulɛ. 37 Mú su ɔnɔkwalı igyi

^u**4:25** Grikifə tetι Mesia bεε Kristo.

buteblı bee, < Oku todu, oku ε tetin. > 38 Nowa mlı mbee, mliyetin ayoá mlimoyo mú odukpa. Aha bamba loyo mú iwi agyuma, ilawa labi ha mlı. > >

- Samariafoá bubu wulu amuto tsotsootso boho Yesu gyi, adansıɛ amuu otsı amu legyi suna amú obɛɛ, < Alabla mı togyitoá nabwɛ mı nkpato féé> > amu su. 40 lnı su breá beba Yesu wa a, bokokoli mu bɛɛ, otsia amú wa. Yesu letsia ınu nkenyo.
 - 41 Yesu asun blιhε su Samariafo amu tsotsootso ε bεlaho mu gyi.
- 42 Bεbla ətsı amu bεε, < < Megyi fu asun amu su anıletra hə mu gyi ngya o. Anı onuto anılanu, anılawun ání lɛlɛ oyin anfı gyi əyıtə Nkpa ⊃həpu amu nı. > >

Ohande Oku Mu Bi Ulo Tsa

- Nkenyɔ amu ɔma a, Yesu lɛnatı yɔ Galilea ɔmátɔ. 44 (Tsufɛ mu onuto olowun blı ɔbɛɛ, < < Butamabu Bulu ɔnɔsu ɔtɔɪpu mu onuto ɔmátɔ. > >) 45 Brεá olowie Galilea a, ιnufɔ bɔhɔ mu atuu, tsufɛ amú onuto bɔyɔ Yerusalem Yudafɔsu Katsun Nkɛ amu ogyikpa. Mú su bowun tɔá ɔlɔbwɛ unu fɛ́ɛ.
- Yesu letra yinki yə Galilea əmátə, Kana wulutə. Ətune amuu əledamli ntsu bwe nta amu. Əmá əhande əku tsie Kapernaum wulutə. Əbu obi yinhe əkuá əda ədelə. He Breá əhande amu lonuá Yesu latsu Yudea ba Galilea a, olegya mu əkpa yokokoli mu əbee, mu bi yinhe lawu ta, əkplı ba Kapernaum, əbétsa mu ılə ha mu. He Yesu lebla mu əbee, < Mú su nı mlıməkuwun osuna a, mlıməhə mı gyi ekekeeke? > >
- **49** Omá shandε amυ lɛbla mυ sbɛɛ, < < Owie! Nι anι ayabi mɔwa ssa a, kebi amυ obówu. > >
 - <mark>50</mark> Yesu lεbla mυ ɔbεε, < < Yɔ! Fυ bi amυ obénya nkpa!>>

Oyin amυ lɔhɔ asun amυυ Yesu lɛbla mu amusu gyi, oleyinki ɔyɔ woyi. 51 Brɛá ɔyɔ a, mu asumpu bɛba befia mu, bla mu bɛɛ, < < Fu bi amu lanya nkpa. > >

<mark>52</mark> lnv əlefite amó breá ıwı ləwa mv ənlın. Bebla mv bee,

< < Owisu amu lesi mu igye ɔpa ɔdɔ-kulɛtɔ. > > 53 lnu a, ɔlɛkaın ání alı brɛ amutɔ kɛn Yesu lɛbla mu ɔbɛɛ, mu bi amu obénya nkpa nı. lnı su mua mu woyitɔfɔ fɛ́ε bɔhɔ Yesu gyi.

<mark>54</mark> ໄກເ gyi osuna nyວsເá Yesu lວbwε brεá olotsu Yudea ba Galilea ກເ.

5

Proofread 03-07-09

Tsukule Osinpu Oku Uo Tsa

Yerusalem. 2 Bɔpwɛ bunti wa wulu amv. Bokwi ibun kv manta bunti amv ɔkpa ɔnɔ kvá butɛtı mứ Akufa Ͻtsvnkpa. Butɛtı ibun amv Betesda Hebri ɔblɪtɔ. Beyi mbu anu bomli mứ. 3-4 Alɔpv tsɔtsɔɔtsɔ bubun ibun amv ası mbu anfɪtɔ. Amứtɔ akv bugyi ansibi abwiepv, abɔ pứ tsukulɛ asinpv. 5 Oyin ɔkvá alasin tsukulɛ nfi advasa-kwe (38) kɛkɛ da unv. 6 Brɛá Yesu lowun mv a, olowun ání alalɔ, dɪ unv wa ɔpá. Mứ sv ɔlɛfɪtɛ mv ɔbɛɛ, < Fvdekle fɛɛ, ɪwɪ ɪwa fv ɔnlɪn? > Jesus and Man at the Pool of Bethesda|WA03828b.tif|span|JHN5:1-11|Graham Wade, United Bible Societies, Nairobi|Yesu mva tsukulɛ osinpv amv nɪ.|Yohane 5:6

7 Tsukυlε osinpυ amυ lεlε mύ ɔnɔ ɔbεε, < Owie, nι bowuli ntsu

v**5:4** Mútə ye 4 bu nwulu dada amu akutə: *lbu nu bu ınu a, Bulu-əbəpu tobowuli ntsu amutə. lnı su butsie ınu bugyo mu. Tsufɛ nı əba bowuli mú a, fuá fegyankpa wie mútə a, futenya ılətsa.*

amυtɔ a, mma ɔha ání obótsu mι wa mútɔ. Nótsutsua ambɔbwε a, ɔkυ lagyankpa wie mútɔ dodo. > >

- **8** Yesu lεbla mυ ɔbεε, < < Kυsυ! Tsu fυ ɔklan, afυnatι! > >
- 9 lnunuunu oyin amu iwi lawa mu anlin, alakusu tsu mu aklan, wa nati bi.

Alı εkε amυ igyi Yudafə Əkpυnυ Ədakε. 10 Mú su Yudafə ahandε beka oyin amυυ Yesu latsa mu ılə amu ansıtə, blı bεε, < < Ndε igyi Əkpυnυ Ədakε. Anı mbla meha əkpa ání fɔ́sura fu əklan. > >

- 11 Olebla amύ obee, < < Oha amυυ oletsa mι ιlo amυ lebla mι obee, < Tsu fu oklan, afunatι. > > >
- 12 Μύ sv befite mv bee, < < Ma lebla fv ɔbee, fvtsu fv ɔklan afvnati? > >
- Oyin amu mebi əha ání əletsa mu ilə, tsufe aha buhie butsə inu, Yesu ləfwi wa amútə.
- 14 Dma a, Yesu loyowun mυ Bulu ɔtswɛkpa ιnυ. Μυυ ɔlɛbla mυ ɔbɛɛ, < Yɛɛ fawun ání ιwι lawa fu ɔnlın. Mátra bwɛ lakpan, mɛnι mύá ιdun ını mɛ́εba fusu. > >
- Oyin amυ leyebla Yudafə ahande amυ ɔbɛɛ, Yesu letsa mυ ιlə. lnıá Yesu de ntobi anfı odu bwe ɔkpυnυ ɔdake su a, Yudafə ahande amυ bɔwa mυ kpɛkpɛ bı. 17 Tamɛ Yesu lɛbla amύ ɔbɛɛ,
- < < Mι Sι mokusi agyuma yo. Mύ su mι ε mmokusi. > >
- 18 Mu asun blihe anfi su a, Yudafo ahande amu bekleá bómo mu okpagyiokpasu. Tsufe megyi okpunu odake mbla amu nkule tun su. Mboun olebli obee, mu si gyi Bulu, ilosuna ání mua Bulunyo bugyi keke.

Bulu Teha Mv Bi Amv Tumi

19 Yesu lεlε mύ ɔnɔ ɔbεε, < < ⊃nɔkwalı ndε mlı bla. Mı Bulu mυ Bi

anfi onuto mméetali bwe toto mi iwisu. Toá nowun ání mi Si debwe a, mú ntobwe. 20 Tsufe mi Si todwe mi, otosuna mi toá mu onuto odebwe féé. Iin! Ibówa mli wanwan ání obósuna mi múá idun ali.
21 Ali amuu mi Si tokusua aha tsu afulito, ha amú nkpa amu a, ali mi ε nteha aha ání ndekle nkpa ni. 22 Mi Si tamagyi asun ha ipon, tame alapu asungyi féé wa mi ibito, 23 meni ohagyioha obóbu mi fe aliá otobu mi Si amu. Oha ání otamabu mi tamabu mi Si amuu olopu mi sisi amu ε.

< < Dnokwalı ndɛ mlı bla mbɛɛ, ɔhagyiɔha ání otonu mı asun, otoho oha amuu olowa mı sısı amu gyi, bu nkpa ání ıtamata. Bulu méegyi mu asun, ha mu ıpon, tsufɛ aladalı lowuto ba nkpato dodo.
Dnokwalı ndɛ mlı bla. Brɛ ku ıba. Brɛ amu ılawuna fun ání aha ání bugyi fɛ aha wuhɛw bónu Bulu mu Bi amu omɛ. Amúá bonu mú bénya nkpa.
Tsufɛ mı Sı bu tumi, otɛha nkpa. Alı kɛn alaha mı anfı ngyi mu Bi anfı tumi, obɛɛ nha aha nkpa nı.
Alaha mı tumi obɛɛ, ngyi aha asun, tsufɛ mıgyi Nyankpusa-Mu-Bi amu nı.
Asun anfı máwa mlı wanwan. Brɛ ku ıba, afuli fɛ́ɛ bónu mı omɛ, op kusu.
Amúá bobwɛ yile bɛ́lakusu, nya nkpa ání ıtamata. Amúá bobwɛ lalahɛ a, négyi amú asun, ha amú ıpon. > >

30 < < Mmέεταlι bwε tɔtɔɔtɔ mι ιwιsυ. Asun ání nonu tsu mι Sι wa ntɔpugyi asun. Mú su ntegyi asun ɔnɔkwalısu nι. Tsufɛ ntamabwε tɔá mι onuto ndekle, mboun tɔá ɔha amuu ɔlɔwa mι sısı amu tekle. > >

Yesu lwi Adansie Wanklaan Agyipu

31 Yesu lɔyɔ músu blı ɔbεɛ, < Nι mι onuto negyi mι ιwι adansıε a, mlımɔʻɔhɔ mú ání ɔnɔkwalı igyi. ^x 32 Bulu ε tegyi mι ιwι adansıε.

x5:31 Mose mbla losuna ání aha abanyo ogyi adansıe.

[™]**5:25** Aha ání bawu ɔŋɛtɔ.

Nyin ání mi iwi adansie amou odegyi amo igyi ənəkwalı. 33 Mlılawa abi sısı Yohane. Alabla mlı ənəkwalı amo. 34 Mi mó a, mmehian anyankpusa adansie. Mboun nde mlı asun anfi bla, meni Bulu əbəhə mlı nkpa. 35 Yohane asun blihe ləbwe fe əkandieá idewankı. Mó su mlılotsula gyi mó ədwe kpalobi. 36 Mbu təá itegyi mi iwi adansie, idun Yohane kle amu. Agyuma amuu mi Sı lawa əbee, mbwe mə mó ənə, nde mó bwe amu de adansie gyi ání muləwa mi sısı. 37 Mi Sı amuu ələwa mi amu onuto lagyi mi iwi adansie. Mlıməkunu mu əme, mlıməkuwun mu e ki. 38 Mlıməhə mu asun wa mlı kluntə, tsufe mlıməhə mi amuu ələwa sısı amu gyi. 39 Mlıkıá mlénya nkpa ání itamata tsu Bulu asun wanlınhe amutə. Mó su mlı ansı lape, mlıde mó kası nı. Mi iwi adansie Bulu asun wanlınhe amu idegyi. 40 Tame mlılakina mi wa ba, meni mlénya nkpa amu.

41 < Mmededunka mbɛɛ, aha bʊkanfʊ mɪ, 42 tsufɛ nyin mlɪ dodo. Nyin ání mlɪtamadwɛ Bulu tsu mlɪ klʊntɔ. 43 Naba mɪ Sɪ ɪdatɔ, mlɪmɔhɔ mɪ. Tamɛ nɪ ɔha bamba ɔba mʊ onuto ɪwɪsʊ a, mlɔ́hɔ mʊ. 44 Mlɪtekleá mlɛ̃kanfʊ aba, tamɛ mlɪtamabɔ mbɔdıá Bulu ɔkʊlɛ pɛ amʊ ɔkanfʊ mlɪ. Nkalı ɪbɔ́bwɛ mlɔ́hɔ mɪ gyi? 45 Mlɪmákı mlɪaa, nɛ́lɛ mlɪ ɪla mɪ Sɪ ansɪtɔ. Mose amʊʊ mlɪ ansɪ ɪdɪn mʊsʊ mlɪaa, ɔbɔ́hɔ mlɪ nkpa amʊ mboun ɔbɛ́lɛ mlɪ ɪla Bulu ansɪtɔ nɪ. 46 Nɪ lɛlɛ mlɪlɔhɔ Mose asʊnsʊ gyi a, tɛkɪ mlɔ́hɔ mɪ asʊnsʊ gyi, tsufɛ mɪ ɪwɪ asʊn ɔlɔwanlɪn tswɪ. 47 Tamɛ ɪnɪá mlɪmɔhɔ tɔá ɔlɔwanlɪn tswɪsʊ gyi a, nkalı ɪbɔ́bwɛ mlɔ́hɔ mɪ asʊn blɪhɛsʊ gyi? > >

6

Proofread 03-07-09

Aha Mpιm-nu Atogyihε Ha

(Mateo 14:13-21; Marko 6:30-44; Luka 9:10-17)

- Int oma a, Yesu mva mv akasıpv befa Galilea opvá bvtett mý
 Tiberia amv yo mý obtn. 2 Odom betsia buo mv, tsufe ode alopv tsa
 wanwansv. 3 Mva akasıpv bodv yo okuku kvsv, yetsia ası tnv. 4 (Alı
 bre amvto a, Yudafo nkeá bópvgyi Israelfosv Katsvn Nke amv tlafvn
 ta.) 5 Inv Yesu lotsu ansı fva wun ání odom kponkpoonkpontı beba
 mv wa. Mvv oleftte Filipo obee, < Nkvnv abénya atogyihe ho ha
 aha anfı bégyi? > 6 (Yesu leblı asvn anfı pvso Filipo kı, tsufe oyin
 toá obóbwe dodo.)
- **7** Filipo lele mú ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Nι apυ tsra kwe ιkɔka hɔ atogyihɛ kuraa a, ιmɔ́ɔfun ání okugyiɔku obénya kpalobi gyi! > >
- 8 Simon Petro mu pio Andrea, ogyi akasıpu amutə əkulε lebla Yesu əbεε, 9 < < Oyimbi əku dε bodobodo apin putuputu anu pú ntsutso iye bwahε anyə. Tamɛ ntə ını bə́bwɛ aha tsətsəətsə anfı? > >
- 10 Yesu lɛbla mu akasıpu amu ɔbɛɛ, < Mlıha amú abutsiatsia ası. > Aha amu fɛ́ɛ betsia ufasu. Ayin ání bubu amútɔ bɔ́bwɛ fɛ mpum-nu (5,000). 11 Muu Yesu lɔhɔ bodobodo amu, da Bulu upan, ɔlɛha beye mú ha aha amuu butsie unu amu. Alı kɛn ɔlɔbwɛ ntsabi bwahɛ amu ε nı. Amútɔ okugyiɔku lenya alıá odekle. 12 Begyi mwɛ sian. Yesu lɛbla akasıpu amu ɔbɛɛ, < Mlıkula sianhɛ amu, mɛnı umɔ́ɔbwɛ atɔ yintahɛ. > 13 Lɛlɛ, bɔtɔsı sianhɛ amuu benya tsu bodobodo anu amutɔ amu. Uɔbula alakpa duanyɔ kɛkɛ.
- Aha amυ bowun osuna anfı Yesu labwɛ anfı. Mú su bɛblı bɛɛ, < < Lɛlɛ, oyin anfı gyi Bulu ɔnɔsu ɔtɔɪpu amυu bɔwanlın mu ıwı asun wa Bulu asuntɔ bɛɛ, ɔbɛ́ba ɔyıtɔ amu nı. > > 15 Yesu lowun ání aha amu babwɛ agywıın bɛɛ, bɛ́ba bɛkıta mu ɔwunlıntɔ yaı mu iwie. Mú su mu nkulɛ ɔlɛladu yɔ nkpa si amú.

Opusu Natu

(Mateo 14:22-33; Marko 6:45-52)

Breá owi ləpən a, Yesu akasıpı bekplı ba Galilea əpu ənə.

Owi lata, tame Yesu məkuyinki bətu amú. Mú su bədu wie əkluntə, budefa bəyə Kapernaum.

Bafu kpənkpəntı ku leba ıdetsun, əpu amu ləwa dabı.

Bafu kpənkpəntı ku leba ıdetsun, əpu amu ləwa dabı.

Bafu kpənkpəntı ku leba ıdetsun, əpu amu ləwa dabı.

Dafu bəyə amu bəyə amu bapla əklun amu yə fe maılı asa nte ana. lnu bowun ání Yesu na əpu amusu əba amú wa. Mú su ifu lekıta amú.

Dafu Tame Yesu lebla amú əbee, < < Mını, mlımánya ifu! > > 21 lnu bətsu mu wa əklun amutə ansigyisu. Ilətsutsua ıwankı amú a, əklun amu ılawie ətsubunə, ətine amuu bəyə amu.

Yesu Dunka

22 Ογικεhε a, ɔdɔm amυυ besi bubu ɔpu amu ɔbın unu amu bowun ání ɔklun kuku utra mɛlu unu. Múa tɛkı ulu unutɔ akasıpu amu bowie natı nı. Bowun ání Yesu mowie mútɔ asa bɛnatı. 23 Μύ ɔma a, nklun aku lotsu Tiberia wulutɔ bɛlu manta ɔtunɛ amuu begyi bodobodo amuu Yesu lɛda Bulu upan puha amú amu. 24 Odɔm amu bowun ání Yesu lanatı unu, mu akasıpu amu ε buma unu. Mú su bɔdu wie nklun amutɔ yɔ Kapernaum, budɛ Yesu dunka.

Bodobodoá lteha Nkpa

- 25 Brεá ɔdɔm amυ boyowun Yesu ntsu ɔbιn ιnυ a, bɛfιtɛ mυ bɛɛ, < < Osunapυ, brɛ mɔmυ fobowie nfι? > >
- 26 Yesu lɛbla amú ɔbɛɛ, < < ɔnɔkwalı ndɛ mlı bla. Megyi osuna amυυ ndɛbwɛ mlıdewun amυ sυ mlıgya mı ɔkpa. Mboun bodobodo amυυ nɛha mlı, mlılegyi mwɛ amυ sυ. 27 Mlımáwun ipian atogyihɛá iteyinta sυ. Mboun mlıwun ipian mύá ibétsia yɔ, ιbɛ́ha nkpa ání

ıtamata, ání mı, Nyankpυsa-Mυ-Bi anfı nέha mlı sv. Tsufε mı, mı Sı Bulu lahıε nsυ ání mbυ ɔkpa ha mύ. > >

- 28 Befite Yesu beε, < < Gyυma mɔmυ abwe isuna ání anide tɔá Bulu tekle bwε? > >
- 29 Yesu lɛlɛ mứ ɔnɔ ɔbɛɛ, < <Tɔá Bulu dekle ɔbɛɛ mlıbwɛ gyi, mlıhɔ mı anfı ɔlɔwa sısı anfı gyi. > >
- 30 lnυ bɛfitɛ Yesu bɛɛ, < <Osuna mɔmυ fɔ́bwɛ abówun, mɛnı abɔ́hɔ fu gyi? Ntɔ fɔ́bwɛ? 31 Anı anain begyi mana dimbi amusu. Bɔwanlın mu wa Bulu asun amutɔ bɛɛ, < Mose lɛha amu atɔá ilotsu ɔsusu ba begyi. > > >
- 32 Μυυ Yesu lɛbla amú ɔbɛɛ, < < Ͻnɔkwalı ndɛ mlı bla. Megyi Mose lɛha mlı atogyihɛ amυ tsu ɔsυsυ. Mι Sı lɛha mlı bodobodo onutonuto amυ tsu ɔsυsυ. 33 Tsufɛ bodobodoá Bulu tɛha gyi mı anfı natsu ɔsυsυ ba, nɛba bɛha ɔyıtɔ aha nkpa anfı. > >
- 34 Aha amυ bɛbla mυ bɛɛ, < < Owie, tsia ha anı bodobodo anfı bregyibrɛ, tsu sei puya. > >
- 35 Yesu lɛbla amú ɔbɛɛ, < Mıgyi bodobodo amuu ıtɛha nkpa amu nı. Akun mɛ́kıta ɔha ání ɔlɛba mı wa ɛkɛkɛɛkɛ. Əmɛwulı mɛ́kıta ɔha ání ɔlɔhɔ mı gyi ɛ ɛkɛkɛɛkɛ. 36 Fɛ alıá nɛbla mlı a, mlılawun mı, tamɛ mlımɔkuhɔ mı gyi bɔfun sei. 37 Ohagyiɔha ání Osı amu lɛha mı ɔbɛ́ba mı wa. Mméegya ɔhagyiɔha ání ɔlɛba mı wa. 38 Tsufɛ mmotsu ɔsusu ba mbɛɛ, nɛba bɔbwɛ tɔá ndekle. Mboun tɔá ɔha amuu ɔlɔwa mı sısı amu dekle ɔbwɛkpa nɛba. 39 Tɔá ɔha amuu ɔlɔwa mı sısı amu dekle gyi, aha amuu ɔlɔpuha mı amutɔ ɔkuku madalı mı ıbı. Mboun nkusua amu fɛ́e tsu afulitɔ ɛkɛ trahɛ amu. 40 Tɔá mı Sı amu tekle gyi, ɔhagyiɔha ání olowun mı, mu Bi anfı, hɔ mı gyi obénya nkpa ání utamata. Nɔśkusua mu tsu afulitɔ ɛkɛ trahɛ amu. > >
 - <mark>41-42</mark> lnιá Yesu lεblι ɔbεε, < < Mιgyi bodobodo amυυ notsu ɔsυsυ

ba amυ nι > > sυ a, Yudafə amυ bəwa mυ wunti bı. Bεε, < < Megyi Yosef mυ bi Yesu amυ nι? Anımeyin mυ sı mυa mυ yin? Əkpa məmυ su ədɛblı əbɛɛ, < Əsusu notsu nɛba? > > >

- 43 Yesu lɛbla amú ɔbɛɛ, < Mlısi wunti mlı wulɛwulɛ. 44 Dhaa méɛtalı ba mı wa, nkɛtı mı Sı amuu ɔlɔwa mı sısı amu lakpa mu ba mı. Mı ε nɔkusua mu tsu afulitɔ ɛkɛ trahɛ amu. 45 Bulu ɔnɔsu atɔɪpu amutɔ ɔku lɔwanlın tswı ɔbɛɛ, < Bulu obósuna aha fɛɛ́ atɔ. > Dhagyiɔha ání alanu mı Sı asun, kası mú tsu mu wa tɛba mı wa. 46 Dhaa mɔkuwun Dsı amu kı. Mı anfı notsu mu wa ba anfı nkulɛ lawın mu kı. 47 Dnɔkwalı ndɛ mlı bla. Dhagyiɔha ání ɔlɔhɔ mı gyi bu nkpa ání ɪtamata. 48 Mıgyi bodobodoá ɪtɛha nkpa nı. 49 lnıá mlı anain begyi mana dimbisu o a, amú fɛɛ́ bowu. 50 Tamɛ bodobodo anfı gyi múá ɪlatsu ɔsusu ba, mɛnɪ ɔhagyiɔha ání obégyi mú móowu nı. 51 Mıgyi bodobodo amuu ntɛha nkpa, natsu ɔsusu ba amu nı. Dhagyiɔha ání ogyi bodobodo amu ntɛha nkpa, omóowu ɛkɛkɛɛkɛ. Mı ɔyulu gyi bodobodo amu. Mú nesi ha, mɛnɪ ɔyɪtɔfɔ bénya nkpa nı. > >
- 52 lnυ Yudafə amu benya asun anfı Yesu lablı anfı ıwı əblə. Amú wulɛwulɛ begyi aba nwɛn bɛɛ, < Nkalı oyin anfı əbɛ́talı pu mu əyulu ha anı əbɛɛ, agyi? > >
- Yesu lɛbla amύ ɔbɛɛ, < Onɔkwalı ndɛ mlı bla. Nı mlımegyi mı, Nyankpusa-Mu-Bi anfı ɔyulu, nun mı obugya a, mlımá nkpa ání ıtamata kukuuku mlıtɔ. 54 Oha ání olegyi mı ɔyulu, nun mı obugya bu nkpa ání ıtamata. Nɔ́kusua mu tsu afulitɔ ɛkɛ trahɛ amu. 55 Tsufɛ mı ɔyulu igyi atogyihɛ onuto, mı obugya ε igyi atonunhɛ onuto.
- 56 Oha ání ogyi mι οχυίυ, nun mι obugya tsie mιτο, mι ε ntsie mυτο.
- 57 Mι Sι Ͻkιankpapυ amυ lɔwa mι sιsι. Mυ sυ mbυ nkpa. Mύ sυ fυá fegyi mι a, mι sυ fυ ε fυbυ nkpa. 58 Mιgyi bodobodo onutoá notsu

osusu ba nι. Mlι anain begyi mana, tamε bowu. Dha ání ogyi bodobodo anfι mú obétsia nkpa ání ιtamata. > >

59 Yesu lɛblı asun anfı brɛá ɔdɛ atɔ suna Kapernaum, Yudafɔ ofiakpa.

Nkpa Ání ltamata Asvn

- 60 Yesu abuopυ tsətsəətsə amutə aku bonu asun anfı a, bεblı bεε,
- < < Atosunahε anfι mứ bu ənlın o! Ma əbétalı hə mứ? > >
- 61 Yesu lowun ání mυ abuopυ amuto aku budewunti ání alablı alı su a, əlefite amú əbεε, < < Asun anfı lahan mlı? 62 Μυπυ nı mlowun Nyankpusa-Mυ-Bi amu əyə ətinεá olotsu ba mɛ, nkalı mlɔ́bwɛ?
- Bulu Əŋɛ amu teha nkpa. Nyankpusa əwunlın mú a, kpaalı igyi.
- Asun anfı nde mlı bla anfı itsu Əŋe amuu əteha nkpa amu wa,

 64 tame mlıtə aku buməhə mu gyi. >> Yesu lowun amúá buməhə
- mu gyi pú sha ání sbélε mu ha yai dodoodo. 65 Oletra bla amú sbεε,
- < < lnı sv nebla mlı mbee, əhaa méetalı ba mı wa, nketı mı Sı lakpa mv ba mı > nı.
- Tsu εkε amυ a, Yesu abuopυ amυ tsɔtsɔɔtsɔ beyinki mυ ɔma, bumɛtra buo mυ. 67 Mú su Yesu lɛfitɛ mu akasıpu duanyɔ amu ɔbɛɛ, < < Mlı ε mlıdekleá mléyinki mı ɔma loo? > >
- 68 Simon Petro lebla mυ οδεε, < < Owie, ma wa abόyɔ? Fυ wa asun ání ιτεha nkpa ání ιτamata bυ. 69 Anılahogyi, anılabı ání fugyi Oha Wankıhɛ amυυ fotsu Bulu wa amυ nι. > >
- 70 lnυ Yesu lɛbla amú ɔbɛɛ, < < Mlι aha duanyɔ nɛlɛ, tamɛ mlıtɔ oku gyi ɔbunsam! > > 71 (Simon Iskariot mu bi Yuda ɔdɛ a. Tsufɛ ogyi akasıpu duanyɔ amutɔ ɔkulɛ. Mu ɔbɛ́lɛ mu ha nı.)

Proofread 03-07-09

Yesu Mva Mv Apio Yinhe

1 Mứ ɔma a, Yesu letsia ki Galilea ɔmátɔ. Omekleá ɔbɔ́yɔ Yudea ɔmátɔ, tsufɛ Yudafɔ ahandɛ amu budɛ mu tɛ abumɔ mu. 2 Tamɛ Yudafɔ Kantankpatɔtsia Nkegyi lafun. 3 Mứ sư mu apio yinhɛ bɛbla mu bɛɛ, < Natı yɔ Yudea nkɛ amu ogyikpa, mɛnɪ fu abuopu amuu bubu unu amu ɛ bówun ofula ání fudɛbwɛ. 4 Dha ání odekleá aha bubı mu gyumagyihɛ tamaŋain uwı. lnuá fudɛ ntobiá igyi alı bwɛ a, wuna lɛ mứ suna, ɔyı fɛ́ɛ abuwun. > 5 (Mu apio amu kuraa bumɔhɔ mu gyi. Mứ su bɛbla mu alı nı.)

6 lnι sv Yesu lɛbla amú ɔbɛɛ, < <Breá nɔ́yɔ unv mɔkvnya fvn. Mlı mứ mlétalı yɔ unv bregyibre. 7 Ͻyıtɔfɔ bvmɛ́ɛtalı lu mlı, tamɛ mı mứ bvdɛ mı lu, tsufɛ ndɛ amú ıla lɛ. 8 Mlıyɔ nkɛ amvtɔ. Mı mứ mmɔkvnya yɔ, tsufɛ mı brɛ mɔkvfvn. > 9 Yesu lɛblı asvn anfı ta a, olesi tsia Galilea ɔmátɔ.

Yesu Kantankpatotsia Nkε Amυ Ogyikpa Yo

- 10 Tamε brεά Yesu apio amυ benatι yɔ nkε amυ ogyikpa a, mυ ε oleŋain ιwι yɔ ιnυ. 11 Yudafɔ ahandɛ amυ bodunka mυ nkε amυ ogyikpa, budɛ aha futɛ bɛɛ, < < Oyin amυ mɛ? > >
- 12 Odom amυ bɛblı asun tsɔtsɔɔtsɔ nklobitɔ tsu Yesu ιwι. Akυ bɛɛ, < < Oha wanklaan ogyi. > > Akυ ε bɛɛ, < < Ekɛkɛɛkɛ, ɔdɛ aha mlɛ. > > 13 Tamɛ amútɔ ɔhaa mɛtalı blı mυ ιwι asun kυklυ aha abunu, tsufɛ bυdɛ Yudafɔ ahandɛ amυ ifu nya.
- 14 Brεá bowie nkε amυ nsınε a, Yesu lɔdυ wie Bulu ɔtswɛkpa wunsınɛsυ ınυ yefi atɔ suna ası. 15 Mυ atosunahɛ lobwie Yudafɔ ahandɛ amυ ɔnɔ. Μύ sυ bɛfɪtɛ aba bɛɛ, < < Oyin anfı mɔkυkası ɔwυlu yɔ nkpa. Nkalı ılɔbwɛ asa ɔlɛbı ɔwυlυ alı? > >

- 16 Yesu lele mứ ɔnɔ ɔbɛɛ, < Megyi mi wa atosunahɛ anfi itsu. Itsu Bulu wa. Mulɔwa mi sisi. 17 Ni ɔku dekleá ɔbɔ́bwɛ Bulu apɛ a, obówun ni atosunahɛ anfi itsu mi wa ntɛ Bulu wa. 18 Oha ání ɔdɛ mu onuto asun bli dɛ mu numnyam dunka. Tamɛ ni ɔku todunka numnyam ha ɔha ání ɔlɔwa mu sisi a, ɔnɔkwalıpu ɔha amu gyi. Otamawa afunu. 19 Yɛ Mose lɔpu mbla amu ba mli a? Tamɛ mlitɔ ɔkuku mɛdɛ músu gyi. Ntogyi su mlidekleá mlɔ́mɔ mi? > >
- 20 lnυ odom amυ bɛbla mυ bɛɛ, < < Oŋɛ lalahɛ bυ fυtɔ! Ma dekleá obómɔ fυ? > >
- Yesu lɛbla amú ɔbɛɛ, < Ofula kulɛ pɛ nɔbwɛ ɔkpunu ɔdakɛ, mlı fɛ́e ɔnɔ lobwie mlı. 22 Mose lɔwa mbla ha mlı ɔbɛɛ, mlıtın kete. (lbu mútɔá megyi Mose lɔtsɔ kete tın, mlı anain lefi mú ası.) Yɛ mú su mlıtɛtın aha kete ɔkpunu ɔdakɛ nı a? 23 Nı mlıdɛ kete tın ɔkpunu ɔdakɛ, mɛnı mlımɔ́ɔkusu lu Mose mbla amusu a, ntogyi su mlılanya ɔblɔ mısu mlıaa, natsa nyankpusa kɛın ɔkpunu ɔdakɛ? 24 Mlıyɔ asuntɔ wanklaan, asa amlıha ıpɔn. Mlıpu ɔnɔkwalı gyi asun. > >

Yesu lwi Nwengyi

- 25 Yerusalemfɔ akʊ bɛfitɛ amú ιwι bɛɛ, < < Megyi oyin anfı Yudafɔ ahandɛ bʊdedunka abʊmɔ nı? 26 Megyi mʊ lu ahatɔ ɔdɛtɔı, amútɔ ɔkʊkʊ mɛkpla mʊ a? Ntɛ ılawankı amú ání mʊgyi Kristo, (ɔha amʊʊ Bulu lada mʊ ofuli amʊ) nı? 27 Oyin anfı mú a, anı fɛ́ɛ anıyin ɔtɪnɛá otsu, tamɛ nı Kristo amʊ ɔba a, ɔhaa mɛ́ɛbı ɔtɪnɛá otsu. > >
- 28 Brεá Yesu bu músu ɔdɛ atɔ amu suna Bulu ɔtswɛkpa wunsınɛsu ınu a, olotsu ɔnɔ fua blı ɔbɛɛ, < Mlıyin mı, mlıyin ɔtınɛá notsu, tamɛ megyi mı onuto tumisu nɛba. Ͻnɔkwalıpu ɔha amuu ɔlɔwa mı sısı amu gyi. Mlımeyin mu. 29 Tamɛ mı mú nyin mu, tsufɛ mulɔwa mı sısı. Mu wa notsu ba. > >

30 lnv bekle abvkıta mv, tamε bvməpv ıbı da mv, tsufε mv brε məkufun. 31 Tamε amútə aha tsətsəətsə bəhə mv gyi. Mú sv befitε bεε < < Nı Kristo amv əba a, əbétalı bwε osuna dvn mú anfı oyin anfı dɛbwε? > >

Bowa Βεε Βυκιτα Yesu

- Brεá Farisifo amυ bonuá odom amυ budε Yesu ιωι asun blu nklobito a, amúa Bulu igyi ahapu dehen amυ bowa Bulu otswekpa agyopu beε bukıta Yesu. 33 lnı su Yesu lebla amú obee, < llasi nke kpalobi pe nétsia mlı wa. Μύ oma a, néyinki yo oha amuu olowa mı sısı amu wa. 34 Mlódunka mı, tamɛ mlımóowun mı. Mlımɛ́etalı ba otınɛá mbu ε εκεκεεκε.>>
- 35 Yudafə ahandε amu bɛfitɛ aba bɛɛ, < Nkunu oyin anfı obótu okpa yə, su abódunka mu anımóowun mu? Ntɛ odekleá ɔbɔ́yɔ Grikifɔ awulu amuu anı pı badasaın yə músu amusu, ntɛ obóyosuna Grikifɔ amu atɔ? 36 Asun anfı ɔdɛblı ε ası mɛ? ɔbɛɛ, < Mlódunka mı, tamɛ mlımóowun mı. Mlımɛ́ɛtalı ba ɔtınɛá mbu ε. > > >

Nkpa Ntsu

- 37 Nkε amυ εkε trahεá igyi εkε titriu a, Yesu lɔkυsυ lu kplυn blı ɔbεε, < Nı ɔmεwυlı dε ɔkυ a, ɔba mı wa obónun ntsu.
- 38 Ohagyioha ání oloho mi gyi a, < Nkpa ntsu bówi dali muto. > Ali bowanlin wa Bulu asun amuto ni. > > 39 (Ͻηε Wankihε amuu Bulu obéha aha ání bóho mu gyi amu iwi asun odebli. Ali brε amuto a, Ͻηε Wankihε amu mokunya ba, tsufε Bulu mokunya wa Yesu numnyam.)

Aha Amuto Leye

Brεá odom amυ bonu Yesu asun blihε anfi a, amúto aku bebli bεε, < < Lele, Bulu onosu otoipu amuu anidε mu okpa ki amu ni. > >

Akυ ε bεε, < < Kristo amυ nι! > > Tamε amύtə akυ ε bεblı bεε, < < Yε megyi Galilea əmátə Kristo amυ obótsu o. 42 Bəwanlın wa Bulu asun amutə bεε, Owie Dawid abusuantə Kristo amυ əbédalı tsu. Bókwu mu Betlehem, Dawid wulutə. > > 43 lna Yesu ιwι asun anfı su ıkulɛbwɛ metsia amútə. 44 Amútə aku bekle abukıta Yesu, tamɛ əhaa məpu ıbı da mu.

Yesu Máhogyi

- 45 Oma-oma a, Bulu otswekpa agyopu amuu bowa sumbi amu besanki ba Bulu igyi ahapu dehen pú Farisifo amu wa. Befute agyopu amu bee, < Ntogyi su mlumekuta mu ba? > >
 - <mark>46</mark> Βεlε mứ ɔnɔ bεε, < < Dhaa mɔkυtɔι fε oyin anfı kı! > >
 - 47 Farisifə amv befite amv bee, < Mv sv oyin amv lamle mlı ε .
- <mark>48 Mlılawun əhande nte Farisiyin əku lahə mu gyi kı? 49 Ekekeeke!</mark> Ədəm anfı bumeyin Mose mbla amu ıwı tətə. Mú su Bulu əlwu amύ.>>
- 50 lnυ Farisifo amuto okule, ogyi Nikodemo amuu oloyo Yesu wa onye amu lefute amú obee, 51 < < Anı mbla leha okpa ání abéha oku ιροπ asa abéfute mu onoto asun nu? > >
- **52** Befite mu bee, < Galileayin fu ε fugyi? Ki Bulu asun amuto wanklaan. Fówun ání Bulu ɔnɔsu ɔtɔipu ɔkukuuku móotsu Galilea ɔmátɔ. > > 53 [lnu amú féé benati yɔ woyitɔ.

8

Proofread 03-07-09

Otsi Oku Mbuato Pú Mu Kita

Breá aha amu bedasaın a, Yesu lodu yo Nfo-nyibu amusu^y. 2 Mú oyıkehe bake a, oleyinki ba Bulu otswekpa wunsınesu ınu. Aha amu féé beba mu wa. Mú su oletsia ası, olefi ası ode amú ato suna. 3 Breá odetoi a, Farisifo pú Mose mbla asunapu amu bekpa otsı okuá bakıta mu, ode mbua to ba belii amú ansito. 4 Muu bebla Yesu bee, < Osunapu, bakıta otsı anfı mbua otokpa. 5 Mose Mbla amu lebli obee, ada atsı anfı odu abwi mo. Nkalı fudebli tsu asun anfı ıwı? > > 6 Asunkle su befite mu asun anfı, abuyoto mu ha ahande. Inu Yesu lobun, pu osrebi ode ato wanlın osuluto.

7 Breá butra bude asun amu fite pla a, olobwii tsia, bla amú ɔbεɛ, < < Mlitɔ ɔha ání ɔmɔkubwɛ lakpan ki ogyankpa da ɔtsi anfi ibwi. > > 8 Dlɛbli mú ali a, oleyinki bun ɔdɛ mu atɔ wanlın ɔsulutɔ.

9 Breá aha amu bonu mu asun anfi a, bɔwa natı ikulɛ-kulɛ bi, tsu ahandɛsu bɔtu nyebisu. Ilebesi Yesu mua ɔtsi amu nkulɛ ɔbun nsınɛ ınu.

10 Yesu lobwii tsia, ɔlɛfitɛ ɔtsi amu ɔbɛɛ, < < ɔtsi, nki aha amu mɛ? ɔkuku mesian ání ɔbéha fu ɪpɔn? > >

אטנו amu lele mú כחס סטני, <Owie! Okuku meha mı ıpon o! > Muu Yesu lebla mu obɛɛ, < lbu ale! Mı ɛ mméɛha fu ıpon! Natı, mátra bwɛ lakpan. > > $]^z$

Dyito Wanki

12 lnι ɔma a, Yesu leyinki bla Farisifɔ amυ ɔbεε, < < Mıgyi ɔyıtɔ wankı nı. Dhagyiɔha ání obuo mı obénya wankıá ιbέha mυ nkpa, oméesin okluntɔ εkεkεεkε. > >

<mark>13</mark> lnυ a, Farisifə amυ bεbla mυ bεε, << Nfəlı tamakanfυ mυ ιωι.

y**8:1** *Nfɔ-nyibv* igyi obubwi kvá ıbv manta Yerusalem, bvtɛtı mứ Olifbv.

^z**7:53--8:11** lma Grikifə nwulu dada amu akutə.

Fumakublı tata.>>

- 14 Yesu lebla amú ɔbɛɛ, < Nι mι onuto ndɛ mι ιwι adansιε gyi o a, ɔnɔkwalı igyi. Tsufɛ mι mú nyin ɔtιnɛá notsu pú ɔtιnɛá nɔyɔ. Tamɛ mlımeyin ɔtιnɛá notsu pú ɔtιnɛá nɔyɔ. 15 Anyankpusa asungyi ɔkpasu mlıtegyi asun tsun, tamɛ mι mú ntamagyi ɔhaa asun. 16 Nι negyi asun o a, ɔnɔkwalı ɔkpasu negyi mú tsun. Tsufɛ megyi mı nkulɛ tegyi mú. Mıa mı Sı amuu ɔlɔwa mı sısı amu nyɔ tegyi mú.
- Bowanlın wa mlı onuto Mbla amuto bɛɛ, < Nı adansıfo abanyo bɛblı asun kuakulɛ a, amú asun ıbu múto.> 18 Mı onuto ntegyi mı ıwı adansıɛ. Mı Sı lowa mı sısı. Mu ϵ otegyi mı ıwı adansıɛ.>>
 - **19** Βεfιτε mυ bεε, < < Νκυηυ fυ sι bυ? > >

Yesu lɛlɛ mứ ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Mlımeyin mı wanklaan, mlımeyin mı Sı amυ ε. Nı mlıyin mı wanklaan a, tɛkı mlɛ́bı mı Sı amυ ε. > >

20 Yesu leblı asun anfı breá ode ato suna Bulu otswekpa tswitswiadaka otsiakpa. Tame ohaa mekita mu, tsufe mu bre mokunya fun.

Yesu Osvsvyo

- **21** Yesu lɛtra bla amύ ɔbɛɛ, < < Mι mύ nɔyɔ. Mlódunka mι. Mlówu wa mlı lakpantɔ. Mlımɛ́ɛtalı ba ɔtɪnɛá nɔyɔ. > >
- 22 Yudafə ahandε amu befite bee, < < Mə əbəmə mu iwi, su ədebli əbee, mliméetali ba ətineá nəyə? > >
- 23 Yesu lɛlɛ mú ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Mlı mú mlotsu ɔyı anfıtɔ, tamɛ mı mú notsu ɔsʊsʊ. Ͻyı anfıtɔfɔ mlıgyi. Mmegyi ɔyı anfıtɔyin mı mú ngyi. 24 Mú sʊ ndɛ mlı bla mbɛɛ, mlówu wa mlı lakpantɔ nı. Mlówu wa mlı lakpantɔ, nı mlımohogyi ání < Mıgyi ɔha amʊʊ mbɛɛ ngyi amʊ. > > >
 - <mark>25</mark> Βεfιtε mυ bεε, <<Fυgyi ma?>>

Yesu lebla amύ σbεε, < < Oha amυυ ntebla mlı yaı mbee, ngyi amυ

ken ntra nde mlı bla a. 26 Mbu asun tsətsəətsəá neblı tsu mlı ıwı puha mlı pən. Tame ənəkwalıpu əha amuu ələwa mı sısı amu gyi. Asun ání nonu tsu mu wa nde mlı əyıtəfə bla. >>

27 lmɔwankı amύá mu Sı amuu ɔbu ɔsusu amu ıwı asun ɔdɛ amύ bla. 28 Mú su Yesu lɛbla amú ɔbɛɛ, < Nı mlɛda Nyankpusa-Mu-Bi amu manta oyikpalihɛsu, tsu mu lu a, mlówun ání < Mıgyi ɔha amuu mbɛɛ ngyi > amu. Mlɛ́biá ntamabwɛ tɔtɔɔtɔ mı onuto tumitɔ. Múá mı Sı lɔpuwa mı ɔnɔ ntɛblı. 29 Dha amuu ɔlɔwa mı sısı amu buo mı. Dmɔkuyinki mı ɔma, tsufɛ tɔá itegyi mu ansı ntɔbwɛ bregyibrɛ. > > 30 lnu aha amuu bonu mu asun anfıtɔ tsɔtsɔɔtsɔ bɔhɔ mu gyi.

Abraham Abi-aná

- 31 Yesu lɛbla Yudafə amυυ bəhə mu gyi amυ əbɛɛ, < < Nı mlobuo mı atosunahɛ a, mlıgyi mı akasıpu lɛlɛ. 32 Mlɛ́bı ənəkwalı amυ. Ənəkwalı amu ıbɛ́ha mlégyi ιwι. > >
- 33 Bεblι bεε, < < Abraham abi-aná anıgyi. Anıməkubwε əhaa nkpábi kı. Μύ ntogyi su fudε anı bla fεε, < Mlégyi ιwι? > > >
- Yesu lɛlɛ mú ɔnɔ ɔbɛɛ, < < ɔnɔkwalı ndɛ mlı bla. Əhagyiɔha ání ɔtɔbwɛ lakpan a, ogyi lakpan ɔkpábi. 35 Okpábi tamatsia mu wie woyitɔ yɔ, obi tetsia mu sı woyitɔ yɔ. 36 Mú su nı Bulu mu Bi amu ɔha mlegyi ιwι a, mumu mlılagyi ιwι fɛ́ε. 37 Nyin ání Abraham abianá mlıgyi, tamɛ mlıdekleá mlɔ́mɔ mı, tsufɛ mlımɔhɔ mı atosunahɛ. 38 Tɔá nowun tsu mı Sı wa ndɛblı. Mlı ε asun ání mlılonu tsu mlı sı wasu mlıdegyi. > >
 - <mark>39</mark> Βεbla mυ bεε, << Anι sι gyi Abraham.>>

Yesu lɛbla amú ɔbɛɛ, < < Nι Abraham abi mlıgyi a, tɛkı mlı bwɛhɛ lɛlıan Abraham. 40 Mlıdekleá mlɔ́mɔ mı, tsufɛ ndɛ mlı ɔnɔkwalıá nonu tsu Bulu wa bla. Abraham mɔbwɛ alı! 41 Mlı sı bwɛhɛ

mlidebwe.>>

Bεbla Yesu bεε, < < Megyi mbυa bɔtɔ kwιι anı. Bulu onuto gyi anı Sı. Anımá ɔsı ɔkυkυ tsıa mυtɔ. > >

Yesu lebla amú ɔbɛɛ, < < Nι mlι Sı gyi Bulu a, tekı mlıtɔdwɛ mı, tsufɛ mu wa notsu ba. Mulɔwa mı sısı. Megyi mı onuto tumitɔ nɛba.

Ntogyi su mlımedɛ mı asun blıhɛ ası nu? Mlımedɛ mú ası nu, tsufɛ mı asun dɛ mlı asutɔ wɔ. 44 Obunsam gyi mlı sı. Mú su mlıtekleá mlɔ́bwɛ tɔá mlı sı tekle. Aha ɔmɔpu ogyi tsu nfiası. Otamabuo ɔnɔkwalı. Mú su ɔnɔkwalı kuku ıma mutɔ. Nı ɔwa afunu a, mu tsiatɔ ɔwan ɔdɛlɛ, tsufɛ ofunupu ogyi. Mugyi afunupu fɛ́ɛ ɔsɪ nı. 45 Tamɛ ntɛblı ɔnɔkwalı. Mú su mlıtamahɔ mı asunsu gyi nı. 46 Mlıtɔ ma ɔbɛtalı suna ánı lakpan ɔbwɛpu ngyi? Nı ndɛ ɔnɔkwalı blı a, mu ntogyi mlımɔ́ɔhɔ mı gyi? 47 Oha ánı otsu Bulu wa tɛyaa asu nu mu asun. Mlı mu mlımotsu mu wa. Mu su mlıtamayaa asu nu mu asun nı. > >

Yesu Mua Nanain Abraham

- 48 Yudafə amυ bɛbla mυ bɛɛ, < < Nı ablı anıaa, Samariayin fugyi, ɔŋɛ lalahɛ bʊ fʊtɔ a, anılawa afunu? > >
- Yesu lɛbla amᡠ ɔbɛɛ, < < Ͻŋɛ lalahɛ ma mɪtɔ. Ntobu mɪ Sɪ, tamɛ mlı mᡠ mlıtamabu mɪ. 50 Mmɛdɛ mɪ ɪwɪ numnyam wa. Əha ɔkʊ bʊ ɪnʊá ɔdɛ mᡠ dunka ha mɪ. Mʊgyi asʊn ogyipʊ wanklaan amʊ nɪ. 51 Ͻnɔkwalı ndɛ mlı bla. Əhagyiɔha ání otegyi mɪ atosunahɛsʊ
- 51 Onokwalı ndε mlı bla. Ohagyioha ání otegyi mı atosunahεsυ omóowu εκεκεεκε. > >
- 52 lnυ Yudafə amu bɛbla mu bɛɛ, < Sei anfı mú a, anılawun ání lɛlɛ ɔŋɛ lalahɛ bu futə! Abraham mua Bulu ɔnɔsυ atɔɪpu amu bawu. Tamɛ fu mú fudɛblı fɛɛ, ɔhagyiɔha ání otegyi fu atosunahɛsu omóowu ɛkɛkɛɛkɛ. 53 Anı nain Abraham lowu. Fukı fɛɛ fudun mu? Bulu ɔnɔsu

atoιpu amu ε bowu. Nkalı fudε fu ıwı kı? > >

- Yesu lɛlɛ mứ ɔnɔ ɔbɛɛ, < <Nι nɔwa mι ιwι numnyam a, kpaalı igyi. Mι Sı gyi ɔha ání ɔtɔwa mι numnyam. Mu mlɪdɛblɪ mlɪaa, ogyi mlɪ Bulu nɪ. 55 lbu mútɔá mlɪmeyin mu, tamɛ mɪ mú nyin mu. Nɪ nɛblɪ mbɛɛ mmeyin mu a, nabwɛ ofunupu fɛ mlɪ. Mɪ mú nyin mu, ntegyi mu asunsu. 56 Mlɪ nain Abraham lenya ansigyi ání mówun mɪ babı. Olowun mú ɛ, ansɪ legyi mu. > >
- **57** Yudafə amu bɛbla mu bɛɛ, < < Fuməkuhə nfi aduenu (50) kuraa, mú fɛɛ fətu Abraham? > >
- **58** Yesu lɛbla amứ ɔbɛɛ, < < Ͻnɔkwalı ndɛ mlı bla. Mbu ınu asa bɔkwu Abraham. > >
- Yesu lenya blι alı pɛ, aha amu bɔkula abwi bɛɛ abutswı da mu mɔ. Tamɛ Yesu lɔbwɛ hıɛɛ, dalı Bulu ɔtswɛkpa wunsınɛsu ınu.

9

Proofread 03-07-09

Ansibi Obwiepu Oku Tsa

- 1 Ekε ɔkυ Yesu mua mu akasıpu buna ɔkpatɔ, bowun oyin ɔkuá bɔkwıı mu ansibi obwiepu. 2 Yesu akasıpu amu bɛfıtɛ mu bɛɛ, < < Osunapu, ma lakpan su bɔkwıı oyin anfı ansibi obwiepu? Mu onuto lakpan su loo, ntɛ mu akwııpu? > >
- 3 Yesu lele mú ɔnɔ ɔbɛɛ, < Megyi mu nte mu akwupu lakpan su bɔkwu mu ansibi obwiepu. Mboun alıá Bulu ɔbéle mu tumi suna tsun mu ılɔ amutɔ su. 4 llasi kpalobi owi ɔbéta. Dhaa méɛtalı tra yɔ agyuma. Mú su ilehian ání abɔ́yɔ agyuma amuu ɔha amuu ɔlɔwa mu sısı amu lɔwa mı ɔbɛɛ nyɔ amu. 5 lnıá nenya mbu ɔyı anfıtɔ a, mıgyi ɔyı anfıtɔ wankı. > >

- Brεά Yesu lɛbla amύ asun anfı ta a, olotu atsunɔ tswı ɔsulutɔ, olɔpu osrebi tsıa ısı, tıtı mύ tan ansibi obwiepu amu ansibisu. Muu olɛbla ansibi obwiepu amu ɔbɛɛ, < Natı yɔfwı ansıtɔ Siloam Patıtɔ. > > (Siloam ası gyi, < <Bɔwa mu sısı. > >) Oyin amu lɔyɔfwı ansıtɔ yinki ɔba woyi a, ɔdɛ atɔ wun.
- 8 Mu aba pú aha ání butowun mu ɔdɛ atɔ kulı bɛfıtɛ bɛɛ, < < Megyi oyin anfı tetsia kulı atɔ brɛ amu nı? > >
- 9 Amύtə aku bεε, < < Mu nι! > > Aku ε bεε, < < O-o, lıan əlεlıan mu. > >

lnυ oyin amυ onuto leblı ɔbεε, < < Mι nι. > >

- $\frac{10}{10}$ Βεfιτε mυ bεε, < Nkalı ıləbwε asa fυdε atə wun ngya?> >
- Dlele mú ono obee, < < Oyin amυυ butetι mu Yesu amu lobwe odiba tan mi ansibisu. Muu olebla mi obee, nnati yofwi ansito Siloam Patito. Noyofwi, muu nde ato wun a.>>
- 12 Befitε mu bεε, < <Nkunu ɔbu?>> Muu ɔlele mú ɔnɔ ɔbεε, < <Ohwee.>>

Farisifo Ansibi Obwiepu Amu Asun Fute

- 13 lnυ bekpa oyin amυυ tekt ogyi ansibi obwiepu amυ ya Farisifo wa. 14 Eke amυυ Yesu lobwe odtba pubwii mu ansibi amυ igyi okpunu odake. 15 Μύ su Farisifo amυ belaftte oyin amu altá tlobwe asa ode ato wun. Olebla amύ obee, < Odtba oloputan mt ansibisu, noyofwt ansito. Μυυ nde ato wun ngya a. > >
- 16 Farisifɔ amυ akυ bɛblι bɛɛ, < Megyi Bulu ɔha oyin amυυ olobwii mu ansibi amu gyi, tsufɛ ɔtamagyi ɔkpυnυ ɔdakɛ mbla amυsυ. > >

Tamε aku ε befite bee, < < Nkalı lakpan ɔbwepu ɔbétalı bwe osuna anfı odu? Asun anfı su bumetra bwe kule. > >

17 Mύ sv belafite oyin amv bee, < < Fee, mvlobwii fv ansibi.
Amansv fvbv bli tsu mv ιwι? > >

Oyin amυ lele mú ono obee, < < Bulu onosυ otorpu ogyi. > >

- 18 Yudafə ahanda amu bumohogyi ání lela, bəkwu mu ansibi obwiepu asa sei əda atə wun, kpafun bra batı mu akwupu ba.
- Bεfitε amύ bεε, < < Mli bi amυυ mliaa, mu ansibi lobwie asa mlilokwii mu amυ ni? Nkali ilobwε asa ode ato wun ngya? > >
- 20 Mu akwupu amu bele mú ɔnɔ bee, < < Anıyin ání anı bi nı. Anıyin ání anılɔkwu mu ansibi obwiepu. 21 Tamɛ alıá ılɔbwɛ asa ɔdɛ atɔ wun pú ɔha ání olobwii mu ansibi mú a, anımeyin. Kokoli, mlıfıtɛ mu onuto. Megyi kebi ogyi, aladan. Əbétalı lɛ mú ɔnɔ. > > 22 Mu akwupu amu budɛ Yudafɔ ahandɛ amu ifu nya. Mú su bɛblı alı nı. Tsufɛ ahandɛ amu bablı tswı bɛɛ, ɔhagyiɔha ání ɔbéblı ɔbɛɛ, Yesu gyi Kristo, (ɔha amuu Bulu lada mu ofuli amu) a, bégya mu lɛ Yudafɔ ofiakpa ınu. 23 Mú su mu akwupu amu bɛɛ, < Megyi kebi ogyi, aladan, mlıfıtɛ mu onuto! > > nı.
- **24** Bɛlatı oyin amυυ bɔkwιι mu ansibi obwiepu amu otse nyɔsı, bla mu bɛɛ, < Ka ntam Bulu ansıtɔ ání féblı ɔnɔkwalı. Anıyin ání lakpan ɔbwɛpu oyin amυυ olobwii fu ansibi amu gyi. > >
- **25** Μυυ oyin amu lɛlɛ mú ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Nι lakpan ɔbwɛpu ogyi o, yile ɔbwɛpu ogyi o, mι mú mmeyin. Toku kulɛ pɛ nyin. Múgyi, tɛkι brɛ amu ntamawun atɔ, tamɛ sei mú ndewun. > >
- 26 Μυυ befite mu bee, < < Nkalı ələbwe fu? Nkalı olobwii fu ansibi amu? > >
- 27 Μυυ ɔlɛlɛ mú ɔnɔ ɔbɛɛ, < Nabla mlı dodoodo, tamɛ mlımonu. Ntogyi su ntra bla mlı? Mlı ε mlıdekleá mlɔ́bwɛ mu akasıpu loo? > >
- 28 Besia mu, bla mu bεε, < < Fugyi mu ɔkasıpu. Anı nain Mose akasıpu anı mú anıgyi. 29 Anıyin ání Bulu lɔtɔı bla Mose asun, tamε

anımeyin ɔtınεá oyin anfι mύ otsu. > >

- 30 Oyin amυ lɛbla amύ ɔbɛɛ, < Ngya ntɔ asun nι? Mlumeyin ɔtunɛá otsu, tamɛ mulabwii mι ansibi nι o. 31 Anι féé anıyin ání Bulu tamanu lakpan abwɛpu isu. Dha ání otobu mú, otegyi mu mblasu isu otonu. 32 Tsu breá Bulu lɔbwɛ ɔyı ɔpá a, ɔhaa mɔkunuá ɔku labwii ɔha ání bɔkwu mu ansibi obwiepu ansibi kı. 33 Nı megyi Bulu ɔha oyin anfı gyi a, tɛkı ɔmɛ́ɛtalı bwɛ tɔtɔɔtɔ. > >
- 34 Ahandε amu bele mú ɔnɔ bee, < Fu anfı fugyi lakpan ɔbwepu tsu breá bɔkwιι fu anfı dekleá fósuna anı asun? > > lnunu begya mu le ofiakpa ınu.

Oneto Ansibi Bwie

- Yesu lonuá bagya oyin amυ lε ofiakpa ιηυ. Μύ sυ brεá olowun mu a, ɔlefute mu ɔbee, < < Fɔhɔ Nyankpusa-Mυ-Bi amυ gyi? > >
- 36 Oyin amυ lɛbla mυ ɔbɛɛ, < < Owie, suna mι ɔha ání ogyi, mι anhɔ mυ gyi! > >
- 37 Yesu lɛbla mu ɔbɛɛ, < < Fawun mu dodo. Mugyi ɔha anfı ɔdɛ fu asun bla sei anfı a. > >
- 38 Μυυ oyin amυ lɛbla mu ɔbɛɛ, < < Mι Wie, nahɔ fu gyi. > > lnu olosum Yesu.
- **39** Yesu lɛblı ɔbɛɛ, < < Asun ogyikpa nɛba ɔyı anfıtɔ, mɛnı aha ání bumɛdɛ atɔ wun bówun atɔ. Aha ání budewun ε ansibi ibwie. > >
- Farisifə akvá bubu Yesu wa unu bonu asun anfı. Muu befite mu bee, << Mú su fudeblı fee, anı ϵ anıgyi ansibi abwiepu?>>
- Yesu lɛlɛ mú ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Nι ansibi abwiepυ mlıgyi a, tɛkı Bulu mɛ́εha mlı ιpɔn. Tamɛ ınıá mlıaa mlıdɛ atɔ wun su a, mlı lakpan lasin mlısu.>>

Proofread 03-07-09

Akufa Okpapu Mua Mu Akufa

- Yesu lɛblı ɔbɛɛ, < < ɔnɔkwalı ndɛ mlı bla. ɔha ání ɔdʊ tsʊn akufa ıbansʊ wie mútɔ, ɔmɔtsʊn ɔkpa ɔnɔ a, owikplu pú ogyo otswapʊ ogyi.

 Tsufɛ ıban ɔnɔ akufa ɔkpapʊ tɔtsʊn wie mútɔ. Iban amʊsʊ ɔkɪpʊ tefinki mú ha akufa ɔkpapʊ amʊ tebitiwie. ɔtɔpʊ akufa amʊ ada tı amú, bʊtonu mʊ ɔmɛ, ɔtɛkpa amú dalı.Shepherd and sheep|bk00007b.tif|span|JHN10:1-16|Horace Knowles, The Bible
- Society, London Akufa okpapu wanklaan topu akufa amu ada ti amú, butonu mu ome, otekpa amú dali. Yohane 10:3 4 Ni okpa akufa amu féé dali a, otegya amú nkpa, butobuo mu, tsufe buyin mu ome.
- <mark>5</mark> Βυtamabuo ɔfɔɔ. Srι bυtεsrι si mυ, tsufε bυmeyin mυ ɔmε. > >
 - <mark>6</mark> Yesu lεha amύ yebi anfւ, tamε bυmonu mύ asւ.

Akufa Okpapu Wanklaan Amu

- 7 Yesu letra bla amύ ɔbεɛ, < < ɔnɔkwalı ndɛ mlı bla. Mıgyi akufa ıban amu ɔnɔ nı. 8 Awikplu pύ ogyo atswapu aha ání begyankpa ba féé bugyi. Akufa amu bumɛbı amú ɔmɛ. 9 Mıgyi akufa ıban amu ɔnɔ nı. Nı ɔku ɔtsun mɪtɔ wie dalı a, tɔtɔ mɔɔbwɛ mú. Obéyenya atɔ gyi mwɛ. 10 Owikplu agywın gyi, ɔba bowi, ɔmɔ, oyinta atɔ. Mı mú nɛba, mɛnı aha bénya nkpa ání ılɔfun.
- 11 < < Mıgyi akufa əkpapυ wanklaan amυ nı. Akufa əkpapυ wanklaan totsula hulı mu nkpa ha mu akufa. 12 Tamɛ akufa əkpapυά ədɛ ιpa gyi, megyi mu onuto bu akufa amu tɛsrı nı owun əkpataku əba bɛkıta amύ. Əkpataku amu tɛkıta akufa amutə əku, atrahɛ butɛdasaın. 13 Oyin amu tɛsrı, tsufɛ ιpa kɛkɛ odegyi. Akufa amu

nkpa tamahian mv. 14 Mıgyi akufa əkpapv wanklaan amv nı. Nyin mı akufa, mı akufa ε bvyin mı. 15 Fε alıá mı Sı amv yin mı a, alı mı ε nyin mv nı. Ntəhvlı mı nkpa ha mı akufa. 16 Mbv akufa bamba akv ε. Bvma akufa ıban anfıtə. Ilehian ání nέkpa amύ ε ba. Amύ ε bónu mı əmɛ, amύ féé bóbwε akufa iku kvlɛ pú əkpapv əkvlɛ.

17 < < lnι sv mι Sι tekle mι asvn nι. Tsufε natsula ání nóhvlι mι nkpa ha aha, mεnι nélanya mú. 18 Dhaa méεtalι swιι mι. Μι onuto latsula ání nóhvlι mú. Mbv okpa hvlι mι nkpa, mbv okpa lanya mú ε. lnι mι Sι lɛbla mι οbεε, mbwɛ nι. > >

19 Mυ asun blihε anfi su Yudafə ahandε amu bumetra bwe kule.
20 Amútə aku bebli bee, < < Ͻηε lalahε bu mutə. Mu nwun deyinta.

Ohaa mátra nu mu asun blihε. > >

21 Akυ ε bεε, < < Dha ání ɔŋε lalahε bu mutɔ méɛtalı blı asun anfı odu. Ͻŋε lalahε ɔbétalı bwii ansibi obwiepu ansibi? > >

Yesu Kina

22 Ekεá butɔpukaın Bulu ɔtswɛkpa gyurasu Yerusalem lɔfun. Alı brɛ amu igyi lılıtɔ. 23 Yesu lɔyɔ odeki Bulu ɔtswɛkpatɔ ɔtınɛkuá butɛtı unu < Salomo Abrandasu. > 24 Yudafɔ ahandɛ amu aku befia bomli mu. Bɛfıtɛ mu bɛɛ, < Omɛnkɛ kein asa fɛ́bla anı ɔnɔkwalı amu? Nı fugyi Kristo, (ɔha amuu Bulu lada mu ofuli amu) a, wuna lɛ mú tii anı. > >

25 Yesu lɛbla amύ ɔbɛɛ, < Nabla mlı bɔtsun, tamɛ mlımedehogyi. Ofula amuu ndɛbwɛ mı Sı ıdatɔ amu dɛ mı ıwı adansıɛ gyi. 26 Tamɛ mlımedehogyi, tsufɛ mlımá mı akufatɔ. 27 Mı akufa butonu mı ɔmɛ. Nyin amú, butobuo mı. 28 Ntɛha amú nkpa ání ıtamata. Bumóowu ɛkɛkɛɛkɛ, ɔhaa mɛ́ɛtalı swu mı amú. 29 Mı Sı amuu ɔlɔpu amú ha mı amu dun togyitɔ. Dhaa mɛ́ɛtalı swu amú lɛ mı Sı ıbıtɔ. 30 Mıa mı Sı

anıgyi kule.>>

- 11 lnυ a, Yudafə ahandε amu bɛtra kula abwi bɛɛ, abutswı da Yesu mɔ. 32 Tamɛ Yesu lɛfıtɛ amú ɔbɛɛ, < Nabwɛ ofula tsɔtsɔɔtsɔá itsu mɪ Sɪ wa suna mlı. Mútə məmu su mlıdekleá mlɛ́da mɪ abwi? > >
- Bεbla mu bεε, < < Megyi ofula ání fabwε kukuuku su anıaa abéda fu abwi. Alı amuu fablı abususu pukusu lu Bulusu amu su. Nyankpusa fugyi, tamε fεε Bulu fugyi. > >
- Yesu lɛfitɛ amó ɔbɛɛ, < Bumɔwanlın wa mlı Mbla ɔwulu amutɔ bɛɛ, Bulu ɔbɛɛ, < Mlıgyi fɛ Bulu? > 35 Anıyin ání ɔnɔkwalı Bulu asun igyi. Mú su nı Bulu lɛtı aha amuu ɔlɔpu mu asun ha amu ɔbɛɛ, bugyi fɛ mu a, ntogyi su mlıdɛ ɔblɔ nya? 36 Mı mú a, mı Sı lɛlɛ mı yaı. Ngyi mu klɛ, ɔlɔwa mı sısı ɔyı anfıtɔ. Ntogyi su mlıdɛblı mlıaa nablı mbɛɛ, < Bulu mu Bi ngyi > su nablı abususu pukusu lu musu? 37 Nı megyi mı Sı agyuma ndɛbwɛ mú a, mlımáhɔ mı gyi. 38 Tamɛ nı mı Sı agyuma ndɛbwɛ, asa mlımɔhɔ mı gyi kuraa a, mumu mlıhɔ ofula amuu ndɛbwɛ amu mú gyi, amlıbıá Mı Sı amu bu
 - 39 Betra bwe ání békıta mu, tame əledalı amú ıbı, natı si amú.
- Yesu leyinki fa Yordan ɔbun ba ɔtınɛ amuu Yohane letsia bɔ aha asu amu, olesi tsia unu. 41 Aha tsɔtsɔɔtsɔ bɛba mu wa, budɛ aba bla bɛɛ, < Yohane mɔbwɛ osuna kukuuku, tamɛ asun ání Yohane lɛblı tsu oyin anfı ıwı féé laba mútɔ pɛpɛɛpɛ. > > 42 Aha tsɔtsɔɔtsɔ bɔhɔ mu gyi unu.

11

Proofread 03-07-09

mito, mi ε mbv mvto. >>

Lasaro Lowu

- Oyin əkvá buteti mu Lasaro mua mu apio tsihe Maria pú Marta betsia Betania wulutə. Oyin amυ lələ. 2 Maria anfı lεtsει mυ ofobi fanfaanfan wult ant Wie Yesu ayabisu, pu mu imi tsitsi mú nt. Mu pio yinhe gyi Lasaro anfı əda ədelə a. 3 Mú su mu apio tsıhe anfı bəwa abi sısı Yesu bεε, < < Owie, fu odwepu delo. > >
- 4 Yesu lonu asυn amυ a, ɔlɛblı ɔbεε, < < Megyi ılɔ anfı ɔbɔ́mɔ mυ, mboun ιbέlε Bulu numnyam owan. lbówa mι Bulu mv Bi anfι ε numnyam.>>
- <mark>5</mark> Yesu tekle Marta mυa Maria pύ Lasaro fέέ asυn. <mark>6</mark> Tamε brεá olonuá Lasaro delo a, oletra si tsia otuneá obo nkenyo keke. 7 Mú oma a, ɔlɛbla mu akasıpu ɔbεε, < < Mlιha ayinki yɔ Yudea. > >
- **8** Μυ akasιρυ amυ bεfιtε mυ bεε, < < Osunapυ, nwεn nfι Yudafɔ ahandε bakle abuda fu abwi mɔ. Mú fεε, fétra yinki yɔ ιnυ? > >
- 9 Yesu ləpu yebi l ϵ m ϵ ənə əb $\epsilon\epsilon$, < < Megyi dənhwırı duanyə bu ekewuleto? Ni oha na oyikeheto a, otamasutin, tsufe nsainto lowanki sv odewun. 10 Tame ni okv na oklunto a, otosuti, tsufe omede ato wun. >> 11 Asun anfı əma a, əletra blı əbee, << Anı nyawie Lasaro ladıdı, tamε nóyə anyetsinki mυ. > >
- 12 Akasıpυ amυ bεbla mυ bεε, < < Anı Wie, nı ɔdεdıdı mύ a, ιwı bówa mu onlun! > >
- 13 Lasaro lowu ιwι asυn Yesu dεblι, tamε akasιρυ amυ mύ bυkι bεε mυ dıdı keke ıwı asun ədeblı. 14 lnυ Yesu lowuna kpa mύ opulu beε, < Lasaro lawu. 15 Mlι su ılawa mı ansigyiá mma ınu asa olowu, meni mlóho mi gyi. Mliba ayeki mv. >>
 - 16 lnv Toma ání ogyi Tabi $^{\rm b}$ lebla mv aba amv əbee, << Mlıha anıa

^a**11:2** lnı ken bu 12:1-8tə.

^b**11:16** *Didimus* mva *Toma* ası gyi *Tabi* Griki múa Hebri əblıtə.

mυnyo fέέ ayo, mεnι nι lowu igyi kuraa a, anιa munyo awu!>>

Oha Ání Otokusua Aha Tsu Afulito, Ha Amú Nkpa

- 17 Yesu lowie Betania wulutɔ a, bɛbla mu bɛɛ bopula Lasaro ılagyi nkɛna. 18 Tsu Betania ya Yerusalem mɔfun maılı anyɔ. 19 Μύ su Yudafɔ tsɔtsɔɔtsɔ bɛba Maria mua Marta gyɔwɪ ɔhakpa, amú pio lowu su.
- 20 Benya bla Marta ání Yesu ɔba alı, ɔlɔkυsυ yefia mu ɔkpa. Maria mú lesin woyitɔ. 21 Μυυ Marta lɛbla Yesu ɔbɛɛ, < < Μι Wie, tɛkι nι fubu nfι a, tɛkι mι pio mowu si mι. 22 Tamɛ sei kuraa nyin ání togyitɔá fɔ́kulı Bulu a, ɔbɛ́ha fu. > >
 - **23** Yesu lεbla mυ ɔbεε, < < Fυ pio ɔbέlakυsυ. > >
- 24 Marta lebla mυ ɔbεε, < < Nyin ání ɔbɔ́kυsυ εkε trahε amυυ afuli bɔ́kυsυ amυ. > >
- 25 Yesu lɛbla mu ɔbɛɛ, < < Mıgyi ɔha ání ntɔkusua aha tsu afulitɔ, ha amú nkpa. Oha ání ɔlɔhɔ mι gyi owu kuraa a, ɔbɛ́tra tsia nkpa.
- 26 Oha ání otsie nkpa, oloho mι gyi ε móowu εκεκεεκε. Faho músυ gyi? > >
- 27 Marta lotsula mύsυ ɔbεɛ, < < Ee! Μι Wie, nahogyiá fugyi Kristo (ɔha amυυ Bulu lada mu ofuli). Bulu mu Bi amυυ bɛɛ, ɔbɛ́ba ɔyıtɔ amυ nι. > >

Yesu Isu

Brεá Marta lɛblı alı ta a, oleyinki ba woyitə bɛtı Maria ya ıtsɛtə, bla mu ɔbɛɛ, < Osunapu laba, ɔdɛ fu tı. > 29 Maria lenya nu mú alı, ɔlɔkusu yə Yesu wa. 30 (Alı brɛ amutə a, Yesu məkunya wie wulutə. Əlu ətınɛ amuu Marta ləyətu mu amu.) 31 Brɛá aha amuu butsie Maria wa woyitə, budɛ mu klun yia amu bowun ání alakusu ətsawulɛ pɛ əyə a, bəkusu buo mu. Bukı bɛɛ əyə opulakpa ınu yosu.

- 32 Brεá Maria lowie Yesu wa a, ɔlɛda akpawunu, bla Yesu ɔbεε, < < Μι Wie, nι fυbυ nfι a, tɛkι mι pio mowu si mι! > >
- Brεá Yesu lowun ání Maria mva aha amvv bvbuo mv amv féé bvdesu a, tlehte han mv. Mú sv mv anst lepe. 34 Olefite amú ɔbεε, < < Nkvnv mltlopula mv. > >

lnυ bebla mu bee, < < Anι Wie, bekι. > >

- 35 lnυ Yesu losu. 36 Mύ sυ Yudafə amυ bɛblı bɛɛ, < < Κι alıá ətɛhιɛ dwɛ Lasaro! > >
- 37 Tamε amύtə aku bɛblı bɛɛ, < < Megyi oyin anfı lobwii ansibi obwiepu amu ansibi nı. Ntogyi su əmɛtalı kıta Lasaro yaı, alawu? > >

Lasaro Kusua

38 Yesu ansı letra pε, əlɛnatı yə opulakpa ınυ. Ibwi-alatə əbətə bopula mu, bemina ibwi tin mú ənə. 39 lnυ əlɛbla amú əbɛε, < < Mlımina ibwi amu lɛ əbə amu ənə. > >

Tamε owupu amu mu pio tsihε Marta lebla mu ɔbεε, < < Mi Wie, ndε aná mú a, alayinta. Ndε εkε nası ɔpá bopula mu.>>

Yesu lɛbla mu ɔbɛɛ, < Mmɛbla fu mbɛɛ nı fohogyi a, fówun alıá Bulu ıwı bu ifu? > 21 lnu bemina ibwi amu lɛ ɔbɔ amu ɔnɔ. Yesu lotsu ansı fua kı ɔsusu, blı ɔbɛɛ, < Mı Sı, nɛda fu ıpan ání fanu mı ɔmɛ. 42 Nyin ání futonu mı mpaı ekekegyiɛkɛ. Tamɛ aha anfı bulu nfı anfı su nablı alı, mɛnı bóhogyiá fulɔwa mı. > 43 Brɛá ɔlɔbɔ mpaı anfı ta a, ɔlɔkplun blı ɔbɛɛ, < Lasaro, dalı ba! > > Rolling stone from Lasarus' grave | CN01768B.TIF | span | JHN11:35-44 | David C. Cook Foundation | Yesu lɔkplun blı ɔbɛɛ, < Lasaro, dalı ba! > > | Yohane 11:43 44 Lasaro lɛdalı a, tati klı mu ıbı pú mu ayabi. Duku ɛ klı mu ansıtɔ. Yesu lɛbla amú ɔbɛɛ, < Mlısankı mu

Yesu Nwunsu Kıklı

- Yudafə amuu bobuo Maria ba unu amu bowun təá Yesu labwe. Mú su amú tsətsəətsə bəhə mu gyi. 46 Tame amútə aku bəyə yebla Farisifə amu təá Yesu labwe. 47 Inunu Bulu igyi ahapu dehen pú Farisifə amu betı aba asun agyipu fia. Muu befite aba bee, < < Nkalı abəbwe? Lele mú a, oyin anfı de osuna tsətsəətsə bwe. 48 Nı anımeka mu itin a, əhagyiəha əbəhə mu gyi. İbéha Romafə béba bobwie anı Bulu ətswekpa amu, yinta anı əmá! > >
- 49 Tamε amύtə əkulεá butetı mu Kaiafa, ogyi Bulu igyi əhapu dehen ofi amutə lebla amú əbεε, < < Μlι mú mlımeyin əlala!
- Mlıməkubıá ıbu aleá əbakule obówu aha féé nwunsu, dun ání əmá amutə aha féé béhı? > 51 Megyi Kaiafa onuto agywun ələpublı asun anfı. Tame ınıá ofi amutə mugyi Bulu igyi əhapu dehen su a, igyi asun ání əleblı tswı ání ilehian ání Yesu obówu ha Yudafə əmá.
- 52 Megyi bee əmá amu nkule pe su obówu. Mboun alıá əbékpa Bulu aha ání badasaın féé bəwa abatə, bəbwe ıkule su.
- Tsu ɛkɛ amu bɔwa agywun bwɛ ání bómɔ Yesu bu. 54 lnı su Yesu mɛtra tsia lɛ ıwı ɔwan Yudafɔtɔ. Mboun ɔlɛnatı yɔ wulu kuá butɛtı mú Efraim, ání ıbu dimbisu; mua mu akasıpu amu betsia ınu.
- Bre amuto a, Yudafo nkeá bópugyi Israelfosu Katsun Nke amu lawie woyi ta. Aha tsotsootso botsu awulusu du yo Yerusalem ání boyogyura ıwı asa nke amu ıfun. 66 Breá boyo Bulu otswekpa wunsınesu ınu a, bodunka ání bówun Yesu. Mú su befite aba bee, < Nkalı mlıdeki? Mlılahogyi mlıaa, obéba nke anfıto loo? > >
- Tame bre amuto a, Bulu igyi ahapu dehen pú Farisifo amu babla aha bee, ni oku owun otineá Yesu bu a, oha amú ibi, meni béyekita

12

Proofread 03-07-09

Ofobi Fanfaanfan Puwuli Yesu

(Mateo 26:6-13; Marko 14:3-9)

Ilesi nkensie abugyi Israelfosu Katsun Nke a, Yesu loyo Lasaro amuu olokusua tsu afulito amu wuluto Betania. Mú ntupwesu botswu opunu ha mu. Marta leye atogyihe opunu amu asu. Lasaro mua aha amuu betu amu bowa ubu gyi ato Yesu wa. Inu Maria lopu ofobi fanfaanfan ání ubu ibia prentua yile obo betseu wulu Yesu ayabisu, olopu mu nwunsu-imi tsitsi mú. Ofobi amu ofan loho woyi amuto féé.c Tame Yuda Iskariot, ogyi Yesu akasupu amuto okule, obéle Yesu ha amu mú leblu obee, c < Ofobi anfu bu bia. Ntogyi su bumefe mú, pu koba amu ha ahianfo? Mú bia bóbwe obakule ofi okule ukoka. > > 6 Megyi ahianfo nwewun su Yuda de asun anfu blu. Owikplu ogyi su. Mu wa sika okentebi bu, otetsia wi uku le múto.

7 Yesu lɛblı ɔbɛɛ, < < Mlısi mu ɔpu ofobi anfı wulı mı ha mı opulakɛ. 8 Ahianfɔ mú bétsia mlı wa ekekegyiɛkɛ, tamɛ mı mú mméetsia mlı wa yɔ. > >

Lasaro Nwunsu Kıklı

9 Yudafə tsətsəətsə bonuá Yesu laba Betania. Mú su begya əkpa yə mu əkıkpa. Megyi mu nkulε su bəyə ınu. Bεyεkı Lasaro amuu Yesu ləkusua tsu afulitə amu ε. 10 Mú su Bulu igyi ahapu dɛhɛn amu bəbwɛ agywıın bɛɛ, bɔ́mə Lasaro ε. 11 Tsufɛ mu kusua tsu afulitə su

c12:3 Oyi kuá butetι Naadı nlin butəpubwε ofobi amu.

Yudafə tsətsəətsə bude əma yinki bəhə Yesu gyi.

Boho Yesu Fε Owie Yerusalem

(Mateo 21:1-11; Marko 11:1-11; Luka 19:28-40)

- 12 Dyıkɛhɛ a, ɔdɔm amυυ baba nkɛ ogyikpa amυ bonuá Yesu ɔba Yerusalem. 13 Mú su bɛka mbla, bɔpu ɔkpa beyefia mu. Budɛ okitikiti bɛɛ, < Hosiana! Bulu oyula ɔha anfı ɔna anı Wie Bulu ıdatɔ ɔba anfı! Bulu oyula Israel Owie amυ! > > Jesus rides into Jerusalem|CN01784B.TIF|span|JHN12:12-19|David C. Cook Foundation|Mú su bɛka mbla, bɔpu ɔkpa beyefia mu. // Budɛ okitikiti bɛɛ, < < Hosiana > > |Yohane 12:13
- 14 Yesu lenya afrimu ɔkυ, ɔlɔdυ bian musu, fɛ alıá bɔwanlın wa Bulu asuntɔ bɛε,
 - 15 < < Sionfə, mlımánya ifu!

 Mlı Wie dın afrimu ibisə əba a! > >
- 16 Yesu akasıpu amu buməkəsi nu asun anfi ası. Tame breá Bulu ləkusua Yesu tsu afulitə, wa mu numnyam əma a, bekain ání bəwanlın asun anfi tsu mu iwi. Mú bəbwe ha mu a.
- 17 Aha ání bobuo Yesu brεá ɔlɛtı Lasaro fuli-ɔbɔtɔ, kusua mu tsu afulitɔ bɔyɔ músu da asun anfı ɔkan. 18 lnı su ɔdɔm amu beyefia mu nı. Bonuá alabwε osuna anfı. 19 Farisifɔ amu bɛbla aba bɛɛ, < < Mlılawun ání anılabwε kasian. Mlıkı, aha fɛ́ɛ bayɔ bubuo mu o! > >

Grikifo Akv Bodunka Yesu

20 Grikifə aku bubu aha amuu bɛba Bulu osumkpa Yerusalem Israelfəsu Katsun Nkε amutə. 21 Bəyə Filipoá otsu Betsaida ání ιbu Galilea əmátə wa yɛbla mu bɛɛ, < < Owie, anıdekleá abówun Yesu. > >

22 Filipo lebla Andrea, mua munyo beyebla Yesu. 23 Yesu lebla amú obee, < Bre lafun ání bówa Nyankpusa-Mu-Bi amu numnyam.
24 Onokwalı nde mlı bla. Nı kpolibi mokuwie oboto, ıkwe, plo a, kpoli ibi kule amu ken igyi. Tame nı ıkwe, plo a, ıtobwe abi tsotsootso.
25 Nı oku todwe mu nkpa oyı anfıto a, obóhulı mú. Nı oku ε tamadwe mu nkpa a, obénya nkpa ání ıtamata. 26 Nı mlıto oku obee mósum mı a, ilehian ání obóbuo mı, menı obétsia otuneá mbu. Nı oku de mı sum a, mı Sı obówa mu numnyam. > >

Yesu Lowu lwt Asun Blt

- 27 Yesu ləyə mύsυ əbεε, < Sei a, asun dε mı klun han! Amansu néblı? Blı nteblı mbεε, Mı Sı, lε mı tsu asun wunhε anfıtə loo? O-o, mύ su neba nı. 28 Mı Sı, wa fu ıwı numnyam! > >
- lnυ a, ɔmε ɔkυ lotsu ɔsυsυ ba ɔbεε, < < Nawa mı ιwι numnyam dodo. Nétra wa mύ. > >
- 29 Brεá odom amυυ bυlιι ιπυ amυ bonu omε amυ a, bεblι bεε < < Oprada lapυtι. > > Akυ ε bεε, < < Bulu-obopυ labla mυ asυn! > >
 - <mark>30</mark> lnυ Yesu lεbla amύ ɔbεε, <<Mlι sυ ɔmε anfı lalın, megyi mı.
- Breá Bulu obégyi ɔyıtɔfɔ asun nı. Breá Bulu ɔbékplı ɔbunsam, ɔyısu ogyipu amu obiasu nı. 32 Tame mı mú a, nı beda mı manta oyikpalihesu, tsu mú lu a, nékpa aha féé ba mı ıwı wa. > 33 (Yesu leblı asun anfı pusuna lowu oduá mówu.)
- 34 lnv ɔdɔm amv bɛfitɛ mv bɛɛ, < < Anı mứ anılonu tsu anı Mbla ɔwvlv amvtɔá Kristo, (ɔha amvv Bulu lada mv ofuli amv) obétsia brɛ fɛ́ɛ. Μứ ntogyi sv fvdɛblı fɛɛ, ilehian ání bɛ́da Nyankpvsa-Mv-Bi amv manta oyisv, tsu mứ lu? Ma gyi Nyankpvsa-Mv-Bi amv? > >
 - <mark>35</mark> Yesu lεbla amύ ɔbεε, < < Brε kpalobi kυ pε ılasiá Wankı amυ

obětra tsia mli wa. Iniá Wanki amu tra obu mli wa a, mlinati wanki amuto, meni owi méeta wa mli. Tsufe oha ání ona oklunto tamabi otineá oyo. 36 Bre anfi wanki amu tra obu mli wa a, mliho mu gyi, meni mlóbwe wanki amu abi. >>

Yudafo Yesu Máhogyi

Brεá Yesu lebla amú asun anfι ta a, ɔlɛnatı yeŋain. 37 lnıá ɔlɔbwɛ osuna tsɔtsɔɔtsɔ amú ansıtɔ o a, bumɔhɔ mu gyi. 38 lnı leha Bulu ɔnɔsu ɔtɔιpu Yesaia asun amuu ɔlɛblı tswɪ dodo amu leba mútɔ. ⊃bɛɛ,

< < Anı Wie, ma lahə asun amuu anıleblı amusu gyi?

Ma anı Wie lale mu tumi suna? > >

- <mark>39</mark> Μύ sυ bυmεtalı hə Yesu gyi, tsufε Yesaia lεtra blı əbεε,
 - <mark>40</mark> < < Anເ Wie Bulu laha bບmedewun,

bυmεdε asun nu,

Mú sv bvmóowun ato, bvmóonu asvn, ment bédamli ba mt wa,

nétsa amύ ılɔ.>>

- Yesaia lowun Yesu numnyam. Mú sư əlɛblı asun anfı tsu mu ıwı nı.
- 42 Mú o a, Yudafə ahandε amu tsətsəətsə bəhə mu gyi, tamε bumɛlɛ amú hogyi əwan. Tsufɛ benya ifuá Farisifə amu bέbι amú, gya amú lɛ amú ofiakpa. 43 Tsufɛ butekle bɛɛ, aha bukanfu amú dun ání Bulu əbékanfu amú.

Yesu Asvn Bulu Obópvgyi Aha Asvn

Yesu ləkplun blı əbεε, < < Megyi mı nkulε əhagyiəha ání ələhə mı gyi dehogyi. Əha amuu ələwa mı sısı amu ε. 45 Əhagyiəha ání ədε

d12:36 Yesu gyi Wankι amυ.

mu wun de ɔha amuu ɔlɔwa mu susu amu ε wun. 46 Naba ɔyu anfutɔ fe wanku. Féku ɔsulu anfusu uwanku, menu ɔhagyiɔha ání ɔlɔhɔ mu gyi méesin okluntɔ. 47 Nu ɔku onu mu asun, tame omegyi músu a, megyi mu ɔbéha mu upɔn. Tsufe mmeba asun ogyikpa. Aha nkpa ɔhɔkpa neba. 48 Oha ání okina mu, ɔmɔhɔ mu asun ε bu asun ání bɔ́puha mu upɔn. Mu asun bluhe amu ubéha mu upɔn eke trahe amu. 49 Tsufe megyi mu onuto tumi nɔputɔu. Mu Su lɔwa mu susu. Muleha mu asun ání mblu, pú aluá mblu mú. 50 Nyin ání mu asun amu uteha nkpa ání utamata. Mú su asun ání ɔtɔwa mu blu koun nteblu. > >

13

Proofread 03-07-09

Akasıpu Amu Ayabiası Fwi

- Asa béfi Israelfosu Katsun Nke amu gyi ası a, Yesu lebıá mu bre lafun ání médalı oyı anfıto yo mu Sı wa. Olodwe aha amuu bugyi mu kle osulusu nfı amu alıı yofun mu owuke.
- 2 Mva mv akasıpv amv befia ntvpwε atɔ ogyikpa. Alı brɛ amvtɔ a, ɔbunsam lawuna wie Simon Iskariot mv bi Yuda kluntɔá ɔyɛlɛ Yesu ha. 3 Yesu yin ání mv Sı lɔpv togyitɔ wa mv ıbıtɔ. Oyin ání Bulu wa motsu ba, mv wa meyinki yɔ nı. 4 Mú sv ɔlɛlɛ ıbı ɔlɛpɛ amvtɔ, ɔlɔkvsv wɔı mv atadıɛ tswı, tsu ɔsan saba. 5 Dlɛtsɛı ntsu wa onunwetɔ, olefi ası ɔdɛ mv akasıpv amv ayabiası fwı. Ofwı ɔmayin a, alapv mv osietɔ ɔsan amv tsitsi mv ayabiası. 6 Brɛá ılɔtv Simon Petro a, ɔlɛfıtɛ Yesu ɔbɛɛ, < < Mı Wie, fv ɔbɔfwı mı ayabiası? > >
- **7** Yesu lɛlɛ mứ ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Fυmóonu tɔ anfı ndɛbwɛ anfı ası sei. Oma asa fóbonu mứ ası. > >
 - <mark>8</mark> Μυυ Petro lεbla mυ ɔbεε, < < O-o! Mméesi afυfwι mι ayabiasι

ekekeeke.>>

Yesu lebla mu ɔbεɛ, < < Nι mmɔfwι fu ayabiası a, fuméenya ogyikpa mı wa. > >

- 9 Simon Petro lɛbla mυ ɔbɛɛ, < Mι Wie, megyi mι ayabi nkυlɛ. Wuna fwι mι ιbι pứ mι nwuntɔ ε.> >
- 10 Yesu lɛbla mv ɔbɛɛ, < < Dha ání alabie ntsu mɛtra hian ntsubie. Mboun mv ayabiası fwı pɛ, tsufɛ alalın dodo. Mlı ıwı lalın, tamɛ megyi mlı fɛ́ε. > > 11 (Yesu lɛbla mv alı, tsufɛ oyin ɔha ání ɔbɛ́lɛ mv ha. Mứ sv ɔlɛblı ɔbɛɛ, < < Megyi mlı fɛ́ɛ́ lalın > > nι.)
- Breá ɔlɔfwı amú ayabiası ta a, ɔlɛlatsu mu atadıɛ wa, yinki yetsia ɔpunu amu ası. Muu ɔlɛfıtɛ amú ɔbɛɛ, < Mlulanu ıtɔ anfı nabwɛ ha mlı anfı ası? 13 Mlıtɛtı mı < Osunapu, > mlıtɛtı mı < Owie. > Mú ɔkpa nı, tsufɛ mú ngyi nı. 14 Nı mıá ngyi mlı osunapu pú mlı Wie, nafwı mlı ayabiası a, mumu ilehian ání mlı ε mlɔfwı mlı aba ayabiası. 15 Nabwɛ suna mlı, mɛnı mlɔ́bwɛ mú alı amuu nabwɛ mú ha mlı amu. 16 Ͻnɔkwalı ndɛ mlı bla. Osumpu ɔkuku mɔdun mu wie. Alı kɛn sumbi ɔyɔpu mɔdun ɔha ání ɔlɔwa mu nı. 17 lnıá mlılabı ɔnɔkwalı anfı a, Bulu obóyula mlı nı mlegyi músu.
- 18 < < Megyi mlı féé ıwı asun ndɛblı. Tsufɛ nyin aha ání nalɛ.

 Tamɛ lehian ání Bulu asun anfı ıbɛ́ba mútɔ. Asun amu ɔbɛɛ, < ɔha
 amuu mua munyɔ anıdɛ ıbı wa ɔlɛpɛtɔ amu lakusu lu mısu. > 19 Ndɛ
 mlı bla sei asa ıba, mɛnı nı ıba a, mlɔ́hɔ mı gyi ání mıgyi ɔha amuu
 mbɛɛ ngyi amu nı. 20 ɔnɔkwalı ndɛ mlı bla. ɔhagyiɔha ání ɔlɔhɔ ɔha
 ání nɔwa sumbi lahɔ mı. Alı kɛn ɔhagyiɔha ání ɔlɔhɔ mı lahɔ mı Sı
 amu ɔlɔwa mı sısı amu ɛ nı. > >

Yesu Le Ha

(Mateo 26:20-25; Marko 14:17-21; Luka 22:21-23)

- 21 Brεá Yesu lɛblı asun anfı ta a, asun ιhιε dɛ mu han mu kluntɔ. Mú su olowuna kpa mú tati ɔbεɛ, < < Ͻnɔkwalı ndɛ mlı bla, mlıtɔ ɔkulɛ ɔbɛ́lɛ mı ha. > >
- 22 Akasıpu amu bekpele kı aba ansıtə, tsufe bumeyin amútə əmuá əde. 23 Akasıpu amutə əkuleá otsie manta Yesu, gyi əmuá Yesu tehte dwe nı. 24 Mú su Simon Petro lobun mu ansibi əbee, əfite mu əha ání əbéle mu ha.
- 25 Μυυ ɔkasıpu amu leyinki kpısa Yesusu, fıtε mu ɔbεε, < < Μι Wie, ma ɔbέlε fu ha? > >
- 26 Yesu lɛbla mu ɔbɛɛ, < < Dha amuu nébia bodobodo, puda oputsutɔ ha amu gyi mu nı. > > lnu olebia bodobodo puda oputsutɔ ha Yuda, ogyi Simon Iskariot mu bi. 27 Olenya hɔ mú alı, Dbunsam lowie mutɔ. Mú su Yesu lɛbla mu ɔbɛɛ, < < Bwɛ tɔá fudekleá fɔ́bwɛ sasa! > > 28 Aha amuu butsie ɔpunu amu ası amutɔ ɔkuku mɛbı tɔá suá Yesu lɛbla mu asun anfı. 29 Amútɔ aku bukı bɛɛ, Yuda gyi amú sikasu ɔkıpu. Fialı Yesu dɛ mu bla ɔbɛɛ, ɔyɔhɔ atɔá bɔ́pugyi nkɛ amu, ntɛ ɔpu tɔku ya ahianfɔ.
 - 30 Yuda lenya hə bodobodo amv alı, əlɛdalı. Owi lata alı brɛ amv.

Mbla Popwe

Yuda lenya dalı obuto unu alı Yesu leblı ɔbɛɛ, < < Breá Mı, Nyankpusa-Mu-Bi anfı numnyam ıbélın ɔwan nı. Bulu ɔbɔʻtsun mısu le mu numnyam ɔwan. 32 Nı ɔtsun mısu le mu numnyam ɔwan a, alı ken ɔbɔʻtsun mu ıwısu le mı numnyam ɔwan nı. Əbɔʻwa mı numnyam ununu. 33 Mı abi, mméetra tsia mlı wa wa ɔpá. Mlodunka mı. Alı amuu nebla Yudafɔ ahandɛ amu mbɛɛ, < Mlıméetalı ba ɔtınɛá nɔyɔ amu > a, alı ken ndɛ mlı bla mlı ɛ nı. 34 Mbla pɔpwɛ ndɛwa ha mlı mbɛɛ, mlıdwɛ aba. Alı amuu nɔdwɛ mlı amu a, alı ken mlıpu ɔdwɛ

amu dwe mlı aba nı. <mark>35</mark> Nı mlıde aba dwe a, ibósuna aha fééá mı akasıpu mlıgyi. > >

Petro Obóswu Obee, Mumeyin Yesu

(Mateo 26:31-35; Marko 14:27-31; Luka 22:31-34)

- 36 Simon Petro lɛfttɛ Yesu ɔbɛɛ, < < Mι Wie, nkunu fɔyɔ? > > Yesu lɛlɛ mú ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Ͻtιnɛ amuu nɔyɔ amu a, fumɛ́ɛtalı buo mι yɔ ιnu sei. Tamɛ ɔma a, fóbobuo mι. > >
- 37 Petro lefitε mu ɔbεε, < < Mi Wie, ntogyi su mmέεταli buo fu sei. Nówu fu su! > >
- 38 Yesu lefitε mu ɔbεɛ, < < Fówu mi su? Onɔkwalı ndɛ fu bla. Fɔ́swii pu ibi wa ogya tse sa fɛɛ, fumeyin mi asa batɛ ɔbɛ́lɛ ɔnɔ. > >

14

Proofread 03-07-09

Osı Amu Wa Okpa

- 1 Yesu lebla mv akasıpv amv ɔbεɛ, < Opuni mátsii mlı. Mlıhɔ Bulu gyi, amlıhɔ mı gyi. 2 Otsiakpa tsɔtsɔɔtsɔ bv mı Sı woyitɔ. Nı otsiakpa ma ınv a, tekı mmɛbla mlı mbɛɛ nɛyɛla ınv yaı mlı. 3 Nı nɔyɔ yɛla otsiakpa amv yaı mlı ta a, néyinki ba bɛkpa mlı ya mı ıwı wa, mɛnı mlétsia ɔtınɛá mbv. 4 Mlıyin ɔkpa ání ıda yɔ ɔtınɛ amvv nɔyɔ amv. > >
- 5 lnυ Toma leftte mu ɔbεɛ, < < Mι Wie, anımeyin ɔtınεá fɔyɔ, nkalı abɔ́bwɛ abɛ́bı ɔkpa amυ? > >
- 6 Yesu lɛlɛ mứ ɔnɔ ɔbɛɛ, < Mıgyi ɔkpa amu, ɔnɔkwalı amu pứ nkpa amu. Dhaa mɛ́ɛtalı yɔ mɪ Sı amu wa, nkɛtı alatsun mɪsu. $\frac{7}{2}$ Nı mlıyin mı lɛlɛ a, tɛkı mlılabı mı Sı amu ε. Tamɛ sei mứ mlılawun mu, mlılabı mu ε. >

- 8 Filipo lɛbla mu ɔbɛɛ, < < Anı Wie, suna anı fu Sı amu. Mú kpan tsɔ anı. > >
- Yesu lefite mu ɔbɛɛ, < < Filipo! Mbu mlı wa dodoodo. Mú su fumɔkubı mı? Dhagyiɔha ání alawun mı kı lawun mı Sı amu. Ntogyi su fudɛblı fɛɛ, nsuna mlı Dsı amu? 10 Fumohogyiá mbu mı Sı amutɔ, mu ε ɔbu mɪtɔ? Asun anfı ndɛ mlı bla anfı motsu mı onuto wa. Mboun mı Sı amuu ɔbu mɪtɔ amu dɛ mu agyuma yɔ. 11 Nı ndɛ mlı bla mbɛɛ, mbu mı Sı amutɔ, mu ε ɔbu mɪtɔ a, mlıhɔ mı gyi. Nı mlımɔʻɔhɔ asun amusu gyi o a, ofula amuu ndɛbwɛ amu su mlıhɔ mı gyi. 12 Dnɔkwalı ndɛ mlı bla. Dhagyiɔha ání ɔlɔhɔ mı gyi a, ɔbɔʻbwɛ tɔá ndɛbwɛ. Dbɔʻbwɛ mu dun mı klɛ, tsufɛ mı mu nɔyɔ mı Sı amu wa. Nɔʻbwɛ togyitɔá mlɔʻkulı mı ɪdatɔ ha mlı, mɛnı nɔʻwa mı Sı amu numnyam. 14 Nı mlɔkulı togyitɔ mı ɪdatɔ a, nɔʻbwɛ mú.

One Wankthe Amυ lba

15 < < Nι mlıtɔdwɛ mı a, mlégyi mı mblasu. 16 Nɔ́kulı mı Sı, ɔbɔ́pu ɔma ɔlupu bamba sısı mlı. ɔbéba betsia mlı wa brɛ féé.

17 Mugyi ɔŋɛ Wankıhɛ. Mutosuna ɔnɔkwalıá ıbu Bulutɔ. ɔyıtɔ aha buméɛtalı hɔ mu, tsufɛ bumɛdɛ mu dunka. Buméɛbı mu ε, tamɛ mlı

mú mlıyin mv. Tsufe obv mlı wa, obétsia mlıto.

- 18 < < Mméesi mlı tswı fɛ awumbi. Néyinki ba mlı wa. 19 llasi kpalobi ɔyıtɔ aha bumɛ́ɛtra wun mı, tamɛ mlı mú mlówun mı. lnıá mbu nkpa su a, mlı ε mlétsia nkpa. 20 Nı εκε amu ıfun a, mlɛ́biá mbu mɪ Sɪ amutɔ. Mlı ε mlıbu mɪtɔ, fɛ alı amuu mı ε mbu mlɪtɔ amu.
- 21 < < Aha ání budε mι mblasu gyi a, amúgyi mι adwepu nι. Ohagyisha ání otodwe mι a, mι Sι obódwe mu. Μι ε nódwe mu, le mι ιωι owan suna mu. > >
 - **22** Μυυ Yuda (megyi Yuda Iskariot) lεfιtε mυ ɔbεε, < < Μι Wie,

ntogyi su anı nkule pe féle ıwı ɔwan suna, megyi ɔyıtɔ aha féé? > >

23 Yesu lele mú ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Nı ɔku dɛ mı dwɛ a, ɔbɔ́bwɛ dınka mı
atosunahɛsu. Mı Sı ɔbɔ́dwɛ mu. Mıa mı Sı amu nyɔ abɛ́ba betsia mu

wa. 24 Dha ání otamadwe mi omóobwe dinka mi atosunahesu. Asun anfi ndebli mlidenu anfi motsu mi onuto wa. Mi Si lowa mi, mu wa

itsu.

25 < Ndε mlı asun anfı bla, sei anfı mbu mlı wa. 26 Tamε Dma Dlιιρυ, ogyi Ͻηε Wankıhε amuu mı Sı ɔbɔ́pusısı mı ıdatɔ amu obósuna mlı togyitɔ. Ͻbɛ́kaın mlı asungyiasun ání nɛbla mlı.

27 < Iwilwii ndε mlι ha! Napυ mι iwilwii ha mlι. Megyi mύ amυυ 27 oyutəfə buteha amu odu. Mlımáha opuni itsii mlι. Ifu ε mákıta mlı.

Nabla mlı bətsun mbee, ndenatı, tame néyinki ba mlı wa. Nı mlıtədwe mı a, tekı mlénya ansigyiá nəyə mı Sı wa, tsufe ədun mı.

29 Nde mlı ını féé bla yaı, menı nı ıba mútə a, mlóhogyi. 30 Mméetra təı yə nkpa, tsufe əyısu ogyipu amu əba. Əma tumi mısu. 31 Ntonu mı Sı əme, menı əyıtəfə bébiá ntədwe mu.

< < Mlıkusu anatı. > >

15

Proofread 03-07-09

Waın Oyi Onuto

- Yesu lɛblı ɔbɛɛ, < < Mıgyi waın ıfla onuto. Mı Sı gyi mύ ɔdɔpυ.
- 2 Bambigyibambiá ıbu mı ıwı, ıtamaswie a, ɔtɛkpalı mú tsitsa. Tamɛ kugyikuá itoswie a, ɔtɛla mú wanklaan, mɛnı ibóswie tsɔtsɔɔtsɔ dun.
- Mι atosunahε anfı mlılanu anfı sv mlı ıwı latın dodo. Mlıtsia mıtə, mı ε antsia mlıtə. Bambi kvkvvkv mέεταlı swie abi, nkετι ıtsa mύ oyisv bregyibrε. Alı kɛn mlı ε mlımέεταlı swie abi, nkετι mlıbv

mito ni.

5 < Mıgyi waın ıfla amu. Mlıgyi mú abambi. Dha ání ɔbu mıtə, mı ε mbu mutə obóswie abi tsətsəətsə, tsufɛ mlumɛɛtalı bwɛ tətəətə tsun mı əma. Grape trellis|hk00112b.tif|span|JHN15:1-17|Horace Knowles, The Bible Society, London|Waın ıfla mua mú abi nı.|Yohane 15:5 6 Dhagyiəha ání ometsie mıtə gyi fɛ bambiá bakpalı mú bun. lbɔśwulı, bɛkpa mú wa ogya. 7 Nı mlıtsie mıtə, mı asun ɛ ıbu mlıtə a, mlɛfıtɛ mı Sı togyitəá mlıdekle, əbɛha mlı. 8 Nı mloswie abi tsətsəətsə a, ıbɔśwa mı Sı numnyam. Mú obósuna ání mı akasıpu mlıgyi nı. 9 Alı amuu mı Sı tədwɛ mı amu a, alı kɛn mı ɛ ntədwɛ mlı nı. Mlıtsia mıtə, mɛnı nɔśdwɛ mlı yə. 10 Nı mlegyi mı mblasu a, nɔśdwɛ mlı yə, fɛ alı amuu mı ɛ ntegyi mı Sı mblasu, ətədwɛ mı yə amu.

11 < Nabla mlı asun anfı féé, menı ansigyi amuu ıbu mıtə amu bétsia mlıtə. Fówun ansı bégyi mlı wanklaan. 12 Mbla ání ndepuha mlı gyi; mlıdwe aba fe alıá ntədwe mlı. 13 Odwe kuku mədun ání əku obówu mu nyawie nwunsu. 14 Nı mlegyi mı mblasu a, mı anyawie mlıgyi. 15 Mméetra tı mlı mı asumpu. Tsufe osumpu meyin təá mu wie debwe. Nde mlıtı mı anyawie, tsufe nabla mlı togyitəá nonu tsu mı Sı wa. 16 Megyi mlı lele mı. Mılele mlı yaı mbee, mlıyə amlıyoswie abiá ibétsia bre féé, menı mı Sı əbéha mlı togyitəá mlɔkulı mu mı ıdatə. 17 Mbla ání ndewa ha mlı gyi, < Mlıdwe aba. >

Aha Bólu Mlı

18 < < Nι ɔyıtɔ aha budɛ mlı lu a, mlıkaın ání mı begyankpa lu.
19 Nι ɔyıtɔ aha mlıgyi a, tɛkı ɔyıtɔ aha bɔ́dwɛ mlı fɛ amú abi. Tamɛ
nalɛ mlı tsu ɔyıtɔfɔtɔ, su mlımá amútɔ. lnı su ɔyıtɔfɔ butolu mlı nı.
20 Mlıkaın asun amuu nɛbla mlı mbɛɛ, < Osumpu ɔkuku mɔdun mu

wie > amusu. Nι aha budın mısu a, mlı ε bédınka mlısu. Nı begyi mı asunsu a, mlı ε bégyi mlı asunsu. 21 Tamε mıbu mlı, su bópu ını féé gyi mlı, tsufe bumeyin oha amuu olowa mı amu. 22 Nı mmokubla amú asuansu a, tekı buma ıpon kuku gyi. Tamε sei anfı mú buma ono lɛ. 23 Ohagyioha ání otolu mı tolu mı Sı ε. 24 Nabobwε agyuma ání ohaa mokubwε mú odu kı amúto. Nı bumopu amú ansibi wun mú a, tekı Bulu méeha amú ıpon. Bowun toá nobwε asa budɛ mıa mı Sı lu. 25 Ilehian ání ıbéba alı, mɛnı asun amuu bowanlın wa amú Mblato bɛɛ, < Bolu mı kpaalı > amu ıbéba múto.

26 < Nɔ́wa Dma Dlupu obótsu mi Si wa ba. Mugyi Dŋɛ Wankıhɛ amu. Mutosuna ɔnɔkwaliá ibu Bulutɔ. Obégyi mi iwi adansıɛ. 27 Mli ε mlégyi mi iwi adansıɛ, tsufɛ mlılatsia mi wa tsu brɛá nefi atɔ suna ası.

16

Proofread 03-07-09

1 < < Nabla mlı asun anfı féé, menı mlıméedıda hogyitə. 2 Yudafə ahande bégya mlı le amú ofiakpa. Bre ku kuraa ıbéba ání aha bómə mlı, susu bee Bulu agyuma budeyə. 3 Bópu ını gyi mlı, tsufe buməkubı mı nte mı Sı amu. 4 Tame nabla mlı asun anfı, menı nı ıba a, mlékaın ání nebla mlı yaı.

Ͻŋε Wankιhε Gyumagyihε

< < Mmɔkɔsı bla mlı asun anfı, tsufɛ mbu mlı wa. 5 Tamɛ sei ndɛ mlı bla, tsufɛ nɔyɔ ɔha amuu ɔlɔwa mı sısı amu wa. Tamɛ mlıtɔ ɔkuku mɛfıtɛ mı ɔbɛɛ, < Nkunu fɔyɔ. > 6 lnıá nabla mlı asun anfı su a, awırɛhɔ lahıɛ kıta mlı. 7 Tamɛ ndɛ mlı ɔnɔkwalı bla. Okla lawa mlı ogya ání nɔyɔ. Tsufɛ nı mmɔyɔ a, Oma Olupu amu ɔmɛ́ɛba mlı wa.

Tamɛ nı nɔyɔ a, nɔ́pv mv sısı mlı. Nı ɔba a, ɔbɛ́lɛ suna ɔyıtɔ aha ání lakpanbwɛ sv bafwı. Dbɛ́lɛ tɔá igyi Bulu yilebwɛ pứ mv asvngyi ε suna amứ. Bɛ́bıá mɪsv máhogyi igyi lakpan. Bɛ́bı tɔá igyi Bulu yilebwɛ, tsufɛ nɔyɔ mɪ Sı wa, mlımɛ́ɛtra wun mı ɛkɛkɛɛkɛ. Bébı tɔá igyi Bulu asvngyi, tsufɛ Bulu laha ɔbvnsam, ogyi ɔyısv ogyipv amv ɪpɔn dodo.

< Mbu asun tsətsəətsəá nébla mlı, tame mlıméetalı nu mú féé ası sei.
13 Ͻηε Wankıhε amu tosuna ənəkwalıá ıbu Bulutə. Nı əba a, əbéle asun ání igyi ənəkwalı féé suna mlı. Tsufe megyi mu onuto tumitə əbətəi, mboun əbébli asun kugyikuá olonu. Əbébla mlı múá ıbéba ε.
14 Ͻηε amu əbəwa mı numnyam, tsufe əbébla mlı asun ání ntebli.
15 Togyitəá mı Sı bu a, mı bu. Mú su nabla mlı mbɛɛ, Ͻηε amu əbébla mlı asun ání ntebli nı.

Akasıpu Amu Awırehə Pú Ansigyi

- 16 < < llasi kpalobi mlιmέεtra wun mι, tamε ιmɔ́ɔwa ɔpá kυkυ mlɛ́lawun mι. > >
- 17 Akasıpu amutə aku befite aba bee, < Ngya ntə asun nı? Əbee, llasi kpalobi, anıméetra wun mu, tame ımɔ́əwa əpá kuku, abélawun mu. Ədeblı ε əbee, < Nəyə mı Sı wa. > 18 < llasi kpalobi > anfı ası me? Anımede asun anfı ədeblı anfı ası nu. > >
- 19 Yesu lɛbiá akasıpu amu budekle abufitɛ mu asun amutɔ. Mú su ɔlɛbla amú ɔbɛɛ, < Blı ndɛblı mbɛɛ, ılasi kpalobi mlımɛ́ɛtra wun mı. Tamɛ ımɔ́ɔwa ɔpá kuku mlɛ́lawun mı. lnı mlıdɛ aba fitɛ nı?
 20 Ͻnɔkwalı ndɛ mlı bla. Mlósu kpisi, tamɛ ɔyıtɔ aha mú bénya ansigyi. Mlégyi awırɛhɔ, tamɛ mlı awırɛhɔgyi amu ıbɛ́ba bemli ansigyi. 21 Nı ıkwıı dɛ ɔtsı dwiin a, ahumıtı tɛkıta mu, tsufɛ mu ıwıɔsın wunbı lafun. Tamɛ onya kwıı ta pɛ ɔtɛtan mu ıwıɔsın amusu,

tsufe ansı de mu gyi ání makwıı obi wa ɔyıtɔ. 22 Alı ken igyi ha mlı nı. Ahumıtı de mlı sei, tame nélawun mlı. Mú su mléhıe nya ansigyiá ɔhaa méetalı ka mlı itin.

23 < Alı eke amu a, mlıméetra kulı mı tətəətə. Ənəkwalı nde mlı bla. Togyitəá mlókulı mı Sı mı ıdatə a, əbéha mlı. 24 Bətu nde mlıməkufıte tətəətə mı ıdatə. Mlıfıte, əbéha mlı, menı ıbéhıe wa mlı ansigyi.

Yesu Dyısu Gyi

- < Ndε mlı asun anfı bla ayebisu, tamε brε ku béba, mméεtra toı ayebisu. Nówuna kpa mı Sı asun tati suna mlı. 26 Tsu brε amusu puya a, mlókulı mı Sı amu ato mı ıdato. Mmedeblı mbee, mı obókulı mu ato ha mlı. 27 Tsufε mı Sı amu onuto todwe mlı. Otodwe mlı, tsufε mlıtodwe mı, mlılahogyi ání notsu mu wa. 28 Mı Sı wa notsu ba oyıto. Sei a, ndeyinki tsu oyıto noyo mı Sı amu wa. > >
- 29 lnυ akasıpu amu bɛbla mu bɛɛ, < < εhɛɛn! Sei mú a, futra fumɛdɛtɔι ayebisu. 30 Sei mú anılabıá fuyin togyitɔ. Mú su mehian ání ɔhaa ɔbétra futɛ fu asuansu. lnı laha anılahogyi ání lɛlɛ fotsu Bulu wa. > >
- 31 Yesu lefite amύ ɔbεɛ, < Sei mύ mlılahogyi? 32 Brɛ ku ıba. llafun ta, mlédasaın. Mlıtɔ okugyiɔku ɔbɔ́yɔ mu otsukpa si mı. Tamɛ iméesi mı nkulɛ, tsufɛ mı Sı amu bu mı wa. 33 Nabla mlı asun anfı féé, mɛnı mlɔ́tsun mısu nya iwilwii. Mlówun ıwıɔsın ɔyı anfıtɔ, tamɛ mlıwa klun, tsufɛ nagyi ɔyısu dodo! > >

17

Proofread 03-07-09

Yesu Mpat Bo Mv Akasıpv Nwunsv

- Yesu lɛblı asun anfı ta, olotsu ansı fua kı ɔsusu bɔ mpaı ɔbɛɛ, < < Oo mı Sı, brɛ lafun. Wa mı numnyam, mɛnı mı ε nɔśwa fu numnyam. 2 Tsufɛ fɛha mı tumi aha fɛ́ɛsu, ání nha aha ání fɛha mı fɛ́ɛ nkpa ání ɪtamata. 3 Nkpa ání ɪtamata amu gyi, bubı fu Bulu Dnɔkwalıpu ɔkukunu ɔkulɛ pɛ anfı, abubı mı Yesu Kristo anfı fɔpusısı ɔyıtɔ anfı. 4 Nawa fu numnyam ɔsulu anfısu, tsufɛ namɔ agyuma amuu fɔpuha mı amu fɛ́ɛ ɔnɔ. 5 Mɪ Sɪ! Wa mı numnyam fu ansıtɔ ngya, fɛ alı amuu mbu mu fu wa yaı asa fɔbwɛ ɔyı amu.
- < Nale fv suna aha amvv fele ɔyıtɔ ha mı amv. Fvbv amú, fɔpv amú ha mı, bagyi fv asvnsv.
 Sei babıá togyitɔá mbv itsu fv wa.
 Tsufe nabla amú asvn ání fɔpvha mı féé, banu. Babıá lele fv wa notsu, bahogyi ání fvlɔwa mı.
- 9 < < Ndɛ fu kokoli ha amú. Megyi ɔyıtɔ aha féé ndɛ mpaı bɔ ha. Mboun aha amuu fɔpuha mı amu, tsufɛ fubu amú. 10 Mı klɛ igyi fu klɛ, fu klɛ ɛ igyi mı klɛ. Fatsun amúsu lɛ mı numnyam ɔwan. 11 Nɛba fu wa sei. Mmɛ́ɛtra tsia ɔyıtɔ, tamɛ amú mú bubu ɔyıtɔ. Mı Sı Wankıhɛ, pu fu ıda amuu fɔpuha mı amu tumi kı amúsu, mɛnı bɔ́bwɛ kulɛ fe alı amuu mıa funyɔ anıgyi kulɛ amu. 12 Breá mbu amú wa a, nɛkıta amú wanklaan, ıda amuu fɔpuha mı amu tumitɔ. Nɛlɛ ansı kıta amú wanklaan. Mmɛha amútɔ ɔkuku mɔfwı, dun ɔmuamuu ıda yaı ání ɔbéhı amu. Fɛkı Bulu asun wanlınhɛ amu ıbéba mútɔ. 13 Nɛba fu wa sei. Tamɛ brɛ anfı ntra mbu ɔyıtɔ nfı ndɛ asun anfı blı, mɛnı bénya ansigyi fe alı amuu mı ɛ mbu ansigyitɔ amu. 14 Nabla amú asun amuu fɛbla mı amu. Mú su ɔyıtɔ aha budɛ amú lu, tsufɛ butra bumegyi ɔyıtɔfɔ, fe alı amuu mı ɛ mmegyi ɔyıtɔyin amu.
- 15 Mmedeblı mbee, fule amú le ayıta. Mboun mbee fukı amúsu

wanklaan, mɛnı bumóowie lalahɛ ɔbwɛpue amu ıbıtɔ. 16 Alı amuu mmegyi ɔyıtɔyin ngyi amu a, alı amú ε bumegyi ɔyıtɔfɔ nı. 17 Fu asun amu gyi ɔnɔkwalı. Tsun músu afupu amú bwɛ fu klɛ. 18 Alı amuu fɔwa mı sısı ɔyıtɔ amu a, alı mı ε nawa amú sısı nı. 19 Amú su nɔpu ıwı ha fu, mɛnı amú ε bɔ́tsun ɔnɔkwalı amusu mli fu klɛ.

20 < Megyi mı akasıpu amu nkulɛ ndɛ mpaı bɔ ha. Mboun aha ání bɔ́tsun amu atosunahɛsu hɔ mı gyi féé ε ndɛbɔ ha. 21 Ndɛ mpaı bɔ mbɛɛ, amu féé bubwɛ kulɛ. Mı Sı, alı amuu fubu mıtɔ, mı ε mbu futɔ amu a, ha amu ε abutsia anıtɔ alı kɛn, fówun ɔyıtɔ aha bóhogyi ánı fulɔwa mı sısı ɔyıtɔ. 22 Nawa aha anfı numnyam amuu fɔwa mı amu, mɛnı bɔ́bwɛ kulɛ fɛ alıá ntsu tamatsun mıa funyɔ nsınɛ. 23 Mbu amutɔ fɛ alıá fubu mıtɔ, mɛnı bɔ́bwɛ kulɛ, ntsu mɔ́ɔtsun amu nsınɛ. Nı ıba alı a, ɔyıtɔ aha bɛ́bıá fulɔwa mı, futɔdwɛ amu fɛ alı amuu futɔdwɛ mı amu.

24 < Mi Si! Ndekle mbεε, aha amυυ fɔpυha mi amυ bétsia mi wa ɔtinɛ amυυ mbυ amυ. Fówun bówun numnyam amυυ fɔwa mi amυ, tsufɛ fʊtɔdwɛ mi asa fɔbwɛ ɔyi. 25 Mi Si Yile ɔbwɛpʊ! Ɗyıtɔfɔ bʊmɛbī fʊ, tamɛ mi mu nyin fʊ. Aha anfi ε bʊyin ání fʊlɔwa mi sisi ɔyitɔ.

26 Nɛlɛ fʊ suna amʊ. Nɛ́tra lɛ fʊ suna amʊ. Fówun ɔdwɛ amʊʊ fʊtɔdwɛ mi amʊ itsia amʊtɔ, mɛni mi ε nétsia amʊtɔ. > >

18

Proofread 03-07-09

Yesu Kıta

(Mateo 26:47-56; Marko 14:43-50; Luka 22:47-53)

e17:15 Dbunsam gyi lalahε ɔbwεpu.

Yesu ləbə mpaı anfı ta a, mva mv akasıpv amv benatı yətsun Kidron tsonkolitə wie ndobi kutə. Yuda amvu əlele Yesu ha amv ε yin ndobi amvtə, tsufe Yesu mva mv akasıpv butetsia yefia ınv. Mú sv Yuda lekpa Romafə ısa akəpv pú Bulu ətswekpa agyopv akvá Bulu igyi ahapv dehen pú Farisifə bəwa, bəyə ınv. Bude mbia, nkandıe pú akətə. Iniá Yesu yin təá ıba musu sv a, əledalı fia amú, fıte amú əbee, < Ma mlıdedunka? > >

5 Bεlε mứ ວກວ bεε, < < Yesu Nasaretyin amυ. > >

Yesu lebla amύ ɔbεε, < < Mι nι. > >

(Yuda amvu ɔdɛ mu lɛ ha amv ɛ lu amứ wa unu.) $\frac{6}{6}$ Brɛá Yesu lɛbla amứ ɔbɛɛ, <<Mı nı!>> a, bɛsanki yɛdıda lala kpla. $\frac{7}{6}$ Yesu lɛlafıtɛ amứ ɔbɛɛ, <<Mbɛɛ, ma mlɪdedunka?>>

Bεbla mv bεε, < < Yesu Nasaretyin amv. > >

- 8 Yesu lɛbla amύ ɔbɛɛ, < < Naku bla mlı mbɛɛ, mı nı. Mú su nı mı mlıdedunka mú a, mlıha aha anfı abunatı. > > 9 (Olɛbla amú alı, mɛnı asun amuu ɔlɛblı amu ıbɛ́ba mútɔ. Obɛɛ, < < Aha amuu fɔpuha mı amutɔ ɔkuku mɔfwı. > >)
- 10 lnυ a, Simon Petro dε ɔdayi ıya anyɔ. Əlɛbıtı mύ lɛ, kpa Bulu igyi ɔhapu dɛhɛn osumpu gyɔpı ιsυ. Osumpu amu ıda gyi Malkus.
- Yesu lɛbla Petro ɔbɛɛ, < <Sankia fʊ ɔdayi wa mʊ́ ɔflɛtɔ! Imehian ání nówun ιwιɔsın ání mι Sι laha mι ɔbɛɛ nwun loo? > >

Yesu Kpa Ya Hana

(Mateo 26:57-58; Marko 14:53-54; Luka 22:54)

12 lnυ ιsa akɔpυ amυ, amύ ɔhandɛ pύ Bulu ɔtswɛkpa agyopυ amυ bɛkıta Yesu, klı mu ıbı. 13 Begyankpa kpa mu ya Kaiafa mu sia Hana. Kaiafa gyi Bulu igyi ɔhapυ dɛhɛn ofi amυtɔ nı. 14 Mulɛbla Yudafɔ ahandɛ amυ ɔbɛɛ, ιbυ alɛá ɔbakulɛ obówu aha féé nwunsυ nı.

Petro Lekina Yesu

(Mateo 26:69-70; Marko 14:66-68; Luka 22:55-57)

15 Simon Petro mva ɔkasıpv bamba bobuo Yesu. Bulu igyi ɔhapv dɛhɛn amv yin ɔkasıpv bamba anfı wanklaan. Mứ sv olobuo Yesu bitiwie Bulu igyi ɔhapv dɛhɛn amv woyitɔ. 16 Tamɛ Petro mứ lesi ɔlu woyi amv ɔnɔ. Ͻkasıpv bamba anfı oyin Bulu igyi ɔhapv dɛhɛn anfı lɛdalı yɛbla otsibi ɔkvá ɔdɛ woyi amv ɔnɔ gyo, ɔlɛkpa Petro ba woyi amvtɔ. 17 Otsibi amv lɛfutɛ Petro ɔbɛɛ, < Megyi oyin amv akasıpv amvtɔ ɔkv fugyi? > >

Petro lele mú ono obee, < < Ekekeeke. Mma amúto. > >

18 Atsalı bu ınu. Mú su asumpu pú agyopu amu bəduda ogya, bulu mú ası. Petro ε leyelu amú wa, ədε ogya amu nun.

Bulu Igyi Dhapv Dehen Leftte Yesu Asvn

(Mateo 26:59-66; Marko 14:55-64; Luka 22:66-71)

- 19 Bulu igyi ɔhapu dɛhɛn amu lɛfitɛ Yesu asun, tsu mu akasıpu pú mú atosunahɛ ιwι. 20 Yesu lɛlɛ mú ɔnɔ ɔbɛɛ, < Aha ansıtɔ nɛlu blı mı asun fɛ́ε. Netsia suna atɔ Yudafɔ ofiakpa pú Bulu ɔtswɛkpa, ɔtɪnɛá aha fɛ́ε butefia. Mmɛblı asuansu ŋaintɔ. 21 Ntogyi su fudɛ mı asun anfı fıtɛ. Fıtɛ aha ání bonu asun ání nɛblı. Amúyin asun ání nɛblı. > >
- 22 Brεá Yesu leblι asun anfι a, ιπυ agyopu amutə əkuleá əlιι manta mu leda mu ısutə, fite mu əbεε, < < Alı féle Bulu igyi əhapu dehen asun ənə nι? > >
- 23 Yesu lɛbla mu ɔbɛɛ, < <Nι nablı asukpan a, lɛ mú blı ɔhagyiɔha onu. Tamɛ nı ɔnɔkwalı nablı a, ntogyi su fudɛ mı da? > >
- 24 Yesu tra oda ofeto, ohande Hana lopo mo sisi Bulu igyi ohapo dehen Kaiafa.

Petro Letra Kina Yesu

(Mateo 26:71-75; Marko 14:69-72; Luka 22:58-62)

25 Simon Petro tra ɔlu ogya amυ ası, ɔkυ lɛfıtɛ mυ ɔbɛɛ, < < Megyi oyin anfı akasıpu amυtɔ ɔkυlɛ fugyi? > >

Petro lɔswιι ɔbεε, < < Ekεkεεkε. Mma amútɔ! > >

- 26 Bulu igyi əhapu dehen amu osumpu əku, ogyi əha amuu Petro lekpa mu ısu kule amu mu pio lefıte Petro əbεε, < < Megyi fua munyə nowun ndobi amutə nı? > >
 - 27 Petro letra swii pu ibi wa ogya. Inunu bate laban.

Yesu Kpa Ya Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Marko 15:1-5; Luka 23:1-5)

- 28 Ͻyıkɛhɛ bakɛ-bakɛ a, bɛkpa Yesu tsu Kaiafa woyitɔ ya Roma ɔhandɛá ɔdɛ Yudea ɔmásʊ gyi woyitɔ. Yudafɔ ahandɛ amʊ bʊmedekleá bɔ́pʊ ifin da ɪwɪ. Mú sʊ bʊmebitiwie woyitɔ ɪnʊ. Tsufɛ bʊdekleá bɛ́kɪ ání amú ɪwɪ lɛtɪn, mɛnɪ bɛ́talı gyi Israelfɔsʊ Katsʊn Nkɛ amʊ. Jesus Before Pilate|DN00490b.tif|span|JHN 18:28-40|Darwin Dunham, United Bible Societies, Nairobi|Yesu kpa ya Pilato nɪ.|Yohane 18:28 29 Mứ alı sʊ Pilato lɛdalı ba kpankpa bɛfɪtɛ amú ɔbɛɛ, < Amansʊ mlɪbʊ blɪ tsu oyin anfɪ ɪwɪ? > >
- 30 Bebla mυ bee, < < Nι oha anfι mokubwe lakpan a, tekι anımekpa mυ ba fu. > >
- 31 Pilato lebla amύ οδεε, < < Mυmυ mlιkpa mυ ya, amlıyegyi mυ asun mlı mbla ono. > >

Yudafə ahandɛ amv bɛlɛ mứ ɔnɔ bɛɛ, < < Anımá əkpa mɔ əha. > > 32 (Asvn anfı lɛba mứtə, mɛnı asvn amvv Yesu lɛblı tsu mv lowuá

^f**18:28** Nı fowie ɔha ání omegyi Yudayin woyitɔ a, ifin lada fu.

obówu iwi amu ibéba múto.)

- 33 lnυ Pilato leyinki wie woyitɔ. Μυυ ɔlɛtι Yesu, fıtɛ mυ ɔbɛɛ, < < Fυgyi Yudafɔ owie amυ nι? > >
- 34 Yesu lɛlɛ mú ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Fυ onuto asun fitɛhɛ igyi, ntɛ aku labla fu mi iwi asun? > >
- 35 Pilato lele mứ ɔnɔ ɔbεε, < Yudayin ngyi? Fυ onuto aha pứ Bulu igyi ahapυ dehen lekpa fυ ba mι. Ntɔ fabwe? > >
- 36 Yesu lɛbla mu ɔbɛɛ, < < Megyi ɔyı anfıtɔ ndɛ iwie gyi. Nı ɔyı anfıtɔ a, tɛkı mı abuopu bɔ́kɔ hɔ mı, bumɛ́eha bumɔ́ɔpu mı wa Yudafɔ ahandɛ ıbɪtɔ. Tamɛ megyi ɔyı anfıtɔ ndɛ iwie gyi! > >
- 37 Pilato lefite mu ɔbεɛ, < < Mumu yεε owie fugyi a? > >
 Yesu lele mú ɔnɔ ɔbɛɛ, < < ⊃nɔkwalı fablı fɛɛ, Owie ngyi. Mı a,
 bɔkwıı mı nɛba ɔyı anfıtɔá mba ambegyi ɔnɔkwalı amu ıwı adansıɛ.
 ⊃hagyiɔha ání ogyi ⊃nɔkwalı amu klɛ tɛyaa asu nu mı ɔmɛ. > >
 38 Pilato lefitɛ mu ɔbɛɛ, < < Ntɔ gyi ɔnɔkwalı amu? > >

Pilato Okpaha Ání Bumo Yesu

(Mateo 27:15-31; Marko 15:6-20; Luka 23:13-25)

Pilato lɛblı asun anfı ta a, ɔlɛtra dalı yɔ Yudafɔ amu wa woyi-ɔnɔ ınu. Dlɛbla amú ɔbɛɛ, < Mmɔkuwun lalahɛ kukuukuá nɔ́puha oyin anfı ıpɔn. 39 Tamɛ mlı amandıɛ ɔnɔ a, ntesi obu ɔdıpu ɔkulɛ ha mlı Katsun Nkɛ kugyikutɔ. Mlıdekle mlıaa, nsi Yudafɔ Owie anfı ha mlı? > >

40 Bɔkplvn lɛ mứ ɔnɔ bɛɛ, < < Εkεkεεkε! Megyi mv. Si Baraba ha anı. > > (Ogyo otswapv Baraba ε gyi).

19

- 1 lnυ Pilato leha bekpa Yesu ya, yeputi mu ato wanklaan. 2 lsa akopu amu bolu obungyo-awu, bwε mú owiepa bun mu nwun, bowa mu liga pepe ku. 3 lnu benati bwε mu ahinla bee, < Yudafo Owie, fu nkpasu onlinsu! > > Fówun bada mu isuto kpa.
- 4 Pilato letra dalı yə woyi-ənə ınu yebla amú əbεε, < < Nakpa mu neba mlı, amlıwun ání mməkuwun lalahe kuku mu ıwı. > 5 Breá Yesu ledalı ba a, obungyo-awu ıpa amu bun mu nwun, ələwa liga pepe amu. Pilato lebla amú əbee, < < Mu nı! > >
- 6 Bulu igyi ahapu dehen pú Bulu ɔtswekpa agyopu amu benya wun mu pe, bɔsura okitikiti blı bɛɛ, < < Da mu manta oyikpalihesu! Da mu manta oyikpalihesu! > >

Pilato lebla amύ ɔbεɛ, < < Mlι onuto mlıkpa mu ya, amlıyeda mu manta oyikpalihesu. Mι mύ mmɔkuwun lalahe kuku mu ιwιά nɔ́puha mu ιpɔn. > >

- **7** Yudafə amυ bɛbla mυ bɛɛ, < < Anı mbla ənə a, ilehian ání obówu. Tsufɛ əlɛblı əbɛɛ, Bulu mυ Bi mυgyi. > >
 - Breá Pilato lonu asun anfi a, ifu letra kita mu tsia múto.
- 9 Oleyinki yɔ mu woyitɔ yɛfıtɛ Yesu ɔbɛɛ, < < Nkunu fotsu? > > Tamɛ Yesu mɛkpla mu. 10 Mú su Pilato lɛfιtɛ mu ɔbɛɛ,
- < Fvméekpla mı? Fvmeyin ání mbv tumiá nétalı si fv nte nétalı ha béda fv manta oyikpalihesv mɔ fv? > >
- Yesu lɛlɛ mú ɔnɔ ɔbɛɛ, < <Nι megyi Bulu lɛha fu ɔkpa a, tɛkι fuma tumi kuku mɪsu. lnı su ɔha amuu ɔlɔpu mɪ wa fu ɪbɪtɔ amu lakpan dun fu klɛ. > >
- 12 Pilato lonu asun anfι a, olekle osi Yesu. Tamε Yudafɔ amu bɔsura okitikiti kuklukuu blı bɛɛ, < < Νι fesi ɔha anfι a, mumu megyi Roma

owie deheng mu nyawie fugyi. Tsufe shagyisha ání sblı sbee owie mugyi lakusu lu Roma owie dehensu!>>

Brεá Pilato lonu asun anfı a, ɔlɛkpa Yesu dalı ba kpankpa, tsia mu asungyi obia ání itsie ɔtɪnɛkuá bɔpu abwi bwɛ ɪnu, butɛtı ɪnu <<Abwit>>> su. (Butɛtı ɪnu <<Gabata>> Hebri ɔblɪtɔ.) 14 Ekɛ amu igyi ogya ɔdudakɛ ha Israelfɔsu Katsun Nkɛ. lbɔ́bwɛ fɛ ɔpa doduanyɔtɔ a, Pilato lɛbla Yudafɔ amu ɔbɛɛ, <<Mlı Owie amu nt! >>

15 Bɔsʊra okitikiti bɛɛ, < < Kpa mʊ ya, kpa mʊ ya, afʊyɛda mʊ manta oyikpalihɛsʊ. > >

Pilato leftte amύ ɔbεε, < < Nda mlı owie manta oyikpalihesυ?>> Bulu igyi ahapu dehen amu bebla mu beε, < < Anımá owie ɔkuku dun Roma owie dehen!>>

16 lnυ Pilato lesi Yesu ha amú ɔbεɛ, buyɛda mu manta oyikpalihɛsυ.

Yesu Da Manta Oyikpalihesu

(Mateo 27:32-44; Marko 15:21-32; Luka 23:26-43)

lsa akɔpv amv bɛkpa Yesu natı. 17 Mv onuto olotsu mv oyikpalihɛ dınka mv nkanta alu yowie ɔtınɛkvá bʊtɛtı unv < Nwun Okokobi Otsiakpa. > (Bʊtɛtı unv < Golgota > Hebri ɔblɪtɔ.) 18 Bɛda Yesu manta oyikpalihɛsv unv, bɛda ayin abanyɔ akv ɛ manta nyikpalihɛsv mv wa unv. Okulɛ bʊ Yesu bınasv, ɔkulɛ ɛ bʊ mʊ gyɔpısv, Yesu bʊ amứ nsınɛ. 19 Pilato lɔwanlın asvn manta oyikpalihɛ amʊ awunsv. Asvn amʊ gyi, < Yesu Nasaretyın, Yudafɔ Owie. > 20 Yudafɔ tsɔtsɔɔtsɔ bɛkla asvn wanlınhɛ anfı. Tsufɛ ɔtınɛ

^g**19:12** Roma Owie dεhεn gyi Kaesare.

amυυ bɛda Yesu manta oyikpalihɛsυ amυ ιbυ manta Yerusalem.

Olɛha bɔwanlın asυn amυ Hebri ɔblı, Roma ɔblı pύ Griki ɔblıtɔ.

Bulu igyi ahapυ dɛhɛn amυ bɛbla Pilato bɛɛ, < < Máwanlın fɛɛ,

< Yudafɔ Owie. > Mboun wanlın fɛɛ, < Oyin anfı ɔbɛɛ, mɪgyi Yudafɔ

22 Pilato lebla amύ οδεε, < < Μύά nawanlın a, nawanlın mύ dodo. > >

Owie. >

23 lsa akɔpv amv bɛda Yesu manta oyikpalihɛ amvsv ta a, botsu mv atadıɛ, beye mútɔ aku ana. Okugyiɔkv klɛ kvlɛ. Botsu mv atadıɛ tıntın ání bɔlv mứ tsu ɔsvsv beyi ası ε. 24 lnv bɛbla aba bɛɛ, < < Mlımáha abalı atadıɛ anfı mứtɔ. Mlıha atswı abi kı bɛɛ, ma obénya mứ. > > Asvn anfı lɛba, mɛnı Bulu asvn amvv bɔwanlın tswı bɛɛ,

< < Beye mι atadιετο,
bɔtswι abi mι tıntınsυ > > amυ ιbέba mútɔ.
lsa akɔpυ amυ bɔbwɛ dınka músυ.

25 Yesu mu yin, mu yin mu pio tsuhε Maria, ogyi Klopa mu ka pú Magdalayintse Maria bulu oyikpalihε amu ası. 26 Brεά Yesu lowun mu yin pú mu ɔkasıpu amuu ɔtɛhıɛ dwɛ amu, bulu manta ınu a, ɔlɛbla mu yin ɔbɛɛ, < < Amú yin, fu bi nı. > >

27 Μυυ əlɛbla əkasıpu amυ ε əbɛɛ, < Fυ yin nı.> Tsu ɛkɛ amυ a, əkasıpu amυ lɛkpa mυ ya mυ woyitə.

Yesu Lowu

(Mateo 27:45-56; Marko 15:33-41; Luka 23:44-49)

28 lnι ɔma a, Yesu lowun ání mu agyuma lamɔ ɔnɔ. Muu ɔlɛblı ɔbɛɛ, < < mesuli dɛ mι. > > lnı lɛha Bulu asun amuu bɔwanlın tswı amu ılɛba mútɔ.

29 Onunwe ku tsie ιπυ, nta ɔdaι ιbɔ mύ. lsa akɔpu amu bɔpu ɔsapɔ da nta amutɔ pusian ayɔι oyisu, tsu mứ fua yetin mu ɔnɔ. 30 Yesu lɛkpıkpı mứ mɛ. lnu ɔlɛblı ɔbɛɛ, < < llata! > > Μυυ oloko nwuntɔ wa, ɔlɛlɛ ɔŋɛ a.

Yesu Abıntə Atə Wə

81 Eke amu igyi Fieda. Mú ɔyıkɛhɛ igyi ɔkpunu ɔdakɛ kpɔnkpɔntı ha Yudafɔ. Mú su bumekleá aha amu busian nyikpalihɛ amusu yɔfun owi tahɛ.h Mú su bɔkulı Pilato ɔkpa bɛɛ, ɔha mu ısa akɔpu abuyebiabia amú ayabi, mɛnɪ bɔkɔsɪ wu, fówun bɛlɛ amú tsu nyikpalihɛ amusu asa owi ɔta. 32 Mú su bɔyɔ yebiabia ayin abanyɔ amu ayabi. 33 Tamɛ brɛá bowie Yesu wa a, bowun ání alawu dodo. Mú su bumebia mu ayabi. 34 Tamɛ ısa akɔpu amutɔ ɔkulɛ lɔpu mu pıa wɔ Yesu abıntɔ, ntsu mua obugya lɛfɛn dalı. 35 (Oha amuu olowun mú amu legyi mú ıwı adansıɛ, fówun mlı ɛ mlóhogyi. Megyi afunu igyi. Oyin ání ɔnɔkwalı asun mudɛblı.) 36 lnı fɛ́ɛ lɛba mútɔ, mɛnɪ Bulu asun amuu bɔwanlın tswɪ bɛɛ, < Buméebia mu iwu kukuuku > amu ıbɛ́ba mútɔ. 37 Bulu asun wanlınhɛ amu kɛn lɛblı ɔbɛɛ, < < Bɛkı ɔha amuu bɔwɔ mu abıntɔ pıa amu. > >

Yesu Pula

(Mateo 27:57-61; Marko 15:42-47; Luka 23:50-56)

38 lnι fέέ ɔma a, Arimateayin Yosef lɛba bokokoli Pilato ɔbɛɛ, ɔpʊ Yesu fuli amʊ ha mʊ. (Yosef anfı buo Yesu ŋaintɔ, tsufɛ ɔdɛ Yudafɔ ahandɛ amʊ ifu nya.) Pilato lɛha mʊ ɔkpa. Mứ sʊ Yosef lɛyɛlɛ Yesu fuli amʊ oyopula. 39 Nikodemo amʊʊ ɔlɛba Yesu wa ɛkɛ ɔkʊ onye

^h**19:31** Yudafɔ ɔkpυnυ ɔdakɛ tefi ası tsu owi tahɛ.

amu ε leba. Dlopu afa fanfaanfan aku anyoⁱ ání bokwe mú wa abato tsotsootso ba. Mú odwin bóbwe kilo aduasa (30). 40 Ayin anfi bopu ohrada kıklı afa amu manta fuli amu ıwı fe alıá Yudafo butobwe amú afuli asa butopula amú. 41 Ndobi ku ıbu manta otıne amuu beda Yesu manta oyikpalihesu amu. Boloti butato bwe mú fuli-obo ınu. Bumokupula ohaa múto kı. 42 lnıá eke amu igyi ogya odudake, fuli obo amu ε ıbu manta ınu su a, bopula Yesu múto.

20

Proofread 03-07-09

Yesu Kusu Tsu Afulita

(Mateo 28:1-8; Marko 16:1-8; Luka 24:1-12)

Ndawotswito εkε gyankpapu, igyi Kwasieda bakε-bake, breá nsainto mokutiti a, Magdalayintse Maria loyo Yesu opulakpa inu. Olenya wie inu ali olowun ání bamina ibwi amu le obo amu ono.

Mú su oleyinki sri ba okasipu amuu Yesu tehie dwe mu amu mua Simon Petro wa, bebla amú obee, < Bale Yesu obo amuto. Animeyin otineá bapu mu yowa! > >

3 Mυυ Petro mua munyo bopu okpa boyo opulakpa unu. 4 Amú abanyo amu féé betsii osru, tame olesru si Petro gyankpa yowie opulakpa unu. 5 Breá olobun ku ntsan amuto a, olowun ání ohrada amu kpan uda, tame omebitiwie múto. 6 Simon Petro lobotu mu, olotsun bitiwie ntsan amuto, olowun ohrada amu da. 7 Olowun ohrada amuu boputo mu nwun amu ε, ilokunta uda ufunto. 8 Okasupu amuu olegyankpa wie unu amu ε lebitiwie múto, wun ohrada amu pú

i19:39 Afa aku anyo amu ada gyi mire múa aloe.

mύ amυυ bɔputɔ mu nwun amu alı olohogyi. 9 Brɛ amutɔ a, Bulu asun wanlınhɛ amuu ılɛblı ɔbɛɛ, ilehian ání Yesu ɔbɔ́kusu tsu afulitɔ amu mɔkunya wankı amú. 10 Beyinki yɔ woyi.

Yesu lwwwanle Suna Magdalayintse Maria

(Mateo 28:9-10; Marko 16:9-11)

Tamε Maria lesi ɔlu opulakpa unv odesu. Brεá odesu a, olobun ku ɔbɔ amutɔ. 12 lnυ olowun Bulu-abɔpυ abanyɔá bɔwa atadıɛ fututuutu, butsie ɔtunɛ amuu bɔpυ Yesu fuli tswı amu. Okulɛ tsie mu adıanwun, ɔkulɛ tsie mu ayabiası. 13 Bɛfutɛ mu bɛɛ, < < Amú yin, nkalı igyi su fudesu? > >

Olele mú ono obee, < < Bale mι Wie natι. Mmeyin ottneá bapu mu yotswι! > >

14 Oleblı ta a, əledamli kı əma. Əkı a, Yesu lu mu əma, tame əmεbıá Yesu nı. 15 Yesu lefıtε mu əbεε, < < Amύ yin, nkalı igyi su fudesu? Ma fudedunka? > >

Mυ mύ ɔkiá ndobi amutɔ agyuma ɔyɔpu ni. Mú su ɔlɛbla Yesu ɔbɛɛ, < < Anı sı, nı fulatsu mu yɔtswı ɔtınɛku a, suna mı, anyetsu mu natı. > >

- <mark>16</mark> Yesu lokpoli mυ ɔbεε, < < Maria. > >
- Oledamli kı, kpoli Yesu Hebri əblıtə əbεε, < < Rabuni!>> (Μύ ası gyi, < < Osunapυ.>>)
- 17 Yesu lɛbla mu ɔbɛɛ, < < Mápu ιbι da mı, tsufɛ mmɔkunya yɔ ɔsusu mı Sı wa. Mboun natı yɛbla mı apio amu fɛɛ, nɔyɔ mı Sıá ogyi mlı Sı wa. Nɔyɔ mı Buluá ogyi mlı Bulu wa. > >
- 18 Magdalayintse Maria leyebla akasıpυ amυ ɔbɛɛ, < < Nawun anı Wie! > > Olebla amύ asun ání Yesu lebla mυ.

Yesu lwıəwanle Suna Mv Akasıpv

(Mateo 28:16-20; Marko 16:14-18; Luka 24:36-49)

19 Kwasieda amu ntupwesu a, akasıpu amu befia. Befin obu wa ıwı, tsufe bude Yudafə ahande amu ifu nya. lnu Yesu lebelu amú nsıne, əlebla amú əbee, < lwi ilwii mlı. > > 20 Əlebla amú alı ta a, ələpu mu ıbıtə pú mu abıntə suna amú. Ansı legyi amú, tsufe bawun amú Wie. 21 Yesu letra bla amú əbee, < < lwi ilwii mlı. Alı amuu mı Sı lawa mı amu a, alı nde mlı wa nı. > > 22 lnu ələlun əŋe fu wulı amúsu, bla amú əbee, < < Mlıhə Əŋe Wankıhe amu. 23 Nı mlesi aha lakpan kie amú a, Bulu lasikie amú. Tame nı mlımesikie amú a, Bulu méesikie amú. > >

Yesu lwipwanle Suna Toma

24 Brεá Yesu leba a, amútɔ ɔkulεá butɛtı mu Toma, butɛlatı mu Tabi má ιnu. 25 Mú su akasıpu atrahɛ amu bɛbla mu bɛɛ, < < Anılawun anı Wie! > >

Tamε Toma lebla amύ ɔbεε, < < Nι mmɔkυwun mu ıbıtɔ ndatobi nlɔ amu, kpie osrebi wa mútɔ, kpie ıbı wa mu abıntɔ ɔlɔ amutɔ a, mmóohogyi εkεkεεkε. > >

- 26 Nkekwe ɔma a, akasıpu amu bɛtra fia obu amutɔ. Alı ɛkɛ amu mú a, Toma bu amútɔ. Befin obu amu, tamɛ Yesu lɛbɛlıı amú nsınɛ, bla amú ɔbɛɛ, < < lwi ilwii mlı. > > 27 Muu ɔlɛbla Toma ɔbɛɛ, < < Kı mı ıbıtɔ, kpie osrebi wa nfı. Kpie fu ıbı wa mı abıntɔ. Si nwɛn gyi, afuhogyi! > >
 - <mark>28</mark> Toma lεlε mứ οπο οbεε, <<Mι Wie pứ mι Bulu!>>
- 29 Yesu lebla mu ɔbεε, < < Alı amuu fawun mı amu su fahogyi loo? Ansı bégyi aha amuu bumɔpu amú ansibi wun, asa bohogyi amu! > >

Toá Svá Bowanlın Owvlv Anfı

30 Yesu letra bwe osuna tsətsəətsə mv akasıpv amv ansıtəá

buməwanlın wa əwulu anfıtə. 31 Tame bawanlın ını, menı mlóhogyiá Yesu gyi Bulu mu Bi Kristo amu. Asun anfısu hogyi əbéha mlénya nkpa ání ıtamata mu ıdatə nı.

21

Proofread 03-07-09

Yesu lwwwanle Suna Akasipu Abasieno

Ini oma a, Yesu letra le iwi owan suna mu akasipu Tiberia opu^j ono tsun okpa anfisu. 2 Simon Petro mua Toma ání butelati mu Tabi, Nataniel, otsu Kana wuluá ibu Galilea omáto, Sebedeo abi amu pú akasipu abanyo ε befia. 3 Simon Petro lekla amú obεε, < < Νουο ορυsυ yεlε aye. > >

Bebla mu bee, < < Anι ε abóbuo fu yɔ. > > lnι su boyowie ɔkluntɔ natı. Tame betsia ntsusu onye amu féé, bumenya tɔtɔ. 4 Breá ɔyı ıba beke a, bowun ɔku lu ɔpu amu ɔnɔ. Bumebiá Yesu nı. 5 Muu Yesu lefite amú ɔbee, < < Mı anyawie, mlımenya tɔtɔ? > >

Bεlε mú ono bεε, < < Ee! > >

6 Yesu lɛbla amú ɔbɛɛ, < < Mlıtswı asawu amυ wa gyɔpısυ fun, mlélɛ aye. > > Mú su bɔtswı wa ιnυ. Aye lɔbula asawu amυ, bumɛtalı bıtı mύ lɛ.

7 Μυυ ɔkasıpu amuu Yesu tehıɛ dwɛ amu lɛbla Petro ɔbɛɛ, < < Anı Wie Yesu nı! > > Brɛá Petro lonuá anı Wie Yesu nı a, olotsu mu atadıɛ mla ıwı. (Tsufɛ ɔlɔwɔı mu atadıɛ tswı), olotu wie ntsu amutɔ gyuaa, ɔdɛpıtı ɔyɔ Yesu wa. 8 Tamɛ akasıpu atrahɛ amuu bubu ɔkluntɔ amu bɛbıtıa asawu amuu aklɛmɛtı bubɔ mú amu ba otsubunɔ, tsufɛ buma ıfɔ ɔpu ɔnɔ ınu. Mú ıfɔtɔ bɔ́bwɛ fɛ ayabi lafasa (300).

^j**21:1** Bυτετra τι mύ Galilea ɔpυ.

11 Mú sv Simon Petro leyinki dv wie oklun amuto, oleyebitia asawu amuv aklemeti akponkponti bubo mú amu botswi opu ono. Aklemeti amu bugyi lafakule aduenu-sa (153). lniá butso o a, asawu amu imetiti. 12 Yesu leti amú obee, < Mlibegyi ato. > > Amúto okuku metali wa klun fite mu obee, < < Ma fugyi? > > Tsufe bebiá amú Wie ni. 13 Yesu lotsu bodobodo amu ha amú, olotsu aye amu ε ha amú. 14 Bulu lokusua Yesu tsu afulito oma a, ini gyi otse sasiá olele iwi owan suna mu akasipu amu ni.

Yesu Mva Petro

Breá begyi nyankı atogyihe amu ta a, Yesu lefıte Simon Petro obee, < Yohane mu bi Simon, futodwe mı dun fu aba anfı loo? > > Petro lele mú ono obee, < Ee, mı Wie, fuyin ánı ntodwe fu. > > Yesu lebla mu obee, < Kı mı akufabi amusu. > > 16 Oletra fıte Petro otse nyosı obee, < Yohane mu bi Simon, futodwe mı? > > Petro lele mú ono obee, < Ee, mı Wie, fuyin ánı ntodwe fu. > > Yesu lebla mu obee, < Kpa mı akufa amu. > > 17 Yesu lefıte mu otse sası obee, < Yohane mu bi Simon, futodwe mı lele? > > Ulehan Petro, tsufe otse sası Yesu lafıte mu obee, < Futodwe mı? > > a. Mú su olele mú ono obee, < Mı Wie, fu onuto fuyin togyito. Ye fuyin ánı ntehie dwe fu o! > > Yesu lebla mu obee, < < Kı mı akufa amusu. 18 Onokwalı nde mlı

bla. Brεá fugyi ɔyasubi a, fu onuto futetalı tsu fu atadıε hıhıε ıwı, kusu yɔ ɔtınɛgyiɔtınεá fudekle. Tamɛ nı fɔbwɛ oyin dɛhɛn a, fɛ́tınkı ıbı, ha ɔku ɔbɛ́dıda fu atɔ, kpa fu ya ɔtınεá fumedekle. > > 19 (Yesu lɛblı asun anfı, pusuna ɔkpa ání Petro ɔbɔ́tsun músu wu puwa Bulu numnyam.) lnu ɔlɛbla Petro ɔbɛɛ, < < Buo mɪ! > >

Yesu Mva Okasipvá Otehie Dwe

- 20 Petro ledamli kı a, Yesu ɔkasıpv amvv ɔtehıɛ dwɛ amv buo amύ. (Mugyi ɔha amvv oleyinki kpısa musu ntupwɛ atɔ ogyikpa, fıtɛ mu ɔbɛɛ, < Owie, ma ɔbɛ́lɛ fu ha? > > amv nı.) 21 Brɛá Petro lowun mu a, ɔlɛfıtɛ Yesu ɔbɛɛ, < < Mı Wie, ntɔ ɔbɛ́ba oyin anfı ɛsυ? > >
- **22** Yesu lɛlɛ mú ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Nι ndekle mbɛɛ otsia nkpa yɔfun brɛá néyinki ba a, fu asun igyi? Fu mú buo mι wulɛ! > >
- Asun anfı leklei wa Yesu abuopu amutoá alı okasıpu amu mú móowu. Tame Yesu mebli obee, omóowu. Bli olebli obee, < < Ni ndekle mbee, otsia nkpa yofun breá néyinki ba a, fu asun igyi? > >
- 24 Mugyi okasıpuá olowun ını féé, olowanlın mú tswi ni. Aniyin ání mu asun blihe anfi igyi onokwalı.

Onomo

25 Atə tsətsəətsə ıtra bu ınuá Yesu ləbwɛ tsıa ınıtə. Nı bəwanlın mú féé wa nwulutə ıkulɛ-kulɛ a, tɛkı buméenya nwulu amu əyaıkpa əsulu anfısu. Natəı ta.

ACT - - NKO Book of Acts in the Nkonya Language of Ghana Gyumagyihε

Sumbi Ayəpv Amv Gyumagyihe

Gyumagyihe

Gyu.

Sumbi Ayəpv Amv

Gyumagyihe

1

Proofread 09/06/03

1 Mι wie Tiofilo,

Mι Luka dε ɔwulu anfı wanlın sısı fu. Mı ɔwulu gyankpapu amutɔ a, nɔwanlın Yesu atɔ bwehe pú mu atosunahe féé. Tsu breá olefi mu agyuma ası, bɔfun ekeá Bulu lotsu mu ya ɔsusu. Asa Bulu lotsu mu natı a, ɔlɔtsun Ͻŋε Wankıhe tumitɔ bla aha amuu ɔlɛle ɔbɛɛ, bubwe mu sumbi ayɔpu amu tɔá bubwe. Mu twiɔsin-wun pú mu lowu ɔma a, oletsia lɛ twi ɔwan ɔkpa ɔtsan-ɔtsansu suna amú, pusuna ání lɛle otsie nkpa nke aduana ání ɔlɛlatsia ɔsulusu féé; ɔdɛ Bulu iwiegyi twi asun blı. Brɛ kuá mua amúnyɔ befia a, ɔlɛda amú ɔla ɔbɛɛ, < Mlımánatı Yerusalem. Mlıtsia tnu gyo mi Sı atokiehe amuu ɔlɛhıɛ yaı ɔbɛɛ, méha mlı, nɛbla mlı mú twi asun amu. Asu ɔbɔpu Yohane lɔpu ntsu bɔ aha asu, tamɛ nkɛ kutuklu ku ɔma a, Bulu ɔbɔpu Ͻŋɛ Wankıhɛ amu bɔ mlı asu. > >

Yesu Osusu Ya

6 Mứ sư breá mưa amứnyə belafia a, befite mư bee, < Ani Wie, bre

anfıtə féyinkia iwiegyi amu ha Israelfə nı? >>

7 Yesu lɛbla amú ɔbɛɛ, < Imehian ání mlɛ́bı nkɛ ntɛ brɛá mu Su nkulɛ lahıɛ mu onuto tumitɔ. 8 Mboun nu Ͻηε Wankıhɛ amu owie mlutɔ a, mlénya tumi talı gyi mu uwu adansıɛ tsu Yerusalem wulutɔ, Yudea pú Samaria ɔmátɔ fɛ́é yɔfun ɔyu ɔka. > 9 Brɛá ɔlɛblı asun anfı ta a, amú ansıtɔ unu Bulu lotsu mu ya ɔsusu, ɔlɔfwı wie nwulutatɔ.

10 Besi budε nwulutasu kı alıı. Belakı a, ayin abanyo akuá bowa atadıε fututu lu amú wa a. 11 Ayin amu befite amú beε, < < Oo Galileafo ayin, nto mlıdeki nwulutasu alı? Alı anfı mlılawun Bulu latsu Yesu oya osusu anfı a, alı ken obéyinkia mu ba nı. > >

Matias Yuda Otsiakpa Tsia

(Mateo 27:3-10)

12 lnv beyinki kplı tsu Nfɔ-nyibv amvsv^k ba Yerusalem. Okpa amv ubɔ́bwɛ maulı fvn. 13 Bowie wulutɔ a, bɔdv yɔ abansrvtɔ, ɔtınɛ amvv bvtsie yaı amv. Sumbi ayɔpvá bɔyɔ unv gyi: Petro, Yohane, Yakobo mva Andrea, Filipo mva Toma, Bartolomeo mva Mateo, Alfeo mv bi Yakobo, Simon ání ogyi ιwιsvtsia adunkapv ɔpasuatɔ ɔha pứ oyin ɔkvá bvtɛtı mv Yakobo mv bi Yuda. 14 Aha ání bɛtra dv yɔ unv gyi, atsı akv, Yesu mv yin Maria pứ Yesu apio. Aha anfı letsia bwɛ ıkvlɛ bɔ mpaı nı.

15 Nkε amuto a, ahogyipu bóbwε fε lafakulε aduanyo (120) befia. lnu Petro lokusu lu amú nsinε bla amú obεε, 16 < < Mi apio ahogyipu, Ͻηε Wankihε asun amuu olebli tsun Owie Dawidsu, ibu

^k**1:12** *Nfɔ-nyibυ* igyi obubwi kυá ιbυ manta Yerusalem, bυtεtι mύ Olifbυ.

Bulu asun wanlınhε amutə, tsu Yuda Iskariot amuu əlekpa aha beyekıta Yesu ιwι amu ılaba mútə. 17 Yuda Iskariot anfı letsia anıtə. Anıa munyə ləyə osum agyuma anfı. > >

- 18 Yuda lɔpu mu lalahɛá ɔlɔbwɛ ıkɔá bɛka mu yɔhɔ ɔsulu ku. Əlɛkpa tsu ɔsusu bɛda ɔsulu amusu pɔ, mu ipu lɛfa po, mu mpuni ε lɛfɛn dalı wurɔdɔ. 19 Əhagyiɔha ání ɔbu Yerusalem lonu asun anfı. Bɛdınka ɔsulu amu ıda amú ɔblıtɔ bɛɛ, < < Hakeldama. > > Mú ası gyi, < < Əsuluá obugya lawulı músu. > >
- **20** Petro ləyə mu asunsu əbεε, < < Tsufε bəwanlın wa Israelfə ılu əwulu amutə bεε,

<Μυ woyi ιdι kpan.

Ohaa mátsia múto. >

Bεtra wanlın tswι bεε,

<Dha bamba otsia mu otsiakpa.>

- 21-22 < Mύ sv ilehian ání ɔkv ɔbétsa anı Yesu kvsv tsu afulitə anfı ıwı adansıε gyi. Ilehian ání ɔha amv obótsu ayin amvv betsia anıtə brɛ amvv anılobuo anı Wie Yesu, natı ki ntınε-ntınε amvtə. Əha ání olobuo anı tsu brɛá Asu Əbəpv Yohane lɛblı asubə asvn alıı bəfvn εkɛ amvv Bulu lotsu Yesu ya ɔsvsv si anı amv. > >
- 23 lnı su bele aha abanyə, bugyi Yosef ání butetı mu Barsaba, butetra tı mu Yustus mua Matias. 24 Muu bəbə mpaı bee, < < Anı Wie, fuyin əhagyiəha kluntə asun. Suna anı aha anfıtə əmua fale, otsia Yuda amuu alakina agyuma anfı, nya mu ısubıtı amu otsiakpa, əyə fu osum agyuma amu. > > 26 Muu bekapu atə amú abanyə nwunsu. Ileyi Matiasu. Mú su bəpu mu wa sumbi ayəpu duəkun amutə, belabwe duanyə.

Proofread 09/06/03

amansu ε ni? > >

One Wankthe Ibato

- Pentekoste Eke, igyi Israelfə atə pəpwe ənə ədake amu ləfun a, ahogyipu amu féé beba befia amú ofiakpa. 2 Otsawule pe a, olu kuá igyi fe afu kpənkpəntı lotsu əsusu bəbula woyi amuu bubu mútə amu. 1 Inu bowun təkuá igyi fe ogya plenplen, ılelıan ədandu. Lledasaın dınka amútə okugyiəkusu. 4 Oŋe Wankıhe ləbula okugyiəkutə, ıleha okugyiəku lefi ası əde əblı bamba blı.
- Frigia, Pamfilia, Egyipte omáto pú Libia awulu ání tbu manta Kirene wuluto. Aku ε botsu Roma wuluto, 11 bugyi Yudafo pú amúá alabwε blı anıto okugyioku botsu Roma wuluto, > 12 Alı amuu asun amu ilobwie amúá alabwε blı anıto okugyioku obluto. > 12 Alı amuu asun amu ilobwie alabwe blı anıto okugyioku obluto. > 12 Alı amuu asun amu ilobwie alabwe blı anıto okugyioku obluto. > 12 Alı amuu asun amu ilobwie alabwe blı anıto okugyioku obluto. > 12 Alı amuu asun amu ilobwie
- 13 Tamε amύtə aku bəbwε ahogyipu amu ahinla bεε, < < Nta banun bu. > >

amύ ono amu su bobwε yoo, si budε amύ aba fitε bεε, < < Ngya

Petro Asuntale Suna Aha Amu

14 lnυ Petro mua mu aba duokun amu bokusu lu. Muu Petro lotsu ome fua bla odom amu obee, < < Apio aba Yudafo pú mlι fééá mlıbu

Yerusalem, mlıhıɛ yaa asu, anlɛ asuntɔ suna mlı. 15 Mlımákı mlıaa aha anfı babu, tsufɛ ɔyı mɔkukɛ. Brɛá dokweba lada nı. 16 Mboun asun anfı ılaba ndɛ anfı Bulu ɔnɔsu ɔtɔɪpu Yoel lɛblı yaı nı. Əbɛɛ,

17 < Bulu ɔbεε, < < Nkε trahε amυtɔ a, nɔ́ρυ mι Ͻŋε wa anyankpυsa féétɔ.

Mlι abi yinhε pứ mlι abi tsιhε bέblι asun ání nópuwa amú ɔnɔ. Mlι nyasubi bówun atɔ.

Mlı ayin dehen bókun nkude.

18 Nkε amuto a, nópu mι Oŋε wa mι asumpu atsı múa ayin fééto.

Mú sư bebli asun ání nópuwa amú ono.

19 Νόbwε ofula nwυlυtasυ, bwε osuna osυlυsυ. Ogya, obugya pύ ogyasi tuun bέba oyıto.

Owi obéta opa.

Otsra ε obépε koo fε obugya,

asa anı Wie numnyam εkε kponkpontı amu ıbófun.

- 21 lbéba ání shagyisha ání okpoli anı Wie a, sbéha mu obénya nkpa. >> > >
- 22 Petro lɔyɔ músu ɔbɛɛ, < < Mι apio Israelfɔ, mlıyaa asu amlınu asun anfı. Bulu lɔbwɛ ofula múa atɔ kpɔnkpɔntı pú osuna tsɔtsɔɔtsɔ tsun Yesu Nasaretyin amusu, pusuna ání mulɔwa mu. Mlı fɛ́ɛ́ mlılowun mú, tsufɛ mlı ansıtɔ ını fɛ́ɛ́ lɛba. 23 Igyi tɔá Bulu yin yaı dodo, igyi mu apɛá bɛ́lɛ Yesu ha mlı. Mlılɛha aha ání butamagyi mblasu bɛda mu manta oyikpalihɛsu, mɔ mu. 24 Tamɛ Bulu lɛlɛ mu lowu sınsıınsıntɔ, kusua mu tsu afulitɔ. Tsufɛ lowu mɛ́ɛtalı gyi musu, osin afulitɔ. 25 lnı su Owie Dawid lɛblı mu ıwı asun ɔbɛɛ,

< Bregyibrε a, ntowun anı Wie mı ansısυ.

Tsufe olu mu gyopusu, su toto móowa mu ifu.

<mark>26</mark> Mứ sư ansı tegyi mı, ntətəi ansigyisu.

Nyankpusa ngyi. Lowu da gyo mι, tamε ndε Bulu ɔkpa kι.

- Tsufe foméesi mu okla wa afulito.
 Foméeha mu fo osumpo wankihe mmóoplo.
- 28 Fυlosuna mι ɔkpa ání ntsυn mύsυ, mι anya nkpa ání ιtamata.
 Nι fυbυ mι wa a, ansι bégyi mι ekekegyiεkε. > > >
- Petro letra bla amύ ɔbεɛ, < < Mι apio Israelfɔ, mbυa hιε bla mlı amlınu. Anı nain Owie Dawid lowu, bopula mυ. Bɔtυ ndɛ mυ ntsan da anı wa nfı. 30 Bulu ɔnɔsυ ɔtɔιpυ ogyi, oyin ání ntam ání Bulu leka ha mυ ιbέba mútɔ. Bulu leka ntam ha mυ ɔbɛɛ, méha mυ natına ɔkυ obétsia mυ obiasυ εkɛ kυ. 31 lnıá anı nain Owie Dawid lowun mứ yaı sυ a, ɔlɔtɔι tsu Kristo, (ɔha amυυ Bulu lada mυ ofuli amυ) kυsυ tsu afulitɔ ιwι ɔbɛɛ,

< Bulu méesi mo wa afulita.

Mú sư mư ayulu máapla. > >

Petro lɔyɔ músu ɔbɛɛ, < Yesu gyi ɔha ání Bulu lɔkusua tsu afulitɔ, anı féé anıgyi mú adansıfɔ. 33 Bulu lotsu Yesu ya ɔsusu, ha mu otsiakpa yile mu gyɔpısu. Anı Sı Bulu lɔpu Ͻŋɛ Wankıhɛá ɔlɛhıɛ yaı ɔbɛɛ, mɔ́puha mu ahogyipu ha mu. Ͻŋɛ amu Yesu lapuha anı a. Mú gyumagyihɛ mlıdewun, mlıdenu a. 34 Megyi Owie Dawid Bulu lotsu ya ɔsusu, tamɛ mulɛblı yaı ɔbɛɛ,

< Anι Wie Bulu lɛbla mι Wie ɔbεε, Tsia mι gyɔpιsυ,

<mark>35</mark> yɔfʊn brɛá nɔ́pʊ fʊ alupʊ bwɛ fʊ ayabi oyikpa.> >>

36 < < Mứ sư mlı Israelfə féé mlınu. lbv mứtəá mlıleda Yesu manta

oyikpalihɛsυ. Tamɛ mlıhıɛ bıá Bulu lada mυ ofuli, bwɛ mυ Kristo pú anı Wie.>>

- 37 Brεá Israelfɔ amυ bonu asun anfı a, ılɛhıɛ han amύ. Mύ su bɛfıtɛ Petro mua mu aba sumbi ayɔpu atrahɛ amu bɛɛ, < < Apio, ntɔ abwɛ? > >
- 38 Μυυ Petro lele mú ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Mlıtɔ okugyiɔku ɔdamli kluntɔ, abɔ mlı asu Yesu Kristo ıdatɔ, mɛnı Bulu obési mlı lakpan kie mlı, ha mlı Ͻŋɛ Wankıhɛ amu. 39 Tsufɛ mlıa mlı abi-aná pú aha ání bubu tsutsuutsuá Bulu ɔbétı féé ɔlɛhıɛ Ͻŋɛ Wankıhɛ anfı ha. > >
- Petro lɛblı asun tsɔtsɔɔtsɔ, putɔı kpla amú ɔbɛɛ, < < Mlılɛ mlı ıwı tsu ndɛmba-abi lalahɛ anfıtɔ. > > 41 Amútɔ aha tsɔtsɔɔtsɔ bɔhɔ Petro asun amu. Mú su bɔbɔ amú asu. Ekɛ amu a, aha bɔ́bwɛ fɛ mpum-sa (3,000) bɛtsıa ahogyipu amutɔ. 42 Ahogyipu amu bɛlɛ ansı kıta sumbi ayɔpu amu atosunahɛ, amú ıkulɛbwɛ togyitɔtɔ, ɔpasua amutɔ atogyihɛtɔ-ye pú mpaɪbɔtɔ.

Ahogyipu Amu Tsiato

Sumbi ayopu amu bobwe ofula pú osuna tsotsootso, ono lobwie ohagyioha. 44 Ahogyipu amu féé bobwe togyito kule. Betsia ye amú ato ha aba. 45 Betsia fe amú ato, ye koba ání benyato ha amúto okugyiokuá oma. 46 Amú féé betsia fia Bulu otswekpa wunsunesu ekekegyieke. Bopu amú klunto-odwe tsia gyi ato opasuato amú aba woyito. 47 Betsia kanfu Bulu, aha féé bekle amú asun, anı Wie Bulu letsia pu aha ání odele betsia amúto ekekegyieke.

3

Proofread 09/06/03

Petro Mva Yohane lbo Okv Tsa

Eke oku ntupwe dosato mpaibo bre a, Petro mua Yohane boyo Bulu otswekpa amu wunsınesu. 2 Oyin okuá bokwu mu ıbo tetsia Bulu otswekpa amυ okpa ono kυά bυτετι mύ < < Okpa ono Wanklaan. > > Aha butotsu mu ba beyat thu ekekegyieke, ətəkult aha ání bówie Otswekpa unu koba. Breá ubo amu lowun ání Petro mua Yohane budebitiwie Otswekpa ιnυ a, olokulı amύ koba. 4 Petro mua Yohane besi lu bυdε mu kı diin. Muu Petro lebla mu ɔbεε, < < Fu mú kı anı wulε. > > 5 lbo amu kι obεε, bέha mu toku. Mú su olotsu ansı fua ode amύ kι. 6 Tame Petro lebla mυ οδεε, < < Mma sika fututu nte pepe, tamε néha fu toá mbu. Kusu lu, afunatı Yesu Kristo Nasaretyin amu tdato! > 7 lnv Petro lekita mv gyopi bi, tsu mv lii. lnvnv owvnlin lowie mυ ayabi pυ mυ ntsakpato. 8 Olofuli kpayi otsawυlε pε, wa natı bı. Mú sv əlekpla buo Petro aná wie Bulu ətswekpa wunsınesv ınυ; əna odefuli kpayi; ədε Bulu kanfu. 9 Aha ání bubu ınu féé bowun muá ona ode Bulu kanfu. 10 Mú su breá ılowankı amú ání ιbo amuu otetsia Okpa Ono Wanklaan ınu kulı ato amu nı a, ılowa amú wanwan, bwie amú ɔnɔ.

Petro Tวเ Bulu Otswekpa Wunsınesv

Oyin amu pu Petro mua Yohane kinkiinkin Bulu ɔtswɛkpa wunsınɛsu, ɔtɪnɛkuá butɛtı ınu Salomo Abrandasu. Mu ılɔtsa lɔwa amú wanwan. Mú su bɛsrı ba amú wa ınu. 12 Brɛá Petro lowun amú a, ɔlɛfıtɛ amú ɔbɛɛ, < Mı apio Israelfɔ, ntogyi su asun anfı lawa mlı wanwan alı? Ntogyi su mlılaba mlıdɛ anı kı alı? Mlıkı mlıaa, anı onuto tumi ntɛ anı Bulusum wanklaan laha su oyin anfı lakusu ɔna? Anı anain Abraham, Isak pú Yakob bosum Bulu. Mulɔwa mu osumpu Yesu numnyam. Tamɛ mlılɔpu mu ha mlıaa, bumɔ mu. Mlılekina ɔha anfı tɛkı Pilato lɔbwɛ agywun ání mési mu ɔnatı anfı.

Mlılekina Dha Wankıhɛ pú Yile Dbwɛpu anfıá bɔwanlın mu ıwı asun wa Bulu asun ɔwulutɔ anfı, bla Pilato mlıaa, osi aha ɔmɔpu amu mboun ha mlı. 15 Mlıleha bɔmɔ nkpa ɔhapu anfı, tamɛ Bulu lɔkusua mu tsu afulitɔ. Anıgyi mú ıwı adansıfɔ nı. 16 Yesu tumi laha ıbɔ anfı mlıyin yaı, mlıdɛkı anfı ıwı lawa mu ɔnlın. Anı Yesu hogyi latsa mu, mlı féé mlıdewun a.

17 < <lnı sv mı apio, nyin ání mábı leha mlıa mlı ahande mlıləpv ını fέέ gyi Yesu. 18 Tamε Bulu leblı tsun mu ɔnɔsu atɔιpu amu féésu yaι ɔbεε, < Kristo, (ɔha amυυ nɛda mυ ofuli amυ) obówun ιwιɔsın.> Mứ sư oleha tleba alt nt. 19 Mứ sư mltdamli klưnto, amltyinki ba Bulu wa, meni obési mli lakpan féé kie mli, wa mli owunlin popwe, 20 lapv Yesu sısı mlı. Mv Bulu leda ofuli yaı ha mlı nı. 21 Ilehian ání Yesu obétsia əsusu ınu yəfun breá Bulu əbéla togyitə bwe, fe alıá əleha mu ənəsu atəւpu wankıhe amu beblı tswı. 22 Anı nain Mose leblı obee, < Mlı Wie Bulu obéha mu onosu otolpu okuá ogyi fe mı obédalı tsu mlıto ha mlı. Mlıgyi mu asun blıhe féésu. 23 Ohagyioha ání omobu onosu otorpu anfi a, Bulu obéle mu le mu ahato, mo mu. > 24 < Tsu Samuelsv a, Bulu ənəsv atərpvá beba féé bətər tsu asvn anfı ıdeba nke anfıtə ıwı. 25 Mlıgyi Bulu ənəsu atəıpu amu abi-aná. Mlıbu ıtə amuu Bulu lehie yai ha anı anain amu. Tsufe Bulu lebla Abraham ɔbεε, < Nótsυn fυ abi-anásυ yula ɔyıtɔ aha féέ. > 26 lnι sυ breá Bulu lele mu osumpu Yesu a, olegyankpa pu mu sisi mli Israelfə. Dbεε obóyula mlı, amlısi lakpan bwε nι. > >

4

Proofread 09/06/03

Petro Mva Yohane Onole Yudafo Asvn Ogyikpa

- Breá Petro mva Yohane bvbv músv bvdetot kpla aha amv a, Bulu igyi ahapv múa Bulu otswekpa agyopv ohande pú Sadukifo akv beba botv amú. 2 Oblo lekta ahande anft. Tsufe sumbi ayopv amv bvde aha amv ato suna bee, Yesu lawu kvsv tsu afulito. Mú sv wukvsv bv unv ha ohagyioha. 3 Ahande amv bekta Petro mva Yohane. Owi deta, sv bopv amú yowa obu yeha oytkehe. 4 Tame aha amvv bonu amú atosunahe amvto aha tsotsootso bohogyi, betsta ahogyipv amvto. Mú sv ahogyipv amvto ayin bobwe fe mpum-nu (5,000).
- Jyıkεhε nyankı a, Yudafə awie, amύ ahandε pύ Mose mbla asunapu beba befia Yerusalem. Aha anfı pύ ahandεá befia asun amu ası gyi; Bulu igyi əhapu dehen Hana, mu woyitə ahandε Kaiafa, Yohane, Aleksandro pύ woyi amutə aha féé. Beha bəpu Petro mua Yohane belu amύ ansıtə, befitε amύ bɛɛ, < Ma tumitə ntɛ ma ıdatə mlılɛtsa oyin anfı? > >
- 8 lnv a, Ͻηε Wankıhε lɔbvla Petrotɔ. Mứ sv tlɛha mv tumi, ɔlɛbla Yudafɔ awie pứ amứ ahandɛ amv ɔbɛɛ, 9 < Ndɛ mứ mlɪdɛ anı fɪtɛ tɔá svá anılawa awɪtɔlɛ ha ɪbɔ anfı, tsa mv ɪlɔ? 10 Mvmv tsu ndɛ mlɪa Israelfɔ fɛ́ɛ mlɪbɪá Yesu Kristo, Nasaretyin amv tumi pứ mv ɪdatɔ oyin anfı ɔlu mlı ansıtɔ anfı lanya ɪlɔtsa. Mvgyi ɔha amvv mluɛda manta oyikpalihɛsv mɔ mv asa Bulu lɔkvsva mv tsu afulitɔ amv nɪ. 11 Yesu anfı ɪwɪ asvn bɔwanlın wa Bulu asvn amvtɔ bɛɛ,

<Ibwi amuu mlı obu ayipu mlılekina amu

labəbwε okonkisubwi nι.>

- 13 lnιά Yudafə ahandε amu buyin ání Petro mua Yohane buməkukası əwulu kı, tamε ifu mεdε amú su a, ənə lobwie amú. lləwankı amú ání babuo Yesu kı. 14 Ahandε amu bumenya asuansu

blι. Tsufε bowun ání ιbɔ amυυ alanya ılɔtsa amυ lu Petro mua Yohane wa. 15 Mú su bɛbla Petro aná bɛɛ, budalı asun ogyikpa ınu kpalobi, abukıta agywıın. Mυυ ahandɛ amυ bɛfıtɛ aba bɛɛ,

16 < Nkalı abɔ́bwɛ aha anfı? Dhagyiɔha labı Yerusalem wulutɔá amú labwɛ osuna kpɔnkpɔntı anfı. Anımɛ́ɛtalı gyi mú nwɛn. 17 Tamɛ alıá ıbɔ́bwɛ asun anfı mɛ́ɛtra klɛı a, mlıha ada amú ɔla kinkiinkin anıaa, bumátra bla ɔhaa asuansu Yesu ıdatɔ ɛ. > >

18 lnv belatı Petro mva Yohane ba obuto unv, beda amú ɔla bɛɛ, bvmátra bla ɔhaa asvngyiasvn ntɛ suna atɔ Yesu ɪdatɔ ɛkɛkɛɛkɛ.

19 Mvv Petro mva Yohane bɛbla amú bɛɛ, < Mlı onuto mlıkı.

Mɔmv bv alɛ Bulu ansıtɔ, ání abónu mlı asvn loo, ntɛ Bulu klɛ?

20 Tsufɛ anı mú anımɛ́ɛtalı si tɔá anılawun pú asvn ání anılanu blı. > > 21 Bvmɛtalı bıtı amú ɪsv, tsufɛ aha amv fɛ́ɛ bvdɛ Bulu kanfv ofula kpɔnkpɔntı amvv alabwɛ amv sv. Mú sv ahandɛ amv bɛtra da amú ɔla kinkiinkin, besi amú bɛnatı.

22 Oyin amv ɪlɔtsa lɔwa ifu, tsufɛ alahɔ dvn nfi advana (40) alı brɛ amvtɔ.

Ahogyipu Amu Ato Kulthe

Yudafə ahandɛ amu benya si amú alı, Petro mua Yohane beyinki ba amú aba ahogyipu amu wa. Bɛbla amú asun ání Bulu igyi ahapu dɛhɛn pú Yudafə ahandɛ amu bɛblı fɛ́ɛ. 24 Brɛá ahogyipu amu bonu asun amu a, amú fɛ́e bəpu əmɛ kulɛ kulı Bulu bɛɛ, < < Anı Wie Bulu Otumipu, fuləbwɛ əsu fəbwɛ ası, əpu múa ntsu pú mútə atə fɛ́ɛ. 25 Fətsun Əŋɛ Wankıhɛsu ha anı nain Dawid, ogyi fu osumpu lɛblı əbɛɛ,

< Ntogyi sv omá-omá banya oblo?</p>
Ntogyi sv aha féé babwe agywun kvkv kpaalı?
26 Osvlvsv awie badıda ato.

Wulu ahande batı aba fia,

kıta agywun lalahɛ anı Wie Bulu mva Kristo, (วha amvv วlɛda mv ofuli) amvsv.>>>

Petro lɔyɔ mu asunsu ɔbɛɛ, < Lɛlɛ a, asun anfı laba mútɔ. Owie Herode mua Pontio Pilatoá bumegyi Yudafɔ pú Israelfɔ babwɛ kulɛ wulu anfıtɔ, kusu lu Yesusu. Mugyi fu osumpu wankıhɛá fɛda mu ofuli nı. 28 Tamɛ bumɛbı ání tɔá fɛhıhıɛ yaı fɛ́ɛ tbɛ́ba mútɔ fu apɛ pú fu tumitɔ dodo babwɛ a. 29 Anı Wie Bulu, kı alıá baka anısu, afukpa fu asumpu, mɛnɪ abɛ́talı blı fu asun amu, anıméenya ifu. 30 Tsa aha ılɔ fu tumitɔ, afuha abwɛ ofula pú osuna fu osumpu wankıhɛ Yesu ıdatɔ. > >

31 Breá bobo mpat anft ta a, amú ofiakpa tnu féé tlekpunkt. Oŋe Wankthe lobula amúto. Mú su bowa klun da Bulu asun amu okan.

Ahogyipu Amu Atətə Ye

Ahogyipu amu féé bopu ıklun kule múa agywıın kule tsia. Okuku meblı obee, toá mubu igyi mu nkule kle. Mboun okugyioku ato lobwe amú féé kle. Sumbi ayopu amu bopu tumi kponkponkpontı gyi anı Wie Yesu ıwı adansıe bee, Bulu lakusua mu tsu afulito. Bulu lehte wa awıtole ha ahogyipu amu féé. Amúto okuku megyi ohian, tsufe amúá bubu osulu pú woyi betsia fe mú, pu mú ono koba ba sumbi ayopu amu, betsia ye mú ha ohagyioha alıá ilehian mu.

36-37 Mú su alı ken Lewiyin əkuá butetı mu Yosef lefe əsulu, ələpu kəba amu ba sumbi ayəpu amu nı. Yosef anfı otsu Kipro əmátə, sumbi ayəpu beha mu ıda Barnaba, (mú ası gyi, < < Aha atetə-ənlın əwapu. > >)

Proofread 09/06/03

Anania Mva Safira

- I lnv oyin ɔkvá butetı mu Anania mua mu ka Safira ε befe amú siadıɛ ku. I Tame Anania lele kɔba amu uku ŋain, mu ka ε yin mú ıwı. Olɔpu kɔba amu trahe ba sumbi ayɔpu amu. Muu Petro lefute mu ɔbɛɛ, < Anania, ntogyi su faha Obunsam lagyi fusu, fapu kɔba amuu fenya amu ku ŋain, bɔwa afunu suna Oŋɛ Wankıhe? Fubu fu ɔsulu asa fefe mú. lnıá fefe mú ε a, fubu fu kɔba. Ntɔ lahan fu su fabwɛ utɔá igyi alı? Bulu fawa afunu suna o, megyi anyankpusa. > Anania lenya nu asun anfı alı ɔlɛtın da wu. Mú su ifu lehıɛ kıta aha ání bonu asun anfı féé. Inu nyasubi aku bɔkusu tsu tati kıklı mu, tsu mu yopula.
- Tllegyi fε dɔnhwırı asa ɔma asa mu ka Safira ε lobowie unu. Alı brɛ amutɔ a, omeyin tɔá ılaba mu klusu. Petro lɛfıtɛ mu ɔbɛɛ, < < Safira, bla mı. Kɔba anfı gyi tɔá fua fu klu mlılenya brɛá mlılɛfɛ ɔsulu amu nı? > >

Safira lɛlɛ mú ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Ee, alı anılenya nι. > >

9 Mú sv Petro lefute mv ɔbεɛ, < <Ntogyi sv fva fv klu mlılabwε ɔnɔ-ɔkvlɛ mlıaa, mlɔ́sɔ anı Wie ⊃ŋɛ kι? Kı, nyasubiá bayopula fv klu yinki lawie obu-ɔnɔ unv a. Bɔ́svra fv ε ya. > > 10 lnvnv ɔtsı amv ε letın da Petro ayabitɔ unv wu. Brεá nyasubi amv bobowie unv a, bowun ání Safira ε lawu, sv botsu mv yopula mv manta mv klu.

11 Ifu lehıɛ wie ɔpasua amv pứ aha ání bonu asvn anfı féétɔ.

Sumbi Ayəpυ Amυ Ofula Pύ Osuna Bwε

Bulu lətsun sumbi ayəpu amusu bwe ofula pú osuna tsətsəətsə wulu amutə. Ahogyipu amu féé bəbwe kule tsia fia ətunekuá buteti inu Salomo Abrandasu. 13 Aha ání bumegyi ahogyipu kuraa beti

ahogyipu amu idayile. Tamε okuku mobwe agywun obee, mébetsia ahogyipu amuto. 14 Igyi ali o a, atsi múa ayin tsotsootso boho ani Wie Yesu gyi. Bulu letsia pu amú tsia ahogyipu amuto. 15 Sumbi ayopu amu ofulabwe su wulu amuto aha betsia tsu amú alopu ba bronusu, beyai nklan tswi pu amú tswi músu. Fówun ni Petro oba botsun inu a, mu yiyi bówuli amúsu. 16 Odom ání botsu awuluá ibu bomli Yerusalemto ε bopu amú alopu pú aha ání oŋɛ lalahɛ dɛ amú han ba, sumbi ayopu amu betsa amú ilo.

Sumbi Ayəpv Amv Lu

Sumbi ayɔpv amv twt lɔwa Bulu igyi ɔhapv dɛhɛn amv mva mv aba ání bvbv Saduki ɔpasuatɔ olu. 18 lnt sv bɛktta sumbi ayɔpv amv wa obu. 19 Tamɛ onye, Bulu-ɔbɔpv ɔkv lɛba befinki obu amv, kpa sumbi ayɔpv amv dalt. 20 Bulu-ɔbɔpv amv lɛbla amú ɔbɛɛ, < Mltyɔ amltyɛltt Bulu ɔtswɛkpa wunstnɛsv tnv, amltbla aha nkpa pɔpwɛ amv twt asvn fɛ́ɛ. > > 21 Sumbi ayɔpv amv begyi Bulu-ɔbɔpv amv asvnsv. Mứ sv bɛnatt yɔ wunstnɛsv tnv bakɛ, bvdɛ aha atɔ suna.

Dma-Dma a, Bulu igyi Dhapu dehen amu leti Yudafo asun agyipu amu féé fia. Muu bowa abi bee, buyele sumbi ayopu amu ba. 22 Tame boyo a, sumbi ayopu amu buma inu. Ini su beyinki bebla ahande amu bee, 23 < Aniloyo inu a, anilowun ání aklun amu fin wanklaan. Obu adipusu akipu amu bulii bude aklun amu ɔnɔ gyo. Tame breá anilefinki aklun amu a, animowun bhaa obu amuto. > 24 Bulu ɔtswekpa agyopu ɔhande mua Bulu igyi ahapu dehen amu bonu asun anfi a, bɔbwe yɔɔ, si bude asun ání ibéba mú ɔma gywiin. 25 lnu ɔha ɔku lebebla amú ɔbee, < Mliki, aha amuu mlilowa obu amu bulii Bulu ɔtswekpa wunsinesu inu, bude aha atɔ suna. > 26 Mú su Bulu ɔtswekpa agyopu ɔhande amu mua mu aba bɔyɔ yekpa sumbi ayɔpu

amυ ba. Bɛkpa amύ diin pu amύ ba, tsufɛ benya ifuá nι bɔpυ ιbι da amύ a, aha bɛ́da amύ abwi.

27 Βορυ amύ ba belu Yudafə asun agyipu amu ansıtə. Muu Bulu igyi əhapu dehen amu lefite amύ əbee, 28 < Anımeda mlı əla anıaa, mlımátra tı oyin anfı ıda suna atə? Tame mlıkı təá mlılabwe. Mlılaha mlı atosunahe labula Yerusalem wulutə féé. Mlıdekleá mlɔ́pu mu lowu sura anı. > >

29 Petro mva sumbi ayəpv atrahɛ amv bɛlɛ mứ ɔnɔ bɛɛ, < < Bulu asvnsv lehian ání abégyi, megyi anyankpvsa. 30 Mlulɛda Yesu manta oyikpalihɛsv mɔ mv. Tamɛ anı anain Bulu lɔkvsva mv tsu afulitɔ.

31 Olotsu mv ya ɔsvsv, pv mv yɛyaı mv gyɔpısv, bwɛ mv aha ɔkpapv pứ Nkpa ɔhɔpv. Fówun ɔkpa ıdı ha Israelfɔ abvdamli klvntɔ, Bulu osi amứ lakpan kie amứ. 32 Anıgyi alı asvn anfı ıwı adansıfɔ nı. ɔŋɛ Wankıhɛ amvv Bulu lɔpvkie aha ání bvtegyi mv asvnsv amv ɛ dɛ mứ ıwı adansıɛ gyi. > >

Breá Yudafɔ ahandɛ amu bonu asun anfı a, ılɔwa amú ɔblɔ. Mú su bɔbwɛ agywun bɛɛ, bɔmɔ sumbi ayɔpu amu. 34 Tamɛ Yudafɔ ahandɛ amutɔ ɔkuá ogyi Farisiyin, mu ıda gyi Gamaliel, ogyi Mose mbla osunapuá aha féé butobu mu lɔkusu lu, blı ɔbɛɛ bukpa sumbi ayɔpu amu dalı kpalobi. 35 lnu ɔlɛbla Yudafɔ ahandɛ amu ɔbɛɛ, < Israelfɔ ayin, mlıkı wanklaan ıtɔ anfı mlıaa mlɔ́pugyi aha anfı ıwı. 36 Mlıkaın ánı́ brɛ kutɔ a, oyin ɔkuá butɛtı mu Teuda letsia. Olɔbwɛ mu ıwı fɛ ɔha kpɔnkpɔntı ɔku. Mú su aha bɔ́bwɛ fɛ lafana (400) sɔɔn bobuo mu. Tamɛ bɔmɔ mu, mu abuopu féé bɛdasaın, mu bwɛhɛ ɛ féé lowie ntsu. 37 Mu ɔma a, Yuda ánı́ ogyi Galileayin ɛ lɛba ahaklabı. Mu ɛ ɔlɛkpa ɔdɔm buo ıwı. Tamɛ bɔmɔ mu, mu abuopu amu féé bɛdasaın. 38 Mú su ndɛ mlı bla mbɛɛ, mlısi aha anfı. Mlımápu ıbı da amú. Tsufɛ nı itsu anyankpusa wa a, mú féé ıbéba

botsun. 39 Tamɛ nı itsu Bulu wa a, mlumɛ́ɛtalı ka amú itin. Mú su mlumábwɛ amú toto, mɛnı umɔ́obwɛ fɛ mlua Bulunyɔ mludɛkɔ. > Yudafɔ ahandɛ amu botsula dunka Gamaliel asun anfusu. 40 lnu beha bɛtı sumbi ayɔpu amu ba obuto unu. Bɛha bɔnwɛn amú atɔ, bɛda amú ɔla bɛɛ, bumátra tı Yesu ɪda suna atɔ ɛkɛkɛɛkɛ, besi amú bɛnatı. 41 Brɛá sumbi ayɔpu amu bɛdalı Yudafɔ asun ogyikpa ınu bɔyɔ a, ansı dɛ amú gyi. Tsufɛ Bulu laha amú ɛ bawun ɪwɪɔsɪn Yesu su. 42 Sumbi ayɔpu amu betsia suna atɔ ekekegyiɛkɛ, da Bulu asun wanklaan amu ɔkan Bulu ɔtswɛkpa ınu pú woyigyiwoyitɔ bɛɛ, Yesu gyi Kristo, (ɔha amuu Bulu lada mu ofuli amu).

6

Proofread 09/06/03

Ono Alupo Abasieno Lε

Breá akasıpu amu beba budeklei a, itre leda Yudafə Griki ablıpu amuu butebli Hebri əbli amu nsine. Griki ablıpu amu bee, ekekegyieke, ni bude atə ye a, butamaha Grikifə asurapu. Mú su sumbi ayəpu duanyə amu beti ahogyipu amu féé fia, bla amú bee, < lma aleá abési Bulu asun əkanda betsia ye atətə. Ini su apio, mliki mlitə amlıle aha abasienəá obú bu amúsu, Əŋɛ Wankihe múa nyansa itsə amútə. Fówun apu amú lii atətəye ənə, meni ani ε abéle ansı ki mpaibə pú Bulu asun amu əkanda. > >

5 Ansı legyi ahogyipu amu féé asun anfı ıwı. Mú su bele oyin əkuá mu hogyi ənə ıbu ənlın, Əŋε Wankıhɛ ε ıtsə mutə, butɛtı mu Stefano mua Filipo, Prokoro, Nikanor, Timon, Parmena pú Nikolao, ogyi Grikiyin əkuá otsu Antiokia asa alawie Yudafə osumtə. 6 Βɔpυ aha anfı bosuna sumbi ayəpu amu, sumbi ayəpu amu ε bəpu ıbı dınka

amúsu, bo mpat ha amú.

7 ใกเ รบ Bulu asun amu lɛklɛı, akasıpu amu bomoni Yerusalem. Bulu igyi ahapu amu o tsɔtsɔɔtsɔ bɔhɔ Yesu asun amu.

Stefano Kıta

Bulu lowa awıtole ha Stefano tumi kponkpoonkpontu. Mó su olobwe ofula pó osuna akponkpontu əmá amutə. Tame aku bəkusu lu musu. Aha anfı botsu ofiakpa kuá butetı mú < Nkpábiá Bahə lwısutsia. > Amú aku bugyi Yudafəá botsu Kirene pú Aleksandria awulusu. Aku ε botsu Kilikia pú Asia əmátə. Tame Əŋε Wankıhe leha Stefano nyansa ələputət. Mú su bumetalı gyi mu nwen. Tunı su beha aku ənə beε bublı beε, bonuá Stefano detət wə Mose mua Bulu. lnı leha aha ání bubu ınu, Yudafə ahandε pú Mose mbla asunapu amu benya əblə Stefanosu. İnu benatı yətu mu, kıta mu, kpa mu ya Yudafə Asun Agyipu amu ansıtə. Belaha aku ε bəwa afunu dınka musu beε, < Oyin anfı tətət wə Bulu ətswekpa wankıhε pú Mose mbla amu ekekegyieke. Anılonuá ədeblı əbee, < Yesu Nasaretyin amu obóbwie Bulu ətswekpa amu, tse amandıcá Mose losuna anı féé. > > 15 Yudafə Asun Agyipu amu féé besi bude Stefano kı diin. İnu bekı a, mu ansıtə de ogya kpa fe Bulu-əbəpu ansıtə.

7

Proofread 09/06/05

Stefano Onole

- Bulu igyi ɔhapv dɛhɛn amv lɛfttɛ Stefano ɔbɛɛ, < < Asvn anft bablı tsu fv ιwι anft féé ιbv mútɔ? > >
- **2** Stefano lɛlɛ mứ ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Mι apio pứ mι ası, mlıyaa asυ amlınu! Bulu Onumnyampu amu lɛlɛ ιwι ɔwan suna anı nain

Abraham breá otsie Mesopotamia ɔmátɔ, Kaldeafɔtɔ asa olotu yetsia Haran wulutɔ. 3-4 lnv Bulu lɛbla mv ɔbɛɛ, <Tu dalı fv ɔmátɔ si fv abusuan, afvyɔ ɔsvlv kvá nósuna fvsv. > Mứ sv Abraham lotu tsu Kaldeafɔ ɔsvlvsv yetsia Haran wulutɔ. Mv sı lowu ɔma a, Bulu lɛha mv olotu ba ɔtınɛ anfı mlıtsie ndɛ anfı. 5 Brɛ amvtɔ a, Bulu mɔkvnya ha Abraham ɔsvlv anfı yabi oyikpa ıkvlɛ kvraa. Tamɛ Bulu lɛhıɛ mv ası yaı ɔbɛɛ, mva mv abi-aná obégyi ɔsvlv anfı ɛkɛkv. Alı brɛ amvtɔ a, Abraham mɔkvkwu obi. 6 Asvn ání Bulu lɛbla mv gyi, <Fv abi-aná bóbwɛ afɔɔ ɔsvlv kvsv. Bópv amv bwɛ nkpábi, wa amv amvmvyɔ nfi lafana (400). 7 Tamɛ négyi ɔmá amvv fv abi-aná béyetsia amv ası amv asvn, butı amv ısv. Mứ ɔma a, nɛlɛ amv lɛ amv ıbıtɔ, fówun bɛba bosum mı nfı. > 8 Bulu lɛka ntam ha Abraham. Ntam amv ɔnɔ a, Abraham ɔbɛtın mv abi-aná kete. Mứ sv mv bi Isak lɔhɔ nkekwe Abraham lɛtın mv kete. Isak ɛ lɛtın mv bi Yakob kete. Yakob ɛ lɛtın mv abi, bvgyi anı anain duanyɔ amv kete amv nyebitɔ.

9 < Anı anain anfı bɛfɛ amú gyama Yosef, mu ıwı olu su. Mú su oluyobwɛ okpábi Egyipte əmátə. Tamɛ Bulu lɛlıı mu əma, 10 lɛ mu lɛ mu asun wunhɛ fɛ́ɛtɔ. Bulu lɛha mu nyansa, ha Egyipte owie lenya mu ıwı ansigyi. Mú su ələbwɛ Yosef mu əmá pú mu woyi fɛ́esu əkɪpu.

11 Akun ku lɛba Egyipte pú Kanaan əsulusu fɛ́ɛ. Uəpu ıkplan ba əmá amutə. Anı anain amu bumenya atə gyi. 12 Mú su brɛá Yakob lonuá atogyihɛ bu Egyipte a, ələwa anı anain anfı sısı. Bəyə unu ɛkɛ gyankpapu yenya atogyihɛ ba. 13 Beyinki yə otse nyəsı a, Yosef lɛlɛ ıwı əwan suna amú əbɛɛ, mugyi amú gyama Yosef nı. lnı su Egyipte owie ɛ lɛbı Yosef abusuan. 14 Mú əma a, Yosef ləwa mu apio sısı əbɛɛ, buyɛkpa mu sı Yakob pú mu abusuanfə, bə́bwɛ fɛ aha aduesienə-nu (75) ba, abubetsia Egyipte əmátə. 15 lnu Yakob ləyə Egyipte. lnu mua anı anain amu bowu nı. 16 Nfi tsətsəətsə əma a,

bɔpυ amútɔ aku afuli ya Sekem. Wulu anfutɔ Abraham legyankpa tsia nı. Bopula amú ılan kutɔ, Abraham lɔpu kɔba hɔ mú tsu oyin ɔkuá butεtı mu Hamor abi wa.

17 < Nkε amυυ Bulu lehιε Abraham amυ lotsutsua ιδόfυn a, anı anain amυ baklει wa Egyipte əmátə. 18 Dma a, Egyipte owie əkuá əmεbι Yosef lebetsia obia amυsυ. 19 Owie anfı ləwa owuntəlın anı anain amusu. Əleka amύ hιε əbεε, butswı amύ abi bəbwε tsalıfwı abυwu. 20 Alı brε amutə bəkwıı Mose nı. Ələbwε obiá əhιε əbυ akılε, Bulu ansı legyi mu ıwı. Mu yin leyaı mu tsra asa mu sı woyitə.

21 Brεá bele mu mu woyitə a, Farao mu bi tsıhε lotsu mu, pubwε mu bi alıı əledan. 22 Egyiptefə bosuna Mose amú amandıε kugyiku.

Olobwe oha kponkponti mu itoi pú mu bweheto.

- 23 < Breá Mose ləhə nfi advana (40) a, ələbwe agywun əbee, möyə yeki aliá Egyiptefə bəpu bude mu apio Israelfə kpa. 24 lnu a, olowun ání Egyipteyin de mu apio Israelfə amutə əku da. Mú su ələyəhə mu pio amuu ide mu dun amu. İlemli mua Egyipteyin amu nyə. lnu əleda Egyipteyin amu mə. 25 Mose mú ki əbee, ibəwankı mu apio Israelfə ání Bulu depu mu hə amú nkpa, tame iməwankı amú. 26 Mú əyikehe a, olowun İsraelfə abanyə budekə. Ələyə əyekpata amú, əlebla amú əbee, < Mlıkı, apio mligyi. Ntogyi su mlı wulewule mlide aba amumuyə wa? > 27 Tame əmuamuu əde mu ba da amu lowuta Mose sısı, fite mu əbee, < Ma leyai fu owie pú anı asun ogyipu? 28 Fudekleá fəmə mi, fe alı amuu igye fəmə Egyipteyin amu loo? > 29 Mose lenya nu asun anfı alı, əlesrı dalı Egyipte əmátə yə Midianfə əsulusu. Oletsia ınu kwıı abi anyə.
- 30 < < Nfi advana (40) ɔma a, Bulu-ɔbɔpυ lɛlɛ ιwι ɔwan suna Mose dimbisυ ogya ání idetsii oyibi kυá ιbυ awutɔ, manta Sinaibυ.
- <mark>31 </mark>Mose lowun mú a, ւlɔwa mʋ ifu. Brɛá ɔlɔkpʋkpɛ ɔyɔ yɛkւ mύ

wanklaan a, Bulu lebla mυ ɔbɛɛ, 32 < Mıgyi fu anain Abraham mua Isak pú Yakob Bulu. > Mose lenya ifu, ɔdɛkpınkı kpakpakpakpa. Μύ su ɔmɛtalı kı mύ. 33 Anı Wie Bulu lebla mu ɔbɛɛ, < Wɔı fu ntukuta tswı, tsufɛ ɔwankıkpa fulu. 34 Nawun ání mı aha budɛ ıwıɔsın wun Egyipte ɔsulusu. Nanu amú isu. Mú su nakplı nɛba bɔhɔ amú. Ba, anwa fu Egyipte. >

Solution | Solution |

39 < Tamɛ anı anain bumobu mu. Bekina mu asun nu. Amú nkule su mú a, teki butra bubu Egyipte əmátə. 40 lnı su bebla Aaron bee, əyai ikpiá békpa amú ha amú. Tsufe bumeyin təá ilabwe Mose amuu əlekpa amú tsu Egyipte amu. 41 Alı bre amutə a, bebli sika pepe ənantswiebi pubwe əkpi, tsia ha mú igyi. Amú ansı legyi amú ibi ənə itə bwehe anfi iwi. 42 Bulu lesi amú asun, bəyə bude owi múa ətsra pú ntsrakpabi tswe. Fe aliá bəwanlın wa Bulu ənəsu atəipu amu əwulutə bee,</p>

< Israelfɔ! Megyi mι mlιlɔmɔ mbwι bɔ afɔdιɛ ha nfi aduana (40) amuu mlıletsia dimbi amusu.

<mark>43</mark> Mboun շkpւ Molok tati-obu

pύ Refan ntsrakpabi ɔkpı mlılɔbwε sura, natı tswε.

lnı sv négya mlı yawa Babilonfa asulu ama atıneku. >

44 < Tati-obu amυυ itosuna amύá Bulu bυ amύ wa amυ ε letsia anı anain amυ wa dimbi amυsυ. Mose lɔbwɛ mύ alıá Bulu losuna mυ ɔbɛɛ, ɔbwɛ mύ pɛpɛɛpɛ. 45 Anı anain amυ bowu si Bulu tati-obu amυ ha anı ası, Yosua legya amύ nkpa bɔpυba ɔsυlu anfısu. Amύ onuto ansıtɔ Bulu legya ɔmá-ɔmá lɛ ɔsυlu anfısu puha amύ. Bulu tati-obu amυ letsia amύ wa alıı bɔtu Owie Dawid brɛsu. 46 Bulu ansı legyi Owie Dawid ıwı. Mύ su Dawid lɔkulı mu ɔbɛɛ, muyi obu ha mu, mɛnı anı Yakob abi-aná féé abósum mu ınu. 47 Tamɛ Owie Salomo mboun lebeyi obu amu.

- 48 < Tame Osusuusu Bulu tamatsia nyankpusa obu yiheto. Fe alıá Bulu כאנו סופט סלטוף אני ובישני ובישני אני ובישני אני ובישני אני ובישני אני ובישני ובישני אני ובישנ
 - 49 < Anι Wie Bulu οbεε, < < Οsυsυ igyi mι owie obia, οsυlυ ε igyi mι ayabi oyikpa.

Nto obu mliaa, mléyi ha mi?

Nkunu gyi mı əkpunu ədakpa?

- <mark>50 </mark>Megyi mılɔbwε ntobi anfı fέέ?>> > >
- 51 Stefano ləmə mu asun ənə əbεε, < Asutə-ənlin awie, kluntə bu mlı odwin. Mlılakina Bulu asun amu nu. Mlı ε mlıtəkusu lu Əŋε Wankıhε amu asunsu bregyibrε, fε alıá mlı anain amu betsia bwε.
- Bulu ວກວຣບ ວປວເກບ ວກວກບຣບ mlı anain bumedınka? Bɔmɔ Bulu ວກວຣບ atɔເpບ amυυ bɛblı yaı bɛɛ, Yile Əbwɛpບ amυ ɔbɛ́ba amυ ε.

 Mlılɛlɛ Yile Əbwɛpບ amυ ε ha, bɔmɔ mυ. 53 Mlılɔhɔ Mose mbla amυ tsu Bulu-abɔpບ amυ wa nı, tamɛ mlımegyi músυ. > >

Stefano Abwi Da Ma

54 Brεá Yudafə ahandε amu bonu Stefano asun blıhε anfı a, əblə lehıε kıta amú, beda ansıtə kpun. 55 Tamɛ Ͻŋε Wankıhε ləbula Stefanotə, olotsu ansı fua, ədɛ əsusu kı. Olowun Bulu numnyam, Yesu lu Bulu gyəpısu. 56 Muu əlɛbla amú əbɛɛ, < < Mlıkı, nawun ání əsusu lafinki, Nyankpusa-Mu-Bi amu lu Bulu gyəpısu. > >

57 Brεá bonu un a, bɔpu ıbı tin asu. Inu amú féé bɔsura okitikiti tu bun musu. 58 Bɛbɪtɪa mu dalı wulu amutɔ yɛda mu abwi mɔ. Adansıfɔ amu bɔwɔı amú awunsu atadıɛ tswı ɔyasubi ɔkuá butɛtı mu Saulo wa. 59 Bɛda mu abwi alıı, olokpoli anı Wie ɔbɛɛ, < < Mı Wie Yesu, hɔ mı ɔŋɛ. > > 60 lnu a, ɔlɛda akpawunu, kplun kuklukuu ɔbɛɛ, < < Mı Wie, si lakpan anfı kie amú. > > Olenya blı alı pɛ, olomu ɔnɔ.

8

Proofread 09/06/05

1 Saulo ε lotsula dınka Stefano mɔsυ.

Saulo Dpasua Amusu Dınka

Tsu εkε amusu a, bedunka ɔpasua amuu ıbu Yerusalem amusu, wa amú mɔ bı. Mú su ɔpasua amu féé bedasaın wa Yudea pú Samaria ɔmátɔ, si sumbi ayɔpu amu nkulɛ pɛ wa ιnu. Tamɛ Bulu asumpu aku bosu Stefano, bın mu.

3 Saulo mú lefi pasua amu bwie ası. Oletsia ki aha woyitə, bıtıa ahogyipu atsı mua ayin féé yəwa obu.

Filipo Bulu Asvn Okanda Samaria Wuluto

4 Ahogyipu amu beda Bulu asun wanklaan amu okan otinegyiotineá bedasain yo. 5 Mú su Filipo loyo Samaria wulu yile kuto yebla amú Kristo, (oha amuu Bulu lada mu ofuli amu) iwi asun wanklaan amu.

- Afiapu amu féé bonu mu asun blihe, bowun osuna ání ɔlɔbwe ε. Μύ su bɔhɔ mu asun amu. ⁷ Ͻŋε lalahe lɔsura okitikiti dalı aha tsɔtsɔɔtsɔtɔ. Aha ání amú ifun lawu pú tsukule asinpu tsɔtsɔɔtsɔ ε benya ılɔtsa. ⁸ Μύ su ansı lɛhıɛ gyi Samariafɔ amu.
- Palt bre amuto a, ofapu kponkpontt okuá butett mu Simon bu wulu amuto. Breá Filipo mokuba unu a, otobwe tumila suna mu pt amu, utowa amú ifu. Otopu ibt si kanto bli obee, otumipu kponkpontt mugyi. Nyebi ahande féé butobu mu, bli bee, < Oyin anft de Bulu tumi kponkpontt amu. > 11 lntá odepu mu asuma bwe ofula suna amú, tlawa opá su a, amú féé boho mu gyi. 12 Tame breá Filipo leba beda Bulu iwiegyi pú Yesu Kristo twi asun wanklaan amu okan a, atsi mua ayin boho mu asun amusu gyi, olobo amú asu. 13 Simon onuto ε lohogyi, oleha Filipo lobo mu asu. Mu asubo oma a, olopu twi manta Filipo. Breá olowun altá Filipo de ofula múa osuna bwe a, ono lobwie mu.
- Sumbi ayopu amuu bubu Yerusalem amu bonuá Samariafo baho Bulu asun amu. Mú su bowa Petro mua Yohane amú wa. 15 Brεá boyowie unu a, bobo mpaι ha Samariafo ahogyipu amu bεε, bunya Ͻηε Wankıhε. 16 Tsufε asu kɛkɛ babo amú anι Wie Yesu ɪdatə, tamɛ amútə ɔkuku mɔkunya Ͻηε Wankıhɛ amu. 17 lnu Petro mua Yohane bəpu ɪbɪ dɪnka amú nwunsu, Bulu lɛha amú Ͻηε Wankıhɛ amu.
- 18 Simon lowun ání ιδι kɛkɛ sumbi ayɔpʋ amʋ bapʋ dınka ahogyipʋ amʋ nwunsʋ, Bulu laha amú Ͻηε Wankıhɛ. Mú sʋ ɔlɛlɛ kɔba ha Petro mʋa Yohane, 19 ɔlɛbla amú ɔbɛɛ, < Mlıha mı tumi anfı kʋ, mɛnı nı mı ε nɔpʋ ιδι dınka ɔkʋ nwunsʋ a, Bulu ɔbɛ́ha mʊ Ͻηε Wankıhɛ. > >
- Tame Petro lebla mu obee, < Fva fu koba amu nyo féé mlıhı. Tsufe fukı fee, fétalı pu koba ho Bulu itokiehe anfı. 21 Fuma ogyikpa

nte olukpa anı gyumagyihe anfıtə, tsufe fo klontə metin Bulu ansıtə.

22 Damli klontə tsu fo lakpan anfıtə, afokolı anı Wie Bulu. Fialı obési agywun lalahe anfı fabwe anfı kie fo.

23 Tsufe nawun ání fohie fobo ənsipe, lakpan lagyi foso. > >

24 Simon lebla Petro mua Yohane ɔbεɛ, < < Nobwii ιpa, mlıkokoli mlı Wie Bulu ha mı, mɛnι ɔmέɛha asun anfı fablı anfıtɔ kuku mέɛba mɪsu. > >

25 Breá Petro mua Yohane begyi adansıe, da Yesu ıwı asun amu okan ta a, beyinki yo Yerusalem. Breá buna boyo a, beda asun wanklaan amu okan Samaria nkuda tsotsootso ası.

Etiopia Owie Sikasv Oktpv Klvntodamli

Alı brɛ amutɔ a, Bulu-ɔbɔpu lɛbla Filipo ɔbɛɛ, < < Kusu pu ɔsası dimbisu ɔkpa amuu ıda tsu Yerusalem ıyɔ Gasa amu. > > 27 Muu Filipo lɔkusu pu ɔkpa. Brɛá ɔyɔ a, ɔlɔtu Etiopia ɔmá ɔhandɛ ɔkuá baflo mu. Ohandɛ amu gyi Etiopia owie tsıhɛ Kandake sikasu ɔkıpu. Oyin anfı layɔ Yerusalem yosum Bulu, 28 yinki ɔyɔ woyi, otsie mu keketɔ, mpɔnkɔ budɛ mu bıtı. Odɛ Bulu ɔnɔsu ɔtɔɪpu Yesaia ɔwulu amu kla. 29 Muu Ͻŋɛ Wankıhɛ lɛbla Filipo ɔbɛɛ, < < Kpukpɛ manta keke anfı. > > 30 Filipo lɛsrı tu keke amu wun ání Bulu ɔnɔsu ɔtɔɪpu Yesaia ɔwulu Yesaia ɔwulu amu oyin amu dɛ kla. Mú su ɔlɛfıtɛ mu ɔbɛɛ,

< < Thande, fode ason amou fodekla amo ası nu? > >

31 Ohandε amu lele mú ɔnɔ ɔbɛɛ, < < Nkalı ιbɔ́bwɛ nónu mú ası nı ɔku mele mú ası suna mι? > > Mú su ɔlɛbla Filipo ɔbɛɛ, < < Du tsia mı wa ayɔ. > > 32 Bulu asun ání ɔdɛkla ɔwulu amutɔ gyi:

< < Olobwe diin fe kufa ání bapu beya omokpa. Omobwii mu nnonyo.

Olobwe diin fe alıá kufa tobwe,

nι budε mu ιwι imi dınkı.

33 Bəkpət mu, bumegyi mu asun ənəkwalısu. Əhaa méetalı suna mu abi-aná, tsufe beka mu nkpa itin əsulu anfısu. > >

34 Μυυ ɔmá ɔhandɛ amu lɛfttɛ Filipo ɔbɛɛ, < < Ma twt asun Bulu ɔnɔsu ɔtɔɪpu anft dɛblt, mu onuto ntɛ ɔha bamba? > 35 lnu Filipo lɛltt Yesaia asun wanlınhɛ anftsu bla mu Yesu twt asun wanklaan amu. Philip explaining Scripture to official in chariot |CN01932B.TIF|span|ACT8:26-40|David C. Cook Foundation|Filipo lɛltt Yesaia asun wanlınhɛ anftsu bla mu // Yesu twt asun wanklaan amu. |Gyumagyihɛ 8:35 36-37 Bɔpu bɔyɔ a, bɔtu ntsu ku. Muu ɔmá ɔhandɛ amu lɛfttɛ Filipo ɔbɛɛ, < < Ntsu da a, ntɔ letin mt asubɔ ɔkpa? > 1

38 Mú sv ɔmá ɔhandɛ amv lɛha mv keke amv ɔbutupv lɛlu. Mva Filipo bɛkplı wie ntsu amvtɔ, Filipo lɔbɔ mv asu. 39 Brɛá bɛdalı ntsu amvtɔ a, anı Wie Ͻηε lotsu Filipo natı. Ͻmá ɔhandɛ amv mɛtra wun mv, tamɛ ɔlɔpv ansigyi natı ɔyɔ woyi. 40 Filipo ε lɛyɛdalı Asoto wulutɔ. Ͻlɛnatı ki unv awulusv da asvn wanklaan amv ɔkan alu, oloyowie Kaesarea wulutɔ.

9

Proofread 09/06/05

Saulo Kluntodamli

(Gyumagyihε 22:6-16; 26:12-18)

¹8:37 Mútɔ ye 37 bu nwulu dada amu akutɔ: Filipo lɛbla mu ɔbɛɛ < < Nι fahɔ Kristo gyi tsu fu ıklun fɛ́tɔ a, nɛ́talı bɔ fu asu. > > ɔlɛbla Filipo ɔbɛɛ, < < Ee, nahogyi mbɛɛ Yesu Kristo gyi Bulu mu Bi. > >

- 1-2 Alı brε anfıtə féé a, Saulo məkusi Yesu akasıpu amu bla əbεε, məmə amu. Mu su ələyə Bulu igyi əhapu dehen wa yəkulı mu əbεε, əwanlın əwulu pule mu suna Damasko Yudafə ofiakpa ahande, menı nı mu ıbı da oyin nte ətsı əku, əna anı Wie əkpa amusu a, mékuta mu, kpa mu ba Yerusalem.
- 3 Saulo lopu okpa oyo Damasko. Oleta wie ta a, nsainto lekpa ogya wa mu. 4 Oledida osuluto kpla. Inu olonu ome ku. Ome amu lefite mu obee, < < Saulo, Saulo, ntogyi su fudin misu ali? > >
- 5 Saulo leftte ɔbεɛ, < < Fυ ma nι, mι Wie? > > Μυυ ɔmɛ amυ lebla mυ ɔbɛɛ, < < Μι Yesu nι. Mιsυ fυdın nι. 6 Κυsυ, afυyɔ wulutɔ ιnυ. Okυ obósuna fυ tɔá lehian ání fɔ́bwɛ. > >
- 7 Saulo aba ání mva amúnyɔ bvna besi lu diin. Bonu ɔmɛ amv, tamɛ bvmowun ɔhaa. 8 Saulo lɔkvsv lu. Olobwii ansibi, tamɛ ɔmɛdɛ atɔ wun. Μύ sv bɛkıta mv ıbı, kpa mv ya Damasko wulutɔ. 9 Oletsia nkɛnsa owitɔ omowun atɔ. Omegyi atɔ, omonun tɔtɔ ε alı brɛ amvtɔ.
- 10 Alı brε amutə a, Yesu əkasıpu əku bu Damasko ınu, butεtı mu Anania. Olowun atə. Mútə a, anı Wie Yesu lokpoli mu əbεε,

< < Anania! > >

Olotsula ɔbεε, < < Mι Wie, mι nι. > >

- Mυυ anι Wie lebla mu οδεε, < < Κυςυ yo bronυ amυυ δυτετι mú < Okpa Tswiihε > amυςυ. Wie Yuda woyitə, afufite oyin amυυ otsu Tarso, δυτετι mu Saulo amuςυ. Alaba, οδυ ιπυ οδε mpaι δο.
- 12 Alawun ání oyin ɔkυá bυtεtι mu Anania laba bɔpu ιbι dınka musu, mu ansibi labwii. > >
- 13 Μυυ Anania lebla anı Wie ɔbɛɛ, < < Mı Wie, nanu oyin anfı ıwı asun. Alıá ɔdɛpu lalahɛ gyi fu aha ání bubu Yerusalem. 14 Igyi ahapu dehen amu ε baha mu tumi bɛɛ, ɔba Damasko bɛkıta aha ání butɔbɔ mpaı fu ıdatɔ féé. > >

- 15 Anι Wie lebla mυ ɔbɛɛ, < Yɔ, mılalɛ mυ mbɛɛ, ɔbwɛ mι osumpυ. Oha ɔmá bambatɔfɔ, amύ awie pύ Israelfɔ féé abυbι mι.
- 16 Μι onuto nósuna mυ alιá ɔbɔ́kυkυ wun ipian mι sυ. > >
- 17 Μύ sv Anania ləyə Yuda woyitə, yəpu ıbı dınka Saulosu, bla mu əbɛɛ < Opio Saulo, anı Wie Yesu amuu əlɛlɛ ıwı əwan suna fu brɛ amuu fɛba nfı amu lawa mı fu wa. Əbɛɛ, mbɛha fu afulawun atə, Əŋɛ Wankıhɛ əbula futə. > > 18 Təkuá igyi fɛ klɛmɛtı-afwı lɛmaın lɛ mu ansibisu kpada ınunu. Mú su əlɛla ədɛ atə wun. lnu ələkusu, bəbə mu asu. 19 Bɛha mu atə olegyi, əwunlın lɛlawie mu.

Saulo Bulu Asun Dkanda Damasko

Saulo letsia akasıpυ amυ wa nkε kpalobi. 20 lnunu əlɛnatı yə amύ ofiakpa, yefi Yesu ıwı asun əkan da ası əbεε, < Yesu gyi Bulu mu bi amu nı. > >

- 21 Aha ání bonu mυ asun blihε anfi féé ɔnɔ lobwie amú. Mú su bɛfitɛ bɛɛ, < < Megyi mυdε Yesu asumpυ mɔ Yerusalem nı? Megyi amú ɔkıtakpa ɔlɛba nfi, ɔkpa amú ya igyi ahapu dɛhɛn amυ? > >
- 22 Tame Saulo lelanya tumi blι asun amu ɔwunlınsu ɔbɛɛ, lele Yesu gyi Kristo, (ɔha amuu Bulu lada mu ofuli amu). Alıá ɔlehıɛ le asun amutɔ leha Yudafɔá bubu Damasko ınu bɔbwɛ basaa. Bumowun múá bótsu.
- Nke tsɔtsɔɔtsɔ ɔma a, Yudafɔ amu befia kıta agywıın bee bɔ́mɔ Saulo. 24 Mú su betsia gyo wulu amu ɔnɔ ɔpa onye, mɛnı bénya mu mɔ mu. Tame aku bowi tsa Saulosu bee, alı Yudafɔ amu babwe agywıın nı. 25 Mú su eke ɔku onye a, Saulo abuopu amutɔ aku botsu mu wa lakpatɔ, pu mu tsun ikwitɔ kplı mu yi ıban ɔma, ɔlesrı natı.

Saulo Yerusalem Yo

<mark>26 </mark>Brεá Saulo lowie Yerusalem a, ɔlɔtsvn ɔkpa kugyikvsv ání

obówie Yesu akasıpu amutə. Tamɛ bumohogyiá alabwɛ əkasıpu. Mú su benya mu ifu. 27 lnu Barnaba lɛkpa mu ya, yɛlɛ mu suna sumbi ayəpu amu. Əlɛbla amú alıá anı Wie lɛlɛ ıwı əwan suna Saulo Damasko əkpatə, mua Yesunyə bətəi; pú alıá Saulo ləwa klun da Bulu asun amu əkan əwunlınsu Yesu ıdatə Damasko wulutə. 28 Mú su Saulo ləwie amútə, beki Yerusalem wulutə. Ələwa klun blı Bulu asun amu Yesu ıdatə. 29 Mua Yudafə amuu butɛblı Griki əblı amu betsia təi, gyi aba nwɛn. Tamɛ alı brɛ amutə féé a, budɛ agywıın bwɛá bəmə mu. 30 Brɛá mu afu ləwulı ahogyipu amu a, bɛkpa mu ya Kaesarea, ha mu əlɛnatı yə Tarso.

31 Mú su ıwı lolwii əpasua ání ıbu Yudea, Galilea pú Samaria əmátə. Əŋɛ Wankıhɛ lɛkpa amú bɛklɛı, dan hogyitə, betsia tsiatəá ilegyi anı Wie Yesu ansı.

Aha Aku llo Tsa

- 32 Petro lenatı ki Samaria nkudası. Eke əku əleyekı Bulu aha ání bubu Lida wulutə. 33 lnu a, oleyefia oyin əkuá butetı mu Enea, olesin tsukule nfikwe nı. 34 Petro lebla mu əbee, < Enea, Yesu Kristo latsa fu ılə. Kusu kunta fu əklan. > > lnu Enea ləkusu. 35 Aha ání butsie Lida wulutə pú Saron nsaıntə féé bowun oyin amu. Mú su bohogyi, bobuo anı Wie.
- 36 Otsı oku bu Yopa wulutə, ogyi əkasıpu. Butetı mu Tabita. Mu ıda amu ası Griki əblıtə gyi, < < Dorka. > > Mú ası gyi, < < Abrε. > > Yile əbwεpu ogyi. Əbu awıtəlε ha ahianfə. 37 Brεá Petro bu Lida a, ılə lɛda Tabitasu. Olowu, bebie mu ntsu, si mu tswı abansru kutə.
- Yopa mua Lida awulu ıma ıfɔ aba wa. Mú su brɛá akasıpu amuu bubu Yopa amu bonu lowu anfı a, bɔwa abi anyɔ sısı Petro bɛɛ, bobwii ιpa ha mu, ɔwa ɔsa tu amú. 39 lnu Petro lɔwa ɔsa bwɛ, mua

amúnyɔ bɛnatı. Brɛá olobowie unu a, bɛkpa mu ya abansru amutɔ. Wulu amutɔ asurapu fɛ́ɛ bubu fuli amu ası. Bɛkpa puta Petro budesu, budɛ atadıɛá Dorka lɔbwɛ brɛá otsie nkpa pusuna mu. 40 Petro legyaa asurapu amu fɛ́ɛ lɛ obu amutɔ. Muu ɔlɛda akpawunu bɔ mpaɪ, asa ɔlɛdamlı kı fuli amu blı ɔbɛɛ, < Tabita, kusu. > > lnu Tabita lobwii ansibi. Brɛá olowun Petro a, ɔlɔkusu tsia. 41 lnu Petro lɛkıta mu bı, ɔlɔkusu lu. Petro lɛtı asurapu amu pú ahogyipu atrahɛ amu. Muu ɔlɔpu Tabita suna amú ání alatsinki. 42 Asun anfı lɛklɛı wa Yopa wulutɔ. Mú su aha tsɔtsɔɔtsɔ bɔhɔ anı Wie gyi. 43 Petro letsia Simon ání ɔtɔyɔ ɔwulu-kpakpa ıwı agyuma wa Yopa ınu wa ɔpá.

10

Proofread 09/06/05

Konelio Abi Wa Petro Wa

Oyin oku letsia Kaesarea ιπυ, buteti mu Konelio. Ogyi Romafo isa akopu opasua kuá buteti mú Italia ohande. Obu nsi Bulusum iwi. Mua mu woyitofo féé butosum Bulu. Konelio tekie Yudafo ahianfo ato. Otobo mpai ha Bulu bregyibre. Eke oku Konelio lowun ato ntupwe dosato. Mu atowunhe amuto a, olowun Bulu-obopu ansi kain. Bulu-obopu amu lokpoli mu obee, < Konelio! > >

4 Ifu lɛkıta mv. Mú sv olesi ɔdɛ Bulu-ɔbɔpv amv kı. Mvv ɔlɛfıtɛ Bulu-ɔbɔpv amv ɔbɛɛ, < <Mι Wie, nkalı igyi?>>

Bulu-obopu amu lebla mu obee, < < Bulu laho fu mpai. Fu aha ato kie ε lagyi mu ansi. 5 Wa abi abuyo Yopa yeti Simon Petro ba. 6 Oloyoswii owulu-kpakpa iwi agyuma oyopu Simon woyito, manta

ορυ οπο. > > <mark>7</mark> Brεá Bulu-οbορυ amυ lεnatι a, Konelio lεtι mυ asumpυ abanyoá bubu mu woyito pú mu obisufεá ogyi isa okopu, otenya Bulu

- ifu. 8 Olebla amú asun ání tlaba féé, olowa amú stst Yopa.
- 9 Μύ σγικεhε bokusu boyo Yopa. Beta unu wie ta, ιδόbwε fe opa doduanyoto. Petro ε dεdu oyo obu awunsu mpaι obokpa. 10 Akun ιhιε dε mu. Μύ su olekleá obénya toku wa ono. Breá bude ato amu nina ha mu a, Petro lowun ato. 11 Atowunhε amuto a, olowun ání osusu lafinki, tokuá igyi fe ohrada teihe, bude mu nsiebi ana, idekpli iba osulusu. 12 Oyito mbwi otsan-otsan, mbwiá bubu ayin, tame buteka abono pú oyito mbubwi féé bubu ohrada amuto. 13 Μυυ olonu ome ku ledali obee, < Petro, kusu mo mbwi anfi afuwi. > >
- Tame Petro lele mứ ɔnɔ ɔbεε, < < O-o! Mι Wie, bɔkwιι mι ɔpá a, mmɔkvgyi tɔá Yudafɔ amandıɛ lekisi ntɛ mứ ιwι mɛtın kι. > >
- 15 Ome amυ lela bla mυ οδεε, < < Mátι toá Bulu latın mύ ιωι atokisihε. > > 16 Atowunhe amυ pύ οπε amυ leba tse sa. Μυ ansıto unu botsu ohrada amυ ya osusu otsawule pe.
- 17 Brεá Petro dε nwuntɔ bu tsu atowunhɛ anfı ıwı a, Konelio abi amu ε bafıtɛ wun Simon woyitɔ, ba bulu ɔkpa ɔnɔ. 18 Konelio abi amu bokpoli fıtɛ bεε, < < Ͻfɔɔ ɔku tsie nfı, butɛtı mu Simon Petro? > >
- 19 Petro tra ɔdɛ nwuntɔ bu tsu atowunhɛ amυ ιwι, Ͻŋε Wankıhɛ lɛbla mu ɔbɛɛ, < < Simon, aha abasa aku baba budɛ fu dunka.
- 20 Kυsυ bwε, afυkplı yefia amύ amlınatı. Mágyi nwεn, tsufε mılawa amύ fυ wa.>> 21 lnυ Petro lεkplı yɔtυ amύ, bla amύ ɔbεε,
- < < Mıgyi วha amvu mlıdedunka amv nı. Ntogyi sv mlına? > >
- Aha amυ bɛlɛ mú ɔnɔ bɛɛ, < < Anımɛdɛ tsitsa. lsa akɔpu ɔhandɛ Konelioá otenya Bulu ifu, Yudafɔ fɛ́e butɛtı mu ɪdayile lɔwa anı fu wa. Bulu-ɔbɔpu ɔku labɛbla mu ɔbɛɛ, ɔba bɛtı fu afuba mu woyitɔ, mɛnɪ obónu asun ání fubu blɪ. > 23 Μυυ Petro lɛkpa amú wa woyitɔ, ɔlɛha amú ɔdɪkpa.

Dyt kehe a, Petro mwa amúnyo bokusu pu okpa boyo Kaesarea. Breá boyo a, ahogyipu akuá bubu Yopa unu ε bobuo amú yo. 24 Mú oyukehe a, boyowie Kaesarea wuluto. Botsutsua abuwie unu a, Konelio latt mu woyito aha pú mu anyawie klakla befia, ode amú okpa ku. 25 Breá Petro lowie woyi amu ono a, Konelio lokusu yefia mu, da akpawunu mu ayabito sum mu. 26 Tame Petro leha mu olokusu. Olebla mu obee, < Kusu, máda akpawunu ha mu. Nyankpusa mu ε ngyi. > 27 Petro mua munyo buna budetot alu olowie woyito. Unu olowun ání aha tsotsootso bafia. 28 Muu olebla amú obee, < Mlt onuto mltyin ání Yudafo mbla meha okpa ání Yudayin mua omá bambatoyin bubwe anyawie nte obóyo mu wa kpan. Tame Bulu laha mu nabu ání mmáku mbee, oku uwi metun nte omofun amandie okpasu. 29 Mú su breá fowa abi fee bubeti mu a, mmokpukpu nwunto nu. Amansu igyi? Bla mu. > >

30 Mυυ Konelio lɛbla mu ɔbɛɛ, < Ndɛ ɛkɛ nası, ntupwɛ dɔsatɔ mbu woyitɔ ndɛ mpaı bɔ. Ͻtsawulɛ pɛ a, nowun oyin ɔku lu mu ansıtɔ. Oyin amu lɔwa atadıɛ fututu. 31 Oyin amu lɛbla mı ɔbɛɛ, < Konelio, Bulu lanu fu mpaı. Fu aha atokie ɛ lagyi mu ansı. 32 Mú su wa abi abuyɔ Yopa wulutɔ yɛtı Simon Petro ba. Ͻwulu-kpakpa ıwı agyuma ɔyɔpu Simon woyi ɔlɔswu. Otsie manta ɔpu ɔnɔ. > 33 Mú su ınunu nɔwa abi sısı fu. lbu alɛá faba. Sei a, anı fɛ́ anılafia Bulu ıdatɔ. Anıgyo anı Wie asun ání alapuha fu ɔbɛɛ, fubla anı. > >

Petro Asun Blihe

34 Μυυ Petro lotsu ɔnɔ blı ɔbɛɛ, < Nawun ání lɛlɛ Bulu tamakı ɔhaa ansıtɔ. 35 Mboun ɔha ání otenya mu ifu, ɔtɔbwɛ yile asun otekle ɔmágyiɔmátɔ. 36 Mlıyin asun wanklaan ání Bulu lɔpυha Israelfɔ. Asun amu gyi, Bulu lapu iwilwii ba tsun Yesu Kristo, aha féé

Owie amusu. 37 Mlıyin asun kpənkpəntiá ileba Yudea əmátə féé. Ilotsu ası tsu Galilea əmátə, breá Asu Əbəpu Yohane leda asubə əkan əma. 38 Mlıyin anı Wie Yesu Nasaretyin amu. Mlıyin ání Bulu ləpu mu Əŋɛ Wankıhɛ pú tumi wa mutə, oleki ətinegyiətine bwe yile, tsa aha ání bubu əbunsam tumi ası ilə, tsufe Bulu buo mu. 39 Anıgyi aha ání anılowun mu bweheá ələbwe Yudea pú Yerusalem əmátə féé nı. Beda mu manta oyikpalihesu mə mu. 40 Tamɛ mú eke sası a, Bulu ləkusua mu, le mu əwan, aha bowun mu. 41 Megyi əyitə aha féé lowun mu, tamɛ anı aha amuu Bulu lele yaı əbeɛ, abwɛ mu adansıfə amu mú anılowun mu. Mu kusu tsu afulitə əma a, anıa munyə legyi, anıləwi nı. 42 Əlehie anı əbeɛ, ada mu asun wanklaan amu əkan suna aha, agyi mu iwi adansıe ání mugyi əha ání Bulu laleá obégyi akıankpapu pú awupu féé asun nı. 43 Bulu ənəsu atəipu amu féé bebli beɛ lele, əhagyiəha ání ələhə Kristo gyi a, Bulu obési mu lakpan féé kie mu Kristo idatə. >>

Omá Bambasυfo Onε Wankthe Nya

Breá Petro de asun anfi bli a, Ͻηε Wankihe leba aha amuu bude mu asun amu nu amu féésu. 45 Ͻης lobwie Yudafɔ ahogyipu amuu bobuo Petro ba unu amu ání Bulu lapu mu Ͻηε Wankihe amu kie aha ání bumegyi Yudafɔ. 46 Tsufɛ bowun ání aha amu bude ɔbli bamba bli, buhiɛ budɛ Bulu kanfu. Mú su Petro lebla amú ɔbɛɛ, 47 < Bulu laha aha anfi ε Ͻηε Wankihe fɛ ani. Ͻku ɔbétali tin amú ɔkpa ɔbɛɛ, bumábɔ amú asu? > > 48 Mú su ɔlɛbli ɔbɛɛ, bubɔ amú asu Yesu Kristo ɪdatɔ. Mú ɔma a, bokokoli Petro bɛɛ, otsia amú wa kpalobi.

Petro Asun Onole Yerusalem

- Yesu sumbi ayəpu amu pú ahogyipu amuu bubu Yudea əmátə amu bonuá əmá bambatəfə ε bahə Bulu asun amu. Mú su brεá Petro ləyə Yerusalem wulutə a, mua ahogyipu akuá butekleá aha butın kete asa abuwie əpasua amutə bɛbıtı asun. Bɛfıtɛ mu bɛɛ, 3 < < Ntogyi su fayə aha ání bumɛtın kete woyi, fua amúnyə mlılawa ıbı gyi atə? > >
- 4 Mύ sv Petro lele asvn ání ιlebatɔ suna amύ ιkvle-kvle ɔbεε,
- 5 < < Mbv Yopa wulutə ndε mpaı bə nowun atə. Mútə a, nowun ání təkvá igyi fɛ əhrada tɛıhɛ, bvdɛ mứ nsiebi ana lɛkplı tsu əsvsv ba mı wa. 6 Nowun pututə-mbwı pứ wulutə mbwı, mbwıá bvbv ayin, tamɛ bvtɛka abənə pứ əyıtə mbubwi fɛ́ əhrada amvtə. 7 lnv nonu əmɛ kv lɛdalı bla mı əbɛɛ, < Petro, kvsv mə mbwı anfı afvwı. >
- **8** < < Mυυ nεblι mbεε, < Mι Wie, εκεκεεκε. Βοκωιι mι ορά a, mmokugyi toá Yudafo amandιε lekisi ntε mú ιωι mεtιn kι. >
- 9 < < Mυυ ame amu lotsu asusu labla mı abee, < Mátı taá Bulu latın mú ıwı atokisihe. > 10 Tse sa san nowun atowunhe anfı. Mú ama a, ılelayinki ya asusu.
- Kaesarea baba bulu woyi amuu ntsie mútɔ amu ɔnɔ. 12 Ͻŋε Wankuhɛ lɛbla mu ɔbɛɛ, mbuo amú yɔ, mmágyi nwɛn. Apio abasie anfu botsu Yopa anfu ε bobuo mu yɔ Kaesarea. Anu féé anulɔyɔ Konelio woyitɔ. Konelio lɛbla anu ɔbɛɛ, mowun Bulu-ɔbɔpu ɔku mu woyitɔ, ɔlɛbla mu ɔbɛɛ, <Wa abi abuyɔ Yopa yɛtu oyin ɔkuá butɛtu mu Simon Petro ba. 14 Ͻbɛbla fu asun ánú fua fu woyitɔ aha féé mlɔ́tsun músu nya nkpa. >
- 15 < Nenya tsu ɔnɔ ndɛtɔι alı, Ͻηε Wankıhε lɛba amúsυ fɛ alıá ılɛba anısυ εkε gyankpapυ amυ. 16 lnυ nɛkaın anı Wie asυn blıhɛsυ. Ͻbɛɛ, < Yohane lɔpυ ntsu bɔ aha asu. Tamɛ mlı mứ a, Bulu ɔbɔ́pυ

Oŋε Wankıhε bɔ mlı asu. > 17 Mú sv nı Bulu lapv mv atokiehε amv kie amú, fɛ alıá ɔlɔpvkie anı aha amvv anılɔhɔ anı Wie Yesu Kristo gyi amv a, mıgyi ma ání nétin Bulu ɔkpa? > >

18 Brεá sumbi ayɔpv amv bonu asvn anfı a, besi Petro tɔι wa, bɛkanfv Bulu bɛɛ, < < Mvmv Bulu laha aha ání bvmegyi Yudafɔ ɔkpa ɔbɛɛ, amύ ε bvdamli klvntɔ, abvnya nkpa. > >

Kristo Dpasua Ání lbv Antiokia

- 19 Stefano lowu ɔma a, bɛdınka ahogyipu amusu. Mú su bɛdasaın yɔ Foinike múa Kipro ɔsulusu pú Antiokia wulutɔ. Yudafɔ nkulɛ bɛbla Bulu asun wanklaan amu. 20 Tamɛ amútɔ aku mú botsu Kipro pú Kirene ɔmátɔ ba Antiokia bɛbla Grikifɔ amu anı Wie ıwı asun wanklaan amu. 21 Anı Wie Bulu lɛlu amú ɔma. Mú su amútɔ aha tsɔtsɔɔtsɔ bohogyi, damli kluntɔ ba anı Wie Yesu wa.
- 22 Yerusalem əpasua amu bonu asun anfı. Mú su bəwa Barnaba sısı Antiokia. 23-24 Barnaba gyi əha wanklaan, Əŋε Wankıhɛ pú hogyi ε ttsə mutə. Brεá olowie Antiokia, olowun alıá Bulu lagyi amú bualɛ a, ansı legyi mu. Muu ələtət kpla amú əbεε, bupu amú klun féé dınka anı Wie Yesusu, abugyi mu mblasu. lnı su aha tsətsəətsə bətsun mu asun amusu hə anı Wie gyi. 25 Mú əma a, Barnaba ləyə Tarso wulutə yodunka Saulo. 26 Brεá olowun mu a, əlɛkpa mu ba Antiokia. Betsia ınu ofi əkulɛ, tsia fia əpasua amu, suna amú atə. Antiokia begyankpa tı akasıpu amu bɛɛ < Akristofə > > nı.
- 27 Bulu ɔnɔsv atɔιpv akv botsu Yerusalem ba Antiokia alı brɛ amvtɔ kɛn. 28 Amútɔ ɔkvlɛ ɪda gyi Agabo. Əlɔkvsv lu, blı Ͻŋɛ Wankıhɛ tumitɔ tswɪ ɔbɛɛ, < Akvn kpɔnkpɔntɪ kv bɛ́ba Roma ɔmátɔ fɛ́ɛ. > > llɛba mútɔ brɛá Roma Owie Klaudio tsie obiasv.

 29 Akasıpv amv bɔbwɛ agywɪɪn bɛɛ, amútɔ okugyiɔkv obódunka tɔá

obénya, abupuyekie apio ahogyipuá bubu Yudea əmátə. <mark>30 B</mark>egyi dınka músu, bəpuha Barnaba mua Saulo bəpuya əpasua amu ahande.

12

Proofread 09/06/05

Petro Obudi

Alı brɛ amutɔ a, Owie Herode lɛdınka ɔpasua amutɔ akusu, wa amu amumuyɔ. 2 Dlɛha bɛtın Yohane mu pio Yakobo ɔdayitɔ.

Herode lowun ání ιbu Yudafɔ amu ɔdwɛ. Mú su omesi, ɔlɛyɛkıta Petro ε. Alı brɛ amutɔ budɛ Israelfɔ Bodobodo Mátuhɛ Nkɛ gyi. 4 Μύ su brɛá ɔlɛkıta Petro a, ɔlɔpu mu tswı obu, ɔlɛlɛ ısa akɔpu duasie ɔbɛɛ, butsia gyo mu ıwı abana-abana. Dlɔbwɛ agywıın ɔbɛɛ, begyi Nkɛ amu ta a, megyi Petro asun dınsu. 5 Bɔwa Petro obu, tamɛ ɔpasua amu bɔbɔ mpaɪ kinkiinkin ha mu.

Petro Obule

Onye asa ɔyı ɔbɛ́kɛ Owie Herode ɔbɛ́lɛ Petro ba dınsu begyi mu asun a, bɔwa Petro ıkan anyɔ kɛkɛ, ɔda ɔdɛdıdı ısa akɔpu abanyɔ nsınɛ. Isa akɔpu aku ɛ bulu budɛ obu amu ɔnɔ gyo. 7 Otsawulɛ pɛ a, Bulu-ɔbɔpu ɔku lɛbɛlu amú wa obuto ınu, ınu fɛ́ɛ lɔwankı. Bulu-ɔbɔpu amu lɔpu ıbı da Petro abıntɔ, oletsinki. Olɛbla Petro ɔbɛɛ, < Wa ɔsa kusu. > > lnu ıkan amu lɔwɔı lɛ mu ıbı. 8 Muu Bulu-ɔbɔpu amu lɛbla mu ɔbɛɛ, < Kusu pu ɔfɛ klı osietɔ, afutsu fu ntukuta wa. > > Petro lɔbwɛ. Muu ɔlɛtra bla Petro ɔbɛɛ, < <Tsu fu liga wa, afuba ayɔ. > 9 Petro lobuo Bulu-ɔbɔpu amu dalı obu amutɔ. lmɔwankı Petro nı akıankpatɔ ntɛ atowunhɛtɔ Bulu-ɔbɔpu amu dɛ mu asun bla. 10 Mua Bulu-ɔbɔpu amu bɔtsun obu-ɔnɔ gyankpapu pú nyɔsı agyopusu. Bɛba bɔtu ɪdatɔ ɪklun ání fɔ́pudalı wie

wulutə. Iklun amu onuto lefinki ha amú bətsun. Bəputsun brənu kusu bəyə a, Bulu-əbəpu amu ləfwi si Petro.

- Brεá Petro ansitɔ lɛtiti mu a, ɔlɛbli ɔbɛɛ, < <Sei mứ nawun ání lɛlɛ Bulu lawa mu ɔbɔpu labɛlɛ mi Owie Herode ibi pứ tɔá Yudafɔ budɛ ɔkpa kitɔ. > >
- 12 Iniá Petro lowun mú ali su a, ɔlɛnati yɔ Yohaneá butɛtra ti mu Marko mu yin Maria woyi. Ali brɛ amutɔ a, aha tsɔtsɔɔtsɔ bafia unu budɛ mpai bɔ. 13 Petro lɛda amú iklunsu, osumbi tsihɛ ɔkuá butɛti mu Rode lɛbɛki ɔha ání ogyi. 14 Brɛá ɔlɛbiá Petro ɔmɛ ni a, ansı lɛhiɛ gyi mu. Mú su ɔlɛtan obu amu finki. Mboun oleyinki srī yɛbla amú ɔbɛɛ, < < Petro laba ɔliı obu-ɔnɔ. > 15 Aha amu bɛbla mu bɛɛ, < < Fu nwun layinta. > Tamɛ ɔlɔyɔ músu, ɔdɛblı ɔbɛɛ, < < Lɛlɛ a. > Mú su bɛbla mu bɛɛ, < < Mumu fialı Bulu-ɔbɔpuá ɔtɛkɪ Petrosu nı. > >
- 16 Alı brε amutə féé a, Petro tra ɔdɛ ıklun amusu da. Breá bəyə yefinki mú, bowun Petro a, ɔnɔ lobwie amú. 17 Petro ləbwɛ ıbı suna amú əbεε bukasu. Əlɛbla amú alıá anı Wie lalɛ mu obu. Əlɛbla amú əbεε, < < Mlıbla Yakobo mua apio ahogyipu atrahɛ amu asun anfı. > > Muu əlɛnatı amú wa yə ətınɛ bamba a.
- 18 Brεá ɔyı lɛkɛ a, ısa akɔpʊ amʊ fɛ́ɛ begyigya, fıtɛ aba bɛɛ, < < Nkı Petro mɛ? > > 19 Owie Herode lɛha bodunka Petro ɔtɪnɛgyiɔtɪnɛ, tamɛ bʊmowun mʊ. Mú sʊ ɔlɛtɪ obu adɪpʊsʊ akɪpʊ amʊ, fɪtɛ amứ asʊn, ɔlɛha bɔmɔ amú.

Mú əma a, əlenatı Yudea əmátə yetsia Kaesarea wulutə nkensa kv.

Owie Herode Lowu

20 Brε kutə a, əblə lehiε kita Owie Herode Tiro mua Sidonfə su. Μύ su awulu anyə anfi bele abi bee buyokokoli mu, iwilwii itsia amú

nsınɛ. Tsufɛ Owie Herode əmátə butenya atogyihɛ tsu. Aha amu begyankpa yɛlɛ asuntə suna Owie Herode woyisu əkıpu əkuá butɛtı mu Blasto, olotsula gya amú nkpa bəyə Owie Herode wa yokokoli mu.

- 21 Owie Herode lehιε amύ εκε. Εκε amυ lɔfun a, ɔlɛhιhιε ιwι dalı betsia mu obiasu, bla amú asun. 22 Aha amu bɔkplun blı bɛɛ, < Megyi nyankpusa dɛtɔι, mboun ɔkpı dɛtɔι o! > > 23 lnunu Buluɔbɔpu lɛda Herode, anyambi bɔwı mu, olowu. Tsufɛ ɔmɔpu numnyam ha Bulu.
 - <mark>24</mark> Bulu asບn lວyວ mύsບ, klει yວ tsutsuutsu.
- 25 Barnaba mva Saulo bəyə amú agyuma ta Yerusalem, bekpa Yohaneá butetra tı mu Marko buo ıwı yinki yə Antiokia.

13

Proofread 09/06/05

Barnaba Mva Saulo Sumbi Wa

- Bulu ɔnɔsv atɔιpv pó atɔ asunapv akv betsia Antiokia ɔpasua amvtɔ. Amúgyi: Barnaba, Simeon ání bvtεtι mv Obibi, Lukioá otsu Kirene ɔmátɔ, Manaen ání bɛyaι mva Galilea ɔmásv ogyipv Herodenyɔ tsukvlɛ pú Saulo. 2 Brɛá bɛklι ɔnɔ, bvdɛ anι Wie sum a, Ͻηε Wankιhɛ lɛbla amú ɔbɛɛ, < Mlulɛ Barnaba mva Saulo ha mι, abvyɔ agyvma amvv nɛtι amú mbɛɛ bvbɔyɔ amv. > >
- 3 Mú sv breá bekli ono amv bo mpai ta a, bopv ibi dinka amú nwunsv, si amú okpa.

Barnaba Mva Saulo Kipro Osvlvsv Yo

4 Ͻηε Wankıhε lɔwa Barnaba mva Saulo sumbi. Bɔyɔ Seleukia wulutɔ yotsu ntsusv-yibi fa yɔ ɔsvlv kvá ιbv ntsu nsınε, bvtɛtı mứ

Kiprosu. 5 Brεá bowie wulu kuá ιbu ιnu, butetι mú Salamisu a, bɔyɔ Yudafɔ ofiakpa yɛda Bulu asun amu ɔkan. Yohane amuu butetra tι mu Marko amu ε lobuo amú yɛtsa amú agyuma yɔ.

Pafosu. Inu befia əfapu kpənkpəntı əkuá butetı mu Bar-Yesu. Ogyi Yudayin, ətəwa afunu əbee Bulu ənəsu ətəipu mugyi. Mu nyawie gyi inu əmásu ogyipu Sergio Paulo. Əmásu ogyipu anfı letin ansı. Ələwa beyeti Barnaba mua Saulo ba mu woyitə. Tsufe odekleá mónu Bulu asun. Tame əfapu Bar-Yesu anfı mu ida ası gyi, Elima Griki əblitə anfı meha amú əkpa abubla əmásu ogyipu amu Bulu asun amu. Ələbə mbədiá əmásu ogyipu amu mánu Yesu iwi asun amu, fówun əmáəhə músu gyi. Inu Əŋe Wankihe ləbula Saulo amuu bude mu ti Paulo amutə, olesi əlii əde əfapu amu ansıtə ki. 10 Muu əlebla əfapu amu əbee, < Əbunsam mu bi, futekisi itə wanklaan kugyiku. Fapu ahamle pú lalahegyi bwe fu agyuma. Mú su fuméesi Bulu ənəkwalı amu afunutə wa? 11 Ki, Bulu əbébiti fu isu. Fu ansibi bóbwie. Fuméetra wun əyikehetə owi alii yəfun bre ku. > >

lnunu Elima ansıtə loklun mu. Mú su ələwa tatapu bı, əde əku dunka əkıta mu oyitə. 12 Breá əmásu ogyipu amu lowun təá ılaba a, ələhə anı Wie gyi. Anı Wie ıwı asun amuu bude mu suna amu leha ənə lobwie mu.

Barnaba Mva Paulo Antiokia Ání lbv Pisidia Omáto Yo

Paulo mva mv aba amv botsu ntsusv-yibi tsu Pafo wulutə yə Perge, ıbv Pamfilia əsvlvsv. Tamɛ Yohane Marko mv leyinki amv əma tsu ınv yə Yerusalem. 14 Bəkvsv tsu Perge yə Antiokia ání ıbv Pisidia əsvlvsv. Əkpvnv ədakɛ a, bəyə ınv Yudafə ofiakpa yetsia ası. 15 Bɛkla atə tsu Mose Mbla pv Bulu ənəsv atərpv nwvlvtə ta a,

ofiakpa amu ahande bowa abi beyebla Paulo aná bee, < < Apio, ni mlide asuankuá mlebli puwa aha anfi owunlin a, okpa da. > >

16 Muu Paulo lokusu lii, olobwe amú ibi obee bukasu. Muu olebla amú obee,

< < Apio Israelfɔ pú ɔmá bambasufɔá mlıtenya Bulu ifu, mlıyaa asu amlınu. 17 Israel Bulu lɛlɛ anı anain bwɛ mu aha. Əlɛha bɛklɛı brɛá bugyi afɔɔ Egyipte ɔsulusu. Əlɔpu mu tumi kpɔnkpɔɔnkpɔntı kpa amú dalı ɔmá amutɔ. 18 Olenya klun kpa amú nfi aduana (40) kɛkɛ dimbi amusu. 19 Oleyinta ɔmá asienɔ kɛkɛ Kanaan ɔsulusu, oleye amú ɔsulu amu pubwɛ siadıɛ ha anı anain. 20 Nfi lafana aduenu (450), ɔlɔpubwɛ ını fɛ́ɛ ha amú.

< «Mú ɔma a, ɔlɛha asun agyipu bɛkpa amú alu bɔtu Bulu ɔnɔsu ɔtɔɪpu Samuel. 21 Brɛá bɛbla Bulu bɛɛ, ɔyaɪ awie ha amú a, ɔlɛyaɪ Kis mu bi Saulo owie ha amú. Saulo otsu Benyamin abusuantɔ. Olegyi iwie nfi aduana (40). 22 Brɛá Bulu lɛkplɪ mu a, ɔlɛha bɛyaɪ Dawid obiasu ha amú. Asun anfī Bulu lɛblɪ tsu mu ɪwɪ nɪ. ɔbɛɛ, < Yisai mu bi Dawid gyi ɔha ání mɪ klun dɪn musu, tsufɛ ɔbɔ́bwɛ togyitɔá nɛ́bla mu mbɛɛ ɔbwɛ. >

23 < Dawid anfı abi-anátɔ Bulu labɛlɛ Yesu tsu ha Israelfɔ ɔbɛɛ, ɔbwɛ amú ɔlɛpu fɛ alıá ɔlɛhıɛ yaı. 24 Asa Yesu lɛba a, Asu ɔbɔpu Yohane legyankpa da ɔkan suna Israelfɔ fɛ́ɛ ɔbɛɛ, budamli kluntɔ, abuha mu ɔbɔ amú asu. 25 Brɛá Yohane ɔba bɔmɔ mu agyuma ɔnɔ a, ɔlɛfıtɛ aha amu ɔbɛɛ, < Ma mlɪdesusu mlɪaa ngyi? Megyi mɪgyi ɔha amuu mlɪdɛ ɔkpa kɪ amu. Mu mú ɔbɛ́ba mɪ ɔma. Mmɔfun ání nɔśwɔɪ mu ntukuta. >

26 < Mι apio, Abraham abi-aná pú ɔmá bambasvfɔá mlıtenya Bulu ifu, mlıyaa asv amlınu. Anıgyi aha ání Bulu lɔpv nkpahɔ asvn amv sısı. 27 Yerusalem atsiapv pú amú ahandε bvmεbıá Yesu gyi Dlepu. Bumonu Bulu ɔnɔsu atɔıpu amu asun ání bɔwanlın tswı ası. Butɛkla mú ɔkpunu ɔdakɛ kugyiku. Tamɛ begyi Yesu asun, ha mu ıpɔn, mɔ mu; ılɛha Bulu ɔnɔsu atɔıpu amu asun anfı lɛba mútɔ.

28 Bumenya Yesu ıwı asun kukuá bɛ́lu músu mɔ mu, tamɛ bɛbla Pilato bɛɛ, ɔha abumɔ mu. 29 Mú su brɛá bɔbwɛ tɔá bɔwanlın tsu mu ıwı fɛ́ɛ ta a, bɛlɛ mu tsu oyikpalihɛ amusu yopula mu. 30 Tamɛ Bulu lɔkusua Yesu tsu afulitɔ. 31 Mú ɔma a, oletsia lɛ ıwı suna aha amuu mua amúnyɔ bɛnatı tsu Galilea yɔ Yerusalem amu brɛ tsɔtsɔɔtsɔtɔ. Aha anfı gyi aha ání budɛ mu ıwı adansıɛ gyi suna Israelfɔ nı.

32-33 < < Anı mứ anıdɛ mlı asun wanklaan amu bla. Mứgyi, Bulu labwɛ tɔ amuu ɔlɛhıɛ anı anain amu ha amú abi-aná. Amúgyi anı a. Tsufɛ alakusua Yesu tsu afulitɔ ha anı, fɛ alıá bɔwanlın wa Israelfɔ ılu nyɔsıtɔ bɛɛ,

<Mt Bi gyi fu.

Ndε nabwe fo Sι.>

- Bulu letra tət tsu Yesu kusu tsu afulitə pú mu əyulu amuu tmáəplə wa əbətə ekekeeke amu twt əbee,
 - < Nɔ́pu mı oyula wankıhɛ amuu nehıɛ mbeɛ, ıbwe alıágyialıá nɔ́puha Dawid amu ha mlı. >
- <mark>35</mark> Owie Dawid ε lεtra lawanlın wa Israelfɔ llʊ bambatɔ ɔbεε,
 - < Fυπέεha fu osumpu wankıhε mɔ́ɔplɔ wa fuli ɔbɔtɔ. >
- Owie Dawid losum Bulu mv nkpatə, bwe Bulu ape ta a, olowu, bopula mv mv anaintə, ələplə. 37 Tame Yesu anfı Bulu ləkusua tsu afulitə anfı mv məplə. 38-39 Mv sv apio, mlınu asun anfı anıde mlı bla anfı ası. Yesu anfı nkulesu mlətsun nya lakpansikie. Mose mbla méetalı ha amlıgyi asu Bulu ansıtə. Tame əhagyiəha ánı alahə Yesu anfı gyi obégyi asu Bulu ansıtə. 40 Mv sv mlıkı wanklaan, menı asun amuv Bulu ənəsu atərpu beblı tswı amu ıméeba mlısu. 41 Asun amu

< Asun amu ıwa mlı

aha ání mlıtəwa Bulu asun nyanya ifu, amlıwu.

Tsufe ni nde oku obli gyuma ání ndegyi mlito kuraa a, mlimóohogyi. > > >

- Breá Paulo mva Barnaba bvdedalı Yudafə ofiakpa ınv a, aha amv bəkulı amύ bee, buba əkpunu ədake amuu ıba amu, abutra bətəi tsu asun amu ıwı suna amύ. 43 Breá aha amu bedalı Yudafə ofiakpa ınv a, Yudafə tsətsəətsə pú əmá bambatə abiá bawie Yudafə osumtə bekpla buo Paulo mva Barnaba. Μύ su sumbi ayəpu anfı bətəi kpla amύ bee, bupu ansı dınka Bulu awıtəlesu.
- A4 Okpunu odake amuu bebla amú bee buba amu lofun a, ilesi kpalobi teku aha beta wulu amuto. Amú féé beba Bulu asun onukpa Yudafo ofiakpa unu. A5 Breá Yudafo bowun odom amu a, Paulo aná uwu lowa amú olu. Unu su begyi Paulo asun bluhe amu nwen, sia mu. Tame Paulo mua Barnaba bowa klun bla aha amu bee, < Teku mlu lehian ánú abégyankpa bla Bulu asun anfu. Tame unuá mlulekina mú nu, mlude mlu uwu ku mluaa, mlumehian nkpa ánú utamata amu su a, anulayinki ayo omá bambasufo wa. Tsufe alu Bulu lowa anu nu. Obee.

< Napu fu bwe okandie ha omá bambasufo.

Dyıtɔ aha féé bɔ́tsun fusu nya nkpa ání ıtamata.> >>

- 48 Brεá ɔmá bambasufɔ amu bonu asun anfı a, ansı legyi amú, bɛkanfu anı Wie asun amu. lnu aha ání Bulu lalε ɔbεε, bunya nkpa ání ιtamata bɔhɔ asun amusu gyi.
- Anı Wie asun amu ılɛklɛı wie ɔmá amutɔ ɔtınɛgyiɔtınɛ. 50 Tamɛ Yudafɔ amu pú atsıá bubu Yudafɔ osumtɔ, obú bu amúsu pú wulu ahandɛ bɔkusu lu Paulo mua Barnabasu, gya amú lɛ ɔmá amutɔ.

51 Sumbi ayɔpυ amυ bɛkpakpa amύ ayabitɔ-ısı wυlı amύ nwunsυ, bɛnatı yɔ Ikonion wulutɔ. 52 Tamɛ Ͻŋε Wankıhɛ pύ ansigyi lɔbυla Antiokia akasıpυ amυtɔ.

14

Proofread 09/06/05

Paulo Mva Barnaba Bulu Asvn Blı Ikonion Wulutə

Ikonion wulutɔ ε a, alı kɛn Paulo mva Barnaba bɔyɔ Yudafɔ ofiakpa nı. Bɛblı Bulu asun ınu wanklaan. Mú su Yudafɔ pú Grikifɔ tsɔtsɔɔtsɔ bɔhɔ Yesu gyi. Tamɛ Yudafɔ amuu bumohogyi amu bɔtɔı wa ɔmátɔfɔ amu asutɔ, ha amú bɔkusu lu ahogyipu amusu. Ifu mɛkıta Paulo mva Barnaba. Betsia ınu wa ɔpá, blı anı Wie Yesu asun amu wanklaan. Yesu ε lɛlu amú ɔma, su bɔbwɛ ofula pú osuna pusuna ání mu awıtɔlɛ asun amuu budɛblı amu igyi ɔnɔkwalı. Mú su wulu amutɔ ılɔbɔı anyɔ. Aku bobuo Yudafɔ amu, aku ε bobuo sumbi ayɔpu amu.

5 Mú ɔma a, Yudafə, ɔmátəfə pú amú ahandɛ bəbwɛ agywun bɛɛ, bɔśwa sumbi ayəpu amu uwuəsuntə, da amú abwi mə. 6 Sumbi ayəpu amu bonu asun anfı. Mú su bɛsrı yə Likaonia awulu yile Listra múa Derbe pú awuluá ıbu manta ınusu. 7 Bɛda asun wanklaan amu əkan unu ε.

Paulo Mva Barnaba Gyumagyihe Listra Múa Derbe

8 Oyin ɔku letsia Listra wulutɔ, bɔkwu mu ıbɔ. Əmɔkukusu lu mu ayabisu kı. 9 lbɔ anfı tsie ɔdɛ Paulo asun blıhɛ nu. Paulo lesi lu kı mu alu, olowun ání alahogyiá Bulu ɔbɛ́talı tsa mu. 10 Mú su ɔlɔkplun kuklukuu blı ɔbɛɛ, < Kusu lu fu ayabi anyɔsu. > > lnu oyin amu lɔkusu ɔtsawulɛ pɛ, wa natı bı. 11 Brɛá ɔdɔm amu bowun tɔá Paulo

labwε a, bɔkplʊn blı Likaonia ɔblɪtɔ bɛɛ, < <lkpı amʊ badamli anyankpʊsa kplı ba anı wa. > 12 Mú sʊ bɔpʊ amú ɔkpı kpɔnkpɔntı ıda tı Barnaba bɛɛ, < <Seus. > > Bɔpʊ mʊ ɔtsıamı ıda tı Paulo bɛɛ, < <Hermes, > > tsufɛ Paulo lu amú ɔnɔ, ɔdɛtɔı nı. 13 Okpı Seus ɔtswɛkpa bʊ wulu ɔnɔ. Seus igyi ɔhapʊ lɔyɔpʊ nnantswie pú oyi ntswɪtswɪ ba wulu ɔnɔ unʊ. Tsufɛ mʊa ɔdɔm amʊ bʊdekleá bɔ́tswɛ sumbi ayɔpʊ amʊ.

atadıɛ balı. Ilosuna ání bumotsula dınka itə amuu beba bəbwe amusu. Besri wie ədəm amutə bli bee, 15 < Ntogyi mlide ini bwe? Anı ε anyankpusa anıgyi fe mli. Bulu asun wanklaan aba bebla mli, amlısi atəkpan anfı əmagya bobuo anı Wie Bulu Əkiankpapu. Muləbwe əsu múa ası, əpu pú mútə atə féé. 16 Bimbi amu a, olesi əkpa ha əmágyiəmá ání bubwe təá budekle. 17 Tame mú o a, əməkusi atə wanklaan tsətsəətsə bwe, pusuna ání mubu inu. Muteha nyankpu totswie, mli ndətə atə təwa alɛ. Muteha mli atogyihe, əteha ansı tegyi mli. > > 18 Paulo aná asun blihe anfı féé əma a, iləwa ənlin asa betalı ka ədəm amu itin bee, bumátın mbwi wuli amú ayabiası tswe amú.

19 Mú ɔma a, Yudafɔ aku botsu Antiokia ání ιbu Pisidia ɔmátɔ pú Ikonion wulutɔ ba bɛblı asun putsɛ ɔdɔm amu agywun, bɔkusu lu Paulosu. Bɛda Paulo abwi, bɪtɪa mu dalı wulu amutɔ. Bukı bɛɛ alawu, su besi mu tswɪ. 20 Tamɛ brɛá akasıpu amu bɛba bobomli mu a, ɔlɔkusu yinki yɔ wulu amutɔ. Mú ɔyıkɛhɛ a, mua Barnaba bɛnatı yɔ Derbe wulutɔ.

Antiokia Ání lbv Siria Dmáto Yinki Ba

<mark>21</mark> Paulo mυa Barnaba bεda asυn wanklaan amυ ɔkan Derbe. Aha

tsətsəətsə bedamli kluntə mli Yesu akasıpu. Muu belayinki yə Listra, tsun yə Ikonion alıı, beba bedalı Antiokia ání ıbu Pisidia əmátə.

- 22 lnυ Paulo mua Barnaba bɔwa akasıpu amu atɛtɔ-ɔnlın bɛɛ, bukıta hogyi amutɔ. Bɛbla amú bɛɛ, < < Ilehian ání abɔ́tsun ipian tsɔtsɔɔtsɔtɔ asa abówie Bulu iwiegyi amutɔ. > > 23 Bɔtu ɔpasua kugyiku a, butɛklı ɔnɔ bɔ mpaı, yaı ahandɛ ha amú, pu amú wa anı Wie amuu amú ansı dın musu amu ıbıtɔ.
 - 24 Beki Pisidia əmátə əpasua amusu ta a, beba Pamfilia əmátə.
- Beda Bulu asun wanklaan amu okan Perge wuluto. Bokusu tsu unu yo Atalia wuluto. 26 Paulo mua Barnaba belatsia ntsusu-yibito tsu unu bowie Antiokia. Inu gyi otuneá ahogyipu amu begyankpa klu ono bompau, ání Bulu owa awutole ha amú, menu bóyo agyuma anfu bamo mú ono anfu nu.
- 27 Brεá bowie Antiokia a, bεtι ɔpasua amυ féé fia. Bebla amύ alıá Bulu lapu amύ gyi gyuma, pύ alıá Bulu laha aha ání bumegyi Yudafɔ ε bahɔ mu gyi. 28 Betsia akasıpu amu wa nkε tsɔtsɔɔtsɔ.

15

Proofread 09/06/05

Sumbi Ayəpv Pú Opasua Amv Ifia Yerusalem

Breá Paulo mva Barnaba bvbv Antiokia a, ayin akv botsu Yudea omáto ba unv. Bosuna ahogyipv amvv bvmegyi Yudafo amv ato bee, nι bvmokvtun kete Mose mbla ono a, Bulu móoho amú nkpa. Paulo mva Barnaba bokvsv lu asvn anfιsv. Mú sv amúa ato asunapv amv begyi mú nwen kinkiinkin. lnι sv beblι bee, bówa Paulo mva Barnaba pú Antiokia ahogyipv amv akv Yerusalem, abvyowun Yesu sumbi ayopv pú unv opasua ahande amv tsu asvn anfι ιwι.

3 Opasua amυ besi aha amυ okpa benatu. Breá boyo a, buna Foenike pú Samaria omáto. Bebla unufo amu bee, aha ání bumegyi Yudafo ε badamli klunto ba Bulu wa. Asun anfi lehie wa ahogyipu amu féé ansigyi. 4 Breá bowie Yerusalem a, opasua amu, amú ahande pú sumbi ayopu amu boho amú atuu. Paulo aná bebla amú toá Bulu labwe tsun amúsu féé. 5 Tame ahogyipu amu akuá botsu Farisifoto bokusu lu bli bee, < < Ilehian ání omá bambasufo amu bétin kete, gyi Mose mbla εsu. > >

Sumbi ayɔpv amv pú ɔpasua ahandɛ amv befia yɔ asvn anfıtɔ.

Bɛbɪtɪ asvn anfı wa ɔpá. Mú ɔma a, Petro lɔkvsv lu, bla amú ɔbɛɛ, < Mı apio, mlıyin ání tsu brɛ kvtɔ a, Bulu lɛlɛ mı tsu mlıtɔ ɔbɛɛ, mbla aha ání bvmegyi Yudafɔ mv asvn wanklaan amv, mɛnɪ amú ɛ bónu, hɔ músv gyi.

Bulu yin nyankpvsa klvntɔ. Olɔpv Ͻŋɛ Wankıhɛ amv ha amú, fɛ alıá ɔlɔpvha anı pvsuna ání alahɔ amú.

Olosuna ání bvmegyi ɔtsan ha anı, tsufɛ ɔlɛha amú klvntɔ lɛtın brɛá amú ɛ bohogyi.

Ntogyi sv mlıdɛ Bulu sɔ kı? Ntogyi sv mlıdɛpv Mose mbla anfı anıa anı anain anımɛtalı gyi músv anfı han akasıpv anfı?

Ekɛkɛɛkɛ! Anılahogyiá Bulu ɔbɔ́tsvn anı Wie Yesu awıtɔlɛsv hɔ anı nkpa fɛ amú. > >

Breá Petro lotol ta a, afiapu amu féé bobwe diin. Muu Paulo mua Barnaba bebla amú aliá Bulu lotsun amúsu bwe ofula pú osuna tsotsootso aha amuu bumegyi Yudafo amuto. Breá Paulo mua Barnaba botol ta a, Yakobo loyo músu obee, < Apio, mliyaa asu amlinu. Simon Petro labla ani obee, Bulu legyankpa le suna ání otekle aha amuu bumegyi Yudafo amu asun. Mú su olele amúto aku bwe mu aha. Saun anfi pú Bulu onosu atolpu amu asun blihe labwe kule. Tsufe bowanlin wa Bulu asun amuto bee,

<mark>16</mark> < Bulu ɔbεε. lnι ɔma a, nέlatsu Dawid iwiegyi

amuu ıladıda amu kusu.

Nélayi mú abunti féé,

ha mύ bεlu wanklaan,

- mεnι aha trahε amυ pύ amύá bυmegyi Yudafə, mı ıda dın amύsυ fέέ bódunka mıá ngyi amύ Wie, wun mı.
- <mark>18 A</mark>lı mı, mlı Wie Buluá nɛlɛ ເກເ suna tsu bımbı ndɛblı nι. >
- 19 < < lnι sv toá mι Yakobo ndeblı gyi, mlımáha apv asvansv kıklı aha anfı bvmegyi Yudafə, badamli klvntə ba Bulu wa anfı. 20 Mboun mlıha awanlın əwvlv bla amύ anıaa, bvmágyi atogyiheá bapvha ıkpı, tsufe mύ ιwι metın. Bvmáwa atsı mύa ayin asvn. Bvmágyi əbwiá bəpvsa mv mə pύ obugya. 21 Tsufe bımbı əpá a, bvteda Mose mbla amv əkan wulugyiwulutə, bvtekla mύ Yudafə ofiakpa kugyikv əkpvnv ədake ε. > >

Owulu Pusisi Ahogyipuá Bumegyi Yudafo

- 22 Μύ sv sumbi ayɔpv amv, ɔpasua ahandɛ amv pú ɔpasua amv bɔbwɛ agywun bɛɛ, bɛlɛ ayin akv tsu amútɔ abvbuo Paulo mva Barnaba yɔ Antiokia. Bɛlɛ Yuda ání bʊtɛtı mv Barsaba mva Silas. Amú féé bʊgyi akpapu ha ahogyipu amv. 23 Ͻwʊlʊá bɔpvha amú bɔpvyatɔ asvn gyi:
- < < Ahogyipυá mlımegyi Yudafə, mlıbυ Antiokia, Siria pứ Kilikia əmátə. Mlı apio sumbi ayəpυ pứ əpasua ahandε dε əwυlυ anfı wanlın sısı mlı.
 - < < Anıdɛ mlı itsia ha.
- 24 < Anılonuá anı apio aku botsu anıtə ba mlı wa ınu, bəpu asvanku kıklı mlı, puyinta mlı agywıın. Anıməkuwa amú. 25 lnı su anılafia, tsula ání abéle aha aku abukpa anı apio adwepu Barnaba

mva Paulo ba mlı wa. 26 Aha anfı lasi amú nkpa ha anı Wie Yesu Kristo agyuma amu su nι. 27 Μύ su anıdε Yuda mua Silas wa anıaa, bupu ono bebla mlı asun amuu anılawanlın wa owulu amuto amu ken. 28 One Wankthe lale suna ant, ant e antlaho mú ání tma aleá abópu atə dwindwin kuku sura mlı, dun mbla anfı mú ıwı dehian anfı. <mark>29 Mbla amu gyi, < Mlımágyi atogyiheá bapuha ıkpı. Mlımágyi</mark> obwiá bopusa mu mo pú obugya. Mlimáwa atsi múa ayin asun. > < < Nı mlıde mbla anfısu gyi a, ıbówa ale ha mlı. Anılafun nfı. > > 30 Bowanlın owulu anfı ha amú ta a, besi amúa sumbi ayopu amu okpa bopuya Antiokia. Boyowie ιπυ tι ahogyipu amu féé fia, pu owulu amu wa amú ıbıtə. 31 Bekla əwulu amu a, ansı lehie gyi amú, tsufe mútə asun leha klun ledi amú ası. 32 Yuda mua Silas, bugyi Bulu onosu atoipu amu botoi kpla amú wanklaan puwa amú owunlin, wa amύ atεtɔ-ɔnlın. 33-34 Betsia amύ wa nkε kpalobi, ɔpasua amυ lesi amú okpa iwilwiito, beyinki yo aha amuu bowa amú sumbi amu wa.^m 35 Paulo mva Barnaba ε betsia Antiokia ιηυ yɔfvn brε kv. Amúa ιηυ ahogyipu amu aku betsia suna atə, tsia da anı Wie asun wanklaan amu əkan.

Paulo Mva Barnaba Abasvmaın

36 Brε ku ɔma a, Paulo lɛbla Barnaba ɔbɛɛ, < < Ha ayinki yɔ awuluá anılada anı Wie asun wanklaan amu ɔkan fɛ́εsu, ayɛkı alıá butsie. > > 37 Barnaba lekleá bɛ́kpa Yohane ání butɛtı mu Marko buo ıwı. 38 Tamɛ Paulo lɛblı ɔbɛɛ, ıma alɛá Marko obóbuo amú, tsufɛ ɔmɛtra buo amú abuyɔ Bulu agyuma amu. Oleyinki amú ɔma tsu Pamfilia wulutɔ ɔpá. 39 Paulo mua Barnaba bɛprɪ asun anfı

^m**15:34** Mύτο ye 34 bu nwulu dada amu akuto: *Tamε Silas mú lɔbwε* agywun ání obésin Antiokia ınu.

kinkiinkin, tleha bematn abasu. Barnaba lekpa Marko buo τωτ, botsu ntsusu-yibi ya Kipro amáta. 40 Paulo ε lekpa Silas buo τωτ, Antiokia ahogyipu amu bapu amú wa Bulu τριτα, bapu akpa. 41 Paulo layatsun Siria múa Kilikia amáta; alawa apasua amuu τριτα amu amu awunlin.

16

Proofread 09/06/05

Timoteo Paulo Mva Silasto Tsia

Paulo mva Silas benatı yə Derbe pú Listra. Ohogyipu əkuá butetı mu Timoteo bu Listra wulutə unu. Mu yin gyi Yudayin ání ələhə Yesu gyi, tame mu sı gyi Grikiyin. Paulo bubu Listra pú Ikonion betu Timoteo udayile. Paulo lekleá əbékpa Timoteo natı. Mú su əleha betun Timoteo kete, tsufe Yudafə amuu bubu unu amu féé buyin ání Grikiyin Timoteo mu sı gyi. Breá bəyə a, bowie wulugyiwulusu butosuna unu ahogyipu mbla oduá Yesu sumbi ayəpu amu pú əpasua ahande amuu bubu Yerusalem amu bawa bee, bugyi músu. Inı su əpasua amu benya əwunlın hogyitə, klei ekekegyieke.

Paulo Makedonia **Omáto Yo**

Paulo mva mv aba amv bɔtsvn Frigia pứ Galatia ɔmásv. Tsufɛ Ͻŋɛ Wankıhɛ mɛha amứ ɔkpa ɔbɛɛ, bvda Bulu asvn amv ɔkan Asia ɔmátɔ.

Preá bowie Misia ɔsvlv ɔka a, bɔbwɛ agywun bɛɛ béyinki tsvn yɔ Bitinia ɔmátɔ, tamɛ Yesu Ͻηε mɛha amứ ɔkpa.

Mứ sv bɔtsvn Misia ɔsvlvsv kplı yɔ Troa wulutɔ.

Mứ onye a, Paulo lowun atɔ. Olowun ání Makedoniayin ɔkv lu mv ansıtɔ, ɔdɛ mv kokoli ɔbɛɛ, < < Fa ɔpv amv ba Makedonia, afvbegyi anı bvalɛ. > 10 Paulo lenya wun atɔ amv alı, ılɔwankı mv ání Bulu dɛ anı wa ɔbɛɛ, ayɛda asvn wanklaan amv ɔkan unv. Mứ sv anılɔpv ɔkpa yɔ Makedonia.

Lidia Kluntodamli Filipi Wuluto

Anılowie ntsusυ-yibitə tsu Troa, fa ɔpu yə Samotrake ɔsulusu. Mú ɔyıkɛhɛ a, anılɛlatsia yə Neapoli wulutə. 12 Anıləpu ayabitə tsu Neapoli yə Filipi wulutə. Filipi gyi Makedonia wulu yile nı. Romafə bu wulu anfıtə. Anıletsia unu nkɛ kpalobi. 13 Okpunu ədakɛ a, anılɛdalı wulutə yə əpu ənə ətunɛkuá anıkı anıaa, abówun ətunɛá Yudafə butefia bə mpaı. Anıletsia unu bla atsı akuá bebefia unu Bulu asun. 14 Atsıá bonu asun amutə əkulɛ gyi Lidia. Tiatirayin ogyi, ətefɛ tatiá mú ntsu lɛpɛ, ıbu bia. Bulu osumpu ogyi. Anı Wie lɛha mu olonu Paulo asun blıhɛ amutə. 15 Mú su brɛá anıləbə mua mu woyitə aha asu a, olobwii ıpa ha anı, blı əbɛɛ, < Nı mlılahogyiá nahə Yesu gyi a, mlıbetsia mı woyitə. > > Ətsı anfı bu anısu alıı anılobuo mu yə mu woyitə.

Paulo Mva Silas Obudı Filipi

16 Eke ɔkv ayɔ Yudafɔ mpaι ɔbɔkpa unv a, anulɔtv otsibi ɔkvá ogyi ɔkpábi unv. Atɔla ɔŋɛ bv musv. Dtɛla atɔ, blı asun ání ıbɛ́ba. Dtɔbwɛ kɔba tsɔtsɔɔtsɔ ha mv awie tsu mútɔ. 17 Otsibi anfı lɛkpla buo anua Paulonyɔ. Ɗna ɔdɛkplvn blı ɔbɛɛ, < Aha anfı gyi Ͻsυsυυsυ mv Wie amv asumpu nı. Amúdɛ mlı nkpahɔ ɔkpa suna nı. > 18 Ͻlɔbwɛ mứ nkɛ tsɔtsɔɔtsɔ. lnı lɛhan Paulo. Mứ sv ɔlɛdamli bla otsibi amv ɔbɛɛ, < Atɔla-ɔŋɛ, ndɛ mbla wa ha fv Yesu Kristo ɪdatɔ, dalı mvtɔ! > > lnunv ɔŋɛ amv lɛdalı mvtɔ.

19 Okpábi amu awie bowun ání amú kɔba ɔkpa latin. Mú su bɛkıta Paulo mua Silas, bıtıa amú ya wulu ahandɛ ansıtɔ. 20 Βɔpu amú ya Romafɔ asun agyipu bɛɛ, < Yudafɔ aha anfı bugyi, budɛ asun kle wa anı wulu anfıtɔ. 21 Βυdɛ amandıɛ lalahɛá anı mbla mɛha mú ıwı ɔkpa suna. Romafɔ anı mú anıgyi. Anımɛ́ɛtalı hɔ amú amandıɛ amu

gyi mύsυ. > > 22 lnυ ɔdɔm amυ botu bun Paulo mua Silasυ.
Asun agyipu amυ bɛha bɛɛ, bυwɔι amύ atadıɛ, abunwɛn amύ mplι.
23 Bɛpıtı Paulo mua Silas atɔ wanklaan ta a, bɛha bɔpu amύ tswī obu. Bɛbla obu adıpusu ɔkıpu bɛɛ, ogyo amύ wanklaan.
24 Asun

amυυ bɛbla obu adıpusu ɔkıpu amu su ɔlɔpu amú yɔtswi obutotə, wa amú ayabi kplakitsi. Paul and Silas in prison|lb00337b.tif|span|ACT16:22-36|Louise Bass, The Bible

Society, London Obu adıpusu əkıpu ləpu Paulo mua Silas yətswi obutotə, wa amú ayabi kplakitsi. Gyumagyihe 16:24

Obu Adıpusu Okıpu Yesu Hogyi

- 25 Μύ ͻyι-nsınε a, Paulo mua Silas budε mpaι bɔ, budε ılu wa kanfu Bulu. Obu adıpu atrahε amu ε buda budenu. 26 Otsawulε pɛ a, ɔsulu lɛkpınkı ɔwunlınsu, ılɛkpınkı obu amu ntswıası. Mú aklun féé lefinki. Obu adıpu amu ıkan pú amú kplakitsi amu féé lɔwɔı. 27 Obu adıpusu ɔkıpu amu letsinki, wun ání aklun amu féé lafinki. lnu ɔlɛlɛ ɔdayi ıya anyɔ ɔbɛɛ amuwɔ ıwı, tsufɛ ɔkı ɔbɛɛ obu adıpu amu féé badalı srı.

 28 Tamɛ Paulo lɔkplun kuklukuu bla mu ɔbɛɛ, < Mábwɛ ıwı tɔtɔ. Anı féé anıbu ınu. > >
- Obu adıpusu əkıpu amu leha botsu əkandıε ba mu, ələwa əsa wie obu amutə. Ifu dɛ mu, su ədekpınkı kpakpakpakpa. Əleyeda akpawunu Paulo mua Silas ayabitə. 30 lnu əlekpa amú dalı yefite amú əbɛɛ, < < Mı awie, ntə mbwɛ asa Bulu əhə mı nkpa? > >
- 31 Μυυ Paulo mua Silas bɛbla mu bɛɛ, < < Hɔ Yesu gyi, mɛnı Bulu ɔbɔ́hɔ fua fu woyitɔ aha fɛ́e nkpa. > 32 Μυυ bɛbla mua mu woyitɔ aha fɛ́e anı Wie Yesu asun wanklaan amu. 33 Onye-onye amu a, oyin amu leyia amú ιwι nlɔ amuu benya brɛ amuu bɛpɪtɪ amú atɔ amu. Olɛha amú bɔbɔ mua mu woyitɔ aha amu asu ɪnunu. 34 Obu adɪpusu

okipu anfi lopu amú ya mu woyito, oleyeha benina ato ha amú begyi. Iniá mua mu woyito aha féé baho Bulu gyi su a, ansi lehie gyi amú.

- 35 Mú ɔyıkεhε a, asun agyipu amu bɔwa aha akıtapu aku bεε buyɛbla obu adıpusu ɔkıpu amu bɛɛ, osi aha amu abunatı.
- 36 Mứ sư oyin amư lebla Paulo ɔbεɛ, < < Asun agyipu amư bapu ɔmɛ sısı mı bɛɛ, nsi fua Silas amlınatı. Mứ sư mlınatı iwilwiitɔ. > >
- 37 Tamε Paulo lebla aha akıtapu amu aku ɔbεε, < < Bumegyi anı asun, tamε banwen anı atɔ ɔbuntɔ. Romafɔ anıgyi, tamε bawa anı obu. Ntogyi su budekleá bési anı ŋaintɔ? Ekɛkɛɛkɛ! Asun agyipu amu onuto buba bɛlɛ anı. > >
- Aha akıtapu amu beyinki yə yɛbla asun agyipu amu. Brɛá bonuá Romafə Paulo mua Silas bugyi a, ifu lɛhıɛ kıta amú. 39 Mú su boyobwii ıpa ha Paulo aná, bɛkpa amú dalı yokokoli amú bɛɛ budalı wulu amutə. 40 lnu Paulo mua Silas bɛnatı yə Lidia woyitə. Befia apio ahogyipu amu ınu, təı kpla amú, wa amú əwunlın asa bɛnatı.

17

Proofread 09/06/05

Paulo Tesalonika Yo

- Brεá Paulo mua Silas benatı tsu unu bəyə a, buna Amfipoli pú Apolonia awulusu beba Tesalonika. Yudafə ofiakpa ku bu unu. 2 Fε alıá Paulo təbwε bregyibrε a, ələyə ofiakpa unu əkpunu ədakε, mua amúnyə bəyə Bulu asun wanlınhε amutə. Ələbwε mú alı tse sa səən.
- 3 Olele Bulu asun amuto suna amú, dınka ibwi músu obee,
- < < Ilehian ání Kristo, (ɔha amυυ Bulu lada mu ofuli amu), obówun ιωιɔsın wu, lakusu tsu afulitɔ. > > Olɔyɔ mu asun amusu ɔbεε,
- < < Yesu anfı ndɛ mv เพเ asvn blı anfı gyi Kristo amv nı. > >

- 4 Paulo asun anfı ləwankı Yudafə amutə aku. Mú su bobuo mua Silas. Alı kɛn Grikifə Bulu asumpu pú atsıá obú bu amúsu tsətsəətsə ε bobuo amú nı.
- 5 lnı leha Paulo mua Silas ıwı lɔwa Yudafɔ amu olu. Mú su bekpa aha lalahɛ aku buo ıwı tsu brɔnusu, bɔpu aha tsɔtsɔɔtsɔ yɛhan agywun wulu amutɔ. Betsii yɔ oyin ɔkuá butɛtı mu Yason woyitɔ, budɛ Paulo mua Silas dunka abubutıa amú ba ɔdɔm amu ansıtɔ.
- Tame bomowun amó. Mó so bebitia Yason moa ahogyipo amo ako ya wulu ahande ansitə, bode okitikiti bee, < Aha anfi na bode agywun han əyitə féé ni. Bawie nfi, 7 Yason lahə amó yai mo woyitə. Amó féé bodekoso lu Roma Owie Dehen mblaso. Tsufe bode aha bla bee, owie bamba əko bo uno, mo ida gyi Yesu. > > 8 Breá wulu ahande pó ədəm amo bonu ason anfi a, ilehie han amó. 9 Tame bebiti Yason moa mo aba amo iso, beka ikə, ka ntam bee boméetra han agywun, besi amó benati.

Paulo Mua Silas Beroia Ya

Besi owi leta, ahogyipu amu beha Paulo mua Silas benatı yo Beroia wulutə. Benya wie unu alı, bəyə Yudafə ofiakpa. 11 Yudafəá bubu wulu anfıtə botsula hə asun amu dun amúá bubu Tesalonika. Bəpu ansigyi hə Bulu asun amu, tsia yə Bulu asun wanlınhe amutə ekekegyieke kı bee, ənəkwalı Paulo de amú bla. 12 Yudafə tsətsəətsə pú Grikifə atsı múa ayin ání obú bu amúsu ε bəhə asun amusu gyi. 13 Yudafə amuu bubu Tesalonika amu bonuá Paulo layə əde Bulu asun amu əkan da Beroia. lnı su begya əkpa yə ınu bude ınufə amu agywun yinta. 14 Əsasu, ahogyipu amu bele Paulo le wulu amutə ya əpu ənə, tame Silas mua Timoteo mú besi bubu ınu. 15 Aha amuu beyesi Paulo əkpa amu bekpa mu alıı yowie Atene wulutə. Breá

budeyinki a, Paulo lɔpu ɔmε sısı Silas mua Timoteo ɔbεε, buwa ɔsa bɔtu mu.

Paulo Atene Yo

16 Brεá Paulo lesi otsie ogyo Silas mua Timoteo Atene wuluto a, unu tsia lehue han mu. Tsufe olowun ání ukpu soon bu wulu amuto. 17 Μύ su nu oyo Yudafo ofiakpa unu a, mua Yudafo pứ Grikifo amuu bude Bulu sum amu butetsia le asunto ha aba. Alı ken mua dunsu atsiapu ε betsia tou tsu mứ uwu nu. 18 Μυα ατιαπειρυ akuá botsu Epikuro pứ Stoak opasuatoⁿ ba unu ε betsia butı asun anfı. Amúto aku befute bee, < < Nto okan onoto okapu anfı dɛda? > >

Aha aku bele mú ɔnɔ bee, < ldebwe fe ikpi aku iwi ɔdetɔi tsu. > > Tsufe Paulo de Yesu mua afulikusu iwi asun ɔkan da. 19 Muu bekita Paulo, kpa mu ya Areopago, igyi amú wulu ahande ofiakpa. Ahande amu bebla Paulo bee, < < Anidekle aniaa, futɔi tsu fu atosunahe pɔpwe amu iwi suna ani. 20 Animɔkunu asun anfi ki. Mú su anidekle aniaa, fulɛ mútɔ suna ani. > > 21 Tsufe Atenefɔ pu afɔɔá bubu inu féé butamabwe tɔtɔ dun asun ání ilaba nu pu mú bli.

22 Inv Paulo lokusu lu afiapu amu ansito obee, < Atenefo, nawun ání mlitehie tswe ikpi. 23 Tsufe iniá ndeki wulu anfito féé a, nawun ntobi oduá mlitotswe. Nawun afodie-oswi kuá bowanlin dinka músu bee, < Buluá Animeyin Mu. > Mú su Bulu amuu mlidesum, mlimeyin mu ida amu iwi okan ndeda suna mli a. 24 Bulu lobwe oyi pu múto ato féé. Mugyi osu múa asi Owie. Otamatsia otswekpa ání anyankpusa ibi leyi múto. 25 Otamadunka toto tsu ohaa wa, meni ibwe fe toku

ⁿ17:18 *Epikuro* pasuatofo bugyi aha akuá butɛblı bɛɛ, ilehian ání ansı bégyi anı. Fowu a, ılata. *Stoak* pasuatofo ε bɛɛ, mehian ání ansı bégyi anı dubıdubı, awırɛho ε mákıta anı dubı.

tehian mv. Tsufε mvteha aha féé nkpa, ɔŋɛ pv togyitɔá itehian amú.

26 Mvleha sv aha féé belin tsu ɔbakvlɛ petɔ, ɔleha beklɛi wa ɔyitɔ féé.

Mvleha ɔmá kugyikv ɔtinɛá bvtsie pv breá bétsia yɔfvn.

27 Olɔbwɛ

mú alı, mɛnı nyankpvsa obódunka mv wun mv. Tamɛ teki ɔma ifɔ
anıtɔ ɔkvkv wa.

28 Tsufɛ ɔkv lɛblı ɔbɛɛ, < Bulu sv anıtsie nkpa. Mv
sv anıtɛkan ıwı, anıgyi alıá anıgyi. > Fɛ alıá mlı ilv awapv akv bɛblı
bɛɛ, < Bulu aha anı ɛ anıgyi. >

29 < lnιά Bulu aha anıgyi sv a, anımákı anıaa, Bulu gyi fɛ tunkuá nyankpusa lapv sika pɛpɛ, sika fututu ntɛ ibwi pwɛ mứ alıá odekle.</p>
30 Bımbı amv a, aha bvmɛbı alıá Bulu gyi. Bulu lobun ansibi mứsv, tamɛ sei mứ a, alabla anyankpusa féé ɔbɛɛ, bvdamli klvntɔ.
31 Bulu lalɛ εkɛ yaiá ɔbɔ́tsvn ɔha amvv alalɛ yai amvsv gyi ɔyıtɔ ɔhagyiɔha asvn ɔnɔkwalısv. Odekle ɔbɛɛ, aha bvbiá ɔnɔkwalı igyi. Mứ sv ɔlɔkvsva ɔha amv tsu afulitɔ ni. > >

32 lnιά Paulo lɔtɔι tsu afulikusu ιwι su a, aku bɔmɔsı mu. Tamɛ amútɔ aku bɛblı bɛɛ, < Anıdekle anıaa, futra ba afubɛbla anı asun anfı ku ε. > > 33 lnu Paulo lɔkusu dalı ofiakpa ınu. 34 Tamɛ aha kpalobi ku bɔhɔ Paulo asun amusu gyi, bobuo mu. Amútɔ ɔkulɛ ıda gyi Dionisio. Oletsia wulu ahandɛ amutɔ. Mua ɔtsı ɔkuá butɛtı mu Damari pu aha aku ε.

18

Proofread 09/06/05

Paulo Korinto Yo

lnı əma a, Paulo ləkusu tsu Atene yə Korinto wulutə. 2 Ələyətu Yudayin əkuá butetı mu Akwila, bəkwu mu Italia əmanti kuá butetı mu Pontotə. Akwila mua mu ka Priskila beba Korinto ınu məkuwa

πρά. Tsufε alı brε amuto a, Roma Owie Klaudio lagya Yudafo féé le Roma wuluto. Paulo loyo amú wa. Tati-obubi abwερυ amú ε bugyi. Μύ su Paulo letsia amú wa, mua munyo betsia bwε tati-obubi amu fe.
Δλερυπυ odakε kugyiku a, Paulo toyo Yudafo ofiakpa yele Bulu asun amuto wanklaan suna Yudafo pu Grikifo amu, menı bóho Yesu gyi.

- Breá Silas mva Timoteo botsu Makedonia bɔtv Paulo a, olesi agyvma amv yɔ, pv Bulu asvn amv ɔkanda koun bwɛ mv gyumagyihɛ. Oletsia gyi adansıɛ suna Yudafɔ amv ɔbɛɛ, Yesu gyi Kristo, (ɔha amvv Bulu lada mv ofuli amv) nı. Tamɛ bvmɔhɔ mv asvn amv. Bɔkvsv lu mvsv, sia mv. Mứ sv Paulo lɔfwı ıbı lɛ amứ asvntɔ, bla amứ ɔbɛɛ, < Tsu ndɛ pvya a, nalɛ ıbı mlı asvntɔ. Nı lowu mlıdekle a, ıba mlısv. Nɛyɛbla aha ání bvmegyi Yudafɔ mboun Bulu asvn. > Tını sv Paulo lɛdalı Yudafɔ ofiakpa ınv yetsia oyin ɔkvá bvtɛtı mv Tito Yustus woyitɔ. Megyi Yudayin oyin amv gyi, tamɛ ogyi Bulu osumpv. Mv woyi bv manta Yudafɔ ofiakpa ınv.
- **8** Tamε Krispuá ogyi Yudafə ofiakpa ιπυ əhandε mυa mυ woyitəfə féé mύ bəhə anı Wie Yesu gyi. Korintofə amυ tsətsəətsə ε bohogyi, bəbə amύ asu.
- Eke ɔku onye a, Paulo lowun atɔ. Mútɔ a, anı Wie lɛbla mu ɔbɛɛ,
 < Mánya ifu. Yɔ músu afuda asun amu ɔkan wulɛ. Mákpa ɔnɔ bun.</p>
 Tsufɛ mua funyɔ na. Ohaa méɛtalı bwɛ fu tɔtɔ. Mı aha butsɔ wulu anfutɔ. > > 11 Mú su Paulo letsia Korinto unu suna aha amu Bulu asun ofi ɔkulɛ múa ufun.
- 12 Brεá Galio letsia Roma owie otsiakpa, ɔdɛ Grikifɔ ɔsası ɔmanti kuá butetı mú Akaiasu kı a, Yudafɔ amu bɔbwɛ ɔnɔ-ɔkulɛ, kıta Paulo, pu mu ya mu ansıtɔ. 13 Bεε, < < Oyin anfı dɛ aha asukpan suna ɔbɛɛ, busum Bulu tsun ɔkpa ání ılɔkusu lu anı mblasusu. > >
 - <mark>14</mark> Paulo lenya bwii ວກວ ວbεε amυtວເ alເ Galio lεbla Yudafວ amບ

> > 16 Μυυ ɔlɛha begya amú lɛ asun ogyikpa unu a.
17 Aha amu féé bowuna kuta Sostene ání ogyi Yudafɔ ofiakpa unu ɔhandɛ, da mu unu. Tamɛ Galio motsu kuku lɛ mútɔ.

Paulo Yinki Yo Antiokia

18 Paulo letsia ahogyipu amu wa Korinto yɔfun brɛ ku. Muu ɔlɛkla amú, mua Priskila pú Akwila bɛnatı yɔ Kenkrea wulutɔ. Paulo lɛkpa mu nwun Kenkrea unu, pusuna ání alamɔ ntam kuá ɔlɛka ɔnɔ. Muu botsu ntsusu-yibi pubɔyɔ Siria ɔmátɔ a. 19 Brɛá bowie Efeso wulutɔ a, Paulo lɛnatı si Priskila mua Akwila, yɔ Yudafɔ ofiakpa, mua Yudafɔ amu budɛ asuntɔ lɛ ha aba. 20 Bokokoli mu bɛɛ, ɔtra tsia amú wa kpalobi, omotsula. 21 Tamɛ brɛá ɔdɛdalı ɔyɔ a, ɔlɛbla amú ɔbɛɛ, < Nı Bulu lotsula a, néyinki ba mlı wa. > lnu olowie ntsusu-yibitɔ tsu Efeso unu natı.

22 Brεá ɔlɛkplı Kaesarea a, ɔlɔdʊ yɔ Yerusalem yɛha ɔpasua amʊ tsia. Μυυ oleyinki kplı yɔ Antiokia a. 23 Oletsia Antiokia ιnυ kpalobi. Μύ ɔma a, ɔlɛnatı ιnυ beki Galatia pύ Frigia ɔsυlυsυ, ɔdɛ akasıpυ amυ Bulu asun bla, pυwa amύ ɔwυnlın.

Apolo Bulu Asun Okanda Efeso Múa Korinto

Alı brε amuto a, Yudayin okuá butetı mu Apolo laba obu Efeso wuluto. Bokwu mu Aleksandria, wuluá ıbu Egyipte omáto. Oyin toı, oyin Bulu asun wanlınhε amu ε wanklaan. Bosuna mu anı Wie okpa amu. Mú su Yesu ıwı onokwalı amu blı tehιε wa mu ansigyi. Tamε Asu Obopu Yohane asubo amu pε oyin. Apolo menya ifu. Olowa klun suna ato Yudafo ofiakpa ınu wanklaan. Brεá Priskila mua

Akwila bonu mv asvn blıhɛ a, bɛkpa mv ya woyitɔ yosuna mv Bulu ɔkpa amv wanklaan dvn alıá oyin yaı. 27 Brɛá Apolo lɔbwɛ agywun ɔbɛɛ, ɔbɔyɔ Akaia ɔsvlvsv a, ahogyipv amv bɔwa mv atɛtɔ-ɔnlın.
Bɔwanlın ɔwvlv sısı ınv ahogyipv bɛɛ, bvhɔ mv wanklaan. Brɛá oloyowie ınv a, ɔlɛhıɛ bva aha ání ına Bulu awıtɔlɛsv bahɔ Yesu gyi.

28 Mva Yudafɔ amv begyi Bulu asvn wanlınhɛ amv ıwı nwɛn, ɔlɔtɔı lɛ asvntɔ tumisv pvgyi amósv. Olɔpv Bulu asvn wanlınhɛ amv suna amóá Yesu gyi Kristo, (ɔha amvv Bulu lada mv ofuli amv).

19

Proofread 09/06/05

Paulo Bulu Asun Okanda Efeso

- Brεá Apolo bυ Korinto a, Paulo lɔdu yɔtsun ɔsusu awulusu bɛdalı tii Efeso. Olɔtu akasıpu aku ınu. 2 Μυυ ɔlɛfıtɛ amú ɔbɛɛ,
- < < Mlılenya Ͻηε Wankıhε brεá mlılohogyi?>>

Bele mứ ono bee, < < Anımokunu kiá Oŋe Wankihe ku bu inu. > >

3 Paulo letra fite amύ οbεε, < < Asu momυ bobo mli?>>

Bεlε mứ ono bεε, < Yohane asu amu bobo anι. > >

- 4 Paulo lebla amύ οδεε, < Yohane lobo aha ání badamli klunto asu. Olebla amú οδεε, buho oha amuu obuo mu oba amusu gyi. Mugyi Yesu. > >
- 5 Brεá aha amυ bonu asun anfı a, beha bəbə amú asu anı Wie Yesu ıdatə. 6 Μύ əma a, Paulo ləpu ıbı dınka amύ nwunsu, Əŋε Wankıhɛ leba amúsu. Beblı əblı bamba, blı Bulu ənə asun ε. 7 Amύ féé bə́bwɛ ayın duanyə.
- 8 Paulo lelatsia yo Yudafo ofiakpa unu. Olowa klun toi le asunto suna amú tsra asa keke. Omenya ifu, meni bóho asun amuu odebli tsu Bulu

iwiegyi ιwι amusu gyi. 9 Tamɛ amú aku bɔwa kluntɔ odwin, bumɔhɔ mu asunsu gyi. Bɔtɔι wɔ anı Wie Okpa amuu Paulo dɛ amú suna amu ahatɔ ınu. Mú su Paulo lɛkpa akasıpu amu natı, oletsia suna amú atɔ oyin ɔkuá butɛtı mu Tirano atɔ ɔkasıkpa. 10 Paulo losuna amú atɔ nfinyɔ kɛkɛ. Mú su Yudafɔ pú Grikifɔá bubu Asia ɔmátɔ fɛ́ɛ bonu anɪ Wie asun amu.

Skewa Abi Asun

Bulu lətsun Paulosu bwε ofula akpənkpəntı ku. 12 Aha bəkula mu adukubi pú mu ıwısu atə yɛdınka aləpusu, benya ılətsa, əŋɛ lalahɛ ɛ lɛdalı ahatə. 13 Yudafə aku ε bubu nsınɛ ınu buna budeki gya əŋɛ lalahɛ lɛ ahatə. Bəwa klun bɛɛ, bɔ́pu anı Wie Yesu ıda gya əŋɛ lalahɛ lɛ ahatə. Mú su bəkplun wa əŋɛ lalahɛ bɛɛ, < Dalı Yesu amuu Paulo dɛ mu ıwı asun əkan da amu ıdatə. > 14 Igyi ahapu əhandɛ əkuá butɛtı mu Skewa abi yinhɛ abasienə letsia bwɛ ını.

15 εκε οκυ οηε lalahε leftε amύ οbεε, < Nyin Yesu, nabι Paulo, mlι ε mε, amεndι mlιgyi? > 16 Oha amυυ οηε lalahε bυ mυτο amυ lotu wie amύτο, da amύ, tιτι amύ atadιε fέέ. Lnυ amύ féé bopu amύ yaya pú amύ ιwι nlo srι dalι woyi amυτο. 17 Yudafo pú Grikifoá bυbυ Efeso ιnυ féé bonu asun anfι. Ifu lekıta amύ. Μύ sυ bopu obú ha anı Wie Yesu. 18 Aha amυυ bohogyi amυτο tsɔtsɔɔtsɔ bɛlɛ amύ lakpan blι. 19 Amύτο akυ bυgyi oko alɛpu. Botsu oko amυ nwυlυ ba bɔwa mύ féé ogya aha ansıτɔ ınυ. Bobu amύ nwυlυ amυ ibia a, ılɔbwɛ sika fututu mpım-aduenu (50,000)°. 20 lna anı Wie Yesu tumisυ mυ asun amυ lenya ɔkpa klɛı wanklaan.

[°]**19:19** *Sika fututu mpım-aduenu (50,000)* bóbwe əbakule nfi lafakuleaduasa (130) ıkəka.

Demetrio Mva Mv Aba lko Le Wa Efeso

21 Asun anfı féé ɔma a, Bulu Ͻŋε amu leha Paulo lɔbwɛ agywın ání ɔbɔ́yɔ Makedonia pứ Akaia ɔsulusu, fówun ɔyɔ Yerusalem. Muu ɔlɛblı ɔbɛɛ, < < Nι nowie unu a, ilehian ání néyɛkι Roma wulutɔ ε. > > 22 Μύ su ɔlɔwa mu abuapu abanyɔ, bugyi Timoteo mua Erasto sısı Makedonia. Mu onuto olesi tsia Asia ɔmátɔ kpalobi.

Alı brɛ amutɔ a, anı Wie Okpa amuu budɛ aha suna amu su asun kpɔnkpɔntı ku lɛda Efeso ınu. 24 Oyin ɔkuá ɔtɔbwɛ sika fututu atɔ, butɛtı mu Demetrio bu ınu. Oyin anfı tɔpu sika fututu bwɛ ɔkpı yile Artemi^p ɔtswɛkpa akusubiá ılɛlıan mu ɔtswɛkpa yile amu fɛ. Mua mu aba agyuma anfı ayɔpu butenya kɔba tsɔtsɔɔtsɔ tsu mútɔ. 25 Olɛtı mu aba amu pú aha ánı butɔbwɛ agyuma amu odu fia. Muu ɔlɛbla amú ɔbɛɛ, < Mı apio, mlıyin ánı agyuma anfı su anı fɛɛ anılawa alɛ nı. 26 Yɛ mlıtsie mlıdenu, mlıdewun tɔá Paulo dɛbwɛ? Alata aha bla ta Efeso wulutɔ pú Asia ɔmátɔ fɛɛ fia ɔbɛɛ, ıkpıa aha bapu ıbı pwɛ bumegyi tɔtɔ. Alata aha ɔnɔ mlɛ ta, budɛ mu asunsu hogyi. 27 Megyi anı agyuma wulɛ ibeyinta. Ohaa mɛɛtra bu ɔkpı tsıhɛ Artemi ɔtswɛkpa yile amu. Okpı amu ıda ɛ bɔfwı lɛ ɔyıtɔ. Tamɛ tɛkı mugyi ɔkpıa aha fɛɛ butɔtswɛ Asia ɔmátɔ pú ɔyıtɔ fɛɛ nı. > >

28 Brεá odom amu bonu asun anfi a, benya oblo, sura okitikiti bεε, < < Okpi kponkponti ani Efesofo okpi Artemi gyi! > > 29 Kpokiti leda wulu amuto féé. Aha amu bekita Paulo abuopu Gaio mua Aristarkoá botsu Makedonia, sri pu amú ya wulu ofiakpa. 30 Paulo onuto lekleá obóyo ofiakpa inu, oyotoi kpla odom amu, tamε akasipu amu bumeha mu okpa. 31 Omá amuto ahande akponkponti akuá bugyi Paulo anyawie ε bowa obi loyobwii ipa ha mu bεε, omáyo

P19:24 Artemi gyi okpı kponkpontı oku da.

ofiakpa ιηυ. 32 Kpokiti leda ofiakpa ιηυ. Απι bεε alı, anı ε bεε alı. Amútə aha tsətsəətsə bυmεbι təá suá befia ιηυ. 33 Yudafə amu aku bəyə ofiakpa ιηυ. Bowuta Aleksandro sısı əbυπtə, bυdε mu asun ání əyɛblı bla. Լηι su Aleksandro lotsu ιbι fua, əbεε amulε mú ənə. 44 Tamɛ brɛá bowun ání Yudayin ogyi a, bɛlasura okitikiti, blı asun kuakulɛ dənhwırı anyə kɛkɛ bɛɛ < Əkpı kpənkpəntı anı Efesofə əkpı Artemi gyi!>>

bun. Muu əlebla amú əbee, < Efesofə ayin, ma meyin ání Efeso nfi gyi anı əkpı kpənkpəntı Artemi pú mu ibwi amuu ılekpa tsu əsusu amu nwun? 36 Əhaa má ınuá əbétalı gyi asun anfı ıwı nwen? Mlınya klun, menı mlımóoko mli. 37 Aha anfı mlılakpa ba nfı anfıtə əkuku məkuwi tətə tsu ətswekpa ınu. Buməkublı asuansu kusu lu anı əkpı tsıhe Artemisu. 38 Tame nı Demetrio mua mu aba agyuma ayəpu amu bee bubu əku ıwı asun a, asun agyipu bubu ınu, asun ogyikpa ε bu ınu. Bétalı pu asun amu ya ınu kpeblı mú. 39 Nı mlıbu asun bamba ku tsıa ınıtə mú a, bétalı yeblı mú ətıne amuu anı féé anıtefia gyi asun amu. 40 Tsufe nı anımekı wanklaan a, abénya asun ání anılahan wulu amu agywıın nde. Nı befite anı ε a, anıméenya asuansu pule mú ənə. > > 41 Olenya blı asun anfı ta alı, əleha amú féé bedasaın.

20

Proofread 09/06/05

Paulo Yinki Yo Makedonia Múa Grikifoto

Kpokiti amv əma a, Paulo leba betı akasıpv amv féé fia, tət kpla amú, wa amú atetə-ənlın. Əlekla amú asa ələpv əkpa əyə Makedonia

Oleki nsınε ınu əpasua amusu təl kpla amú asa olobowie Grikifə əsulusu. Oletsia ınu tsra asa. Brεá ələbwε agywıın əbεε, méfa əpu yə Siria əsulusu a, olowun ání Yudafə budɛ mu tɛ abukıta mu. Mú su ələbwε agywıın əbεε, mélayətsun Makedonia əsulusu. Aha ání bɛkpa mu ya ınu gyi Beroiayin Sopater, ogyi Piro mu bi; Tesalonikafə Aristarko mua Sekundo pú Derbeyin Gaio; amúa Timoteo pú Asiafə Tihiko mua Trofimo. Alı aha anfı begyankpa yogyo anı Troa wulutə. Israelfə begyi amú Bodobodo Mátuhɛ Nkɛ əma a, anıletsia ntsusu-yibitə tsu Filipi wulutə. Anılɛnatı nkɛna owitə. Ekɛ nusı a, anıləbətu nkpa agyapu amu Troa wulutə. Anı féé anıletsia ınu nkensienə.

Eutiko Tsinki Tsu Lowuta

7 Kwasieda, igyi ndawətswı amutə εκε gyankpapu ntupwesu a, anılefia abégyi atə abatə fɛ alıá anı Wie losuna anı. Lnıá Paulo dekleá əbénatı əyıkehɛ su a, ələtə kpla amú alıı yeha əyınsınɛ. 8 Nkandıɛ tsətsəətsə bu əsusu obu amuu anılefia mútə amutə. 9 Oyimbi əkuá butetı mu Eutiko lədu bian nfansrı ənə, ədɛ asun amu nu. Lnıá Paulo lətə wa əpá su a, dıdı lowie mu, furu mu. Əlɛkpa tsu əsusu abansru sası nfansrıtə ınu beda əsulutə. Brɛá boyotsu mu a, alawu fɛ́ɛ. 10 Muu Paulo lɛkplı yə ınu, yemli bun musu, lata mu puta, blı əbɛɛ, < < Opuni mátsii mlı, əŋɛ bu mutə. > 11 Paulo leyinki du yə əsusu ınu, mua mu aba amu nyə bebiabia bodobodo gyi. Ələyə mu təl amusu alıı yəfun əyıkehɛ, əlɛnatı. 12 Muu aha amu bɛkpa kebi amu ya woyi a. Ansı lɛhıɛ gyi amú ání əbu nkpa.

Paulo Troa Tsu Yo Mileto Wuluto

Anılegyankpa yowie ntsusu-yibi amutə ayə Aso wulutə yotsu Paulo ınu. Tsufe Paulo leha anı ıbı əbee, əbətsun ayabitə əkpa ka tii unu. 14 Brεá anua munyo anuleyefia aba Aso wuluto unu a, olowie ntsusu-yibi amuto, anulefa yo Mitilene wuluto. 15 Anulenatu unu oyukehe, anulokusu unu yowie Kio. Eke nyosu a, anulokusu unu yowie Samo wuluto. Μύ εke sasu ε a, anuletra kusu unu yowie Mileto wuluto. Paulo mekleá obéyinta brε Asia omáto. Μύ su omekplu Efeso wuluto, tsufe odekosuá nu obétalu a, obóyowie Yerusalem asa abugyi Pentekoste nke amu.

Paulo Efeso Dpasua Ahande Kla

- 17 Brεá anıloyowie Mileto wulutə a, Paulo ləwa abi sısı Efeso əpasua ahandɛ əbɛɛ, buba bətu mu. 18 Brɛá ahandɛ amu bebefia mu a, əlɛbla amú əbɛɛ, < Mlıyin alıá mıa mlınyə anıləputsia tsu εkɛ gyankpapuá nɛba Asia əmátə. 19 Mlıyin alıá nɛba ıwıası yə agyuma ha mı Wie, pú alıá Yudafə bəkusu lu mısu, nowun ipian, su kuraa. 20 Mlıyin ání mməpu asun ání ıbɛ́kpa mlı ŋain mlı brɛá nɛda Bulu asun amu əkan dınsu pú mlı woyitə. 21 Alıá nətəι kpla Yudafə pú Grikifə féé mbɛɛ, busi lakpan bwɛ abudamli ba Bulu wa, abubəhə anı Wie Yesu gyi.
- 22 < Sei anfı a, nɔyɔ Yerusalem, fɛ alıá Ͻŋɛ Wankıhɛ labla mı. Mmeyin tɔá ιbɛ́ba mısu ınu. 23 Tamɛ múá Ͻŋɛ Wankıhɛ tɛbla mı wulugyiwulusu, nyin gyi, asun wunhɛ pú obudı da gyo mı. 24 Tamɛ mmotsu mú asunbogya. Mboun alıá nɔ́mɔ agyuma amuu anı Wie Yesu lɛha mı amu ɔnɔ. Agyuma amu gyi, nɛ́bla aha Bulu awıtɔlɛ asun wanklaan amu.
- 25 < Sei anfι a, nyin ání mlι aha anfι nɛbɛda Bulu iwiegyi ιwι asun ɔkan mlıtɔ anfıtɔ ɔkuku mɛ́ɛtra wun mı εkɛkɛɛkɛ. 26 Μύ su ndɛ mlι bla mbɛɛ, nι mlıtɔ ɔku menya nkpa ání ιtamata a, megyi mı su omenya. 27 Tsufɛ nabla mlı togyitɔá Bulu dekle ɔbɛɛ, mlıbı.

- 28 < Mύ su mlıkı mlı ıwı pú aha amuu Əŋɛ Wankıhɛ ləpuwa mlı ıbıtə amusu wanklaan. Mlıkpa Bulu əpasua amuu əlɛyaı tsun mu onuto mu bi lowusu amu wanklaan. 29 Nyin ání nɛnatı a, akuá bugyi fɛ nkpataku, bubu ıyın béba bowie mlıtə, da əpasua amu saın.
 30 Mlıtə aku o bókusu, damli ənəkwalı amu pubıtıa mlıtə aku buo ıwı. 31 Mύ su mlıda ıwısu. Mlıkaın ání netsia mlı wa nfinsa səən, pu ansı-ntsú yırı ıwı suna mlı atə əpa onye.
- 32 < Mύ sv sei a, ndepv mlı wa Bulu mva mv awıtəle asun amvtə. Mv awıtəle asun amv ıwa mlı əwvnlın, tha amlıdan, talı lu kinkin. Amlınya atə amvv əlehie yai ha mv aha amvv bamli mv kle amv.

 33 Breá mbv mlı wa a, mmepe ansı əhaa sika pepe, mv sika fututu nte mv atəsv.

 34 Mlı onuto mlıyin ání mı ıbı anfı nəpvyə agyvma nya təá ıde mıa mı aba amv hian féé.

 35 Natsvn əkpagyiəkpasv suna mlı alıá mlə́pv ıbı yə agyvma, pvgyi aha ání ıwı ma amv ənlın bvale. Mlıkaın anı Wie Yesu onuto asvn blıhesv. Əbee, < Bulu toyula əha ání otekie atə dvn əha ání bvtekie mv. > > >
- 36 Breá Paulo lebli asun anfi ta a, mua amúnyo féé beda akpawunu bo mpai. 37 Amú féé bosu breá belata aba puta, kla aba. 38 Toá ilowa amú ahumiti gyi mú amuu olebli obee, muméetra wun amú ekekeeke amu. Besi mu okpa yowie opu ono, olowie ntsusu-yibito.

21

Proofread 09/06/05

Paulo Yerusalem Yo

Breá anılegyi nkla ta a, anılowie ntsusv-yibitə, natı laa yə Ko wulutə. Eke nyəsi a, anıləyə Rodo. Tsu ınv a, anıleba Patara otsubunə. Anılenya ntsusv-yibi kvá iyə Foinike otsubunə, anılowie

mútɔ. 3 Brɛá ayɔ a, anılowun ɔsulu kuá butɛtı mú Kipro sısı. Anılesi mú tswı bınasu ıfun, tsun yɔ Siria ɔmátɔ. Anıleyɛkplı Tiro otsubunɔ, tsufɛ ınu bélɛ ntsusu-yibi amutɔ atɔ nı. Harbor scene|cn02006B.tif|span|ACT21:1-16|David C. Cook Foundation|Tiro otsubunɔ nı.|Gyumagyihɛ 21:3 4 Anılɔtu akasıpu aku ınu, anıletsia amú wa nkensienɔ. Ͻηɛ Wankıhɛ lɛlɛ suna amú ɔbɛɛ, Paulo máyɔ Yerusalem wulutɔ. 5 Anı nkɛ lɔfun, anılɔtua anı ɔkpasu. Brɛá anıdɛnatı a, akasıpu amu, amú aka pú amú abi féé beyesi anı ɔkpa alıı yowie ɔpu ɔnɔ. lnu a, anı féé anılɛda akpawunu bɔ mpaı. 6 Anılegyi nkla, anılowie ntsusu-yibi amutɔ pu ayɔ, amú ɛ beyinki yɔ woyi.

Anıledınka σρυςυ tsu Tiro alu bowie Ptolemai otsubuno. Brεá anılowie unu a, anıleyeha ahogyipuá bubu unu itsia, anıletsia amú wa ekewule. Pyı kehe a, anılokusu tsu unu ba Kaesarea otsubuno. Anıloyoswu Bulu asun okan odapu Filipo woyi. Oyin anfı gyi aha abasieno amuu bele Yerusalem bee, butsa ahande agyuma yo amuto okule. Filipo bu abi tsihe abana, bumokuyo ayin wa ki. Bulu onosu atoipu mu abi anfı bugyi. Anılegyi nke kpalobi unu. Eke oku Bulu onosu otoipu Agabo lotsu Yudea əmátə ba unu. Olenya bowie laa alı olotsu Paulo osietə əfe klı mu onuto ibi pú mu ayabi. Muu əlebli obee, < Oŋe Wankihe əbee, < Alı Yudafəá bubu Yerusalem béklı oha amuu əbu əfe anfı, pu mu wa aha ánı bumegyi Yudafə ibitə nı. > >>

Brεá anılonu asun anfı a, anıa aha amuu bubu ınu amu féé anılokokoli Paulo anıaa, əmáyə Yerusalem. 13 lnu Paulo lefite anı əbεε, < Ntogyi su mlıdesu, mlılaha ıwı lawu mı alı? Mı mú a, megyi klı amuu békıklı mı Yerusalem amu pɛ nala ıwı yaı ha. Mboun nala ıwı yaı ání nówu anı Wie Yesu su ε. > >

14 Paulo ənə lədun anı. Mú su anılesi mu tət wa. Muu anılebli anıaa, < < lba mútə alıá anı Wie dekle. > >

Ini oma a, anilokula ani ato du yo Yerusalem. 16 Ania Kaesareafo akasipu aku loyo inu. Bεkpa ani ya oyin okuá butεti mu Mnason woyito bεε, aswii mu wa. Akasipu agyankpapu amuto okule ogyi, otsu Kipro omáto.

Paulo Yerusalem Wie

17 Breá anılowie Yerusalem ınv a, ahogyipv amv bəhə anı atuu. 18 Dyıkehe anıa Paulonyo anıleyeki Yakobo. Opasua ahande amu féé beba unu. 19 Paulo lowa amú ono, olebla amú togyitoá Bulu latsun mυsυ bwε aha ání bυmegyi Yudafɔtɔ. 20 Brεá bonu Paulo asun anfı a, amύ féé bekanfu Bulu. Muu bebla mu bee, < < Opio nu, Yudafo mpım-mpım ání badamli kluntə féé bude Mose mbla amutə kinkiinkin. 21 Tamε akυ babla amύ bεε, fasuna Yudafəá bυbυ əmá bambasυ féé fee, bumágyi Mose mbla amusu. Dma ε a, fee bumátun amύ abi kete, bυmágyi anı amandıε εsυ. 22 lbwεbwεbwε a, aha bónuá faba nfi. Nkali abóbwe tsu mú iwi? 23 Abébla fu toá fubwe. Ayin abana akvá bvbv anuto baka ntam ha Bulu. Ilehian ání bógyvra ιωι. 24 Kpa amú ya, amliyogyura ιωι. Ka amú atoyintahε féé ιko, ment békpa amú nwun. Int obéha aha féé bébtá futegyi Mose mbla amusu. Ini su fu iwi asun amuu bonu amu ima múta. 25 Anilawanlin owulu sısı ahogyipuá bumegyi Yudafo dodo. Anılowanlın anıaa, anılablı ání bumágyi atogyiheá bapuha ıkpı. Bumágyi obugya pú obwiá bapusa mo. Bumáwa atsi múa ayin asun ε. >

26 Mú sv breá byl leke a, Paulo lekpa ayin abana amv ya, mva amúnyo bbybgyvra lwl. Dlbyb Bulu bybkyba lnv yebli ekeá amú lwlgyvra amv lbómb bobb afodle ha amúto okugyibkv.

Paulo Kıta Bulu Otswekpa

27 Brεá nkensieno amu iba bofun a, Yudafo akuá botsu Asia omáto bowun Paulo Bulu otswekpa inu. Odom amuu bubu wunsinesu inu amu féé benya oblo Paulosu, bekita mu. 28 Bosura okitikiti bee, < Israelfo ayin, mlidali ba oo! Oyin amuu ona ode aha ato suna, yinta amú agywiin amu ni. Mudekusu lii omá anfi, Mose Mbla pú Bulu otswekpa amusu ni. Alakpa Grikifo kuraa ba Bulu otswekpa wunsinesu nfi. Mú su alapu ifin da owankikpa amu. > > 29 Bebli mú ali, tsufe bowun Efesoyin okuá buteti mu Trofimo mua Paulo wulu amuto dodo. Ini su buki bee, Paulo lopu oyin amu ya Bulu otswekpa inu.

Bo Wulu amutɔ féé leda kpokiti. Aha bedalı tsu amú woyitɔ srı ba bekıta Paulo. Bebıtıa mu dalı ɔtswekpa wunsınesu ınu, fin ıban amu.

Breá budɛ mu da, budekleá bɔ́mɔ mu a, ɔku leyɛbla Romafɔ ısa akɔpu ɔhandɛ ɔbɛɛ, < < Kpokiti lada Yerusalem wulutɔ. > >

lnunu ɔhandɛ amu lekpa ısa akɔpu amu aku pú amú ahandɛ aku bɛsrı yɔ ınu. Odɔm amu benya wun amú alı besi Paulo da.

Dhandɛ amu lɛnatı yɔtu Paulo, ɔlɛha mu ısa akɔpu amu bɛkıta mu, wa mu ıkan anyɔ. Muu ɔlɛfıtɛ aha amu ɔbɛɛ, < < Ma gyi oyin anfı? Ntɔ alabwe? > > 34 Odɔm amu budɛ okitikiti, budɛtɔtɔɪ. Aku bɛɛ alı, aku ɛ bɛɛ alı. Okitikiti amu ɔnɔ lɔwa ɔnlın. Mú su ɔhandɛ amu mɛbı ɔnɔkwalıá ıbu asun amutɔ. Inı su ɔlɛha ɔbɛɛ, bukpa Paulo ya ısa akɔpu amu otsiakpa.

Breá bowie obu-ɔnɔ ɔdukpa a, ɔdɔm amu budɛ ıyın wa. Mú su ısa akɔpu amu botsu Paulo wa nkɔnkɔ.

Aha amu féé bubuo Paulo, budɛ okitikiti bɛɛ, < < Mlıha awuna mɔ mu! > >

Paulo lwi Onole

37 Brεá bowie obu amυ ɔnɔ, bɔ́dυ wie amύ otsiakpa ιnυ a, Paulo lɛbla ɔhandɛ amυ ɔbɛɛ, < < Nobwii ιpa, mbla fu asuanku. > >

Ohandε amu lefite mu obεε, < < Futonu Griki obli? 38 Mú su megyi fugyi Egyipteyin amuu oleha kpokiti leda bre kuto, olekpa aha amopu mpim-na (4,000) buo iwi ya dimbisu amu ni? > >

- 39 lnυ Paulo lɛlɛ mú ɔnɔ ɔbɛɛ, < Yudayin ngyi mι mú. Tarsoá ιbυ Kilikia ɔmátɔ bɔkwιι mι. Megyi wulubitɔ notsu. Nobwii ιpa, ha mι ambla aha anfı asυn. > >
- 40 lsa akɔpu ɔhandɛ amu lɛha mu ɔkpa. Mú su Paulo lɛyɛlu obu-ɔnɔ ɔdukpa unu, bwɛ aha amu ıbı bɛkasu. lnu lɔtɔ diin. Muu Paulo lɛbla amú asun Hebri ɔblɪtɔ ɔbɛɛ,

22

Proofread 09/06/05

- 1 < < Mı ası, apio aba, mlıyaa asv mı anlɛ mı ənə amlınu. > >
- **2** Brεá bonuá Hebri oblito Paulo detoi a, inv loto diin. Mvv Paulo loyo mv asvnsv obεε,
- 3 < Yudayin ngyi. Tarso wulutə bəkwu mı Kilikia əsulusu, tamɛ Yerusalem nfı bɛyaı mı. Gamaliel losuna mı anı anain mbla amu wanklaan. Nəwa nsi Bulusum ιwι, fɛ alıá mlı ε mlıdɛ mu sum ndɛ.
- A Nedunka aha ání buna ani Wie okpa anfisu. Nomo aku kuraa. Nekita amúto atsi múa ayin aku, kikli amú yotwsi obu. Bulu igyi ohapu dehen pú Yudafo asun agyipu amu féé bétali gyi asun anfi iwi adansie. Amú wa noho owulu tsu pu neya apioá bubu Damasko wuluto, mi anyekita ali aha amu wa amú ikan, pu amú ba Yerusalem, abubiti amú isu.

Paulo Kluntadamli lwi Asun Bli

(Gyumagyihe 9:1-19; 26:12-18)

< < εkεά nopu okpa noyo, neta Damasko wuluto wie ta, ιδόbwε fε opa doduanyoto a, otsawule pe, wankı kuá mú ono ihie bu onlin, itsu osusu lowankı wuli misu.
Múa nówun a, nda osuluto. Inu nonu ome ku. Ome amu lefite mi obee, < Saulo, Saulo, ntogyi su fudin misu ali? > 8 lnu nefite mbee, < Fu ma ni, Owie? > Muu ome amu lebla mi obee, < Mi Yesu, Nasaretyin amuu fudin misu amu ni. > 9 Mi aba amuu mia amúnyo anina amu bowun wanki amu, tame bumonu asun ání ome amu de mi bla.
Nefite mbee, < Owie, nto mbwe? > Ani Wie lebla mi obee, < Kusu, afuyo Damasko wuluto. Bébla fu togyitoá Bulu laha fu obee fubwe. > 11 Wanki amu ono bu onlin. Mú su mmetra wun toto. Ini su mi aba amu lekita mi ibi, kpa mi ya Damasko wuluto.

12 < Oyin ɔkvá butetı mu Anania, otenya Bulu ifu bu wulu amutɔ. Otegyi Mose mbla amusu wanklaan. Mú su Yudafɔá bubu wulu amutɔ féé butetı mu ɪdayile. 13 Oyin anfı leba belu mı ansıtɔ, bla mı ɔbɛɛ, < Opio Saulo, bwii ansibi afukı atɔ. > lnunu mı ansibi lobwii, nowun mu. 14 Olebla mı ɔbɛɛ, < Anı anain Bulu amu lele fu yaı ɔbɛɛ, fubébı mu apɛ, afubı mu Bi Yile Obwɛpu amu, afunu mu ɔmɛ. 15 Tsufɛ féba begyi mu ıwı adansıɛ, bla aha féé asun ání fonu pú múá fowun. 16 Ntɔ futra fugyo? Kusu kokoli anı Wie, afuha abubɔ fu asu, ɔfwı fu lakpan féé lɛ. >

Paulo Bulu Asvn Okanda Omátofoto

17 < < Brεá neyinki yɔ Yerusalem wulutɔ ndɛ mpaι bɔ Bulu ɔtswɛkpa ιnu a, nowun atɔ. 18 Μύtɔ a, nowun anι Wie Yesu, ɔlɛbla mı ɔbɛɛ, < Wa ɔsa bwɛ, afudalı Yerusalem nfι. Tsufɛ bumɔ́ɔhɔ fu adansıεá fégyi tsu mı ιwι. > 19 lnu nɛbla mu mbɛɛ, < Mı Wie, amú

onuto buyin ání netsia yɔ Yudafɔ ofiakpa yɛkıta aha ání bɔhɔ fu gyi, da amú, wa amú obu. 20 Buyin ání brɛá bɔmɔ fu ɔdansıyin Stefano a, mbu ιnu. Nɛlu amú ɔma mbɛɛ bumɔ mu, nɔhɔ amu atadıɛ kuraa kıta. > 21 Tamɛ anı Wie lɛbla mı ɔbɛɛ, < Natı, nɔ́wa fu fɔ́yɔ tsutsuutsu, aha ání bumegyi Yudafɔ wa. > > >

- 22 Aha tsɔtsɔɔtsɔ amu bɛyaa asu nu Paulo asun blıhɛ alıı bɔtu brɛá ɔlɛblı ɔbɛɛ, Bulu lɔwa mu aha ání bumegyi Yudafɔ wa. tnu bɔsura okitikiti kuklukuu, blı bɛɛ, < Mlulɛ mu ınu! tma alɛá obétsia ɔsulu anfısu! > > 23 lnu bɔsura okitikiti, nya ɔblɔ, wɔı amú atadıɛ tswı tsalıfwı, kpa ısı tswı wa afutɔ. 24 Muu ısa akɔpu ɔhandɛ amu lɛbla mu aha ɔbɛɛ, < Mlıkpa Paulo, amlıpu mu ya mlı otsiakpa. Mlıpıtı mu atɔ ɔblı ɔnɔkwalı, abı tɔá suá aha amu budɛ okitikiti sura mu nwunsu alı. > 25 Brɛá bɛklı Paulo ta, bɛɛ abuda mu a, ɔlɛfıtɛ ısa ɔkɔpu ɔhandɛ ɔkuá ɔlıı mu wa ɔbɛɛ, < Mbla lɛha ɔkpa ání mlıpıtı Romayin oduá bumɔkugyi mu asun, ha mu ɪpɔn atɔ? > >
- 26 Brεá ιsa akɔpυ ɔhandɛ amυ lonu asun anfı a, ɔlɛyɛbla mu ɔhandɛ amu ɔbɛɛ, < < Fakle afusɛ wulu manta ιwι. Saa Romayin oyin amu gyi o! > >
- 27 Mυυ ɔhandɛ amυ leba Paulo wa, bɛfitɛ mυ ɔbɛɛ, < < Bla mı, lelɛ Romayin fugyi?>>

Paulo lebla mu σbee, < < Romayin ngyi. > >

28 Μυυ ɔhandɛ amu lɛbla mu ɔbɛɛ, < < Mι mú a, ιkɔ kpɔnkpɔntι nɛka asa nemli Romayin. > >

Tamε Paulo lebla mυ ɔbεε, < < Mι mứ a, Romayin onutonuto ngyi.>>

29 lnunu aha amuu bee, abufite Paulo asun amu féé bedasain. Ifu lekita ohande amu onuto o, breá olebiá Romayin Paulo gyi asa alaha bawa mu ikan.

Paulo Yudafə Asun Agyipu Ansıtə Lu

30 Dyıkehe a, əhande amu lekleá əbébi təá Paulo ləbwe, su Yudafə bude asun kla dınka musu. Mú su əleha bəwəi mu le ikan amutə, əleha beti Bulu igyi ahapu dehen pú Yudafə asun agyipu amu befia. Muu əleha bekpa Paulo belii amú ansitə.

23

Proofread 09/06/05

- Paulo lotsu ansı kı Yudafə asun agyipu amu diin. Muu əlebla amú əbee, < Mı apio Israelfə, nyin mı kluntə ání mməkutsia nkpa lalahe Bulu ansıtə bətu nde. > 2 Muu igyi əhapu dehen Anania lebla aha amuu bulu manta mu amu əbee, buda mu ənəsu. 3 lnu Paulo lebla mu əbee, < Fu Bulu əbéda. Fabwe ıwı fe buntiá bakpa mú afa fututu, fabetsia ası fee fə́pu Mose Mbla gyi mı asun. Fude aha bla fee, buda mı ansıtə. Fu mú megyi mbla amu fatun a? > >
- 4 Aha akvá bulu manta Paulo befute mu bee, < < Bulu igyi ɔhapu dehen fudesia alı a?>>
- **5** Paulo lebla amύ ɔbɛɛ, < < Mι apio, mmeyin mbɛɛ, mugyi Bulu igyi ɔhapu dehen. Tsufe bɔwanlın wa Bulu asun amutɔ bɛɛ, < Máblı ɔha ání ɔdɛ fu ɔmásu gyi ιwι asun lalahɛ. > > >
- 6 Brεá Paulo lowun ání Yudafo asun agyipu amuto aku bugyi Sadukifo, aku ε bugyi Farisifo a, olosura okitikiti asun ogyikpa unu obεε, < Mu apio, mu anfu nlu a, Farisiyin ngyi. Mu anain ε a, Farisifo bugyi. Mu ε nohogyiá awupu bélakusu. Mú ndεblu su bakpa mu ba asun ogyikpa nfu nu. > >
- 7 Olenya blı alı pε, aha tsətsəətsə amutə leye anyə. Farisifə amu pú Sadukifə amu bəwa aba nwɛngyi bı. 8 Tsufɛ Sadukifə butɛblı bɛɛ, kusu tsu afulitə kuku ıma ınu. Bulu-abəpu pú əŋɛ lalahɛ kuku ɛ ma

unu. Tamε Farisifo mú bohogyiá unı féé bu unu. Ilnı leha nwen amu ono lehte wa onlun. Mbla asunapuá bugyi Farisifo bokusu luı blı bee, < < Anımokuwun tsitsa kuku oyin anfı ıwı. Fialı ɔŋɛ ku nte Bulu-obopu oku lebla mu. > >

- 10 Nwɛn amu ɔnɔ lɛhıɛ wa ɔnlın, idekle imli ıkɔ. lnu ısa akɔpu ɔhandɛ amu lenya ifuá bɔ́bwɛ tɪtɪ Paulo. Mú su ɔlɛbla ısa akɔpu amu ɔbɛɛ, < < Mlıwa ɔsa kpa mu ya mlı otsiakpa ınu. > >
- Mύ onye a, anι Wie lɛbɛlιι Paulo wa, bla mυ ɔbɛɛ, < Wa klun! Alι anfι fagyi mι ιwι adansιε Yerusalem nfι a, alι kɛn fuyegyi mύ Roma wulutɔ ε nι. >

Paulo Mo lwi Agywiin Kita

- 12 Μύ ၁yıkεhε a, Yudafə amu aku befia, kıta Paulo ıwı agywıın. Bɛka ntam bɛɛ, nı buməkumə mu buméegyi atə, bumóonun ntsu.
- Aha amυυ bɛka ntam amυ bυdun advana (40). 14 Bɔyɔ Bulu igyi ahapu dɛhɛn pú Yudafɔ ahandɛ wa, yɛbla amú bɛɛ, < < Anılahıɛ ka ntam anıaa, nı anımɔkumɔ Paulo anımɛ́ɛda tɔtɔ ɔnɔ. 15 Mú su tɔá anıdekle anıaa, fua Yudafɔ asun agyipu amu mlıbwɛ ha anı gyi, mlıkı ansı wa abi sısı ısa akɔpu ɔhandɛ amu mlıaa, ɔpu Paulo ba, amlılanu mu asuntɔ. Anılada ıwısu anıaa, obótsutsua obowie nfı anılamɔ mu. > >
- 16 Paulo mu bitepu oku lonu asun anfı féé. Mú su əlesrı yə ısa akəpu otsiakpa ınu yowi tsa Paulosu. 17 lnu Paulo letı ısa akəpu əhande əku, bla mu əbee, < Kpa əyasubi anfı ya mlı əhande wa. Əde asuanku, əbébla mu. > > 18 lsa akəpu əhande amu lekpa əyasubi amu ya amú əhande wa, yebla mu əbee, < < Obu ədıpu Paulo əbee, nkpa əyasubi anfı ba fu. Əde asuanku, əbébla fu. > >
 - 19 Ohande amu lekita oyasubi amu ibi, kpa mu ya itseto yefite mu

obεε, < < Amansu fubuá fébla mι? > >

20 Dyasubi amυ lɛbla mυ ɔbɛɛ, < Yudafɔ ahandɛ babwɛ agywun bɛɛ, bépina wa abi fʊ wa bɛɛ, fʊkpa Paulo ba obówun amʊ ɔkɛ, abʊlanu mʊ asʊn amʊtɔ wanklaan. 21 Tamɛ máhɔ mʊsʊ gyi, tsufɛ amʊ ayin ánɪ bʊdʊn adʊana (40) bɛɛ, béŋain ɔkpatɔ gyo Paulo, mɔ mʊ. Amʊ fɛɛ baka ntam bɛɛ, tɔtɔ mɛɛda amʊ ɔnɔ, kpɛfʊn brea bamɔ mʊ. Fʊ nkʊlɛ bʊgyo sei ánɪ fotsula kpa mʊ ba. > >

22 Μυυ ɔhandɛ amu lɛda ɔyasubi amu ɔla ɔbɛɛ, < < Máyɛbla ɔhaa fɛɛ, fawi asun anfı tsa mısu. > > Olesi mu ɔkpa.

Paulo Le Ya Kaesarea

23 lnυ shandε amυ lett usa akspu ahandε abanys, slebla amύ sbee, < < Mlule usa akspu lafanys (200), mpsnkssu adunkapu aduesiens (70) pύ pua atswupu lafanys (200) abukusu onyent dokwebats ys Kaesarea. 24 Mluha Paulo mpsnks, odunka amúsu ys. Mlukpa mu, amluha mu oyowie smásu ogyipu Felike wa pisii. > > 25 Shandε amu lswanlun swulu manta musu sbee,

26 < Mι Klaudio Lisia dε ɔwυlu anfı wanlın sısı fu, ɔmásu ogyipu onumnyampu Felike. Ndɛ fu itsia ha. 27 Ndɛ fu ibı ha ání Yudafɔ lɛkıta oyin anfı, budekleá bɔ́mɔ mu, tamɛ mıa ısa akɔpu tsɔtsɔɔtsɔ anılɔyɔhɔ mu lɛ amú ibı. Tsufɛ nonuá Romayin ogyi. 28 Ndekle mbɛɛ, nɛ́bı tɔá ɔlɔbwɛ. Mú su nɔpu mu ya amú Yudafɔ asun agyipu ansıtɔ. 29 lnu nowun ání amú mbla ıwı nwɛn budegyi. Mú su ɔmɔkubwɛ lakpan kukuá bɔ́mɔ mu, ntɛ bɔ́wa mu obu. 30 Tamɛ ɔku laba bowi tsa mısu ɔbɛɛ, Yudafɔ amu aku babwɛ agywıın bɛɛ, bɔ́mɔ mu. lnu nɔbwɛ agywıın mbɛɛ, nɔ́pu mu sısı fu. Nabla mu anyaba amu ɛ mbɛɛ, bupu amú asun ba fu. Nafun nfı. Nɛha fu itsia gyagyagya. > >

31 lsa akɔpu amu bɔbwɛ dunka amú ɔhandɛ asun bluhɛsu. Onyeonye amu bɛkpa Paulo kɔnkɔɔnkɔn alu yowie Antipatri wulutɔ.

32 Brɛá ɔyı lɛkɛ a, bɛha mpɔnkɔsu adunkapu amu bɛkpa mu ya Kaesarea, ayabitɔ anatıpu amu beyinki yɔ amú otsukpa.

33 Brɛá mpɔnkɔsu adınkapu amu boyowie unu a, bɔpu Paulo pú ɔwulu amu wa ɔmásu ogyipu amu ıbıtɔ.

34 Omásu ogyipu amu lɛkla ɔwulu amu, ɔlɛfıtɛ Paulo ɔbɛɛ, < < Nkunu yin fugyi? > > Brɛá ɔlɛbıá Kilikia ɔmátɔ Paulo otsu a,

35 ɔlɛbla Paulo ɔbɛɛ, < < Nı fu anyaba amu bɛba a, nónu fu ɔnɔ asun. > > lnu ɔlɛbla amú ɔbɛɛ, bupu Paulo yɔwa Owie Herode woyitɔ, abugyo mu ıwı.

24

Proofread 09/06/05

Paulo Dnotin

Nkenu ɔma a, igyi ɔhapu dɛhɛn Anania mua Yudafɔ ahandɛ aku pú Mose mbla ɔbupu ɔkuá butɛtı mu Tertulo bɛba Kaesarea. Bɛba bɛkla asun ání bubu tsu Paulo ιwι suna ɔmásu ogyipu Felike. 2 Βετι Paulo bɛlιι. Μυυ Tetulo lɛkla mu asun ɔbɛɛ,

< Onumnyampu Felike, faha iwilwii laba əmá anfıtə. Fu nyansa lala atə tsətsəətsə bwɛ anı əmá anfıtə. Fu bwɛhɛ legyi anı ansı ətunɛgyiətunɛ. Fudɛ atə bwɛ. Mmedekle mbɛɛ, néyinta fu brɛ tsətsə. Mú su nokokoli fu, nya klun ha anı, afunu anı asun tinbi anfı. Anılawun ání atə oyintapu oyin anfı gyi. Əteha kpokiti teda Yudafətə əyıtə ətunɛgyiətunɛá ətəyə. Ətra ogyi Nasaret əpasua amu Bulu igyi əhapu. 6-7 Alakle əpu ifin da Bulu ətswɛkpa unu, asa əkla ogya anılɛkıta mu. Nu fu onuto fɛfıtɛ mu a, fówun ání asun anfı

^q**24:6b-8a** lnι bu nwulu dada amu akutə: *Anıləbwε agywun ání abópu*

anıdeblı tsu mu ıwı anfı féé bu mútə nte ıma mútə.>> 9lnu amu féé botsula músu bee, asun amuu alablı amu bu mútə.

Paulo Onole Felike Ansito

- 10 Omásυ ogyipυ Felike lobwε Paulo ιδι οδεε, οlε mú ono. lnυ Paulo lebli obee,
- < Nyin ání fode ason gyi ɔmá anfitɔ ilawa ɔpá. lni so ibo mi ɔdweá néle mi ɔnɔ fo ansitɔ. 11 Nobwii ipa, fétali fite nu ání ibo mútɔá nɔyɔ Yerusalem yosum Bulu, imɔkudun nke duanyɔ. 12 Mi anyaba anfi bomowun mia ɔhaa agyi nwen Bulu ɔtswekpa ino. Bomowun mi anha kpokiti ida Yudafɔ ofiakpa kuku nte ɔtinetine wulu amutɔ. 13 Boma asoansoá bɔ́pugyi adansie ání amó ason anfi bo mótɔ. 14 Tame natsula ání ntosum ani anain Bulu tson ani Wie Okpa amuo bode mó ti ɔpasua lalahe amuso. Nɔhɔ Mose Mbla amu pó móá Bulu ɔnɔso atɔipu amu bɔwanlın tswi ɛ féésu gyi. 15 Nde ɔkpa ki fɛ aliá amó ɛ bode ɔkpa ki ání Bulu ɔbɔśkusua aha yile pó aha lalahe féé tsu afulitɔ ɛkɛ kv. 16 lni so ntɔbɔ mbɔdiá mi klon méetsia ha mi pɔn Bulu mua anyankpusa féé ansitɔ bregyibrɛ.
- 17 < < lnιά nɛdalı Yerusalem ılawa ɔpá a, nayinki ba ınu, napu atokiehɛ nɛba mı aha abupuha ahianfɔ, mı anha Bulu igyi. 18 Μύ ɔbwɛkpa mbu Bulu ɔtswɛkpa ınu. Brɛá nɔgyura ıwı ta amandıɛ amu ɔnɔ a, bɛba bɔtu mı ınu. Megyi mıa ɔdɔm kuku lɔyɔ ınu. Kpokiti kuku ɛ mɛda ınu. 19 Yudafɔ aku botsu Asia ɔmátɔ ba bubu ınu. Nı nɔbwɛ ıtɔ lalahɛ ku a, tɛkı amú kuraa ɔbɛ́ba bɛbla fu, mıa amúnyɔ abɛ́blı mú. 20 Nı ıbɔ́wa alɛ kuraa a, ha aha anfı onuto abublı tsitsa oduá Yudafɔ asun agyipu amu bowun mı ıwı, brɛá bɔpu mı ya amú ansıtɔ.

anı onuto mbla gyi mv asvn. Tamɛ ısa akəpv əhandɛ Lisia ləpv mv tumi bəhə mv lɛ anı ıbıtə. Mú əma a, əlɛbla anı əbɛɛ, apv mv asvn ba fv.

- Asun kuakule peá nokplun bli breá nlii Yudafo asun agyipu amu ansito gyi, < Mlide mi asun gyi nde, tsufe nohogyiá awupu belakusu tsu afulito. > > >
- 22 lnιά onumnyampυ Felike yin anι Wie ɔkpa amυ wanklaan su a, olotu asun amυ hιε. Ͻlɛblι ɔbɛɛ, < Nι ιsa akɔpυ ɔhandɛ Lisia ɔba nfι a, nówun alıá nómɔ asun amυ ɔnɔ. > > 23 Ͻlɛbla ιsa akɔpυ ɔhandɛ amυ ɔbɛɛ, ogyo Paulo ιwι wanklaan, ɔha mυ otsia iwilwiitɔ. Ͻha mυ aba ɔkpa abukı musu.

Paulo Felike Mva Mv Ka Drusila Ansıtə Lu

24 Nkε kpalobi ku ɔma a, Felike mua mu ka Drusila ání ogyi Yudayintse bɛba. Felike lɛha bɛyɛkpa Paulo ba, ɔlɔbɔtɔı tsu mu hogyiá ɔbu Kristo Yesutɔ ιwι suna amú. 25 Tamɛ brɛá ɔdɛtɔı tsu yilebwɛ, ιwιsugyi pú Bulu asun ogyikɛ amuu ıba amu ıwı a, ifu lɛkıta Felike. Mú su ɔlɛbla Paulo ɔbɛɛ, < Ku yinki asa. Nenya brɛ wanklaan ku a, nɛ́latı fu. > > 26 Brɛ amutɔ fɛ́ɛ Felike lɛkı ɔkpa ání Paulo obódunka tɔku bɛha mu ɔnɔ. Mú su ıbu nu bu ınu a, alapina wa abi bayɛtı Paulo, mua munyɔ batɔı.

27 Nfinyɔ ɔma a, Felike lɛnatı. Porkio Festo lebetsia mυ obiasυ. lniá Felike dekle ɔbɛɛ, mυ asυn ιwa Yudafɔ amυ ɔdwɛ sυ a, olesi Paulo wa obu natı.

25

Proofread 09/06/05

Paulo Roma Owie Wa Yo

1 Omásυ ogyipυ Porkio Festo lebetsia obiasυ Kaesarea. Μύ εκε sası a, ɔlɔdu yɔ Yerusalem. 2 lnu Bulu igyi ahapu dɛhɛn pú Yudafɔ ahandɛ aku bɔpu Paulo ιwι asun yɔtswι mu ansıtɔ. 3 Bɔbwɛ agywıın

ání bóyowa obun okpato, mo Paulo. Mú su boyokulı Festo bεε, ορυ Paulo ba Yerusalem. Tamɛ Festo lɛbla amú obɛɛ, < Paulo da obu Kaesarea wuluto dodo. lmóowa opá mι ε néyinki yo ιnυ. Mlιha mlı ahandɛ amu aku abubuo mι yo ιnυ, abuyɛblı tsitsa oduá alabwɛ. > >

- Festo letra tsia Yerusalem nkekwe ntε nkε du asa oleyinki yo Kaesarea. Olowie unu a, olowa boyopu Paulo ba, oletsia asun amusu oyukehe. Paulo lenya wie unu alı, ahandε amuu botsu Yerusalem ba amu bekafia mu, kla asun tsətsəətsə dunka musu. Tamɛ bumɛtalı nya tətə pusuna ání asun amu ıbu mútə. Muu Paulo lelɛ mú ənə əbɛɛ, < Mməkutun Yudafə mbla kuku, ntɛ bwɛ təku pu ifin da Bulu ətswɛkpa amu ntɛ pu lalahɛ kuku ɛ gyi Roma owie dɛhɛn. > >
- 9 Festo dekle ɔbεɛ, mu asun ıwa Yudafɔ amu ɔdwɛ. Mú su ɔlɛfıtɛ Paulo ɔbεɛ, < < Fudekle fɛɛ fɔ́yɔ Yerusalem, mı anyegyi fu asun unυ? > >
- 10 Paulo lele mứ ɔnɔ ɔbɛɛ, < Roma Owie Dehen asun ogyikpa nlu. Nft ilehian ání bégyi mt asun. Fu onuto fuyin ání mmɔkubwɛ Yudafɔ tɔtɔ. 11 Nt natun mbla, ilehian lowu a, mmɔkutin ɔkpa mbɛɛ bumámɔ mt. Tamɛ nt asun anft Yudafɔ bablı dınka mtsu anft tma mútɔ a, ɔhaa má ɔkpa ání ɔbɔ́pu mt wa amú tbttɔ. Mú su mú bupu mt asun ya Roma Owie Dehen onuto ogyi mú. > >
- 12 lnυ Festo mua mu ahandε bɔyɔ abrıwa wa. Muu ɔlɛbɛbla Paulo ɔbɛɛ, < < Fu onuto fɛɛ, Roma Owie Dɛhɛn ogyi fu asun. Mú su abɔ́pu fu ya mu wa. > >

Festo Agripa Paulo lwi Asun Bla

13 Nkε ku ɔma a, Owie Agripa mua Berenike bɛba Kaesarea. Bɛba bɛha Festo nwunkpa. 14 Betsia unu wa ɔpá. Mú su Festo lɛbla amú Paulo ιwι asun. Ͻbɛɛ, < < Felike lɔwa oyin ɔku obu nfı, olesi mu wa

nati. 15 Breá noyo Yerusalem a, Bulu igyi ahapu dehen pú Yudafo ahande beba bebli asun tsotsootso dinka musu, bla mi bee nha mu ipon, abumo mu. 16 Tame nebla amú mbee, < lma ani Romafo amandietoá béha oku ipon, nketi mua mu anyaba bafia gyi asun. > 17 Mú su ekeá mia Yudafo amu anilobowie Kaesarea nfi a, mmesi wa obiato. Oyi kehe kotoo néha boyopu oyin amu ba, netsia asun amusu. 18 Nki mbee, mu anyaba amu bénya tsitsa ku tsu mu iwi, tame bumenya. 19 Mboun amú Bulusum pú Yesu okuá alawu tsun, tame Paulo obee, otra otsie nkpa iwi asun budebiti. 20 Mú su mmowun aliá nóyo asun amuto. Nefite Paulo mbee, obótsula abuyo Yerusalem yegyi asun amu inu. 21 Tame olebli obee, mudekleá mu asun iyo Roma Owie Dehen ansito. Mú su néha bówa mu obu yofun breá nópu mu sisi Roma Owie Dehen. > >

22 Μυυ Agripa lebla Festo οδεε, < < Μι ε ndekle mδεε, nónu asun anfι tsu mu onuto onoto. > > Festo lebla mu οδεε, < < Οκε néha bópu mu ba, obéle asun amuto suna fu. > >

Paulo Agripa Ansıtə Lu

23 Ογι kehe a, Agripa mva Berenike behthue twt, tsa akopu pú wulu ahande bobuo amú ba. Festo leha bekpa Paulo ba tnv. 24 Μυυ olebli obee, < Owie Agripa mva aha ání bafia nft féé, mltlawun oyin anft olu? Yudafoá bubu nft pú Yerusalem féé bopu mv asun ba mt. Βεε, mehian ání obétra tsia nkpa. 25 Βreá noyo asun amuto a, mmowun toá alabwe su bómo mv. Tame mv onuto obee, mpu mv asun ya Roma Owie Dehen. Μύ su nabwe agywun mbee, néha bópu mv ya. 26 Tame mmowun tsitsa kuku mv twtá nówanlun manta musu bópu mv ya. Μύ su nakpa mv ba mlt ansito nt, titriu fu Owie Agripa. Ndekleá atete asun amuto, ottneá ileyeyi a, mt anya asuanku wanlin sisi mv.

<mark>27 Tsufe nawun ání ıma aleá bóp</mark>u obu odıpu sısı, bumowanlın toá alabwe manta musu.>>

26

Proofread 09/06/05

Paulo lwi Onole Agripa Ansito

- 1 Mυυ Owie Agripa lebla Paulo ɔbεɛ, < < Naha fu ɔkpa. Kusu le fu ɔnɔ. > > Paulo lotsu ιbι fua, le mú ɔnɔ ɔbɛɛ,
- 2 < Owie Agripa, nawun ání ɔkla lawa mι ogya nlu fv ansıtɔ, ndε mι ɔnɔ lɛ tsu asvn anfı Yudafɔ bakla dınka mısv anfı ιwι. 3 Μύά ιbv ansigyi kvraa gyi, fvyin Yudafɔ amandıɛ pứ tɔá bvtegyi mứ ιwι nwɛn féɛ́. lnı sv kokoli, nya klvn afvnu mı ɔnɔ.
- 4 < Yudafə féé buyin mı tsiatə. Buyin alıá nəputsia mı əmátə tsu mı nyebitə pú alıá nəputsia Yerusalem wulutə. 5 Amú féé buyin mı dodoodo. Nı budekle a, amú onuto bétalı bla fu ání Farisiyin ngyi wanklaan. Farisifə ε butegyi Yudafə Bulusum mbla amusu wanklaan dun əpasua kugyiku. 6 Təá suá ndɛ nlu nfı, fudɛ mı asun gyi gyi, ndɛ əkpa kıá Bulu əbəbwɛ dınka mu asun amuu əlɛka mu ıwı ntam ha anı anain amusu. 7 Anı abusuan duanyə amu féé bəpu ansı dınka ntam anfısuá ıbɛba mutə ha amu. Mu su budɛ Bulu sum ekekegyiɛkɛ nı. Nanain, ntam anfı su Yudafə budɛ asun kla dınka mısu nı. 8 Ntogyi su mlı Yudafə anfı mu mlımɛtalı hogyiá Bulu əbetalı kusua aha tsu afulitə?
- 9 < < Τεκι mι o nohogyiá nóbwε togyitoá nétalι putin Yesu Nasaretyin amu gyumagyihε okpa. 10 lnι gyi toá nobwε Yerusalem nι. Bulu igyi ahapu dehen amu beha mι tumi bee, nkuta Bulu aha amu tswι obu. Νι bómo amú ε a, mι ε ntotsula mbee, bumo amú. 11 Netsia

yo Yudafə ofiakpa kugyikutə, nteha butekıta amú, bıtı amú ısu, hıe amú buteblı Yesu ıwı abususu. Amú ıwı əblə su ntedınka amúsu yə əmá bambasu yekıta amú, bıtı amú ısu.

Paulo lkluntadamli lwi Asun

(Gyumagyihe 9:1-19; 22:6-16)

Damasko wulutə yəbwɛ nı. 13 Brɛá nna əkpatə nəyə a, Nanain, ıbwɛ fɛ əpa doduanyətə, wankı ku ləwankı tsu əsusu wulı mısu. Uləwankı dun owi. Uləwankı wulı mıa mı aba amuu anına amusu. 14 lnu anı fɛ́é anıledıda. Nonu əmɛ ku Hebri əblitə əbɛɛ, < Saulo, Saulo, ntogyi su fudın mısu alı? lwi təi fudɛwa. > 15 Muu nɛfitɛ mbɛɛ, < Owie, fu ma nı? > Muu anı Wie lɛbla mı əbɛɛ, < Mı Yesu nı. Mısu fudın nı. 16 Nabɛlɛ ıwı əwan suna fu, mɛnı fɔ́bwɛ mı osumpu. Kusu, afuyɛbla aha təá fawun tsu mı ıwı ndɛ, pú múá nɛ́lɛ suna fu. 17 Nɔ́kə hə fu tsu aha amuu ndɛ fu wa sısı, bugyi fu onuto aha Yudafə pú amúá bumegyi Yudafə ıbıtə. 18 Fóbwii amú ansı, bɛ́dalı tsu okluntə ba wankıtə. Fɛ́lɛ amú tsu Satan tumi ası ba Bulu wa, mɛnı obési amú lakpan kie amú, fówun bénya otsiakpa aha amuu Bulu latsun amú hogyisu bwɛ amú mu aha amutə. >

Paulo Gyumagyihe lwi Asun

19 < < Nanain Agripa, ιπι sv nɔbwɛ dınka atɔ amvv nowun, itsu ɔsvsv amvsv. 20 Gyankpapv a, nɔyɔ Damasko wulutɔ. Mứ ɔma a, nɔyɔ Yerusalem pứ Yudea ɔmátɔ féé. Nɔyɔ aha amvv bvmegyi Yudafɔ amv ε wa. Nɛyɛbla amứ mbɛɛ, bvsi lakpan bwɛ, abvdamli ba Bulu wa, abvtsia tsiatɔá ilosuna ání badamli klvntɔ. 21 lnı sv Yudafɔ amv bɛkɪta mɪ brɛá mbv Bulu ɔtswɛkpa ɪnv bɛɛ, bɔ́mɔ mɪ nɪ. 22 Tamɛ Bulu dɛ mɪ kpa alu bɔfvn ndɛ. Mứ sv nlu nfī ndɛ, ndɛ mlı nyebi-

ahandε fέξ toá nawun bla nι. Asun ání Mose mua Bulu ɔnɔsu atɔιpu amu bɛblı bɛɛ, ιbéba mútɔ kɛn ndɛblι. 23 Bɛɛ, < Ilehian ání Kristo, (ɔha amuu Bulu lada mu ofuli amu) obówun ιwιɔsın wu, mɛnι ɔbɔ́bwɛ ɔha gyankpapuá ɔbɔ́kusu tsu afulitɔ. ⊃bɔ́pu wankı ba Yudafɔ pú aha ání bumegyi Yudafɔ ε. > > >

- 24 Brεá Paulo lɛblı ını a, ɔmásυ ogyipυ Festo lɔkplυn wa Paulo ɔbɛɛ, < < Paulo, fu nwun layinta! Fu ɔwulubı dubıdubı amu laha fudɛ gbede lɔ. > >
- 25 Μυυ Paulo lebla mu ɔbɛɛ, < Onumnyampu Festo, mmɛdɛ gbede lɔ. Ͻπɔkwalı onutonuto ndɛ mlı bla. 26 Nanain Agripa yin asun anfı féɛ ιwι. Nétalı bla mu faan. Nahogyiá megyi asun ŋainhɛ igyi ha mu, tsufɛ bumɔbwɛ mú ŋain. 27 Nanain Agripa, fɔhɔ Bulu ɔnɔsu atɔɪpu asun wanlınhɛ amusu gyi? Nyin ání fɔhɔ músu gyi. > >
- 28 lnυ Owie Agripa lebla Paulo οδεε, < < Fahogyi fee, fétalı damli mı bwε Okristoyin brε tinbi anfıtɔ? > >
- 29 Paulo lebla mu ɔbɛɛ, < < Brɛ tinbi o, brɛ tsɔtsɔɔtsɔ o, mı mpaı ání ndɛbɔ ha Bulu gyi, fua aha anfı mlıdɛ mı asun blıhɛ nu ndɛ anfı féé mléba bɔbwɛ fɛ mı. Tamɛ bumáwa mlı ıkan anfı mú. > >
- 30 lnv a, Owie Agripa mva ɔmásv ogyipv Festo pú Berenike mva aha amvv bvtsie unv amv féé bɔkvsv dalı. 31 Beyelu utsetə, amú wvlɛwvlɛ bvdɛblı bɛɛ, < Oyin anfı mɔkvbwɛ tɔtɔá ilehian ha mv lowu ntɛ mv obuwa. > 32 Mvv Owie Agripa lɛbla Festo ɔbɛɛ, < < Tɛkı nı ɔmɛblı ɔbɛɛ, Roma owie dɛhɛn koun ogyi mv asvn a, tɛkı fétalı si mv. > >

27

Paulo Pvya Roma Wuluto

Breá bebli ali ta a, bekita agywiin bee, abótson oposo yo Italia omáto. Bopo Paulo moa obu adipo ako ε wa Romafo isa akopo ohande okoá boteti mo Yulio ibito. Ohande anfi bo Roma Owie Dehen Augusto isa akopo opasuato. Anilowie ntsuso-yibi koá itsu Adramitio fon, iyo opo ono awuluá ibo Asia omáto. Makedoniayin Aristarko, otsu Tesalonika amo ε bo anito. Oyikehe a, anilelii Sidon opo ono. Isa akopo ohande Yulio lowun Paulo nwe, oleha mo oloyo mo aba wa, meni béha mo atoá ibéhian mo. Anilokoso tsu ino a, afu lefia ani opo amoso. Moo aniloyotson Kipro osolo awunso fon, tsufe afu amo medetson ino mó. Anilotson oposo yotson Kilikia pó Pamfilia fonso yowie Likia osoloso, Mira wuluto. Isa akopo ohande amo lowun ntsuso-yibi koá itsu Aleksandria wuluto iyo Italia omáto, olele ani wa móto.

Anıdın əpu amusu putəə. Mú su anılegyi nke tsətsəətsə əkpatə. Ilepian anı asa anılowie Knido. Afu amu meha anı əkpa. Mú su anıləpu yətsun manta Kreta əmá. lnu a, anıləpukplı tsun Salmone wulu əsası fun. Tsufe afu medetsun ınu mú. lnıá anılətsun əpu ənənə kuraa o a, ilepian anı asa anılobowie ətinekuá buteti inu < < Otsubunə Wanklaan, > > ıbu manta Lasea wulutə.

9 Nkε tsɔtsɔɔtsɔ lɔbɔtsʊn, nkεá bʊtɔpʊklı ɔnɔ kʊlı lakpansikie ε ulɔtsʊn. Nkε amʊtɔ ε a, ɔpʊ amʊ ɪdɛda. Mú sʊ músʊ tsʊn lɔwa ifu. lnɪ sʊ Paulo lɔtɔɪ kpla amú ɔbɛɛ, 10 < Mı awie, nawun ání nı anımɛkı wanklaan anı ɔkpa anfı natıtɔ a, abɔ́hʊlı atɔ tsɔtsɔɔtsɔ. Megyi atɔ pứ ntsusʊ-yibi amʊ wʊlɛ, anı onutonuto ε abésin mútɔ. > > 11 Tamɛ ɪsa akɔpʊ ɔhandɛ amʊ lɔhɔ ntsusʊ-yibi amʊtɔ ɔhandɛ pứ mʊ wie asʊn si Paulo. 12 lnıá otsubunɔ ɪnʊ ɪma alɛá abétsia ɪnʊ nyankpʊtswiebɪ sʊ a, amútɔ aha tsɔtsɔɔtsɔ bɛblɪ bɛɛ, abɛ́natı ɪnʊ. Amứ ansı dɪn ání

abóyowie Foinike, igyi Kreta otsubuno, ıbu owi okplıwiekpa fun, tsia ınu nyankputswiebı amu.

Atsufu Kponkponti Opvsv Tsvn

- 13 lnv afu kvá itsu gyppisu lowa tsvn brevu bi. lni sv aha amuto akυ bosusuá amú agywun amu ιbékana. Mu su belatsu simpiá ιteha ntsusv-yibi telu tsukule wa ntsusv-yibi amuto, boputsun Kreta opu ວກວ-ວກວ. 14 Tamɛ ເຫວwa ວpá kuku afu kpɔnkpɔntι ku lɔkusu tsu Kreta เรียกระ Afu ame เda gyi < <Bınase-owi-ədalıkpa-afu.> > 15 Afu amu lebefia anı. Inıá anımetalı sankıa ntsusu-yibi amu su a, anılesi ιωι ha afu amu, ιlopu ntsusu-yibi amu natı. 16 llopu mú srı yotsun manta opu nsine osulu kuá buteti mú Kauda asi. Ilowa onlin asa betali tsu əklunbi amuu butəpule aha ání bude ntsu wie, isian ntsusu-yibi amu əma amu wa yibi amutə. 17 lnu ntsusu-yibi amutə agyuma ayopu bebitia oklunbi amu wa ntsusu-yibi amuto. Bopu ofe kli ntsusuyibi amυ kinkiinkin, mɛnι ιméɛmaın. Benya ifu bɛɛ, afu amυ ιbɔ́tsvan ntsusv-yibi amv yowie Libia otsubuno osubluto. Mú sv bele tatiá isian ntsusv-yibi amvsv, meni ntsusv-yibi amv bénati pvtəə. Mú o a, afu amυ lətsvan ntsusv-yibi amu natı əwunlınsv. 18 Mú əyıkεhε a, afu amu ono lehie wa onlin. Mú su bowa amú ato surahe le wa oputo bi. 19 Eke sası a, bele ntsusv-yibi amv ıwı ntobi kugyikvá amý ıbı leda wa əpu amutə. 20 Anıtra anımede owi múa ntsrakpabi wun nke tsətsəətsə, afu amu ənə ε ıtra bu ənlın. Mú su anı ansı metra dınka tətəsu dun lowu.
- 21 Nkε tsɔtsɔɔtsɔ lɔtsʊn, aha amʊ bʊtra bʊmɛdɛ atɔ gyi. lnʊ Paulo lɔkʊsʊ lu amʊ féé ansɪtɔ, bla amʊ ɔbɛɛ, < Mı awie, tɛkı nı mlılonu mı ɔmɛ, anımɛnatı Kreta otsubunɔ a, tɛkı anımɔkʊ befia ipian, hʊlɪ anı atɔ alı. 22 Tamɛ sei a, mbla mlı amlınu. Mlıwa klʊn, tsufɛ anıtɔ

okuku móowu, ntsusu-yibi anfi wule obéyinta. 23 Igye onye a, mi Buluá ntosum lowa mu obopu mi wa. 24 Olebla mi obee, < Paulo, mánya ifu. Ibwebwebwe a, félu Roma Owie Dehen ansito. Bulu lawa awitole ha fu. Mú su alaho aha anfi fua amúnyo mlina anfi féé nkpa. > 25 Mú su mi awie, mlinya klun, tsufe mi ansi din ání Bulu obéha ibéba múto fe aliá mu obopu labebla mi. 26 Tame ibwebwebwe a, afu amu ibéda ani ya opu nsine osulu kusu. > >

27 Eke duanası onye a, afu amu bu músu ıde anıda ya nsıne ınu opuá butetı mú Adriasu. Mú oyunsıne a, ntsusu-yibi amuto agyuma ayopu bosusuá anılata osulu tu ta. 28 Mú su bopu ofe kapu opu amu oklu kı. Benya ayabi lafakule advanyo (120). Bre kpalobi oma a, betra kapu mú kı, benya ayabi adukweba (90). 29 Ifu lekıta ntsusu-yibitə agyuma ayopu amu ání abódu abutasu. Mú su beda asimpiá butopukıta ntsusu-yibi lıı ana keke sian mú oma, si mú wa opu amuto. Bokokoli Bulu bee, oyı ıke amú. 30 Agyuma ayopu amu aku bekleá besrı dalı ntsusu-yibi amuto. Mú su bekı ansı le oklun kusubi amu dınka opu amusu hıee, fe simpi amu budepusian oklun amu onosu. 31 Tame Paulo lebla ısa akopu pú amú ohande obee, < Nı ntsusu-yibi amuto agyuma ayopu bumetsia múto a, mlıméenya nkpa. > 32 Mú su ısa akopu amu beka oklun kusubi amu ofe tın, ha afu lotsuan mú natı.

33 Oyı ıba bɛkɛ a, Paulo lobwii ıpa ha amứ féé ɔbɛɛ, bugyi atɔ. Olɛblı ɔbɛɛ, < Kwasieda anyɔ sɔɔn nı, atogyihɛ mɛdınka mlı ɔwɔlı. Mlımɔkugyi tɔtɔɔtɔ. 34 Nobwii ıpa ha mlı, mlıgyi atɔ ngya, mɛnɪ mlımóowu. Mlıtɔ ɔkuku nwunsu-imi kulɛ kuraa ımɔ́ɔfwɪ. > > 35 Paulo lɔtɔı ta a, ɔlɛlɛ bodobodo ipin, da Bulu ıpan amứ féé ansıtɔ, ɔlɛmaın ku wa gyi bı. 36 lnu anıtɔ okugyiɔku lɔwa klun gyi atɔ. 37 Anı aha lafanyɔ aduesienɔ-sie (276) bu ntsusu-yibi amutɔ. 38 Brɛá

amú féé begyi ato aliá betali a, bele ayo amuu ibu ntsusu-yibi amuto féé wa oputo, ha ntsusu-yibi amu leta odwin.

Ntsusv-yibi Amv Bwiebwie

- Breá ɔyı deke a, agyuma ayɔpu amu bowun ání ɔpu amu bambi lowie ɔsulu kusu, tame bumebı otsubunɔ oduá igyi. lnu bɔbwe agywun bee, békan ntsusu-yibi amu ya unu. 40 Mú su bekaka simpi amu tuntın wa ɔputɔ. Besankı ntsusu-yibi amu mpaı ɛ. Muu botsu tati yile amuu isian ntsusu-yibi amu ansıtɔ amu fua, fia afu amu, bɔpu bɔyɔ ɔpu ɔnɔ. 41 Tame ntsusu-yibi amu tlɔyɔdu ŋesısu, sin unu, ɔpu amu leda wulı ɔklun amu ɔma maun-maun mú.
- Isa akɔpu amu bɔbwɛ agywun bɛɛ, bɔ́mɔ obu adıpu amu féɛ́, mɛnɪ ɔkuku mɛ́ɛpiti dalı sri. 43 Tamɛ amú ɔhandɛ lekleá ɔbɔ́hɔ Paulo nkpa. Mú su ɔmɛha amú ɔkpa abumɔ obu adıpu amu. Tamɛ ɔlɛbla amú ɔbɛɛ, ɔhagyiɔha ání ɔbɛ́talı a, otu wie ɔpu amutɔ, ɔpiti dalı.

 44 Oma a, ɔlɛha atrahɛ amu ε bɔdu dınka ntsusu-yibi amu afunsu yowie ogbemgbesu. Amú féɛ́ begyi mbla amusu, bɔyɔ ogbemgbesu unu.

28

Proofread 09/06/05

Malta Wuluto Asun

Anı féé anıledınka ogbemgbe amusu. Oma asa anılebıá opu nsıne osulu kuá buteti mú Malta ni. 2 Nyankpu detswie, su atsalı bu inu. Tame inu atsiapu begyi anı buale duda ogya opu ono inu ha anı, anı féé anıletsia mú ası. 3 Paulo lekpa ngyayibi obee, amupuwa ogya amuto. Saa ibe bu múto. Ogya amu okunku su ibe amu lotswi yi Paulo obiweto. 4 Breá inu atsiapu amu bowun ání iwo amu yi mu a, bebla

aba bɛɛ, < < Aha ɔmɔpu oyin anfı gyi. lbu mútɔá aladalı ɔpu amutɔ, tamɛ anı ɔkpı amuu ɔtɛbıtı ısu amu medekleá otsia nkpa. > > 5 lnu Paulo lɔwuna ıbı, ıwɔ amu lɛkpa wie ogya, tamɛ tɔtɔ mɔbwɛ mu. 6 Amú féé besi bulu budɛkı. Bukı bɛɛ Paulo obópunya, ntɛ ɔbétın wu. Tamɛ breá bɛlıı wa ɔpá tɔtɔ mɛba a, bɛladamli amú agywıın blı bɛɛ, < < Okpı ɔku ɔha anfı gyi. > >

Thandε oku bu osulu ku opu nsine inu. Mu ida gyi Publio. Oloho ani atuu, kpa ani ya mu woyito, aniletsia mu wa nkensa keke. Ali bre amuto a, owisu lakita ohande amu mu si, mu iwito latu; oda. Paulo leyeki mu, olopu ibi dinka musu bo mpai ha mu, iwi lowa mu onlin. Mu oma a, bopu alopuá bubu osulu amusu féé ba, Paulo letsa amú ilo. Aniletsia inu tsra asa, inufo amu bowa ani numnyam, kie ani ato tsotsootso. Breá anidenati a, bopu atoá ibéhian ani okpato féé si ani okpa.

Roma Wuluto Yo

amu féé. Itsu Aleksandria wulutə. Besre atabi akuá bugyi ıkpı yi ntsusu-yibi amu ansıtə. 12 Anıleyelu əpu nsıne əsulu ku otsubunə. Butetı mú Sirakus, anıletsia ınu nkensa. 13 Tsu ınu a, anılobomli tsun bowie wulu yile kuá butetı mú Regiosu. Mú əyıkehe a, afu ku ləwa tsun bı tsu ayası fun. Nkenyə əma a, anıloyowie otsubunə kuá butetı mú Puteoli. 14 Anılefia ahogyipu aku ınu. Bokokoli anı bee, atsia amú wa nkensienə. Anıləkusu tsu ınu a, anıləyə Roma wulutə. 15 Apioá bubu Roma wulutə bonuá aba. Mú su amútə aku beba ibia ogyikpa, butetı ınu Apia. Aku ε beba ətınekuá butetı ınu Afəə Əswukpa Asa, ıbu əkpatə befia anı. Breá Paulo lowun amú a, mu ansı legyi, əleda Bulu ıpan.

Bulu Asun Okanda Roma Wuluto

- Breá antloyowie Roma wuluto a, Roma aban leha Paulo okpa ání obétalt yetsia ottneá odekle, tame tsa okopu oko obógyo mu twt bregyibre.
- 17 Eke sası a, Paulo letı Yudafə ahandeá bubu ınu féé fia. Muu əlebla amú əbεε, < Mı apio, ıbu mútəá mməpu lalahe kukuuku gyi mı əmátəfə, mmeyinta anı anain amandıe kuku ε. Tamɛ anı ahandeá bubu Yerusalem bekıta mı ya Romafə. 18 Bəyə mı asuntə a, tekı bekleá bési mı, tsufɛ bomowun tsitsa kuku mı ıwı asa bɛɛ bumə mı. 19 Tamɛ Yudafə amu bumotsula ání busi mı. Amú bwehɛ su nəkulı əkpa mbɛɛ, Roma Owie Dɛhɛn onuto ogyi mı asun. Megyi bɛɛ mbu mı əmá ıwı asuansu. 20 Mú su natı mlı fia nı. Tsufɛ əha amuu Israelfə budɛ mu əkpa kı amu su nda ıkan anfıtə. > >
- 21 Amύ ε bɛbla Paulo bɛɛ, < < Anımɔkυhɔ ɔwυlυ kυkυ tsu Yudea ɔmátɔ tsu fu ιwι. Anı apio Yudafɔ amutɔ ɔkυkυ ε mɔkutsu ınu bɛbla anı asun lalahɛ kuku tsu fu ιwι. 22 Tamɛ ha anı abı fu agywıın. Tsufɛ anıyin ání aha butɛblı asun lalahɛ tsu Bulusum ɔpasua anfı fubu mútɔ anfı ıwı ɔtınɛgyiɔtınɛ. > >
- 23 Μύ sv mva Yudafə amv behte ekeá béfia. Eke amv ləfun a, Yudafə tsətsəətsə beba befia Paulo woyi unv. Paulo lətət kpla amύ. Ələpu Mose Mbla pύ Bulu ənəsv atətpu amv asun wanlınhe le Bulu iwiegyi amv asuntə suna amύ tsu nyankt pən owi. Ələbə mbədtá əbédamli amú abuhə Yesu Kristo twt asun amvsu gyi. 24 Amύtə aku bohogyi, tame aku bumohogyi. 25 Amύ wulewule amv ənə məbwe kule, bəwa asun amv prt bt. Tame Paulo letra bla amú asun kuakule asa bedasatın. Əlebla amú əbee, < Əŋɛ Wankthe lebla mlı anain ənəkwalı amv tsun Bulu ənəsv ətətpu Yesaiasv. Əbee,
 - <mark>26</mark> < Yɔ aha anfı wa afvyɛbla amú féé,

Bónu lanu, tamε bυmóonu mú ası.
Békı lakı, tamε bυméεbι mú.
Tsufε klunto bu amú odwin.
Batila asu, bun ansibi ε.
Nι megyi alı a, tɛkı bówun ato bónu asun, amú agywın bóbwii.
Bédamli ba mı wa, nétsa amú ılɔ. > > >

28-29 Paulo lɔmɔ mu asun ɔnɔ ɔbɛɛ, < Mú su ndekleá mlıbı ání Bulu nkpahɔ asun amu lawie aha ání bumegyi Yudafɔ ε wa dodo. Amú mú bóhɔ asun amu. > > Paulo letsia ınu nfinyɔ kɛkɛ. Oletsia mu onuto obu haıhɛtɔ. Oletsia hɔ afɔɔá bɛba bɛsına mu fɛ́ɛ. 31 Olɔwa klun da Bulu iwiegyi amu ıwı asun ɔkan, olosuna anı Wie Yesu Kristo ıwı asun ɛ aha fɛ́ɛ ansıtɔ. Ohaa metin mu ɔkpa.

r**28:29** Mútə ye 29 bu nwulu dada amu akutə: *Breá Paulo lebli asun* anfi ta a, Yudafə amu bəkusu natı, amú wulewule buna bude asun amu nwen gyi.

ROM - - NKO Paul's Letter to the Romans in the Nkonya Language of Ghana

Romafa

Owulvá Paulo Lowanlın Sısı Romafo

Romafo

Rom.

Dwuluá Paulo Lowanlın Sısı

Romafa

1

Proofread 08-06-09

- Mı Yesu Kristo osumbi Paulo de owulu anfı wanlın sısı mlı Romafo. Bulu leti mı obee, mbobwe mu sumbi oyopu. Olele mı yaı ání néda mu asun wanklaan amu okan.
- 2 Bulu lehte asun wanklaan anft yat tsun mu ɔnɔsu atɔtpusu dodoodo, bɔwanlın mú wa mu asun wanlınhe amutɔ. 3 Asun wanklaan amu tlɔtɔt tsu mu Bi, ogyi ant Wie Yesu Kristo twt.

 Anyankpusa ɔkpasu a, ɔlɛlın Owie Dawid abusuantɔ. 4 Bulu lele suna ání lele mu Bi nt. ɔlɔtsun ɔŋɛ Wankthe tumitɔ kusua mu tsu afulitɔ.

 Mugyi ant Wie Yesu Kristo. 5 lna musu Bulu lawa awıtɔlɛ lɛ mt mu sumbi ɔyɔpu, mɛnt nɛkpa ɔmá bambasufɔ bɔ́hɔ mu gyi, nu mu ɔmɛ.

 6 Mlt Romafɔ anft Bulu latt ɔbɛɛ, mltbɔbwɛ Yesu Kristo klɛ ɛ mltbu mútɔ.
- Thu so mu Paulo nde owolo anfu wanlın sısı mlıá mlıbo Roma féé. Bulu lahıe dwe mlı, tı mlı po mlı bwe mo aha. Nde anı Sı Bulu moa

anı Wie Yesu Kristo kokoli mbee, bugyi mlı buale, abuha mlı iwilwii.

Paulo Bulu lpanda

8 Gyankpapv a, nna Yesu Kristosv ndε mι Bulu ιpan da mlıtɔ okugyiɔkv nwunsv. Tsufɛ mlı Kristo hogyi sv mlı ıda dɛ ɔyıtɔ fɛ́ɛ́.

9 Napv mı klvn fɛ́ɛ́ ndɛ Bulu sum tsvn mv Bi Yesu ıwı asvn wanklaan ɔkan amvv ndɛda amvsv. Obégyi mı adansıɛá ntɛkaın mlısv bregyibrɛá ndɛ mpaι bɔ. 10 Ntetsia kokoli mv ekekegyiɛkɛ mbɛɛ, otsula finki ɔkpa ha mı, antalı bɛsına mlı nkɛ anfıtɔ. 11 Tsufɛ ıdın mı ɔwɔlıá mıa mlınyɔ abéfia, mɛnı nɛ́bɛha mlénya ⊃ŋɛ Wankıhɛ

atokieheá ibówa mli owunlin. 12 Múa ndebli gyi, ni neba mli wa a,

mι hogyi bówa mlı owunlın, mlı kle ε ιbówa mı owunlın.

Mι apio, ndekleá néha mlι bι ání nabwebweebwe agywun ání nébesuna mlı, tame toku de mı okpa tin bofun nde. Ndekleá néba unu botoι kpla aha, menι bóho Yesu gyi, fe alıá naha aha baho mu gyi omá bambato. 14 lnι gyi toá ilehian ání nóbwe aha fééto nι. Ilehian ání nóbwe mú Grikifo pú oblι bamba ablıpu, atıansıpu pú aha mimlahe fééto. 15 lnι su mı ansı lapeá nébla mlı aha ání mlıbu Roma wuluto ε asun wanklaan amu.

Bulu Asvn Wanklaan Amv Tumi

Bulu asun wanklaan amu ıma mı pɛlı. Tsufɛ múgyi Bulu tumiá odepuhə əhagyiəha ání ələhə Kristo gyi nkpa nı. Yudafə gyankpa, asa aha ání bumegyi Yudafə bubuo. 17 Tsufɛ asun wanklaan amutə Bulu lɛlɛ alıá ətəbwɛ əha yile əbwɛpu suna. Μύ əsu-ası féɛ ılıı hogyisu. lnı Bulu asun wanlınhɛ amu lɛblı nı. < < Əha ání mu hogyi su Bulu latsu muá mu asun da əkpa obénya nkpa. > >

Lakpan Obwepu Ohagyioha Gyi Bulu Ansıto

- Bulu lɛlɛ mu ɔblɔ suna tsu ɔsusu. Olenya ɔblɔ aha ání butamanya mu ifu, budɛ lalahɛ bwɛ, bapu amú owuntɔlın budɛ Bulu asun ání igyi ɔnɔkwalı ɔkpa tin. 19 Bulu ɔbɛ́bɪtı amú ɪsu. Tsufɛ tɔá ilehian ání bɛ́bɪ tsu Bulu ɪwɪ ɪda amú ansɪtɔ dodo. Bulu onuto lɛlɛ mú ɔwan suna amú. 20 lbu mútɔá ɔhaa tamawun Bulu tumiá ɪtamata pú alıá ogyi. Tamɛ tsu brɛá Bulu lɔbwɛ ɔyɪ ɔpá a, mu tsiatɔ meŋain. Tsufɛ mu atɔ bwɛhɛ lɛlɛ mú suna wanklaan ání aha bɛ́talı wun mú, pubɪ mu. lnɪ su ɔhaa má ɔnɔ kuku lɛ. 21 Buyin Bulu, tamɛ bumɔwa mu numnyam ání iletsia mu, bumɔpu ɪpan kuku ɛ ha mu. Mboun tɔá ɪma asɪ butɔgywɪɪn tsu Bulu ɪwɪ. Butamatra nu mu asun amu asɪ. Basin okluntɔ. 22 Butɛkɪ amú ɪwɪ bɛɛ bɛtɪn ansɪ, tamɛ bemimla. 23 Basi Bulu ɔkɪankpapu amu tswɪ, yɔ budɛ ɪkpɪá buma nkpa sum. Bɔpwɛ amú, ntɛ sre amú fɛ nyankpusa ání otowu, ntɛ mbubwi, ntɛ mbwɪ pú awɔ aku.
- 24 lnı sv Bulu ladamli əma ha amú, basi bvdɛ atə lalahɛá bvdekle tsu amú klvntə bwɛ. Amúa amú aba bvdɛ ıwı svpa. 25 Bvtamatra hə Bulu ənəkwalı amvsv gyi. Asvn ání ıma mútə mboun bvdehogyi. lnı sv bayə bvdɛ Bulu atə bwɛhɛ mboun sum, si atə fɛ́ɛ Əbwɛpv amv onuto. Kanfv letsia mv brɛ fɛ́ɛ! Amen.
- 26 Amύ bwehe anfı su Bulu ledamli əma ha amύ, buna bude hakpanla bwe. Amύ atsı kuraa besi ayin wa dı, fe alıá ıda yaı, amύ wulewule buda aba wa. 27 Alı ken ayin ε besi atsı wa dı fe alıá butəbwe mύ yaı, buda aba wa nı. Hakpanla anfı bwe su Bulu lebitı amύ ısuá ılekana ha amύ, bude mύ wun.
- 28 lnıá bakina Bulu bı sv a, Bulu ladamli əma ha amú, bvdɛ asvkpan susu, bvdɛ tɔá ıma alɛá əha əbɔ́bwɛ bwɛ. 29 Lalahɛ səən bv amútə. lkv gyi; lakpanbwɛ, opotsuawa, olu, ənsıpɛ, ahamə, mblıkpɛ, ahamlɛ, agywıın lalahɛ bwɛ pú ahatsii. 30 Ənətın, Bulu asvnkina,

atɔmábu, ιwιtsu, ιwι adabi da. Lakpan ɔkpagya, akwιιρυsυ kυsυlιι.

Butamagywıın, butamagyi amύ asun blıhɛsu. Butamadwɛ aha, butamawun aha nwɛ. 22 lnıá buyin ání Bulu mbla amu losuna ání ɔha ání otsia atsiabi anfı odu obówu o a, megyi ını anfı nkulɛ budɛbwɛ. Butra budɛ lalahɛ abwɛpu ε atɛtɔ-ɔnlın wa dınka músu.

2

Proofread 08-06-09

Bulu Tamakı Dha Ansıtə

Int sv fvá fvtsie fvde fv aba da le, fvma ono kvkv le Bulu ansito. Tsufe fude aku ıla le, tame fude mú odu ken bwe. Mú su nı fude amú ıla lε a, ιwι ιpon fudeha. 2 Anıyin ání Bulu obéha aha ání bude ιnι odu bwε ιpon. Anıyin ε ání mu asun da okpa. 3 Mú su nı fudε aha ıla le lakpan ání fu onuto fudebwe su a, biá Bulu ε obéha fu ipon. Fυmέετalι kɔlı dalı mu ıbı. Ntε fumeyin alı? 4 Bulu lalε mu yile pú mu awıtəle əwan suna fu. Alanya klun ha fu; tame fumobu mu. Nte fumeyin ání alıá fédamli kluntə yinki ba mu wa su alale mu awıtəle suna fu? 5 Tamε kluntə bu fu odwin, asutə bu fu ənlın. Mú su ısυtəbitiá ida gyo fu εκεά Bulu Ənəkwalıpu obégyi asun itra demoni tsıa. 6 Bulu əbéka əhagyiəha ıkə mu bwehe ənə. 7 Aku bapu ansı dınka ání bénya numnyam, ıdayile pú nkpa ání ıtamata. Mú su banya klun bude yile bwe ekekegyieke. Amú Bulu obéha nkpa ání ıtamata nı. 8 Tamε akυá bυbυ ənsıpε, bakina ənəkwalı amυ pύ yilebwε, bubuo lalahε mú a, Bulu obópu oblo gyi amú asun, buti amú ısu wanklaan. 9 Asun wunhε múa ιωιοςιη béba lalahε abwερυ féésu. Ibégyankpa tv Yudafə, asa ıbótv aha ání bvmegyi Yudafə. 10 Tame Bulu ɔbówa yile abwερυ numnyam, ha amú iwilwii, tra ha amú ayε.

Obégyankpa ha Yudafə, asa ıbótv aha ání bvmegyi Yudafə. 11 Tsufe Bulu tegyi asvn ənəkwalısv, ətamakı əhaa ansıtə.

Aha amυυ bυmeyin Mose Mbla amυ, bυdɛ lakpan bwɛ amυ o bɔ́fwɪ. Tamɛ Bulu mɔ́ɔpu mbla amu gyi amú asun. Aha amuu buyin mbla amu asa budɛ lakpan bwɛ amu mú a, Bulu ɔbɛ́lu mbla amusu ha amu upɔn. 13 Tsufɛ megyi aha ání buyin Mose Mbla amu asun da ɔkpa Bulu ansıtɔ. Mboun aha ání butegyi músu. 14 lbu mútɔá aha amuu bumegyi Yudafɔ bumeyin Mose Mbla amu. Tamɛ nı amú onuto budɛ mbla amusu gyi a, budesuna ání buyin yile múa lalahɛ amú kluntɔ. 15 Amú bwɛhɛ anfı desuna ání Bulu lɔwanlın mbla amu dunka amú klunsu. Amú klun dɛ adansıɛ gyiá lɛlɛ buyin mú. Tsufɛ brɛ kutɔ a, amú agywıın teha amú upɔn, brɛ kutɔ ɛ a, uteha amú asu. 16 Alı kɛn ubɛ́ba ɛkɛ amuu Bulu ɔbɔ́tsun Yesu Kristosu gyi tɔá aha babwɛ ŋaintɔ uwı asun nı. Alı Kristo uwı asun wanklaan amuu ndɛ mú ɔkan da amu idesuna nı.

Yudafa Pú Mose Mbla

17 Fu fee Yudayin fugyi, fu ansı dın Mose Mbla amusu. Fudepu ıbı si kantə fee, Bulu mu bi fugyi. 18 Fuyin Bulu ape, tsufe fakası Mose Mbla amu. Mú su fuyin təá ıbu ale. 19 Futekı fu ıwı ansibi abwiepu əkpapu, fugyi fe əkandıe ha aha ání bumeyin Bulu, basin okluntə.
20 Fu fee, fugyi aha mimlahe ansı ətinpu. Fétalı suna aha ání bumeyin əlala, təá ıbu ale. Tsufe fatsula fee, Mose Mbla amu su fabı togyitə. Fabı ənəkwalı kugyiku ε. 21 Tame ınıá fude aha yile suna a, ntogyi su fumóosuna fu ıwı mú? Fude əkan da bla aha fee, bumáwi atə, tame fu onuto fudewi? 22 Fee bumátə mbua, tame fude mbua tə? Fee bumásum ıkpı, tame futowi əkpıası atə. 23 Futotsu ıwı Mose Mbla amu su, tame futepan músu. Inı su fude Bulu kpəı. 24 Bulu asun

wanlınhε amu leblı ɔbεε, < < Mlı Yudafɔ bwehε su aha ání bumegyi Yudafɔ budε Bulu ιwι asun lalahε blι. > >

25 Nι mlıdɛ Bulu mbla amusu gyi a, mlı ketetin bu labi. Tamɛ nı mlıtamagyi músu a, mlıgyi fɛ aha ání bumɛtın kete. 26 Nı ɔku mɛtın kete, ɔdɛ Mose Mbla amusu gyi a, ogyi fɛ kete ɔtınpu Bulu ansıtɔ.

27 Mlı Yudafɔ mlıyin mbla amu, tsufɛ bɔwanlın mú tswi mlı. Bɛtın mlı kete ɛ, tamɛ mlıtɛpan Mose Mbla amusu. Mú su ɔha ání ɔmɛtın kete kuraa, tamɛ ɔdɛ mbla amusu gyi ɔbɛlɛ mlı ıla. 28 Tsufɛ megyi kete ɔtınpu gyi Yudayin onuto. Ketetin onutonuto bu inu. Megyi ɔyulusu ketetin kɛkɛ. 29 Nı ɔku gyi Yudayin onutonuto a, mu kluntɔ tosuna. Ketetin onuto itsu kluntɔ. Bulu Ͻŋɛ amu tɔbwɛ mú, megyi mbla amuu bɔwanlın tswi amusu gyi. ⊃ha ání Bulu Ͻŋɛ amu ıletin mu kete a, Bulu onuto tɛkanfu mu, megyi nyankpusa.

3

Proofread 08-06-09

Mumu labi momu Yudafo bubu dun aha ání bumegyi Yudafo? Nte labi momu ketetin bu? 2 lbu mútoá labi amu ihie itso! Gyankpapu gyi, Bulu lopu mu iklunsu asun wa Yudafo ibito. 3 lbu mútoá amúto aku bumoho Bulu asun amusu gyi. Tame amú tsiato anfi odu ibétali ha Bulu obési toá olehieá obóbwe loo? 4 εκεκεεκε! Megyi ali igyi! Ni afunupu aha féé bugyi o a, Bulu mú a, onokwalipu ogyi. Igyi fe aliá Owie Dawid lebla Bulu obee,

< < Nı fətəi a, aha bublı bɛɛ, fu asun igyi ənəkwalı. Nı begyi fu asun ɛ a, bublı bɛɛ, fu asun da əkpa. > >

5 Ni ani tsiato lalahe lale Bulu tsiato wanklaan suna a, mumu ni ode ani isu biti ani tsiato lalahe su a, nkali abébli? Abébli aniaa, Bulu má okpa biti ani isu? (Nyankpusa asun blihe ndebli a.) 6 Ekekeeke! Ima

mútɔ alı. Nı Bulu asun mɛda ɔkpa a, nkalı obégyi ɔyıtɔ aha féé asun?

Zhu ɔbéfitɛ ɔbɛɛ, nı mı ɔnɔkwalımáwa lalɛ suna ání Bulu bu ɔnɔkwalı, ılatsu mu ıda fua a, mumu ntɔ su Bulu ɔbétra ha mı pɔn ɔbɛɛ, lalahɛ ɔbwɛpu ngyi?

Nı igyi alı a, mumu ntɔ su anımɛ́ɛblı anıaa, < Mlıha abwɛ lakpan, fówun Bulu tsiatɔ wanklaan ılın ɔwan? > Fɛ alı amuu aku budɛ mı ɔnɔ tın bɛɛ, nna ndɛblı amu. Bulu ɔbéha amú ɪpɔn alıá ılɛkana.

Dhaa Megyi Yile Dbwερυ

- 9 Nkalı mee abéblı pumo mú ono? Mú su anı Yudafo anıdun aha amuu bumegyi Yudafo amu loo? Ekekeeke! Anımodun amú okpagyiokpasu. Nablı botsun mbee, ıkule Yudafo pú aha amuu bumegyi Yudafo amu féé bugyi. Tsufe lakpan lagyi amú féésu.
- <mark>10</mark> Bulu asυn lεblι ၁bεε,
 - < < Dhaa asun meda okpa Bulu ansıtə. Dbakule kuraa medalı mútə.
 - 11 Ohaa tamanu Bulu asun ası, ohaa tamadunka Bulu okpa.

Yile obwερυ okuku má ιnu.

Dbakule kuraa medalı mútə. >>

- <mark>13</mark> Bulu asυn amυ lεtra blι ວbεε,
 - < < Butekle asukpan blı.

Bυτορυ amύ ono mlε aha.

Amứ onoto asun blihe tomo fε ιwo elin. > >

- <mark>14</mark> Bulu asυn amυ letra blι οbεε,
 - < < llwu pứ asun-sınsın blı butegyi dı. > >

- <mark>15</mark> Olεtra blι οbεε,
 - < < Ahamo ma amú opá.
 - 16 Otinegyiotineá buna a, bude aha yinta, bude aha ipianto wa.
 - <mark>17 B</mark>umeyin əkpa ání ıtəpu iwilwii ba.>>
- 18 Bulu asυn amυ kυ ε lεblι ɔbεε,
 - < < Butamanya Bulu ifu. > >
- 19 Sei a, anıyin ání asungyiasun ání Mose Mbla amu losuna a, ıda ha Yudafə amuu bəpu mbla amu ha amu. Mú su əkuku méenya əkpa le asuansu ənə breá Bulu de aha féé asun gyi. 20 Tsufe Mose Mbla amusugyi méetalı ha əha ogyi asu Bulu ansıtə. Ha mbla amu ıteha anıtebıá lakpan abwepu anıgyi.

Aliá Dha Tegyi Asv Bulu Ansito

Sei a, Bulu lasuna ɔkpa ání ɔtɔtsvn músv ha ɔha asv. lmɛna Mose Mbla amvsvgyisv. Tamɛ Mose Mbla amv pú Bulu ɔnɔsv atɔɪpv amv asvn wanlınhɛ lɛblı ɔkpa amv ıwı asvn yaı. 22 Okpa amv gyi ɔkpa ání Bulu tɔtsvn ha ɔha asv mv ansıtɔ nı. Yesu Kristo hogyisv Bulu tɔtsvn hɔ ɔhagyiɔha. Ma fvgyi o, ma fvmegyi o, nkvnv fotsu o, nkvnv fvmotsu o, ɔhaa mɔtsvn ɔtsan Bulu ansıtɔ. 23 Tsufɛ aha féé babwɛ lakpan. Mú sv bahvlı Bulu numnyam. 24 Awıtɔlɛ Bulu lawa ha anı. Mú sv nyankpvsa obégyi asv mv ansıtɔ nı. Awıtɔlɛ Bulu lawa Kristo Yesusv. Mvlɛka nyankpvsa nwunsv ıkɔ. 25-26 Anyankpvsa bvdɛ lakpan bwɛ tsu brɛ ɔpá, tamɛ Bulu lenya klvn ha amú, ɔmɛbɪtı amú ɪsv. Sei a, Bulu labɔpv Yesu bɔ afɔdıɛ, pv mv obugya lɛ anı ıwı mbusuo, mɛnɪ abɔtsvn mv hogyisv nya lakpansikie. Bulu lɔbwɛ mú alı pvsuna ání mv asvn da ɔkpa, mɛnɪ ibósuna nkɛ anfıtɔ ání yile ɔbwɛpv ogyi. Ototsu aha ání bɔhɔ Yesu gyi ání amú asvn da ɔkpa mv ansıtɔ.

Sei mɛ, tɔku bu unuá abótsu uwu músu? Tɔtɔ má unu. Ntogyi su anuméɛtalı tsu uwu? Mose Mbla amu su loo? O-o! Anı hogyi su anuméɛtalı tsu uwu. 28 Megyi atɔ wanklaan amuu Mose Mbla losuna anı bwɛ amu su anutegyi asu Bulu ansıtɔ. Ina Kristo hogyisu abégyi asu Bulu ansıtɔ. 29 Yudafɔ nkulɛ Bulu ogyi? Megyi aha ání bumegyi Yudafɔ mú Bulu ogyi? Ee! Amú ε amú Bulu nı. 30 Bulu ɔkulɛ pɛ bu ınu. Mú su ına hogyisu olotsula ání Yudafɔ asun da ɔkpa. Ina hogyi kɛnsu ɔlɔhɔ aha amuu bumegyi Yudafɔ amu ε ání amú asun da ɔkpa. 31 Mú su ilehian ání abóhɔ Yesu gyi, si Mose Mbla amusu hogyi loo? Ekɛkɛɛkɛ! Megyi alı igyi. Yesu hogyi tɛha anutɛkıta mbla amutɔ kinkiinkin.

4

Proofread 08-06-09

Abraham lwi Asvn Lasuna Aliá Hogyi Bv Labi

Sei a, amansυ anı Yudafə abéblı tsu anı nain Abraham ıwı? Ntə olowun tsu Bulu ahahə asun anfı ıwı? 2 Nı yilebwε su Abraham legyi asu Bulu ansıtə a, mumu əbu təá əbəputsu ıwı, tamɛ megyi Bulu ansıtə. 3 Nkalı Bulu asun wanlınhɛ amu lɛblı? Ulɛblı əbɛɛ, < < Abraham ləhə Bulu gyi. Mú su Bulu lotsu muá mu asun da əkpa. > > 4 Nı əku əyə agyuma a, butɛka mu ıkə. Megyi atokiehɛ ıkəka amu gyi. Igyi təá ilehian ání obénya tsu mu agyuma yətə.
5 Tamɛ megyi aha bwɛhɛ su, mboun amú hogyi su Bulu totsu amú ání amú asun da əkpa. Tsufɛ Bulu tɛha lakpan abwɛpuá bəhə mu gyi butegyi asu mu ansıtə. 6 Owie Dawid lɛblı oyula asun anfı kɛn dodo. Ələtəι tsu aha ání Bulu mɛkı amú bwɛhɛ asa olotsu amú ání amú asun da əkpa ıwı. Ələwanlın mú wa Bulu asun amutə əbɛɛ,

- 7 < < Bulu layula aha ání alasi amú lakpan kie amú, alagyvra amú!
- 8 Aha amυυ Bulu lasi amύ lakpan kie amύ, ɔmέεtra kaun mύsυ amυ bégyi ɔdwε! > >
- PKete atınpu nkulε bu ədwɛgyi anfı Owie Dawid dɛ mú ıwı asun blı anfı? O-o! Aha amuu bumɛtın kete amu ε bubu mútə. Kaın ání anılakla asuanku Bulu asun wanlınhɛ amutə. Anıaa, < Abraham ləhə Bulu gyi. Mú su Bulu lotsu muá mu asun da əkpa. >> 10 Brɛ məmu Bulu lotsu muá mu asun da əkpa? Əlɛtın kete asa loo? Ekɛkɛɛkɛ! Bulu lotsu muá mu asun da əkpa dodoodo. 11 Əma-əma asa əlɛbɛtın kete puhıɛ mu nsu. Ilosuna ání mu hogyi su Bulu lotsu mu ání mu asun da əkpa. lnı su ogyi fɛ aha amuu bumɛtın kete, tamɛ bəhə Bulu gyi, Bulu lotsu amú ání amú asun da əkpa amu. Mú su ogyi amú fɛ́ɛ əsɪ nɪ. 12 Ogyi kete atınpu amu ɛ əsɪ. Tsufɛ megyi amú ketetın su, mboun amú Bulu-hogyi su. Fɛ alı amuu Abraham ləhə Bulu gyi asa bɛtın mu kete amu.

Τοά Bulu Lehte Yat Mv Ahogyipv

- Bulu lehte Abraham mva mv abi-aná ání ɔyıtɔ féé tbɔ́bwɛ amó klɛ. Megyi bɛɛ Abraham legyi Mose mblasv, sv Bulu leblt asvn anft. Tamɛ tntá ɔlɔhɔ Bulu gyi, Bulu ε lotsu mvá mv asvn da ɔkpa mv ansıtɔ sv. 14 Nt aha ání bvdɛ Mose Mbla amvtɔ obégyi Bulu atɔ a, mvmv ɔha Bulu hogyi igyi kpaalt. Bulu nhthtɛ ha ɔha ε tma labi kvkv. 15 Tsufɛ Bulu ɔblɔ mbla amv tɛtt. Tamɛ nt mbla má tnv a, mblatvn ε tma tnv.
- 16 Mứ alı su ına hogyisu aha bétalı nya atoá Bulu lehie yai ha amú. Atokiehe amuu obópuha Abraham abi-aná amu ibéda amú ibi. Megyi aha ání butegyi mblasu nkule bu, tame aha ání boho Bulu gyi fe

Abraham ε. Tsufε Abraham gyi anı fέέ ɔsı. 17 Fε alı amυυ Bulu asun wanlınhe amu ıleblı əbee, < Napu fu bwe əmá tsətsəətsə əsı amu. Abraham gyi anı féé əsi Bulu ansıtə. >> Tsufe olohogyiá Bulu teha awupu nkpa, oteha toá ima inu yai iteba múto fe toá ibu inu yai. 18 Breá toto ma ınvá Abraham obópv mv ansı dınka músv a, oloho Bulu gyi ání obóbwe mu omá tsotsootso osi ali amuu olebli yai amu. Bulu lebla mu obee, < Fv abi-aná béklet fe ntsrakpabi.> 19 Alt bre amuto a, Abraham laho nfi lafakule (100). Mú su aladan tsun kwιιsυ. Alı ken mu ka Sara ε əkwιιpuni lawu, əméetra kwıı nı. Oyin ını fέέ, tamε əmεkpa mu hogyi əma. 20 lnı féé əma a, omegyi nwen obεε, ιτο amυυ Bulu lehιε mυ amυ ιmέεba mύto. Mboun olekιta mυ hogyitə kinkiinkin, əlekanfu Bulu mú su. 21 Tsufe əhte oyin ání Bulu obétalι bwε ιτο amυυ alahιε ha mu amu. 22 Mu hogyi anfι su Bulu lotsu mvá mv asvn da okpa ni. 23 Megyi mv nkvle sv bowanlin wa Bulu asvn amvtɔ bεε, < < Bulu lotsu mvá mv asvn da ɔkpa. > > 24 Anι ε anι sυ bowanlın mύ. Νι anıloho Bulu gyi a, obótsu anı ání anı asun da əkpa. Mugyi əha ání ələkusua anı Wie Yesu tsu afulitə. 25 Anı lakpan sv Bulu leha bele mv ha bəmə mv. Bulu ləkvsva mv tsu afulitə, mεnι obótsu anı ε ání anı asvn da əkpa.

5

Proofread 09-06-09

Lsugyi Bulu Ansıta

Anı hogyi su Bulu latsu múá anı asun da əkpa. Mú su anı Wie Yesu Kristo lala anıa Bulunyə nsıne. 2 Hogyi su əkpa lafinki ha anı ngya. Inıá anı Wie Yesu su Bulu awıtəle anfı laba anısu, anılapu hogyi nya əlukpa ngya a, ıhıe bu anı ədwe. Tsufe anıdın ansıá

abébenya mu numnyam amu ku. Ansı ıtra de anı gyiá anıde ipian wun. Tsufe ipian teha anıtowa nsi. Nsiwa teha anıtebı tsia alıá ilegyi Bulu ansı. Nı abı tsia alıá ilegyi mu ansı a, abédınka ansı musu. Ansı pudınka Bulusu ıméeha pelı méekıta anı. Tsufe Bulu lotsun Əŋe Wankıhe amuu olopuha anı amusu pú mu odwe wa anı klunto.

Breá anıtra anıgyi lakpan abwepu, anımá ɔwunlın a, Kristo lobowu ha anı lalahe abwepu breá Bulu onuto lehıetə. 7 Nı əku asun da əkpa kuraa a, ıbɔ́wa ənlın asa əku oboʻtsula wu ha mu. Fialı əha yile mu a, əku əbɔ́wa klun wu ha mu. 8 Tame təá ilosuna ánı́ Bulu tehıe dwe anı gyi, breá anıgyi lakpan abwepu a, əleha Kristo lobowu ha anı. 9 lna Yesu Kristo obugya amuu ıləwulı ası amusu Bulu lesi anı lakpan kie anı, tsu anı ánı́ anı asun da əkpa. Kristo su əbéle anı kokooko. Əméebiti anı ısu lakpan abwepu ısu-əbitike amu. 10 Teki Bulu alupu anıgyi. Tame tsun mu Bi amu lowusu a, alabwe anı mu anyawie klakla. lnıá anılabwe mu anyawie su a, əbɔ́hə anı nkpa kokooko. Tsufe Kristo ε bu nkpa. 11 Megyi mu wule. Mu utra dun kuraa gyi, anıde ədwe gyi. Tsufe anı Wie Yesu Kristo lala anıa Bulunyə nsıne. Mu su anılabwe Bulu anyawie.

Adam Mva Kristo

Adam nkule bwehe su lakpan leba ɔyıtɔ. Mu lakpan amu su lowu leba ɔyıtɔ. Inı su lowu lenya tumi ɔhagyiɔhasu, tsufɛ aha féé babwɛ lakpan. 13 Lakpan bu ɔyıtɔ asa Bulu lɔpu mu mbla ba Mose. Tamɛ breá Bulu mɔkupu mbla amu ba mu a, olobun ansibi lakpansu.

14 Tsu Adam bresu bɔtu Mose bresu a, lowu legyi iwie anyankpusa féésu. lbu mútɔá bumɔtun mbla kuku fɛ Adam, tamɛ amú ɛ bowu. Akı alıá Adam lekle ɔlıan ɔmapu amu. 15 Adam na ɔtsan ha Yesu

Kristo. Tsufɛ Bulu awıtɔlɛ amv megyi fɛ Adam lakpan amv. Adam nkulɛ lakpan sv aha féé bówu. Tamɛ Yesu Kristo nkulɛ awıtɔlɛwa sv Bulu lalawa awıtɔlɛ, pv mv atokiehɛ ha aha tsɔtsɔɔtsɔ. Mv atokiehɛ amv ıbv bia dvn lowu amv. 16 Tɔá anyankpvsa benya tsu Bulu atokiehɛ amvtɔ ına ɔtsan ha tɔá benya tsu Adam lakpan amvtɔ. Mv lakpan kulɛ pɛ amv lɛha ɔhagyiɔha legyi pɔn Bulu ansıtɔ. Múlɔpv lowu ba, tamɛ lakpan tsɔtsɔɔtsɔ ɔma a, Bulu atokiehɛ kulɛ pɛ lɛha Bulu lotsu aha fééá amú asvn da ɔkpa mv ansıtɔ. 17 Obakulɛ lakpan sv lowu legyi iwie ahasv. Tamɛ alıá Bulu lahıɛ wa awıtɔlɛ ha aha ıbv wanwan. Alatsvn Yesu Kristo nkulɛsv tsu anı ání anı asvn da ɔkpa, anıa mvnyɔ abégyi iwie anı nkpatɔ féé.

18 lnι sv alı amvv əbakvlɛ lakpan sv Bulu leha aha féé ιpən amv a, alı ken əbakvlɛ yilebwɛ sv Bulu laha aha féé bagyi asv mv ansıtə, alaha amú nkpa ání ıtamata ε nι. 19 Alı amvv ına əbakvlɛ asvtə-ənlın sv aha féé bemli lakpan abwɛpv amv a, alı ken ına əbakvlɛ obú sv Bulu obótsu aha tsətsəətsə ání amú asvn da əkpa nı.

20 Bulu lɔpu mbla amu ba, mɛnı aha bówun lakpan ání budɛbwɛ wanklaan. Tamɛ brɛá lakpan dɛklɛı a, Bulu awıtɔlɛ ε ιdɛklɛı tsıa.

21 Lakpan legyi ahasu, ılɛha aha bowu. Alı kɛn Bulu lawa awıtɔlɛ tsu aha ání amú asun da ɔkpa mu ansıtɔ nı. lnı laha aha batsun anı Wie Yesu Kristosu nya nkpa ání ıtamata.

6

Proofread 08-06-09

Kristo Sv Anıbu Nkpa

Nkalı abéblı sei? Ilehian ání abóyɔ anı lakpanbwɛsʋ, mɛnı Bulu awıtɔlɛ bómoni tsıa? 2 Ekɛkɛɛkɛ! Igyi fɛ anılawu. Mú sv lakpan ma

tumi anısu. Ntogyi su abétra tsia bwɛ lakpan? 3 Brɛ amuu bɔbɔ anı asu amu a, anıa Kristo Yesunyɔ anılɔbwɛ kulɛ. Mlıyin mú alı? Alı brɛ amutɔ a, anıa Kristonyɔ lowu, 4 bopula anı, tsufɛ anıa munyɔ anılabwɛ kulɛ. Mú su alı amuu anı Sı Onumnyampu amu lɔkusua mu tsu afulitɔ amu a, alı kɛn anı ε abétsia itsia pɔpwɛtɔ nı.

Mú sv uniá anta munyɔ antlɔbwɛ kulɛ mu lowutɔ a, alı kɛn anta munyɔ lɔbwɛ kulɛ mu kusu tsu afulitɔ ε nι. Mlıbıá brɛá bɛda Yesu manta oyikpalihɛ amusu a, mua anı tsiatɔ dada amu lowu, mɛnı anımɛ́ɛtra bwɛ lakpan nkpábi. Tsufɛ nı ɔha owu a, ɔtamatra bwɛ lakpan. Lakpan má musu tumi. Iniá anta munyɔ antlawu su a, anıbu hogyiá anta munyɔ abétsia nkpa. Anıyin ání Bulu lɔkusua Kristo tsu afulitɔ. Əmɛ́ɛtra wu ɛkɛkɛɛkɛ. Lowu tra ma musu tumi. Yesu lowuna wu ɔtsawulɛ, mɛnı ɔbɛ́lɛ lakpan tnu. Tamɛ tntá otsie nkpa a, otsie ha Bulu. Il Mlı ɛ mlıkı mlı twı ání mlılawu ha lakpan, amlılɛ mlı twı lɛ mú tumi ası. Mlıtsia nkpa ha Bulu, tsufɛ mlıa Kristo Yesunyɔ mlılabwɛ kulɛ.

lnı sv mlımáha lakpan igyi mlı nyankpvsa-oyi anfı ibówu anfısv, menı ıméeha əwəlı lalahe igyi mlısv, amlıbwe təá idekle. 13 Mlımápv mlı nyankpvsa-oyi ıwı atə ha lalahebwe. Mboun mlıpv mlı ıwı féé ha Bulu, fe aha ání alakvsva amó tsu afulitə ba nkpatə, əpv mlı bwe təá ıda əkpa. 14 lma aleá lakpan əbétra gyi mlısv, tsufe sei mlıtra mlımá Mose Mbla amv ası. Bulu awıtəle ası mboun mlıbv.

Yilebwε Nkpábi Anιgyi

15 lnı əma a, amansu abéblı? lbu aleá abétra bwe lakpan sei anfı anımá mbla amu ası, anıbu Bulu awıtəle mboun ası anfı? Ekekeeke!

16 Mlımeyin ání nı mleba ıwıası ha təku, mlıde mú ape bwe, mlıde mú sum fe mlı wie a, mlılabwe mú nkpábi? Nı mleba ıwıası ha

lakpan a, mumu mlówu, tame ni mleba iwiasi ha Bulu a, mlégyi asu mu ansito. 17 Mlilobwe nkpábi ha lakpan bre kuto. Sei a, mlilapu mli klun féé ho atosunahe amuu bapuha mli amu, mlide músu gyi. Mú su nde Bulu ipan da. 18 Bulu laha mlilagyi iwi le lakpan ibito, mlilabwe nkpábi ha yilebwe. 19 Aliá ibóbwe mlónu asun anfi asi, su napu nkpábi tsiato nde mli suna. Bre kuto a, mlilobwe mli iwi nkpábi ha hakpan múa lalahebwe. Ali ken ilehian ání mlóbwe mli iwi nkpábi ha yilebwe, meni mlófun yi ni.

Bre amuu mlıgyi nkpábi ha lakpanbwe amu a, yilebwe ma tumi mlısu. 21 Labi məmu mlılenya tsu lakpan amuu mlıləbwe, nde ıbu mlı pelı amutə? Mú labi gyi lowu. 22 Tame sei mú a, Bulu laha mlılagyi ıwı lakpanbwe tumi ası. Mlılamli mu nkpábi. Labiá mlénya tsu mútə gyi; mlétsia tsiatəá ıləfun yi, nya nkpa ání ıtamata. 23 Tsufe lakpanbwe ıkəka gyi lowu, tame Bulu atokiehe gyi nkpa ání ıtamata. Mú ələpugyi anı buale tsun anıa anı Wie Kristo Yesu ıkulebwesu nı.

7

Proofread 08-06-09

Mbla Amv ltra ma Tumi Akristofosv

Mι apio, mlι féé mlıyin Mose Mbla amu. Mlıyin ání breá ɔha tsie nkpa a, ɔbu mbla ası. 2 Fε nı ɔtsı tsia oklu, mu klu amu mɔkuwu a, ɔbu mu klu amu ası. Tame nı mu klu amu owu a, alagyi ıwı, oklu woyi mbla kuku ıtra mede mu. 3 Mú alı su nı mu klu amu mɔkunya wu, ɔdalı mu ɔma a, alatɔ mbua. Tame nı mu klu amu owú mú a, ɔtra ɔma oklu woyi mbla ası. Mú su nı ɔlayetsia oyin bamba a, ɔmɔkutɔ mbua. 4 Mı apio, alı ken igyi ha mlı nı. Mlı ε breá mlılɔhɔ Kristo gyi a, mlıa munyɔ mlılowu. Mú su mlıtra mlımá Mose Mbla ası. Sei a,

mlılabwe əha amuu Bulu ləkusua tsu afulitə amu kle, menı mləbwe yile ha Bulu. Tsufe brea anıbu anı tsiatə dada amutə a, mbla amu leha anı əwəlı lalahe legyi anısu. Mú su anıləbwe təa itəpu lowu ba. Tame sei mú a, Bulu laha anılagyi iwi tsu mbla amuu teki anıbu mú ası amu ibitə. Anıa Kristonyə lowu. Mú su mbla amu itra ma tumi anısu. Anılagyi iwi, anıde Bulu sum tsun əkpa pəpwea Əŋe Wankıhe de anı sunasu. Megyi əkpa anı mbla wanlınhe amu losuna anısu.

Mbla Amυ Mύa Lakpanbwε

Mó sv anıdeblı anıaa, ıtə lalahe Mose Mbla amv gyi? Ekekeeke! Mbla amv ıbéha abébı təá lakpan gyi. Tekı nı mbla amv ımeblı əbee, < «Mápe ansı fv ba atəsv» > a, tekı mmebı təá gyi ənsipe. Blaa alı mbla anfı sv lakpan lenya əkpa pv ənsipe kugyikv wa mıtə. Tsufe nı mbla amv má ınv a, tekı lakpan má tumi mısv. Mı onuto netsia bre kutə, mmebı mbla amv. Tame breá nebebı mú a, nowun ání napan músv. Lakpan əbwepv ngyi. Mú sv nówu. 10 Nowun ání mbla amvv nkı mbee, ıbéha mı nkpa amv ləpv lowu ba mı. 11 Tsufe lakpan lenya əkpa tsvn mbla amvsv mle mı, mə mı.

Tsiatɔ mbla amu mú a, tsitsa kuku ma mú ιωι. Mú nhιhιε kugyiku lɔwankı, ιda ɔkpa, ιbu alɛ ε. 13 Mú su idesuna ání Bulu mbla anfι ιbu alɛ anfι lɔpu lowu ba mι? Ekɛkɛɛkɛ! Megyi alı igyi. Lakpan lɔtsun ιtɔ wanklaan amusu pu lowu ba mι. lna mbla amusu lakpan lɛlɛ ιωι suna ání itepi ιma alɛ.

Ataá ldeka Nyankpusata

14 Anıyin ání ɔŋɛtɔ atɔ mbla amυ gyi, tamɛ mı mú a, nyankpusa ngyi. Nabwɛ lakpan ɔkpábi. 15 Mmɛtalı bı mı tsiatɔ, tsufɛ megyi tɔá ndekle ntɔbwɛ. Tɔá mmedekle mboun ntɔbwɛ. 16 Nι tɔá mmedekle ndɛbwɛ mú a, natsula ání Mose Mbla amυ ιbυ alɛ. 17 Idesuna ání

megyi mi dε ali atɔ anfi bwɛ. Mboun lakpan tumiá ibu misu teha ntɔbwɛ mú. 18 Nyin ání brɛ anfi mbu mi tsiatɔ dada anfitɔ a, itɔ wanklaan kuku ma mitɔ, tsufɛ nyankpusa ngyi. Ntekleá nɔ́bwɛ yile, tamɛ nakasian. 19 Mmɛdɛ yileá ndekle bwɛ. Lalahɛ amuu mmedekleá nɔ́bwɛ amu mboun ndɛbwɛ. 20 Ni ndɛ lalahɛ amuu mmedekleá nɔ́bwɛ amu bwɛ a, mumu idesuna ání megyi mi onuto dɛ mú bwɛ. Mboun lakpan tumi amuu ibu mitɔ amu dɛ mú bwɛ.

21 Mú su nawun ání mbla anfı lagyi mısu. Nı ndekleá nóbwɛ yile a, lalahɛ koun ntɔbwɛ. 22 Tsufɛ nhıɛ ndekleá négyi Bulu mbla amusu tsu mı kluntɔ. 23 Tamɛ ntowun ání mbla ku ıdɛ mbla amuu ıbu mı kluntɔ amu ısa kɔ, gyi músu, bwɛ mı lakpan ɔkpábi. llaha lakpan amuu ıbu mıtɔ amu ıdɛ mı bwɛhɛ kugyikusu gyi. 24 Kı ipian kpɔnkpɔnkpɔntıá mbu mútɔ! llapu mı ıya lowutɔ. Ma ɔbɛlɛ mı tsu mútɔ? 25 Tamɛ anı Wie Yesu Kristo su ndɛ Bulu ıpan da ání alalɛ mı! Mı kluntɔ mú a, tɛkı ndekleá nɔ́bwɛ Bulu mbla amu ɔkpábi. Tamɛ tsiatɔ lalahɛ amuu ıbu mɪtɔ amu laha nabwɛ lakpan ɔkpábi mboun.

8

Proofread 08-06-09

Nkpatsia Dınka Bulu Ͻηε Amv Asunsu

Int sv sei a, Bulu méetra ha aha ání amúa Kristo Yesunyɔ babwe kvle ιpɔn. 2 Tsufe Kristo Yesu sv Ͻŋε Wankthe tumiá tteha nkpa laha antlagyi twt tsu lakpanbwe múa lowu tbtɔ. 3 Mose Mbla amv tmetalt le ant tsu ant lakpantɔ. Tsufe ant tsiatɔ dada amvv tteha anttɔbwe lakpan amv tmeha antmegyi mbla amv atosunahesv. Tame Bulu lɔtsvn ɔkpa pɔpwesv hɔ ant. Ͻlɔwa mv Bi onuto lɛba fɛ nyankpvsa ání ɔtɔbwe lakpan, tame mv mú ɔmɔbwe lakpan. Bulu lɔtsvn mv

lowusu mɔ anı tsiatɔ dada amuu lakpan legyi músu amu. 4 Dlɔbwɛ mú alı, mɛnı nı anıbuo ɔŋɛ Wankıhɛ amu a, abétalı tsia tsiatɔ wanklaan amuu tɛkı mbla amu losuna amu, anımɛ́ɛtra tsia anı tsiatɔ dada amu. 5 Tsufɛ lalahɛ aha ánı́ tsiatɔ dada amuu utɔbwɛ lakpan ıdɛ amúsu gyi butɔgywıın. Tamɛ aha ánı́ bubuo ɔŋɛ Wankıhɛ amu a, tɔá ɔŋɛ amu tekle butɔgywıın. 6 Oha ánı́ lakpan lagyi mu tsiatɔsu tenya lowu tsu mútɔ. Tamɛ ɔha ánı́ ɔŋɛ Wankıhɛ lagyi musu mú tenya nkpa múa iwilwii. 7 Tsufɛ ɔha ánı́ lakpan lagyi mu tsiatɔsu tolu Bulu. Otamagyi Bulu mblasu, tsufɛ ɔmɛ́ɛtalı gyi músu ɛkɛkɛɛkɛ. 8 Aha ánı́ lakpan lagyi amu tsiatɔsu bumɛ́ɛtalı gyi Bulu ansı.

P Tame Bulu Ͻηε bu mlıtə lele. Mú su mlıméetra tsia mlı tsiatə amuu lakpan legyi músu amu. Mlɔ́bwɛ tɔá Ͻηε Wankıhɛ amu tekle. Nı ɔku má Kristo Ͻηε amu a, omegyi mu kle. 10 lbu mútɔá lakpan su mlı nyankpusa-oyi anfı obówu. Tamɛ nı Kristo bu mlıtə a, mlı əkla bu nkpa. Tsufɛ Bulu latsu mlıá mlı asun da əkpa mu ansıtə. 11 Bulu ləkusua Kristo tsu afulitə lele. Mú su nı mu Ͻηε bu mlıtə a, mumu əbɔ́tsun Ͻηε amusu ha mlı nyankpusa-oyi amuu ibówu amu nkpa pəpwɛ.

12 lnı su mı apio, imehian ání abétra tsia anı tsiatə dada amu, bwɛ tɔá anı əwəlı lalahɛ tekle. Mboun lehian ání abɔ́bwɛ tɔá Ͻηε Wankıhɛ tekle. 13 Tsufɛ nı mletsia mlı tsiatə dada amutə a, mlówu tsitsa. Tamɛ nı mlətsun Bulu Ͻηε amusu kina mlı nyankpusa-oyi amu apɛ bwɛ a, mlétsia nkpa ání ɪtamata. 14 Tsufɛ aha ání baha Bulu Ͻηε dɛ amú kpa gyi Bulu abi. 15 Megyi Ͻηεά ɪbéha mlɔ́bwɛ nkpábi, tsia nya ifu Bulu ləpuwa mlıtə. Mboun Ͻηε amu ləbwɛ mlı Bulu abi. Ͻηε amu su anıtɛtalı su kpoli Bulu anıaa, < < Abba, mı Sɪ! > > 16 Ͻηε amu totsula ha anı ání lɛlɛ a, Bulu abi anıgyi. 17 Nı Bulu abi anıgyi a, mumu anıgyi mu atə agyipu. Anıa Kristonyə obégyi mu atə. Tsufɛ nı

awun Kristo ipian amυ ku a, mumu abénya mu numnyam amu ε ku.

Numnyam Ání Abénya Ekeku

18 Νι πεκι numnyam ání ιda gyo anι, Bulu ɔbélɛ suna anι a, ipian anfι anıdewun brɛ anfıtɔ mɔfun mú ɔtınɛtınɛ. 19 Bulu atɔ bwɛhɛ féé buhıɛ budɛ ɔkpa kı ha ɛkɛá Bulu ɔbélɛ mu abi numnyam ɔwan.
20 Tsufɛ Bulu atɔ bwɛhɛ féé lasi ɪda kɛkɛ. Megyi mú onuto apɛ igyi. Mboun mulɔbwɛ mú alı, ɪha mu atɔ bwɛhɛ féé ɪkɪ ɔkpa 21 ání ɛkɛku a, ɔbéha amú féé bégyi ɪwɪ. Buméɛtra yinta ɛkɛkɛɛkɛ. Mu atɔ bwɛhɛ amu ibénya mu abi ɪwɪgyi pú amú numnyam amu ku. 22 Anıyin ání bɔtu ndɛ a, Bulu atɔ bwɛhɛ féé ɪdɛ ɪwɪɔsın wun. ldɛkımı fɛ alıá ɪkwɪɪ todwiin ɔtsɪ. 23 Megyi Bulu atɔ bwɛhɛ amu nkulɛ dɛkımı. Anı amuu alapu mu Ͻŋɛ, igyi mu atokiehɛ gyankpapu wa anıtɔ amu ɛ anıdɛkımı anı kluntɔ. Anıhıɛ anıtsie anɪgyo ɛkɛá Bulu ɔbéha anı nyankpusa-oyi

anfı obégyi ıwı, əbóbwe anı mu abi. 24 Tsufe əkpakı anfı su ələhə anı

nkpa. Butamakı təá fubu əkpa. Təá fuma əkpa butekı. 25 Nı anıde təá

26 Oŋɛ Wankıhɛ amu tetsa anı anı ponto. Tsufɛ anımeyin alıá abókulı Bulu ato, ibégyi mu ansı. Oŋɛ amu onuto tehıɛ kımı pukulı Bulu ato ha anı, dun alıá anı onuto abétalı. 27 Bulu yin ohagyioha klunto asun. Mú su oyin mu Oŋɛ amu agywıın. Tsufɛ Oŋɛ amu tokokoli Bulu ha mu aha alıá Bulu onuto dɛ mú kle.

anımá əkpa kı a, anıtenya klun tsia gyo mú.

Aniyin ání Bulu teha togyitə təwa ale ha mu adwepu. Amúgyi aha ání mu onuto əleti mu nhihie ənə ni. 29 Tsufe aha amuu Bulu yin yai amu a, amú əlele. Aha amuu əlele amu əleti əbee, bubélian mu Bi amu. Fówun mu Bi amu əbóbwe ədehen mu abi tsətsəətsətə. 30 Aha amuu Bulu yin yai dodo amu əleti. Aha amuu əleti amu olotsuá amú asun da əkpa mu ansıtə. Aha amuu olotsuá amú asun da əkpa amu

olowa numnyam.

Yesu Bulu Ddwe Dwanle

Amansu anıtra anıbu blı tsu ını ıwı? Nı Bulu bu anı wa a, ma obétalı kusu lu anısu? Ohaa má ınu! 32 Bulu mekina mu onuto mu Bi amu si ha lowu anı féé nwunsu. Olesi mu ha faan. Nkalı su əmɔʻəpu atə trahe féé tsıa mu Bi amutə ha anı? 33 Ma əbétalı ka asun dınka aha amuu Bulu lale amusu? Bulu loo? Ekekeeke! Mugyi əha ánı alatsu anı ánı asun da əkpa mu ansıtə. 34 Ma əbétalı ha anı ıpən? Ohaa má ınu! Tsufe Kristo Yesu gyi əha ánı olobowu ha anı, Bulu ləkusua mu tsu afulitə. Alayə otsie Bulu gyəpısu, əde mu kokoli anı nwunsu. 35 Ma nte ntə əbétalı tıtı anıa Kristonyə nsıne ədwetə? Asun wunhe loo, nte ıkplan? Nı budın anısu loo, nte akun? Yaya natı loo, nte lowu? 36 Tsufe bəwanlın wa Bulu asun wanlınhe amutə bee,

< < Fυ sυ bυdε anı mɔ ekekegyiεkε.

Bυdε anı kı fε akufa ání bapυ beya əməkpa. > >

Tame uni fééto a, odwe amou Kristo bu ha ani amu su anilagyi isu dafa. Tsufe nhie nyin ání toto méetali ka odweá Bulu bu ha anito. Lowu o, nkpa o, Bulu-abopu o, tumi kugyikuá itra de iwie gyi osusu o, atoá ibu nu sei pú múá ibéba o. Togyitoá ibu osu múa asi nte osulu ayasi kukuuku méetali ka odwe amuu Bulu ladwe ani tsun ani Wie Kristo Yesusu amuto ekekeeke.

9

Proofread 08-06-09

Aha Ání Bulu Lale

1 Mıa Kristonyə anılabwε kulε. Mú su ənəkwalı asun ndεblı sei. Əŋε Wankıhε dε mı kpa. Mú su mı klun ε dε mı bla ání mmεdε afunu wa.

- Mu pu Israelfo sv asvn thue de mu han. Ahvmuttá umeka itin de mu.

 Nu ubówa aleá nénya ulwu, mua Kristonyo nsune béyinta, menu bénya nkpa ánú utamata kuraa a, teku nópu uwu ha.

 Mu pu Israelfo gyi aha ánú Bulu lele pubwe mu abi. Amú olele mu numnyam suna. Oleka ntam ha amú, pu mu mbla wa amú ubuto. Olosuna amú okpa ánú bóputswe mu. Olebla amú toá alahueá obópuha amú féé.

 Amúlelun tsu Israelfo anain akponkpontu amuto. Múa udun kuraa a, amúto Kristo amu lebelun osulu anfusu. Ikanfu letsia Kristo, (oha amuu Bulu lada mu ofuli amu), ogyi Bulu, ato féésu ogyipu amu bre fééto! Amen!
- Tsufε megyi Israelfɔ amv féé gyi Israelfɔ onutonuto. Megyi
 Abraham abi féé gyi mv abi onuto. Tsufε Bulu lɛbla Abraham ɔbɛɛ,
 < < Isaktɔ fv abi-aná bédalı tsu. > > 8 lnı losuna ání megyi aha ání
 botsu Abraham abi féétɔ gyi Bulu aha. Abraham abi-aná amvv Bulu
 lɛhıɛ ha mv amv nkvlɛ gyi Bulu aha. Tsufɛ tɔá Bulu lɛhıɛ Abraham
 gyi, < < Néyinki ba ofieba sɛsɛbrɛ. Néba a, fv ka Sara lakwu
 obiyimbi. > >
- 10 Megyi unı wulɛ. Rebeka ləkwu atabi ha anı nain Isak. 11 Tamɛ brɛá əməkunya kwu amú, abudan bı yile ntɛ lalahɛbwɛ a, Bulu lɛbla Rebeka amú ıwı asun. Bulu ləbwɛ mú alı, mɛnı ibósuna anıá əkpa amuu ətətsun músu hə aha amu ımɛna anı bwɛhɛsu. Mboun ına mu nkulɛ pɛ apɛ pú alıá ətɛlɛ mu ahasu. 12 Asa Rebeka əbɔśkwu nyebi amu a, Bulu lɛbla mu əbɛɛ, < Odɛhɛn obósum əkusu. > > 13 Fɛ alıá bəwanlın wa Bulu asun wanlınhɛ amutə bɛɛ, < Ntədwɛ Yakob dun Esau. > >
- 14 Sei a, nkalı abέblι? Abéblı anıaa, Bulu asun mɛda ɔkpa loo? Ekɛkɛɛkɛ! 15 Tsufɛ Bulu lɛbla Mose ɔbɛɛ, < < Aha ání nówun amú nwɛ a, amú nówun nwɛ. Amúá nahιεá négyi bualɛ a, amú négyi

buale. > > 16 Mú su megyi ɔha apɛ ntɛ mu nsiwa Bulu tɛkı. Mboun mu onuto nwewun igyi. 17 Bɔwanlın wa Bulu asun wanlınhɛ amutɔ bɛɛ, Bulu lɛbla Egyipte owie Farao ɔbɛɛ, < < Atoku anyɔ anfı su nɛyaı fu iwie, alıá nɔʻtsun fusu lɛ mı tumi suna, pú alıá ɔyıtɔ aha fɛ́ɛ bonu mı ıda, kanfu mı. > > 18 lnı su nı Bulu ɔhıɛá obowun ɔku nwɛ a, otowun mu nwɛ. Nı ɔhıɛá ɔbɛ́ha ɔku ɔbɔ́wa kluntɔ odwin ɛ a, ɔtɛha mu ɔtɔwa kluntɔ odwin.

Bulu Oblonya Pú Mv Aha Nwewun

- 19 Mlttə əku əbéfite əbee, < <Ni ali igyi ni mú a, ntogyi su Bulu de nyankpusa ipən ha? Ma əbétali tin Bulu əkpa? > 20 Tame nde mli fite mbee, fugyi ma ání féle Bulu ila? Ələ əbétali fite mu əpwepu əbee, < <Ntogyi su fapwe mi ali? > 21 Aliágyialiá igyi a, atə əpwepu təpu obon pwe təá odekle. Əbétali pu obon ipin kule pwe nlonyə. Əbə́pu kule bwe ələ́ nun-ntsu, kpa nsuo wa ikuletə.
- Alı ken igyi ha Bulu nı. Obu okpa le mu oblo suna, menı aha bówun mu tumi. Tame olehte nya klun ha aha amuu olenya oblo amúsu amu. Teki ilofun ání obéhi amú. 23 Bulu bu okpa le mu numnyam kponkponti amu owan aha amuu olele yai ání obówun amú nwe, owa amú numnyam amusu. 24 Anigyi aha amuu olele yai amu ni. Megyi Yudafo nkuleto olele aha. Olele aha ání bumegyi Yudafo aku e. 25 Bulu lebli mu onosu otoipu Hosea owuluto obee,
 - < < Nétı aha amuu teki bumegyi mi aha amu mi aha.
 Aha amuu teki ntamakle amú asun amu əbɔ́bwɛ mi adwɛpu.
 - <mark>26</mark> Otınε amυυ tekı nebla amύ mbεε, < Megyi mı aha mlıgyi> amυ a,

ınυfɔ nέtı mbεε, <Bulu Okıankpapυ abi > nι. > >

Bulu onosu otolpu Yesaia lokplun bla Israelfo obee, < Ni Israelfo

beklet fe σρυ σπο tst kuraa a, amúto aha kpalobi pe nóho nkpa.

28 Tsufe obtsasu ant Wie obégyi σytto aha féé asun, bua mú wanklaan. > > 29 Tsufe Bulu σποςυ στοιρυ Yesaia legyankpa wanlın wa Bulu asun wanlınhε amuto σδεε, < < Νι mι Wie Bulu, tumi féé Owie mesi ant abi-aná aku yat a, tekt ant féé abéht fe Sodom múa Gomorafo. > >

Israelfo Bulu Máhogyi

30 Nkalı anıdeblı ngya? Anıdeblı anıaa, aha amvu bumegyi Yudafə amu buməbə mbədı kuku, asa Bulu leha amú asu! Hogyi su benya mú. 31 Tamɛ Israelfə amuu amú ansı lepɛ, budɛ mbla amusu gyi, Bulu əha amú asu amu bumɛtalı. 32 Ntogyi su? Tsufɛ bumɛpɛ ansı pu hogyi dunka mú. Uləbwɛ amú fɛ mbla amusu gyisu Bulu əbɔtsun ha amú asu. Inı su bosutin < Ibwi amuu ıtɛlɛ aha da > > amusu dıda kpla. 33 Ibwi anfı ıwı asun bəwanlın wa Bulu asun wanlınhɛ amutə bɛɛ,

< < Bulu ɔbεε, < Mlιkι!

Ndepu Ibwis tswi Sion wuluta.

Aha bósutin ibwi amusu dıda.

Pelι méekıta əhagyiəha ání ələhə mu gyi.> >>

10

Proofread 08-06-09

1 Mι apio, toá ntekle mι klunto, pú mpaιá ndεbo gyi, Bulu obóho mι aha Israelfo. 2 Nétalι gyi amú ιωι adansιε mbεε, amú ansι lahιε pε Bulusum ιωι, tamε bumeyin okpa ání bótsun músu sum mu wanklaan. 3 Tsufε bumeyin okpa ání Bulu totsun músu ha aha asu.

s**9:33** *Ibwi* amu gyi Kristo.

Mú sư beyiri twi bước amú okpa dunka, meni bégyi asư Bulu ansito. Mứ ali sư bưmeba twiasi ha okpa amưư Bulu totsưn mứsư ha aha asư amư. 4 Onokwali amư gyi, Kristo lomo Mose Mbla amư féé ono. Mứ sư ohagyioha ání oloho mư gyi obégyi asư Bulu ansito.

Nkpaho Bu lnu Ha Dhagyioha

5 Mose ləwanlın tsu əhagyiəha ání ətekı mbla amv ání músv Bulu obótsun tsu muá mu asun da okpa ιwι obεε, < < Ohagyioha ání otegyi mbla amusu ɔbɔ́tsun músu nya nkpa. > 5 Tamε hogyisu butɔtsun gyi asυ Bulu ansıtə. Bulu asυn wanlınhε amυ lεblı əbεε, < < Máfitε ιωι fee, < Ma obódu yo osusu? > > (Fefite ali a, ilosuna ání fóyopu Kristo tsua osusu ba.) 7 Nte fite iwi fee, < < Ma obékpli yo osulu ayasι?>> (Fεfιτε alı a, ilosuna ání fáyəpυ Kristo tsua afulitə ba.) <mark>8</mark> Mboun asvn ání Bulu asvn wanlınhε amv lεblı gyi, < < Bulu asvn amu ıma ıfə fu wa. lbu fu ənətə, ıbu fu kluntə dodo. >> Asun amu gyi hogyi asun amuu anıdeblı amu nı. 9 Nı fobwii ənə blı fee, < < Yesu gyi anι Wie, > > fɔpυ fu klun féé hogyiá Bulu lɔkusua mu tsu afulitə a, Bulu əbə́hə fu nkpa. 10 Tsufε ıklun əha təpuhə Kristo gyi. Fówun Bulu obótsu mu ání mu asun da okpa. Ono ε oha topubli obεε, Yesu gyi mυ wie, mεnι Bulu obóho mυ nkpa. 11 Alı kεn Bulu asun wanlınhε amu lɛblı ɔbεε, < < Pεlι mέεκιτα ɔhagyiɔha ání ɔlɔhɔ mυ gyi εκεκεεκε > > nι. 12 lnι su ımefahun ání Yudayin fugyi, nte fumegyi Yudayin. Tsufe owie okule pe ası amú féé bubu. Obópu mu yilebwe gyi aha ání bosu kpoli mu féé buale. 13 Alı ken Bulu asun wanlınhε amu lɛblı ɔbεε, < < Dhagyiɔha ání otosu kpoli anı Wie obénya nkpa > > nι.

Tame nkalı bétalı su kpoli oha ání bumoho mu gyi? Nkalı bétalı ho oha ání bumokunu mu ıwı asun gyi? Nkalı bónu mu ıwı asun nı

shaa meda mú skan suna amú? 15 Nkalı bétalı da mú skan suna amú, nı bumskuwa amú? Bulu asun wanlınhe amu leblı sbee,
< lhıε bu akıleá fówun ání sha sba beda Bulu asun wanklaan skan! > > 16 Tame megyi Israelfs féé lshs Bulu asun wanklaan amu.
Tsufe Bulu snosu stoipu Yesaia lswanlın wa mu swuluts sbee, < < Mi Wie, shaa mshs anı asun blihe amusu gyi. > > 17 Tame asun wanklaan amu teha butohogyi. lna Kristo asun anfı blı su aha butonu mu asun. Mú nu su aha butshs mu gyi.

- 18 Mbεε, bεε nu bυmonu asun amu? Bonu! Tsufe Bulu asun wanlınhε amu leblı ɔbεε,
 - < < Amύ ɔmε lawie ɔyıtɔ fέέ, amύ asun ε lawie tsutsuutsu. > >
- 19 Ntra fite. Israelfo bumonu mu asun ası? Múá Mose lebla amú gyankpapu gyi,
 - < < Bulu ɔbεε, < Nópυ ɔmá ání bυmegyi Israelfɔ wa mlι ansιpεpε. Nóyula ɔmá mimlahɛ pυwa mlι ɔblɔ.> >>
- <mark>20</mark> Brε bambatɔ a, Yesaia lɔwa klʋn bla amύ ɔbεε, <<Bulu ɔbεε,
 - < Aha ání bvmede mi dunka lementi mi.

Aha ání bumefite misu nele iwi owan suna. > > >

Tamε Israelfo amυ mύ a, Bulu lɛblı amύ ιwι asun ɔbɛɛ, < < lnıá natει ιbιto brε fééá nóho amύ atuu o a, butra budɛ asuto-onlın wa. Bumɛdɛ mı bu. > >

11

Proofread 08-06-09

Bulu Israelfo Nwewun

1 Ndε mlι fιtε mbεε, mύ sv Bulu lakina mv onuto aha lεlε? Ο-ο! Μι

onuto anft o Israelyin ngyi. Abraham abi-anátɔ notsu. Benyamin abusuantɔ obi ngyi. Megyi bɛɛ, Bulu lakina mu onuto aha amuu ɔlɛlɛ amú yaı amu. Mlıkaın alı amuu Bulu asun wanlınhɛ amu lɛblı tswı ɔbɛɛ, Bulu ɔnɔsu ɔtɔɪpu Elia lɛkla Israelfɔ ıwı asun suna Bulu amusu. Dbɛɛ, < Mı Wie! Israelfɔ bamɔ fu ɔnɔsu atɔɪpu fɛ́ɛ.

Babwie fu afɔdıɛ-ıswı ɛ fɛ́ɛ. Llasi mı nkukunu nkulɛ. Budekleá bɔ́mɔ mı ɛ. > Bulu lɛha Elia mbuaı ɔbɛɛ, < < O-o! Megyi fu nkulɛ ılasi.

Tsufɛ nalɛ aha mpım-sienɔ (7,000) ání bumɔkutswɛ ɔkpı Baal¹ kı ha mı ıwı. > Alı igyi ndɛ nkɛ anfıtɔ ɛ nı. Bulu lawa awıtɔlɛ lɛ Israelfɔ kpalobi aku yaı. Nı alawa awıtɔlɛ lɛ aku a, mumu ıtra megyi ɔha bwɛhɛ su ɔbɛ́lɛ mu. Tsufɛ nı ına aha bwɛhɛsu mú a, tɛkı mu awıtɔlɛ amu ilesian.

7 Μύ nkalı ilegyi? Israelfɔ ıbı mɛda ıtɔ amυυ bɛpɛ ansı budedunka amυ. Amútɔ aha kpalobi akuá Bulu lɛlɛ yaı nkulɛ ıbı lɛda mú. Dlɛha atrahɛ bɔwa asutɔ-ɔnlın brɛá ɔdɛ aha tı. 8 Bulu asun wanlınhɛ amu lɛblı ɔbɛɛ, < Bulu lɛha ılɛlın amú ɔwɔlı. Mú su bɔtu ndɛ bumɛtalı pu amú ansibi wun atɔ, pu amú asu ɛ nu asun. > 9 Owie Dawid ɛ lɛblı ɔbɛɛ,

< < Amύ ɔdwε ogyikpa ιbwε mpυsa, abυda mύtɔ. lbwε agbla, ιkpa kıta amύ.

lbwe ıma, abusreı dıda mútə, ıbwe ısubıtı ha amú.

10 Ansıtə iklun amú, menı buméetra wun atə.

Ha abυtsia ipiantɔ brε fέέ.>>

11 Mú sv ntra ndefite mbee, Yudafə basreı dıda, bvméetalı tra kvsv? Ekekeeke! Amú lakpan sv Bulu ləhə aha ání bvmegyi Yudafə nkpa.

t**11:4** *Baal* gyi okpi okuá aha amuu begyankpa tsia osulu amusu asa Israelfo beba betsia unu amu bosum

Fówun ιρε amύ ansı. 12 Sei a, anıyin ání Yudafə lakpan su əmá féé banya atə wanklaan. Amύ dıda lawa labi ha aha ání bumegyi Yudafə. Nı bɛlanya nkpahə mύ a, mumu labiá aha ání bumegyi Yudafə bénya ıma blıtə.

Aha Ání Bumegyi Yudafo Nkpaho

- Aha ání mlimegyi Yudafə, mli ndɛ asun anfı bla ngya a. Kristo sumbi ɔyɔpu ngyi. Ələwa mı sumbi mli wa. Mı gyumagyihɛ legyi mı ansı. 14 Fialı nɛtalı ha mı aha Yudafə ansı bɛ́pɛ, fówun Bulu obénya əkpa hə amútə aku nkpa. 15 Brɛá Bulu lɛdamli əma ha Yudafə a, ılɛha əmá atrahɛ fɛ́e bəbwɛ Bulu anyawie. Nı igyi alı mú a, bregyibrɛá Bulu əbɔ́hə amú ɛ a, ıbɔ́bwɛ fɛ afuli fɛ́e bakusu tsu afulitə.
- 16 Νι bele tokuto gyankpapu ha Bulu igyi a, mumu ito amu féé igyi mu kle. Νι Bulu bu oyi nlin a, idesuna ání oyi amu abambi ε igyi mu kle. 17 Βεkpalι oyi bambi pu bamba tsa músu. Yudafo gyi oyi amu. Mli aha ání mlimegyi Yudafo gyi bambi bamba amuu baputsa músu amu, meni mlénya oyi amuto ntsu wanklaan amu ku. 18 Μύ ali su a, mlimáki mliaa, mlidun oyi amu onuto abambi amuu Bulu lekpalı le amu. Mlimátsu iwi amú ansito, tsufe oyi amu nlin tamanun ntsu le mlito. Mli mboun tonun ntsu le múto pudan.
- 19 Fialı mlı aku mléblı mlıaa, < Bekpalı abambi amu, menı anı ε abénya oyikpa. > 20 lbu mútə alı. Itsu alıá Israelfə bumohogyi su Bulu lekpalı amú tsitsa. Mlı ε mlı hogyi su Bulu lapu mlı tsa músu. Mú su mlımáha nwuntə ıwa mlı ədwε. Mlıha ifu ıkıta mlı. 21 Tsufε Israelfə amuu bugyi oyi amu onuto abambi kuraa bəbwɛ lakpan, Bulu lebıtı amú ısu, mú mlı? 22 Sei a, mlılawun ání Bulu bu awıtəlɛ, tamɛ mu asun bu ənlın. Əbu ənlın aha ání badıda hogyitəsu. Tamɛ alawa awıtəlɛ ha mlı. Əbɔ́wa awıtəlɛ ha mlı nı mlı ansı dın musu. Nı megyi

alı a, əbébıtı mlı ısu mlı ɛ. 23 Tamɛ nı Yudafə amuu besi mu hogyi amu beyinki bəhə mu gyi a, Bulu əbélapu amú tsa oyi amusu. Tsufɛ əbu tumiá obéyinkia amú tsa. 24 Mlı aha amuu mlımegyi Yudafə amu mú a, oyi lalahɛ bambi mlıgyi, bəpu mlı tsa oyi amusu. Tɛkı ıma ınu alı. Israelfə mú a, oyi wanklaan amu onuto abambi bugyi, bɛkpalı amú tsitsa. Mú su amú yinkia yi mú yintisu mɔ́əwa ənlın ha Bulu.

Bulu Towun Aha Féé Nwe

- 25 Mı apio, asun ŋainhɛ ku bu ınuá ndekleá mlıbı, mɛnı mlımɛ́ɛkı mlı ıwıá mlılɛtın ansı dubı. Asun amu gyi, Yudafɔ amu aku bubu asutɔ-ɔnlın. Bówa asutɔ-ɔnlın alıı bɔfun brɛá Bulu laha aha ání bumegyi Yudafɔ fɛ́ɛ baba mu wa. 26 Mú ɔma a, Bulu ɔbóhɔ amú fɛ́ɛ nkpa. Bulu asun amu lɛblı ɔbɛɛ,
 - < < Sion wulutə Nkpa Əhəpu amu əbélin tsu.

 Obéba beha Yakob abi-aná féé bési lalahe bwe.
 - 27 lnı gyi ntam ání néka ha amú breá néle amú tsu amú lakpantə nı. > >
- 28 lnιά Yudafə amu buməhə asun wanklaan amusu gyi su a, bemli Bulu alupu, mɛnı ıbɔ́wa labi ha mlı amuu mlımegyi Yudafə amu.

 Tamɛ ınıá bugyi aha ání Bulu lɛlɛ su a, amú anain su otekle amú asun. 29 Nı Bulu əlɛ əku ntɛ əpu mu atokiehɛ ha əku a, ətamatra tsɛ mu agywıın. 30 Brɛ kutə a, mlı anfı mlımegyi Yudafə anfı mlımobu Bulu. Tamɛ sei a, Yudafə bumɛdɛ Bulu bu. Mú su Bulu lawun mlı nwɛ. 31 Alı kɛn Bulu əbɛ́ba bowun Yudafə amuu bumɛdɛ mu bu amu ɛ nwɛ, fɛ alıá alawun mlı nwɛ nı. 32 Tsufɛ Bulu lotsu múá aha fɛ́ɛ́ bubu asutə-ənlın, alıá ıbɔ́bwɛ obówun amú fɛ́ɛ́ nwɛ su.

Mlıha Akanfu Bulu

<mark>33</mark> Oo, mlıkı Bulu awıtəle wule! Mu nyansa pú mu asunbı ma əka!

Ma ɔbétalı bı mu ɔkpa pú mu asungyitɔ? 34 Bɔwanlın wa Bulu asun wanlınhɛ amutɔ bεε,

- < < Ma yin anı Wie nwuntว? Ma ɔbétalı suna mv asvn? Dhaa má เทง.
- 35 Ma lapu toku ha mu, odε okpa kιá obélaka mu ιko? > >
 36 Bulu lobwε togyito. Mubu togyito. Togyito bu ιnu ha mu. Kanfu
 ιbwε mu klε brε fééto. Amen!

12

Proofread 08-06-09

Tsiatoá Butopusum Bulu

- Intá Bulu hie ode ani nwe wun ali sv a, mi apio, nde mli kokoli mbee, mlipv mli iwi féé ha Bulu mli nkpato. Ibwe fe igyi ahato wankihe ha mv. Ini gyi osum ání itsu klvnto, ilegyi mv ansi ni.
- 2 Mlımáha əsulu anfısu atsiabi igyi mlısu. Mlıha Bulu ətse mlı agywıın, ıha mlı tsiatə ıtse. Fówun mlétalı bıá Bulu ape bu ale, ıbu ədwe, ıləfun.
- Bulu agyuma amuu alawa awitəle puha mi amusu nde mlitə okugyiəku bla mbee, əhaa máki mu iwi dafa aliá ogyi. Əhagyiəha əba ansı ası, əkiá əmədun hogyi amuu Bulu lapuha mu amu.
- Alı ken ıbu múta anıtsa, tame anıa Kristonya anılabwe ayulu akule nı. Mú su anıgyi ntobi atsan-atsan ání anıtsatsa abasu, anılabwe ayulu akule anu. Bulu atokiehe amuu aleha anı amu ına atsan-atsan. Ilehian ání anı féé abápu mu atokiehe amu ya agyuma ata amuu aleha anı amu ana. Mú su nı aku atokiehe gyi Bulu ana asunblı a, aha amu abwe mú alıá mu

hogyi losuna mu. 7 Nι ɔku klɛ gyi mu aba ahogyipu bua a, ɔbua amú. Nι ɔku klɛ gyi atɔ suna a, osuna mú. 8 Nι ɔku klɛ gyi aha atɛtɔ-ɔnlın wa a, ɔwa aha atɛtɔ-ɔnlın. Nι ɔku ɛ klɛ gyi atɔ kie a, ɔlɛ ιwιtɔ kie mú. Nι ɔku klɛ gyi aha ɔnɔ lu a, ɔwa nsi ɔbwɛ mú. Nι ɔku klɛ ɛ gyi aha nwɛ wun a, ɔbwɛ mú ɔdwɛtɔ.

9 Mlıdwe aha tsu mlı kluntə. Mlıkisi lalahe kugyiku. Mlıkıta yilebwetə kinkiinkin. 10 Mlıha mlı ansı ıpe mlı aba Akristofə dwesu, amlıbu aba wanklaan. 11 Mlımáha mlı nsiwa bwe atə ənə ıba ası. Mlıha Əŋe Wankıhe amu əwa mlı əwunlın, amlısum anı Wie. 12 Mlı əkpakı amu su mlınya ansigyi, amlılıı kinkin mlı ipiantə. Mlıbə mpaı bre féétə. 13 Mlıbua mlı aba Bulu aha ání bubu ıkplantə. Mlıyırı ıwı hə afəə.

14 Mlıyula aha ání budın mlısu. Mlıyula amú, mlımálwıı amú.
15 Nı aku budɛ ansigyi nya a, mlıa amúnyɔ mlınya ansigyi. Nı aku budesu ε a, mlıa amúnyɔ mlısu. 16 Mlı fέξ mlıtsia wanklaan.

Mlımátsu ıwı. Mlıpu ıwı manta aha ání aha butamabu amú. Mlımákı mlı ıwıá mlıdun aku.

17 Nı əku əpu lalahe gyi mlı a, mlımápu lalahe ka mu ıkə. Mlıbə mbədı amlıbwe təá ıbu aleá aha féé bótsula dınka músu.

18 Alıágyialıá igyi mlı mó a, iwilwii itsia mlıa əhagyiəha nsıne.

Mι apio adwepυ, mlumápυ lalahe ka mlı aba ıkɔ. Mlısi togyitɔ ha Bulu. Tsufe bɔwanlın wa Bulu asun amutɔ bɛɛ, < Bulu ɔbɛɛ, < Mı, mlı Wie tɛka ıkɔ. Mı ɔbɛ́ka aha akɔ amú lakpan sv. > > 20 Bulu asun wanlınhe lɛtra blı ɔbɛɛ, < < Nı akun dɛ fu olupu a, ha mu atɔ ogyi. Nı ɔmɛwulı dɛ mu a, ha mu ntsu onun. Nı fɔbwɛ mú alı a, ıbɛ́ha pɛlı bɛ́kıta mu ɔbɛ́tsɛ. > > 21 Mlımáha lalahɛ igyi mlısu, mboun

^u**12:20** Igyi fε fakpa ogya wulı mu ətantra.

mlιbwε yile pugyi lalahεsυ.

13

Proofread 08-06-09

lwiasiba Ha Dmá Akpapu

Tllehian ání ɔhagyiɔha ɔbéba twtast ha ɔmá akpapv. Tsufɛ Bulu teha ɔmá akpapv tumi. Ͻmá ɔkpapv ɔkvkv má tnvá megyi Bulu lɛyat mv. Int sv nt ɔkv ɔkvsv lt ɔmá ɔkpapv ɔkvsv a, alakvsv lt Bulu tumisv. Mú sv ɔha amv dɛ tsvbtt kle ha twt. Tsufɛ ɔmá akpapv bvmegya yile abwɛpv, lalahɛ abwɛpv bvgya. Mú sv nt fvmedekleá fvnya ɔmá akpapv ifu a, mvmv bwɛ yile abvkanfv fv. Bulu osumbi ɔhagyiɔha ání bapv mv yat ɔmá ɔnɔ gyi. Mlt yile sv bvdɛ agyvma yɔ. Tamɛ nt ɔkv dɛ lalahɛ bwɛ a, mvmv obénya amú ifu, tsufɛ bvbv ɔkpa btt aha tsv. Bulu asumbi bvgyi. Olɛha amú ɔkpa ání bvbtt lalahɛ abwɛpv tsv ha mv. Int sv ɔhagyiɔha ɔba twtast ha ɔmá akpapv. Megyi bɛɛ, bvdɛ ifu nya ání bébtt amú tsv nkvlɛ sv. Mboun amú klvn dɛ amú bla ɔbɛɛ, ilehian ání bóbu amú.

6 lnι ken sv ilehian ání mléka tswitswi ε ni. Bulu asumbi ɔmá akpapv bvgyi. Bapv amú brε féé bvdε ɔmásv ki. 7 Mlika ikɔ kugyikvá idin mlisv. Mlika tswitswi múa lampoo. Obú ɔkpasv a, mlibu amú féé. Ni igyi kanfv ε a, mlikanfv amú féé.

Abadwe

Mlımákıta ɔhaa ıkɔ dun mlı abadwɛ. Nı ɔku dɛ mu aba dwɛ a, ɔdɛ mbla amu fɛ́esu gyi. 9 Mose Mbla amu lɛblı ɔbɛɛ, < Mátɔ mbua. >> < Mámɔ ɔha. >> < Máwi atɔ. >> < Mápɛ ansı fu ba atɔsu. >> lnı pú mbla trahɛ amu fɛ́e nwun gyi mbla kulɛ amuu ılɛblı ɔbɛɛ, < < Dwɛ fu ba fɛ fu ıwı >> amu. 10 Nı ɔku dɛ mu ba

dwe a, əmɔ́əpu lalahe gyi mu ekekeeke. Inı su əha ání ətədwe mu aba lagyi mbla amu féésu.

Mlı onuto mlıyin bre oduatə anıbu. Bre lafun ání mlétsinki, tsufe anı nkpahə lafun ta dun bre amuu anılegyankpa hə Kristo gyi amu.

Onye detsun, əyı lake ta. Mú su mlıha asi okluntə bwehe féé bwe, atsu anı əyıkehetə akətə tsan.

Mlıha anı tsiatə ıbwe fe aha ání butsie wankıtə. Mlımáha ayinta anı bre yetsia ədwe ogyikpa, anıde atə dede gyi, anıde nta nun bu. Anımáwa atsı múa ayin asun.

Anımáwa ənsıpe, anımátre kə.

Mboun mlıpu anı Wie Yesu Kristo tin mlı ıwı. Mlımátra tsia tsiatə dada amuu mlı əwəlı lalahe tekle amu.

14

Proofread 08-06-09

Akristofo llale Okpa Lalahesv

Mluho mlu aba Akristofoá buma owunlun hogyito wa mluto. Nu bee, toku bu ale nte uma ale a, mlumágyi amú nwen. Dku lohogyiá obu okpa gyi togyito, tame oku ε hogyi ono uma onlun. Mú su otamagyi iye. Okpa má unuá oha ánú otegyi togyito obéle oha ánú otamagyi toku ula. Alu ken oha ánú otamagyi toku ε omále oha ánú otegyi togyito ula nu. Tsufe Bulu laho amú. Fugyi ma ánú féha oku osumbi pon? Mu wie nkule pe bu okpa blu obee, otsie wanklaan nte ometsie wanklaan. Obétalu tsia wanklaan, tsufe Bulu obétalu ha mu obétsia wanklaan.

5 Oku obétalı blı obee, eke ku dun mú aba, oku ε obéblı obee, nke amu féé igyi kule. Ohagyioha oyo mu klunto wanklaan, otsu múá ıbu ale. 6 Nι oku ole eke oku obee igyi eke yile a, ode músu gyi putsu Bulu fua. Nι oku ε tegyi togyito a, ode mú gyi putsu anı Wie fua. Nι oku ε

tamagyi iye a, mu ε ɔdɛ mú kisi putsu anı Wie fua. Tsufɛ amú féé butɛda Bulu ıpan músu. 7 Anıtɔ ɔhaa metsie nkpa ha mu ıwı, anıtɔ ɔkuku ε móowu ha mu ıwı. 8 Nı anıtsie nkpa a, anıtsie ha anı Wie. Awu ε a, anılawu ha mu. Mú su nı anılawu o, anıtsie nkpa o, anı Wie bu anı. 9 Tsufɛ Kristo lowu, yinki kusu ba nkpatɔ, mɛnı ɔbɔʻbwɛ akıankpapu pú awupu féé Owie. 10 lnı su imehian ání féha fu ba ıpɔn ntɛ fékı fu ba ansıtɔ kotikoti. Tsufɛ anı féé abéyɛlıı Bulu ansıtɔ, obégyi anıtɔ okugyiɔku asun. 11 Bɔwanlın wa Bulu asun amutɔ bɛɛ, < < Anı Wie Bulu ɔbɛɛ,

- < Nanya mbo nkpa anfi a,
 - ohagyioha obéda akpawunu mι ansito; ohagyioha obélε bli obεε, Bulu ngyi.>>>
- 12 Mú sv anito okugyiokv obéle mv asvn ono Bulu ansito.

Máha Fv Ba Odida Mv Hogyita

- 13 Mú sư mliha asi aba ila le. Mboun abwe agywun ání animóobwe totoá ibéha ani ba okuku méesrei nte dida. 14 Sei iniá namli Okristoyin su nabiá atogyihe kuku má invá mú iwi metin. Tame ni Kristoyin oku lohogyiá toku iwi metin a, mumu mu wa mú iwi metin. 15 Ni futegyi toku, ide fu ba han a, mumu fu bwehe mede odwe suna. Máha fu atogyihe iha fu ba ání Kristo lowu ha mu ofwi. 16 Mú su máha toá fuyin ání ibu ale ibwe tsitsa aha ansito. 17 Tsufe Bulu iwiegyi amu imegyi atogyihe nte atonunhe asun, mboun yilebwe, iwilwii pú ansigyi ání itsu Oŋe Wankihe amuto asun igyi.
- ansı. Aha ε butobu mu.
- 19 lnı su mlıha anı ansı ıpɛ tɔá ıbɔ́pu iwilwii ba, ıbɔ́wa apio aba ɔwunlın hogyitɔsu bregyibrɛ. 20 Máyinta Bulu gyumagyihɛ fu

atogyihe sv. Okpa bu unuá abétalu gyi togyito, tame nu oku de toá ubéha mu ba obóbwe lakpan bwe mú a, uma ale. 21 Nu oku tamagyi iye ku, nte nun nta nte bwe toá ubéha mu ba obéduda a, ubu ale. 22 Mú su togyitoá fohogyi tsu ntobi anfu uwu a, ha mú ubwe fua fu Bulunyo nsune asun. Nu oku opuni mede mu tsii mu bwehesu a, mumu okla lawa mu ogya. 23 Tame nu mu klun medu mu asu mu atogyihe ku gyi su, ogyi mú a, Bulu laha mu upon dodoodo. Tsufe mu ato amu gyi melu hogyisu. Togyitoá oha mopu hogyi bwe igyi lakpan.

15

Proofread 08-06-09

Aha Ansısu Ata Bwe

Ilehian ání anı aha ání anı hogyi ɔnɔ bu ɔnlın abénya klun ha aha ání amú hogyi ɔnɔ uma ɔnlın. Megyi tɔá iletsia anı wulɛ abɔ́bwɛ.

Ilehian ání anıtɔ okugyiɔku ɔbɔ́bwɛ tɔá ıbu alɛ ha mu ba, mɛnı ıbɛ́ha mu ɔbɛ́dan hogyitɔ.

Tsufɛ Kristo kuraa mɔbwɛ tɔá mu onuto otekle. Mu ıwı asun bɔwanlın wa Bulu asun amutɔ bɛɛ, < Asiabi amuu besia fu amu fɛ́e ılɛbɛdınka mısu. > Asun kugyikuá bɔwanlın wa Bulu asun wanlınhɛ amutɔ tsu tıtııtı a, bɔwanlın mú ání ibósuna anı atɔ, wa anı atɛtɔ-ɔnlın, atomi lu kinkiinkin. Fówun abénya klun kı ɔkpa ha atɔ amuu anı ansı dın músu amu.

Bulu tɛha aha butenya klun. Mutɔwa aha atɛtɔ-ɔnlın. Ndɛ mu kulı mbɛɛ, ɔha amlıbwɛ kulɛ, fɛ alıá Kristo Yesu losuna anı.

Inı ɔbɛ́ha mlı fɛ́e mlɔ́pu ɔmɛ kulɛ kanfu Bulu, ogyi anı Wie Yesu Kristo mu Sı amu nı.

Aha Ání Bumegyi Yudafo Asun Wanklaan Bla

7 Լու sv mlւhə aba atuu, fɛ alıá Kristo ləhə mlı, mɛnւ ւbɔ́wa Bulu numnyam. 8 Tsufɛ ndɛ mlı bla mbɛɛ, Kristo labwɛ Yudafə osumpv,

ment ibósuna ání Bulu obégyi mv to amvv olehte amv anain amvsv.

- Kristo leba, ment aha ání bumegyi Yudafo bétt Bulu tdayile, nwe amuu olowun amú amu su. Fe altá Bulu asun wanlınhe amu tleblt.
 Asun amu gyi,
 - < < Anı Wie Bulu, ını su nówa fu numnyam aha ání bumegyi Yudafə ansıtə.

Nówa ulu kanfu fu.>>

- 10 Bulu asυn amυ letra blι οbεε,
 - < < Mlı aha ání mlımegyi Yudafə, mlıa Bulu aha mlınya ansigyi!>>
- 11 Βεtra wanlın bεε,
 - < < Aha ání mlumegyi Yudafə féé, mlıkanfu anı Wie Bulu. Əmá féé abi, mlıkanfu mu. > >
- <mark>12</mark> Bulu ɔnɔsυ ɔtɔιρυ Yesaia ε lεblı tswı ɔbεε,
 - < < Oha oku obélun tsu anı nain Yisai^v abi-anáto. Mu obébegyi iwie aha ání bumegyi Yudafosu nı.

Mυsυ bέdınka ansı nı. > >

Buluá butekt okpa ha ogyi. Nde mu kokoli mbee, oha twi ilwii mli, ansi igyi mli amliho mu gyi. Mu Ͻŋe Wankihe oha mli tumi, meni mu okpaki móokpon mli.

Toá Sva Paulo Lele lwito Wanlin Ato Ali

Mu apio Akristofo, mu onuto như nyin ání aha wanklaan mlugyi. Mlulabu asun tsotsootso, mletalu tou kpla aba. 15 Tame nawa klun như nde mlu asun bla owulu anfuto pukaun mlu. Tsufe Bulu lawa awutole pu agyuma anfu wa mu ubuto obee mbwe. 16 Múgyi, mba bobwe Kristo Yesu osumbi aha ání bumegyi Yudafoto. Mú su nde osum agyuma

^v**15:12** Yisai lɔkwιι Owie Dawid ání ogyi Yesu Kristo mυ nain.

anft yɔ fɛ Bulu igyi ɔhapv. Ndɛ aha amvv bvmegyi Yudafɔ amv Bulu asvn wanklaan amv bla, mɛnı bémli igyi ahatɔá Ͻŋɛ Wankıhɛ latın mứ ιwι, ilegyi Bulu ansı. 17 lnıá mıa Kristo Yesunyɔ anılabwɛ kvlɛ sv a, mbv ɔkpa tsu ιwι agyvma anfı ndɛyɔ ha Bulu anfı sv. 18 Tsufɛ mmɛɛtalı blı asvansv tsıa atɔá Kristo latsvn mı asvn blıhɛ pứ mı bwɛhɛsv bwɛ aha ání bvmegyi Yudafɔtɔ, mɛnı bóbu Bulu. 19 lna ofula mứa osuna amvv nɔbwɛ Bulu Ͻŋɛ amv tumitɔ amvsv nɛtalı da Kristo asvn wanklaan amv fɛɛ́ ɔkan, tsu Yerusalem alu yɛdalı Iliriko ɔsvlvsv. 20 Tɔá ɪdın mı klvnsv brɛ fɛɛ́, ndekleá nɔ́bwɛ gyi, nɛ́natı da Bulu asvn wanklaan amv ɔkan ntınɛá bvmɔkvnya nu Kristo asvn kı. Mmedekleá nɔ́tva ɔkv gyumagyihɛsv. 21 Tsufɛ bɔwanlın wa Bulu asvn amvtɔ bɛɛ,

< < Aha ání bumokunu mu nka ki bówun mu.

Aha ání bumokunu mu asun ki ε bónu mú asi. > >

Paulo Roma Dpasua Yesina

22 lnı laha mmɔkunya ɔkpa ba mlı wa bɔtu ndɛ nı. 23 Tamɛ sei mứ a, mı agyuma lamɔ ɔnɔ nfı funsu. Nfi tsɔtsɔɔtsɔ nı ndekleá nɛ́ba mlı wa bɛkı mlı. 24 Mứ su nabwɛ agywıın ání nı ndɛtsun nɔyɔ Spania a, nɔ́tsun kı mlı. Agyi ɔdwɛ kpalobi a, mlılasi mı ɔkpa nayɔ unu. 25 Sei a, nabwɛ agywıın ání négyankpa yɔ Yerusalem, yɔbua Bulu aha ání bubu unu. 26 Tsufɛ Akristofɔá bubu Makedonia pứ Akaia ɔsulusu bapu ɔdwɛ dunka atɔ budɛpusısı Bulu aha ání bugyi ahianfɔ Yerusalem. 27 lbu amứ ɔdwɛá bɔ́bua ahianfɔ. Bawun ání ilehian ání bɔ́bua Yudafɔ ɛ ka ıkɔ. Tsufɛ banya Ͻŋɛtɔ atɔ, nu nkpahɔ asun amu tsu amứ wa. Mứ su ilehian ání bódunka ɔyıtɔ atɔ ku ha amứ ε. 28 Nı nɔpu kɔba ání bɔtswɪtswɪ ha mɪ fɛ́ɛ wa amứ ıbɪtɔ a, nɔ́bɔtsun mlı wa yɔ Spania. 29 Nyin ání nı nɛba a, nɔ́pu Kristo oyula kpɔnkpɔɔnkpɔntı ba

mlı.

30 Μι apio adwερυ, ndερυ anι Wie Yesu Kristo ρύ ɔdwεá Bulu Ͻηε laha mlı, ha mlı aba kokoli mlı mbee, mlılıı mı əma, amlıbə mpaı ha mı kinkiinkin. 31 Mlıbə mpaı mlıaa, Bulu əle mı tsu Yudafə amvu bumoho mu gyi amu ıbıto. Mlıbo ha mı, menı Bulu aha ání bubu Yerusalem ınu bóhə atə amuu napu neya amú amu. 32 Fówun nı Bulu lotsula a, néba mli wa ansigyi kponkponkpontito, beda okpunu.

33 Buluá ɔtɛha iwilwii, otsia mlı féé wa. Amen!

16

Proofread 08-06-09

Itsiaha

Nde opio tsıhe Foibe le suna mlı. Kenkrea wulutə əpasuatə ahande əbυapυ ogyi. 2 Mlιhə mυ anı Wie Yesu ıdatə alıá ılεkana ání Bulu aha bóbwe, amlıbua mu əkpagyiəkpasu alıá odekle. Tsufe mu onuto alabva aha tsɔtsɔɔtsɔ, alabva mι ε.

3 Neha Priska mua mu klu Akwila féé tsia. Mıa amúnyə letsia bwe anι Wie Kristo Yesu agyυma. 4 Βορυ amύ ιwι ha ání bówu mι sυ kuraa. Nde amú ipan da wanklaan. Megyi mi nkule. Akristofoá bumegyi Yudafə əpasua féé bude amú ιpan da. 5 Neha əpasua amuu betsia fia amύ woyitɔ amυ ε fέέ tsia.

Neha mı odwepu Epaineto tsia. Mulegyankpa ho Kristo Asia omáto féé ni. 6 Neha Maria amuu olowun ipian mli su amu tsia. 7 Neha mi aba Yudafə Androniko mva Yunia tsia. Bawa mıa amúnyə obu kı. Bugyi Kristo sumbi ayəpuá obú bu amúsu. Begyankpa hə Kristo asa nata boho.

<mark>8</mark> Neha mเ pio วdพะpบ Kristotว Amplia tsia. <mark>9</mark> Neha anเ Kristo

agyuma əyəba Urbano mua mı nyawie klakla Staki tsia. 10 Neha Apele amuu alale suna wanklaan ání alapu mu ıwı ha Kristo amu mua Aristobulo abusuanfə féé tsia. 11 Neha mı ba Yudayin Herodion tsia. Neha Narkiso abusuanfə ání bugyi Akristofə tsia.

12 Neha Trifaina mua Trifosa, bugyi atsı amuu budɛ Kristo agyumatɔ kinkiinkin amu tsia. Neha mı ɔdwɛpu tsıhɛ Persi, ɔdɛ Kristo agyuma yɔ kinkiinkin amu ε tsia. 13 Neha Rufo mua mu yin amuu mı ε ntɛtı mu mı yin amu tsia. Rufo gyi anı Wie agyuma ɔyɔpuá alahɔ ıda agyuma amutɔ. 14 Neha Asinkrito, Flegon, Herme, Patroba, Herma pú apio Akristofɔ amuu bubu amú wa amu féé tsia. 15 Neha Filologo, Yulia pú Nereo mua mu pio tsıhɛ pú Olimpa mua Bulu aha amuu bubu amú wa amu féé tsia.

16 Mlılata aba puta Bulu odweto. Kristo opasua amu féé bude mlı tsia ha.

Τοά Roma Ahogyipu Amu Βυbwε

Apio, nokokoli mlı, mlıkı wanklaan, mɛnı mlétalı wun aha ání bubu mlıtə, budɛ mlı dasaın. Alı aha amu butɛha aha butɛdıda hogyitə. Amú atosunahɛ tɛda mú amuu nosuna mlı amu mə. Mlıkula ıwı lɛ amúsu. 18 Tsufɛ aha amu odu a, megyi anı Wie Yesu Kristo budesum. Amú əwəlı lalahɛ budesum. Bapu amú ənəwankı pú ahakanfu buna budɛ aha ání bumeyin əlala mlɛ. 19 Tamɛ mlı mú a, əhagyiəha lanu alıá mlılapu mlı ıwı ha Kristo. Mú su ıbu mı ədwɛ, ansı dɛ mı gyi wanklaan mlı su. Tamɛ ndekleá mlıtın ansı, amlıbı təá ıbu alɛ. Mlımáwa ıbı lalahɛtə. 20 Bulu tɛha anı iwilwii. lmɔ́əwa əpá a, əbétsa Satansu manta əsulu tantaantan, mlélu musu.

Anı Wie Yesu Kristo ogyi mlı bvalɛ, ɔlu mlı ɔma.

21 Mι ba agyυma ογορυ Timoteo dε mlι tsia ha. Alι mι aba Yudafο

Lukio mva Yason pύ Sosipatro ε bvdε mlı tsia ha nı.

- 22 Mı mlı pio Okristoyin Tertioá nəwanlın əwulu anfı ha Paulo, ndɛ mlı tsia ha.
- 23-24 Mι woyi mu wie Gaio amuu pasua amuu butefia mu woyito amu dε mlı tsia ha. Erasto, ogyi wulu kəbasu əkıpu mua anı pio Kwarto ε bεha mlı tsia.^w

Paulo Bulu Kanfu

25 Mlıha akanfu anı Bulu! Mu əbétalı tsun Yesu Kristo asun amuu nablı amusu ha mlélu kinkiinkin hogyitə. Ələpu ənəkwalı anfı ŋain tsu əyı əpá. 26 Sei mú a, alatsun mu ənəsu atəıpu amu atə wanlınhesu le mú əwan; fe alıá Buluá əbu ınu bre féé laha əmá-əmá babı mú, menı aha féé bóhə mu gyi, bu mu.

27 Bulu nkule gyi Bulu. Mu nkule bu nyansa. Numnyam ání tlekana ttsun ant Wie Yesusu ttu mu bre féé. Amen!

[&]quot;16:24 Mútə ye 24 bu nwulu dada amu akutə: *Anı Wie Yesu Kristo* əwa awıtəlɛ ha mlı féé. Amen!

1CO - - NKO Paul's 1st Letter to the Corinthians in the Nkonya Language of Ghana

1 Korintofo

Owvlv Gyankpapvá Paulo Lowanlın Sısı Korintofo

1 Korintof2

1 Ko.

Owulu Gyankpapuá Paulo Lowanlin Sisi

Korintofa

1

Proofread 06-07-09

- Mι Kristo Yesu sumbi ογορυ Paulo ání Bulu letι mυ apeto pύ anι pio Sostene de ογουν anfι wanlın.
- 2 Anıdε mứ wanlın sısı Bulu əpasua ání ιδυ Korinto wulutə, Bulu lalε amứ, bwε amứ mu aha. Amứa Kristo Yesu babwε kule, fε anı Wie Yesu Kristo asumpuá bubu əyıtə féé. Yesu Kristo gyi anı féé Owie.
- 3 Anι Sι Bulu mva anι Wie Yesu Kristo bvgyi mlι bvalε, abvha mlι iwilwii.

Anıa Kristo lkulebwetə Oyula

A Nteda Bulu ıpan bregyibre, alıá mlıa Kristo Yesu kulebwe su alawa awıtole ha mlı. 5 Tsufe mú su mlılanya ıwı togyitoto. Múa ıdun gyi mlı toı pú mlı asunbı fééto. 6 lnı lasuna ání asun amuu anılebla mlı tsu Kristo ıwı amu bu múto. 7 lnı su əŋetə atokiehe kugyiku mede mlı hian, sei anfı mlıhıe mlıde ekeá anı Wie Yesu Kristo obótsu əsusu ba bele ıwı əwan əkpa kı anfı. 8 Mu onuto əbówa mlı əwunlın yəfun

eke amυυ ɔbésanki ba begyi anı asun amu, menı asuansu méetsia mlı ıwı. 9 Onɔkwalıpu Bulu gyi. Muletı mlı ɔbeε, mlıa mu Bi, ogyi anı Wie Yesu Kristonyɔ mlıbɔbwε kulε.

Opasua Amuto Ikulemábwe

kule, menu mluméedasaun. Mluha mlu agywun ubwe kule mlu asun bluhe kugyikuto. 11 Mu apio, toá suá nde asun anfu blu gyi, akuá botsu Kloe abusuanto babla mu bee, asun bubu mlu nsune. 12 Beblu bee, mluto aku mluaa, < Paulo anubuo. > Abamba bee, < Apolo anubuo. > Aku ε bee, < Petro, butetra tu mu Kefa anubuo. > Aku ε bee, < Kristo anubuo. > 13 Nfute mlu, beye Kristoto? Paulo beda manta oyikpalihe amusu ha mlu, nte mu udato bobo mlu asu?

14 Neda Bulu upan ání Gaio mua Krispu oma a, mmetra bo mluto okuku asu. 15 Mú su ohaa méetalu blu obee, mu udato nobo mu asu.

16 Ke! Nakaun, nobo Stefana mua mu woyito aha ε asu. Amú oma a, mméekaun ání netra bo ohaa asu. 17 Kristo mowa mu aha asubo.

Mboun obee, mbeda asun wanklaan amu okan. Megyi onowanku pú anyankpusa agywun nópublu mú, tsufe nu nopu mú blu mú a, tumi kukuuku uméetra tsia Kristo oyikpalihe amuto.

Bulu Tumi Pú Mv Nyansa

- Ant Wie Yesu oyikpalihesu lowu two asun amu igyi mimlala ha aha ání budeht. Tame igyi Bulu tumi ha ant aha ání Bulu de nkpa ání tamata ha. 19 Tsufe bowanlın wa Bulu asun amuto bee,
 - < < Néyinta anyansapu nyansa.

Mmɔ́ɔhɔ amú agywιın wanklaan kuku.>>

20 Ni igyi ali a, mumu nto onyansapu gyi? Nto Mose mbla osunapu gyi? Oyi anfito nwen agyipu me? Oyito ansitin me, imegyi mimlala

Bulu ansıta?

21 Bulu lɔpu mu onuto nyansa bwɛ mú. Nyankpusa mɛ́ɛtalı pu mu nyansa bı mu ɛkɛkɛɛkɛ. Mú su alapu anı mimla ɔkan amuu anıdɛda amu hɔ aha ání bahɔ mu gyi nkpa. 22 Tsufɛ osuna ání itsu Bulu wa Yudafɔ butekleá bɔ́pubıá asun amu bu mútɔ. Grikifɔ ε a, nyansa butekleá bɔ́pubıá ıbu mútɔ. 23 Mú su nı ada ɔkan anıaa, bɛda Kristo manta oyikpalihɛsu a, ıtɔkusu lu Yudafɔsu, igyi mimlala ɔmá bambasufɔ ε ansıtɔ. 24 Tamɛ aha ání Bulu lalɛ, bugyi Yudafɔ pú Grikifɔ mú a, Kristo gyi Bulu tumi kpɔnkpɔntı pú mu nyansa ha amú. 25 Tsufɛ Bulu mimlala igyi ansıtınla dun nyankpusa nyansa. Mu ıpɔn ɛ kuraa dun nyankpusa ɔwunlın.

Apio, mlıkaın alıá mlıgyi breá Bulu letı mlı. Aha butamabu mlı oduduo ání mlıletın ansı. Mlı oduduo mlımegyi ıwı anyapu, oduduo ε bumotsu abusuan kpikplitə. 27 Bulu lele aha ání buma nyansa əyı anfıtə, menı əbə́pu amu supa atıansıpu. Əlele əyı anfıtə apənpu ε, menı əbə́pu amu wa awunlınpu pelıtə. 28 Əlele aha ánı obu ma amu pu amu buma labi kuku əyı anfıtə, menı əbə́pu amu wa amu obu bu amu pelıtə. 29 Ələbwe mu féé alı, menı əhaa mootsu ıwı mu ansıtə. 30 Bulu su mlıa Kristo Yesunyə mlılabwe kule, alapu Kristo bwe anı nyansa. Mulatsu anı ánı anı asun da əkpa mu ansıtə, alabwe anı mu aha. Alahə anı le lakpan nkpábitə, ha anılagyi ıwı. 31 Mu su fe alıá Bulu asun amu leblı a, < Ohagyiəha ánı əbee, motsu ıwı a, əpu təá anı Wie labwe tsu ıwı. >>

2

Proofread 06-07-09

Kristo Da Manta Oyikpalihesu

Mu apio, breá neba beda Bulu asun ŋainhe amu ɔkan suna mlu a, mmɔpu ɔnɔwanku nte nyansa kuku bebla mlu Bulu asun amu. Tsufe breá mbu mlu wa a, nɔbwe agywun ání nɔʻtɔu tsu Yesu Kristo pú mu oyikpalihesu lowu nkule uwu. Breá neba a, mu awutɔ yɔyɔɔyɔ. Ifu de mu, ndekpunku. Megyi mu nyansa pú mu ɔnɔwanku nɔpuda asun amu ɔkan suna mlu. Mboun ɔŋɛ Wankuhe amu tumi leha asun amu ulɔwanku mlu. Uleba alu, menu mlénya mlu hogyi tsu Bulu tumitɔ, megyi nyankpusa nyansatɔ.

Bulu Nyansa

- Tame ni nowie aha ání badan hogyi amuto wa a, ntopu Bulu nyansa bla amú asun amu. Megyi nde oyikeheto nyansa, nte oyi anfito isu agyipuá béba bohuli amú tumi kle. Nyansa anfi anide mú iwi asun bli anfi igyi nyansa ání Bulu lopunain asa oyi lebelin, ání obópuwa ani numnyam. Oyi anfito otumipu okuku mebi nyansa anfi. Ni bebi mú a, teki bumeda ani Wie Onumnyampu amu manta oyikpalihesu. Tame fe aliá bowanlin wa Bulu asun amuto a,
 - < < Toá ansibi mokuwun kı, asu mokunu kı, ımokuba nyankpusa agywıınto ε kı a, mú Bulu lala yaı ha mu adwερυ nı. > >
- Tame anılabı ını, tsufe alale mú suna anı tsun mu Əŋe Wankıhe amusu. Əŋe amu tokwi togyitətə kı, ətele Bulu asun ŋainheá ıbu ətətəətə kuraa suna anı. 11 Ohaa tamawun mu ba nwuntə, nketı mu onuto əŋe. Alı ken Bulu Əŋe amu nkule towun Bulu nwuntə nı.
- 12 Anı mύ a, Bulu ləpυ mυ Əŋɛ wa anıtə, megyi əyı anfıtə əŋɛ bυ anıtə. Mboun Əŋɛá itsu Bulu wa, mɛnı abɛ́talı nu ıtə amυυ Bulu lapυkie anı faan amυ ası.
 - 13 Μύ sυ megyi anı onuto nyansa asun anıdε mlı bla. Mboun asun

ání itsu Əŋɛ Wankıhɛ amu wa. Mú anıdɛpulɛ Əŋɛtə ənəkwalı asun ası nı. 14 Oha ání əma Əŋɛ Wankıhɛ mɛɛtalı hə təá itsu Bulu Əŋɛ amu wa, tsufɛ igyi mimlala mu wa. Oha ání Əŋɛ Wankıhɛ bu mutə tonu asun ání Əŋɛ amu dɛblı ası. 15 Mutetalı tetɛ togyitətə nu mú ası. Tamɛ mu mú a, əhaa mɛɛtalı tetɛ mu asuntə, nu mu ası ɛkɛkɛɛkɛ.

16 Nkalı ıbɔ́bwɛ asa bɛ́talı nu mú ası? Igyi fɛ alıá Bulu asun wanlınhɛ amu lɛblı əbɛɛ,

< < Ma ɔbétalı bı anı Wie agywıın?

Ma ɔbétalı suna mu asun? > >

Tame Kristo agywun bu anıtə. Mú su anı mú abétalı bı mu agywun.

3

Proofread 06-07-09

Bulu Asumpv

Mankihe bu amúto. Nebla mli asun fe aha ání amú agywiin idin oyi anfito atosu, bumokudan Kristoto. Nebla mli asun fe aha ání amú agywiin idin oyi anfito atosu, bumokudan Kristoto. Nyopu-ntsu neha mli. Mmeha mli atogyihe onuto. Ali bre amuto a, mlimokufun atogyihe onuto gyi.

Tsufe oyi anfito tsiato itra bu mlito. Mlide aba lu, mlidetre. Ni mlide ini bwe me, imosuna ání mli agywiin tra din oyi anfito atosu, mligyi fe omátofo?

Mlito aku mliaa, < < Paulo anibuo. > > Mlito aku e mliaa, < < Apolo anibuo. > > Mbee, ini medesuna ání mligyi fe omátofo?

5 Mbεε, ma gyi Apolo, ntε ma gyi Paulo, sv mlıdεtrε anı sv? Bulu asumpv keke anıgyi, mlılatsvn anı ıbıtə mli mv ahogyipv. Anıtə okugyiəkv legyi gyvma ání Bulu leha mv. 6 Mılodu, Apolo ləwvlı mứ ntsu, tamε Bulu leha mứ ılɛdan. 7 Megyi odupv mứa ntsu əwvlιpv

lobwe toto. Bulu nkule tobwe, tsufe muteha mú itedan. 8 Odupu múa ntsu owulipu féé bugyi keke Bulu ansito. Obéka okugyioku iko mu bwehe ono. 9 Agyuma ayopu mia Apolo anigyi ha Bulu. Mligyi Bulu ndo, mligyi mu obu ε ni.

Bulu lɔwa awutɔlɛ ha mu, bwɛ mu obu oyipu ɔtuansıpu. Mú su nɔpu abwi wa obu amu ntswiası, aha bamba bɛtalı budɛpwɛ dunka músu nu. Tamɛ ɔhagyiɔha ɔkı wanklaan obu amu pwetɔ. 11 Tsufɛ ɔhaa mɛɛtalı wa ntswiası bamba dun mú amuu ida yaı, igyi Yesu Kristo amu. 12 Nı ɔku ɔpu sika pɛpɛ o, sika fututu o, abwiá ibu bia o, nyi o, afıta ntɛ ipi yi dunka ntswiası amusu a, 13 ɔbı ánı kugyiku ibɛ́lın ɔwan ɛkɛ amuu Bulu obégyi anı asun amu. Ogya ɔbɔ́pusɔ mú kı bɛɛ, ɔlɔbwɛ mú wanklaan. 14 Nı ogya amu mɔhɔ obu amu yinta a, Bulu ɔbɛ́da mu ipan. 15 Tamɛ nı obu amu ilɔhɔ a, ɔbɛ́hıɛ hulı atɔ. Bulu ɔbɔ́hɔ mu nkpa, tamɛ obófuflu fɛ ɔha ánı alasrı dalı ogya plɛnplɛntɔ.

16 Mlımeyin ání Bulu ɔtswɛkpa mlıgyi, Bulu ⊃ŋɛ amυ tsie mlıtɔ?

17 Ohagyiɔha ání oleyinta mυ ɔtswɛkpa a, Bulu ε obéyinta mυ, tsufɛ Bulu ɔtswɛkpa lɔwankı. Μυ ɔtswɛkpa amυ gyi mlı a.

18 Ohaa mámlε mv ιwι! Nι mlιτο οκυ dε mv ιwι τι οτιαησιρυ ησε ογι anfιτο a, ilehian ání οbóbwε mv ιwι oha mimlahε, mɛnι obóbwε otιαησιρυ onuto. 19 Tsufε ογι anfιτο ansıtın igyi mimlala Bulu ansıto. Fε alıá bowanlın wa Bulu asun wanlınhε amuto bɛɛ, < Otιαησιρυ agywıın lalahε Bulu topukıta mv. > 20 Bulu asun wanlınhε amu letra blı obɛɛ, < Bulu yin ání otιαησιρυ agywıın itepi ma labi. > 21 lnı su ohaa mápu ansı dınka ohaasu tsu ıwı. Mlıbu togyito.
22 Paulo o, Apolo o, Petro o, oyı anfı o, nkpa ntɛ lowu o, ndɛ o, okɛ o, mlıbu mú fɛ́ɛ. 23 Kristo bu mlı, Kristo ɛ gyi Bulu klɛ.

Proofread 06-07-09

Kristo Sumbi Ayəpu

Ini sv ohagyioha otsu mvá Kristo asumbi keke mia Apolo anigyi, Bulu lapv mv asvn nainhe amv agyvma wa ani ibito. Toá ihie dehian gyi, oha ání bapv agyvma wa mv ibito obégyi onokwali. Mi mvá a, ni mlito akv nte aha bamba bvde mi pon ha kvraa a, imegyi toto mi ansito. Mi onuto o mmokvha iwi pon nte asv. Nyin mi klunto, tame imosuna ání mi asvn da okpa. Ani Wie Yesu gyi mi asvn ogyipv. Ini sv mlimákosi le mli aba ila, kpefvn ani Wie obake amv. Mv obówanki wvli oklunto atosv, le ani agywiin owan, asa Bulu obékanfv ohagyioha aliá ilehian ni.

Mι apio, mlι sv ndερν mια Apolo tsiatɔ suna mlι atɔ, mɛnι mlónu mứ amvv aha bvtɛblι bɛɛ, < Mlımányankı tɔá bɔwanlın tswɪsv > > amv ası. Fówun mlımóowun ɔhaa tsu ιwι. Ma lɛbla fv ɔbɛɛ, fvdvn ɔkv? Ntɔ fvbvá imegyi Bulu lɛha fv? Nι Bulu lɛha fv togyitɔ a, ntogyi sv fvdɛ ιwι tsu fɛ megyi ha bɛha fv?

Mlıdekıá mlılamwe! Mlılanya ıwı! Mlılawuna mlıde iwie gyi. Mı su mú a, tekı mlıde iwie amu gyi lele, menı anıa mlınya abégyi iwie amu. Ude mı bwe fe Bulu laha anı sumbi ayapu anfı anılabwe ama agyapu fe ndoun bakpa bayama. Tsufe anılamli ata kıhe ha ayıta féé, Bulu-abapu múa anyankpusa féé. To Kristo su anılabwe aha mimlahe, mlı mú mlılatın ansı. Anıgyi apanpu, mlı mú mlıbu awunlın. Aha bude mlı bu, anı mú ahaa tamabu anı. Megyi alı mlıde anı kı nı? Nte megyi alı? To Bafun sei a, akun múa amewulı de anı, atatidata anıda. Bude anı atswe fulı, anımá adıkpa. Anıteyırı ıwı pu anı ıbı ya agyuma punya anı atohianhe. Nı balwıı anı a, anıtoyula amú. Nı

budın anısu ε a, anıtotomi. 13 Nı bɛblı anı ıwı asun lalah ε a, anıtopu odwe lɛ mú ono. Bofun sei a, anılabw ε wuna, bud ε ipi putsitsa anısu oyı anfıto.

14 Mmɛdɛ unı wanlın pusupa mlı, mboun ndɛputɔı kpla mlı fɛ mı abi adwɛpu. 15 Tsufɛ nı aha mpum-du (10,000) losuna mlı Kristo ıwı asun kuraa a, ɔbakulɛ pɛ abi mlıgyi ɔŋɛtɔ. Nɔbwɛ mlı sı Kristo Yesutɔ brɛá nɛda asun wanklaan amu ɔkan suna mlı. 16 Mứ su ndɛ mlı kokoli, mlıkası mı tsiatɔ. 17 lnı su ndɛ Timoteo wa sısı mlı. Mı bi nı, ntɔdwɛ mu. ɔbu ɔnɔkwalı Kristotɔ. Mu ɔbɛ́ba bɛkaın mlı tsiatɔ oduá nɔpu mbuo Kristo, ndɛpusuna ɔpasua kugyikuá ıbu ɔtınɛgyiɔtınɛ nı.

18 Mlttə aku bude ıwı tsu. Bukı bee, fialı mméetra ba mlı wa ekekeeke. 19 Tame nı anı Wie Yesu lotsula a, ımɔ́ɔwa ɔpá kuku néba mlı wa bekı bee, asun keke ıwı atsupu anfı budeblı loo, nte lele bubu Bulu tumi. 20 Tsufe megyi asun blıhe keke Bulu iwiegyi amu igyi, mboun Bulu tumi. 21 Nı neba mlı wa a, ntɔ mpuba? Mpu mplı ba loo, nte ɔdwe mua ıklun lwiihe?

5

Proofread 06-07-09

Mbvatə lwi Asun

1 Bahıɛ bɛbla mı bɛɛ, mlıtɔ akv bvdɛ atsı múa ayin asvn wa. Omátɔfɔ kvraa bvmɛdɛ mú odu bwɛ. Mlıtɔ ɔkv mú kvraa laswu mv sı mv ka, lbv mlı ansigyi! lma mlı awırɛhɔ. Pɛlı mɛdɛ mlı, mɛnɪ mlégya ɔha anfı odu lɛ mlı ɔpasuatɔ. lnıá mlımɛdɛ mı wun o a, mbv mlıtɔ ɔŋɛtɔ. Naha ɔha anfı ɔbv tsiatɔ anfı odu ɪpɔn dodoodo, fɛ mbv ınv. Mlıtı ɔpasua amv fia anı Wie Yesu Kristo ɪdatɔ. Nétsia mlıtɔ ɔŋɛtɔ, anı Wie Yesu Kristo tumi ε ibétsia mlıtɔ. lnv a, mlıpv

mu wa Obunsam ibito, oyinta mu oyulu, meni Bulu obóho mu okla nkpa ani Wie Yesu obake amu.

Kpaalı mlıdɛ ıwı tsu. Mlımeyin ání bodobodotu-afa kpalobi teha bodobodo amv féé itotu? Inı sv mlılɛ lalahɛ ɔbwɛpv anfı mlıtɔ, mɛnı mlı ıwı bétın fe bodobodoá bumɔwa afa mútɔ, tsufɛ alı mlıhıɛ mlıgyi nı. Megyi bodobodoá bumɔwa afa mútɔ, imotu butɔpugyi Katsun Nkɛ? Bamɔ anı Israelfɔsv Katsun Nkɛtɔ Okufabi, ogyi Kristo amv, lɛ anı nwunsv mbusuo ha anı dodoodo. Mú sv mlıha apv bodobodoá imotu, igyi ıwıtın múa ɔnɔkwalıwa gyi Katsun Nkɛ amv. Mlımáha apv bodobodoá ılatu, igyi tsiatɔ lalahɛ múa lakpan gyi mú.

Powanlın wa owulu kuá nopusısı mlıto mbɛɛ, mlımápu mbua atopu gyi mba. 10 Megyi oyıto mbua atopu, onsıpɛ awapu, awikplu ntɛ ıkpı atswɛpu ıwı asun nɛblı. Mumu tɛkı mlɛ́dalı oyı anfıto asa mlımóowa amú mba nı. 11 Toá nowanlın sısı mlı gyi, mlımápu oha ání obɛɛ Okristoyin mugyi, tamɛ ototo mbua ntɛ obu onsıpɛ, ototswɛ ıkpı, otesia mu aba, otobu nta ntɛ otowi ato gyi mba. Mlıa oha amu nyo mlımáwa ıbı gyi ato kuraa.

12 Ntɔ su négyi aha ání buma ɔpasua amutɔ asun? Megyi aha ání bubu mútɔ, budɛ lakpan anfı odu bwɛ mboun asun lehian ání mlégyi? 13 Bulu obégyi aha amuu buma ɔpasua amutɔ amu mú asun. Tamɛ bɔwanlın wa Bulu asun wanlınhɛ amutɔ bɛɛ, < < Mlı mú mlıgya lalahɛ ɔbwɛpu lɛ mlıtɔ. > >

6

Proofread 06-07-09

Bulu Aha Wulewule Nsine Asungyi

<mark>1</mark> Nւ mlւtə əkʊ mʊa mʊ ba Okristoyin benya a, ntogyi sʊ mlıtəwa

klun puya əmátəfə asun ogyikpa, mlıtamapu ya Bulu aha abublı mú?

Mlımeyin ání Bulu aha obégyi əyıtə aha féé asun? Nı mlı obégyi əyıtə aha asun a, mú ntogyi su mlıméɛtalı gyi mlı wulɛwulɛ nsınɛ asun?

Ntɛ mlımeyin ání anı obégyi Bulu-abəpu ε asun? Ntogyi su anıméɛtalı gyi ekekegyiɛkɛ asun mú?

Nı asun ıda mlı nsınɛ a, ntogyi su mlıtəpuya əmátəfə asun agyipu amuu mlı əpasuafə butamabu amu?

Ndɛ asun anfı wanlın sısı pusupa mlı. Mú su ətıansıpu əkulɛ kuraa má mlı əpasuatəá əbétalı gyi mu aba nsınɛ asun?

Ntogyi su ohogyipu əbésama mu ba, múá ıdun kuraa pu mu yɛlıı əmátəfə ansıtə?

7 Alı amuu asun ıbu mlı Akristofo wulewule nsıne amu kuraa ilosuna ání mlılagyi pon dodo. Ntogyi su mlı ba opu ıla gyi mlı, nte osisi mlı mlıméesikie? 8 Mlı mboun latsun gyankpa mlıdɛ mlı aba sisi, mlıdɛ lalahɛ pugyi mlı aba? 9 Ntɛ mlımeyin ání aha lalahɛ bumóowie Bulu iwiegyi amuto? Mlımámlɛ mlı ıwı. Aha ání butowa atsı mua ayin asun, ıkpı atswɛpu, mbua atopu, ayin ání butekle amú aba ayin, 10 awikplu, onsıpɛ awapu, nta abupu, aha asiapu pú aha asisipu buméenya ogyikpa Bulu iwiegyi amuto. 11 Tɛkı brɛ amu a, alı mlıtɔ aku mlıgyi nı. Tamɛ Bulu labie mlı ntsu, alabwɛ mlı mu aha. Alatsun mu Ͻŋɛ amu pú anı Wie Yesu Kristosu tsu mlıá mlı asun da okpa mu ansıtɔ.

Mlı Dyvlv Pvwa Bulu Numnyam

12 Mlttɔ ɔku ɔbɛ́talı blı ɔbɛɛ, < Mbu ɔkpa bwɛ totogyitɔ. > > Ee! Tamɛ ndɛ mlı bla mbɛɛ, < Megyi mứ féé ɔbɔ́wa labi. > > Ͻku ε ɔbɛ́blı ɔbɛɛ, < Mbu ɔkpa bwɛ totogyitɔ, tamɛ mmɛ́eha tɔtɔ méegyi mɪsu. > > 13 lbu mứtɔá ɔku ɔbɛ́talı blı ɔbɛɛ, < Atogyihɛ bu ɪnu ha ipu, ipu ɛ bu ɪnu ha atogyihɛ. > > Ee! Tamɛ mứ féé ɪbɛ́hɪ ɛkɛku. Bulu

mɔbwɛ nyankpusa ha atsı múa ayin asun wa. Mboun anı Wie bu anı yyulu, anı yyulu ε bu anı Wie. $\frac{14}{14}$ Bulu lɔkusua anı Wie Yesu tsu afulitə. Ͻbɔ́pu mu tumi amu kusua anı ε.

Nte mlumeyin mluaa, mlu oyulu igyi Kristo nyankpusa-oyi amu uwu ato? Mú nkalu su mpu Kristo oyulu yeda obu-ono otsiapu oyulu? Itsun musu! 16 Nte mlumeyin mluaa, nu oku opu ubu da obu-ono otsiapu a, mua munyo oyulu labwe kule? Tsufe Bulu asun wanlunhe amu leblu obee, < Oyin amu mua otsu amu babwe oyulu kule. > > 17 Tame nu oku mua Kristo bobwe kule a, mua munyo babwe ukule oŋeto e.

Mlumáplei atsi nte ayinto. Lakpan kugyikvá oha tobwe tamakusu lu mu oyulusu. Tame ni oku owa atsi múa ayin asun mú a, alabwe lakpan ání ilokusu lu mu onuto oyulusu. 19 Nte mlumeyin mliaa, mli oyulu gyi Oŋe Wankihe amu otswekpa obu? Bulu lopu mu ha mli, otsie mlito. Mú su megyi mlibu mli iwi. 20 Ibia kpekplekpe Bulu loho mli. Mú su mlipu mli oyulu wa mu numnyam.

7

Proofread 06-07-09

Aklu Múa Aka, Akpanku Pú Asurapu Atosunahe

Nayɔ asun fitehɛ amuu mlıləwanlın sısı mı amutɔ kı a, Ee! lbu alɛá oyin mɔ́ɔpu ıbı da ɔtsı. 2 Tamɛ mbuatɔ ladubı. Mú su oyingyioyin onya mu onuto ɔka, ɔtsıgyiɔtsı ε onya mu onuto oklu. 3 Ilehian ání oklu obégyi ɔkatsia mbla féɛ́su ha mu ka, ɔka ε ɔbɔ́bwɛ mú alı ha mu klu. 4 Megyi ɔtsı bu mu ıwı, mu klu bu mu. Alı megyi oyin ε bu mu ıwı, mu ka bu mu nı. 5 Mú su mlımákina aba ɔdıkpa ha, nkɛtı mlı abanyɔ amu mlılatsula ání mlétsia nkɛ kpalobi, mɛnı mlétsia bɔ mpaı, asa mlɛ́layɔ aba wa. Mlılawun aba mú ɔma, mɛnı

Obunsam méetali so mli ki, ni mlimetali kita iwi.

- 6 Okpa ıda ání mlóbwε mứ alı, tamε megyi ɔhıε igyi. 7 Mı nkulε su mứ a, tɛkı mlétsia kpanku fɛ mı, tamε ɔhagyiɔha bu mứ Bulu lɔpukie mu. Omɔbwε anı féé kɛkɛ. Ohagyiɔha mua mu klɛ.
- 8 Sei nde akpanku mua asurapu bla mbee, ni bótsula tsia mi atsiabi a, teki ibu ale. 9 Tame ni mliméetali kita iwi nte gyi mli iwisu mú a, mlitsia aklu múa aka, dun ání mlénati da tsun.
- Tamε aklu mứa aka awie mứ a, mbla ku bu ιπυά megyi mι, mboun anι Wie Yesu lowa ha amứ. Obεε, oka mákina mu klu.
- Tamε nι omain mu klusu a, okita iwi nte oyinki yo mu klu wa.
 Oklu ε mákina mu ka.
- Mlι aha trahε mứ a, mι onuto dε mlι ιπι bla. Megyi anι Wie Yesu dε mứ blι. Νι ohogyipu yinhε tsia ɔtsıá omegyi ohogyipu, tamε ɔtsι amu latsula ání mua munyɔ bétsia a, ɔmákina mu. 13 Νι ohogyipu tsihε ε tsia oyin ání omegyi ohogyipu, tamε alatsula ání mua munyɔ bétsia a, mu ε ɔmákina mu. 14 Tsufε ohogyipu tsihε amu su Bulu ɔbóhɔ mu klu. Alı kεn ohogyipu yinhε amu su Bulu ɔbóhɔ mu ka ε πι. Νι megyi alı a, Bulu móotsu amú abi ání amú asun da ɔkpa mu ansıtɔ. Tamε ιπι su Bulu latsu amúá amú asun da ɔkpa mu ansıtɔ.
- Tame ni oklu nte oka ání omegyi ohogyipu dekleá obékina mu tsiaba ohogyipu a, ohogyipu amu osi mu onati. Mbla kuku mekli mu, tsufe Bulu leti ani obee, abétsia iwilwiito. 16 Ohogyipu tsihe, fuyin ni fu obóho fu klu nkpa? Nte ohogyipu yinhe, fuyin ni fu obóho fu ka nkpa?

Tsia Alıá Fugyi

17 Mú sv ohagyioha opu toá ani Wie Yesu leha mv asa Bulu leti mv tsia. Múgyi toá ntebla opasua kugyiku ni. 18 Ni oku letin kete asa

Bulu lett mu a, əmálayinki yəbwε mú twi tətəətə. Ni əku ε metin kete asa Bulu lett mu ε a, əmáyεtin. 19 Ketetin nte ketemátin megyi tətə. Bulu mbla amusu gyi mboun gyi asun. 20 Əhagyiəha otsia alıá ogyi asa Bulu lett mu. 21 Əkpábi fugyi asa Bulu lett fu? lmáhan fu. Tame ni əkpa iba ání fégyi twi a, kusu músu. 22 Tsufɛ ni əkpábi fugyi asa anı Wie lett fu a, alaha fagyi twi. Alı ken əha ání otsie mu twisu asa anı Wie lett mu ε gyi əkpábi sei ha Kristo ni. 23 Bulu ləhə mlı ibia kpekplekpe. lnı su mlımábwε mlı twi nkpábi ha anyankpusa. 24 Mı apio, alıágyialıá əhagyiəha gyi asa Bulu lett mu a, əpu mú alı tsia.

Mbitebi Múa Asvrapu

- 25 Mlı mbitebiá mlıməkutsia aklu kı mú a, mma mbla kukuá itsu anı Wie wa ha mlı. Tamɛ anı Wie mua mu nwewun, alaha mı nyansa ání mlétalı hə mı gyi. 26 Asun ání ndɛ ha mlı gyi, əyıtə lawa ənlın sei. Mú su nahogyiá ıbu alɛá əhagyiəha obétsia alıá otsie yaı. 27 Nı fubu əka a, mákina mu. Nı kpanku fugyi ε a, mátepi tsia. 28 Tamɛ nı fetsia əka a, fuməkubwɛ lakpan. Nı obitebiá əməkutsia oklu kı ε otsia a, əməkubwɛ lakpan. Asun wunhɛá ıbɛ́ba tɛkı ndetsu kusu aklu múa akasu. Mú su ndɛ ını blı.
- Mu apio, móa ndeblu gyi, bre itinbi ulasi. Unu so tsu sei a, oha ání obo oka obwe fe oha ání oma. Osun igyi o, odwe igyi o, uwunya igyi o, obwe uwu fe asoanso medun moso. Aha ání bode oyu anfuto ato pobwe toko bomápo amó ansu féé dunka móso. Tsufe oyu anfu pó móto ato féé béba botson.
- 32 Mmedekleá asun than mlι. Dha ání ɔma ɔka tɔpu mu ansı dınka anı Wie agyumasu, mɛnı obégyi mu ansı. 33 Tamɛ ɔka mu wie mú tɔpu ansı dınka ɔyıtɔ atɔsu, mɛnı obégyi mu ka ansı. 34 Mú su mu agywıın tɔbwɛ anyɔ. Alı kɛn ɔtsı kpanku ε tesi mu ıwı ha anı Wie,

oyulu múa oŋɛto féé, mɛnı obégyi Bulu ansı nı. Tamɛ oklu mu wie mú topu mu ansı dınka oyıto atosu, mɛnı obégyi mu klu ansı.

- Mlı yile sv ndɛ asvn anfı blı. Mmɛdɛ mlı itin ka. Mboun ndekleá mlıbwɛ tɔá ıda ɔkpa, amlısi mlı ıwı féé ha anı Wie Yesu.
- 36 Nι oyin əfite ətsisu, owun ání əméetalı kıta ıwı, ətsi amu ε dekle ədan tsun a, əyekpaın mu. Megyi lakpan igyi. 37 Tame nı əlabwe agywun ání oméetsia mu, əbétalı kıta ıwı tsia kpanku a, əbu əkpa bwe təá odekle. Nı əbétalı kıta ıwı a, mumu əkıta ıwı. lbu ale dun. 38 lbu aleá obétsia əka. Tame nı ometepi tsia a, ıbu ale dun.
- 39 Mbla lɛklı ɔtsı, ání oméekina mu klu yɔfun mu owukɛ. Tamɛ nı oyin amu owu a, ɔbu ɔkpa tsia oyin ání odekle. Tamɛ ilehian ání ɔha amu ɔbɔ́bwɛ Okristoyin. 40 Mι nkulɛ su mú a, nı otsie kpanku a, ansı bégyi mu dun. Nyin ání Bulu Ͻŋɛ amuu ıbu mɪtɔ amu su natalı ndɛ mlı asun anfı bla.

8

Proofread 06-07-09

Okputo Atogyihe

- 1 Mlıha ablı əkpıtə-atə gyi ıwı asun amuu mlıləwanlın sısı mı amu. Mlıdɛblı mlıaa, < Anı féé anıyin asun. > > lbu mútə, tamɛ mlıbıá asunbı teha əha totsu ıwı, ədwɛ ε ıtɛha əha tɛdan. 2 Nı əku əbɛɛ, muyin asun dubı a, əməkunya bı təá idehian. 3 Əha ání ətədwɛ Bulu a, Bulu ε yin mu.
- 4 Mú su nkalı anıdeblı tsu əkpıtə atə gyi ιwι? Anı féé anıyin ání əkpı megyi tətəətə. Anıyin ání Bulu əkule pe ε bu ınu, əkuku tra əma ətınεtınε. 5 lnıá ıkpı múa tumi tsətsəətsə bubu əsu múa ası o a, 6 anı mú anıyin ání Bulu əkule pe bu ınu. Mugyi anı Sı, əsu múa ası

Obwερυ. Μυ anıtsie nkpa ha. Anı Wie okulε pε ε bu ınu. Mugyi Yesu Kristo. Musu Bulu lotsun bwε togyito. Mu kɛn su anıtsie nkpa nı.

7 Tamɛ megyi Akristofɔ fɛ́ɛ yin alı asun anfı. lkpısum lamanta amú dodo. lnı su nı begyi ɔkpıtɔ-atɔ a, budɛ mú tsuá basum ɔkpı amu nı. Mú su ifin lada amú, tsufɛ bumɔkudan hogyitɔ. 8 Megyi tɔá anıtegyi su anıa Bulunyɔ nsınɛ bɔ́wa alɛ. Ntɔ anılegyi o, ntɔ anımegyi o, tɔtɔ meyinta anı ıwı.

Tame mlıkı wanklaan ání əkpa anfı mlıbu gyi əkpıtə-atə anfı uméeha əha ání əməkudan hogyitə əméedida. 10 Nı əha ání əməkudan hogyitə owun fu anfı fee fuyin asun, fude atə gyi əkpıtə a, ıbu ale? Mumu ye fude mu atetə-ənlın wa fee, ogyi əkpıtə atə anfı mu onuto oyin ání ıma ale anfı nı o. 11 Mumu fapu fu asunbı mle fu pio wa. Faha fu pio anfı əməkudan hogyitə, Kristo lowu ha mu anfı lafwı. 12 Nı fəpu ıla gyi fu pio Okristoyin ání əməkudan hogyitə, feha mu əbwe təá oyin ání ıma ale a, Kristo fapu ıla gyi a. 13 Mú su nı təá négyi ıbéha mı pio Okristoyin əbəbwe lakpan a, mméetepi tra gyi iye ekekeeke, menı ıméeha mu ədıda.

9

Proofread 06-07-09

Sumbi Ͻyopv Tumi Pύ Mv Gyumagyihε

Mlıkı mlıaa, mmetsie mı ıwısu? Ntɛ megyi sumbi ɔyɔpu ngyi? Mmɔkuwun anı Wie Yesu kı? Megyi mı gyumagyihɛ su mlılamli anı Wie klɛ ndɛ? Nı mmegyi sumbi ɔyɔpu ha aku a, mlı mú mlıyin ání sumbi ɔyɔpu ngyi. Tsufɛ ınıá mlıgyi Akristofɔ a, ilegyi adansıɛ ání anı Wie sumbi ɔyɔpu ngyi.

<mark>3</mark> lnւ gyi tɔá ntɔpʋlɛ mւ ւwւ ɔnɔ suna aha ání bʋtɛlɛ mւ ւla nւ. <mark>4</mark> Mւa

Barnaba mú anımágyi atə, nun ntsu? 5 Anımá əkpa tsia ohogyipu, kpa mu buo ıwı, fɛ sumbi ayəpu atrahɛ amu pú anı Wie apio múa Petro aná? 6 Ntɛ mıa Barnabanyə mú ayə agyuma kı anı ıwısu? 7 lsa əkəpu onuto tɛka ıwı ıkə? Ekɛkɛɛkɛ! Ədətəpu əməmu tamagyi mu ndətə-atə? Mbwı əyaıpu əməmu tamagyi mu əbwı yaıhɛ?

8 Anyankpusa agywun ndεpubli uni? Yε Mose Mbla o ilebli ali a?
9 Tsufe bowanlın wa Mose Mbla amuto bee, < Butamawa onantswieá ode ayo da ono ikan. > × Fahogyi fee, nnantswie iwi de Bulu hian su olebli asun anfi? 10 Megyi ani su ode asun anfi bli? Ani su ode mú bli a. Bowanlın wa Bulu asun amuto bee, < lfle owopu mua ato okpotipu féé bugyo toá bénya tsu agyuma amuu bayo amuto. > > 11 Ni anılabla mli asun wanklaan amu, igyi oŋeto abiá anıladu wa mlito a, anı mú anımá okpa nya anı oyito atohianhe tsu mli wa? 12 Ni aku bubu okpa nya ato tsu mli wa a, anımá okpa dun amú?

Tamɛ anımotsu kvkv lɛ ınıtɔ. Anılapv klvntɔ pisii hɔ togyitɔ, mɛnı anımɔ́ɔpv tɔtɔɔtɔ tin Kristo asvn wanklaan amv ɔkpa. 13 Mlımeyin mlıaa, Bulu ɔtswɛkpa ınv agyvma ayɔpv ε bvbv ogyikpa ınv? Ntɛ mlımeyin ání afɔdıɛ-ıswı amv ası asumpv bvtegyi mứ ası atɔ? 14 Alı kɛn anı Wie lɛhıɛá mv asvn wanklaan amv ɔkan adapv ε bvgyi atɔ tsu aha ání bvdɛ labi nya tsu asvn amvtɔ wa nı.

Tame mi mứ mmɔkupu ali ɔkpa anfi mbu anfi nya tɔtɔ tsu mli wa. Megyi bɛɛ, ndekleá néfi mứ asi, su ndɛ asun anfi wanlın sisi mli. lbu mi alɛá nówu, dun ání nɔ́huli itɔ anfi nɔ́putsu iwi anfi. 16 Tame ni ndɛ asun wanklaan amu ɔkan da a, imegyi tɔá nɔ́putsu iwi. Tsufɛ

^{*9:9} Deut. 25:4. Kι atɔ taanhɛá bu ufun XXX, (1 Ti. 5:18). Mú ası gyi, < < Butamalɛ ɔkwɛn pu ıbı tsitsi ɔsulutɔ. > >

onuto lɛblı mbɛɛ nɔ́bwɛ mu a, tɛkı Bulu ɔbéda mu ıpan. Tamɛ megyi mu onuto apetɔ ndɛ mu bwɛ. Okpábi ngyi, Bulu lobu mu ɔnɔkwalıpu pu agyuma anfı wa mu ıbıtɔ. 18 lkɔka mɔmu nénya tsu mutɔ ngya? Muy néda asun wanklaan amu ɔkan, buméɛka mu tɔtɔ. Tɛkı mbu ɔkpa pukle tɔku ha mu ıwı, tamɛ mmɔ́ɔbwɛ mu alı.

- Ntsie mi iwisu. Mma ohaa asi, tame nabwe iwi okpábi ha ohagyioha, meni nékpa aha tsotsootso ba Kristo. 20 Ntobwe iwi fe Yudayin ni mbu Yudafoto, meni nétali nya Yudafo amu. Mma Mose mbla asi, tame ntobwe iwi fe aha ání bubu mú asi, meni nétali nya amúto aku. 21 Ali ken ni mia omátofoá buma Mose mbla asi anina a, ntobwe iwi fe amú, meni nétali kpa amú ba Kristo ni. Ini medesuna ání mma Bulu mbla amu asi, tsufe ntobu Kristo mbla amu.
- Ntɔbwɛ ıwı fɛ aha ání amú hogyi ɔnɔ ma ɔnlın, mɛnı nétalı ha amú bédan Kristotɔ. Ntɛdamli ıwı ɔkpa ɔtsan-ɔtsansu ha aha féé, mɛnı nétalı kpa amútɔ aku ba Kristo.
- 23 Asun wanklaan amu su ntəbwε ını féé, menı mı ε nénya ogyikpa mútə. 24 Mlıkaın ání nı aha busrı a, okugyiəku teyırı ıwı, tame əbakule tegyi ısu, butekie mu atə? Mlı ε mlıyırı ıwı srı, menı mlégyi ısu békie mlı atə. 25 Əsrı otsiipu okugyiəku tekıta ıwı, menı əbésrı puhə ıda ání ıtamatsia yə. Tame anı mú anıde ını bwe, menı abáhə ıda ání ımáəfwı ekekeeke. 26 lnı su megyi kpaalı nsrı. Mı ansı dın təkusu. Ntamatswı atswe wa afutə. 27 Ntesen ansıtə, bwe mı ıwı əkpábi, menı nı neda asun amu əkan suna aha ta a, Bulu méebla mı əbee, nabwe tsitsa.

lkpisum lwi Olada

- Mu apio, ndekleá mlibi toá Bulu lobwe ha ani anain amu féé bimbi amu. Oleha agyinde lobun amú féésu, oleha Opu Pepe bunkpato lese, olekpa amú féé tsun opu amuto. 2 Bulu lopu agyinde múa opu amu bo amú féé asu, pusuna ání bugyi Mose abuopu. 3 Amú féé begyi oŋeto atogyihe oloku okule amu. 4 Bonun oŋeto ntsu oloku okule amu tsu buta amuu ilekpa amú amuto. Kristo gyi buta amu ni. 5 Tame ini féé oma a, Bulu ansi megyi amú oduduo iwi. Olehi amú dimbi amusu inu.
- Ntobi anfı ılɛba amúsu anfı féé igyi atosuanhɛ ha anı, mɛnı amú lalahɛ amu odu bwɛ méɛdınka anı ɔwɔlı, anımóosum ıkpı ε fɛ amú. Tsufɛ Bulu asun wanlınhɛ amu ılɛblı ɔbɛɛ, < Aha amu betsia ası gyi atɔ, nun nta, kusu kɔm. > Mlımáwa atsı múa ayin asun fɛ alıá amútɔ aku bɔbwɛ, ılɛha amútɔ mpum aduanyɔ-sa (23,000) benya lowu ɛkɛwulɛ. Mlımáha asɔ Kristo kı fɛ alı amuu amútɔ aku bɔbwɛ, awɔ bodundun amú mɔ amu. Mlımálɛ Bulu ıla fɛ alıá amútɔ aku bɔbwɛ, Bulu lɔpu ɔbɔpu sısı, ɔlɔbɔmɔ amú.
- 11 Ntobi anfı ıleba amúsu féé igyi atosuanhe ha anı. Bəwanlın mú tswı, puda anı aha anfı əyı ənəməbi latu anı anfı əla.
- 12 Μύ sv nι fvkι fɛɛ, fvlιι kinkiinkin Kristo hogyitɔ a, kı wanklaan, mɛnι fvméɛdɪda. 13 Bıá fv ɪsɔkı amv mɔtsvn ɔtsan ha aha trahɛ klɛ. Ͻnɔkwalɪpv Bulu gyi. Ͻméɛha ɪsɔkıá ɪdvn fv ɪba fvsv. Tamɛ nɪ fowie ɪsɔkɪtɔ a, Bulu obósuna fv ɔkpa ání fɔ́tsvn músv talı lu mú ɔnɔ, mɛnɪ fɛ́dalı mútɔ.
 - 14 Mú sv apio adwepv, mlımáwa ıwı ıkpısumtə ekekeeke.
- 15 Atıansıpu mlıgyi. Mú su mlı onuto mlıya asun anfıta amlıkı. 16 Nı ada Bulu ıpan, anun anı Wie Yesu apunuası εwε amuta nta a, imosuna ání anıa Kristo obugya labwε kulε? Nı abia bodobodo amu ε ye aba a, mú ε imosuna ání anıa mu ayulu labwε kule? 17 lnıá anı

tso o a, bodobodo ipin kule anıtegyi. Mú su anı féé anılabwe oyulu kule fe bodobodo ipin amu.

- 18 Mlıpukı Israelfə, megyi aha amuu butegyi afədic atə amu təbwe kule afədic amu bətə? 19 Mú su nkalı mı asun anfı desuna? Blı ndeblı mbɛɛ, ikpi nte atogyihe amuu bapuha amú igyi amu ibu labi? 20 Ekekeeke! Təá ndeblı gyi, nı akpıpu beha ikpi igyi a, əŋɛ lalahe bəpuha, megyi Bulu. Mú su mmedekleá mlıa əŋɛ lalahɛ mlɔ́bwɛ kule. 21 Mlımɛ́etalı pu anı Wie εwɛ tin ənə, layəpu əŋɛ lalahɛ εwɛ ε tin ənə. Mlıa Kristo mlımɛ́etalı wa ibı gyi atə, mlıa əŋɛ lalahɛ ε amlıwa ibı gyi atə. 22 Nı abwɛ mú alı a, anımɔ́əwa Bulu əblə fɛ Israelfə? Ntɛ
- 23 Aha butɛblı bɛɛ, < < Anıbu ɔkpa bwɛ togyitɔ. > > lbu mútɔ alı, tamɛ megyi mú féé bu labi. Fudɛblı fɛɛ, < < Anıbu ɔkpa bwɛ togyitɔ. > > Tamɛ megyi mú féé tɔbua anı. 24 Mlımákı mlı nkulɛ klɛ, mboun mlıkı mlı aba ε klɛ.

anıkıá anıbu əwunlın dun Bulu?

- 25 Τοά mlιbwε gyi, mlιwι ibiasυ iye kugyikυ. Mlιmáfitε mύ ιwi asvansu, mli klun ε imáha mli pon. 26 Tsufε bowanlın wa Bulu asun amuto bεε, < < Bulu bu oyı mύa múto ato féé. > >
- 27 Νι ɔmátɔyin ɔtι fu atɔ ogyikpa, iletsia fu a, fayɔ. Tamɛ nι fɔyɔ a, máfttɛ mú ιwι asuansu, fu klun ε ιmáha fu ιpɔn. 28 Tamɛ nι ɔku ɔbla fu ɔbɛɛ, < < Ͻkpιtɔ-atɔ igyi > > a, alıá ιmέεhan ɔha amu su mágyi atɔ amu. 29 Megyi alıá ιbéhan fu su, mboun ɔha amu su. Muu ntogyi su tɔá ɔku desusu ibétin mı ιwɪgyi ɔkpa?
- 30 Nı nteda Bulu ıpan atogyihesv asa ntegyi mú a, ntogyi sv ɔkv ɔbéle mı ıla atɔ amv sv?
- 31 Mứ sư nư fưdegyi o, fưdenun o, bwε mứ féé pưwa Bulu numnyam. 32 Mlιmáha mlư tsiatɔ itin Yudafɔ pứ Grikifɔ ntε Bulu ɔpasua amư Kristo wa ba ɔkpa. 33 Ntamakle mư nkulɛ yile. Togyitɔá

ntɔbwε a, ntɔbɔ mbɔdıá néha aha ansı bégyi amú, mɛnι Kristo ɔbɔ́hɔ amú nkpa.

11

Proofread 06-07-09

Mlιkası mι tsiatə, fε alıá mι ε nεkası Kristo klε.

Alıá Atsı Bóputsia Opasuato

- 2 Mı apio, ntekanfu mlı, tsufe mlı ansı dın mısu. Mlıdebwe dınka Kristo atosunahε amυυ nopuha mlι amυ su. 3 Tamε ndekleá mlınu mứ ası ání oyingyioyin bu Kristo ası, ətsıgyiətsı bu oyin ası, fe alıá Kristo ε bυ Bulu ası. 4 lnı sυ oyingyioyin ání obun atə nwun asa ədε mpaι bo ntε ode asun ání Bulu lapuwa mu ono blı mede Kristo bu. 5 Tame ətsigyiətsiá əmekli nwun asa əde mpai bə nte əde asun ání Bulu lapuwa mu ono blι ε mεdε mu klu bu. Igyi fe alakpa nwun. 6 Nι omóopu ato kli nwun a, mumu okpa mú. Tamε ni otsi okpa nwun, ibu mu pelı a, ɔpu atɔ klı músu. 7 Bulu lɔbwε oyin fe mu ιwı, puwa mu ιωι numnyam. Μύ su mehian ání obópu ato bun nwun asa obósum Bulu. Tame ətsi mứ a, Bulu ləbwe mu puwa oyin numnyam. 8 Tsufe oyin medalı tsu ətsitə, ətsi mboun ledalı tsu oyintə. 9 Megyi ətsi su Bulu ləpwe oyin, mboun oyin su ələpwe ətsi. 10 lni su ilehian ání ətsi obékli nwun, pusuna ání obu tumi asi, tsufe Bulu-abopu bude mu ki. Ποιά anιa Kristonyo anılabwε kυlε sυ a, otsı lehian oyin, oyin ε lehian ətsi. 12 Tsufe alı amuu ətsi gyankpapu ledalı tsu oyintə amu a, alı ken ətsı ε ləkwu oyin nı. Tame Bulu ləbwe togyitə.
- 13 Mlı onuto mlıyə asun anfıtə amlıkı. Ibu aleá ətsi méekli nwun asa əbəbə mpai ha Bulu? 14 Fe alıá Bulu lele əyitə a, ima aleá oyin obési mu imi ibəwa iswi fe ətsi kle. 15 Imi tintin igyi numnyam ha

otsı, tsufe Bulu lopu mú ha mu fe nwun-abunto. 16 Tame nı oku de mú ıwı nwen gyi a, asun ání mbu blı gyi, mmotsula dınka kukusu dun ını. Alı ken Bulu opasua atrahe féé bumotsula dınka músu nı.

Opunuasiyo

(Mateo 26:26-29; Marko 14:22-25; Luka 22:14-20)

- Mméekanfu mlı asun anfı neba bebla mlı anfı mútɔ. Tsufe yile kuku tamadalı tsu mlı ifiatɔ. Lalahɛ koun ıtɛtı ha mlı. 18 Gyankpapu a, babla mı bɛɛ mlıtamabwɛ kulɛ nı ɔpasua amu befia. Nahogyiá asun anfı ku bu mútɔ. 19 Lɛlɛ mú a, ilehian ání nwɛngyi bétsia mlıtɔ, mɛnɪ mlówun ɔnɔkwalıá ıbu mútɔ. 20 Tamɛ bɛblı bɛɛ, nı mlefia a, megyi ɔpunuasıyɔ su mlıtefia. 21 Tsufɛ mlıtamagyo aba. Aku butegyi amú atɔ, butamaha aba. Mú su aku butonun bu, aku ɛ butsie akun. 22 Mlı onuto mlımá woyiá mlıtegyi atɔ, nun nta mútɔ? Ntɛ mlıdekleá mlɔ́supa Bulu ɔpasua amu, amlıwa ahianfɔ amu pɛlɪtɔ? Amansu mblı tsu ını ıwı? Nkanfu mlı? Inɪtɔ mú a, ɛkɛkɛɛkɛ, mméɛkanfu mlı!
- 23 Tsufε toá nosuan tsu anı Wie wa kɛn ndɛ mlı bla a. Anı Wie Yesu lɛlɛ bodobodo ipin onye amvv bɛlɛ mv ha amv, 24 ɔlɛda Bulu ɪpan, biabia mútɔ, blı ɔbɛɛ, < Mı ɔyvlvá ndɛpvha mlı nı. Mlıtsia bwɛ ını pvkaın mɪsv. > 25 Alı kɛn atogyihɛ amv ɔma a, olotsu nta-εwɛ amv blı ɔbɛɛ, < Nta-εwɛ anfı gyi mı obugya ání Bulu dɛpvsi ntam pɔpwɛ amvv ɪbv mlıa mvnyɔ nsınɛ amvsv nı. Bregyibrɛá mlónun mứ a, mlınun mứ pvkaın mɪsv. > >
- 26 Tsufe bregyibreá mlide bodobodo anfi gyi, nun nta tsu ewe anfito a, mlide ani Wie lowu amo okan da kpefun breá obéyinki ba.

 27 Mú su oha ání obégyi ali bodobodo anfi, nun nta tsu ani Wie ewe anfito mábu okpasu a, alagyi ani Wie oyulu pú mu obugya amu iwi pon.

 28 lni su ilehian ání mlóyo mli nwunto wanklaan, asa mlégyi

bodobodo anfi, nun nta εwε anfitɔ. 29 Tsufɛ ni mlimobu ani Wie Kristo ɔyvlv, mlılegyi bodobodo amv, nun nta amv ε dınka ifinsv a, Bulu ɔbéha mlı ipɔn mứ sv. 30 Μứ sv mlıtɔ aha tsɔtsɔɔtsɔ bapɔn, akv budɛlɔ, akv mứ kvraa bawu ni. 31 Ni anitɔyɔ ani nwuntɔ wanklaan asa a, tɛki Bulu méɛha ani pɔn. 32 Tamɛ ni ani Wie ɔlɛ ani ıla, biti ani ısv a, ɔméɛha ania ɔyıtɔ aha féɛ ipɔn kvlɛ.

33 lnı sv mı apio, nı mleyefia əpvnv amv ası a, mlıtsia gyo aba.
34 Nı akvn de əkv a, ogyi atə tsu woyitə asa əba, menı mlı ifia amv ıméeti isvbiti ha mlı. Mı onuto néba bebla mlı təá mlıbwe tsu asvn trahe amv ıwı.

12

Proofread 06-07-09

Ͻŋε Wankιhε Atokiehε

- Sei a, apio, ndekleá nέlε Ͻηε Wankıhε atokiehε asun amu ası wanklaan suna mlı.
- 2 Mlıyin ání breá mlıgyi əmátəfə a, bosuna mlı asunakpan, ıleha mlıləyə mlıde ıkpıá butamatəι sum. 3 Μύ su ndekleá mlıbı mύá itsu Bulu wa. Əhagyiəha ání ədepu Əŋε Wankıhe təι méɛtalı lwıı anı Wie Yesu. Əha ání Əŋɛ Wankıhe dɛ mu kpa nkule əbétalı blı əbɛɛ,
- < < Yesu gyi mı Wie. > >
- 4 Bulu atokiehe ətsan-ətsan bu unu, tame Əŋɛ Wankıhe amu ken teye mú féé. 5 Bulusum agyuma igyi ətsan-ətsan, tame anı Wie amu ken anı féé anıdesum. 6 Okpa ətsan-ətsansu Bulu təyə agyuma tsun anısu, tame Bulu amu ken de mú féé bwe tsun anı féésu. 7 Bulu tele mu Əŋɛ amu əwan tsun əkpa əkusu anıtə okugyiəkutə, menı abə́pukpa aba.
 8 Oŋɛ Wankıhe teha əku təpu nyansa təi kpla aha, əteha əku ε tebi

asun. 9 Oteha oku tehte ho Bulu gyi, oteha oku ε tetsa aha tlo. 10 Oŋε Wankthe amu ken teha oku tumi otopubwe ofula, oteha oku ε teblu asun ání Bulu lopuwa mu ono. Oteha oku tetalt bi oŋεá itsu Bulu wa pú múá itsu oŋε lalahe wa. Oteha oku tebli obli bamba, oku ε tonu mú ası. 11 Oŋε Wankthe amu nkule tobwe ını féé, oteye atokiehe anfi ha ohagyioha altá odekle.

Opasua Amv Igyi Nyankpvsa-oyi Okvle

- 12 Nyankpusa-oyi ιωι atɔ ιtsɔ, tamɛ mú féé lɔbwɛ nyankpusa amu. Alı ken igyi Kristo ε nι. Μυ ɔpasua amu gyi mu nyankpusa-oyi amu nι. 13 Anıtɔ aku anıgyi Yudafɔ, aku Grikifɔ, aku nkpábi ntɛ adıhıɛ, tamɛ bɔpu Ͻηε Wankıhɛ amu bɔ anı féé asu wa Kristo ɔyulu kulɛ amutɔ, Bulu lɔpu Ͻηε amu ken nuna anı féé.
- Tame megyi toku kule lobwe nyankpusa-oyi amu, mboun twi ato otsan-otsan. 15 Ni yabi obli obee, < Mma nyankpusa-oyi amu twi, tsufe megyi ibi ngyi >> a, ilosuna ání megyi nyankpusa-oyi amu twi ato ogyi? 16 Ni isu ε obli obee, < Mma nyankpusa-oyi amu twi, tsufe megyi nsibi ngyi >> a, ilosuna ání megyi nyankpusa-oyi amu twi ato ogyi? 17 Ni nsibi nkule gyi nyankpusa-oyi amu féé a, nkali obóbwe obónu asun? Nte ni isu nkule gyi nyankpusa-oyi amu féé a, nkali obóho ato afu? 18 Tame Bulu lopu twi ato tsotsootso bwe nyankpusa-oyi amu, olopu kugyiku yi otineá odekle. 19 Ni twi ntobi amu igyi toku kule a, nkali nyankpusa-oyi amu ibóbwe? 20 lwi ntobi amu itso mú, tame mú féé lobwe nyankpusa-oyi amu ni.
- 21 Mứ sư nsibi métalı bla ιbι ɔbɛɛ, < <Fυma labi ha mι!>> εκεκεεκε. Nwun ε métalı bla yabi ɔbɛɛ, < <Fυma labi ha mι!>> 22 Nι akı a, ιwι atɔ amυυ anıdɛkı anıaa ιlɔpɔn amυ ιwι tehian nι. 23 Μứ amυυ anıdɛkıá obú ιma mứsυ amυ anıtobu dun nı. Ͻtınɛ

amυυ anıtamakleá aha buwun amυ ε anıtəpu atə tin nı. 24 Tamε anıtamapu atə tin anı ıwı ntobi amυυ ıbu akılε amυ. Bulu ləbwε anı ıwı atə amu alı, menı abóbu mú amυυ ıma numnyam amu, kı músu wanklaan. 25 Fówun ıkulebwε bétsia amútə, menı gyəpı okpita bına a, bına ε lakpita gyəpı. 26 Nı nyankpusa-oyi amu ıwı təku dε əsın wun a, nyankpusa-oyi amu féé towun mú. Nı bekanfu mútə ku ε a, ansı tegyi nyankpusa amu.

Yoo, ayɔ nkpa. Kristo ɔyvlv kvlɛ amv mlı féé mlıgyi. Mlıgyi mv ɔpasua amv nı. Mlıtɔ okugyiɔkv gyi mv nyankpvsa-oyi amv ıwı tɔkv.

Bulu lehthıɛ ını féé wa mv ɔpasua amvtɔ. Gyankpapv, sumbi ayɔpv. Nyɔsı, Bulu ɔnɔsv atɔɪpv, sası, atɔ asunapv. Mú ɔma a, ofula abwɛpv. Amúá bvbv ılɔtsa tumi, bvalɛ agyipv, ahandɛ pú ɔblı bamba ablıpv.

Amú féé gyi sumbi ayɔpv? Ekɛkɛɛkɛ! Amú féé gyi Bulu ɔnɔsv atɔɪpv, ntɛ atɔ asunapv, ntɛ ofula abwɛpv? lméɛba mútɔ alı!

Amú féé bv ılɔtsa atokiehɛ? Amú féé tɛblı ɔblı bamba, ntɛ amú féé tɛtalı nu ɔblı bamba amv ası?

Mlıbɔ mbɔdı amlıdunka atokiehɛ amvtɔ múá idehian dvn.

Nelasuna mlı əkpa ání ıdvn ını tsıa mótə.

13

Proofread 06-07-09

3wbC

1 Nι ntetalι blι anyankpusa pú Bulu-abəpu əblı féé, tame ntamadwe mı aba a, ngyi fe əkan nte gbemgbleın ání bude mú da, ıdelın kuklukuu. 2 Nι mbu Bulu ənə asunblı, Bulu asun ŋainhebı pú hogyi kpənkpəntiá ntetalı pupuli abu, tame mma mı ba ıwı ədwe a, mumu mma labi kuku. 3 Nι nəpu mı atə féé kie ahianfə, nəpu mı ıwı ha

mbεε buwa mι ogya, tamε mma mι ba ιωι odwε a, mma labi ha ohaa.

- 4 Aha ɔdwεpu tenya ıklun, ɔbu awıtɔlɛ. Əma olu, ɔtamaka ɔnɔtɔ, ɔtamatsu ıwı. 5 Otobu atɔ, ɔma ɔnsıpɛ. ⊃tamakɔsı nya ɔblɔ, ɔtamahɔ asun wa ıwıtɔ. 6 ⊃tamatsula asukpan, ɔnɔkwalı otobuo. 7 Otenya klun ha togyitɔ, ɔtɔhɔ asunsu gyi. Mu ansı tɛdınka asunsu, ototomi ε.
- 8 Odwε mứ ιtamata, tamε Bulu ɔnɔ asunblı bɔ́mɔ ɔnɔ. Oblı bamba blı bɛ́ka itin, asunbı ε ιbɛ́ba bɔtsun. 9 Tsufɛ anımɔkunya bı togyitɔ ta, anımɔkunya blı Bulu ɔnɔ asun ε yi. 10 Tamɛ ɔŋɛtɔ atokiehɛ anfı fɛ́ɛ́ umɔfun. Nı mứa ılɔfun yi ıba a, ını fɛ́ɛ́ bɔ́fwɪ.
- Il Igyi fe un. Breá ngyi kebi a, nɔtɔı fe kebi. Mı atɔ bwehe pứ mı asun susuhe féé lɔbwe fe kebi. Tame sei anfı nadan a, nasi nyebitɔ bwehe amu féé bwe. Il Sei a, anıde atɔ kı fulaa fe ogyasitɔ anıde mứ kı. Bre ıku béba a, abówun mứ wanklaan. Sei a, anı atɔbı mɔfun. Əma a, abéba bebı mứ fe alıá Bulu yin anı.
- 13 Onokwalı a, atoku asa anfı obétsia nı. Hogyi, okpakı pύ odwe, tame odwe dun mύ féé.

14

Proofread 06-07-09

Ͻηε Wankthe Atokiehe Bamba

Mlıdunka odwe okpa, amlıdunka oŋeto atokiehe ɛ. Múá ıdun a, Bulu ono asunblı. 2 Tsufe nı oku de oblı bamba blı a, megyi anyankpusa odebla, Bulu odebla. Ohaa tamanu mú ası, tsufe mu oŋe de asun ŋainhe blı. 3 Tame oha ání ode Bulu ono asun blı mú a, aha odebla, odepubua amú abudan hogyito. Odepuwa amú owunlın, odepulwii amú ıklun ɛ. 4 Oha ání ode oblı bamba blı nkule tenya owunlın Bulusumto. Tame oha ání ode Bulu ono asun blı mú towa

opasua amu owunlın.

Teki ndekleá mli féé mlébli obli bamba, tame ni mlide Bulu ono asun bli a, ibu mi ale dun. Tsufe Bulu onosu otoipu dun obli bamba oblipu. Nketi ni obli bamba oblipu amu tetali le mú asi, meni opasua amu bénya toku tsu múto. Mi apio, ni naba mli wa sei bebli obli bamba ku, mmele mú asi a, labi momu ibówa ha mli? Tame ni nebli asun, néha mlebi asun, nte nebli asun lesunahe ku, nte nebli Bulu ono asun ku, nte suna mli ato a, ibówa labi ha mli dun.

7 Mlıpukı ıtɔá fɛda mú itotsula, fɛ ıkwɛ, ɔtɛntɛ ntɛ ɔkpɛ aná. Nı fumɛda mú itsula wanklaan a, butamanu mú ası. 8 Nı klunsi ɔdapu mɛbı da mú a, ɔhaa tamanu mú ası, dıda atɔ yɔ ısa. 9 Alı kɛn nı mlıdɛ ɔblıá ɔhaa mɛdɛ mútɔ nu blı a, mlıdɛtɔı wa afutɔ nı. 10 Oblı tsɔtsɔɔtsɔ bu ɔyıtɔ. Kugyiku ılɔfun, ıbu mú ablıpu anulɛ. 11 Tamɛ nı ɔku dɛ ɔblı ku blı, mı ɛ mmɛdɛ mútɔ nu a, ntamanu mu ası, mu ɛ ɔtamanu mı ası. 12 Mú su ınıá mlıhıɛ mlıdɛ Oŋɛ Wankıhɛ atokiehɛ amu dunka a, mlıkulı múá ıbɔ́wa ɔpasua amu ɔwunlın.

13 lnı sv ɔha ání ɔtɛblı ɔblı bamba ɔkvlı Bulu mứ asınu, mɛnı ɔbétalı lɛ mứ ası suna mứ anupv. 14 Tsufɛ nı ndɛpv ɔblı bamba bɔ mpaı a, mı ɔŋɛ dɛ mứ bɔ, tamɛ mmɛdɛ asvn ání ndɛblı ası nu. 15 Nkalı mɛɛ nɔ́bwɛ? Nɔ́bɔ mpaı ɔŋɛtɔ brɛ kvtɔ, pv mı agywıın ɛ bɔ mứ brɛ bambatɔ. Alı kɛn nɔ́wa ılv ɔŋɛtɔ, pv mı agywıın wa mứ brɛ kvtɔ ɛ nı. 16 Tsufɛ nı fvdɛ Bulu kanfv ɔŋetɔ pɛ a, nkalı ıbɔ́bwɛ ɔha ání ɔmɛdɛ mứ ası nu ɔbétsa fv? Nkalı bétsa fv Bulu ıpan da nı bvmɛdɛ asvn ání fvdɛblı ası nu? 17 Fialı fvdɛ Bulu ıpan da wanklaan, tamɛ ıtamawa fv ba ɔwvnlın.

18 Neda Bulu ıpan ání nteblı əblı bamba dvn mlıtə okugyiəkv.
19 Tame nı afia a, ntekleá néblı asvn anu peá əhagyiəha obónu mý ası, ıbəbva amý e dvn ání néblı asvn mpım-du (10,000) əblı

bambatzá zhaa monu mý ası.

- 20 Mι apio, mlumábwε agywun fε nyebi. Mlubwε ιwu fε kebi-bɔbwε lakpanbwεtɔ, tamɛ mlugywun fɛ ɔhandɛ. 21 Bɔwanlın wa Bulu asun amutɔ bɛɛ,
 - < < Nótot tsvn afoosv, bébla mi aha obli bamba.

Mύ o a, mι aha bυmóonu mι ɔmɛ. > > Anι Wie lɛblι.

- 22 lnι sv oblι bamba blι igyi osuna ha omátofo, megyi ahogyipv. Bulu ono asvn blι ε igyi osuna ha ahogyipv, megyi omátofo.
- Nı opasua amu ifia, ohagyioha de oblı bamba blı, oha bamba pú omátoyin beba mlıto a, buméeblı bee, mlı nwun layinta? 24 Tame nı mlı féé mlıde Bulu ono asun blı, omátofo nte aha ání butamanu múto beba mlıto a, amú onuto bóyo asun amuto, nu ıwıasıá babwe lakpan. 25 lbéha amú klunto asun bélın owan. Béda akpawunu, kanfu Bulu bee, < < Lele, Bulu bu mlıto. > >

Opasua Amoto Nhihie

Mi apio, ni mleba befia Bulu osumkpa, mlito oku towa ilu, oku tosuna ato, oku towun ato, oku tebli obli bamba, oku e tonu mú asi a, bubwe mú puwa opasua amu owunlin. 27 Ni aku bebli obli bamba a, bubwe aha abanyo. Ni butso kuraa a, abasa. Bubli mú ikule-kule, meni oku obéle mú asi. 28 Ni ohaa má ofiakpa inuá obéle mú asi mú a, bukpa ono bun, amúa amú Bulu abutoi nklobito. 29 Bulu onosu atoipu abanyo nte abasa butoi, atrahe abuyo amú asun blihe amuto. 30 Tame ni Bulu ole ato suna okuá otsie ofiakpa inu a, Bulu onosu otoipu amu osi toi, oha amu obli toá alawun. 31 Mli féé mlétali bli Bulu ono asun amu ikule-kule, meni mli féé mlósuan toku tsu múto puwa iwi owunlin. 32 Bulu onosu atoipu amu bunya tumi one amuu ide amú kpa amúsu, meni bótoi ha amú aba okpa. 33 Tsufe Bulu asun

lolwii, omegyi basabasa.

- 34 Ni ppasua amu ifia a, atsi bubwe diin. Buma okpa toi. Buba iwiasi fe aliá Mose Mbla lebli. 35 Ni budekleá bónu asuankuto a, bufite amú aklu woyito, tsufe ibu peliá otsi obótoi ofiakpa.
- 36 Mlılahogyi mlıaa, mlı wa Bulu asun amu ilotsua ası? Ntɛ mlı nkulɛ latsɔ mú nu? 37 Nı ɔku dɛkıá Bulu ɔnɔsu ɔtɔɪpu mugyi, ntɛ ɔbu Ͻŋεtɔ atokiehɛ ku a, ıwankı muá anı Wie onuto mbla igyi ndɛwanlın sısı mlı. 38 Nı ɔmɔhɔ asun anfı a, mlı ε mlımáhɔ mu asun.
- 39 Mı apio, ını su mlıprıá mléblı Bulu ənə asun, tame mlımábla əhaa mlıaa, əmáblı əblı bamba. 40 Mlıbwe togyitə dınka mú əkpasu wanklaan, ıfun.

15

Proofread 06-07-09

Kristo Kvsv tsu Afulita

- 1 Mι apio, sei a, nkaın mlı asun wanklaan amuu nɛda mú ɔkan suna mlı, mlıləhə músu gyi, mlı hogyi ılıı músu amu. 2 Asun anfı əbéha mlı nkpa ání ıtamata, nı lɛlɛ mlıləhə músu gyi nı. Tamɛ nı mlekina músu hogyi mú a, mlı hogyi labwɛ kpaalı!
- Tsufe asun ání thte dehian bopuha mt nopuba mlt igyi. Múgyi, Kristo lobowu ant lakpan su, fe altá Bulu asun wanltnhe amu leblt.

 Bopula mu, Bulu lokusua mu tsu afulito eke sast fe altá Bulu asun wanltnhe amu tleblt.

 Dlele twt owan suna Petro. Mú oma a, olele twt owan suna sumbi ayopu duanyo amu féé.

 Int oma a, olele twt owan suna mu abuopu tsotsootsoá budun aha lafanu (500) otsawule. Amúto aku bawu, tame oduduo butra butsie nkpa.

 Dlele twt owan suna Yakobo ε. Oma a, olele twt owan suna sumbi ayopu amu féé.

8 Itrahe-trahe a, əlele ıwı əwan suna mı onuto anfı nesin əma ba anfı. 9 Tsufe mıgyi sumbi ayəpu amutə əkusu nı. Tekı mməfun ání bétı mı sumbi əyəpu kuraa, tsufe nedinka Bulu əpasua amusu.
10 Tame Bulu awıtəle su nde namli alı. Mu awıtəle amu iməbwe kpaalı. Tsufe nayə agyuma dun amútə okugyiəku. Tame megyi mı əwunlın nəpuyə mú. Mu awıtəle amu de mı kpa. 11 lnı su nı mıletra da asun amu əkan o, amú o, múá idehian gyi mlıləhə anı asun amusu gyi.

Anı Kusu Tsu Afulitə

- 12 Nι anıteda Bulu asun amu əkan anıaa, Bulu ləkusua Kristo tsu afulitə a, ntogyi su mlıtə aku mú bɛɛ, awupu bumɔɔkusu tsu afulitə?

 13 Nı awupu bumɔɔkusu mú a, idesuna ání Bulu məkusua Kristo ε.

 14 Nı Kristo məkusu tsu afulitə a, tɛkı anı asun wanklaan amu əkanda igyi kpaalı. Mlı músu hogyi ε igyi kpaalı. 15 Nı Bulu tamakusua awupu mú a, mumu afunu anıdɛwa tın Bulu ənə, blı anıaa alakusua Kristo tsu afulitə. Nı ətamakusua awupu a, mumu asun anfı uma mútə. 16 Nı əmɔɔkusua amú mú a, mumu əməkusua Kristo ε nı.

 17 Nı əməkusua Kristo a, mumu kpaalı mlılahə mu gyi. Idesuna ání mlılasin lakpantə. 18 Mumu ıtra desuna ání Kristo ahogyipuá bawu ε bafwı. 19 Nı əyı anfıtə nkpa nkulɛsu anı ansıdın Kristosu mú a, mumu anı ıla bu nwɛ dun əhagyiəha.
- Tame ənəkwalıá ıda gyi, Bulu lakusua Kristo tsu afulitə. Kristo labwe aha ání Bulu əbókusuatə ogyankpapu. 21 Alı amuu lowu leba tsun nyankpusasu amu a, alı ken kusu tsu afulitə ε ıleba tsun nyankpusasu nı. 22 Tsufe alı amuu aha butowu amúa Adam ıkulebwe su amu a, alı ken amúa Kristo ıkulebwe su amú féé bénya nkpa nı. 23 Tame anıtə okugyiəku bu mu bre. Kristo Bulu legyankpa kusua tsu

afulitə. Nι Kristo oyinki ba a, mu ε əbəkusua mu aha féé. 24 Mú əma a, Kristo obégyi əŋɛtə tumi lalahɛ, iwiegyi pú tumiá ιdɛ əyısu gyi féésu asa əyı əbəmə ənə. Mú əma a, obéyinkia iwiegyi amu wa anı Sı Bulu ıbıtə. 25 Tsufɛ ilehian ání Kristo obégyi iwie kpɛfun brɛá alagyi mu alupu féésu, pu mu ayabi tsa amúsu. 26 Olupu trahɛá əbéhı gyi lowu. 27 Tsufɛ Bulu asun wanlınhɛ amu ılɛblı əbɛɛ, < Bulu ləpu togyitə wa mu ası. > > lnı imosuna ání Bulu bu Kristo ası. 28 Nı Kristo ogyi togyitəsu ta a, əbəpu ıwı wa Bulu ası. Mulɛha mu tumi dınka togyitəsu, fówun Bulu ɛ obégyi togyitəá ıbu ətınɛgyiətınɛsu.

29 Ni Bulu mɔ́okusua awupu a, ntogyi su aha budɛ asu bo ha aha ání bawu? Ntogyi su béha bɔ́bɔ amú asu ha amú? 30 Ntɛ ntogyi su ani mú abɔ́pu ani nkpa plei bregyibrɛ? 31 Mi apio, nɛkasɛ, ntefia alowusu ekekegyiɛkɛ! Igyi toá ntɔputsu iwiá mlia ani Wie Kristo Yesu mlilabwɛ ikulɛ. 32 Mú su kpaali nɔkɔ Efesofɔá bugyi fɛ mbwikita-atɔ? Ni Bulu mɔ́okusua awupu mú a, < Mumu mliha agyi, awi, anun, tsufɛ ɔkɛ sɛsɛbrɛ anilawu. > > Fɛ aliá bɔwanlın wa Bulu asun amutɔ.

33 Mlımáha aha ání bυtɛblı asun anfı odu abumlɛ mlı! Tsufɛ ahandɛ bɛɛ, < < Mba lalahɛ gyi teyinta ɔha. > > 34 Mlılabwɛ agywıın wanklaan, amlısi lakpan bwɛ. Tsufɛ mlıtɔ aku butepi bumeyin Bulu. Ndɛ asun anfı wanlın sısı mlı pusupa mlı.

Dyvlvá Abópvkvsv Tsu Afulito

35 Oku obéfute obee, < Nkalı Bulu obókusua awupu? Oyulu momu bópukusu? > > 36 Oha mimlahe! Biá ni fodu ato-abi a, itoplo asa itokwe. 37 Megyi itobi amuu fopuwa osuluto amu gyi oban amuu itedan amu. 38 Bulu teha mú oyulu popweá mu onuto odekle. Oteha ato-abi kugyiku mú oyulu otsan.

- Alı amuu atə-abi ətsan-ətsan bu ınu amu a, alı togyitə əyulu igyi ətsan nı. Anyankpusa, mbwı, mbubwi pú ntsutso aye féétə okugyiəku əyulu ətsan.
- **40** Osusu-atə bu ınu, əsulusu-atə ε bu ınu. Mú féé ıbu əyulu ətsanətsan. Osusu kle numnyam ətsan, əsulusu kle ε numnyam ətsan.
- Owi numnyam igyi ɔtsan ha ɔtsra. ɔtsra klɛ ε igyi ɔtsan ha ntsrakpabi. ɔtsrakpabi kugyiku na ɔtsan, mú numnyam ε ιna ɔtsan ha mú ba.
- Alı ıbɔʻbwɛ breá Bulu ɔbɔʻkvsva awupv nı. Anı ɔsvlvsv-ɔyvlv anfı itowu, plɔ anfı ıbɔʻtsvn ɔtsan ha múá Bulu ɔbɔʻkvsva tsu afulitə, tsufɛ mứ mứ imóowu ɛkɛkɛɛkɛ. 43 Anı ɔyvlv anfı təpən breá bopula mứ, tamɛ nı Bulu ɔkvsva mứ a, itenya ɔwvnlın, wa numnyam. 44 Osvlvsv-ɔyvlv igyi sei, tamɛ nı Bulu ɔkvsva mứ a, ıbɔʻbwɛ ɔŋɛtɔ ɔyvlv. Tsufɛ alı amvv ɔsvlvsv-ɔyvlv bv unv amv a, alı ɔŋɛtɔ klɛ ɛ bv unv nı.
- Bulu asun wanlınhε amu lebla anı ɔbεε, < Adam gyankpapu amu lɔbwε ɔkıankpapu. > > Tamɛ Adam trahɛ, ogyi Kristo amu mú gyi Ͻŋεά ɔtɛha nkpa. 46 Ͻsulusu-ɔyulu anıtegyankpa nya asa anıtebenya ɔŋɛtɔ klɛ. 47 Ͻsulutɔ-ısı Bulu lɔpupwɛ nyankpusa gyankpapu, ogyi Adam amu. Kristo, amuu obuo amu mú otsu ɔsusu.
- Nyankpusa okugyiɔku bu ɔsulusu-ɔyulu fɛ Adam, tamɛ anı ɔsusu-ɔyulu mú ιbɔ́bwɛ fɛ Kristo klɛ. 49 Alı amuu anıgyi fɛ ɔsulusu Adam amu a, alı ken abɔ́bwɛ fɛ Kristo amuu otsu ɔsusu amu ε εκεκυ nı.
- 50 Apio, toá ndeblι gyi, anι ογυίυ anfι igyi ογυίυ múa obugya anfι iméenya ogyikpa Bulu iwiegyi amuto. Τοά iteyinta ιmέεταlι nya ogyikpa toá ιtamayintato.
- Tame mlıyaa asv amlınu asvn ŋainhe kvá Bulu lale suna mı. Obεε, megyi anı féé obówu, tame anı féé oyulu ıbétse. 52 Nı okpe trahe ıfulı pε a, anı féé abétse otsawule pε. Bulu obókusua awupu

amυ. Amύ ɔyulu uméɛtra yinta, ɔbétsɛ anı nkpa atsiapu ε féé. 53 Tsufɛ ilehian ání Bulu ɔbétsɛ anı ɔyulu anfı itowu plɔ anfı, ha anı ɔyuluá ıtamawu, ıtamaplɔ. 54 Nı ıba mútɔá Bulu latsɛ tɔá itowu, bwɛ mú tɔá ıtamawu, tɔá ɪtɔplɔ ε labwɛ tɔá ɪtamaplɔ a, ɪnu Bulu asun wanlınhɛ anfı ıbéba mútɔ nı. ɔbɛɛ, < Batu lowu ası plıplıplıplı. lsugyi onuto laba. > >

Bulu asun wanlınhε ku ε lεblı ɔbεε, < < Oo lowu, nkunu fu okpε bu?

Nkunu fu isugyi bu?>>

- <mark>56</mark> Lakpan igyi ɔkpεá ιtɔmɔ, Mose mbla amυ ε ιtεha lakpan tumi.
- <mark>57</mark> Nkalı kuraa abókuku da Bulu ıpan? Mulaha anılatsun anı Wie Yesu Kristosu gyi asu.
- 58 Mú su apio adwερυ, mlılıı kinkiinkin, mlımákpınkı. Mlısi mlı ιwι fέέ ha Bulu agyuma bregyibrε, tsufε mlıyin ání mlı gyumagyihε mɔ́ɔbwɛ kpaalı.

16

Proofread 06-07-09

ltswitswi Ha Yerusalem Ahianfo

Itswitswi ha Bulu aha ání bubu Yerusalem asun amu ε a, mlibwe mú fε ali amuu nebla ppasua amuu ibubu Galatia pmáto mbee, bubwe mú amu. Dhagyipha pki mu koba aliá otenya pno, ple ku yai Kwasiedagyikwasieda. Mlimágyo mliaa, mba asa amlitswitswi mú. Ni neba a, nówanlin nwulu ha aha ání mli onuto mléle mliaa, bupu ato amu ya Yerusalemfo, pule amú suna amú. Ni ibu aleá nóyo a, mumu bóbuo mi yo.

Paulo Okpatu Nhihie

- Ni nokusu tsu Makedonia a, néba mli wa, tsufe ndekleá nótsun inu asa neba. 6 Fiali nétsia mli wa kpalobi. Fiali kuraa nétsia inu nyankpu múa atsali bre amu féé, fówun mlilasi mi okpa nayo otinegyiotineá nóyo. 7 Sei mú a, mmedekleá néba beka tsun mli wa keke. Ni Bulu lotsula a, nétsia mli wa kpalobi.
- 8 Tamε nétsia Efeso nfι kpɛfvn Pentekoste εkε amv. 9 Tsufε ɔkpa kpɔnkpɔntı lafinki ha mιά nɔ́yɔ agyvma ání ιbɔ́wa labi. lbv mútɔá mι alupv tsɔtsɔɔtsɔ bvbv nfι mú.
- 10 Ni Timoteo owie mli wa a, mlimáha ifu ikita mv. Tsufe ani Wie agyuma amu ken odeyo fe mi. 11 Mlimáha ohaa oki mv ansito kotikoti. Mlisi mv okpa wanklaan oyinki botu mi, tsufe ntsie ngyo mva ani apio atrahe amu.
- 12 Anι pio Apolo asun amυ a, nalιι musu mbεε, obuo apio amυ ba mlι wa, tamε omedekleá ɔbέba sei. Nι onya ɔkpa a, ɔbéba.

Asun Trahe

- 13 Mlıda ıwısu, amlılıı kinkiinkin mlı hogyitə. Mlıwa klun, amlıwa ıwı əwunlın. 14 Mlıpu ədwe bwe mlı togyitə.
- 15 Mι apio, mlıyin ání Stefana mua mu woyitə aha gyi agyankpapuá bedamli kluntə Akaia nsaıntə. Basi ιwι ha, budε Bulu aha amu sum. 16 Nokokoli mlı, mlıba ιwιası ha amúa aha ání bέba bɛtsıa amútə, bɔ́pu nsi yə agyuma amu.
- 17 Ansı lagyi mı ání Stefana mua Fortunato pú Akaiko baba mı wa. Tsufe bude mlı obwekpa bwe. 18 Bawa mı ateto-onlın wanklaan, fe alı amuu bowa mlı amu. Mlıbu aha anfı odu.
- 19 Opasua amυυ ιδυ Asia amυ féé bυdε mlı tsia ha. Akwila mua Priska pú opasua amυυ ιδυ amύ woyitə amυ ε beha mlı tsia wanklaan anı Wie ıdatə. 20 Apio aba amυ féé beha mlı itsia gyagyagya.

Mlılata aba puta Kristotə.

- 21 Mı Paulo onuto lapu mı ıbı wanlın ını, ndepuha mlı tsia.
- <mark>22</mark> Nւ ၁kv tamadwε anւ Wie Yesu a, ւlwււ dւn mvsv!

Marana-ta! (Mứ ası gyi, < < Anı Wie, ba! > >)

- 23 Anı Wie Yesu Kristo ogyi mlı bvale.
- 24 Anıa anı Wie Kristo Yesu ıkulebwe su ntehıe dwe mlı féé. Amen!

2CO - - NKO Paul's 2nd Letter to the Corinthians in the Nkonya Language of Ghana

2 Korintofo

Owulu Nyosiá Paulo Lowanlin Sisi Korintofo

2 Korintof2

2 Ko.

Owulu Nyosiá Paulo Lowanlin Sisi

Korintofa

1

Proofread 06-07-09

1 Mι Pauloá una Bulu apeto nabwe Kristo Yesu sumbi ογορυ ρύ anι pio Timoteo de oγου anfι wanlın.

Anıde mú wanlın sısı Bulu əpasua ání ıbu Korinto wulutə pú Bulu aha ání bubu Akaia əsulusu féé.

2 Anı Sı Bulu mva anı Wie Yesu Kristo bugyi mlı bualε, abuha mlı iwilwii.

Paulo Bulu lpanda

Mliha akanfu Bulu. Mugyi ani Wie Yesu Kristo mu Si pú mu Bulu. Mugyi ani Siá otowun ani nwe, pú ani Buluá otolwii ani klun okpagyiokpasu! Otolwii ani klun ani asun wunhe kugyikuto, meni ani ε abétali pu klun lwiihe amuu anilanya tsu mu wa amu lwii ani aba klun amú asun wunheto. Ali amuu Kristo lehie wun ipian kponkponkponti, ani ε anide mú ku wun amu a, ali ken Bulu na Kristosu ohie ode ani klun lwii ni. Mú su ni anide ipian wun a, mli

iwilwii pύ mlı nkpahə su anıdɛ mύ wun. Tsufɛ Bulu dɛ anı klun lwii, mɛnı anı ε abólwii mlı klun, fówun mlɛtalı nya klun, tomi wun anı ipian amu odu kɛn. Tfu mɛdɛ anı mlı su, tsufɛ anıyin ánı anıa mlınyə dɛ ipian amu wun. Mú su Bulu obólwii mlı klun fɛ anı.

Apio, ibu aleá mlébi ání iwiosin amuu anilowun Asia omáto amu ono lehie wa onlin. Ilekle idun ani. Ifu lekita ani, anikiá abówu kokooko. Onokwali asun, ilobwe ani fe baha ani lowu ipon. Tame aliá animóopu ansi dinka ani iwisu, mboun Buluá otokusua awupusu su ileba ali. O Lele mú a, olele ani tsu lowuto. Anilahogyiá obétsia le ani bregyibre. Obéle ani, tsufe mlide mpai bo ani nwunsu. Ini su aha tsotsootso béda Bulu ipan ani nwunsu. Tsufe alawa awitole ha ani, mpai amuu aha tsotsootso budebo ha ani amu su.

Paulo Nhihie Tse

- Abétalι pυ ιbι si kantɔ anıaa, anı klun mɔkuha anı pɔn anı nkpatɔ, titriu anıa mlınyɔ natıtɔ. Megyi anı ɔsulu anfısu nyansa anılɔpu anıdɛ anı agyuma yɔ, mboun Bulu awıtɔlɛ su anılatalı lɛ ιwιtɔ anıdɛ togyitɔ bwɛ ɔnɔkwalısu. 13-14 Tsufɛ megyi asun ání mlımɛ́ɛtalı kla, nu mú ası anıtɔwanlın sısı mlı. lbu mútɔá mlımɛdɛ mú ası nu yi, tamɛ nahogyiá mlóbonu mú ası wanklaan ɛkɛku. Fówun mlı ɛ mlɛ́talı pu anı tsu ıwı, fɛ alıá anı ɛ abópu mlı tsu ıwı anı Wie ɔbakɛ amu.
- 15 Mι ansı dın asun anfısu. Mú su nəbwε agywıın ání néba mlı wa, mɛnı mlénya oyula anyə. 16 Múgyi, nɔʻtsun mlı wa yə Makedonia. Nı neyinki ε nélatsun mlı wa; fówun mlétalı si mı əkpa, néyinki ba Yudea əmátə. 17 Mléfıtε mlıaa, ntogyi su nalatsɛ mı agywıın. Ntɛ nabwɛ fɛ ɔyıtə aha amuu butɛblı bɛɛ, < < Ee > > latsɛ amú ənə bɛɛ < < O-o > > amutə əku? 18 Alı amuu Bulu bu ənəkwalı, ətamawa

afunu amυ a, alı mı < <Ee> > igyi mı < <Ee> > nı. 19 Tsufɛ Bulu mυ Bi Yesu Kristo amυ tamablı ɔbɛɛ < <Ee> > latsɛ mύ ɔbɛɛ < <O-o. > > Mυ mύ a, < <Ee> > koun ototsula. Mυ ιωι asυn ɔkan mıa Silas pύ Timoteo anılɛda suna mlı nı. 20 Tsufɛ mυtotsula < <Ee> > ha Bulu nhıhıɛ kugyiku ıtɛba mύtɔ. Mύ su akanfu Bulu ta a, anıtɛblı anıaa, < <Amen! > > nı. 21 Bulu tɛha anıa mlınyɔ anıtɛtalı lıı kinkiinkin anıa Kristonyɔ ıkulɛbwɛtɔ. Mugyi ɔha ání ɔlɛda anı ofuli. 22 Mu kɛn lɔpu Ͻŋɛ Wankıhɛ amu wa anı kluntɔ, puhıɛ anı nsu; isuna ání mubu anı. Ͻbɔ́bwɛ tɔá ɔlɛhıɛ ha anı.

- Bulu əbiti mi iso ni megyi ənəkwalı nde mli bla. Aliá mméeba bowun tsitsa koko bli tsu mli iwi so mmetra bətson ino.
- Anımedekleá ıbóbwe fe anıde mlı hıe alıá mlópu mlı hogyi yo agyuma. Mboun alıá ansı bégyi mlı su anıa mlınyo anıde agyuma yo. Anıyin ání mlı hogyi su mlılıı kinkiinkin dodo.

2

Proofread 06-07-09

Mú su nabwe agywun ání mméetra ba bowa mlı awıreho. 2 Tsufe nı neba bowa mlı awıreho a, ma obéha ansı bégyi mı dun mlı amuu nawa awıreho amu? 3 Mú su nowanlın owulu gyankpapu amu sısı mlı nı. Fówun nı neba a, mlı amuu mléha ansı bégyi mı amu mlıméela ha awıreho mboun ıkıta mı. Tsufe mı ansı dın mlı féésu ání nı ansı de mı gyi a, mlı ε ansı bégyi mlı. 4 Megyi ansigyi nopuwanlın owulu amu. Asun ıhıe de mı han, ndesu asa nowanlın mú! Tame megyi alıá néha mlégyi awıreho su nowanlın mú. Mboun alıá mlébıá ntehıe dwe mlı su.

Lakpansikie

Dha amuu ələpu asun ba əpasua amutə amu məkupu əlala gyi mı. Nı bɛɛ bukı mú a, əpasua amu féé alapu asun gyi. (Mmedekleá nɔ́dun mú blı.) Lsubıtı amuu mlı əduduə mlılɛbıtı mu amu ıtsə mu. Ilafun ání mlésikie mu, yia mu klun ngya. Fowun asun mɔ́ədun mu, ıwı móowu mu. Mu su nokokoli mlı, mlılɛ suna mu ání mlıtra mlıbu mu ıwı ədwɛ. Ni nesikie ni mlıtegyi mı asun amu féésu. Mu su nəwanlın əwulu amu nı. Nı mlesikie əku a, mı ε nasikie mu. Nı nesikie mu ε a, mlı su nasikie mu Kristo ıdatə, nı ilehian nı. Menı Əbunsam oméenya anı ıwı əkpa, tsufɛ anıyin ıkpa ání ətətsun músu féé.

Paulo Klun Medi Mu Asi

Brεá neba Kristo asun wanklaan amu okan odakpa Troa wuluto a, nowun ání anι Wie lafinki okpa ha mι. 13 Tamε mι klun mεdι mι ası, tsufε mmɔtu mι pio Tito ιnυ. Μύ su nɛkla amύ ka tsun yo Makedonia nsaunto.

lsugyi Kristo ldato

Tame nde Bulu ıpan da ání Kristo ısugyi su alabwe anı ndoun, alakpa anı buo ıwı, anıde mu ısugyi amu nke gyi. Nı ayo otunegyiotune a, ototsun anısu bla aha amu Kristo asun wanklaan amu, fe alıá ofobi fanfan towa ofan yo tsutsuutsu. 15 Lele mú a, Kristo gyi ato tohe, anıgyi mú ofan ání ıdekusu ha Bulu, ha aha ání bude nkpa nya pú amúá budefwı féé. 16 Itobon aha ání budefwı, kpa amú ya lowuto, ıtowa aha ání ode amú nkpa ho ofan, kpa amú ya nkpato. Ma mee lofun ha gyuma anfı odu yo? Ohaa má ınu. 17 Anı mú anımegyi fe aha oduduoá bude Bulu asun amu fe pukle koba. Inıá Bulu lowa anı su a, anıteblı mú onokwalısu, fe Kristo asumbiá bulu Bulu ansıto.

Proofread 06-07-09

Bulu Ntam Popwe Asumpu

Asun anft antdeblt anft itra desuna ání antde iwi kanfu suna mli loo? Nte ilehian ání abópu ant adanste nwulu ba mli, nte abóho mú tsu mli wa fe altá aku butobwe? Ekekeeke! Mli onuto tsiato gyi adanste nwuluá bawanlın dinka ant klunsu, ohagyioha de mú wun kla, pubi ání antde agyuma wanklaan yo. Mligyi owuluá Kristo lowanlın, ilotsun antsu ba. Tame megyi oyipe olopuwanlın mú, Bulu Oktankpapu amu One olopuwanlın mú. Megyi abwi peteple anyosu e olowanlın mú dinka, mboun anyankpusa klunsu.

Anıbu əkpa blı alı, tsufe Kristo su anı ansı dın Bulusu. Anıyin ání anıməfun ání abétalı bwe tətə anı onuto ıwısu. Bulu su anıləfun ha togyitə bwe. Mulaha anılabwe mu ntam pəpwe amu asumpu. Megyi ıbı Bulu ləpuwanlın mú mú, mboun Əŋe Wankıhe amu. Tsufe mbla wanlınhe amu ıtəpu lowu ba, tame Əŋe Wankıhe kle amu mú ıtəpu nkpa ba.

Mbla dada amuu Bulu lowanlın dınka abwi anyosu amu ılopu lowu ba. Tamɛ mú numnyam lɛha Mose ansıtə lɛhıɛ wankı asa ələpuba Israelfə. Brɛá numnyam amu ənə ıdɛ asıba o a, bumɛtalı kı mu ansıtə. Iniá mbla wanlınhɛ amu lenya numnyam alı a, mumu ənɛ Wankıhɛ amu gyumagyihɛ numnyam ıbɛ́hıɛ dun mú! Mbla wanlınhɛ amuu ıtɛha anıtegyi ıpən amu kuraa ıbu numnyam. Mumu nkalı ənɛ Wankıhɛ gyumagyihɛ amuu ıhıɛ bu numnyam dun mú amu

y**3:3** Abwi peteple anyo amuu Bulu lowanlın mu Mbla Du dınka músu ha Mose amu.

tbóbwe? Tsufε tteha anttegyi asv Bulu ansitɔ! 10 Mvmv idesuna ání Bulu mbla dada amv ttra ma numnyam kvraa. Pɔpwɛ anfi numnyam lagyi músv. 11 Tsufε ni Mbla dada amvv imetsia wa ɔpá amv ibv numnyam ali a, mvmv pɔpwɛ anfi ibétsia brɛ féé anfi klɛ ibéhiɛ dvn mú!

Anı ansı dın ntam popwe anfısu. Mú su anıbu okpa toı faan.

Anımegyi fe Moseá oletsia pu tati bun nwun, menı Israelfo bumóowun mu ansıto wankı breá mú ono ıde asıba. 14 Tame mú o a, Bulu leha amú klunto lowa odwin bofun nde. Mú su nı bude Bulu mbla dada amu kla amú ofiakpa a, butamanu mú ası, tsufe tati amu letin amú agywıın. Toto méetalı bwii tati amu le amú agywıınsu, nketı amúa Kristo babwe kule. 15 Bótu nde kuraa nı bude Mose mbla amu kla a, tati amu ıtra bun amú agywıınsu. Mú su butamanu mú ası. 16 Tame nı oha onya damli klunto ba anı Wie wa pe, Kristo labwii tati amu le mu agywıınsu. 17 Anı Wie amuu asun anfı ıdetoı tsu mu ıwı amu gyi One Wankıhe amu nı. Otinegyiotineá One amu ibu a, ıwıgyi tetsia ınu. 18 Anı Wie de tati amu bwii le anı féé ansıto. Mú su anıde mu numnyam amu le suna nı. Mu One amu laha anıde mu lian, tsufe mu numnyam amu ıtra dewankı anıto tsıa.

4

Proofread 06-07-09

Oloto Siadie

Bulu lawun anı nwε pυ agyuma anfı wa anı ıbıtɔ. Mú su abatɔ tamawu anı. 2 Anılakina tɔá ıbυ pɛlı pú okluntɔ atɔ fɛ́ε. Anımɛdɛ aha mlɛ, anımɛdɛ Bulu asun amυ ε damli bun. Mboun anıdɛ ɔnɔkwalı amυ onuto blı pulɛ ıwı suna aha fɛ́ε, ıwankı amú alıá anıgyi Bulu

ansıtə. Nı təku ibun asun wanklaan amuu anıdablı amusu kuraa a, aha amuu budafwı amu nkula ibun ha. Dubunsam gyi əyı lalaha anfısu ogyipu. Mulapu atə tin aha anfı butamahə Bulu gyi anfı ansibi. Mú su bumada asun wanklaan amuu igyi wankı amu ası nu nı. Wankı amu gyi Kristo. Mulahıa lıan Bulu numnyam nı. Tsufa anımana anımada anı onuto ıwı asun əkan da. Yesu Kristo ıwı asun əkan anıdada anıaa, mugyi anı Wie. Təá anıtablı tsu anı ıwı gyi, Yesu su anılabwa mlı asumpu. Tsufa Bulu amuu əlablı əbaa, < Wankı ıdalı tsu okluntə! > > amu kan laha mu wankı amu ıdawankı anı kluntə. Ulaha anılabı ánı mu numnyam amu ıdawankı Yesu Kristo ansıtə.

Tame anigyi fe nlɔ pweheá siadie bu mútɔ. Siadie amu gyi wanki múa tumi anfi idewanki ani kluntɔ. Idesuna ání tumi kpɔnkpɔɔnkpɔnti anfi imotsu ani, Bulu wa itsu. Bude ani han ɔkpagyiɔkpasu, tame bumɔkutalı sa ani tin. lwi de ani kli, tame imɔkukpɔn ani. Budin anisu, tame Bulu mɔkusi ani ha. Butefin ani da, tame Bulu su animɔkuwu. 10 Anilatsula ide ani ɔyulu anfi ipian bregyibre. Anidewu fe Yesu, meni mu nkpa amu ibélin ɔwan anitɔ. Yesu sum su ani nkpa atsiapu anfi anitefia lowu bregyibre. Aliá ibɔ́bwɛ mu nkpa belin ɔwan ani ɔyulu anfi idewu anfitɔ su. 12 lni desuna ání lowu de ani lala, mli ε mlidɛ nkpa ání itamata nya.

Tame anıbu músu anıde Bulu asun amu əkan da. Tsufe anıləhə mu gyi fe alıá Israel ılu əwapu amu ləwanlın wa Bulu asun amutə əbee, < Nəhə Bulu gyi. Múlaha su nde mú əkan da nı. > >

Anıyin ání alı amuu Bulu ləkusua anı Wie Yesu tsu afulitə amu a, alı ken əbəkusua anı, əbekpa anıa mlınyə fee ba mu ıwı wa nı. 15 lnı fee bəwa labi ha mlı, menı nı Bulu hıe əde awıtəle wa, kpa aha əduduə ba Kristo wa a, behıe da mu ıpan, wa mu numnyam.

Hogyi Putsia

16 Mú su abatə tamawu anı. Ibu mútəá anı əyulu anfı idewu mú, tamɛ Bulu dɛ anı əkla əwunlın wa ekekegyiɛkɛ. 17 Tsufɛ ıwıəsın kpalobi anfı anıdewun sei anfı ıbéha abénya numnyam kpənkpəənkpəntıá ıtamata, ıdun ıwıəsın anfı. 18 Mú su anımɛdɛ ıwıəsın anfı anıdewun anfı bu. Múá nyankpusa ansibi tamawun əkpa anıdɛkı. Tsufɛ ıwıəsın anfı ıbéba bətsun. Ansigyi amuu ıbu əma, ibétsia brɛ féé amu əkpa anıdɛkı.

5

Proofread 06-07-09

Ant byblo anft igyi fe kantankpa ání anttsie móto. Ni bobwie mó a, Bulu béha ant obu bamba bobb. Mumu a, megyi nyankpusa leyi mú. Mu onuto leyi mú, imóobwie ekekeeke. Tsufe sei kuraa tde ant ipian bobbob. Anthie antgyo ekeá bbópu ant bobbob. Wa ant fe atadte. Mumu antmóbwe fe bieá tma byblo, antna yaya. Ide ant pian, antdektmi bre anft anttra antbu ant byblo dada anftto. Megyi bee antdekleá awu, adali byblo anftto. Mboun antdekleá Bulu bro anftsu. Bulu onuto lela ant yat ha mú, blopu die Wankthe amu wa antto. Múgyi ibwiá bledinka músu nt.

Mú sv anıtəwa klun bregyibre. Lbu mútəá bre anfı anıbu əsulusuəyulu anfıtə a, anıbu ıfə anı Wie wa. 7 lnı su hogyi anılapu anıtsie
nkpa, megyi təá ansibi dewun. 8 Ee! Anıhıe anıde klun wa, tsufe təá
anıhıe anıdedunka gyi abə́wa ıfə əsulusu-əyulu anfı wa, ayetsia anı
Wie wa. 9 Mú su nı anıbu əsulusu nfı o, ətine bamba o, təá ıdın anı
klunsu bre féé gyi, abə́bwe təá ibégyi anı Wie ansı. 10 Tsufe anı féé
abéyelii Kristo ansıtə, obégyi anıtə okugyiəku asun, ka mu ıkə anı

วรบใบรบ-วyบใบ anft bwehe วทว. Yile igyi o, lalahe igyi o.

Bulu Onyawiele

- kpla aha antaa, amύ ε bunya mu ifu. Bulu hie oyin ani. Nahogyiá mli ε mliyin ani mli klunto. 12 Megyi twi anitra anidetsu suna mli. Mboun anide mli okpa suna, meni mlótsu twi ani su. Fówun ni aha bude twi tsu toá oha topu ansibi wun su, imegyi toá ibu oha klunto su a, mlénya iku bla amύ. 13 Tsufe ni bee ani nwun layinta kuraa a, Bulu asun igyi. Tame ni bee ani ansito da mú a, ida ha mli. 14 Odwe amuu Kristo bu ha ani amu de ani kpa, tsufe anilanu twiasiá mu nkule lowu ha aha féé. Mú su mua aha féé bawu. 15 Olowu ha aha féé lele, meni aha ání bénya nkpa popwe amu buméetra tsia nkpa aliá budekle. Mboun bétsia nkpa ha Kristo amuu olowu, Bulu lokusua mu ha amú amu.
- 16 lnı su anıtra anımede əhaa kı fe alıá əyıtə aha butekı mu. lbu mútəá bre amu anıletsia kı Kristo fe alıá əyıtə aha butekı mu, tame anıtra anımede mu kı alı. 17 Mú su nı əha mua Kristo bəbwe ıkule a, alabwe əha pəpwe. Mu tsiatə dada amu féé ılatsun. Mu tsiatə labwe pəpwe! 18 Nkpa pəpwe anfı itsu Bulu wa. Mulətsun Kristosu bwe anı anfı anıgyi mu alupu anfı mu anyawie. Alapu agyuma anfı wa anı ıbıtə, əbee ale aha bamba ε anyawie ha mu. 19 Tsufe Bulu lətsun Kristosu əde əyıtə aha damli bwe mu anyawie. Ətra əmede amú lakpan ıwı akunta bu ha amú. lnı ələpuwa anı ıbıtə əbee, abla aha nı.
- 20 Kristo atsıamı anıgyi, Bulu detɔı tsun anısu ha mlı. Mú su anılıı Kristo ɔlııkpa anıdɛ mlı kokoli anıaa, < Mlıha Bulu ɔbwɛ mlı mu anyawie! > > 21 Tsufɛ Kristo mɔbwɛ lakpan kuku! Tamɛ Bulu lɔpu mu bɔ afɔdıɛ anı lakpan su, mɛnı ɔbɔ́tsun anıa munyɔ ıkulɛbwɛsu tsu

anı ání anı asvn da əkpa mv ansıtə.

6

Proofread 06-07-09

- Ania Bulunyo dε agyuma yo. Mú su anidε mli kokoli aniaa, mlimáha Bulu awitolε amuu mlilanya amu ibwε kpaali. 2 Tsufε Bulu lebli mu asun wanlinhε amuto obεε,
 - < < Brea mi bre ləfun ání nówun aha nwe a, nonu mli əme.

Mı nkpa əhəke amu ıləfun a, negyi mlı buale. >> Mlınu! Bre amu lafun a. Nde gyi mlı nkpa əhəke amu nı!

3 Anımedekleá abétin əhaa anı Wie wa ba əkpa, menı əhaa méenya asvansv bli tsu ani agyvma anfi iwi. 4 Mboun ani bwehe fééto a, anıtele suna ání Bulu asumbi anıgyi ənəkwalısu. Anıtotomi anı ιωιοsιn, anı ıkplan pú anı asun wunhε kugyiku εtə. 5 Βεριτι anı atə, wa anı obu, bekpa bun anısı da anı. Anıləyə agyuma ání ıdun anı. Nkεkv anıtamadıdı, nkεkv ε anıtetsia akvn. 6 Anılotsvn anı tsiatosv le suna ání ifin kuku má anı ıwı. Anıyin asun, anıtenya ıklun. Anıbu awitəle, Ͻηε Wankihe amu tsie anitə. Anitehie dwe aha ε tsu ani klunta. 7 Aniteda Bulu asun amu akan anakwalisu pú Bulu tumita. Yilebwe gyi ısa-akətəá anıdepukə aha, anıdeputin anı ıwı e. 8 Aku butobu anı, aku ε butosupa anı. Aku butekanfu anı, aku ε butokpol anı. Anı asun da əkpa, tame bude anı bu afunupu. 9 Fe anımegyi tətə aha ansıtə, tame aha anıgyi. Fowun anı féé anıdewu nı, tame kı, anıbu nkpa. Butesian anı mə, tame anıtedalı mútə. 10 Anıbu ιωιοsinto, tamε Kristo su anibu ansigyito. Ahianfo anigyi, tamε anılaha aha bamli ıwı anyapu. Anımá tətə, tame anıbu togyitə Kristo sυ.

11 Korintofo! Anıtehıε nya mlı ıwı ansigyi, le ıwıto bla mlı asun.
12 Anıtamakula ıwı mlısu, tame mlı mύ mlıde ıwı kula anısu. 13 Νdε mlı asun bla fe mı onuto abi. Mlı ε mlımápu asuansu ŋain anı.

Omátofo Pugyi Mba

14 Mlıa əmátəfə mlımágyi mba. Nkalı yile múa lalahɛ bétalı tsia tsukulɛ? Nkalı wankı mua oklun ε bóbwε kulɛ? 15 Kristo mua Obunsam² bétalı bwε agywıın kulɛ? Ekekeeke! Nkalı ohogyipu mua əha ání əma hogyi bóbwε kulɛ? 16 Nkalı bótswε əkpı Bulu ətswekpa? Tsufɛ anıgyi Bulu Əkıankpapu amu ətswekpa nı. Igyi fɛ alıá bəwanlın wa Bulu asun amutə bɛɛ,

```
< < Bulu ɔbεε, < Nétsia mι ahatɔ,
mιa amúnyɔ abénatι.
Nɔ́bwɛ amú Bulu,
amú ε bɔ́bwɛ mι aha.> >>
```

- <mark>17</mark> Bɔwanlın wa Bulu asυn amυtɔ ε bεε,
 - < < Anι Wie Bulu ɔbεε,
 - < Mlıdalı amύtə, amlımaın ιwι lε amύsυ. > >

Betra wanlın wa Bulu asun amuto bεε,

< < Mlımáwa ıbı lalahɛtɔ, mı anhɔ mlı. > >

<mark>18</mark> Βεtra wanlın wa Bulu asυn amυtɔ bεε,

< < Bulu ɔbεε, < Nɔ́bwε mlı Sı,
mlı ε mlɔ́bwε mı abi. >
Alı anı Wie Otumipυ dɛblı nı. > >

7

²**6:15** Paulo letι Obunsam obεε, < Belial. >

Proofread 06-07-09

Mι apio adwepu, Bulu lahıε ntobiá igyi alı yaı anı. Mú su mlıha afwı ıbı le togyitəá ιbόkpəι anı əyulu pú anı əkla féétə. Mlıha anya Bulu ifu, menı ıbéha anı ıwı betın, ifin kuku méetra tsia anı ıwı.

Paulo Ansigyi

2 Kokoli, mlımákula ıwı anısu! Anımokupu lalahɛ gyi ɔhaa. Anımokuyinta ɔhaa, anımokusisi ɔhaa ε. 3 Megyi ıpɔn ndɛ mlı ha su ndɛ asun anfı blı. Tsufɛ nablı bɔtsun mbɛɛ, anıtekle mlı asun. Lowutɔ o, nkpatɔ o, anıméɛtan mlısu ɛkɛkɛɛkɛ. 4 Ntɛtalı bla mlı mı kluntɔ asun, ndɛ ıwı ε tsu mlısu wanklaan. Anı ipian féɛ ɔma a, mlılawa mı atɛtɔ-ɔnlın. Ansigyi kpɔnkpɔntı ku labula mı kluntɔ.

Tsufe breá anılowie Makedonia a, anımenya əkpa da əkpunu. Atsun nfı asun, ayinki nfı ıtre. Mú su ifu letsia anı ayetə. Tame Buluá otolwii aha amuu ıwı lawu amú ıklun amu lekpa Tito ba anı, pulwii anı ıklun. Megyi mu ıba amu nkule leha ıklun lolwii anı, mboun asun ánı ələputsua ınu ba e. Əlebla anı əbee, mlıhıe mlıdekleá mlówun mı. Alıá asun amu ılahan mlı, mlılanu ıwıası ánı mlımebı bwe pu alıá mlılahıe tsula dınka mı klesu, su ansı letra gyi mı tsıa.

Tsufe ni mi owulu amuto asun lehan mli kuraa a, mi mú imehan mi. Ibu mútoá ilehan mi bre kuto, tsufe nowun ání ileha awireho lekita mli kpalobi. Ansi de mi gyi sei. Megyi aliá ilowa mli awireho su. Mboun aliá awirehosu amu ilaha mliladamli klunto su. Tsufe mli awirehosu anfi odu Bulu tekle ni. Mú su mi asun amu imeyinta toto tsu mli iwi. Tsufe awirehosuá igyi Bulu ape topu kluntodamli ba. Iteha anitenya nkpa. Mú odu bu osin, tame ima osin. Oyito awirehosu mú a, lowu itopuba. Miliki toá awirehosuá igyi Bulu ape lati ha mli! Ilaha mlilatsu iku le asun amuto, mlidesuna ání mli asun da

okpa su oblo ε dε mlι. llatsii mlι opuni, ılaha mlıhıε mlıdekleá mlówun mı. Mlılatsula dınka mı klɛsu. Mlıhıε mlıdedunka ání mlɛbıtı lalahε obwɛpu amu ısu. Lɛlɛ, mlılalɛ suna ání mlımegyi ıpon asun anfıto.

Nowanlın owulu sısı mlı, tame megyi aha anfı su. Megyi oha amuu olobwe ıla, nte oha amuu olopu ıla gyi mu amu su. Alıá néle suna mlı Bulu ansıto ání mlılatsula dınka mı klesu mboun su. 13 lnı lahıe wa anı ateto-onlin.

Múa idun kuraa a, ansi legyi ani, breá anilowun ání mli féé mlilaha ansi de Tito gyi, tsufe mlilaha iklun ladi mu asi. 14 Ni nekanfu mli mu ansito kuraa a, mlimeha peli mekita mi. Ali amuu asun amuu anilebla mli amu féé igyi onokwali amu a, ali kanfu amuu nekanfu mli mu ansito amu ε laba múto ni. 15 Ni Tito okain aliá mli féé mliteyaa asu ha mu, ho mu asun blihe, pú aliá mlitenya ifu kpinki mu ansito a, otetra nya mli iwi odwe tsia. 16 Ansi ihie de mi gyiá nétali pu ansi dinka mlisu okpagyiokpasu.

8

Proofread 06-07-09

Akristofo Atokie

Apio, anıdekleá mlıbı awıtəleá Bulu lawa ha əpasua amυυ bυbυ Makedonia əmátə amυ. 2 lnıá bυbυ ipian múa asun wunhε tsətsəətsətə kuraa a, bəpu amú ohian fututuutu lɛ amú awıtəlɛ kpənkpəənkpəntı suna ansigyisu tsun amú atokiehetə. 3 Nέblı mbɛɛ, bekie atə dun alıá betalı kuraa, tsu amú kluntə. 4 Betsia kulı anı əkpa bɛɛ, aha amú ε abunya əkpa wa awıtəlɛ ha Bulu aha ání bubu Yerusalem. Fowun amú ε amú ıbı bówie osum agyuma anfıtə.

- Bobwe dun alıá anılosusu. Gyankpapu a, besi amú ıwı ha anı Wie, belasi amú ıwı ha anı Bulu apeto. Mú su anılaha Tito amuu olegyankpa beha mlılowa nsi amu anıaa, otra yinki beha amlıwa nsi mo mlı awıtole agyuma amu ono wanklaan. Mlılafun okpagyiokpasu, tsufe mlıhıe mlıbu hogyi, mlıyin toı, mlıletın ansı. Toto tamakpon mlı, mlıtehıe dwe anı ε. Ndekleá mlıbo mbodı awıtole agyuma anfı eto dun ohagyioha.
- 8 Mmede mlı hιε mbee, mlıbwe mύ. Mboun ndepu mlı ɔdwe kapu akuá budeprıá amύ ε bɔ́bua. 9 Tsufe mlıyin alıá anı Wie Yesu Kristo lɔdwe aha, wa awıtɔle. lwı onyapu ogyi tekı, tame anı su ɔlɔbwe ıwı ohiani, menı abɔ́tsun mu ohian amusu bwe ıwı anyapu.
- 10 Mι agywun gyi, nı mləmə agyuma amuu mlılefi ası ofiku amu ənə a, ıbə́wa labi ha mlı. Tsufɛ mlıgyi əpasua gyankpapuá mlıləbwɛ agywun amu, mlı kɛn lefi mú ası. 11 Mlıwuna bwɛ mú ımə ənə. Mlılɛ ıkluntə bwɛ mú, fɛ alıá mlılefi mú ası. Mlıkie mú mlı əwunlın ənə, mɛnı ıbɛ́kana agywun amuu mlıləbwɛ amu. 12 Nı ıhıɛ igyi mlı apɛá mlɛ́ha a, mlıkie təá mlıbu. Mútegyi Bulu ansı, megyi múá mlımá.
- Megyi bεε, anıdekleá abéha ıwı bólwii aku, ıwı ıklı mlı mú; mboun alıá ıwı bólwii mlıa amúnyɔ féé keke. 14 Sei mlıbu atɔ tsɔtsɔá mlétalı pubua amú. Mumu nı ıwa alɛ ha amú, ıwı lɛklı mlı ε a, amú ε bétalı bua mlı, mɛnı mlıa amúnyɔ féé mlénya keke. 15 Mlıkaın ání Bulu asun wanlınhɛ amu lɛblı ɔbɛɛ, < Oha amuu ɔlɛkpa tsɔtsɔɔtsɔ amu ménya mú dubı. Oha amuu ɔlɛkpa kpalobi amu ε klɛ lɔfun mu. > >

Tito Mua Mu Aba

16 Ada Bulu ιpan ání alaha Tito ε latsula dınka mlı klεsυ fε mı. 17 Brεá anılowa mυ anıaa oba mlı wa a, olotsula. Mυ onuto o, ιbυ mu odweá obětra ba inu. 18 Anide mua opio oku wa sisi mli. Opasua amu féé bude mu kanfu, asun wanklaan amu okan da su.

- Makedonia ɔpasua amυ féé lɛlɛ mυ ání anıa mυnyɔ anatı ki, ahɔ atokiehɛ amυ ya Yerusalem. Anıdɛ atɔ anfı bwɛ pυwa anı Wie numnyam, mɛnı ibósuna ání anı onuto latsu dınka ιwιsυá abɔ́bwɛ mύ.
- 20 Anıde anı ıwı kı wanklaan, menı əhaa méele anı ıla, tsu alıá anıləpu anıde atokiehe amusu kı. 21 Təá anıdesusu gyi, alıá abɔʻbwe múá ıda əkpa Bulu mua anyankpusa féé ansıtə.
- lnı sv anılapv anı apio amutə əkv manta Tito anásv. Anılasə mv kı, anılawın ání əhıɛ əbv nsi. Alahə mlı gyi sei. Mú sv əhıɛ odekleá əbɛ́tsa anı agyuma amv yə. 23 Nı əkv lɛfıtɛ musu a, mlıbla mu mlıaa, mıa munyə dɛ agyuma yə pusum mlı. Makedonia əpasua ləwa apio atrahɛ amuu mua amúnyə bɛba amu. lnı desuna ání Kristo budɛ numnyam wa. 24 Mú su mlılɛ mlı ədwɛ suna amú. Isuna əpasua amu fɛ́é ání mlı sv anıbu əkpa tsu ıwı.

9

Proofread 06-07-09

Akristofaá Buma Tata Bua

Tsufε nyin ání mlıtıɛ mlıdekleá mlóbva amú. Nagyi mlı ıwı adansıɛ suna amú mbɛɛ, tsu ofiku ɔpá Akristofɔá bubu Akaia ɔsulusu bɛda ıwısu yaı ání bóbva. Mlı nsiwa laha ogya ku lawie amú ɔduduɔtɔ. Mú su amú ε bafi mú ası. Tamɛ ndɛ apio anfı wa sısı mlı, isuna ání megyi kpaalı negyi mlı ıwı adansıɛ suna amú. Mlıda ıwısu, fɛ alıá nɛbla mlı yaı, amlıka mlı tswɪtswɪ fɛ́ɛ. Tsufɛ nɪ

Makedonia Akristofo amuto aku bobuo mi ba inu, bowun ání mlimokuda iwisu fe aliá nebla amú a, abósupa amú ansito, tame mlósupa dun mi. Mú su nabwe agywiin ání néha Tito mua mu aba amu abugyankpa ba mli wa, iha amlidunka toá mlilehieá mléha yai. Tame mliha mú tsu mli klunto, megyi ohie igyi.

Mlıkaın ání oha ání odu kpalobi a, kpalobi ətəkpəti, tame əha ání odu tsətsə təkpəti tsətsə. Mlıtə okugyiəku əhaa múá əbétalı tsu mu kluntə. İmábwe əhie, tsufe əha ání ətəpu ədwe kie atə asun Bulu tekle. Bulu teha mlı təá mlıdehian bregyibre, dun alıá ilehian mlı. Mú su mlénya təá ide mlı hian bregyibre. İbəfun mlı sian, mləpubwe yile ha aha bamba. 9 Fe alıá bəwanlın wa Bulu asun amutə bee,

< < Bulu oha tele wuto kie ahianfo ato.

Mυ yilebwε tamata.>>

Bulu teha adətəpu atə-abi butodu, əteha aha atogyihe. Mlıgyi fe amú. Əbéha mlı atə-abiá mləpu ıku kie aha, atogyihe tsətsəətsə bédalı tsu mlı yilebwe amutə. II Əbéhıe yula mlı əkpagyiəkpasu, menı mləwa awıtəle ha aha bregyibre. Lnı ıbéha aha amu béda Bulu ıpan, atə amuu mlılaputsun anısu ha amú amu su. I2 Tsufe atoku anyə əbédalı tsu mlı atə hahe anfıtə. Megyi atə amuu mlılapuha Bulu aha amuu atə de amú hian, bubu Yerusalem amu nkule, mboun ıbéha aha tsətsəətsə béhıe da Bulu ıpan. I3 Tsufe nı mleha amú a, ıbéha békanfu Bulu. İbósuna ání lele mlıde Kristo asun wanklaan amuu mlıləhə amusu gyi, mlıde awıtəle ε wa ha amúa aha bamba. I4 Béhıe kaın mlısu, bə mpaı ha mlı, tsu awıtəle kpənkpəntı amuu Bulu lapuha mlı amu su. I5 Ada Bulu ıpan ha mu atokiehe anfı ıdun blı anfı!

Paulo Gyumagyihe Onole

lowii, tame ntowanlın mı nwulu tumisu. Tame mı Paulo nde mlı kokoli mbee, mlıpukı alıá Kristo asun lolwii, oleba ıwıası. Mlıto aku budeblı bee, mı bwehe lalıan oyıto aha. Mú su nı netra ba ınu a, nawun ání ilehian ání mı ansıto bówa onlın. Kokoli, mlımáha ampu tsiato anfı odu ba ınu. Ubu mútoá oyı anfıto anıbu, tame megyi oyı anfıto agywın anıdepuko ısa. Hogyi oyıto akoto anıdepuko. Bulu akotoá ıbu tumi anıdepuko okpikplikpa kugyikuá ıtokusu lu Bulusu. Anıtopuyinta afınu asun kugyikuá aha butoputsu ıwı, ıteha amú butamabı Bulu. Anıtopudamli agywın lalahe kugyiku, ha itobu Kristo. Nı mlı aha trahe amu mlılapu ıwı ha Kristo, mlıde mu asunsu gyi a, abébıtı aha amuu bude asuto-onlın wa amu ε asu.

Mliki ənəkwalı amuu ida mli ansitə amu. Ni mlidekiá Kristo bu mli a, mumu mliki mứ wanklaan, amlibiá mubu ani ε. Ni nde iwi tsu tumi amuu ani Wie lapuha ani amu su dubi a, ima mi peli. Tsufe ələpuha ani əbee, apubua mli amlidan. Megyi əbee, apuyinta mli. Imábwe mli fe nde nwulu wanlın, puwa mli ifu. Tsufe aku bee, < Mákpla Paulo. Mu asun wanlınhe bu odwin, ətəpuhie aha. Tame ni mu onuto əbu ani wa a, ololwii, mu asun blihe ε ima ibia! > > Il lwanki amuá asun áni anitəwanlın sısı aha ken anitəbwe ni anibu amu wa ni.

Lele mú a, amendi anigyiá abópu iwi kapu aha anfi bude iwi kanfu anfi? Amú wulewule depu iwi kapu aba, bude ansi pudinka abasu. Mimla igyi amú. 13 Ani mú animóotsu iwi dafa, mboun okpa amuu Bulu lehie ha ani amu ono abótsu iwi fun. Múgyi agyuma ání anilabwe botu mli ni. 14 Anilegyankpa pu Kristo asun wanklaan amu ba mli. Mú su ni anide mli asun bla a, animokutoi dafa.

- 15 Anımεdερυ ohaa agyuma ε tsu ıwı. Mboun anıdε okpa kı ání mlı hogyi bédan. Agyuma amuu anıdεyo mlıto amu ε ıbéklει tsıa.
- 16 Mυπυ abétalı dafa mlısu yeda asun wanklaan amu okan omá bamba esu, menı ımóobwe fe anılapu otıneá oku lagyankpa yo agyuma tsu ιwι.
- Tame Bulu asun wanlınhe amu leblı ɔbee, < < Dhagyiɔha ání ɔbee, mótsu ιwι a, ɔpu tɔá anι Wie labwe tsu ιwι. > > 18 Tsufe nı Bulu ɔkanfu fu gyi asun, ιwι kanfu mú kpaalı igyi.

11

Proofread 06-07-09

Paulo Mva Sumbi Ayəpv Afunupv

- I Mlınya klun, amlınu mı mimlala kpalobi anfı ası! Kokoli, mlınya klun ha mı. 2 Mmesi mlı tswı, fɛ alıá Bulu tamasi mlı tswı. Tsufɛ mlıgyi fɛ obitebiá omeyin oyin, napu mlı ha oyin ɔkulɛ, ogyi Kristo.

 3 Tamɛ alı amuu ıwɔ amu lɔpu mu alapɛ mlɛ Hawa amu a, ifu dɛ mıá ɔku ɔbɛ́mlɛ mlı, mlı ansı bɛ́dınkı ɔnɔkwalıwa pú ɔdwɛ wankıhɛ amuu mlıbu ha Kristo amusu.

 4 Tsufɛ nyin ání nı ɔku ɔba bɛda Yesu bamba ɔku ıwı asun ɔkan suna mlı, imegyi ɔmuamuu anılɛda mu ıwı asun ɔkan suna mlı amu a, mlɔ́kɔsı hogyi. Nı mlenya ɔŋɛ bamba kuá ına ɔtsan ha muamuu mlılegyankpa nya amu ɛ a, mlɔ́hɔ mú gyi. Alı kɛn nı mlonu asun bamba ání ına ɔtsan ha muamuu anılɛbla mlı amu ɛ a, mlɔ́kɔsı hɔ músu gyi nı!
- 5 Mmedehogyiá aha anfι bυdε ιwι tι < < Sumbi ayɔpυ akpɔnkpɔntι > > anfι bυdυn mι ɔkpa ɔkυkυsυ. 6 Nι mmeyin tɔι kuraa a, nyin asun ání ndɛblι. Nahogyiá anılaha asun anfιtɔ ılawankı mlı ɔkpagyiɔkpasυ.

Thiá nopu iwiasiba pú obú ha mli breá neda Bulu asun wanklaan amu okan suna mli, mmoho mli toto su ye tsitsa nobwe a? Dopasua bamba ato noswii, puba boyo agyuma ha mli. Mú su netali sum mli, mmoho mli toto ni. Breá mbu mli wa, iwi lekli mi a, mmesi ipian tswi mlito okukusu. Mboun apio amuu botsu Makedonia ba amu leha mi mi atohianhe. Ini su mmesi ipian dinka mlito okukusu, mméesi dinka e. 10 lniá onokwali nenya ndebli tsu Kristo iwi mú a, ohaa méetali ka mi itin obee, mmápu asun anfi tsu iwi Akaia osulusu féé.

11 Ntogyi su? Ntamadwe mli loo? Ekekeeke! Bulu yin ání ntodwe mli!

12 Nóbwε mι agyuma fε alιá ndε mú bwε dodo. Nóbwε mú putin amú okpa, nι budε ιωι tsu bεε, gyuma kulε anιa amúnyo anιdεbwε.

13 Afunupu bugyi. Bapina bwε ιωι fε Kristo sumbi ayopu, buna budε mlι mlε. 14 Tamε ιma wanwan! Tsufε Obunsam kuraa tekι ansι bwε ιωι fε Bulu-obopu wankthe! 15 Mú su ιma wanwan ání mu asumpu anfι ε bapina bwε ιωι fε yile abwεpu. Amú onomo ιbέlε amú bwehε kugyiku owan.

Paulo Asun Wunhe

16 Ntra ndε mlı bla mbɛɛ, ɔhaa mábu mı ɔha mimlahɛ. Tamɛ nı mlıdɛ mı bu alı o a, mlıtsu mứ alı, mı ε anya ɔkpa tsu ıwı kpalobi.

17 Anı Wie tamatɔı alı, tamɛ nabwɛ ıwı fɛ ɔha mimlahɛ.

18 Aha tsɔtsɔɔtsɔ bʊtotsu ıwı fɛ ɔyıtɔ aha, sʊ mı ɛ nótsu ıwı.

19 Ee a, ınıá mlıaa atıansıpʊ mlıgyi o a, mlıtotsula ha aha mimlahɛ.

20 Tsufɛ nı ɔkʊ ɔpʊ mlı bwɛ nkpábi kʊraa a, mlıtotsula. Nı ɔpʊ mlı nya ıwı, ogyi iwie mlısʊ, obu mlı tɔkʊ odu, ɔda mlı ısʊtɔ kʊraa a, mlıtotsula ha mʊ.

21 Mlıaa, mma ansıtɔ-ɔnlın. Ee, natsula. Mı klɛ ma ınʊ.

Tamε togyitaá aku labwe adeputsu ιwι a, mι ε nétalι pú mι kle tsu

twi. (Tamɛ nahogyiá igyi mimlala.) 22 Ni bɛɛ Hebrifɔ bugyi a, mi ε Hebriyin ngyi. Ni Israelfɔ ε bugyi a, Israelyin mi ε ngyi. Ni bɛɛ, botsu Abraham abi-anátɔ a, inu mi ε notsu ni. 23 Βεε Kristo asumpu bugyi? Mbli mứ mimlasu, ndun amứ! Nayiri iwi yɔ agyuma dun amứ. Nadi obu dun amứ. Bada mi dun amứ. Nesian wu brɛ tsɔtsɔɔtsɔtɔ.

- 24 Yudafə banwen mı mplı tse advasa-kweba (39) tse nu keke.
- Romafɔ ε baputı mı atɔ tse sa kɛkɛ. Bɛda mı abwi ɔtsawulɛ. Tse sa kɛkɛ ntsusʊ-yibi labun mı, nasin ntsutso ɛkɛwulɛ owitɔ. 26 Mı ɔkpa tsɔtsɔɔtsɔ tutɔ a, nafa ntsu akpɔnkpɔntı, natsun ogyo atswapu ıbıtɔ dalı. Natsun əmá bambasufɔ pú anı pı Yudafɔ féɛ ıbıtɔ dalı. Natsun awulusʊ pú adimbisʊ, nafa ɔpʊ. Natsun aha amuʊ budɛ amú ıwı tı bɛɛ, Akristofɔ amʊ aná féɛ ıbıtɔ dalı. 27 Nayɔ agyuma kpekple, ılapian mı kı. Ntamadıdı nkɛkʊ. Ntetsia akun múa əmɛwulı. Ntɛklı ənɔ, ntɛdı atsalı, natı yaya aná féɛ. 28 lnı féɛ əma a, tɔá ıdın mı klunsʊ, ntɔgywun mú ıwı ekekegyiɛkɛ gyi ɔpasua amʊ féɛ alɛwa. 29 Ma ləpən, mmotsu kʊkʊ lɛ mʊ asuntɔ? Ma bɛkpa wa lakpantɔ, umɔwa mı əblɔ.
- Ni bee ntsu iwi a, ntobiá iteha mi hogyi teba asi nóputsu iwi.

 Bulu, ogyi ani Wie Yesu mu Si, olekana kanfu bre fééto amu yin ání mmede afunu wa.

 Owie dehen Areta leha mu omásu okipu leyete mi Damasko wulu ono, okita mi.

 Tame bopu mi wa lakpato, le mi tsun ikwito, kpli mi yi buntiá bopwe wa wulu amu oma, nesri si mu. Paul being lowered in basket outside the wall|lb00333b.tif|span|2CO11:30-33|Louise Bass, The Bible Society, London|Bopu Paulo wa lakpato, le mu tsun ikwito, kpli mu yi // buntiá bopwe wa wulu amu oma.|2 Korintofo 11:33

Proofread 06-07-09

Paulo Atowunhe Pú Mv Ato Lesunahe

Ilehian ání nótsu twi, tame totooto tma twitsuto. Tame mbli atoá nowun pú toá ani Wie lale suna mi. 2 Nfi duana (14) ni, bowan mi ya osusu sasito. (Mi nyankpusa-oyi loyo thu o, mi okla o, mméetali bi. Bulu nkule yin.) 3-4 Fe aliá nakubli a, bowan mi ya Paradiso. (Mi nyankpusa-oyi loyo thu o, mi okla o, mméetali bi. Bulu nkule yin.) Nonu asun ání tma blito, ohaa ε má okpa bli mú. 5 Nétali pu ito amuu nowun amu tsu twi, tame mmóopu mi ato bwehe tsu twi. Ntobiá iteha mi owunlin ono teba asi ntoputsu twi. 6 Ni mbee nótsu twi kuraa a, mmóotsu twi fe oha mimlahe, tsufe nébli onokwali. Tame mmóobwe. Mmedekleá ohaa oki mi dafa aliá mi tsiato gyi, nte asun amuu nopuba amu.

Aliá mmɔ́ɔpv ntobi anfi ibv ifu, ibv wanwan, Bulu lalɛ suna mī anfī tsu iwi sv a, ɔlɔpv owu kv wa mī awutɔ, igyi ɔbvnsam-ɔbɔpv. Itɛda wɔ mī, mɛnī mmóotsu iwi. Nakokoli anī Wie Yesu tse sa kɛkɛ mbɛɛ, ɔlɛ itɔ amv mītɔ. Tamɛ asvn ání ɔtɛbla mī bregyibrɛ gyi, < Mī awitɔlɛ pɛ gyi tɔá fehian. Tsufɛ ɔha ání mv ɔwvnlin ɔnɔ laba asitɔ mī tumi tehiɛ lin ɔwan. > lnī sv ibv mī ansigyiá nɔ́pv tɔá iteha mī ɔwvnlin ɔnɔ tɛba asī tsu iwi, mɛnī Kristo tumi amv ibéhiɛ bun mīsv. Kristo sv ansī bégyi mī bregyibrɛ. Nī mī ɔwvnlin ɔnɔ iba asī, bvdɛ mī sia, mbv ikplantɔ, bvdɪn mɪsv, ntɛ iwi dɛ mī ɔsɪn. Tsufɛ nī mī ɔwvnlin ɔnɔ iba asī a, mú ntɛlanya ɔwvnlin nī.

Korinto Opasua lwi Asun

11 Nabwε ιwι fε ɔha mimlahɛ, tamɛ mlılaha ılaba alı. Tɛkı ilehian ání mléblı asun wanklaan tsu mı ιwι. Tsufɛ ιbυ mútɔá mmegyi tɔtɔ, tamɛ ndun < < sumbi ayɔpu akpɔnkpɔntι > > anfı mú. 12 Brɛá mbu

mlı wa a, notomi bwε tɔá ιbυ wanwan pύ osuna múa ofula ɔtsanɔtsan, pusuna mlı ání lɛlɛ sumbi ɔyɔpu ngyi. 13 Ntɔ dɛ mlı han? Tɔá
nɔbwɛ mlıtɔ, mmɔbwε ɔpasua bambatɔ gyi, mmesi ιwι tswι mlısu.
Kokoli, mlısikie mι!

- 14 Sei a, otse sası ndεbwεá néba mlı wa a. Mméɛba besi ıwı tswı mlısu, tsufɛ mmɛdɛ tɔtɔ fitɛ tsu mlı wa. Mlı onuto ndehian. Kebi tamatsu mu sı wa akɔnkɔ, mu sı totsu mu wa akɔnkɔ. 15 lbu mı ɔdwεá néyinta togyitɔá mbu mlı su, si mı ıwı féɛ kuraa ha mlı. lnıá ndɛ mlı dwɛ dubı alı a, ntogyi su ɔdwεá mlı mú mlıbu ha mısu dɛdınkı?
- 16 Fialı mlılawun ání lɛlɛ, mmɛba besi ıwı tswı mlısu, tamɛ mlıdɛblı mlıaa, nofwifwi ansı. Ndɛpu atɔ tsun mlı omua wa mlı ɔnɔ.

 17 Okpa ɔmɔmusu? Nɔtsun aha amuu nɔwa mlı wa amutɔ ɔkusu sisi mlı loo?

 18 Brɛá nokokoli Tito, nɔwa mua anı pio Okristoyin amu mlı wa mɛ, olebesisi mlı? Ekɛkɛɛkɛ! Tsufɛ agywıın kulɛ mıa munyɔ anıdɛpubwɛ toku kulɛ.
- 19 Fialı mlıde mó tsu bre anfıtə féé mlıaa, anıdetəl puka ıwı le. Megyi alı igyi. Akristofə anıgyi, anıdetəl Bulu ansıtə. Mı adwepu, anıde togyitə bwe puwa mlı əwunlın. 20 Tsufe ifu de mıá néba mlımetsie wanklaan. Mó su mı asun blıhe bówə mlı asutə. Fialı nóbətu ıtre, ənsıpe, əblə, olu, ahasia, aha ıwı asunblı, ıwıtsu pó abasuda mlıtə. 21 Nhıe nde ifu nya ání nı neba ınu a, mı Bulu əbétra ba mı ası mlı su. Nósu, tsufe mlıtə aku mlıməkusi mlı lakpan dada amu bwe, damli kluntə si mbuatə, hakpanla pó əwəlı lalahe amu.

lkla Pú Olada

- Otse sası nɛba mlı wa a. Bulu asun lɛblı ɔbɛɛ, < Asa mléha ɔku ιpɔn a, mlınu adansıfɔ abanyɔ ntɛ abasa ɔnɔ. > 2 Brɛá nɛba mlı wa otse nyɔsı a, nɛda aha amuu budɛ lakpan bwɛ amu fɛ́ ɔla. Ntra ndɛ amua aha trahɛ fɛ́ ɔla da, tsufɛ nı nɛba unu a, nɛ́ huɛ butı amu usu.

 Tsufɛ mlıdekleá mlɛ́ buá lɛlɛ Kristo dɛtɔı tsun musu. Kristo ɔwunlın ɔnɔ mɔkuba ası mlıtɔ. Mu tumi ɛ ıhıɛ tsɔ mlıtɔ. Ubu mutɔá mu oyikpalihɛsu lowu ilosuna ánı́ alapɔn, tamɛ sei a, otsie nkpa Bulu tumitɔ. Brɛá anıa munyɔ anılɔbwɛ kulɛ a, anılɔpɔn, tamɛ sei anıa
- Mlıyɔ mlı nwuntɔ kı bɛɛ, ahogyipu onuto mlıgyi? Mlıkapu mlı ıwı kı bɛɛ, lɛlɛ Kristo Yesu bu mlıtɔ? Mlılawun ání ɔbu mlıtɔ? Nι mlımɔkuwun mu mlıtɔ mú a, mumu megyi ahogyipu onuto mlıgyi.

mυnyɔ anıtsie nkpa Bulu tumitɔ. Mύ anıdεpυkpa mlı nı.

- Nahogyiá mléba bebt ání Kristo ahogyipu onuto antgyi. Antde Bulu kokoli antaa, mltmátra bwe lalahe kuku. Megyi altá ibósuna ání antgyi Kristo ahogyipu onuto su. Tame nt aha budekt bee megyi Kristo ahogyipu onuto antgyi o a, oha mlt mú amltbwe toá tda okpa.
- Tsufe anı mó anıméetalı kusu lu ənəkwalı asun amusu, dun ání abéha mú ıbáyə nkpa wule. Nı anı mú anı əwunlın ənə laba ası, mlı kle ılawa ənlın a, ansı bégyi anı. Təá anıde Bulu kulı gyi, əha amlılalıı kinkiinkin, amlıdan Kristo hogyitə. 10 lnı su nagyankpa nde əwulu anfı wanlın sısı mlı, asa amba ınu nı. Menı nı neba a, mmóobotsu ıbı mlısu. Tsufe ndekleá nəpu tumi amuu anı Wie lapuha mı amu bua mlı amlıdan. Mməəpuyinta mlı.
- Apio, ıtrahɛ a, ansı igyi mlı. Mlıbɔ mbɔdı amlılıı kinkiinkin, amlıdan Kristo hogyitɔ. Mlıwa aba ɔwunlın. Mlı agywıın ıbwɛ kulɛ, amlıtsia iwilwiitɔ, mɛnı Bulu amuu ɔtɔdwɛ anı, ɔtɛha anı iwilwii amu obétsia mlıtɔ brɛ féé. Nɛha mlı itsia gyagyagya.

Mlıha aba itsia, amlılata aba puta ɔdwɛsv.
Bulu aha amvv bvbv nfı amv féé beha mlı itsia gyagyagya.

13 Anι Wie Yesu Kristo bvalegyi, Bulu ɔdwε pύ Ͻηε Wankıhɛ kulɛbwɛ itsia mlı féésu.

GAL - - NKO Paul's Letter to the Galatians in the Nkonya Language of Ghana

Galatiafo

Owvlvá Paulo Lowanlın Sısı Galatiafo

Galatiafo

Gal.

Owuluá Paulo Lowanlın Sısı

Galatiafa

1

Proofread 06-07-09

- 1 Mι sumbi ογορυ Paulo dε ονυίυ anfι wanlın. Megyi anyankpusa ntε ohaa lowa mι. Yesu Kristo mua anı Sı Bulu amuu olokusua mu tsu afulito amu lowa mı. 2 Ndε mứ wanlın sısı opasua ání ıbu Galatia osulusu féé. Mıa Akristofoá bubu nfı féé anıdε mlı itsia ha anıaa,
- 3 < < Anı Sı Bulu mva anı Wie Yesu Kristo bvgyi mlı bvalɛ, abvha mlı iwilwii. > >
- Yesu anfi lesi iwi ha bəmə mu anı lakpan su, meni əbéle anı tsu əyi lalahe anfitə; fe alı amuu anı Sı Bulu lehie yai amu. Akanfu Bulu bre féé. Amen!

Asun Wanklaan Kuku Má Ini Dma

- 6 Mlı Galatiafə, mlı ıwı lawa mı ifu ání mlılawuna yinki Bulu əma. Bulu lətsun Kristo awıtəlesu tı mlı əbee, mlıbəbwe mu aha. Mlıkı alıá mlılawuna mlıde asun bamba hə mlıaa, múgyi asun wanklaan amu.
- <mark>7</mark> Tamε ເກa ວtsan ha asvn wanklaan amv. Aha akv dekleá béyinta mlເ

agywun, abutse Kristo asun wanklaan amu. Tame ni ani, nte Bulubopu oku kuraa lotsu osusu ba, beda asun wanklaan bamba ku okan
suna mli, ina otsan ha mú amuu anilebla mli amu a, Bulu olwii mu.
Naku bli asun anfi, tame ntra nde mli bla mbee, ni oku oba beda
Bulu asun wanklaan bamba ku okan suna mli, ina otsan ha mú amuu
anilebla mli amu a, Bulu olwii mu.

10 Megyi bεε, ndekleá aha bυdwε mι. O-o! Bulu mboun ndekleá odwε mι. Nι ntra ndekleá aha bυdwε mι a, tεκι mmegyi Kristo osumbi.

Paulo Sumbi Dyopu Bwe

- 11 Mι apio, ndekleá ιwankι mlιá Bulu asun wanklaan amuu ndε mú okan da amu imotsu nyankpusa agywunto. 12 Megyi ohaa wa notsua mú, ntε oku losuna mι. Yesu Kristo onuto lɛlɛ mú suna mι.
- Tsufe mlılanu mı tsiatə asun, alıá ngyi breá mbuo Yudafə-osum amu, pú alıá nehie dinka Bulu əpasua amusu, nəbə mbədiá néhi amú féé. 14 Nəhə gyankpa mı abatə Yudafə-osum amutə, pú alıá nəwa nsi gyi mı anain amandıe kugyikusu.
- Tamɛ Bulu lɔwa awıtɔlɛ ha mı. Dlɛlɛ mı yaı tsu brɛá mbu mı yin twitɔ, ɔlɛtı mı ɔbɛɛ, nyɔ mu agyuma. 16 Dlɛlɛ mu Bi amu suna mı, mɛnı nɛ́da mu twi asun wanklaan ɔkan aha ání bumegyi Yudafɔtɔ. Mmɔyɔ ɔhaa wa mbɛɛ, osuna mı asun alı brɛ amutɔ. 17 Mmɔyɔ Yerusalem mbɛɛ, noyowun Kristo sumbi ayɔpu amuu bubu ınu asa nɛba amu ε. Mboun nɛnatı laa yɔ Arabia ɔsulusu, neyinki ba Damasko wulutɔ. 18 Yesu lɛlɛ twi suna mı. Mú ofi-sasıtɔ a, nɔyɔ Yerusalem yowun sumbi ɔyɔpu Kefa ání butɛtra tı mu Petro, netsia mu wa nkɛ duanu. 19 Mmɛtra wun sumbi ɔyɔpu ɔkuku dun anı Wie Yesu mu gyama Yakobo.

- 20 Onokwalı asun ndewanlın sısı mlı. Bulu yin ání mmede afunu wa.
- 21 Mứ ɔma a, nɔyɔ Siria pứ Kilikia ɔsvlvsv. 22 Alı brɛ amvtɔ a, Akristofɔ ɔpasua amvv ιbvbv Yudea ɔsvlvsv amv bvmɔkvnya bı mı. 23 Mứa bvdenu tsu mı ιwι féé gyi, aha bvdɛblı bɛɛ, < < Oyin amvv ɔdın anısv amv na ɔdɛ hogyi amvv anıdɛ mứ asvn blı, ɔdɛ anı itin ka amv kɛn ɔkan da. > > 24 lna mı sv bɛkanfv Bulu.

2

Proofread 06-07-09

Paulo Mva Sumbi Ayəpv Atrahe Amv

- Yerusalem. 2 Bulu lele suna mı ání nyɔ unu, su nɔyɔ. Alıá mı agyuma mɔ́ɔbwɛ kpaalı su a, negyankpa le asuntɔ suna ɔpasua ahandɛ amu nkulɛ utsɛtɔ. Nɛbla amu asun wanklaan amuu nna ndɛ mu ɔkan da aha ání bumegyi Yudafɔtɔ amu. Botsula dınka musu. 3 lbu mutɔá Grikiyin Tito amuu anılɛkpa buo ıwı amu gyi, tame bumehıɛ mu bɛɛ, ɔtın kete. 4 lbu mutɔá Akristofɔ afunupu akuá bɛkı ansı bowie anıtɔ bekleá ɔtın kete. Tsufɛ bodunka ání béyinta ıwısutsia amuu Kristo Yesu laha anı amu; abubwɛ anı amli nkpábi ha Yudafɔ mbla amu. 5 Tamɛ anımesi ıwı ha amu kpalobi kuraa, mɛnı ɔnɔkwalıá ıbu asun wanklaan amutɔ umɛ́ɛtsɛ ha mlı.
- Opasua ahandε amυυ bυbυ ιπυ amυ bυmεbla mı asvansu bεε, mputsıa asun wanklaan amυυ ndεblı amutɔ. (lnıá ndε amύ tı ahandε kuraa a, megyi bεε, amύ handε amυ ιbυ mı labi, tsufε Bulu mύ tamakı ɔhaa ansıtɔ.) 7 Tamε ahandε amυ bowun ání Bulu lɔpυ asun

wanklaan amu ha mu ɔbɛɛ, nda mú ɔkan aha ání bumegyi Yudafɔtɔ, a fɛ aluá ɔlɔpuha Petro ε ɔbɛɛ, ɔda mú ɔkan Yudafɔtɔ. Tsufɛ Bulu lɛha Kefa ání butɛtra tu mu Petro tumi, ogyi mu sumbi ɔyɔpu Yudafɔtɔ. Mu kɛn laha mu tumi, ngyi mu sumbi ɔyɔpu aha ání bumegyi Yudafɔtɔ ε nu. Inu a, ulɔwanku Yakobo mua Petro pú Yohane amuu buhuɛ bugyi ɔpasua amu ɔtan amuá Bulu lapu alu agyuma anfu kie mu. Mú su bɔwa mua Barnaba ubu, pusuna ání anulabwɛ kulɛ. Botsula ání mua Barnaba ayɔ agyuma aha ání bumegyi Yudafɔtɔ, amu ɛ abuyɔ agyuma Yudafɔtɔ. Muá bodunka tsu anu wa gyi, akaun amutɔ aha ání buma tɔtɔsu. Muá kɛn gyi tɔá ndekleá nɔ́bwɛ ɛ nu.

Paulo lyınwa Wa Petro

Tame breá Petro leba Antiokia wulutɔ a, nɔwa ιyın wa mu aha ansıtɔ, tsufɛ tɔá ɔlɔbwɛ itepi ma alɛ. Preá ɔlɛba a, mua ahogyipuá bumegyi Yudafɔ butɔwa ıbı gyi atɔ, tame Yudafɔ aku benya tsu Yakobo wa ba pɛ, ɔlɛbɪtɪ ıwı lɛ aha amutɔ, tsufɛ ɔdɛ ahogyipu amuu bɛɛ butın kete amu ifu nya. Il lnıá ndɛblı a, Yudafɔ atrahɛ amu ɛ bubuo Petro apinabwɛbi anfı. Barnaba o leyinki yɔ obuo amú. Nowun ání amú bwɛhɛ amu ımɛkana ɔnɔkwalıá ıbu asun wanklaan amutɔ. Mú su nɛbla Petro aha amu féé ansıtɔ mbɛɛ, < Petro, Yudayin fugyi, tamɛ fumɛdɛ Yudafɔ amandıɛsu gyi. Omátɔfɔ amandıɛsu fudegyi. Ntogyi su fudɛ aha amuu bumegyi Yudafɔ amu hıɛ fɛɛ, bubwɛ Yudafɔ amandıɛá fakina? > >

Hogyisv Bulu Totsvn Ho Yudafo Pú Omá Bambasvfo Nkpa

15 Yudafə ləkwu mıa funyə. Megyi aha amuu bumegyi Yudafə, bumeyin Bulu mbla amutə atsu. 16 Tamε anı Yudafə Akristofə amu

^a**2:7** *Aha ání bvmegyi Yudafə* tamatın kete. Yudafə gyi kete atınpv.

mó aniyin ání megyi Mose mbla amusu gyi su Bulu totsu oha ání mu asun da okpa mu ansito, nketi Yesu Kristo hogyi. Mú su anilaho mu gyi, meni Bulu obótsun mu hogyi amusu ha ani asu ni. Tsufe ni mbla amusu gyi su mú a, teki ohaa méegyi asu Bulu ansito. 17 Anidedunka ání Bulu otsun ani Kristo hogyisu, otsu aniá ani asun da okpa mu ansito. Tame ni Yudafo aku bude ani mboun ki lakpan abwepu a, mumu imosuna ání asukpan Kristo de ani suna a? Ekekeeke! 18 Ni nakina Mose mbla amu, layo nde músu gyi a, mumu ilosuna ání ito lalahe noyo ndebwe a. 19 Tsufe Mose mbla amu ilosuna ání nawu. lleha negyi iwi, meni nétsia nkpa popwe ha Bulu. Mia Kristonyo beda manta oyikpalihesu oŋeto. 20 Mú su ntsie nkpa sei, tame megyi mi onuto tsie nkpa osulu anfisu. Kristo, ogyi Bulu mu Bi amu tsie mito. Mulodwe mi, bowu ha mi. Mu hogyi su ntsie nkpa. 21 Mú su mmede Bulu awitole amu kina. Tsufe ni Mose mbla amu su oha obégyi asu Bulu ansito a, mumu kpaali Kristo lowu!

3

Proofread 06-07-09

Mbla Amusu Gyi Nte Kristo Hogyi

Oo Galatiafo aha mimlahe! Ma lale mlı ansı alı? Megyi mlı onuto ansıto behie le suna mlı alıá beda Yesu Kristo manta oyikpalihesu, mo mu? Nfite mlı asun kuakule. Mose Mbla amusu gyi leha mlılenya One Wankihe amu loo, nte asun wanklaan amuu mlılonu, mlıde mú hogyi amu su? Aha mimlahe mlılokuku mlıgyi alı a? Inıá mlılopu One Wankihe amu tsua mlı Kristototsia ası me, mlı onuto tumi mlıaa, mlópumo mú ono ngya? Kpaalı su mlılowun ipian amu féé asun wanklaan amu su? Megyi kpaalı su! Ntra fite mlı. Mlı Mose mbla

amusu gyi su Bulu lapu Ͻηε Wankıhε amu ha mlı, ɔdɛ ofula ε bwɛ mlıtɔ? Ekɛkɛɛkɛ! Alıá mlılonu asun wanklaan amu, hɔ músu gyi su ɔlɔpuha mlı.

Mlipuki ani nain Abraham. Ibu Bulu asun wanlinhε amuto ání, < < Abraham loho Bulu gyi. Mú su Bulu lotsu muá mu asun da okpa. > 7 Mú su ilehian ání mlébiá aha amuu boho Bulu gyi amu gyi Abraham abi onuto ni. 8 Bulu asun wanlinhε amu lebli yai ání Bulu obótsun aha amuu bumegyi Yudafo amu hogyisu, tsu amúá amú asun da okpa. Ini su Bulu lebla Abraham asun wanklaan amu dodoodo obee, < < Fusu nótsun yula osulusu aha féé. > 9 Abraham loho Bulu gyi. Mú su Bulu loyula mu. Mú su sei anfi a, Bulu obópu oyula amuu olopuyula Abraham amu yula aha ání baho Kristo gyi.

Tamɛ tlwtt din aha ání amú anst din Mose mbla amusu gyisu.

Tsufɛ bɔwanlın wa Bulu asun amutɔ bɛɛ, < Bulu lalwtt ɔhagyiɔha ání omegyi mbla amuu bɔwanlın wa Bulu mbla ɔwulutɔ amu féɛ́su. > 11 Sei a, tlawankt ání ɔhaa má tnuá mu mbla amusu gyi su Bulu obótsu mu ání mu asun da ɔkpa. Tsufɛ Bulu asun wanlınhɛ amu lɛblt ɔbɛɛ, < < ɔha ání mu hogyi su Bulu latsu mu ání mu asun da ɔkpa obénya nkpa. > 12 Mbla amusu gyi mɛna hogyisu, tamɛ Bulu asun wanlınhɛ amu lɛblt ɔbɛɛ, < < ɔhagyiɔha ání otegyi mbla amusu ɔbɔtsun musu nya nkpa. > >

Tame anı sv Kristo lemli əha lwuhe breá beda mv manta oyikpalihe amvsv. Mú sv əlele anı tsu ılwu amvv mbla amv letı ha anı amv ası. Tsufe Bulu asvn wanlınhe amv leblı əbee, < < llwu dın əhagyiəha ání beda manta oyisv. > > 14 Kristo lowu, menı Bulu əbəpv oyula amvv əlehie ha Abraham amv ken yula aha ánı bvmegyi Yudafə, menı abətsvn anı Kristo Yesu hogyisv nya Əŋe Wankıhe amvv əlehie amv.

Mbla Amo Pú Bulu Nhihie

- 15 Mι apio, mpu ndɛ tsiatɔ asun ku flo asun anfı ha mlı. Alı amuu oha odınka ibwi mu asunsu obɛɛ, oku ogyi mu atɔ, ohaa má okpa tsɛ mú, ntɛ lɛ ıku mútɔ amu a, alı igyi ntam amuu Bulu lɛka ha Abraham amu ɛ nı. 16 Anı nain Abraham mua mu nanyɔ Bulu lɛka ntam ha. Alı asun anfı imosuna ání mu aná tsɔtsɔɔtsɔ, mboun mu na okulɛ pɛ. Mu na amu gyi Kristo a. 17 Asun ání ndɛblı gyi, Bulu lɛka ntam ha anı nain Abraham. Olɛdınka ibwi músu pusuna ání obégyi músu. Mbla amuu olɔwa ha Mose nfi lafana aduasa (430) əma amu ımɛɛtalı ka ntam amuu olɛdınka ibwi músu amutɔ, ntɛ tsɛ mú ɛkɛkɛɛkɛ.

 18 Tsufɛ nı mbla amusu gyi su əha ıbı bɛ́da agyapadıɛ amuu Bulu lɛhıɛ yaı amu a, mumu megyi hıɛ Bulu lɛhıɛ mú yaı Abraham. Tamɛ ənɔkwalı amu gyi, kie ələpukie mu.
- 19 Μυπυ labi mɔmυ mbla amυ bυ? Bulu lɔpυ mứ ε manta mứsυ, mɛnι ibósuna aha tɔá lakpan gyi. Tamɛ ɔlɔwa mbla amυ ání ibétsia alu yɔfun brɛá Abraham mu na amu ɔbéba. Mugyi mu atɔ ogyipu nu. Olɔpu mbla amu ha mu abɔpu bɔpu bɔwa Mose ıbıtɔ. Mulɔbwɛ Bulu mua Israelfɔ nsınɛ ɔlapu nı. 20 Nsınɛ ɔlapu tamalu ha ɔbakulɛ, tamɛ ɔbakulɛ Bulu gyi.

Labiá Mbla Amu lbu

- 21 Bulu mbla amu ıləkusu lu mu nhıhı amuu əlehi yai amusu? Ekekeeke! Ni mbla ku ibétali ha anı nkpa ání itamata a, teki abétali gyi asu Bulu ansıtə, ni anılegyi músu. 22 Tame Bulu asun wanlınhe amu ilebli alakpan lagyi əyitə aha féésu pliplipli. Mú su atə amuu Bulu lehie yai amu igyi Kristo ahogyipu kle.
- 23 Tame asa Yesu Kristo hogyi leba ɔyıtɔ a, mbla amu ıleklı anı fe obu adıpu. Dhaa menya mu ıwı, bɔfun breá Bulu lebele Kristo hogyi

owan. 24 Mú su mbla amu lobwε anısu okıpu bofun breá Kristo leba, menı Bulu obótsu anı ání anı asun da okpa mu ansıto, tsun anı Kristo hogyisu. 25 lnıá Kristo hogyi laba su a, imehian ání mbla amu obétra bwε anısu okıpu.

Tsufe mlı Kristo Yesu hogyi sv mlı féé mlılabwe Bulu abi. 27 Mlı aha ání mlıa Yesu Kristo mlılabwe kule tsun asubəsu mlılatsu mu tsiatə féé. 28 Mú su Yudayin nte Grikiyin tra əma ınu. Əkpábi nte ədıhıe, ətsı nte oyin tra əma ınu. Tsufe mlı féé mlılabwe kule mlıa Kristo Yesunyə ıkulebwetə. 29 lnıá mlılabwe Kristo kle su a, mlılabwe Abraham abi-aná onuto, pú mu atə agyipu. lnı su ıtə amuu Bulu lehıe yaı Abraham amu igyi mlı kle.

4

Proofread 06-07-09

Mlıyə asun anfıtə kı. Nı əha owu, si mu agyapadıɛ yaı mu abi breá buməkudan a, bugyi fe nkpábi. lbu mútəá amúbu amú sı atə féé, tame ilehian ání béba ıwıası ha amúsu əkıpu alıı yəfun nfi oduá amú sı losuna ání buhə, asa abupu atə amu wa amú ıbıtə. Alı anı e anıgyi asa Kristo leba nı. Anıləbwe nkpábi ha əŋɛ, nte tumiá ıdɛ əyı anfısu gyi. Tame breá bre amu onuto ləfun a, Bulu ləwa mu Bi sısı, əha tsıhe ləkwu mu wa mbla amu ası. Bulu ləwa mu ání əba bəhə anı aha amuu anıgyi nkpábi ha Mose mbla amu tsu nkpábitə, menı əbəbwe anı mu abi onuto.

Bulu lodunka ání obósuna ání mlulabwe mυ abi. Mú sυ ɔlɔpu mυ Bi amu Ͻŋε wa anı ıkluntɔ nι. Ͻŋε amu teha anıtokpoli mu anıaa, < < Abba, mı Sı! > > nι. 7 Μύ sυ opio, futra fumegyi ɔkpábi, mboun Bulu mu bi. lnıá mu bi fugyi su a, mu atɔ féé igyi fu klɛ.

Galatiafo lwi Ipian

8 Brεá mlıməkunya bı Bulu a, mlıləbwε nkpábi ha ıkpıá bumegyi tətə. 9 Tamɛ sei mlılabı Bulu, ntɛ nɛ́blı mbɛɛ, alabı mlı. Ntogyi su mlıdekleá mléyinki yosum tumi anfı ıma labi kukuuku? Ntogyi su mlɛ́tra yinki yəbwɛ amu nkpábi fɛ brɛ amu? 10 Mlıdɛ amandıɛ ku bwɛ nkɛ kutə, tsra kutə, brɛ kutə pu nfi kutə. 11 Mlı bwɛhɛ anfı su ifu bu mɪtə. ldɛ mɪ bwɛ fɛ ipian amuu ndewun mlı su amu fɛ́ɛ ıbɔ́bwɛ kpaalı.

Mu apio, nokokoli mlu, nabwe mu uwu fe mlu. Ntra mma mbla kuku asu. Mú su mlutsia mu atsiabi. Megyi bee mbee, mlulapu lalahe kuku gyi mu, su nde unu blu. 13 Mlulakaun ánú uwu ma mu onlun asa neba unu beda Bulu asun wanklaan amu okan eke gyankpapu? 14 Isoku kponkpontu mu ulo amu lobwe ha mlu, tame mú o a, mlumobu mu toku. Mboun mluloho mu fe Bulu-obopu, nte Kristo Yesu onuto kuraa. 15 Ansu lehue gyi anu alu bre amuto! Nto leba? Mu onuto nowun ánú nu mlétalu a, teku mluloloti mlu ansibi wa mu alu bre amuto. Mú nto de mlu sei? 16 Alu amuu nde mlu onokwalu bla amu su namli mlu olupu?

Aha amuu budekleá mligyi Yudafo mblasu amu buma mli iwi agywiin wanklaan kuku. Toá budekle gyi bémain mli le misu, meni mlékle amú asun. 18 lbu aleá aha bódunka ání mlidwe amú, agywiin wanklaan okpasu. Megyi breá mbu mli wa wule. 19 Mi abi adwepu! lwi tra ide mi osin ha mli, fe otsiá ikwii de mu dwiin. Nketi mlilanya Kristo tsiato mlito asa iwi bési mi osin. 20 lhie de mi han ha mli. Ni mi nkule su mú a, teki mbu mli wa sei, meni nétse mi toito.

Hagar Mva Sara Nfantvhvn

21 Nfıtɛ mlı aha amvv mlıdekleá mlóbuo Mose mbla amv. Mlımonu

asun ání tleblt ast? 22 Bowanlın wa Bulu asun amuto bee, Abraham lokwu abi yinhe anyo. Okule mu yin gyi okpábi, onyost mu yin gyi odthue. 23 Okpábi amu lokwu mu bi keke, tame odthue amu mú a, Bulu lehte mu yat ání méha mu obi asa olokwu. 24 Mltha anu asun anft ast tsun okpa anftsu. Atst abanyo anft bulu ha ntam anyo ání Bulu leka. Hagar lu ha Sinaibusu kle, tsufe nkpábi mu abi bugyi. 25 Sinaibu amu thu Arabia omáto. Ulu ha nde Yerusalem wulu. Yerusalem pú múto aha féé bugyi nkpábi, Mbla amu su. 26 Sara mú gyi odthue, olu ha osusu Yerusalem. Mugyi ant yin nt. 27 Tsufe Bulu asun wanlınhe amu leblt obee,

< < Otsı mákwupu, nya ansigyi!
 Otsıá ıkwu mokudwiin mu kı, kplun, afusura okitikiti ansigyisu.
Tsufε otsı amuu mu klu lesi mu tswı amu obénya abi tsotsootso,
 dun omuamuu mu klu da mu wa ekekegyiεkε amu. > >

28 Mι apio, sei a, mlılabwɛ Bulu aha tsvn mv tɔá ɔlɛhıɛ yaısv; fɛ alıá ɔlɛhıɛ yaı asa bɔkwıı Isak. 29 Alı brɛ amvtɔ a, obi amvv bɔkwıı mv kɛkɛ, ogyi Ismael amv lɛdınka Isak amvv bɔkwıı mv Ͻŋɛ Wankıhɛ tumitɔ amvsv. Alı kɛn igyi ha anı ndɛ nı. 30 Tamɛ nkalı Bulu asvn wanlınhɛ amv lɛblı? Ͻbɛɛ, < Gya ɔkpábi amv mva mv bi, tsufɛ megyi ɔkpábi mv bi amv mva ɔdıhıɛ mv bi amv obégyi amứ sı atɔ. > 31 Mứ sv apio, megyi ɔkpábi amv abi anıgyi. Ͻdıhıɛ amv abi anıgyi.

5

Proofread 06-07-09

Mlıkı Mlı lwıgyisu

Anı ıwıgyi su Kristo laha anılagyi ıwı! Mú su mlılıı kinkiinkin.

Mlımátra tsula abυbwε mlι nkpábi ha mbla amυ.

Mlınu! Mı Paulo dɛ mlı bla ání nı mlesi ıwı ha, bɛtın mlı kete a, ilosuna ání tɔ amvv Kristo lɔbwɛ amv ıma mlı labi kvkv. Ntra ndɛ mlı ɔla da mbɛɛ, ɔhagyiɔha ání ɔlɛha bɛtın mv kete a, ilehian ání obégyi Mose mbla amv féésv. Ndɛ mlı bla mbɛɛ, mlı aha amvv mlıdɛ mbla amvsv gyi, mɛnı Bulu obótsu mlıá mlı asvn da ɔkpa mv ansıtɔ amv mlılamaın ıwı lɛ Kristosv. Bulu awıtɔlɛ amv ılatswı mlı pan. Anı mv anı ansı dın ání Bulu obótsu anı ání anı asvn da ɔkpa mv ansıtɔ. lnı gyi tɔá anıdɛ ɔkpa kı tsvn ɔŋɛ Wankıhɛ amvv ɔdɛ agyvma yɔ anıtɔ, tsvn anı hogyisv amvsv nı. Tsufɛ nı anıa Kristo Yesu anıgyi kvlɛ a, ketetın ntɛ ketemátın mehian. Mva idehian gyi anıbv hogyiá ıtɛha anıtɔdwɛ Bulu pv anı aba.

- Teki mlide mbodi bo asa. Ma koun latin mli okpa obee, mlimátra buo onokwali amu? Megyi Bulu bwehe igyi, tsufe mulele mli.
- 9 Mlıkaın ání bodobodotu-afa kpalobi teha bodobodo amv féé itotu.
- Anı Wie laha nahogyi ání mlıméetra hə əha bamba atosunahe dun mı nkule kle. Bulu əbébiti əha amuu əde mlı agywıın damli amu ısu.
- 11 Mι apio, nι ntra ndε ɔkan da blι mbεε, ilehian ání aha bέtιn kete a, mυmυ ntogyi su Yudafɔ bυtra bυdιn mιsυ? Μυmυ nι ndε Kristo oyikpalihɛsυ lowu amυ ε ɔkan da a, yε ɔhaa mɛ́edınka mısυ o. 12 Mι su mú a, tɛkι aha amυυ bυdɛ mlι han bɛɛ, ilehian ání mlɛ́tın kete amυ bawuna flo amú ιwι.
- Mι apio, Bulu lɛlɛ mlı ɔbɛɛ, mlıbegyi ιwι. Tamɛ mlımátsun mlı twigyi amusu layotsu mlı tsiatɔ dada amu. Mboun mlıpu ɔdwɛ sum mlı aba, 14 tsufɛ Mose mbla amu fɛ́ε ılıı mbla kulɛ pɛ amuu ıdɛblı ɔbɛɛ, < Dwɛ fu ba fɛ fu ιwι. > > amusu. 15 Tamɛ nı mlılabwɛ mlı ıwı fɛ mbwıkıta-atɔ, mlıdɛ aba fını, mlıdɛ aba lala a, mumu mlıkı wanklaan; nı megyi alı mlɛ́hı aba.

Tsiato Dada Pú Oneto Atsiabi

16 Μύ sv ndɛ mlı bla mbɛɛ, mlıha Ͻŋɛ Wankıhɛ amv ɔkpa mlı. Mvmv mlımɔ́ɔbwɛ tɔá mlı tsiatɔ dada tekle. 17 Tsufɛ tɔá anı tsiatɔ dada tekle ιhıɛ na ɔtsan ha tɔá Ͻŋɛ Wankıhɛ amv tekle. Tɔá Ͻŋɛ Wankıhɛ amv tekle ε ιhıɛ na ɔtsan ha tɔá anı tsiatɔ dada tekle. Atoku anyɔ anfı ılɔkvsv lu abasv, mɛnı mlımɔ́ɔbwɛ tɔá mlıtekle. 18 Nı Ͻŋɛ Wankıhɛ amv dɛ mlı kpa a, mvmv mlımá Mose mbla amv ası.

Tsiato dada bwehe telin owan. Múgyi; atsi mua ayin asunwa, agywun lalahe bwe, ifintotsia, 20 ikpitswe, afatoplei, olu, itre, fu nkule kle dunka, oblokpan, onsipe, aba-asimanu, iwimain le fu abasu, okabagya, ntabu, pleikpada pú múá ilelian ini aná. Mú aná iwi asun nde mli bla, fe aliá nebla mli yai. Mbee, aha ání butobwe ini odu buméenya Bulu iwiegyi amuto agyapadie kuku.

Tame ni Əŋe Wankihe amu de ani kpa a, mú abi swieheá ibétsia anitə gyi, ədwe, ansigyi, iwilwii, iklunya, awitəle, yilebwe, ənəkwalı, ilwii pú iwisugyi. Mbla kukuuku má inuá iletin ali ntobi anfi əkpa. 24 Aha ání bugyi Kristo kle bamə amú tsiatə dada pú amú əwəli lalahe Kristo Yesu oyikpalihe amusu. 25 Əŋe Wankihe amu laha ani nkpa pəpwe. Mú su mliha agyi mu asunsu. 26 Animátsu iwi suna aba, nte wa aba əblə, nte pe ansi aba atəsu.

6

Proofread 06-07-09

lkv Tsu Le Aba Asvnta

1 Mι apio, nι mlιτο οκυ obwε lakpan ku a, mlι aha amuu Oŋε Wankıhε dε mlı kpa amu mlınya klun toι kpla mu putoo. Tamε mlıkı mlı ıwı wanklaan, mɛnı mlı ε mlımέεdıda ısokı amu oduto. 2 Mlıtsu uku lɛ mlı aba asuntɔ. Nı mlıdɛ mú bwɛ alı a, mlıdɛ Kristo mbla amusu gyi nı. Nı oku dɛ mu ıwı kı obɛɛ mɔfun togyitɔtɔ, tamɛ omegyi tɔtɔ a, odɛ mu ıwı mlɛ. Mlıkapu mlı onuto tsiatɔ kı. Nı ıbu alɛ a, mumu mlɛ́talı pu ıbı si kantɔ mlı bwɛhɛ su, mlımɔ́ɔpu kapu ɔha bamba klɛ. Tsufɛ anıtɔ okugyiɔku ɔbɔ́sura mu onuto atɔ surahɛ.

6 Bulu asun amu akasıpu buye atə wanklaan ání bubu ıku ha amú asunapu.

7 Mlımámlɛ mlı ıwı. Dhaa tamamlɛ Bulu. Dhagyiɔha ɔbɔkpɔtı tɔá olodu. 8 Nı ɔku lodu tsiatɔ lalahɛ wa mu kluntɔ a, lowu ɔbɔkpɔtı tsu mútɔ. Tamɛ nı ɔlɛha Ͻηε Wankıhɛ amu lodu tsiatɔ wanklaan wa mu kluntɔ a, ɔbɔkpɔtı nkpa ání ιtamata tsu mútɔ. 9 Mú su yilebwɛ mákpɔn anı. Tsufɛ nı abatɔ mowu anı a, abɔkpɔtı nkpa ání ιtamata mú brɛtɔ. 10 Mú su bregyibrɛá anya mú ıwı ɔkpa a, mlıha abwɛ yile ha ɔhagyiɔha, titriu anı apio ahogyipu.

Itsiaha Pú Dlada

11 Mlıkı atə wanlınhε akpənkpəntiá napu mı onuto ibi wanlın sısı mlı! 12 Aha amuu budedunka ání bégyi asu aha ansıtə amu lu mlısu bɛɛ, mlıha abutın mlı kete nı. Megyi tətə su budɛ ını bwɛ. Alıá Yudafə bumɛ́ɛdınka amúsu bɛɛ, budɛblı bɛɛ Kristo oyikpalihɛsu lowu amu pɛsu əha əbɔ́tsun nya nkpa. 13 Kete atınpu amu onuto o butamagyi Mose mbla amusu. Tamɛ budekleá mlıtın kete, mɛnı bɔ́putsu iwi suna amú aba ání baha mlılatın kete. 14 Mı mú a, imába mútɔá nótsu iwi əyi anfitə tətəətəsu, dun anı Wie Yesu Kristo oyikpalihɛsu lowu amu. Tsufɛ mu lowu amu su əyitə tsia itra ma mı labi, mı ɛ mma labi kuku ha mú. 15 Ketetin ntɛ ketemátın megyi tətə. Múa idehian gyi əha obémli əha pəpwɛ. 16 Iwilwii múa nwewun itu aha amuu budɛ mbla anfisu gyi amu, pú aha ání buhıɛ bugyi Bulu

aha!b

Asa nékpa mi asun opulu a, mbla mli. Mlitə əhaa mátra wa mi təi. Tsufe mi iwi apına anfi idesuna ání Yesu əkpábi ngyi.

18 Mւ apio, anւ Wie Yesu Kristo ogyi mlւ bʋalɛ. Amen!

^b**6:16** Aha ání bυhιε bυgyi Bulu aha gyi Israel pɔpwε amυ nι.

EPH - - NKO Paul's Letter to the Ephesians in the Nkonya Language of Ghana

Efesofa

Owvlvá Paulo Lowanlın Sısı Efesofo

Efesof2

Efe.

Dwuluá Paulo Lowanlın Sısı

Efesofa

1

Proofread 06-07-09

Itsiaha

- Mι Pauloá Bulu apε sv nabwε Kristo Yesu sumbi ɔyɔpv, dε ɔwvlv anfı wanlın sısı mlı Bulu aha ání mlılahɔ Kristo Yesu gyi, mlıa mvnyɔ mlılabwε kvlɛ, mlıbv Efeso wulutɔ. Ndε mlı itsia ha.
- 2 Anι Sι Bulu mva anι Wie Yesu Kristo bvgyi mlι bvalε, abvha mlι iwilwii.

Osvsv Oyula Ání Anıbv Kristotə

- 3 Mlıha akanfu anı Wie Yesu Kristo mu Sı pú mu Bulu. Tsufe tsun anıa Kristonyo ıkulebwetə a, alapu əŋetə atəá ıbékpa anı féé yula anı tsu əsusu. 4 Asa Bulu ləbwe əyı a, əlele anı bwe mu kle tsun anıa Kristonyo kulebwesu, ání abwe aha ání amú ıwı letın, ifin kuku ma anı ıwı mu ansıtə.
 - 5 lnιá Bulu tɔdwε anı sυ a, ɔlɔbwε agywιın yaı ɔbεε, mɔ́ρυ anı bwε

mu abi tsun Yesu Kristosu. Inı gyi təá olekle, igyi mu apɛ nı. 6 Mlıha akanfu Bulu, mu awıtəlɛ anfı ıbu numnyam, ələwa tsun mu Bi ədwɛpusu ha anı faan anfı su. 7 Ələpu mu Bi amu obugya ka anı nwunsu ıkə, si anı lakpan kie anı. Awıtəlɛ anfı Bulu lɛhıɛ wa ha anı anfı ıbu ifu dubı. 8 Mu nyansa pú mu asun-asınu lalɛ mú fɛ́ əwan suna anı tsun əkpa tsətsəətsəsu.

- 9 Alaha anılabı mu asun ŋainhεá ɔlɛkıklı yaı dodoodo ɔbɛɛ, mɔ́bwɛ tsun Kristosu. 10 Mu asun ŋainhɛ amu gyi, nı brɛ amu ıfun a, mɔ́bwɛ mu atɔ bwɛhɛá ıbu ɔsu múa ası féé kulɛ, puwa anı Wie Kristo ası.
- Bulu teha mu nwunto-asun pú mu ape teba múto bregyibre. Mu onuto lele ani obee abwe mu abi tsun ania Kristonyo ikulebweto.

 Tsufe ali olobwe agywiin yai dodoodo ni. 12 Olele ani agyankpapu amuu ani ansi din Kristosu amu obee, abékanfu mu numnyam.
- Alı ilegyi ha mlı ε nı. Brε amυυ mlılonu ənəkwalı asun, igyi asun wanklaan amuu ıləhə mlı nkpa amu, hə músu gyi əpá mlıa Kristonyə mlıləbwε kulɛ. Bulu ləpu mu Əŋɛ Wankıhɛ amu hıɛ mlı nsu, pusuna ání mubu mlı, fɛ alı amuu əlehıɛ yaı əbɛɛ, mɔ́bwɛ amu. 14 Ͻŋε Wankıhɛ amu gyi ntswıasıá idesuna ání anı ıbı bɛ́da agyapadıɛ amuu Bulu lɛla yaı ha mu abi amu nı. Idesuna ání alaka anı nwunsu ıkə, puwa mu numnyam.

Paulo Mpai

15 Mύ alı sv, tsu brεá nonuá mlılahə anı Wie Yesu gyi pú alıá mlıtədwe Bulu aha féé a, 16 mməkvsi Bulu ıpan da mlı nwunsv. Nı ndɛ mpaı bə a, ntɛkaın mlısv. 17 Ntokokoli anı Wie Yesu Kristo Bulu, numnyam Əsı amv mbɛɛ, əha mv Əŋɛ amv əha mlı nyansa. llɛ mv əwan suna mlı, mɛnı mlɛ́bı mv wanklaan. 18 Ntəkvlı mv mbɛɛ, obwii mlı ansı, amlıwun atə wanklaan amvv əbɛɛ, mlıbɛkı əkpa ha amv,

ment mlébiá ato amou olela yat ha mo aha amo thie bo bia. 19 Oha amlibi ání mo tumi don tumi kugyiko ha ani ahogyipo. Mo tumi anfi oma a, koko má tno. 20 Mó ken olele suna breá olokosva Kristo tsu afulito, po mo yeyat mo gyopiso ososo tno ni. 21 lno Kristo de iwie gyi awie féé, tumi kugyiko one lalahe pó omásogyi tumi fééso ni. Mo dibia don dibia kugyikoá tbo no sei pó oyi amoo tbéba amoto.

22 Bulu lopo togyito wa mo asi, olopo mo bwe togyito nwun ha mo opasua. 23 Opasua amo gyi Kristo oyolo. Kristo wa opasua amo tenya tumi kugyiko tsu. Moteha togyito towa ale yi otinegyiotine.

2

Proofread 06-07-09

Tsu Nkpa Dadato Ba Popweto

Asa mlılemli Akristofo a, asuto-onlın múa lakpanbwe su mlıgyi oŋeto aha wuhe. Alı bre amuto a, mlıletsia əmátəfo atsiabi. Mlılobuo əŋe lalahe féé owie Obunsam. Mugyi əŋe lalaheá ıde agyuma yo aha amuu butamabu Bulu amuto nı. Lele mú a, anı féé anıletsia amú atsiabi, bwe lalaheá anı əwəlı lekle. Anılobuo təá anı əyulu pú anı agywıın letsia suna anı. Tsiatə anfı su tekı Bulu əbébiti anı ısu fe aha atrahe nı.

Tame ınıá Bulu nwewun ıtsə, ətehie dwe anı su a, ələtsun anıa Kristonyə ikulebwesu ha anı nkpa, bre amuu anıgyi aha wuhe mu ansıtə anı lakpan su amu. Mu awıtəle su ələhə anı nkpa. Anıa Kristo Yesunyə ikulebwe anfı su Bulu lakusua anıa munyə tsu lowutə, alaha anı otsiakpa Kristo wa. Anıa munyə abégyi iwie əsusu. Bulu lele mu awıtəle kpənkpəənkpəntı anfı suna anı tsun Kristo Yesusu, menı aha ánı bétra lın féé bówun ánı mu awıtəle lomoni dun togyitə.

awıtəle pú mlı Kristo hogyisu Bulu lətsun hə mlı nkpa. Inı motsu mlı, Bulu atokiehe igyi. Megyi mlı bwehe wanklaan kuku su, menı mlıtə əkuku məəpu ibi si kantə. Dulu labwe anı alı anfı anıgyi. Alabwe anı aha pəpwe tsun anıa Kristo Yesunyə ikulebwesu, menı abəbwe yile mu onuto əlela yaı ha anı əbee abwe.

Kristota lkulebwe

- 11 Mú sv mlıkaın ání tekı əmátəfə mlıgyi. Bre amv a, Yudafə bvtetı mlι bεε, < < Aha ání bυmεtιn kete, > > bυtεtι amύ ιwι kete atınpυ. (Tamε ketetın amu o a, nyankpusa əyulusu pú ıbı ənə atə igyi.) 12 Mlıkaın ání alı bre amutə a, mlımeyin Kristo. Afəə mlıgyi. Mlımegyi Yudafə əkpagyiəkpasu. Mlımá ogyikpa Bulu nhıhıɛ amuu oleka mú ıwı ntam ha Yudafo amuto. Múa ıdun kuraa a, mlı ansı mεdın tətəsυ, mlımeyin mυ ε. 13 Tamε sei a, mlıa Kristo Yesunyə mlılabwe kule. Inı su Kristo latsun mu obugya amuu əletsei wuli ha anıa mlınyo amusu, kpa mlı aha anfı teki mlıbu ifo anfı ba Bulu wa. 14 Tsufe Kristo onuto lapo iwilwii wa Yudafo pó omá bambasofo nsine, bwe ani afunka anyo amu féé kule. Alale olu amuu ilobwe bunti wa anı nsıne amu. 15 Oleka Yudafə mbla pú amú amandıetə, meni afunka anyo amu bóbwε pasua popwε ιkulε muto. Fówun mua amύnyə bóbwε kulε, iwilwii bétsia amύ nsınε. 16 Olətsun mu oyikpalihesv lowu amvsv le olu le amv nsıne. Oyikpalihe amvsv olotsvn tswi amúa Bulunyo ono ntsu. 17 Breá Kristo leba a, oleda Bulu iwilwii asun amu okan ha aha féé. Mlı omátofoá mlıa Bulunyo nsıne bυ ιfɔ pứ Yudafɔá amứa Bulunyɔ nsιnε ma ιfɔ féétɔ. 18 Kristo su ɔkpa latii ha anı afunka anyo amu féé. One Wankıhe amu su abétalı ba anı Si Bulu ansito.
 - 19 lnı sv mlıtra mlımegyi afəə. Mlıa Bulu aha mlılabwe ıkvle,

mlıgyi Bulu woyi abi. 20 Mlıgyi fe obuá bayi. Yesu sumbi ayəpu amu pú Bulu ənəsu atərpu amu gyi mú nkpabi. Kristo Yesu onuto gyi obu amu ətan. 21 Mu su obu amu ıtsa aba hogyitə. Muteha mú itomoni bwe Bulu ətswekpa obu wankıhe. 22 lnıá mlıa Kristonyə mlılabwe ıkule su a, əde mlıa Yudafə amu putsa abasu, əde obuá Bulu obétsia mútə əŋetə yi.

3

Proofread 06-07-09

Paulo Dma Bambasufo Bulu Asun Bla

Mu Paulo nda obu Kristo Yesu asun wanklaan amuu ndε okan da mlu aha ání mlumegyi Yudafoto amu su. Nyin ání mlulanu awutoleá Bulu lowa ha mu, pu agyuma anfu wa mu ubuto obee, mbwe, uwa labi ha mlu. Bulu lele mu asun nainhe amuu olekuklu yau amu owan suna mu. Mú nawanlun kutuklu a. Nu mlekla owulu anfu a, ubówanku mluá nanu Kristo uwu asun nainhe amu asu. Tosu oyu opá a, Bulu mokule asun nainhe anfu suna nyankpusa okuku. Tame sei anfu a, alabele mú owan tsun mu One amusu suna aha amuu alale, bugyi mu sumbi ayopu pú mu onosu atoupu wankuhe amu. Mu asun nainhe amu gyi, Bulu layula oma bambasufo ε fe Yudafo, tsun mu asun wanklaan amusu. Amúa Yudafo bamli olepe okuleto ato agyipu. Alabwe amúa Yudafo kule. Mú su babwe oyulu kule. Amú ε bénya ato amuu Bulu lehue ánú obéha Yudafo tsun Kristo Yesusu amu ku.

7 lna Bulu awıtəlε pó mu tumisu ələbwε mı mu asun wanklaan amu osumpu. 8 lbu mútəá kebikusu ngyi Bulu aha féétə. Tamε Bulu ləwa awıtəlε ha mı əbεε, nda Kristo oyula amuu ıdun blı amu ıwı əkan ha aha ání bumegyi Yudafə. 9 Muləwa mı əbεε, nha anyankpusa féé

abubi aliá ɔdɛpu mu asun ŋainhɛ amu yɔ agyuma. Mulɔbwɛ ɔsu múa ası, ɔlɔpu mu asun anfi ŋain tsu ɔyı ɔpá. 10 Olɔbwɛ mú alı, mɛnı ɔbɔ́tsun mu ɔpasua amusu lɛ mu nyansa ɔtsan-ɔtsan suna ɔŋɛ lalahɛ awie pú atumipuá bubu ɔtınɛá budɛ iwie gyi fɛ́ɛ. 11 lnı gyi tɔá Bulu lɛhıhıɛ yaı asa ɔlɛlɛ ɔyı nı. Alaha mú ılaba mútɔ sei tsun anı Wie Kristo Yesusu. 12 lnıá anılahɔ mu gyi, anıa munyɔ anılabwɛ ıkulɛ su a, abɛ́talı wa klun yɔ mu ansıtɔ faan, anımɛ́ɛtra nya ifu. 13 Mú su ndɛ ıpa bwii ha mlı mbɛɛ, mlımáha abatɔ iwu mlı, ıwıɔsın anfı ndewun ha mlı anfı su; tsufɛ ıbɔ́wa labi ha mlı.

Kristo Odwe

- 14 lnı sv mı akpawunu iyi ası, ndɛ anı Sı amv kokoli. 15 Mvtə abusuan kugyikvá ıbv əsv mứa ası lɛlın tsu. 16 Mvbv oyula akpənkpəntı ha mv abi. Μύ sv ndɛ mv kokoli mbɛɛ, mv ⊃ŋɛ amv əhıɛ wa mlı əkla əwvnlın tsu mv oyula kpənkpəntı atokiehɛ amvtə,
- 17 Kristo ətsun mlı hogyisu tsia mlı kluntə bregyibre. Ndε mu kulı mbεε, əha amlılε nlin yə ətətə, Bulu-dwε pú mlı abadwetə, amlılıı kinkiinkin. 18 Fówun mlıa Bulu aha atrahε mlέtalı bıá Kristo ədwε lɛhıɛ moni, ılɛhıɛ tɛι, ıhıɛ bu ıswı, ılɛhıɛ fua, ılɛhıɛ wie ətətə. 19 Ntra ndɛ mu kokoli mbɛɛ, əha amlıbı Kristo ədwɛ amuu nyankpusa əkuku mɛ́ɛtalı nu mu ası yi amu. Fówun mlı tsiatə bɔ́bwɛ fɛ Bulu klɛ.
- 20 lnıá Bulu tumi de agyuma yə anıtə su a, ətetalı bwe atə ha anı dun alıá anıtəkulı mu, nte anıtosusu. 21 lnı su mlıha akanfu Bulu. Anyankpusa ılıntə féé bukanfu mu atə akpənkpəntı amuu ədebwe Kristo Yesu pú əpasua amutə amu su, tsu sei yəfun breá ıtamata. Amen!

Proofread 06-07-09

Ania Kristonyo lkulebwe

Int sv mt anft nda obu ant Wie agyvma yo sv anft nde tpa bwii ha mlt mbee, mlttsia tsiato oduá tlekana altá Bulu lele mlt obee, mltbetsia. Mltba twiast, amltlwii. Mltnya klvn ha aba, amltdwe aba. One Wankthe amv laha mltlabwe kvle. Mý sv mltbo mbodt amlttsia iwilwiito, ment tkvlebwe amv ibétsia mltto yo. Oyvlv kvle twt ntobi ant féé antgyi. One Wankthe kvle pe bv tnv. Alt ken Bulu lele ant féé obee, abékt toku kvle pe okpa nt. Owie okvle; hogyi kvle; asubo kvle. Bulu okvle. Mvgyi ant féé ost. Mvde ant féésv gyi, ode agyvma yo tsvn ant féésv, otsie ant fééto.

7 Kristo lowa awıtole ye atokiehe ha anı féé obee, apυyo mυ agyuma, 8 fe alıá bowanlın wa Bulu asun amuto bee,

< < Breá oloyo ososo a, olekpa ndoun buo twt, kie aha ato. > >

Nι bowanlın wa Bulu asun amuto bɛɛ, < Oloyo osusu> > a, idesuna ání Kristo legyankpa kplı wie osuluto. 10 Mumu idesuna ání oha amuu olekplı wie osuluto amu kɛn loyo osusu, otuneá ilofua dun nı, mɛnı obóbula osu múa ası fɛɛ́, ha mú ifun. 11 Kristo onuto lobwɛ anıto aku mu sumbi ayopu. Aku Bulu onosu atoıpu. Aku mu asun wanklaan amu okan adapu. Aku ɛ akpapu pú asunapu. 12 Kristo lele amú alı, mɛnı Bulu aha bɛtalı yo mu agyuma, puwa Kristo oyulu ikulɛ; igyi mu opasua amu owunlın, 13 mɛnı anı fɛɛ́ abóbwɛ kulɛ hogyitə, bı Bulu mu Bi amu. Fówun abɛ́dan, fun okpagyiɔkpasu fɛ Kristo. 14 lnı su anımɛ́ɛtra bwɛ fɛ nyebiá aha ání amú ono bu odwɛ bɛ́talı pu amú atosunahɛ pɔpwɛ kugyiku bɛmlɛ, fɛ alıá ntsu tɛda

oklun ya otunegyiotuneá idekle. 15 Mboun mliha abla aba onokwali asun amu odweto, meni abédan togyitoto, bwe fe Kristo, ogyi opasua amu nwun. 16 Ina musu oyulu, igyi opasua amu otunegyiotune itsa aba, ide aba wanklaan. Ni nyankpusa-oyi iwi ntobi amu féé ide mú agyuma yo wanklaan a, Kristo teha mú itedan odweto.

Nkpa Dada Múa Popwe

- 17 Μύ su ndɛ mlı əla da anı Wie ıdatə mbɛɛ, mlımátra tsia fɛ aha ání bumeyin Bulu. Itɔá mɔ́ɔwa labi ha amú ıwı butɔgywun. 18 Amú nwuntə loklun. Mú su buma nkpa pɔpwɛ amuu itsu Bulu wa amu, tsufɛ bumeyin tətə. Ikluntə bu amú odwin. 19 Lalahɛbwɛ tamawa amú pɛlı, butekle hakpanla kugyiku bwɛ. Butɔbwɛ lalahɛ kugyiku, butamatalı kıta ıwı.
 - 20 Tamε mlı mύ a, megyi tsiatə anfı odu mlılεkası tsu Kristo ιwι.
- 21 Nyin ání mlılanu Yesu ιwι asυn, basuna mlı ənəkwalıá ιbυ mυtə ε.
- Mú sv mlısi mlı tsiatə dada amvv mlıletsia amv. Mlı əwəlı lalahe lemle mlı alı bre amvtə, ıleha mlı tsiatə leyinta. 23 Mlıha Bulu əbwe mlı klun pú mlı agywıın pəpwe. 24 Mlıtsia tsiatə pəpweá igyi Bulu atsiabi, mú ıwı letın, ına dınka ənəkwalı əkpa amvsv.
- 25 Mú sv mlttə okugyiəku əmátra wa afunu. Əhagyiəha əbla mv ba Okristoyin ənəkwalı. Tsufɛ anı fɛ́ anıgyi nyankpusa-oyi əkulɛ amu ıwı atə. 26 Əblə ıkıta mlı a, ımáha mlı amlıbwɛ lakpan. İmátsia mlıtə yəfun owi tahɛ. 27 Mlımátepi ha Əbunsam əkpa əmlɛ mlı, amlıbwɛ lakpan. 28 Owikplu mátra wi atə. Əpu mu ıbı yə agyuma, mɛnı obénya təku kpa mu ıwı, nya ıku ε ha aha ánı́ buma kuku.
- Mlımáha asun lalahe kuku ıdalı tsu mlı ənə. Mboun múá ıbábua əha, ıbábwe yile, wa labi, wa mú anupu əwunlın. 30 Mlımábwe təá ıbéhan Əŋe Wankıhe amu. Tsufe mú Bulu ləpuhıe mlı nsu, pusuna ání

mubu mlı, móhə mlı nkpa eke amu nı. 31 Mlıle ənsıpekpan, olu pú əbləkpan, ıtre, isia pú lakpan kugyiku agywıın le mlıtə. 32 Mboun mlıwa awıtəle ha aba. Mlıwun aba nwe, amlısi lakpan kie aba fe alı amuu Kristo su Bulu lesi mlı kle kie mlı amu.

5

Proofread 06-07-09

Akristofo Atsiabi

- Ilnıá Bulu abiá ətehie dwe mligyi so a, mlitsia mo atsiabi.
- Mlıdwe aba əkpagyiəkpasu, fe alıá Kristo lədwe anı, tsula bəmə mu anı su. Ələpu mu ıwı bwe atə hahe pú afədıe-abətəá ıbu əfan fanfaanfan ha Bulu, ilegyi mu ansı.
- Bulu latın mlı ιwι. Mύ su mlımáwa atsı mua ayin asun, wa hakpan, ntɛ ɔnsıpɛ.
 Mú ɔma a, ıma alɛá mlɛ́blı asun ání ıbu pɛlı pứ mứa ıma anulɛ, ntɛ wa ɔplɔıkpan. Mboun mlıda Bulu ıpan bregyibrɛ. lwankı mlıá mbua ɔtɔpu, ɔhakpan ntɛ ɔnsıpɛ ɔwapu ɔkuku méenya ogyikpa Kristo mua Bulu iwiegyi amutɔ. (Tsufɛ ɔnsıpɛ ɔwapu gyi fɛ ɔkpı ɔtswɛpu).
- Mlumáha okpa ohaa opu asun ání uma labi kuku mle mli. Tsufe tsiato lalahe anfi odu su Bulu tenya oblo biti aha ání bubu asuto-onlin isu ni. 7 Mú su mlumápu amú gyi mba. 8 Bre amu a, oklunto mlitsie mlide lakpan bwe. Tame sei a, mlia ani Wienyo mlilabwe ikule. Mú su mlitsie wankito. Ini su mli tsiato isuna ání mlitsie wankito. 9 Tsufe oha ání obu wankito tobwe yile. Mu asun da okpa, obu onokwali. 10 Mú su mlibo mbodi amlikasi toá Bulu tekle. 11 Mlumágyi mba. Labi kuku ima múto. Mboun mlile amú bwehe owan. 12 lhie bu peliá bébli ntobiá aha butobwe nainto iwi asun kuraa. 13 Tame ni ito

wankıhε ıwankı wulı təá ıbu okluntəsu a, itemli itowunhε. 14 Tsufe atə wankıhε tele togyitə əwan. Mú su beblı bee,

< < Odıdıpu, tsinki.

Kusu tsu afulita,

Kristo əwankı wulı fusu.>> nı.

- 15 lnι sv mlıkı mlı tsiatə wanklaan. Mlımátsia nkpa fɛ aha mimlahɛ, mboun mlıtsia fɛ atıansıpv. 16 Nι mlenya brɛá mlɔ́pvbwɛ tə wanklaan a, mlımáyinta mú. Tsufɛ lalahɛbwɛ lamoni alı brɛ anfıtə. 17 Μύ sv mlımábwɛ mimlala. Mboun mlıbə mbədı amlıbı təá anı Wie tekle, amlıbwɛ mú.
- 18 Mlımánun nta bu, tsufɛ iteyinta ɔha. Mboun mlıha Ͻηε Wankıhɛ amu ɔbula mlı bregyibrɛ. 19 Mlıpu Bulu asun wa ılu, amlıwa ıluá Ͻηε Wankıhɛ lɔpuwa mlı kluntɔ putɔı kpla aba; amlıwa ılu ε tsu mlı kluntɔ kanfu anı Wie. 20 Mlıda anı Sı Bulu ıpan togyitɔtɔ bregyibrɛ, anı Wie Yesu Kristo ıdatɔ.

Akristofo Aklu Múa Aka Tsiato

- 21 Mlıba ıwıası ha aba fe alıá mlıteba ıwıası ha Kristo.
- 22 Otsı, ba ıwıası ha fu klu fɛ alıá futɛba ıwıası ha Kristo. 23 Tsufɛ oklu bu tumi mu kasu, fɛ alıá Kristo bu tumi ɔpasua amusu. Opasua amu gyi mu ɔyulu, Kristo amu onuto gyi mú Olɛpu. 24 Alı amuu ɔpasua amu tɛba ıwıası ha Kristo amu a, alı kɛn ɔka ε ɔba ıwıası ha mu klu togyitɔtɔ nı.
- 25 Aklu, mlıdwε mlı aka fε alı amυυ Kristo lɔdwε ɔpasua amυ, tsula bɔmɔ mu mú su amu. 26 Kristo lotsula bɔmɔ mu putın ɔpasua amυ ιwι ha Bulu. Olebie ɔpasua amu ntsu, pu mu asun amu gyura mú ıwı. 27 Omekleá ifin pú asuansu bétsia ɔpasua amυ ιwι, ntɛ mú ɔtınɛku ιbɔ́kpukpu tıa, mɛnı ιbɔ́wa mu onuto amu akılɛ fɛ obitebi, ɔbɛ́kpa mu

ba mu twt wa. 28 Alt ken lehian ání oyin ɔbódwe mu ka fe mu twt nt. Oyin ání ɔtɔdwe mu ka tɔdwe mu onuto twt. 29 Tsufe ɔhaa tamalu mu twt, bula ɔtebula mu twt, kt mu twtsu wanklaan fe altá Kristo ε tɔbwe ha ɔpasua amu. 30 Tsufe ant féé antgyi Kristo ɔyulu twt ntobi. 31 Fe altá bɔwanlın wa Bulu asun amutɔ bɛe, < lnt su oyin ɔbénatt si mu st mua mu yin, yemanta mu kasu. Fówun amú abanyɔ amu bóbwe ɔyulu kule > > nt. 32 Onɔkwalt, Bulu asun ŋainhe anfitɔ bu odwin. Ndekt mbee, Kristo mua ɔpasua amu twt asun igyi. 33 Mlt ε mlt asun igyi. Mú su ntra nde mlt bla mbee, oyingyioyin ɔdwe mu ka fe mu onuto twt, ɔtst ε obu mu klu.

6

Proofread 06-07-09

Abi Múa Akwupu

Abi, mlia ani Wienyo mlilabwe kule. Mú su mlibu mli akwiipu. Tsufe múgyi toá ida okpa ání mlóbwe ni. 2 lni gyi mbla amuto gyankpapuá olehie oyula manta músu ni. < Bu fu si mua fu yin, meni ibówa ale ha fu. Fówun fédan fuli nwun fu nkpa anfito. > > 4 Abi asi, mlimátsia wa mli abi oblo. Mboun mliyai amú, amlisuna amú ato aliá ani Wie tekle.

Nkpábi Pú Amú Awie

Nkpábi, mlibu mli awie. Mlinya amú ifu, amlibu amú tsu mli klunto fe aliá mlitobu Kristo. Mlimábwe yile amú ansito aliá békanfu mli su. Tame fe Kristo nkpábi a, mlibwe ato tsu mli klunto fe aliá Bulu tekle. Mlile iwito yo agyuma ansigyisu ha amú, fe Kristo mlide mú yo ha, megyi nyankpusa. Mlidinka ansiá ani Wie obéka ohagyioha iko, ito wanklaan kugyikuá olobwe su. Ni okpábi fugyi o,

futsie fu iwisu o.

9 Awie, mlι ε mlιkıta mlı nkpábi wanklaan, fε alıá nablı bətsun. Mlımábwε amú kpounkpoun. Mlıkaın ání mlıa amúnyə féé owie amu bu əsusu. Mu mú ətamakı əhaa ansıtə.

Bulu Akata

10 Mt asun trahe-trahe gyi, apio, mlutsun anua anu Wienyo ukulebwesu amluha mu owa mlu owunlun tsu mu tumi kponkpontu amuto. 11 Mlududa usa-akoto fééá Bulu laha mlu obee, mlupuko Obunsam, menu mlétalu lu mu omlen amu ono. Soldier with his armor|lb00196b.tif|span|EPH6:10-20|Louise Bass, The Bible Society, London|Romafo Usa Okopu|Efesofo 6:11-17 12 Tsufe megyi anua anyankpusa deko. Mboun anua oŋeto tumi lalahe, atumipu pú oŋe lalaheá bubu oyu klunhe anfuto pú otunegyiotune deko. 13 Mú su mlududa Bulu akoto amu féé, menu ekeá lalahe ku ifwie mluto a, mluméesru, mlétalu lu mú ono, tra nya oŋe wa owunlun lu kinkiinkin.

14 Mú su mlıkusu, amlıda ıwısu. Ənəkwalıwa ıbwe əfeá ıklı mlı osiesu. Yilebwe ıbwe mlı kantə-atintə. 15 lwısuda ha iwilwii asun wanklaan amutə kıta pú mú blı ıbwe mlı ısatə ntukuta. 16 lnı féé əma a, mlıkıta Kristo hogyi amutə bregyibre. lbwe mlı atintəá mlɔ́putin mlı ıwı, menı Əbunsam mbın pıənpıən amuu ıdetsun amutə kuku ımɔ́əwə mlı. 17 Mlıpu Bulu nkpahə amu bwe mlı kutupa. Mlıkıta Bulu asun amutə, ıbwe mlı ısatə ədayiá Əŋe Wankıhe amu teha mlı. 18 Mlıha Bulu Əŋe amu əkpa mlı, amlıbə mpaı bregyibre. Mlıkulı Bulu, ətsa mlı əkpagyiəkpasu. Mú su mlıdınka ansı ıwısu. Mlımási mpaı bə ha Bulu aha féé. 19 Mlıbə mpaı ha mı. Nı nobwii ənə a, Bulu əpu mu asun amu wa mı ənə; əha mı antalı wa klun blı asun ŋainhe amuu ıbu mu asun wanklaan amutə amu féé. 20 Asun

amu ıwı sumbi əyəpu ngyi. Mú əkanda su nda obu nı. Mlıbə mpaı mlıaa, Bulu əha mı antalı wa klun blı mú alıá ilehian.

lkla

- Osumbi ɔnɔkwalıpu anı pio ɔdwεpu Tihiko gyi anı Wie agyuma amutɔ. Əbébla mlı mı ıwı asun féé, mɛnı mlébı alıá ngyi pú tɔá ndɛbwɛ. 22 lnı koun su ndɛ mu wa mlı wa nı. Ndekle mbɛɛ, ɔbébla mlı alıá togyitɔ ɪdɛ músu yɔ nfı. Ͻtɔι kpla mlı puwa mlı ɔwunlın.
- 23 Ost Bulu mva ant Wie Yesu Kristo bvha mlt ahogyipv amv féé iwilwii. Bvha amlıtsia dwe aba, mlt anst ıdınka Bulusv bre féé.
- 24 Ogyi aha ání bυtamasi anι Wie Yesu Kristo dwε fέέ bυalε.

PHP - - NKO Paul's Letter to the Philippians in the Nkonya Language of Ghana

Filipifa

Owulvá Paulo Lowanlın Sısı Filipifo

Filipif3

Flp.

Dwuluá Paulo Lowanlın Sısı

Filipifa

1

Proofread 07-07-09

Itsiaha

- Mι Paulo pứ anι pio Timoteoá anıgyi Kristo Yesu asumpu dε owulu anfı wanlın sısı mlı Bulu aha ání mlıbu Filipi wulutə, mlıa Yesu Kristo mlılabwε kulε. Mlıa mlı əpasua ahandε pứ amứ abuapu féé anıdε mứ wanlın sısı.
- 2 Anι Sι Bulu mva anι Wie Yesu Kristo bvgyi mlι bvalε, abvha mlι iwilwii.

Paulo Atakulı Pú lpanda

3 Nteda mı Bulu ıpan nı nekaın mlısu bregyibre. 4 Bregyibreá nde mpaı bə ha mlı féé a, ansı tegyi mı. 5 Tsufe tsu ekeá mlılətsə asun wanklaan amu nu a, mlıde anı tsa anıde mú əkan da bətu nde. 6 Nyin ání Bulu amuu olefi agyuma wanklaan amu ası mlıtə amu ken əbəyə músu alıı yəfun Kristo Yesu əbake amu. 7 llekana ání nósusu mlı féé

iwi ali, tsufe ntehie dwe mli. Iniá nda obu, nte ndeko asun wanklaan amu nwunsu, mlilii mi oma a, ani féé Bulu de buale gyi. Bulu yin ání ntosusu mli iwi, ntehie dwe mli fe aliá Kristo Yesu todwe mli.

9 Ndε Bulu kokoli mbεε, ɔha amlıdwɛ aba dun alı, amlıtın ansı, nu asun amu ε ası wanklaan, 10 mɛnı mlébı tɔá ιhιε ιbu alɛ. Amlıtsia nkpa ání mú ιwι lɛtın, ɔlala ıma mú ιwι alıı yɔfun ɛkɛá Kristo ɔbélaba. 11 Yesu Kristo ɔha mu yilebwɛ ıbula mlıtɔ, fɛ alıá oyi toswie abi; ıpu numnyam múa kanfu ha Bulu.

Paulo lkantodi Leha Bulu Asun Leklei

- 12 Mı apio, ilehian ání mlébiá ikplan anfi ilatv mi anfi laha asvn wanklaan amv laklei tsia. 13 Tsufe əhagyiəha ání əbv nfi, pú isa akəpvá butogyo owie woyi aná féé babi ání Kristo-buo sv nda ikantə. 14 Mı ikantədi sv apio tsətsəətsə bapv ansı dınka anı Wiesv. Buhie bude klun wa da asun wanklaan amv əkan, ifu mede amú.
- 15 lbυ mύtɔá mι ιwι olu pύ mι ιwι ahin su aku budɛ Kristo ιwι asun amu ɔkan da. Tamɛ amú aku ε balɛ kluntɔ budɛ mú bwɛ. 16 Alı aha anfı budɛpu mı ıwı ɔdwɛ da asun wanklaan amu ɔkan. Tsufɛ buyin ání Bulu lɔpu mı ba nfıá mbɛprı mu asun amu nwun. 17 Aha amuu bumɛdɛ Kristo ıwı asun amu ɔkan da tsu amú kluntɔ amu mú a, amú nkulɛ inya su budɛ mú bwɛ. Nda ɪkantɔ, su budekleá béyinta mı ıwı tsıa.
- Tame ımede mı han, nı yile sv bude mύ bwe o, lalahe sv o. Mύá ıde mı hian gyi, banya bude Kristo asun amu əkan da nı. lnı sv ansı ıhıe de mı gyi nı. 19 Tsufe nyin ání mlı mpaı pύ Yesu Kristo Əŋe amu əbékpa mı, nédalı ıkplan anfıtə. 20 Nhıe nyin, mbu hogyiá mmɔ́əbwe tɔá ıbéha pelı békıta mı. Mboun nétra wa ıwı əwunlın, menı nı lowu igyi o, nkpa igyi o, mı tsiatə féé ıbɔ́wa Kristo numnyam. 21 Tsufe nı

ntsie nkpa a, ntsie ha Kristo. Nι nowu ε a, ιbówa mι labi dun.

Tame nı ntra ntsie əyıtə a, négyi gyuma ání ıbówa labi ha mı. lnı su mmowun múá nle. 23 Nagyigya, tame ıbu mı aleá néyetsia Kristo wa mboun. Múbu ale dun. 24 Tame mlı su ıbu aleá nétsia nkpa.

Nyin alı. Mú su nétsia mlı wa abóyo agyuma amu, menı mlédan, nya ansigyi mlı Kristo hogyi su. 26 Mumu breá neyinki ba mlı wa a, mlénya okpa kanfu Kristo Yesu, ıtə amuu alabwe ha mı amu su.

27 Toá idehian sei gyi, mlıha mlı tsiato ıkana Kristo asun wanklaan amu. Mumu nı nɛba mlı wa o, mmɛba o, nónuá mlılıı kinkiinkin ıkulɛbwɛtɔ; mlıdɛ hogyi amuu ıbu asun wanklaan amuto amu ε nwun prı. 28 Mlımánya aha ání bókusu lu mlısu ifu okpa okukusu. Mlı ıklunwa ıbóbwɛ osuna ha amúá Bulu onuto obéhı amú féé, tamɛ obóho mlı mú nkpa. 29 Tsufɛ megyi Kristo hogyi nkulɛ su Bulu lopuha mlı. Mboun alıá mlówun ipian ha mu ε. 30 Isa amuu mlılowun ání ndɛkɔ amu kɛn mlıdɛkɔ a. Μύ kɛntɔ ntra mbu nı.

2

Proofread 07-07-09

Kristo lwiasiba Kasi

Mlia Kristonyo mlilabwe kule. Mú su alawa mli ateto-onlin. Mu odwe lalwii mli klun. Mlia mu Oŋε amu ikulebwe su alaha mlia mli aba mlilabwe kule, mlide iku tsu le mli aba asunto, mlide aba nwe wun. Mu su mlibwe kule, amlitsula dwe aba tsu mli klunto. Mlibwe agywiin kule, amliyo agyuma wa abato puha mi ansigyi ifun.

Mlimábwe awunsipu. Mlimátsu iwi. Mboun mliba iwiasi, amlitsu múá mli aba budun mli. Mlimádunka mli nkule kle. Mlidunka mli aba ε kle. Mlidunka mli agywiin ibwe fe Kristo Yesu kle.

- 6 lniá əlelian Bulu əkpagyiəkpasu o a, əməbwe agywiin ání obótsu mu iwiá mua Bulu bugyi keke.
- Mboun olesi mυ togyitɔ ɔmagya,
 bwɛ mυ ιwι osumpυ.
 Bɔkwιι mυ fɛ alıá bɔkwιι ɔhagyiɔha.
- אני האומה אינום אל אונים אל אנים אל אינו אינום אל אינום אינ
- Ini so Bulu lotsu mo foa ya ososooso, ha mo ida ání idon ada féé,
- 10 menι ntobiá bobo oso móa asι pó osolo ayası béda akpawunu ha mo.
- Dhagyiɔha ɔbέlε blι ánί < < Yesu Kristo gyi Owie! > > pυwa anι Sι Bulu numnyam.

Mlιwankι Fε Ntsrakpabi

- 12 lnı su apio adwepu, alı amuu mlıtobu mı bre amuu mbu mlı wa amu a, ınıá mma mlı wa o a, mlıbə mbədı amlıbwe mú alı. Mlıpu ifu múa kpınkı yə mlı nkpahə agyuma amu mə ənə. 13 Tsufe Bulu onuto de agyuma yə mlıtə. Alaha mlılatsula mlıde mu ape múa təá otekle bwe.
- 14 Mlımátət nte gyi togyitəá mlóbwe two nwen, 15 ment əlala méetsia mlı two; mlı two béton, fe Bulu aha bre anfı mlıtsie lakpan kugyiku abwepu əyi anfıtə. Mlıwankı fe ntsrakpabi amú ansıtə.
- Mlıyə músu amlıbla aha asun amuu ıtaha nkpa amu, manı mlı su natalı pu ıbı si kantə aka anı Wie Kristo əbalaba, anı mı mbədi nta mı gyumagyiha məbwa kpaalı.
 - 17 Tame nı ıbéba mútəá bópu mı obugya wulı ası fe nta, mlı hogyi

ıwı afɔdıε pú Bulu agyuma ání mlıdɛyɔsu kuraa a, ιbɔ́wa mı ɔdwɛ. Ansı bégyi mıa mlınyɔ fέέ. 18 Μύ su ıwa mlı ɔdwɛ, ansı igyi anı fέέ.

Timoteo Mva Epafrodito

Ni ani Wie Yesu lotsula a, imóowa opá nówa Timoteo mli wa. Ni oyinki bebla miá mlitsie wanklaan a, ansi bégyi mi. 20 Mma oha ání olotsu iku le mli asunto dun mu. 21 Tsufe atrahe amu féé bude amú onuto kle ki, megyi Yesu Kristo kle. 22 Tame mliyin aliá Timoteo lagyi mu iwi adansie wanklaan. Alatsa mi anilada asun wanklaan amu okan fe obi múa osi. 23 Mú su nde okpa kiá ni nenya wun toá ibéba misu nfi pe a, nówa mu mli wa. 24 Nahogyiá ani Wie obékpa mi, imóowa opá mi onuto néba mli wa.

Tame nobwe agywun ání nélayinkia Epafrodito susu mlu. Anu pioá mua munyo anude agyuma yo, anudeko asun wanklaan amu nwunsu. Mugyi mlu biá mlulowa mluaa, oba beku musu nu. 26 Tsufe ode mlusu kaun dubu. Uhue de mu han, tsufe mlulonu mu ulo. 27 Lele mú a, alalo sian wu, tame Bulu lowun mu nwe. Megyi mu nkule, mua munyo féé, menu awureho móodun mu kuta. 28 Mú su nhue ndekleá nókosu wa mu mlu wa, menu nu mlelawun mu a, ansu bégyi mlu. Mu e mu asun susuhesu békala kuka. 29 Mluhue pu ansigyi ho mu, fe mlu ba Okristoyin, amlupu obú ha mua aha ánú bugyi fe mu. 30 Tsufe olesi mu nkpa ha Kristo agyuma amu. Olekle owu múto breá olu mlu udato, mu nkule ode togyitoá teku nu mlubu nfu mlóbwe ha mu bwe.

3

Proofread 07-07-09

Yesu Lowu Hə Anı Nkpa

ltrahε a, mւ apio, anւ Wie sv mlınya ansigyi. lmɔkvkpɔn mıá

nétra wanlın asun kuakule anfı sısı mlı. Igyi asun ání ıbékpa mlı e. 2 Mlıkı aha lalahe anfı bugyi fe akıaı anfı wanklaan. Lalahe abwepu bυgyi, bυdε aha han bεε, bυtın kete kpaalı. 3 Tsufε anı aha amυυ anıtəpυ Ͻηε Wankıhε sum Bulu amu gyi kete atınpu onuto nı. Mú su abέtalı tsu ιwι ιtɔ amυυ Kristo Yesu labwε ha anı amυ su. Anıtamapu ansı dınka təá nyankpusa lapu ıbı bwesu. 4 Mı onuto o mbu əkpa pu ansı dınka mύ anásu. Nı əku əbεε, mubu əkpa pu ansı dınka músu a, mı mboun bu əkpa pu ansı dınka músu dun. 5 Tsufe bəkwii mi, tin mι kete εkε kwesι. Israelyin ngyi. Benyamin abusuantə notsu. Μύ su Hebriyin onutonuto ngyi. Mose mbla amusu gyi ɔkpasu ε a, Farisiyin ngyi. 6 Nehie wa nsi, dinka Kristo opasua amusu. Negyi Mose mbla amυsυ wanklaan, əlala metsia mı ιwι. 7 Tamε ntobi anfı brε amυ ntεκιά ιbυ mι labi anfι féé a, Kristo sυ ndε ιtra megyi mι tɔtɔ. 8 Μύά ıdın mứ kuraa gyi, nı nəpukı alıá nəpubı mı Wie Kristo Yesu a, nawun ání ıbu labi dun togyitə. Nawun ání nahulı ntobi anfı ntekiá ıbυ mı labi anfı féé, alıá Kristo əbéda mı ıbı su. 9 lnı su ınıá mbu mu wa sv a, megyi Mose mbla amvsv gyi obéha négyi asv Bulu ansıto. Kristo hogyi mboun obéha négyi asu Bulu ansıto. 10 Mı agywun gyi, ndekleá nébi Kristo pú tumi amvu Bulu lopukusva mu tsu afulito amv tsıa. Ndekleá nówun ipian fe alıá Kristo lowun ipian wu, 11 menı okpagyiokpasυ a, mι ε Bulu obókusua mι tsu afulito!

Sri Buo Kristo

12 Mmεdɛblı mbɛɛ, mı ıbı lada ntobi anfı féé ntɛ Bulu labwɛ mı nafun. Ntra ndɛ nsi wa alıá ιbɔ́bwɛ mı ıbı béda tɔ amu su amuu Kristo Yesu ıbı lada mı amu. 13-14 Mı apio, mmɛdɛblı mbɛɛ, mı ıbı lada mύ. Ndɛ mứ amuu ıdɛtsun amusu tan. Múá ıda mı ansıtɔ ɔkpa ngya. Mı ansı lapɛ, mɛnı nénya siadıɛ amuu Bulu ɔbɔ́tsun Kristo

Yesusu ti mi náyaha mu wa asusu amu. 15 Ilehian ání ani aha amuu aniladan hogyita amu féé abáha ali asun anfi. Ni iku mawanki mli a, Bulu abáwanki múta suna mli. 16 Tame mliha akita anakwali amuu Bulu lasuna ani amuta.

17 Mι apio, mlıkası mı tsiatə. Mlıkası atə tsu aha amuu bakası anı tsiatə amu wa. 18 Tsufɛ ntetsia bla mlı asun anfı. Napu ntsú ntra ndɛ mlı bla mbɛɛ, aha tsətsəətsə tsiatə losuna ání Kristo oyikpalihesu lowu amu alupu bugyi. 19 Aha anfı bɛhı. Amú apu gyi amú Bulu. Amú numnyam ε gyi pɛlı. Əsulusu atə ιwι pɛ butosusu. 20 Tamɛ anı mú a, əsusu gyi anı otsiakpa. Ətınɛ amuu anıdɛ anı Əhəpu, ogyi anı Wie Yesu Kristo əkpa kıá obótsu ba amu. 21 Mubu tumi, otegyi togyitəsu. Mu əbɛ́ba bɛtsɛ anı əyulu wuhɛ anfı, bwɛ mú fɛ mu numnyam əyulu amu.

4

Proofread 07-07-09

Inι su apio adwερυ, ntɔdwε mlι. ldın mı ɔwɔlıá nówun mlı, tsufɛ mlı su ansı dε mı gyi, nénya ıpanda ε! Μι adwερυ, alı ilehian ání mlέlιι kinkin mlı Kristo hogyitɔ nι.

Toá Bυbwε

- 2 Ndε mι apio tsιhε Euodia mva Sintike kokoliá bvnu aba ası, tsufe anı Wie abuopu bvgyi. 3 Mı agyvmayəba onuto, ndε fv ε kokoli mbεε, fvtəι kpla amú abvbwε kvlε. Tsufε bawa nsi tsa mıa Klement pú atrahε amv anılada asvn wanklaan amv əkan. Bulu lawanlın amú ada wa nkpa ání ıtamata atsiapu əwvlvtə.
- 4 Mlıhıε nya ansigyi anı Wie sυ bregyibre! Ntra ndε mlı bla mbεε, mlıhıε nya ansigyi!

5 Mlıha əhagyiəha owun ání mlılolwii. Anı Wie ıbabı lafun. 6 Tətə ımáhan mlı. Mboun kugyikuá igyi a, mlıbə mpaı kokoli Bulu dınka músu, amlıda mu ıpan. 7 Menı Bulu əbéha mlı iwilwiiá ıdun blı, ıbékpa mlı klun pú mlı agywıın, mlıa Kristo Yesu ıkulebwetə.

8 ltrahε a, mι apio, mlιρυ mlι agywιιn dınka tɔá igyi ɔnɔkwalı, tɔá ιbέτι obú, tɔá ιda ɔkpa, tɔá mứ ιwι lɛtın, tɔá itegyi aha ansı pứ tɔá aha békanfusu. Mlıgywıın tɔá ιbυ alɛ, aha butɛkanfu aná ιwι. 9 Mlıyɔ músu amlıpu ntobi anfı nasuna mlı anfı, mứa mlılonu tsu mı wa pứ mứa mlılowun mı nɔbwɛ féé wa mlı tsiatɔ, mɛnı Bulu amuu ɔtɛha iwilwii amu ɔbékpa mlı.

lpanda

Bulu laha ansı thte de mı gyi, tsufe mlılatra katın mısu. Nawun ání mlıməkusi mı twı gywtin, tame talı mlımetalı le mú suna.

Mmede asun anfi bli pusuna ání mbu ikplanto. Tsufe nakasi, nabi aliá toá mbu ibófun mi, ni mbu o, mma o! 12 Nasuan aliá nóputsia ni mbu o, mma o. Nabi aliá tsiato kugyikutoá mbu ibégyi mi ansi. Ni ntsie akun o, namwe o, mbu o, mma o. 13 Ntetali bwe togyito, tsufe Kristo towa mi owunlin.

14 Mú alı o a, ıbu alɛá mlılatsu ıku lɛ mı ıkplan anfıtɔ. 15 Mú ɔma a, Filipifɔ, mlıyin ání brɛá nɔtsɔ mlı Yesu Kristo ıwı asun wanklaan amu bla, nɛdalı Makedonia ɔmátɔ a, mlı ɔpasua anfı nkulɛ dɛ mı bua, mlıdɛ mı atɔ sısı nı. 16 Brɛá ntra mbu Tesalonika wulutɔ kuraa, ıwı lɛkplan mı a, mlıletsia sısı mı. 17 Megyi bɛɛ ndɛ tɔku kulı tsu mlı wa. Mboun ndekleá mlınya tɔku dınka awıtɔlɛ amuu mlıdɛwa ha mı amusu. 18 Mı ıbı lada togyitɔá mlılɔpuha Epafrodito mlıaa, ɔpuba mı. ltɔ kuraa dubı. Mú su nanya togyitɔá ibéhian mı. ltɔ anfı mlılabwɛ anfı igyi fɛ mlılaha Bulu igyiá ıbu ɔfan fanfaanfan, ılagyi

mu ansı. 19 Mı Bulu əbéha mlı togyitəá ıde mlı hian tsu mu numnyam atə tsətsəətsəá ıbu anıa Kristo Yesunyə ıkulebwetə.

20 Numnyam ıbwe anı Sı Bulu kle bre féé. Amen!

lkla

21 Neha Bulu aha ání bugyi Kristo Yesu kle féé itsia. Apioá bubu mι wa nfι ε beha mlι itsia. 22 Bulu aha atraheá bubu mι wa nfι féé bude mlι itsia ha. Titriu amúá botsu Roma owie dehen woyitɔ.

23 Anı Wie Yesu Kristo ogyi mlı bvale.

COL - - NKO Paul's Letter to the Colossians in the Nkonya Language of Ghana

Kolosefo

Owolvá Paulo Lowanlın Sısı Kolosefo

Kolosefa

Kol.

Owuluá Paulo Lowanlın Sısı

Kolosefa

1

Proofread 07-07-09

Itsiaha

1-2 Mι Pauloá Bulu apε sυ nabwε Yesu Kristo sumbi ογορυ pú anι pio Timoteo dε ογομο anfι wanlın.

Anıdεpusısı anı apioá bugyi Bulu aha, bubu Kolose wulutə, bubu ənəkwalı ha Kristo Yesu, mua amúnyə ε babwε kulε.

Anı Sı Bulu mva anı Wie Yesu Kristo bugyi mlı buale, abuha mlı iwilwii.

lpanda Mpai

Anıteda anı Wie Yesu Kristo mu Sı Bulu ıpan bregyibreá anıde mpaı bɔ mlı nwunsu.
Tsufe anılanuá mlıləhə Kristo Yesu gyi, mlıbu ədwe ε ha Bulu aha féé.
Mlıde əkpa kı ha tɔá bapuyaı ha mlı əsusu, fe alıá mlıyin tsu breá mlılegyankpa nu ənəkwalı asun amuu igyi Bulu asun wanklaan amu.
Asun wanklaan amu ken deklei wa əyıtə,

ıdɛ aha tsiatɔ tsɛ ɔtınɛgyiɔtınɛ; fɛ alıá ılɛtsɛ mlı tsu ɛkɛá mlılonu mú, mlılɛbıá lɛlɛ Bulu tegyi aha bualɛ. Anı osumba ɔdwɛpu Epafra gyi ɔha ání ɔlɔpu asun wanklaan amu ba mlı. Yesu Kristo osumbi ɔnɔkwalıpu ogyi, ɔdɛ mlı bua anı ɔfansu.c Mulɛba bɛbla anı ɔdwɛá Ͻηε Wankıhɛ amu lapuwa mlıtɔ.

9 Mó so anıməkosi mpat bə mlı nwunso tsu ekeá anılonu mlı twi ason anfı. Anıde Bulu kokoli anıaa, əha amlıbı mo ape kugyiko wanklaan. Əha mo Əŋe Wankıhe amo əha mlı nyansa móa ason-asınu féé, 10 menı mlétalı tsia tsiatəá ibə anı Wie numnyam, amlıgyi mo ansı əkpagyiəkpaso. Əha amlıbwe yile bregyibre, tra bı Bulu tsıa. 11-12 Anıaa, əha mo tumiá mó ənə bo ənlın iwa mlı əwonlın, amlıtalı tomi, nya klon, po ansigyi da anı Sı Bulu ipan. Molaha mlılafon ánı mlıa mo aha mlénya agyapadıe amoo alala yaı mo iwiegyi wankıhetə amo iko. 13 Tsufe molale anı tsu əha amoo əde oklunso gyi amo tumi ası, po anı ba mo Bi ədwepo amo iwiegyi amotə. 14 Mo Bi anfıso ələtson hə anı, alasi anı lakpan kie anı nı.

Kristo Dun Togyitə

Dhaa tamawun Bulu, Kristotə əlelin əwan. Əbu inu asa Bulu ləbwe togyitə, ədun Bulu itə bwehe kugyiku. 16 Musu Bulu lətsun bwe togyitəá ibu əsu múa ası. Múá butowun pú múá butamawun féé, əŋetə awie, əmásugyi tumi, atumipu, pu isu agyipu féé. Musu Bulu lətsun bwe əyi féé, puwa mu numnyam. 17 Əbu inu asa togyitə lefi ası. Musu atə amu féé ide agyuma yə wa abatə. 18 Mugyi nwun ha mu nyankpusa-oyi, igyi əpasua amu, əde mú nkpa ha. Mulegyankpa kusu tsu afulitə, ogyi togyitə nkpa ogyapu. 19 Tsufe ibu Bulu ədwe ání mu tsiatə féé bétsia mu Bi amutə. 20 Musu Bulu lətsun yinkia

c1:7 Mli ofansu bu nwulu dada amu akuto.

togyitə ba mu ιwι wa. Ələtsun mu obugya amuu ıləwulı ası breá beda mu manta oyikpalihe amusu pu iwilwii wa mua togyitə nsıne. Múá ıbu əsusu pú múa ıbu əsulusu féé.

21 Tekı mlı ε mlıledamli əma ha Bulu, mlıgyi mu alupu mlı asun susuhe pú mlı bwehe lalahe su. 22 Tame sei a, ıtra megyi alı. Kristo ləbwe nyankpusa, olowu. Bulu lətsun mu oyikpalihesu lowu amusu la mlıa munyə nsıne. Mú su ifin pú asuansu ma mlı ıwı, əbékpa mlı ba mu ansıtə. 23 Tame ilehian ání mləhə asun anfısu gyi, lıı kinkiinkin. Mlımáha abutse mlı agywın le ıtə amuu mlıde mú əkpa kı, asun wanklaan amu lapuba mlı amu. Asun wanklaan anfı osumpu mı Paulo ngyi nı. Asun anfı əkan budeda əyıtə féé ε nı.

Kristo lowun sian amu ku wun ha mu ppasua, igyi mu nyankpusa-oyi amu. 25 Bulu lopu mu asun wanklaan amu wa mu ubuto, ání nda mú féé okan suna mlu, ampusum opasua amu. 26 Olopu asun anfu ŋain bumbu opá, tame alale mú owan suna mu aha sei. 27 lbu Bulu odweá obéle mú owan suna mluá mlumegyi Yudafo. Asun ŋainhe amu gyi, Kristo tsie mluto. lbu ibia, ubu numnyam ε. Múdesuna ání abénya mu numnyam amu uku nu. 28 Mu uwu asun anude aha féé bla, anude amú ola da, pu nyansa amuu Bulu laha anu amu suna amú ato; menu bófun, abékpa amú ba Bulu, amúa Kristo ukulebweto. 29 lnu su nahue ndepru, pu Kristo tumi amuu ubu muto amu yo agyuma nu.

2

Proofread 07-07-09

I Ndekleá mlibi ipriá ndepri owunlinsu, mlia opasua amuu ibu Laodikea pú aha amuu bumokuwun mi ki amu féé nwunsu. 2 Nde mú bwe puwa amú owunlin, abubwe kule, dwe aba, nu asun asi

wanklaan, ment bónu Bulu asun ŋainhe amuu igyi Kristo amu féé ast.

Kristoto Bulu lopu mu atonyaheá igyi mu nyansa pú mu asunbt féé
wa.

Ande mlı asun anfı bla, menı əhaa mə́əpu asun ánı ıbu anule kuku bemle mlı. Ubu mutəá mbu ıfə mlı wa, tame ntosusu mlı ıwı bregyibre. Ansı ε ıdɛ mı gyi ánı mlıtsie wanklaan, mlılıı kinkiinkin Kristosu hogyitə. Inıá mlılahə Kristo Yesu gyi ánı mugyi mlı Wie su a, mlıyə musu mlıa munyə amlıbwe kule. Mlı ε mlıhıε lıı kinkiinkin Kristo hogyitə, amlınya əwunlın tsu mlıa munyə ıkulebwetə. Mlıyə musu amlıhə mu ıwı asun amuu budɛ mlı suna, igyi ənəkwalı amu, fe alıá oyi nlin təyə ətətəətə, yodunka ntsu ha mu ıtedan, amlıda Bulu ıpan ε bregyibre.

Mlumáha okpa ohaa omle mli, pv mv ansitin móa afunu asvn ání igyi amandieá anyankpusa bowa kvkv, itsu one nte tumiá ide oyi anfisv gyi, imotsu Kristo wa beha amlumli mv nkpábi. Tsufe Kristoto Bulu tsiato onutonuto amv féé ibv nyankpusa okpasv. Ulniá mlia Kristonyo mlilabwe kvle sv mlilafvn. Mvgyi oha ání obv tumi oneto atumipu pú isv agyipv féésv.

Mlia munyo ikulebwe su aladinki mli tsiato dada amu le mlisu fe ali amuu butetin kete, dinki awuli le músu amu. 12 Breá bobo mli asu a, bopula mli tsiato dada amu fe aliá bopula Kristo; Bulu lokusua mli ba nkpato fe aliá olokusua Kristo, tsufe mlilohogyi ání Bulu bu tumi kusua mu tsu afulito. 13 Teki mli lakpan pú mli tsiato dada amuu bumokudinki le mlisu amu su mlilowu fe oha ání omokutin kete.

Tame sei a, Bulu lakusua ania Kristonyo ba nkpa popweto, alasi ani lakpan féé kie ani. 14 Oledinki asun amuu bowanlin wa Mose mblato, ide ani ila le amu le anisu, yeda mú manta Kristo oyikpalihe amusu.

Bulu loswii oneto atumipu pú isu agyipu tumi, olekita amú ndoun,

lε amύ ɔwan, wa amύ pεlιtɔ, brεá olegyi amύsυ Kristo oyikpalihε amυsυ.

16 Mú sư mlumáha ɔhaa ɔlɛ mlı ıla mlı atogyihe, mlı atonunhe, nkegyi, ɔtsra pɔpwɛ nke, nte Yudafɔ ɔkpunu ɔdakɛ aná su. 17 Yiyi kekɛ ını féé igyi ha atɔ amuu ıbéba amu onuto. Mú onutonuto amu lɛlın ɔwan Kristotɔ. 18 Mlumáha ɔkpa ɔhaa ɔmlɛ mlı amlıba ıwıası sum Bulu-abɔpu, amlıhulı ıpan ání Bulu lɛhıɛ yaı mlı. Nı ɔku ɔbɛɛ alawun tɔku tsu mứ ıwı kuraa po a, ɔyıtɔ ansıtın laha mu ɔdɛ ıwı tsu. 19 Oha anfı odu lamaın ıwı lɛ Kristo amuu ogyi ɔpasua amu nwun amusu. Tsufɛ ɔpasua amutɔ anı féé anılɛtsa abasu, Kristo amuu ogyi nwun amu dɛ anı ɔwunlın wa, mɛnı abédan alıá Bulu dekle.

20 Mlia Kristonyɔ lowu. Mứ sư mlitra mlimá ɔyitɔ tumi kuku ası. Ntogyi sư mlitra mlide mbla anfi anásư gyi? 21 Βεε, < Mágyi ini. Μάρυ ibi da ini, mátsu ini ε! > > 22 Ni bɔpu ntobi anfi féé bwe atɔ ta a, iteyinta. Anyankpusa onuto mbla pứ amứ atosunahɛ igyi. 23 Anide mbla anfi ki fe tɔá nyansa bư mứtɔ, ibéha abówa alɛ Bulu ansitɔ. Abéba iwiasi ha mư, wa iwi ɔsin aniaa ibéha abébi gyi iwisu. Tamɛ ini aná féé iméɛtali ha animéegyi iwisu.

3

Proofread 07-07-09

Nkpa Poρwε Tsia

1 Mú su nı Bulu lakusua mlıa Kristonyo ba nkpa popweto a, mlıdunka atoá ıbu osusu, otune amuu Kristo tsie Bulu gyopısu amu.
2 Mlıha agywıın ınu ato ιwι, megyi osulusu kle. 3 Tsufe mlılawu, Bulu lapu mlıa Kristonyo nkpa onuto ŋain muto. 4 Ekεá obέle Kristo amuu ogyi mlı nkpa onuto amu owan suna oyı a, εκε amu ken obéle

mlıa munyo owan mu numnyamto nı.

Tsiato Dada Múa Popwe

5 Mú su mluma tsiata dada amuu ıbu mlıta amu. Múgyi; atsı mua ayin asunwa, ifintotsia, awalı lalahɛ múa pɛlıla. Dyı anfıta ata wanklaan ımápɛ mlı ansı, tsufɛ ənsıpɛ igyi fɛ əkpısum. 6 Ntobi anfı odu abwɛpusu Bulu tɛhıɛ nya əblə nı. 7 Mú aná mlıtəbwɛ brɛá mlıgyi əmátəfə nı.

Sei gyi breá mléle oblo, oblokpan, olu, abakpol, asukpan bli aná le mlito ni. Mlimáwa afunu suna aba, tsufe mlilasi mli tsiato dada amu pú mú bwehe féé. Mlilalatsu tsiato popwe. Bulu gyi mú Obwepu, ode mú bwe popwe lian mu iwi bre anfi mlide mu bi anfi. Tsiato popwe anfi mú a, imefahun ání Grikiyin nte Yudayin fugyi. Fetin kete nte fumetin, okputopu nte okudasiyin, okpábi nte odihie fugyi. Kristo gyi togyito, obu amú fééto.

12 Mú sư uniá Bulu lale mlı pubwe mu aha ání amú twi latın pú mu adwepu a, mlıha nwewun, awıtɔlewa, twiasıba, ilwii pu klunya itsia mlıtɔ. 13 Mlınya tklun ha aba. Nı ɔku mua mu ba benya a, mlısikie aba fe alıá Kristo lesi mlı klɛ kie mlı. 14 Múá tdun a, ɔdwɛ tɔbwɛ anı féé tkulɛ. lbwɛ mlı tati dıdahɛ. 15 Mlıha Kristo iwilwii igyi mlı klunsu, tsufɛ mútɔ Bulu latı mlı bɔwa; mlıa mu nyankpusa-oyi amu mlılabwɛ kulɛ nı. Mlıda mu tpan ɛ bregyibrɛ. 16 Mlıha Kristo asun amu thıɛ bula mlı kluntɔ, tha mlı nyansa. Mlıputɔı kpla aba, suna aba atɔ. Mlıwa Israelfɔ tlu, ɔsankuosu tlu pú ɔŋɛtɔ tlu mlı kluntɔ putsu Bulu fua, puda anı Sı Bulu tpan. 17 Mlı atɔ bwɛhɛ pú mlı asun blıhɛ féé tbwɛ anı Wie Yesu tdatɔ, amlıpu tpan ha anı Sı Bulu tsun musu.

Akristofo Tsiato

<mark>18 Aka, mlıba ıwıası ha mlı aklu alıá ılekana ha aha ání bugyi</mark>

Kristo kle.

- 19 Aklu, mlı ε mlıdwε mlı aka. Mlımábwε amύ kpounkpoun.
- 20 Abi, mlıbu mlı akwııpv, tsufe mv Bulu tekle nı.
- 21 Akwupu, mlımáwa mlı abi əblə, menı ıwı móowu amú.
- Nkpábi, mlibu mli osoloso awie togyitoá mlóbweto. Mliha amó ansi igyi mli iwi bregyibre, megyi amó ansito wole. Mlibwe mó tsu klonto, tsufe mlitobu ani Wie. 23 Mlibwe togyito tsu mli klonto, fe ani Wie mlide mó bwe ha, megyi anyankposa. 24 Mlikain ání ani Wie ibito mlénya mli ikoka ání alala yai mo abi. Tsufe Kristo gyi Owieá mlidesum. 25 Tame ni fobwe toá ima ale a, obéka fo iko, tsufe otamaki ohaa ansito.

4

Proofread 07-07-09

- 1 Nkpábi awie, mlιρυ toá ιbυ alε, igyi onokwalı kpa mlι nkpábi, tsufε mlι ε mlιbυ Owie osusu.
 - 2 Mlıkıta mpaıbətə. Mlıdınka ansı ιwιsυ, ιpanda ε itsia mlı klυntə.
- 3 Mlıbə mpaı ha anı ε. Bulu ofinki əkpa ha anı atalı da Kristo ıwı asun ŋainhε amu əkan. Mú su nda obu nı. 4 Mlıbə mpaı mlıaa, nda mú əkan wanklaan, alıá ilehian.
- 5 Mlıkı mlı natıtə əmátəfətə. Nı əkpa ifinki ha mlı a, mlımáyinta mú. 6 Mlı ıtəı ıwa anule, ıwa labi, menı mlétalı le əhagyiəha asun fıtehe ənə wanklaan.

lkla

Anıa opio ɔdwεpu Tihiko dε anı Wie agyuma yɔ. Osumpu ɔnɔkwalıpu ogyi. Əbέbla mlı alıá mı ιwι gyi féé. 8 Nawa mu mlı wa mbεε, ɔbεbla mlı alıá anı ιwι gyi, ɔwa mlı atɛtɔ-ɔnlın. 9 Mua anı pio

odwepu onokwalipu Onesimo, ogyi mli pi amu obéba bebla mli asun ání ilaba nfi féé.

- Aristarko, mι ba ání mια mυnyɔ anıda obu ɔha mlı itsia. Alı kɛn Marko, ogyi Barnaba mu pio amu ε ɔha mlı itsia nι. Mlıhɔ Marko ɔfɔɔ wanklaan, nı ɔlɔtsun ba mlı wa fɛ alıá nɛbla mlı yaı. 11 Opio Yesu, butɛtra tı mu Yusto ε ɔha mlı itsia. Aha abasa anfı pɛ gyi Yudafɔá mıa amúnyɔ anıdɛ Bulu iwiegyi amu ιwι agyuma yɔ nι. Amú tɛkıta klun wa mı ıwıtɔ nι.
- 12 Epafra, otsu mlı wa, ogyi Kristo Yesu osumbi amυ ε ɔha mlı itsia. Ͻtɛhιε bɔ mpaι ha mlı ání Bulu ɔwa mlı ɔwυnlın, ɔha amlıfυn, amlıtalı bwε Bulu apε kugyikυ. 13 Nέtalı gyi mu ıwı adansıε ání ɔhιε ɔdɛ agyuma yɔ mlıa Akristofɔá bubu Laodikea pú Hierapoli ıdatɔ.
- 14 Aու շdwɛpʊ Luka, ogyi ւlշ շtsapʊ mʊa Dema bɛha mlı itsia.
- 15 Neha anı apio Laodikeafə amu itsia. Neha Nunfa mua əpasua amuu ıbu mu woyitə amu ε itsia. 16 Nı mlekla əwulu anfı suna əpasua amu ta a, mlıpusısı Laodikeafə ε. Mlıkla amú kle amuu nəpusısı amú amu ε. 17 Mlıbla Arkipo mlıaa, əmə agyuma amuu Bulu ləpuwa mu ıbıtə amu ənə wanklaan.
- 18 Mı Paulo, onutonuto lawa ıbı əwulu anfı ası. Mlımátan ání nda obu.

Bulu ogyi mlı bvale.

1TH - - NKO Paul's 1st Letter to the Thessalonians in the Nkonya Language of Ghana

1 Tesalonikafa

Owulu Gyankpapuá Paulo Lowanlın Sısı Tesalonikafo

1 Tesalonikafə

1 Te.

Owulu Gyankpapuá Paulo Lowanlin Sisi

Tesalonikafa

1

Proofread 07-07-09

Mι Paulo, mια Silwano pύ Timoteo dε ɔwυlu anfı wanlın sısı ɔpasua ání igyi anı Sı Bulu mua anı Wie Yesu Kristo klɛ, ıbu Tesalonika wulutɔ.

Anı Sı Bulu mva anı Wie Yesu Kristo bvgyi mlı bvalɛ, abvha mlı iwilwii.

Tesalonikafə Hogyi

2 Nι anıdɛ mpaι bɔ ha mlı bregyibrɛ a, anıtɛda Bulu ıpan mlı féé nwunsv. 3 Anıtetsia kaın anı Sı Bulu mlı hogyi gyumagyihɛ. Alıá mlıdɛ mbɔdı bɔ dwɛ aba, pú alıá mlılatomi ha mlı ansı dın anı Wie Yesu Kristosv kinkiinkin. 4 Apio, anıyin ání Bulu tɔdwɛ mlı, alalɛ mlı pvbwɛ mv klɛ. 5 Tsufɛ megyi ɔnɔ kɛkɛ anılɔpv bɛbla mlı asvn wanklaan amv. Mboun mlılowun ⊃ŋɛ Wankıhɛ amv tumi ɛ. lnı lɛha mlılɛbı wanklaan ání asvn amv igyi ɔnɔkwalı. Mlılowun tsiatɔ oduá anılɔpvtsia mlıtɔ ɛ, alıá ıbɔ́bva mlı sv. 6 Mlılɛkası anıa anı Wie

tsiatə. Tsufe asun amu su mlılowun ıwıəsın tsətsəətsə, tame mlıləpu ansigyiá itsu Əŋɛ Wankıhɛ wa hə mú. 7 Mú su ıleha ahogyipuá bubu Makedonia əsulusu pú Akaia əmátə féé bekı mlı bwehɛ, buo mú. 8 Tsufe megyi Makedonia pú Akaia wule anı Wie asun amu lekleı tsu mlı wa yə. Mboun mlı Bulu hogyi asun ɛ lakleı yə ətinegyiətine. Mú su asuansu má ınuá abétra blı tsu mú ıwı. 9 Tsufe amú onuto bude alıá mlıləpukıta anı breá anıleba mlı wa blı. Alıá mlılesi ıkpı sum ba mlıde Bulu Əkıankpapu Ənəkwalıpu amu mboun sum. 10 Pú alıá mlıgyo breá Bulu mu Bi Yesu amuu ələkusua tsu afulitə amu əbélatsu əsusu ba. Mugyi əha ání əde anı le tsu Bulu əblə amuu ıba amutə nı.

2

Proofread 07-07-09

Paulo Tsiato Tesalonika Wuluto

Apio, mlı onuto mlıyin ání anı mlı wa ba məbwe kpaalı. 2 Mlıyin alıá bəwa anı amumuyə, supa anı Filipi wulutə asa anıleba mlı wa. Mlıyin ání aku bumotsula, behte kusu lu anısu; tame anı Bulu ləwa anı əwunlın, anılebla mlı asun wanklaan amu. 3 Tsufe megyi afunu asun anıdeblı. Mú su nde mlı kokoli. Megyi agywun lalahe kuku igyi, anımede mlı mle e. 4 Bulu ləhə anısu gyi, ələpu mu asun wanklaan amu wa anı ıbıtə. Mú anıdeblı nı! Megyi anyankpusa ansıtə anıdekı blı mú, Bulu yin anı kluntə. 5 Mlıhıe mlıyin ání megyi ənə dede anıləpu ba mlı. Anımeba bəwa afunu kuku e suna mlı, punya təku tsu mlı wa. Bulu gyi anı ədansıyin. 6 Anımodunka kanfu tsu nyankpusa əkuku, mlı, nte əha bamba wa. Kristo sumbi ayəpu anıgyi. Mú su tekı anıbu əkpa si ıwı tswı mlısu, 7 tame anılolwii ha mlı, kı mlı fe alıá abi-oyín tekı mu onuto abisu. 8 Anıtehıe kle mlı asun. Mú su megyi

Bulu asun wanklaan amu nkulε anıləpu ba mlı, mboun anılesi anı ıwı ε ha mlı, tsufε mlılamli anı adwεpu. Papio, yε mlέkaın agyuma ání anıləyə əpa múa onye punya təá ilehian anı? Alıá anıméesi ipian tswı mlısu brεá anıdε Bulu asun wanklaan amu əkan da suna mlı su anıləbwε mú alı.

- 10 Mlι ahogyipυ amυ pύ Bulu gyi anı adansıfɔ alıá anılɔpυtsia mlıtɔ. Anı ıwı lɛtın, anı asun da ɔkpa, ɔlala ε metsia anı ıwı.
- 11 Mlıyin ání anılekpa mlıtə okugyiəku fe alıá abi-əsı tekpa mu abi.
- 12 Anılowa mlı atɛtɔ-ɔnlın, lwii mlı klun, tɔı kpla mlı anıaa, mlıtsia tsiatɔá ilegyi Bulu ansı. Mulɛtı mlı ɔbεε, mlıbenya mu iwiegyi pú mu numnyam amu ıku.
- Toá svá anıteda mv ıpan bregyibre ε gyi, breá anılopv mv asvn amv ba mlı a, mlımotsu móá nyankpusa wa itsu. Mboun mlıloho mó ání lele, itsu Bulu wa; tsufe mó Bulu depvyo agyuma mlı ahogyipv amvtɔ nı.
 Apio, mlılamli fe Bulu opasua ání ıbvbv Yudea omátɔ, bugyi Kristo Yesu kle amv. Mlılowun ipian mlı pı ıbıtɔ, fe alı amvv amó ε bowun ipian amó pı Yudafɔ ıbıtɔ amv.
 Vudafɔ lɔmɔ Bulu onɔsv atɔıpv pó anı Wie Yesu. Amó ken lagya anı le əmá amvtɔ. Bvtamakle aha asvn, bvtamagyi Bulu ansı.
 Bokvsv lu anısv ka anı itin bɛɛ, anımábla aha ání bvmegyi Yudafɔ nkpahɔ asvn amv, Bulu ohɔ amó nkpa. Lnı bwɛ laha amó lakpan labiayi. Mó sv ılaha Bulu lanya ɔblɔ, ɔbɛ́butı amú ısv.

Paulo Lekleá Dbélayekt Tesalonikafo

17 Apio, anılenatı mlı wa ɔpá anımɔkvsi mlısv kaın. Mú sv anıhıɛ anıdɛ ɔkpa dunka ání abéla bowun mlı ansıtɔ, tsufɛ anıdɛ mlısv kaın dvbı. 18 Anılekleá abélaba mlı wa. Mı Paulo onuto o nabwɛ agywun ání néyinki ba ınv ıta tsefını, tamɛ ɔbvnsam mɛha ɔkpa. 19 Ma sv

anı ansı dın? Megyi mlı sv ansı dɛ anı gyiá abénya ɔkpa tsu ıwı anı Wie Yesu ansıtɔ brɛá ɔbéba? 20 Lɛlɛ mứ a, mlıgyi anı numnyam pứ anı ansigyi.

3

Proofread 07-07-09

Timoteo Tesalonika Ya

Mú sư brεá anımɛbı alıá mlı tsiatɔ igyi, ıdɛ anı han a, anılɔbwɛ agywıın anıaa, anı mú abétsia Atene wulutɔ, awa anı pio Timoteo, ogyi anı Bulu agyumayɔba Kristo asun wanklaan amu ɔkandatɔ sısı mlı. Obɔwa mlı ɔwunlın, ɔtɔı kpla mlı amlılıı kinkiinkin hogyitɔ, mɛnı mlıtɔ ɔkuku méeyinki ɔma asun wunhɛ anfı su. Mlı onuto mlıyin ání igyi tɔá ıda yaı ha anı Akristofɔ dodo. Tsufɛ brɛá anıbu mlı wa a, anılɛbla mlıá bédınka mlısu. Lɛlɛ bɛdınka mlısu fɛ alıá mlıyin. Inı su brɛá netsia mmetsia a, nɔwa Timoteo mlı wa mbɛɛ, ɔbékı alıá mlıdɛ hogyi amutɔ. Tsufɛ ıbétalı ba ání Obunsam lasɔ mlı kı, ha anı gyumagyihɛ labwɛ kpaalı.

Timoteo layinki pu asun wanklaan tsua mlı wa ba anı sei, tsu mlı hogyi pú mlı abadwɛ ıwı. Alabla anı ɔbɛɛ, mlı ε mlıdɛ anısu kaın dubı. Mlıdekleá mlówun anı, fɛ alı amuu anı ε anıdekleá abówun mlı amu. Mú su apio, mlı hogyi lawa anı atɛtɔ-ɔnlın, anı ipian pú anı asun wunhɛ fɛ́ɛtɔ; strufɛ mlılıı anı Wie hogyitɔ kinkiinkin. Mú su anı klun ladı anı ası. plpan mɔmu abókuku da Bulu mlı su, ansıá ıdɛ anı gyi mu ansıtɔ su? Mıtehiɛ bɔ mpaı kokoli Bulu ɔpa múa onye anıaa, ɔha ayinki bowun mlı, mɛnı abósuna mlı tɔá ıbɛ́ha mlı hogyi bɔ́fun.

11 Aու Տւ Bulu onuto mva anւ Wie Yesu bvfinki շkpa ha anւ aba mlւ

wa. 12 Anı Wie oha mlı apio aba pú aha féé dwe ono ıwa onlın, fe alı amυυ anıtodwe mlı amυ. 13 Owa mlı owunlın, menı anı Sı Bulu omóowun olala mlı ıwı, ifin kυkυ ε méetsia mlı ıwı mυ ansıto, anı Wie Yesu mυa mυ aha féé obakε amυ.

4

Proofread 07-07-09

Tsiatoá Ilegyi Bulu Ansı

Apio, ttrahε a, antlosuna mlı tsiatə, mɛnı Bulu ansı bégyi mlı twı. Lɛlɛ mó a, alı mlı tsiatə gyi nı. Sei a, anthıɛ antdɛ mlı kokoli anı Wie Yesu tdatə antaa, mlıbwɛ mó dun alı. Tsufɛ mlıyin mbla amuu antlowa ha mlı anı Wie Yesu tdatə amu. Bulu dekleá mlıha mlı twı tın. Mó su mlımáwa atsı móa ayin asun. Mlıtə okugyiəku əbı alıá əbɛkıta twı, twıtın pó obú əkpasu. Imábwɛ əwəlı lalahɛ əkpasu, fɛ alıá aha ání bumeyin Bulu butəbwɛ. Mlıtə əkuku másisi mu ba, swu mu mu ka. Tsufɛ anı Wie əbɛbıtı aha ání butəbwɛ mó odu tsu. Antdɛ mlı əla da, fɛ alıá antləku bla mlı yaı. Tsufɛ Bulu mɛtı anı əbɛɛ, aba bətə mbua; mboun əbɛɛ, ifin kuku mátsia anı twı. Mú su əhagyiəha ání omegyi atosunahɛ anfısu a, megyi nyankpusa omedebu. Mboun Bulu amuu ələpu mu əŋɛ Wankıhɛ ha mlı amu.

9 Imehian ání abówanlın asvansv tsu mlı aba akristofo-dwe ıwı sısı mlı. Tsufe Bulu onuto lasuna mlı alıá mlıdwe mlı aba dodoodo.

10 Onokwalı a, mlıde apio ahogyipvá bubu Makedonia əmátə féé dwe dodo. Mú su apio, anıde ıpa bwii ha mlı anıaa, mlıtra dwe aba dun alı.

11 Mlıpudınka ıwısuá mlétsia tsiatə wanklaan. Mlópu mlı ıbı yə agyuma pukı mlı ıwısu, fe alıá anılebla mlı, 12 menı mlıa aha ání bumegyi ahogyipu mlétsia wanklaan, mlıméetra pu ansı dınka

ohaasv.

Anı Wie Yesu Yinki Ba

- Apio, anıdekle anıaa, mlıbı ənəkwalıá ıbu Akristofəá bawu ıwı, menı mlıméetsia gyi awırehə fe aha ání amú ansı medın tətəsu.
- Anılohogyiá Yesu lowu kusu tsu afulitə. Alı ken anılohogyiá Bulu əbékpa aha amuu bəhə mu gyi asa bowu amu ba nı.
- Ant Wie onuto atosunahε ant dε mlt suna sei a. Ant aha ání anttra anttsie nkpa asa ant Wie ɔbakε tbɔfton a, antméegya awupu amu nkpa yefia mu. 16 Tsufε ant Wie ɔbɔkplun tumisu, Bulu-ɔbɔpu dɛhɛn ɔbɛlɛ ɔnɔ, bɔftult Bulu ɔkpɛ ε brɛá ant Wie onuto dɛkplt tsu ɔsusu ɔba. Ahogyipuá bawu bégyankpa kusu. 17 Mu ɔma a, ant aktankpapu ε fɛ́ abɔ́yɔtu amú nwulutatɔ, ant fɛ́ abéyefia ant Wie afutɔ. Tsu ɛkɛ amu a, abétsia ant Wie wa brɛ fɛ́. 18 Mú su mlɪpu asun anft kɪta tklun wa aba twɪtɔ.

5

Proofread 07-07-09

lwisuda Gyo Ani Wie lba

Apio, imehian ání abówanlın brε pú εκεά asun anfı ıbéba sısı mlı.

Tsufɛ mlı onuto mlıyin ání anı Wie ɔbakɛ amu ıbéba bofwie anıtɔ, fɛ alıá owikplu tɛba onye.

Brɛá aha bɛɛ, < Owi lata; asun lata. > > a, alı brɛ amutɔ béhı nı. Ibófwie amútɔ fɛ alıá ıkwıı tɛkan ɔtsı ɔtsawulɛ pɛ. Ohaa mɛ́edalı mútɔ.

Tamɛ apio, mlı mú mlıyin asun anfı. Mú su mlımetsie okluntɔ, mɛnı ɛkɛ amu mɛ́eba bofwie mlıtɔ fɛ owikplu.

Wankı múa ɔyıkɛhɛtɔ abi mlı fɛ́e mlıgyi. Megyi onye ntɛ okluntɔ abi anıgyi.

Mú su mlıha agyo, anımadıdı fɛ aha bamba. Mlıha adınka ansı ıwısu, akı ıwısu wanklaan.

butedidi. Onye nta abupu ε butəbu nta. 8 Tamɛ anı mú a, wankıtə abi anıgyi. Mú su mlıha agyi ıwısu. Mlıha Kristo hogyi pú anı abadwɛ ıbwɛ kantə-atintə tin anı kantə. Mu əkpakıá əbəhə anı nkpa ıbwɛ kutupa ání ibun anı nwun. 9 Megyi alıá Bulu obénya əblə wa anı, bıtı anı ısu su əlɛlɛ anı. Mboun alıá əbətsun anı Wie Yesu Kristosu hə anı nkpa su. 10 Kristo lowu ha anı, mɛnı mu babı a, nı anılawu o, anıbu nkpa o, anıa munyə abétsia. 11 Mlıpu asun anfı kıta klun wa aba ıwıtə, puwa aba əwunlın, fɛ alıá mlıdɛ mú bwɛ dodo.

lkla

- Apio, abwii ιpa ha mlı, mlıbu mlı ɔnɔ alιιpυá bυhιε bυdε agyuma yɔ mlıtɔ, budε mlı anı Wie tsiatɔ suna. 13 Gyuma amuu budegyi amu su mlıhıε bu amú, amlıdwε amú. Iwilwii itsia mlıa mlı aba nsınε.
- 14 Apio, anıdε mlı ɔla da anıaa, mlıtɔı kpla awυlıyɔpυ. Mlıwa afupu atɛtɔ-ɔnlın. Mlıbua amύá bapɔn, amlınya klun ha ɔhagyiɔha.

 15 Mlıkıá ɔha mɔ́ɔpu lalahɛ ka mu ba ıkɔ. Mboun mlıbwɛ yile ha aba pú aha fɛ́ɛ́.
- 16 Ansı igyi mlı, 17 amlıbə mpaı bregyibre. 18 Mlıda Bulu ıpan togyitətə. Múgyi təá Bulu dedunka tsu mlı wa mlı nkpatə, brε anfı mlıa Kristo Yesunyə mlılabwε ιkυlε anfı nı.
- 19 Mlımákina toá Ͻŋε Wankıhε amv tekle bwε.^d 20 Mlımábu Bulu ɔnɔsv atɔɪpv asvn amv tɔkv odu. 21 Mlısɔ togyitɔ kı, amlıkıta mύá ıbv alɛtɔ kinkiinkin. 22 Mlıkina lalahε kugyikv.
- Bulu teha anı iwilwii. Dtın mlı ıwı əkpagyiəkpasu. Əkı mlı nyankpusa-oyi, mlı əŋɛ pú mlı əklasu tsu lalahɛ kugyikutə, mɛnı əlala méetsia mlı ıwı anı Wie Yesu Kristo əbakɛ amu. 24 Bulu lɛtı mlı.

^d**5:19** Ntε Mlımádun Ͻηε Wankıhε ogya amv.

Onokwalιρυ ogyi, obóbwε mú.

- <mark>25</mark> Apio, mlιbə mpaι ha anι ε.
- 26 Aha ahogyipu amu féé itsia gyagyagya. Mlılata aba puta ədwesu.
- 27 Ndε mlı bla anı Wie ıdatə mbεε, mlıkla ɔwυlu anfı suna ahogyipu amu fέέ.
 - 28 Anւ Wie Yesu Kristo ogyi mlւ bvalε.

2TH - - NKO Paul's 2nd Letter to the Thessalonians in the Nkonya Language of Ghana

2 Tesalonikafa

Owulu Nyosiá Paulo Lowanlin Sisi Tesalonikafo

2 Tesalonikafo

2 Te.

Owulu Nyosiá Paulo Lowanlin Sisi

Tesalonikafa

1

Proofread 07-07-09

- Mι Paulo pú Silwano mua Timoteo dε ɔwulu anfı wanlın sısı ɔpasua ání ιbu Tesalonika wulutɔ, mlıgyi anı Sı Bulu mua anı Wie Yesu Kristo klε.
- 2 Anι Sι Bulu mva anι Wie Yesu Kristo bvgyi mlι bvalε, abvha mlι iwilwii.

lpanda

- 3 Apio, ilehian ání abéda Bulu ιpan mlı nwunsυ bregyibre. Tsufe mlıdedan hogyitə tsıa. Ədweá mlıbυ ha aba ε idemoni tsıa. 4 Μύ sυ anıtəpυ mlı tsu ιwι Bulu əpasua kugyiku ansıtə; mlı nsiwa pύ hogyiá ıbυ mlıtə, budın mlısυ, ısəkı dɛ mlı tυ, mlılatomi su.
- 5 lnı dele suna ání Bulu asungyi da əkpa. Tsufe obótsu mlıá mlılafun ha mu iwiegyi amuu mlıde ipian wun mú su amutə yə.
- Onokwalipu Bulu gyi. Obéka aha amuu bude mli iwiosinto wa amu ako. 7 Obéha iwi bólwii ania mli ání mlide iwiosin wun, eke amuu

ant Wie Yesu ɔbékplı tsu ɔsʊsʊ bɛlɛ twī ɔwan mua mu abɔpʊ atumipʊ amʊ. 8 Ogya plɛnplɛntɔ ɔbéba bɛbɪtɪ aha amʊʊ bʊmeyin Bulue amʊ tsu. Tsufɛ bʊtamapʊ anī Wie Yesu twī asun wanklaan amʊ bwɛ tɔtɔ.

9 Amʊ isubɪtɪ gyi, amʊa anī Wie nsinɛ bɔśwa ifɔ. Mu tumi mɔɔwankī wulī amʊsu, obéyinta amʊ brɛ fɛ́ɛtɔ. 10 lsubɪtɪ anfī ɪbéba ɛkɛ amuʊ ɔbéba, Bulu ɔbɔśwa mu numnyam aha wankihɛ ansɪtɔ amu. Ifu bɛ́kɪta ahogyipu. Mlī ɛ mletsia amʊtɔ, tsufɛ mliləhə mu twī adansɪɛ amuʊ anɪlegyi suna mlī amusu gyi.

Mú sv anıtəbə mpaı ha mlı anıaa, Bulu əha amlıfun nkpa amuv əleti mlı əbεε, mlıbetsia amutə. Mu tumi iha amlıtalı bwε yileá mlıdekleá mlɔ́bwε, pumə mlı hogyi agyuma ənə. 12 Nı mlɛtalı bwɛ ını a, mlı sv aha bɔ́pu numnyam ha anı Wie Yesu. Mu ε əbɔ́wa mlı numnyam; fɛ alı amuv anı Sı Bulu mua anı Wie Yesu Kristo awıtəlɛ gyi amu.

2

Proofread 07-07-09

Yesu Mva Mblasv Mágyipv Amv

1-2 Mt apio, nobwii tpa ha mlt. Ant Wie Yesu Kristo tba, pó altá abóbwe kule yefia mu asun ání mltlanu tmákost kptnkt mlt klun, nte tha opuni itsii mlt. Nt aku bee, ɔŋɛ Wankthe lale suna amú loo, nte tbu ant asun blthe nte ant ɔwulu tkutɔ ání ant Wie ɔbake amu laba dodo kuraa a, mltmáhogyi. 3 Mltmáha ɔhaa ɔmlɛ mlt ɔkpagyiɔkpasu. Eke kpɔnkpɔntt anft tméɛba, nkett aha bakusu ltt Bulusu, ɔha amuu ɔtamagyi Bulu mblasu, ɔbéht amu lalın ɔwan asa. 4 Obótsu twt fua, kusu ltt Bulu, tkpt pú togyitɔá anyankpusa butosumsu, bltá ɔdun amú

e1:8 Bυmeyin Bulu, tsufε bυmεbι mυ.

fέέ. Obéyetsia Bulu otswekpa unu kuraa, blı obeε mugyi Bulu.

5 Mlumokukaun ání ntebla mlu asun anfu breá mbu mlu wa? 6 Mluyin toá ude mu okpa tin dodo. Nketu mu owanlebu lafun. 7 Tsufe Bulu mblasumágyi tumi anfu ude agyuma yo ŋainto dodoodo, tame oku de mú okpa tin. Mú su nketu oha amu ladalu unu. 8 lnu mblasu mágyipu amu obélun owan nu. Tame anu Wie Yesu oyinki ba a, mu onoto afu keke ubómo mu. Mu numnyam ε ubówanku wulu musu yinta mu. 9 Nu mblasu mágyipu anfu olun owan a, obópu Satan afunu tumi kponkpontu bwe osuna pú ofula. 10 Obótsun owuntolun okpa otsanotsansu mle aha amuu Bulu obéhu amú amu. Bulu obéhu amú, tsufe bumekle onokwalu amu asun, menu Bulu obóho amú nkpa. 11 lnu su Bulu obópu afunu oŋeá mú ono bu onlun wa amúto, menu bóho afunu asunsu gyi. 12 Obéha aha anfu bumoho onokwalu amusu gyi, butekle lakpan bwe anfu féé upon.

Mlı Nkpahə Sv Bulu Lele Mlı

- Apioá anı Wie tɔdwɛ, ilehian ání abɛ́da Bulu ıpan mlı nwunsu bregyibrɛ. Tsufɛ tsu brɛá ɔyı lɛlın ɔpá Bulu lɛlɛ mlı ání ɔbɔ́tsun mu Ͻηε amu pú mu ɔnɔkwalı asun amuu mlılahogyi amusu tın mlı ıwı, puhɔ mlı nkpa. 14 lnı su ɔlɔtsun asun wanklaan amuu anılɛbla mlı amusu tı mlı ɔbɛɛ, mlıbetsia anı Wie Yesu Kristo numnyam amutɔ nı. 15 Mú su apio, mlılıı kinkiinkin, amlıkıta ɔnɔkwalı amuu anılosuna mlı amutɔ, múá anılɛbla mlı pú múá anılɔwanlın sısı mlı fɛ́ɛ.
- 16-17 Anı Wie Yesu Kristo onuto mva anı Sı Buluá ətədwe anı, alawa awıtəle wa anı atetə-ənlin ání ımɔʻəmə ənə ekekeeke. Anıde itə wanklaan əkpa kı. Mú sv əwa mlı əwvnlin mlı asvn blihe pú mlı bwehe kugyikutə.

Proofread 07-07-09

Mpaibo

- I ltrahε-trahε a, apio, mlıbɔ mpaι ha anı, anı Wie asun amu ıkɔsı klει. Aha abupu obú hɔ mú fɛ alı amuu mlı ε mlılɔhɔ mú amu.
- 2 Mlıbə mpaı, Bulu əle anı tsu awuntəlınpu pú aha lalahe ıbıtə. Tsufe megyi aha féé ləhə anı Wie gyi.
- 3 Tamε anı Wie bu ənəkwalı. Əbəwa mlı əwunlın, hə mlı le Lalahe Əbwepu amu ıbıtə. 4 Anı Wie laha anılahogyiá mlıdε ntobi amuu anılosuna mlı amu féé bwe, mlıméesi bwe ε.
- **5** Okpa mlı, amlınu odwεá Bulu bυ ası yo ototooto; oha amlıtomi fɛ Kristo.

Tsiato Wanklaan

- Apio, anude mlı əla da anı Wie Yesu Kristo ıdatə anıaa, mlumápu Akristofə amuu buna budetsun, butamakle agyuma, bumede atosunahe amuu anılosuna mlı amusu gyi wa mba. Mlı onuto mlıyin ání ilehian ání mlétsia anı atsiabi. Tsufe anıməwa əwulıyə, natı tsuntsun breá anıbu mlı wa. Anımegyi atə əhaa wa, kina mú ıkə ka. Mboun anıləyə agyuma əpa múa onye kinkiinkin, menı anıméesi ipian tswı mlıtə əkukuukusu. Megyi bee, anımá əkpa bla mlı anıaa, mlıkı anısu, su anıləbwe mú alı. Mboun anıləbwe mú suna mlı, menı mlı e mləbwe mú odu. Dereá anıbu mlı wa kuraa a, anıləwa mbla ha mlı anıaa, < > Oha ání əməyə agyuma mágyi atə. > >
- 11 Anılanuá mlıtə aku butsie kpaalı, bumεdε agyuma kukuuku yə. Okengye buna budεwa tsun. 12 Anıdε amú əla da anı Wie Yesu Kristo

ıdatə anıaa, busi natı tsun, abuyə agyuma nya amú atogyihe.

Tame apio, mlı mú a, yilebwe ımáta mlı ɔŋɛ. 14 Nı ɔku megyi asun anfı anılawanlın sısı mlı anfısu a, mlıkı mu wanklaan. Mlıa munyo mlımágyi mba, menı pelı békıta mu. 15 Tame mlımálu mu, mboun mlıtoı kpla mu fe mlı pio.

lkla

- 16 Iwilwii Owie amu onuto oha mlı iwilwii brɛ fɛ́ɛto okpagyiokpasu. Anı Wie otsia mlı fɛ́ɛ wa.
- 17 Mi Paulo onuto lapu mi ibi wanlin ini. Mi ida anfi ntowanlin wa mi nwulu féé asi, pusuna ání itsu mi onuto wa ni.
 - <mark>18</mark> Aու Wie Yesu Kristo ogyi mlւ féé bvalε.

1TI - - NKO Paul's 1st Letter to Timothy in the Nkonya Language of Ghana

1 Timoteo

Owulu Gyankpapuá Paulo Lowanlın Sısı Timoteo

1 Timoteo

1 Ti.

Owulu Gyankpapuá Paulo Lowanlin Sisi

Timoteo

1

Proofread 07-07-09

Itsiaha

1-2 Mι Paulo ání anι Nkpa Dhopu Bulu mua Kristo Yesuá anι ansı dın musu lobwε mι sumbi ογορυ, dε owulu anfı wanlın sısı fu Timoteoá fugyi mı bi onuto Yesu hogyi amuto.

Anı Sı Bulu mua anı Wie Kristo Yesu bugyi fu buale, abuwun fu nwe ha fu iwilwii.

Afunu Atosunahe

Breá ndenati noyo Makedonia nsainto a, nebla fu mbee, futsia
Efeso omáto, afuka aha amuu bude afunu ato suna amu itin. 4 Mú
oma a, da amú ola abusi bre yinta ha otewa pú anain ilinto kla
tintintin. Nwengyi keke itopuba. Itamaha aha abutsia nkpa Bulu
hogyito. Toá suá aniaa, fuka amú itin gyi, aliá Okristoyin
okugyioku obódwe mu ba. Mu klun méeha mu ipon, obénya agywiin

wanklaan múa hogyi onuto. 6 Aku bumobuo alı əkpa anfı. Mú su bafwı yə bude asun ání ıma ası blı. 7 Budekleá bóbwe Mose mbla asunapu, tame bumede ıtə amuu budesuna amu ası nu. lde amú bwe fe buyin mú, tame bumeyin mú.

Anıyin ání mbla amu bu alɛ, nı bəpusuna atə əkpa wanklaansu. Tamɛ ıwankı anı ání megyi yile abwɛpu su Bulu ləwa mbla amu. Mboun aha ání butamagyi músu, aha ání amú asutə bu amú ənlın, aha ání butamanya mu ifu, lakpan abwɛpu, aha ání amú ıwı mɛtın, aha ání butəkpəı Bulu, aha ání butəmə amú akwupu pú aha bamba, mbua atəpu, ayin ání butekle amú aba ayin pú atsıá butekle amú aba atsı, anyankpusa ibia agyipu, afunupu, aha ání bɛka ntam butamagyi músu pú tsiatəá ımɛkana atosunahɛ wanklaan amuu Bulu Onumnyampu, ıkanfu gyi mu klɛ amu ləpuha mı əbɛɛ, nda mú əkan amu.

Bulu Paulo Bvalegyi

12 Neda anı Wie Kristo Yesu ıpan ání alawa mı ɔwunlın, bu mı ɔnɔkwalıpu ɔbɛɛ, nyɔ agyuma anfı pusum mu. 13 Tekı mıteblı mu ıwı asun lalahɛ, ntedınka mu ahasu, supa amú nı. Tamɛ olowun mı nwɛ, tsufɛ mmɔhɔ mu gyi alı brɛ amutɔ, mmeyin tɔá ndɛbwɛ ε. 14 Oo, hıɛ kı alıá ɔhıɛ ɔbu awıtɔlɛ! Dlɛha mı nenya mu hogyi múa mı abadwɛá ıbu anıa Kristonyɔ ıkulɛbwɛtɔ. 15 Asun anfı ıbu mútɔ, ilehian ání ɔhagyiɔha ɔbɔ́hɔ músu gyi. Múgyi, Kristo Yesu lɛba ɔyıtɔ bɛlɛ lakpan abwɛpu. Mıgyi amútɔ ɔlalahɛ nı. 16 Tamɛ ını su Bulu lowun mı nwɛ, ha Kristo Yesu lɛlɛ mı anfı ngyi lakpan ɔbwɛpu kpɔnkpɔɔnkpɔntı anfı nı. Mɛnı ɔhagyiɔha ɔbɛ́bıá Bulu tɛhıɛ nya klun ha ɔha ání ɔbɛ́ba bɔhɔ mu gyi, nya nkpa ání ıtamata. 17 Mlıha awa Bulu numnyam, akanfu mu anıaa, < < Fugyi Owieá fu iwiegyi tamamɔ ɔnɔ. Bulu ɔkukunu

okule, butamapu ansibi wun fu. Fubu unu brε féé, futamawu! Amen.>>

18 Mι bi Timoteo, atɔ amυυ Bulu lɛlɛ suna tsu fu ιwι amυ su ndɛ mbla anfı wa ha fu. Pu asun anfı yɔ agyuma, afupukɔ atosunahɛ wanklaan amu nwunsu. 19 Kıta fu hogyitɔ. Bwɛ tɔá fuyin fu kluntɔá ubu alɛ, tsufɛ aku babwɛ tɔá buyin ání uma alɛ. Mú su ılaha amú hogyi lawu. 20 Amútɔ aku gyi Himeneo mua Aleksandro. Napu amú wa ɔbunsam ıbɪtɔ. ɔbutı amú ısu, mɛnı bɛ́bıá imehian ání fɛ́blı Bulu ıwı abususu.

2

Proofread 07-07-09

Bulusum Mbla

I ltɔá ndedunka ání mlıgyankpa bwɛ gyi, mlıkokoli Bulu aha fɛ́ɛ́ nwunsv, amlıbɔ mpaı ha amú. Mlıkulı Bulu atɔ ha amú, amlıda mu ıpan ɔhagyiɔha nwunsv. Ilehian ání mlɔ́bwɛ mú alı ha awie pú ahandɛ ɛ, mɛnı asutɔ bólwii anı, abétsia iwilwiitɔ, atalı sum Bulu ɔkpagyiɔkpasv. Inı bu alɛ, anı Nkpa ɔhɔpu Bulu tekle nı. Tsufɛ odekleá ɔbɔ́hɔ aha fɛ́ɛ́ nkpa, mɛnı bɛ́bı ɔnɔkwalı amv. Bulu ɔkukunu ɔkulɛ bu ınu. Nsunɛ ɔlapu ɔkulɛ pɛ ɛ bu Bulu mua anyankpusa nsınɛ. Mugyi Kristo Yesu, ogyi nyankpusa amu. Mulesi mu nkpa ha puhɔ aha fɛ́ɛ́ nkpa. Asun anfı Bulu lɔpuha ɔyı fɛ́ɛ́ mú brɛ wanklaantɔ nı. Dnɔkwalı ndɛ mlı bla, mmɛdɛ afunu wa. lnı su Bulu lɛlɛ mı ɔbɛɛ, mbwɛ mu asun ɔkan ɔdapu, mu sumbi ɔyɔpu pú osunapu ha aha ání bumegyi Yudafɔ, mı ambla amú ɔnɔkwalı asun tsu Yesu hogyi ıwı nı.

8 Ndekleá opasua kugyikuto a, ayin ání amú ıwı letın butsu ıbı fua

bo mpai. Oblo nte nwengyi mátsia amúto. Atsi amu ε budida tati okpa wanklaansu. Amú ato didahe máwo ansibi. Bumádun imi bwe, wa sika ato, dida atatiá ibu ibia dubi. Atsiá bee butenya Bulu ifu bubwe yile. Mú obéha bówa akile ni. Il Ilehian ání bétsia asi diin, ba iwiasi suan ato. Mmokuha atsi okpa mbee, busuna ayin ato, nte bugyi ayinsu. Mboun butsia diin. Tsufe Adam Bulu legyankpa bwe asa olobwe Hawa. Megyi Adam ε Satan lemle, mboun Hawa olemle, olokusu lu Bulu mblasu. Tame Bulu obóho otsi nkpa tsun ikwiisu. Ni oletali kita mu hogyi pú mu abadweto, oleha mu iwi letin, oletsia nkpa ε wanklaan.

3

Proofread 07-07-09

Opasua Ohande Bwe

Asun anft bu múto. Nt oha obwe agywun ání móbwe opasua ohande a, alakle agyuma wanklaan. Imehian ání olala bétsia opasua ohande twu. Obwe oka okule otsiapu, mu agywunto da, otegyi twusu, obú bu musu, otoho afoo, otosuna ato ε wanklaan. Omábwe nta obupu nte oha ání obu tym. Obwe oha ání oleba twtast, mu asun lolwii. Omábwe otrepu, omábwe koba odwepu. Obwe oha ání otekt mu woyisu wanklaan, mu abi beba twtast, butobu mu okpagyiokpasu. Tsufe nt oha meyin mu woyisu kt wanklaan a, nkalt obétalt kt Bulu opasua amusu? Omábwe oha ání oledamli klunto tmokuwa opá. Nt megyi alt a, tbéha mu obótsu twt, Bulu obébitt mu tsu fe Obunsam.

f**2:15** Tsvn ikwiisv, nte Tsvn mv abi kwiihesv. Idesuna ání Tsvn obiá otsi amv obókwiisv, nte tsvn Yesu ikwiisv.

mυ ıdayile. Nı megyi alı a, ɔbékpa wie Obunsam yibitə supa.

Opasua Ohandε Obvapυ

B Opasua ohandε obvapu ε obwε oha ání obú bu musu. Oma nnonyo, otamabu nta, oma sika onsipe. P Ilehian ání obékita hogyi asun amuu ilalın owan amuto wanklaan, mu klun ε méεtra ha mu ipon.

Mlıgyankpa pu agyuma ıku wa mu ıbıtə, pusə mu kı bɛɛ, əlala ma mu ıwı, asa amlıha mu əbwɛ əpasua əhandɛ əbuapu. 11 Alı kɛn mu ka^g ε əbwɛ ətsıá obú bu musu, ətamablı aha ıwı asun lalahɛ, otegyi ıwısu, əbu ənəkwalı togyitətə nı. 12 Əpasua əhandɛ əbuapu əbwɛ əka əkulɛ otsiapu, ətɛtalı kı mu abi pú mu woyisu wanklaan. 13 Aha butobu əpasua əhandɛ əbuapuá ətəyə mu agyuma wanklaan. Itɛha mu ətɛtalı təɪ tsu mu hogyiá əbu Kristo Yesutə.

Asun Ŋainhe Kponkpoonkponti

14 Nde əwulu anfı wanlın sısı fu, tame ndın ansıá nókəsı ba ınu.
15 Mumu nı nde əpá wa kuraa a, əwulu anfı ıbéha fébı tsiatə oduá ilehian ání əha obétsia Bulu woyi, igyi Bulu Əkıankpapu əpasua amutə. Əpasua amu gyi ətan pú ntswıası kpekplekpe ha ənəkwalı asun amu nı.
16 Ənəkwalı, anı Bulusum ıwı asun amuu ılalın əwan amu lomoni. Múgyi,

Kristo^h lεlε mu ιwι suna fε nyankpusa.

One Wankthe lele mu suna ání yile obwepu ogyi.

Bulu-abəpu bowun mu,

aha beda mu asun okan suna omá féé.

Dyıtə aha bəhə mυ gyi,

^{§3:11} Mv ka ntε pasua phandε phvapv tsihε

h3:16 Bulu bu nwulu dada amu akuta.

4

Proofread 07-07-09

Afunu Ata Asunapu

Togyitoá
Bulu lele bu ale. Mú su ıma aleá abékisi kuku. Ilehian ání abóhɔ
kugyiku, da mu ıpan. Trsufe Bulu asun pú mpaı amuu anılabɔ wulı atogyihe amusu amu laha mú ılamli Bulu kle.

Kristo Osumpv Wanklaan

osumbi wanklaan ání bapu hogyi amuto asun, pú atosunahe wanklaan amu bula fu, fude múto. 7 Máyaa asu nu atsı dehen ote pú múá imotsu Bulu ıwı. Mboun hie fu iwi, afusum Bulu wanklaan.

8 Tsufe ni fude nyankpusa oyulu anfi hie a, labi kpalobi ku bu múto. Tame ni fopu Bulusum hie fu iwi a, ibu ale dun. Tsufe oyula bu múto ha ani sei anfi anitsie nkpa, pú nkpa amuu ibéba amuto. 9 Asun anfi bu múto, ilehian ání abóho mú. 10 (Nkpa anfi su anide iwi lala yo agyuma owunlinsu), ani ansi din Bulu Okiankpapu, ogyi aha féé Olepu, titriu ahogyipu anfisu ni.

i4:2 Amύ klun labwε fε toá bapu ιdato wa ogya, le to mú.

Suna amú atɔ anfı, afvha amú abvgyi músv. 12 Máha ɔhaa obu fv kebi. Mboun fv tɔtɔ, fv nkpatsiatɔ, fv ahadwɛ, fv Bulu hogyi pú fv wutın ıbwɛ atosuanhɛ ha amú. 13 Nı mlefia a, bɔ mbɔdı afvtsia kla Bulu asvn suna amú. Da asvn amv ɔkan, afvsuna amú atɔ alu yɔfvn brɛá nɛ́ba. 14 Mákina Bulu atokiehɛ amvv ɔlɔpvha fv tsvn mv ɔnɔsv atɔɪpvsv, brɛá ɔpasua ahandɛ bɔpv ıbı dınka fvsv amv. 15 Tsia bwɛ ını aná, afvsi ıwı ha mú, mɛnı aha bówun ání fvdɛ nkpa yɔ. 16 Tsia kı fv tsiatɔ pú atosunahɛ amv. Tomi bwɛ mú alı, mɛnı fɔ́hɔ fva asvn amv anupv nkpa.

5

Proofread 07-07-09

Τοά Abóbwe Ha Ahogyipu

- Mákplun wa oyin dehen. Mboun tɔι bla mu asun fe fu sı. Kıta nyasubi amu fe alıá fékıta fu apio yinhe. 2 Kıta atsı dehen amu fe fu yin, afukıta mbitebi amu ε fe fu apio tsıhe. Máwa amú mba.
- Dpasua amu bukı asurapuá buhıɛ buma ɔbuapusu. 4 Tamɛ nı ɔsurapu ɔku bu abi ntɛ aná a, ha amú abubı tɔá ilehian ání bégyankpa bwɛ ha amú akwııpu ntɛ amú aná Bulusum ɔkpasu, puka amú akɔ. Múgyi amúsu kı, tsufɛ mútegyi Bulu ansı nı. 5 Dsurapuá ɔhıɛ ɔma ɔhaa tɔpu ansı dınka Bulusu, tsia bɔ mpaı ɔpa onye, kulı Bulu tɔá ɪdɛ mu hian. 6 Dsurapuá mu klɛ gyi nkpagyi kotoo mú lawu asa ɔna ɔyıtɔ. 7 Bla ɔpasua amu asun anfı, mɛnı ɔhaa mɛ́ɛblı ɔsurapu ɔkuku ıwı asun lalahɛ. 8 Nı ɔku mɛkı mu abusuanfɔsu, titriu mu woyitɔ ahasu a, mumu aladamli ɔma ha hogyi amu. lnı su mu lakpan dun ɔha ání ɔmɔhɔ Bulu gyi.
 - 9 Osvrapv oduá mv ida bétsia asvrapv ada owvlvto gyi, osvrapvá

alahə tsu nfi aduesie puya, ələwa ənəkwalı ha mu klu. 10 Dbwe əha ání aha buyin ání ələbwe yile, fe abisukı, afəəhə, olosum Bulu aha, k ətəbua aha ání bude ıwıəsın wun, ələbwe agyuma wanklaan kugyiku.

amú ɔwɔlı tha amú bɔbwɛ agywun ání bɛlatsia aklu a, bumɛ́ɛtra talı sum Kristo ɔnɔkwalısu. 12 lnı ıbéha bégyi pɔn, tsufɛ batun amú ntam ání bɛka ha Bulu. 13 Dma a, butɛbı ɔwulıyɔ wa, yinta brɛ natı ki aha woyitɔ. Megyi ɔwulıyɔ wulɛ, butemli aha ıwı asun ablıpu, natı wa ɔnɔ aha asuntɔ, blı asun ání imehian ání bɛ́blı. 14 lnı su ndekleá asurapu amuu bumɔkudan amu buwuna tsia aklu kwu abi, abukı amú woyisu, mɛnı bumɛ́ɛha anı alupu¹ ɔkpa abublı anı ıwı asun lalahɛ kuku. 15 Ndɛ asun anfı blı, tsufɛ asurapu aku badamli yɔ bubuo Dbunsam dodo. 16 Nı Okristoyintse ɔku bu asurapu mu abusuantɔ a, ɔkı amúsu. Dmási amú tswı ɔpasua amusu, mɛnı ɔpasua amu bénya ɔkpa kı amúá buma ɔhaasu.

17 Ilehian ání ɔpasua amυ béka ɔpasua ahandeá bude amú kpa akɔ wanklaan, wa amú numnyam. Titriu amúá butɔbɔ mbɔdı Bulu asun amυ ɔkanda pú mú suna ιwι. 18 Tsufe Bulu asun wanlınhe amυ ıleblı ɔbɛɛ, < Butamawa ɔnantswieá ɔdɛ ayo da ɔnɔ ıkan. > > m lletra blı ɔbɛɛ, < Agyuma ɔyɔpu butɛka ıkɔ. > > Oxen treading out grain|hk00096b.tif|span|1TI5:17-25|Horace Knowles, The Bible Society, London| < < Butamawa ɔnantswieá ɔdɛ ayo da ɔnɔ

^j**5:9** Osvrapvá omokvkina oklu ki.

k5:10 olosum Bulu aha nte ətəfwi ahogyipv ayabiası.

¹**5:14** Ntε olupυ

^m**5:18** Deut. 25:4. Mứ ası gyi, < < Bυtamalε ɔkwɛn, pυ ιbι tsitsi ɔsυlυtɔ. > >

ıkan. >> |1 Timoteo 5:18 19 Nι ɔkv ɔda ɔpasua ɔhandɛ asvn suna fv a, máhɔ mú, nkɛtı fanu mú tsu aha abanyɔ-abasa ɔnɔ asa. 20 Wa ιyın wa ɔhandɛ amvu ɔdɛ lalahɛ bwɛ amv ɔpasua amv ansıtɔ, mɛnı atrahɛ bénya ifu.

- Nlu Bulu mva Kristo Yesu pú Bulu-abəpvá alale ansıtə, nde fv hıe mbee, fugyi asun anfısu wanklaan. Mákı əhaa ansıtə nte futi fıtatə kı. 22 Mákəsı tsia yaı əha əpasua əhande. Máwa ıbı əha bamba lalahebwetə. Ha fu ıwı ıtın bregyibre.
- 23 Fv əmetə ilə amv sv mátsia nun ntsu wvle, tsia nun nta kpalobi-kpalobi.
- 24 Aku lakpan meŋain. Mú su butɔkɔsı wun mú bıtı amú ısu. Aku klɛ ε leŋain, ɔma asa ıtɛlın ɔwan. 25 Alı kɛn yilebwɛ tamaŋain nı. Nı ımɔkɔsı lın ɔwan kuraa a, ıtɛbɛlın ɔwan ɔma.

6

Proofread 07-07-09

Ilehian ání nkpábiá bυbυ pasua amuto béhιε bu amú awie, mɛnι ohaa mɔ́okpoι Bulu mua anı atosunahɛ amu. Ilehian ání amuá amu awie bubu pasua amuto bóbu amú awie amu dun. Sei kuraa ilehian ání bóbu amú dun nι. Tsufɛ ahogyipu bugyi, butodwɛ amú ε.

Afunu Atosunahe Pú Atonyahe Onuto

lnı aná gyi təá fusuna amú, afuwa amú atɛtə-ənlın abubwɛ nı. 3 Nı əku losuna atə lalahɛ ku, múa anı Wie Yesu Kristo asun blıhɛ pú Bulusum atosunahɛ amu ımɛna a, 4 idesuna ání əha amu dɛ ıwı tsu. Omeyin tətə, nwɛnkpangyi labula mutə. Múá ıtɛdalı tsu mútə gyi ənsıpɛ, ıtrɛ, isia pú agywıın lalahɛ. 5 Asun ání imedehian ıwı nwɛn aha anfı odu butɛnatı gyi. Amú agywıın lawu, butamablı ənəkwalı.

Amú odu butosusuá Bulusum igyi okpa kuá fótsun músu nya twt.

6 Labi kponkpontt bu Bulusumto nt toá antbu yat legyi ant anst.

7 Tsufε antmopu toto ba oyito, antméetalt pu totooto ε natt. 8 Μύ su nt antbu atogyihε pú ato didahε a, mliha mú kpan igyi ant anst. 9 Aha ání butekleá bunya ato a, thwebwebwe butekpa wie tsokt pú ayibito. Amú mimlala tekpa amú yowie twtostn múa lalaheto, ht amú.

10 Tsufε kobadwe topu lalahe kugyiku ba. Mú oma aku bagya altı, bafwt dalt hogyi amuto, tlaha amú bude awtreho tsotsootso gyi nt.

Paulo Asun Trahe

- Mai. Hie fu iwi, afubwe toá ida okpa. Bo mbodi afuha yilebwe, Bulusum, hogyi, odwe, klunya pú iwiasiba itsia futo. 12 Ko hogyi iko wanklaan amu. Fu ibi béda nkpa amuu itamata, Bulu obékie ani mú oma amu. Nkpa anfi su Bulu leti fu ni. Mú su fobwii ono aha tsotsootso ansito, gyi fu hogyi iwi adansie ni. 13 Nlii Bulu, ogyi togyito nkpa Ohapu mua Kristo Yesuá olegyi iwi adansie wanklaan Pontio Pilato ansito. Nde fu hie 14 mbee, fukita mbla anfi fééto wanklaan. Mási múto kpefun ekeá ani Wie Yesu Kristo obéle iwi owan. 15 Bulu okukunu okule amu ilehian ání abékanfu. Mu nkule pe gyi Otumipu, awie fééto Owie. Mu obéle Kristo suna bre wanklaan amuu mu onuto olehie yai amuto. 16 Mu nkule pe tamawu, otsie owankikpa ání ohaa tamatali kpukpe manta mu. Ohaa mokuwun mu ki, ohaa móowun mu ε ekekeeke. Mu kle gyi obu múa tumi bre féé! Amen!
- 17 Bla ɔyı anfıtɔ ıwı anyapu fɛɛ, bumátsu ıwı. Bumápu ansı dınka kɔba anfı iméetsia yɔ anfısu. Mboun bupu ansı dınka Bulusu. Muteha anı togyitɔá abɔ́punya ansigyi ɔyı anfıtɔ. 18 Bla amú fɛɛ, bupu amú

kɔba bwɛ yile, amú yilebwɛ imoni. Busankı ıbıtɔ abukie atɔ. 19 Nı budɛ ını bwɛ a, budɛ atonyahɛ yaı ha brɛ amuu ıba amu. Amú ıbı béda nkpa onuto amu.

Timoteo, kıta ıtɔ amvu Bulu laha fu amu wanklaan. Asun ání uma ası, imosuna Bulusum mádalı fu ɔnɔ. Máwa ıwı mimla nwengyiá ıtamasuna Bulusumtɔ. Aku butɔwa afunu beɛ, asunbı igyi. 21 Tsufe aku batsun músu si Kristo hogyi.

Bulu ogyi mlı bvale.

2TI - - NKO Paul's 2nd Letter to Timothy in the Nkonya Language of Ghana

2 Timoteo

Owulu Nyosiá Paulo Lowanlin Sisi Timoteo

2 Timoteo

2 Ti.

Owulu Nyosiá Paulo Lowanlin Sisi

Timoteo

1

Proofread 07-07-09

- Mι Paulo mứ a, Bulu apε sư ngyi Kristo Yesu sumbi ɔyɔpu. Olɔwa mι ɔbɛɛ, nyɛda nkpa amuu ɔlɛhιɛ tsun Kristo Yesusu amu ɔkan.
- 2 Mide owulu anfi wanlin sisi fu, mi bi odwepu Timoteo. Ani Si Bulu mua ani Wie Kristo Yesu buwun fu nwe, abugyi fu buale ha fu iwilwii.

lpanda Pú Ateto-onlin Wa

Neda Bulu ipan. Mu ndepu iklun ání imede mi ipon ha sum, fe mi anain. Timoteo, ni nde mpai bo opa múa onye a, ntekain fusu bregyibre. A Ni nekain ntsúá felin breá ndenati si fusu a, ntekleá nówun fu, meni ansigyi bóbula mito. Ntekain hogyiá fubu onokwalisu. Hogyi anfi odu legyankpa tsia fu na Loito ni. Iletra tsia fu yin Eunike eto. Nahogyiá mú odu bu futo ni. C lni su nde fu kain ání fuha Bulu atokiehe amuu oleha fu bre amuu nopu ibi dinka fusu amu ono iwa ogya tsia múto. T Tsufe Bulu meha ani oneá abópunya

ifu, mboun mύá ιτεha anı tumi, ɔdwε pύ ιwιsugyi.

8 Mú sư máha anı Wie asun amu blı ıwa fu pɛlı. Máha mı obudı ε ıwa fu pɛlı. Mboun wa klun Bulu tumitə, afutsula wun ıwıəsın ání ilehian asun wanklaan amu sv. 9 Bulu ləhə anı nkpa. Əlɛtı anı əbɛɛ, abémli mu aha wankıhɛ. Megyi tətə anıləbwɛ sv. Mboun igyi təá mu onuto ələbwɛ agywıın ání əbə́bwɛ asa əyı lɛbɛlın. Əbɛɛ, əbə́wa awıtəlɛ ha anı, dwɛ anı tsun anıa Kristo Yesunyə ıkulɛbwɛsv.

Tame sei a, Bulu lale mu awıtəle amu əwan tsun anı Əhəpu Kristo Yesu ıbasu. Muleyinta lowu tumi, əlele nkpa ánı ıtamata əwan suna anı tsun asun wanklaan amusu.

Bulu layat mt mv asun wanklaan amv ɔkan ɔdapv, mó sumbi ɔyɔpv pó mó osunapv. 12 Mó sv ndɛ twtɔsın anft odu wun nt. Tamɛ mmɛdɛ pɛlt nya, tsufɛ nyin ɔha ání nahogyi. Nyin ání ɔbétalt gyo ttɔ amv ɔlɔpvwa mt tbtɔ amv twt altı yɔfvn mv ɔbakɛ. 13 Ktta ɔnɔkwalt asun amvv nosuna fv amvtɔ. Yɔ mósv afvhɔ Kristo gyi tsta. Dwɛ fv aba, tsufɛ fva Kristo Yesunyɔ mltlabwɛ kvlɛ. 14 ɔŋɛ Wankthɛ amvv ɔbv anttɔ amv ɔtsa fv, afvtalt gyo ttɔ wanklaan amvv ɔlɛha fv amv twt.

15 Fuyin ání aha amuu bubu Asia, Figelo mua Hermogene bubu amúto amu féé banatı si mı. 16 Anı Wie owun Onesiforo woyito aha nwe, tsufe muletsia wa mı ansigyi. Omenya mı obudı pelı. 17 Breá oleba Roma wuluto a, olodunka mı kpefun breá olowun mı. 18 Anı Wie owun mu nwe mu obake amu! Fuyin alıá olobua mı okpa tsətsəətsəsu Efeso wuluto.

lsa Okopu Wanklaan

- Ini su mi bi, ha Bulu awitəle amuu ələputsun Kristo Yesusu amu iwa fu əwunlın. Pu asun amuu nebli, fonu aha tsətsəətsə ansıtə amu wa aha ání bubu ənəkwalı ibitə, meni amú ε bétalı suna aha bamba.
- 3 Tomi afuwun ιwισsın amuu anıdewun amu, fɛ Kristo Yesu ısa σκορυ wanklaan. 4 İsa σκορυ σκυκυ tamatra kı σma, tsufɛ odekleá obégyi mu əhandɛ ansı. 5 Alı kɛn əsrı otsiipu əkuku tamanya ısugyi atokiehɛ, nkɛtı alagyi əsrı amu mblasu nı. 6 Odətəpuá əbu nsi tegyankpa da atə pəpwɛ ənə. 7 Gywun asun anfı nabla fu anfı ıwı. Anı Wie ε əbéha fónu mú fɛ́ ası.
- 8 Kaın Yesu Kristo, Owie Dawid mu na amusu. Mu Bulu ləkusua tsu afulitə. Múgyi asun wanklaan amuu ndɛblı amu nı. 9 Asun anfı su ndɛ ιwıəsın wun, bawa mı ıkan fɛ lalahɛ əbwɛpu nı. Tamɛ buməkuwa Bulu asun amu mú ıkan. 10 Aha amuu Bulu lalɛ amu su natomi əkpagyiəkpasu ndɛ ıwıəsın wun, mɛnı Bulu əbɔ́tsun Kristo Yesusu hə amú nkpa, amú ıbı bɛ́da numnyam amuu ıtamata amu. 11 Asun anfı bu mútə.
 - < < Nı anıa munyə awu a, anıa munyə obétsia nkpa.
 - 12 Nı atomi wun ıwıəsın a, anıa munyə abégyi iwie.

Nι akina mυ a, mυ ε obékina anι.

<mark>13</mark> Nı anımá ənəkwalı a, mu mú a, ənəkwalıpu ogyi.

Tsufε ɔtamatu atsunɔ tswi, lapu mu ɔdandu tsu mú εkεkεεkε.>>

Agyuma Dyopuá Olegyi Bulu Ansı

Tsia kaın amú asun anfı. Tɔı kpla amú Bulu ansıtɔ fɛɛ, bumátsia trɛ asunsu. Labi kuku ıma mútɔ, tsufɛ mú odu abwɛpu butɛhı. 15 Bɔ mbɔdı afuhɔ ıda Bulu ansıtɔ, fɛ agyuma ɔyɔpuá mu agyuma ma mu pɛlı, otosuna ɔnɔkwalı asun amu wanklaan. 16 Asun ání ıma ası, imosuna Bulusum ımádalı fu ɔnɔ, tsufɛ ıtɛha ɔha mua Bulunyɔ nsınɛ tɔwa ıfɔ. 17 Alı amuu ɔlɔ tɛklɛı amu a, alı asun anfı ablıpu asun ɛ tɛklɛı nı. Amú aku gyi Himeneo mua Fileto. 18 Bafwı dalı ɔnɔkwalı ɔkpa amusu yɔ budɛblı bɛɛ, kusu tsu afulitɔ laba bɔtsun, budɛ aku hogyi yinta. 19 Tamɛ ntswıası amuu Bulu lɔwa ha hogyi amu ılıı kinkiinkin. Asun ání bɔwanlın dınka ntswıası amusu gyi, < < Anı Wie yin aha ání bugyi mu klɛ. > Nyɔsı ɛ gyi, < < Ohagyiɔha ání ɔtɛtı mu ıwı ɔbɛɛ Okristoyin a, osi lalahɛ bwɛ. > >

20 Megyi sika pepe móa sika fututu atɔ pe tetsia woyi yiletɔ. Oyi móa usı atɔ ε tetsia unu. Butobu uku dun ku.Various types of vessels|hk00143b.tif|col|2TI2:20-26|Horace Knowles, The Bible Society, London|Sika pepe móa sika fututu // pú oyi móa usı atɔ nu.|2 Timoteo 2:20 21 Nı ɔku ɔlɛ mu uwı lɛ lalahɛbwetɔ a, Bulu tɛlɛ mu yaı. Alabwɛ ɔha ání alasi uwı ha, ɔbu labi. Mu Wie Bulu ɔbɔ́pu mu gyi gyuma wanklaan kugyiku. 22 lnı su lɛ fu uwı tsu nyasubi móa mbitebi mbagyitɔ. Fówun fua aha amuu butɔpu uklun wankıhɛ kpoli Bulu amu ansı bɛ́dınka yilebwɛ, hogyi, ɔdwɛ pú iwilwiisu. 23 Lɛ fu uwı tsu nwɛngyiá uma labi, utɔ wanklaan kuku mɛ́ɛdalı tsu mútɔtɔ, tsufɛ fuyin ání utrɛ pɛ utetı. 24 lma alɛá anı Wie osumpu ɔbɔ́bwɛ ɔtrɛpu. Mboun ilehian ání ɔbɔ́wa awutɔlɛ ha ɔhagyiɔha, ɔbɔ́bwɛ osunapu wanklaan, otenya klun ha aha ání amú asun bu ɔnlın. 25 Ilehian ání obénya klun tɔı kpla aha ání butɔkusu lu Bulu asun amusu. Fialı Bulu obówun amú nwɛ, ha amú bɛ́damli kluntɔ, bu

onokwalı amυ, <mark>26</mark> ıha amύ ansı ıba ası. Fialı ıbέha amύ bédalı tsu Obunsam amυυ obεε bugyi mu asunsu, abubwε mu apε amu ayibito.

3

Proofread 07-07-09

Nke Trahe Amuta Asun

Tame mı bi Timoteo, bıá əyıtə ıbówa ənlın nke trahe amutə. 2 Tsufe aha bóbwe awunsipu, bóbwe koba adwepu. Bóho amú iwisu gyi, bótsu w, bésia aha, bumóonu amú akwupu asun, buméeyi aha ayε, amύ ιwι mέετιη, 3 bυmόρdwε aha, buméesi asun kie, bóbwε aha ιwι asun ablipu, buméetali gyi iwisu, bóbwe awuntolinpu, bumóodwe ıtə wanklaan kuku. 4 Béle aha ha, bumóosusu asun ιwι, békı amú ιωιά budun ohagyioha, bódwε oyıto ansigyi si Bulu. 5 Βόbwε ιωι fe Bulu budesum, tame békina mu tumi. Le twt le aha anft oduto. 6 Amú odu butebitiwie aha woyitə, damli atsıá amú ansıtə ma ənlın agywun. Atsı amu odu a, lakpan lamli amú atə surahe, əwəlı lalahe labula amúto. 7 Butekleá bónu phagyipha atosunahe, tame buméetali bı ənəkwalı amu ekekeeke. 8 Alı amuu Yane mua Yambre bəkusu lu anı nain Mosesu amu a, alı aha anfı ε bakusu lu ənəkwalı asun amusu nι. Amύ agywιιn lawu. Hogyitə ε a, buma əlukpa. 9 Tamε bumɔ́əyə nkpa dvn alı, tsufe amú mimla bélın əwan, əhagyiəha obówun. Alı ปยba Yane mva Yambresv ทเ.

Paulo Asun Trahe

Timoteo, fo mó foyin ma atosunaha féé, ma tsiato, toá okpa ngya, ma hogyi, ma aklonya, ma aha awa odwa pó alaá notomi wun ipian, alaá aha badanka maso pó ma ason wunha. Móa alaba maso Antiokia, Ikonion pó Listra omáto. Notomi, ana Wie lala ma tsu mó

fééto. 12 Lele mú a, ohagyioha ání odekleá obóbuo ani Wie Kristo Yesu, obwe Bulu ape a, aha butedinka musu. 13 Tame aha lalahe pú aha asisipu mú a, bóyo amú lalahebwesu dun ali. Bénati mle aha, aha ε bémle amú. 14 Tame fu mú a, kita fu onokwali amuu fakasi, fu onuto faho músu gyi amuto kinkiinkin, tsufe fuyin aha amuu bosuna fu ato amu wanklaan. 15 Tsu fu nyebito opá febi Bulu asun wanlinhe amu. Mú obétali ha fu nyansa fópuho Kristo Yesu gyi ni. Mú su Bulu obóho fu nkpa ε ni. 16 Bulu asun wanlinhe amu féé itsu Bulu onuto wa. lbu aleá bópusuna oha, pukina asun ha oha, putswii oha, pubula oha, ibéha yilebwe bémanta mu, 17 meni ibéla Bulu oha bwe wanklaan, obófun ha gyumagyihe wanklaan kugyiku.

4

Proofread 07-07-09

asun. Dbéba begyi iwie ansıtə, nde fu əla da mbee, 2 fuda Bulu asun amu əkan. Nı fubu əkpa o, fuma əkpa o, mási mú blı. Nya klun afutswii amú. Kina asun ha amú. Wa amú atetə-ənlın, afusuna amú atosunahe wanklaan amu. 3 Tsufe bre ku ıba, aha buméetra yaa asu nu atosunahe wanklaan amu. Bóbwe təá iletsia amú, natı dunka atə asunapu oduá bósuna amú təá budekleá bónu. 4 Békina ənəkwalı asun amu yobuo əte. 5 Tame fu mú a, ha fu ansı ıba ası əkpagyiəkpasu. Tomi afuwun ıwıəsın. Blı asun wanklaan amu wanklaan, afubwe agyuma amuu Bulu leha fu amu mə ənə.

6 Mι mứ a, bre lafun ání bópu mι obugya wulı ası fe nta ha Bulu fe afodue-aboto. Mı lowu lafun. 7 Nako ıko wanklaan amu ta. Natsii osrı amu ε ta. Nakıta hogyi amuto kinkiinkin. 8 Sei a, toá ıda gyo mı gyi ısugyi atokieheá Bulu topuha aha ání babwe yile. Anı Wie Yesu, ogyi

asun ogyipu Ənəkwalıpu amu əbə́puha mı εkε yile amuu obéyinki ba amu. Tamɛ megyi mı nkulɛ əbə́bwɛ ını ha. Əbéha aha amuu budɛ mu yinki ba əkpa kı amu ε féé.

Paulo Onuto lwi Asun

- 9 Bɔ mbɔdı afʊkɔsı ba mı wa, 10 tsufɛ ɔyıtɔ atɔ dɛ Dema ansigyi wa. Mú su alayinki mı ɔma, natı ɔyɔ Tesalonika wulutɔ. Kreske ɔyɔ Galatia, Tito ε ɔyɔ Dalmatia. 11 Luka nkulɛ bu mı wa nfı. Mú su nı fɛba a, kpa Marko buo ıwı, tsufɛ ɔtɛtsa mı agyuma yɔ. 12 Nawa Tihiko sısı Efeso. 13 Tsu mı liga pú mı nwulu amuu nesi tswı Karpo wa Troa wulutɔ amu ba mı. Mátan nwulu amuu ıdın nwulu-kpakpasu amu ɛsu.Scrolls and pen|hk00153b.tif|col|2TI4:13-18|Horace Knowles, The Bible Society, London|Nwulu mua ɔwanlın-atɔ nı.|2 Timoteo 4:13
- 14 Kɔbrı atɔ ɔbwεpυ Aleksandro lɔpυ lalahɛ ku gyi mı. llɛhan mı wanklaan. Anı Wie ɔbɛ́ka mu ıkɔ. 15 Kı fu ıwı wanklaan musu, tsufɛ ɔlɔkusu lu anı asun blıhɛ fɛ́έsu.
- 16 Brεá ahandε beha bee, nle mi ɔnɔ a, ɔhaa melii mi ɔma. Amú féé besri si mi. Bulu osikie amú. 17 Tamɛ ani Wie lelii mi ɔma, ɔlɔwa mi ɔwunlin. Mú su netali bla amú asun ání ndɛ féé, mɛni aha ání bumegyi Yudafɔ féé bónu. Ali Bulu lɔpulɛ mi tsu lowutɔ ni. 18 Ani Wie ɔbélɛ mi tsu lalahɛ kugyikutɔ. ⊃békpa mi putɔɔ alii yowie mu ɔsusu iwiegyi amutɔ. Numnyam ibwɛ mu klɛ brɛ féétɔ. Amen.

lkla

19 Neha Priska mua mu klu Akwila pú Onesiforo woyitɔ aha féé itsia. 20 Erasto lesin Korinto wulutɔ, Trofimo ε delɔ. Μύ su nesi mu yaı Mileto wulutɔ. 21 Βɔ mbɔdı afuba asa atsalıbı ıfun. Eyubulo mua Pude, Lino mua Klaudia pú apio amu féé bɛha fu itsia.

22 Anı Wie əkpa mlı, ogyi mlı bvale.

TIT - - NKO Paul's Letter to Titus in the Nkonya Language of Ghana Tito

Owuluá Paulo Lowanlın Sısı Tito

Tito

Tito

Owuluá Paulo Lowanlin Sisi

Tito

1

Proofread 07-07-09

Itsiaha

1 Mι Bulu osumbi Paulo, ngyi Yesu Kristo sumbi ၁yɔpυ dε ɔwυlu anfı wanlın.

Bulu lele mι ɔbee, mbeha aha amυυ alale amυ abυtra nya hogyi tsıa. Mı ansuna amύ abυbı ɔnɔkwalıá ıbéha amύ bétsia tsiatɔá ilegyi mυ ansı. Fówun ıha amύ abυdınka ansı nkpa ání ıtamatasυ. Bulu tamawa afunu! Mulehıε mύ yaı asa ɔyı lebelın. Anı Nkpa Əhɔpu Bulu lele mu asun anfı ɔwan mu onuto bretɔ, ɔlɔpuwa mı ıbıtɔ ɔbee, nda mύ ɔkan.

4 Ndε owulu anfı wanlın sısı fu Tito, ání fugyi mı bi onuto Kristo hogyi amuto.

Anı Sı Bulu mva anı Əhəpu Kristo Yesu bugyi fu buale, abuha fu iwilwii!

Tito Gyumagyihe Kreta

Toá svá nesi fv yai Kreta omáto gyi aliá fómo ani agyvma ono inv, yai opasua ahande wulugyiwulusv fe aliá nebla fv. Imehian ání olala bétsia opasua ohande iwi. Obwe oka okule otsiapv, mv abi bvgyi ahogyipv. Bubu ato; bumábwe nyebi lalahe. Iniá Bulu agyvmasv opasua ohande amv deki sv a, olala mátsia mv iwi. Omábwe oha ání otamaho aha asvn, nte otokosi nya oblo, nte otobu nta, nte otekle iko nte obv sika onsipe. Mboun obwe oha ání otoho afoo, otobwe yile, obv nyansa, mv asvn da okpa, mv iwi letin, otegyi iwisv. Obwe oha ání asvn amvu bosuna mv amv ibv muto. Ilehian ání obékita múto kinkiinkin, meni obétali ha aha bóbuo atosunahe wanklaan amv, tali gyi aha ání bégyi atosunahe amv nwen esv.

Toá svá nde un blı gyi, aha tsɔtsɔɔtsɔ bakvsv lu atosunahɛ wanklaan amvsv, bvdɛ asvn ání uma labi pvmlɛ aha. Titriu ketetun mblasv agyipv amv dɛ un bwɛ nı. II Ilehian ání mlɛ́ka amú itin, tsufɛ bvdɛ atɔá imehian ání bosunatɔ. lnı laha abusuan tsɔtsɔɔtsɔ bafwı ɔkpa. Bvdɛ mú bwɛ ɛ pvdunka sika ɔkpa lalahɛsv tsu aha wa.

12 Kretafɔ amv onuto yebi ɔhapv ɔkv kvraa lɛblı ɔbɛɛ, < < Afunupv, mbwɪkuta-atɔ, apotsuapv pú awvlıyɔpv Kretafɔ bvgyi. > >

13 Onɔkwalı asvn anfı gyi. Mú sv kina ha amú kinkiinkin, mɛnı amú Kristo hogyi ɔnɔ bɔśwa ɔnlın. 14 Abvsi Yudafɔ ɔtɛ nu, si aha amvv bakina ɔnɔkwalı amv atosunahɛ ɛsv gyi. 15 Oha ání mv ıwı lɛtın Bulu ansıtɔ a, togyitɔ ıwı lɛtın ha mv. Tamɛ tɔtɔ ıwı mɛtın ha lalahɛ ɔbwɛpvá ɔtamahɔ Yesu gyi. Lɛlɛ mú a, mv agywun layinta, mv klvn ɛ ılasi mv ıpɔn ha sv ɔtamabı yile ntɛ lalahɛ. 16 Bvtɔpv ɔnɔ blı bɛɛ bvyin Bulu, tamɛ amú bwɛhɛ losuna ání bvmeyin mv. Bvbv Bulu nyanya, bvtamabu mv, bvtamatalı bwɛ ɪtɔ wanklaan kvkvvkv ɛ.

Proofread 07-07-09

Atosunahe Wanklaan

- Tame fo mó a, suna amó toá tlekana atosunahe wanklaan amo.

 Suna ayin dehen amo abogyi twiso, abobwe aha ání obú bo amóso, botegyi twiso. Bohie kita amó hogyito kinkiinkin. Bodwe aha wanklaan, abohie tomi.

 Suna atsi dehen ε abotsia tsiatoá tlekana Bulu osumpo. Bomábwe aha twi ason ablipo, nte ntakpan anunpo. Mboun bosuna toá tbo ale.

 Amó atosunahe tha mbitebi amo abodwe amó aklu pó amó abi.

 Bogyi twiso, aboha amó twi ttin.

 Bobwe atsiá boteki amó woyiso wanklaan, botobwe yile, botobu amó aklu, meni ohaa móokpoi Bulu ason amo.
- Tot kpla nyasubi ε abugyi twisu togyitoá bóbweto. To po onuto ε bo mbodi afule tsiato wanklaan suna, fu bwehe kugyikuto. Ha fu ansi ipe, afusuna onokwali asun amu tsu fu klunto. Souna onokwali amu, meni ohaa méetali kusu lii fu atosunahesu. Fówun peli békita fu alupu, ni bumenya olala bli tsu ani iwi.
- 9 Suna nkpábi ε abubu amú awie okpagyiokpasu. Bubwe togyito igyi amú awie amu ansı. Bumátsia le amú asun ɔnɔ. 10 Bumáwi amú awie, mboun buwa ɔnɔkwalı ha amú togyitɔtɔ, mɛnı amú bwehe béha aha ansı bégyi anı nkpa Ͻhɔpu Bulu atosunahɛ amu ıwı.
- Tsufe Bulu lale mu awıtəle əwan. Múgyi, odekleá əbəhə anyankpusa féé nkpa. 12 Mu awıtəle amu ılasuna áni ilehian áni abési lalahe bwe, si anı əwəlı lalahe əmagya, gyi ıwısu, bwe yile, anı asun igyi mu ansı əyı anfıtə. 13 Bre anfı anıde əkpa kı ha eke yile amuu Bulu Əkpənkpəntı, ogyi anı Əhəpu Yesu Kristo əbéle mu numnyam əwan anfı. 14 Mulotsula bəmə mu anı su, menı əbéle anı tsu lakpan kugyikutə. Ətın anı ıwı, pu anı bwe mu onuto aha, anı

ansı ıpɛ yilebwesu.

Suna ını aná, afutoı kpla amú abugyi músu. Fubu okpa wa ıyın wa amú, nı bumedebi bwe. Máha ohaa oki fu ansito kotikoti.

3

Proofread 07-07-09

Okristoyin Tsiato

Tsia kaın amú abuba ıwıası ha əmá akpapu, abugyi ahandɛ mblasu, abubu amú. Bukıá bɔʻbwɛ tɔá igyi yile bregyibrɛ. 2 Bumáblı əhaa ıwı asun lalahɛ, bumágyi nwɛn ɛ. Mboun bubwɛ aha ání bolwii, abuba ıwıası ha əhagyiəha. 3 Tsufɛ brɛ amu a, aha mimlahɛ anı ɛ anıgyi. Asutə ləwa anı ənlın. Anıləfwı, mli nkpábi ha əwəlı lalahɛ pú atɔá ıtɔwa əha ansigyi. Anıleyinta brɛ susu lalahɛ múa tɔá ıdɛ anı ansı pɛ ıwı. Aha bolu anı, anı ɛ anılolu amú. 4 Tamɛ anı nkpa əhəpu Bulu lɛlɛ mu awıtəlɛ pú ədwɛá əbu ha anı əwan. 5 Əlɛlɛ anı, tamɛ megyi yile kuku anıləbwɛ su, mboun mu nwewun su. Ələtsun əŋɛ Wankıhɛ amusu fwı anı lakpan lɛ anısu, əlɛlakwıı anı, ha anı nkpa pəpwɛ. 6 Ələtsun anı əhəpu Yesu Kristosu, tsɛı əŋɛ Wankıhɛ amu wulı anısu. 7 Ələbwɛ anı alı, mɛnı əbəwa awıtəlɛ ha anı, tsu múá anı asun da əkpa. Fówun anı ıbı bɛ́da nkpa ání ıtamata amuu anıdɛ mú əkpa kı amu. 8 Asun anfı bu mútə.

Yırı ıwı afusuna mú wanklaan, menı aha amuu amú ansı dın Bulusu amu bétsia bwe yile bregyibre. Múgyi təá ıbu ale, ıbəwa labi ha əhagyiəha nı. 9 Mápu ıwı wa mimla nwengyi, anain ılıntə kla pu mbla amu ıwı ıtretə. Labi ma mútə kugyikutə. 10 Təı kpla əha ání əteti ıtre wa aha nsıne tse nyə pe. Mú əma a, si mu asun. 11 Bıá əha amu odu nwuntə bu oklun. Oyin ání lalahe mudebwe. Alaha mu ıwı

pon dodo.

Paulo Asun Trahe

- Nenya wa Artema ntε Tihiko fu wa pɛ, bɔ mbɔdı afubɔtu mɪ Nikopoli wulutɔ, tsufɛ nabwɛ agywun ání nétsia unu atsalıbı. 13 Bɔ mbɔdı afusi mbla osunapu Sena mua Apolo ɔkpa wanklaan. Tɔtɔ umáhian amú ɔkpatɔ. 14 Ha anı pı amu ε abubı alıá butɔbua aba agyuma yɔ wanklaan, mɛnı bétalı kı aha ání buma tɔtɔsu. Fówun bumɔ́ɔbwɛ aha ání amú ıwı mɔwa labi.
- 15 Aha amυυ bυbυ mι wa nfι amυ féé beha fu itsia. Aha ahogyipu amυυ butɔdwɛ anı amu itsia.

Bulu ogyi mlı féé bvale.

PHM - - NKO Paul's Letter to Philemon in the Nkonya Language of Ghana

Filemon

Owvlvá Paulo Lowanlın Sısı Filemon

Filemon

Flm.

Owuluá Paulo Lowanlın Sısı

Filemon

1

Proofread 07-07-09

Itsiaha

1-2 Mι Pauloá nda obu Kristo Yesu sv pú anι pio Timoteo dε ɔwvlv anfı wanlın. Anıdε mú wanlın sısı fv anı pio ɔdwεpv, fvgyi anı agyvmayɔba Filemon. Fva anı pio tsıhε Apia mva anı agyvmayɔba ání ogyi ısa ɔkɔpv Arkipo mva Kristo ɔpasua amvv bvtefia fv woyitɔ amv fέέ. 3 Anı Sı Bulu mva anı Wie Yesu Kristo bvgyi mlı bvalε, abvha mlı iwilwii.

Filemon Odwε Pύ Mυ Hogyi

4 Opio Filemon, nteda Bulu ιpan fv nwunsv bregyibreá nde mpaι bɔ. 5 Tsufe ndenu alıá fvdε Bulu aha féé dwe, fvdε anı Wie Yesu hogyitɔ kinkiinkin. 6 Ndε Bulu kokoli mbεε, ɔha afvtalı bla aha fv hogyi ιwι asvn, mɛnι ιbéha fónu ιtɔ wanklaan ání anılanya Kristobuotɔ ası. 7 Μι pio, ɔdweá fvbv laha ansı dɛ mι onuto o gyi. llawa

mı atetə-ənlın, tsufe fv awıtəle laha Bulu aha klvn ladı amó ası.

Paulo lpabwii Onesimo Nwunsu

- 8-9 lnı sv nétalı wa klun kulı fu atɔ. Tekı mbu əkpa hıɛ fu mbɛɛ, fubwɛ tɔá ilehian Kristo sv. Tamɛ ədwɛ amuu mbu ha fu amu su ndekleá nɔ́kulı fu mboun. Mú su tsu múá mı oyin dɛhɛn Paulo, ngyi fu nyawie Yesu su, sei nda obu dɛ fu kulı. 10 Ndɛ fu kokoli mbɛɛ, fuwun mı biá nda obu asa nakwu mu, ogyi Onesimo nwɛ. 11 Mu ıda amu ası gyi əbu labi. Tɛkı əməwa labi ha fu brɛá əlɛsrı si fu, tamɛ sei mú əbu labi ha mıa funyɔ.
- 12 Ntodwe mu tsu mi klunto, tame nde mu yinkia sisi fu. 13 Teki ndekleá néha mu otsia fu otsiakpa mi wa nfi. Otsa mi bre anfi nda obu Bulu asun wanklaan amu okan da su anfi. 14 Tame mmedekleá nóbwe toto tsun fu oma. Mmedekleá néhiε fu ε. Ndekleá itsu fu klunto.
- 15 Tsu mứ fɛɛ, Onesimo lɛsrι si fu brɛ itinbitɔ, mɛnι ɔbéla betsia fu wa brɛ fɛ́ɛ. 16 Otra omegyi ɔkpábi. Alamli opio ɔdwɛpu onutonuto ha mι. Μύά ιdun a, falanya ɔkpábi pứ opio dun mι sei.
- 17 Mú sư nư fuyin ání fu ba gyi mư a, mưmư kpla mư wa ưwươ fe aluá fóbwe mư. 18 Nư olopu da kư gyi fu, nte ode fu tko kư a, bu mứ tswư mư. 19 Mư Paulo onuto lapu mư ubư wanlın unu, < Néka fu. > > (lma aleá néblư mbee, fu onuto amu o a, muloho fu nkpa.) 20 lnu sư mư pio odwepu, anư Wie sư wa labi ha mư. Ha klun ưdư mư asư Kristo sư.
- Nyin ání fónu mi əme bwe dinka təá nawanlınsu. Nyin ání fóbwe mú dun alı kuraa. 22 Mú əma a, bə mbədi afula ədikpa yai mi, tsufe nde əkpa kiá Bulu əbəsə fu ənə, néba mlı wa.

- 23 Epafra ání mua munyo anuda obu Kristo Yesu su oha fu itsia.
- 24 Alı kεn mı agyumayəba Marko mua Aristarko pú Dema mua Luka ε bεha fu itsia nı.
 - <mark>25</mark> Aու Wie Yesu ogyi mlւ bʋalε.

HEB - - NKO Letter to the Hebrews in the Nkonya Language of Ghana Hebrifo

Owuluá Bowanlın Sısı Hebrifo

Hebrifo

Heb.

Dwuluá Bowanlın Sısı

Hebrifo

1

Reviewers checked 03/04/06

Bulu Asvn lna Mv Bi Amvsv

Bumbi amu a, Bulu lətsun əkpa ətsan-ətsansu təi kpla anı anain bre tsətsəətsətə tsun mu ənəsu atəipusu. Tame sei anfi əyi iba bəmə ənə anfi mú a, alatəi kpla anı tsun mu Bi amusu. Mugyi əha ání Bulu leleá ogyi mu atə ni. Mu Bi anfisu ələtsun bwe togyitə. Musu Bulu Əkpənkpənti numnyam təwanki tsun. Mugyi əha ání əlehie lian Bulu, əde mu asun amuu ibu tumi amu puki togyitəsu ni. Breá ələgyura anı ta a, oletsia əsusu Bulu Otumipu amu gyəpisu.

Bulu Mv Bi Amv Ləfva Dvn

4 Bulu lotsu mv Bi amv fva dvn Bulu-abəpv féé. Alı ken əleha mv ıda dvn amú nı. lnı losuna ání ədvn amú féé. 5 Tsufe Bulu məkvbla mv abəpv amvtə əkvkvvkv kı əbεε,

< < Mı Bi gyi fu, ndɛ nabwɛ fu Sı. > > Ntε bla amúto okuku obεε,

- < < Nóbwe fo Si, fo ϵ fóbwe mi Bi. > >
- <mark>6</mark> lnι ɔma asa Bulu ɔbɔ́wa mυ Bitι amυ sιsι ɔyıtɔ a, ɔlεblı ɔbεε,
 - < < Mı abəpu féé busum mu. > >
- <mark>7</mark> Toá oleblı tsu mu abopu amu mú ıwı gyi,
 - < < Nabwe mı abəpu fe afu.ⁿ
 Nabwe mı asumpu fe ogya plenplen. > >
 - <mark>8</mark> Tamε ɔlɛbla mυ Bi amυ mύ ɔbεε,
 - < Oo Bulu, fo iwiegyi méeta ekekeeke! Yilebwe gyi fo iwiegyi akənfra.
 - Yilebwε futekle. Futekisi lalahε féé.
 Mú su mι, fu Wie Bulu nalε fu, da fu ofuli.
 Napu ansigyi wa futo dun fu aba. > >
 - 10 Bulu asvn wanlınhε amv letra blı ວbεε,
 - < < Mı Wie, fulowa osulu ntswiasi breá fefi oyı ası.

Fu onuto idi fopubwe osusu.

11 Μύ fέέ ιbɔ́fwι, tamε fυ mύ fétsia brε fέέ.

Mύ féé ιbóbwe dada fe tatida.

<mark>12</mark> Fókunta mύ fε tati.

Fétse mó fe atadie.

Tame for mo fortamatse.

Fυ nkpa móomo ono εkεkεεkε.>>

ⁿ**1:7** afu ntε σηε. Ͻηε múa afu lelian aba Griki oblito.

- 13 Bulu mεbla mυ ၁b၁pυ ၁kυkυ ၁bεε,
 - < < Tsia mı gyəpısu,
 - yəfun breá nópu fu alupu bwe fu ayabi oyikpa. > fe alıá əlebla mu Bi amu.
- 14 Ntɔ mεε Bulu-abɔpυ bugyi? Megyi ɔŋε bugyi, Bulu tɔwa butɔbua aha ání ɔbɔ́hɔ amú nkpa?

2

Proofread 07-07-09

Nkpaho Kponkponkponti

Ini sv ilehian ání abékita ɔnɔkwalı asvn amvv anılanu amvtɔ kinkiinkin, mɛnı ıméɛdalı anı ıbı. Tsufɛ mbla amvv Bulu lɔwa ha anı anain tsvn mv abɔpvsv amv igyi ɔnɔkwalı. lnı sv aha amvv bɔwa asvtɔ-ɔnlın, bvmegyi músv amv benya ısvbıtıá ıda ɔkpa. Nkalı anı mú abétalı srı si ısvbıtı amv, nı akina nkpahɔ kpɔnkpɔɔnkpɔntı anfı? Anı Wie onuto legyankpa blı mú asvn. Aha amvv bonu mú amv ε begyi mú ıwı adansıɛ suna anı bɛɛ, ıbv mútɔ. Bulu onuto ε lɔbwɛ ofula pú osuna ɔtsan-ɔtsan mv tumitɔ, ɔlɛha aha mv Ͻηɛ Wankıhɛ atokiehɛ brɛá iletsia mv, pvdınka ibwi músv ání ɔnɔkwalı igyi.

Nkpaho Okpa Osunapu

- 5 Bulu mɔpu ɔyı amuu ıba, anıdɛ mú ıwı asun blı amu wa mu abɔpu ıbıtɔ ɔbɛɛ, bugyi músu. 6 Mboun fɛ alıá ɔku lɔwanlın wa Bulu asun amutɔ ɔtınɛku ɔbɛɛ,
 - < < Oo Bulu, ntə nyankpusa gyi, su fu ansı ıdın musu alı? Ntə nyankpusa gyi, su futeki musu?
 - <mark>7</mark> Brε itinbi kυtə pε fεba mυ ası dυn fυ abəpυ.

Fopu numnyam pú obú dunka musu.

<mark>8</mark> Fεha mυ ɔdε atɔ fέέsυ gyi.>>

Nι Bulu asun anfı dɛblı ɔbɛɛ, < < Atɔ fɛ́e > > a, idesuna ání tɔtɔ mesian ání ɔmɛdɛ músu gyi. Sei anfı a, anımɔkunya wun ání ɔdɛ atɔ fɛ́esu gyi. Tamɛ anılawun Yesu. Bulu lɛba mu ası dun mu abɔpu brɛ itinbi kutɔ. Awıtɔlɛ Bulu lɔwa bwɛ mú alı, tsufɛ ɔlɛha Yesu lowu ɔhagyiɔha nwunsu. Anılabıá sei a, Bulu lapu numnyam pú obú dınka musu, ıwıɔsın amuu olowun, wu amu su. 10 Bulu, atɔ fɛ́e ɔlɛpu pú músu ɔkıpu amu ɔbɛ́kpa mu abi tsɔtsɔɔtsɔ ba mu numnyamtɔ. Mú su ıbu alɛá ɔlɔtsun Yesu amuu ogyi amú Nkpa ɔhɔpu amu lowusu ha mu ɔlɔfun, mɛnı ɔbɔ́hɔ amú nkpa.

- 11 Yesu amυυ ɔtɔgyʊra aha lɛ amύ lakpantɔ amυ mua aha amυυ alagyʊra amu féé babwɛ Ͻsι ɔkʊlɛ abi. Mú su ιma mu pɛlιá ɔbétι amú ɔbɛɛ mu apio. 12 Ͻlɛbla Bulu ɔbɛɛ,
 - < < Nékla fu bwehe suna mı apio. Nékanfu fu anı ofiakpa. > >
- 13 Oleblı bre bambatə ε əbεε, < < Nόρυ ansı dınka Bulusυ. > > Oletra blı əbεε, < < Κι, mıa abi amυυ Bulu lapυha mı amυ lıı a. > >
- 14 lnıá anyankpusa abi amuu Bulu ləpuha mu amu bugyi su a, ələbwe mu ıwı nyankpusa fe amú, menı əbətsun mu lowusu swu Əbunsam tumi, yinta mu. 15 Okpa anfı pesu əbetalı tsun ha aha amuu benya lowu ifu, su bəbwe nkpábi amú nkpatə féé amu bégyi ıwı nı.
- Tsufe ida yai ání megyi Bulu-abəpu nkpa əhəkpa əlɛba, mboun Abraham abi-aná. 17 lni su ilehian ání əbélian mu apio togyitətə, mɛni əbə́bwɛ amu igyi əhapu dehen ání obówun aha nwɛ, wa ənəkwalı Bulu ansıtə. Fówun əbétalı bə amu lakpan iwi afədiɛ ha Bulu, obésikie amu. 18 Bəsə mu ki, mu onuto ε ələtsun iwiəsintə. Mu su əbétalı gyi aha ání butəsə amu ki ε bualɛ.

Proofread 07-07-09

Yesu Dun Mose

Int sv apio aba ání Bulu latt mlt wa ososo ayopoto, mltpv anst dunka Yesuso. Mogyi Bulu sumbi oyopo pó mo igyi ohapo dehen amou antde mo twt ason blt amo nt. 2 Olowa onokwalt ha Bulu, Bulu lele mo obee, obóyo mo agyoma fe alt amou Mose lowa onokwalt ha Bulu, Bulu lopo mo woyi féé wa mo tbito amo. 3 Tame obú bo Yesuso don Mose, fe altá botobu woyi oyipo don woyi amo. 4 Woyigyiwoyi a, oha leyi mó, tame ato féé obwepo gyi Bulu. 5 Mose lobwe osumpo onokwaltpoá ode Bulu woyiso kt. Olebla amó ason ání Bulu obébli ekeko. 6 Tame Kristo lobwe obi onokwaltpoá ode Bulu woyiso kt. Bulu woyito abi antgyi, nt antlowa klon ktta mo okpaktto kinkiinkin yofon mó onomoke.

Bulu Aha Okpunuda

- <mark>7</mark> Μύ sv ιbv Bulu asvn amvtəá Əŋε Wankıhε leblı əbεε,
 - < < Ndε, nι mlonu Bulu ɔmε a,
 - <mark>8</mark> mlımáwa asutɔ-ɔnlın, fɛ alıá mlı anain Israelfɔ bɔbwɛ brɛá bɔkʋsʋ lu Bulusʋ, sɔ mʋ kı dimbi amʋsʋ.
 - <mark>9</mark> ໄກບ mlı anain bəsə mı kı nı. ໄbບ mútəá bowun mı bwɛhɛ nfi advana (40) kɛkɛ.
 - 10 lnι sυ nenya oblo wa amύ, blι mbεε, <Βυτεdalι mι oma bregyibrε, kina mι asυnsυ gyi.>
 - <mark>11</mark> Μύ sυ nenya ɔblɔ ka ntam mbεε,

- < Νι bówie mι ɔkpunu ɔdakpa unu fiin! Nεka nɔtun! > > >
- 12 Mı apio, mlıkı wanklaan ání mlıtə əkuku méenya klun lalaheá ıtamahə Bulu gyi, menı ıméeha mu ədalı Bulu Əkıankpapu amu əma.
- 13 Mboun mlıtəı kpla aba ekekegyiekeá əyı leke, betı mú
- < < Ndɛ, > > fɛ alıá Bulu asun wanlınhɛ anfı ıdɛblı. Fówun lakpan méɛmlɛ mlıtə əkuku, ha mu əwa asutə-ənlın. 14 Tsufɛ nı akıta anı hogyitə kinkiinkin, fɛ brɛ amuu anılətsə hogyi amu yəfun mú ənəmə a, anıa Kristonyə abékan, bwɛ toku kulɛ.
 - <mark>15</mark> Fε alıá Bulu asυn wanlınhε amυ lεblı. ⊃bεε,
 - < < Ndɛ, nı mlonu Bulu ɔmɛ a, mlımáwa asʊtɔ-ɔnlın, fɛ alıá mlı anain Israelfɔ bɔkʊsʊ lu Bulusʊ. > >
- Amendi lonu Bulu asun blihe, tame bokusu lii musu? Megyi aha amuu Mose lekpa tsu Egyipte osulusu amu féé? 17 Amendi Bulu lenya oblo wa nfi aduana (40) keke? Megyi amú ken lobwe lakpan, bowu sin dimbisu inu ni? 18 Amendi Bulu leka ntam ha obee, < Νι bówie mi okpunu odakpa inu fiin! Neka notun? > > Megyi aha amuu bokusu lii musu amu? 19 Μυπυ ilawanki ání amú Bulu mahógyi su bumoyo osulu amusu yeda okpunu.

4

Proofread 07-07-09

- Nhihie amυυ Bulu lobwe obee, mópu mu okpunu odakpa ha ani amu itra da. Mú su mliha aki wanklaan, meni iméeba ání mlito oku oméenya inu yo. 2 Tsufe beda asun wanklaan amu okan suna ani, fe amú, tame bumoho asun amusu gyi. Mú su imowa labi ha amú.
- Tsufe anı aha amuu anılahə músu gyi amu obówie mu əkpunu ədakpa ınu. Aha amuu buməhə músu gyi amu mú a, Bulu leblı tswı

asdc,

< < Nenya oblo, ka ntam mbεε,

<Nι bówie mι okpunu odakpa unu fiin! Nεka notun!> >>

1 Tsufε bowanlın εkε sienosı amu ıwı asun wa Bulu asun amuto bεε, < εkε sienosı a, Bulu lɛda okpunu tsu mu gyumagyihɛ fɛ́εto. > > 5 Fε alıá anılanı botsun a, Bulu obɛɛ, < Nı bówie mı okpunu odakpa ınu fiin! Nɛka notun! > > 6 lnı desuna ánı´ aku mu´ bówie ınu. Tamɛ aha amuu begyankpa nu asun wanklaan amu bumenya ınu yo, tsufɛ bumobu mu. 7 lnı su Bulu lɛtra hıɛ ɛkɛ bamba, olɛtı mu´ < < Ndɛ. > > Nfi tsotsootso əma a, olotsun Owie Dawidsu tɔı tsu alı

< < Ndɛ, nı mlonu Bulu əmɛ a, mlımáwa asʊtɔ-ənlın. > >

εkε anfι ιwι, fε alιá ιbυ Bulu asun amuto σbεε,

Nι amύ okpapu Yosua leha beda okpunu a, teki Bulu metra hie eke bamba. Ini su okpunu odake kuá ina otsan ida gyo Bulu aha, fe aliá Bulu leda okpunu eke sienosi amu. Tsufe oha ání olowie okpunu odakpa inu ε lada okpunu tsu mu ε mu gyumagyihe kugyikuto, fe ali amuu Bulu leda okpunu tsu mu kle kugyikuto amu. Mú su mliha abo mbodi awie okpunu odakpa inu, meni anito okuku méesin okpato fe ali amuu Israelfo bowa asuto-onlin, besin okpato amu.

Tsufe Bulu asun amu ıbu nkpa, ıtəyə agyuma. lbu ogya dun ədayi ıya anyə kugyiku. lteka əha alıı yowie mu əkla pú mú əŋɛ ofiakpa, mu ntsakpa pú mu awu nfətə. Itegyi anı agywun pú təá anıtekle tsu anı kluntə asun. 13 Tətəətə tamaŋain Bulu! Togyitə da yaya mu ansıtə. Mu abóyobu anı tsiatə akunta kugyiku suna nı.

Anı Bulu Igyi Dhapu Dehen

Anıbu igyi əhapu dehen kpənkpəntiá alada fa əsusu yə əbu Bulu wa. Mugyi mu Bi Yesu. Inı su mlıha akıta Yesu anfı anıde mu ıwı adansıe gyi anfıtə kinkiinkin. Anımádınkı ansı musu. 15 Tsufe mu mú omegyi əha ání omóonu anı ası nı anımetalı gyi ıwısu. Ogyi əha ání bəsə mu kı əkpagyiəkpasu fe anı, tame əməbwe lakpan ekekeeke.

16 lnı su mlıha awa klun, ayə Awıtəlepu Bulu obia ası. Fówun obówun anı nwe, wa awıtəle, kpa anı anı ohianke.

5

Proofread 07-07-09

Le butele igyi ɔhapu dehen okugyiɔku tsu mu aba anyankpusatɔ, ɔtelu amú nwun Bulu ansıtɔ. Otɔhɔ atɔ hahe pú lakpan afɔdue-abɔtɔ tsu amú wa, puha Bulu igyi. Mu onuto ε ɔtamatalı gyi ιwιsu bre tsɔtsɔɔtsɔtɔ. Mú su otenya klun ha aha ání bumeyin ɔlala pú amúá bafwı ɔkpa. Mu su ilehian ání ɔbɔ́bɔ afɔdue ha mu onuto lakpan, fe alıá ɔtɔbɔ ha mu aha. Dhaa tamawa mu ıwı numnyam ɔbɛɛ, Bulu igyi ɔhapu dehen mugyi. Mboun Bulu tetı ɔha, bwɛ mu mu igyi ɔhapu dehen, fe alıá ɔlɔbwɛ Aaron.

5 Alı ken Kristo onuto ε mɔwa ιwι numnyam ání Bulu igyi ɔhapu dehen mugyi nι. Mboun Bulu lebla mu ɔbεε,

< < Mt Bi gyi fv.

Ndε nabwε fv Sι. > >

<mark>6</mark> Bɔwanlın wa Bulu asυn amυ ɔtınεkυ ε bεε, Bulu ɔbεε,

< < Bulu igyi əhapu fugyi bre féétə,

fε Melkisedek.>>

Preá Yesu tsie nkpa osolo anfiso a, olopo kokoli móa isu bo mpai, kplon koklokoo, po mo ato kolihe tswi Buluá obétali ho mo nkpa ansito. Μο iwiasiba sum Bulu so Bulu lonu mo mpai. 8 lbo mótoá

Bulu mu Bi ogyi mú, tame olotsun twiosinto asa oletali bi aliá Bulu-bu thie igyi.

Iniá olobwe togyitoá Bulu lowa mu bwe su a, olemli okpa ání aha ání butobu mu féé bótsun músu nya nkpahoá itamata.

Bulu lele mu suna ání ogyi mu igyi ohapu dehen, fe aliá oleyai Melkisedek.

Mlımási Hogyi Amuto

Mbv asun tsətsəətsəá abéblı tsu Melkisedek asun anfı ıwı. Tame mú asıle suna mlı ıbówa ənlın. Tsufe sei a, mlıtra mlımede asun ası nu əsasu. 12 Teki bəfun alı bre anfıtə a, mlılamli asunapu, tame mlıletra hian əha ání obósuna mlı atə gyankpapuá ıbu Bulu asun amutə. Múgyi, mlılehian atosuanheá ıləpən fe nyəpu-ntsu. Megyi múá ıbu ənlın fe atə wihe nte atogyihe onuto. 13 Tame kebi bəbwe tonyəpu. Omeyin təá gyi yilebwe. 14 Ohande tegyi təá ıbu ənlın, tsufe alatsuntsun ntobitə kı, alakası bı yile múa lalahe.

6

Proofread 07-07-09

1 Mύ sv mlumátra bitia ani ayabi ya ɔma. Mliha akasi múá ibéha ani abóyɔ nkpa, asi Kristo iwi atosunahɛ gyankpapv amvtɔ pla lapla. Mehian ání abétra suna atɔ tsu Bulu-hogyi pú kluntɔdamli tsu bwehɛá iteti lowu iwi, 2 atosunahɛ tsu asubɔ, ibi pudinka ɔhasu,º Afulikusu pú Bulu asungyi ekɛ trahɛ amv iwi. 3 Ni Bulu lotsula a, mumu múá ibéha abóyɔ nkpa sɔɔn abósuna mli ngya.

<mark>4</mark> Nւ aha ání bawun Bulu wankւ amv kւ, bada շsvsv atokiehε շոշ kւ,

^{°6:2} *lbi pvdinka ɔhasv* igyi amandıɛá ɔpasua ahandɛ bvtɔbwɛ pvwa aha ání balɛ ha gyvma kv gyi ɔpasua amvtɔ ɔwvnlın, ntɛ pvtsa aha ılɔ, ntɛ pvkvlı Bulu ɔnɛ Wankıhɛ ha amv.

banya Ͻŋε Wankıhε amυ ε kı, 5 bada Bulu asun amuu ıbu alε amu pú brε amuu ıbéba amutɔ tumi ɔnɔ kı, 6 mú ɔma bedıda hogyitɔ a, butamatalı tra damli kluntɔ. Tsufɛ amú onuto amu tra budɛ Bulu mu Bi amu da manta oyikpalihɛsu, tsu mú lu bɛɛ, aha bubwɛ mu ahinla nı.

- Anyankpusa aku bugyi fε ɔsuluá itonun ntsuá nyankpu detswie wulı músu. Músu atɔ tɔwa alɛ, wa labi ha aha amu su amuu bɔdɔ mú amu. Bulu toyula alı aha anfı odu. 8 Tamɛ aku ε bugyi fɛ ɔsuluá tunkpa múa awu aná tɔkwɛ músu, butamawa labi. Nı bumɛkı wanklaan a, Bulu ɔbɔ́lwu amú, wa amú ogya.
- 9 Tamε apio adwερυ, nι ndε ιnι blι o a, opuni mεdε mι tsii. Tsufε nyin ání mlιdε atɔ wanklaan bwɛ, idesuna ání Bulu lahɔ mlι nkpa.
- Tsufe toá ida okpa Bulu tobwe. Oméetan mli gyumagyihe pú odweá mlilale suna mu tsu mu ahatsato, mlitra mlibu músu. 11 Nhie ndekle mbee, mlito okugyioku obówa iwi owunlin, bwe mú yofun mú onomo, fówun ito amuu mli ansi din músu amu ibéba múto ha mli.
- <mark>12</mark> Mmedekleá mlı mli ວ໗εtວ awυlıyɔpʊ. Mboun mlıkası aha amυʊ amʊ́ hogyi pʊ́ amʊ́ ıklʊnya sʊ amʊ́ ιbι bɛ́da ιtɔ amʊʊ Bulu lɛhιɛ yaɪ amʊ.

Bulu Ledinka Ibwi Toá Olehie Yaisu

Breá Bulu leka ntam ha Abraham a, ɔhaa má ιπυά ɔdun mu Bulu. Mú su mu onuto ιωι ɔlɔpuka ntam. 14 Obee, < Nekase, néhιε yula fu. Néha fu abi-aná békleι tsɔtsɔɔtsɔ! > > 15 Abraham lenya klun. Mú su olenya ιτɔ amuu Bulu leka ntam ɔbee, méha mu amu. 16 Nι ɔku ɔbéka ntam a, ɔha ání ɔdun mu ιda ɔtɔpuka ntam amu. Isuna ání nwengyi kuku ma mu ntam amu ιωι. 17 lnι su breá Bulu dekleá obósuna aha amuu ɔlehιε tɔ amu ha amu ání ɔméetse mu agywun

Ekekeeke a, əletanu mu ıwı. 18 Bulu tamawa afunu! Mu tə amuu əlehie yai amu, pú ntam amu igyi atoku anyəá iméetse ekekeeke. Ini su ani aha amuu anilasri tanu mu amu anibu təá abə́puwa iwi əwunlin, akita tə amuu anide əkpa ki amutə kinkiinkin. 19 Ani əkpaki anfi lakita ani yai, fe aliá ətan tekita obu lii. Ani əkpaki anfi tekpa ani, anitətsun tati amuu isian əsusu əwankikpatə əwankikpa obu-ənə amutə wie mútə. 20 Ani su Yesu lagyankpa yə əbu obu amutə inu dodo. Alamli igyi əhapu dehen áni əbu inu bre féétə ha ani, fe Melkisedek.

7

Proofread 07-07-09

Bulu Igyi Dhapv Melkisedek

- Melkisedek anfı a, Salem owie ogyi. Ələbwe əsusuusu Bulu amu igyi əhapu. Eke əku Abraham ləyəkə awie abana aku ısa, gyi amúsu. Breá oleyinki əba a, olefia Melkisedek. Melkisedek loyula mu.
- Abraham leye atɔá olenya tsu ιsa amυtɔ idu, ɔlɔpυ idusı ha Melkisedek. lda anfı ası gyi, < <Yilebwε Owie.>> Mυ ιda kυlε ε gyi < <Iwilwii Owie>>, tsufε Salem ası gyi, < <Iwilwii.>>
- Bulu asun mebli asuansu tsu Melkisedek akwiipu nte mu ilinto, mu kwii nte mu lowu iwi. Olelian Bulu mu Bi amu. Bulu igyi ohapu ogyi bre fééto.
- 4 Mlıkı alıá Melkisedek gyi əha kpənkpəənkpəntı əku. Anı nain Abraham kuraa leye mu atəá olenya tsu ısatə idu, pu iku kule ha mu.

 5 Mose Mbla leha Lewi abi-aná, bugyi igyi ahapu amu əkpa ání buhə atəye idutə kule tsu amú aha Israelfə wa. lbu mútəá Abraham abi-aná

amύ ε bugyi. 6 Melkisedek anfι motsu Lewi abi-anátə, tamε ələhə

Abraham atoye iduto kulε, yula Abraham mboun amuu Bulu leka ntam ha amu. Nwengyi ma mứ ιωι ání oha ání otoyula dun omuá budeyula. Yudafo igyi ahapu amuu butoho Israelfo ato iduto kule amu butowu, tame oloho Abraham atoyeto idusi anfi mứ tra otsie nkpa, fe aliá Bulu asun wanlınhe amu debli. Ni anımɔ́owa afunu a, abétalı blı anıaa, bre amuu Abraham lopu mu ato iduto kule ha mu amu a, Lewi abusuan amuu butoho Israelfo ato iduto kule amu ε beka mứ tsun Abrahamsu. Tu Tsufe Lewi bu mu nain Abraham ιωιτο, bumɔkunya kwii mu asa mu nain lopu mu ato iduto kule ha Melkisedek.

abusuantə. Nı bétalı ha əha əbəfun a, teki Bulu metra le mu igyi əhapu bamba ání ogyi fe Melkisedek, omotsu Aaron abusuantə. 12 Nı betse igyi ahapule mbla amu a, mumu ilehian ání bétse Mose mbla amu ε. 13 Tsufe anı Wie anfı anıdε mu ıwı asun blı anfı otsu abusuan bambatə. Abusuan anfıtə əhaa məkusum afədiε-əswi amusu kı. 14 Əhagyiəha yin ání Yuda abusuantə anı Wie anfı otsu. Mose meti abusuan anfı ıda breá əde abusuan oduá bə́bwe Bulu igyi ahapu ıwı asun blı.

Bulu Igyi Dhapυ Bamba Ánί Ogyi Fε Melkisedek

Bulu mbla anfı tsɛ latra wankı anı tsıa, tsufɛ igyi ɔhapu bamba labɛlɛ ıwı ɔwan fɛ Melkisedek. 16 Mbla dada amu ilosuna ání Lewifɔ nkulɛ ɔbwɛ igyi ahapu, tamɛ megyi bɛɛ mu anain botsu Lewifɔtɔ su ɔlɔbwɛ igyi ɔhapu. Mboun mu nkpa ání ımɔ́ɔmɔ ɔnɔ ɛkɛkɛɛkɛ tumitɔ ɔna ɔlɔbwɛ igyi ɔhapu. 17 Tsufɛ bɔwanlın wa Bulu asun amutɔ bɛɛ, < Bulu igyi ɔhapu fugyi brɛ fɛ́ɛtɔ, fɛ Melkisedek. > > 18 Idesuna ání balɛ igyiha mbla dada amu ibwi, tsufɛ ımɔwa ogya, ımɔwa labi ɛ.

- Tsufe Mose mbla amv metalı bwe tətəətə ıfvn. Sei a, Bulu lapv anı əkpakı wanklaan ání ıdvn mbla dada amv yaı mv otsiakpa. Mvá ıbékpıa anı manta Bulu.
- 20 Bulu leka Yesu ıwı ntam ání əbóbwe mu igyi əhapu bre féétə. Əmeka igyi əhapu bamba əkukuuku ıwı ntam. 21 Yesu ıwı ntam ání əleka breá ələbwe mu igyi əhapu gyi,
 - < < Mı Bulu, naka mı ıwı ntam ání igyi əhapu fugyi bre féétə.

 Mméelatse mı agywun! > >
- 22 lna ntam anfi sv Yesu labəbwe əma əliipv ha Bulu nhihieá ihie bv ale dvn nhihie dada amv.
- Bulu igyi ahapu amuu betsia nhıhıɛ dada amu ənə amu buhıɛ butsə, tsufɛ butowu si agyuma amu tswı. 24 Yesu mú bu ınu brɛ féétə. Mú su mu Bulu igyiha mɔʻəmə ənə ɛkɛkɛɛkɛ. 25 Mú su ətɛtalı hə aha ání butətsun musu ba Bulu wa féé nkpa plıplıplı. Tsufɛ otsie Bulu wa, ədɛ mu kokoli amú nwunsu brɛ féétə.
- Yesu gyi Bulu igyi ɔhapv dɛhɛn onutoá anıdehian nı. Mu ıwı lɛtın, tsitsa kuku ıma mu ıwı. Lalahɛ kukuuku ε ıma mutɔ. Bulu lɛlɛ mu lɛ lakpan abwɛpu ɔkpasu, ha mu otsiakpa fuahɛ ɔsusuusu.
- Imehian ání mu mú obégyankpa bo mu lakpan ıwı afodıɛ, fɛ igyi ahapu dehen atrahɛ amu. Amú mú betsia bo ha amú onuto lakpan ekekegyiɛkɛ, asa botobo ha aha. Otsawulɛ pɛ mu mú olobo afodıɛ ha aha fɛ́ lakpan, brɛá olopu mu ıwı bo afodıɛ aha fɛ́ nwunsu. 28 Mose mbla leha aha ání bapon bobwɛ Bulu igyi ahapu dehen. Tamɛ mbla amu oma a, Bulu lɛka ntam lɛ mu Bi. Alaha mu Bi amu labwɛ mu igyi ohapu dehen ání olofun brɛ fɛ́to.

Proofread 07-07-09

Ant Igyi Dhapu Dehen

Asun ání ndebli féé gyi, anibu Bulu igyi ɔhapu dehen ání ogyi ali, otsie Bulu Otumipu amu obia gyɔpisu ɔsusu. 2 Ode Bulu igyi ha Owankikpato Owankikpa onuto ání ibu ɔsusu inu. Mú mú a, Bulu onuto leyi mú, megyi nyankpusa.

Bulu igyi ɔhapu dɛhɛn okugyiɔku mu agyuma gyi, ɔbɔ́pu aha amu atɔ hahɛ pú amú afɔdıɛ-abɔtɔ ha Bulu. Inı su ilehian ání anı Bulu igyi ɔhapu dɛhɛn Kristo ε obénya tɔá ɔbɔ́puha Bulu. Nı ɔsulu anfısu ɔbu a, tɛkı ɔmɔ́ɔbwɛ Bulu igyi ɔhapu ɛkɛkɛɛkɛ. Tsufɛ Bulu igyi ahapu onuto bubu ınuá butɛha Bulu igyi Mose mbla ɔnɔ. Igyi ahapu amu butɔtswɛ Bulu igyi ɔhakpa ání ulelıan ɔsusu tati-obu amu. Inı su Bulu lɛda Mose ɔla brɛá ɔbɔ́bwɛ tati-obu amu ɔbɛɛ, < Kıá fɔ́bwɛ togyitɔ fɛ obu amuu nɛlɛ suna fu ıbusu ınu amu odu pɛpɛɛpɛ. > > Tabernacle|lb00259b.tif|span|HEB8:5|Louise Bass, The Bible Society, London|Bulu ɔtswɛkpa tati-obu nı.|Hebrifɔ 8:5 6 Tamɛ Yesu igyiha agyuma amuu Bulu lɛha mu amu lɛhıɛ fua dun ɔsulusu igyi ahapu dɛhɛn amu klɛ. Ntam pɔpwɛ amuu ıbu anıa Bulu nsınɛ, Yesu gyi mú ɔma ɔlupu amu ɛ ıhıɛ bu alɛ dun ntam dada amu. Tsufɛ ɔlehıɛ atoyileá mɔ́bwɛ ha anı wa mútɔ.

<mark>7</mark> Ntam gyankpapu amu ıməfun. Nı ıləfun a, tekı nyəsı metra hian.

<mark>8</mark> Tamε Bulu lowun ání anyankpvsa bvmεbւ bwε. Mứ sv ɔlɛblւ ɔbɛɛ,

< < 8ke oku ıba. Mı mlı Wie deblı.

Mιa Israelfo pύ Yudafo abέka ntam popwε.

9 ໄຫວ່ວbwε fɛ mú amບບ iletsia mιa amú anain nsιnɛ, brɛ amບບ nɛkıta amú ເbɪ, kpa amú dalı Egyipte ɔsʋlʋsບ amບ. Tsufe bumegyi mı ntam amusu. lnı su nesi amú ıwı ha amú.

10 Ntam anfı obétsia mıa Israelfວ nsınε εkε amυ nı. Mı mlı Wie dεblı.

Nόρυ mι mbla wa amú nwunto.

Nówanlın mó dınka amó klunsu.

Nɔ́bwε amύ Bulu, amύ ε bɔ́bwε mι aha.

11 Amύtə əkυkυ mέεtra suna mυ pio, ntε mυ ba əbεε, əbι Bulu.

Tsufe amú féé bébi mi.

Tsu nyebisv yofun ahandesv.

12 Nési amύ lakpan kie amύ. Mmέεtra kaın lalahεá babwεsυ.>>

13 Nι anι Wie de ntam pɔpwe ιwι asun blı a, mumu ilosuna ání dada amu ıtra ma labi mu ansıtɔ. Tɔá ıladan bwe dada a, wu itowu.

9

Proofread 07-07-09

Osvlvsv Múa Osvsv Bulusum

Bulusum mbla letsia Bulu ntam dada amutə. Bəbwɛ tati-obu ání bósum Bulu mútə əsulusu nfi. Bəpu tati tin tati-obu amu ənə, bəpu ikulɛ ε ka mútə. Beti obu gyankpapu amutə bɛɛ, Əwankıkpa. Əkandıε-oyiá butonywɛ nkandıɛ bian músu pú əpunuá bodobodoá bapuha Bulu igyi din músu bu inu. Obu nyəsi amuu ibu tati nyəsi amu əma amutə buteti Əwankıkpatə Əwankıkpa ni. Sika pɛpɛ afədiɛ-əswi bu

unu. Bulu Ntam-daka ání bɔpu sika pɛpɛ piata mú twt féé ε itsie tnu. Butɔwa ɔhtɛn ogya afɔdtɛ-ɔswt amusu. Atoku asa bu Bulu Ntam-daka amutɔ. Múgyi, sika pɛpɛ ɔlankabiá atogyihɛ kuá bɛtt mú mana bu mútɔ, Aaron oyi yiahɛ amuu tlɔpɔt amu pú abwi pɛtɛplɛ anyɔ amuu Bulu lɔwanlın mu mbla dınka músu amu ε bu mútɔ. Ark of the Covenant|HK078D.tif|span|HEB9:4-5|Horace Knowles, The Bible Society, London|Bulu Ntam-daka nt.|Hebrifɔ 9:4 Bɔbwɛ Kerubim anyɔá bubu numnyam, bugyi ntobi akuá bubu abamba dınka Ntam-daka amu obuasusu. Amú féé bɛtɪnkɪ amú abamba fia aba, ilobun daka amusu. Amú nsınɛ ınu Bulu tesi aha lakpan kie amú nt. Tamɛ megyi sei abɛlɛ asun anfı ası.

Alı bela ntobi amu yaı ınu nı. Bulu igyi ahapu amu butowie obu gyankpapu, igyi Dwankıkpa amuto ekekegyieke yoyo amú agyuma.

Bulu igyi ohapu dehen pe towie obu nyosı, igyi Dwankıkpato Dwankıkpa amuto. Otsawule pe otowie ınu ofito. Ilehian ání obópu obut obugya ání obópubo afodue ha Bulu mu onuto nwunsu pú aha lakpan ání bobwe, bumeyin su ya ınu.

Toá Oŋe Wankıhe amu desuna tsu ntobi anfı ıwı gyi, Dwankıkpato Dwankıkpa ınu okpa lefin wa amú breá tati-obu amu gyi amú Bulu otswekpa.

Inı igyi atosuanhe ha nde oyıkehe. Idesuna ání ıbu mútoá butopu ato hahe pú afodue-aboto ha Bulu igyi. Tame ıméetalı ha mú ohapu amu klun isi mu ıpon ha ání mu ıwı latın tsu mu lakpanto.

To Tsufe ntobiá igyi atogyihe, atonunhe pú amandıcá nyankpusa topugyura ıwı keke mbla amu losuna. Bulu lobwe mbla amu féé ha nyankpusa, ání okuta múto bofun bre anfı alabwe okpa popweá bópubwe mú anfı, anıméetra bwe dada amu.

11 Kristo labəbwe Bulu igyi əhapu dehen ha atə wanklaan amuu ılaba amu. Mu tati-obu ání əbu mútə bu əsusu. Inu tati-obu amu dun

ssoloso kle, tlofon don mó ε. Megyi nyankposa lobwe mó mó, imotsu oyt anfito ε. 12 Megyi atrokpa pó nnantswie yinhe obugya Kristo lopoya Owankikpato Owankikpa uno. Μο onuto obugya olopoya uno, olopoka ani nwunso iko otsawole pe, antlenya nkpa ání itamata.

13 Mose mbla amo ono a, akpala pó nnantswie obugya pó onantswiebiá bawa mo ogya, alaho nsuo botowunya woli aha ání ifin lada amó, pogyora amó. 14 Ni betali bode mbwi obugya koraa potin aha iwi a, ntogyi so Kristo obugya méetali tin aha iwi don? Kristo lotson Oŋe amoo ibo ino bre féé amoso, po mo iwi le mbusuo ání ilofon ha Bulu. Mo obugya amo ibétin ání klonto tsu bweheá ibékpa ání wa lowuto iwi, meni abétali sum Bulu Okiankpapo amo.

15 lnı su Kristo gyi ntam pəpwe ání əbu Bulu mua anyankpusa nsıne əma əlupu, menı aha amuu Bulu latı amu bénya atə amuu ıtamayinta, əlehie yai ha amú amu. Tsufe Kristo lowu amu ılaha amú bagyi ıwı tsu lakpan amuu bəbwe bre amuu bubu ntam gyankpapu amu ası amutə.

agyuma. 17 Tsufɛ nhıhıɛ amu uma labi brɛá ɔha amu onuto tsie nkpa. Mu lowu ɔma utɔwa labi. 18 lnı su bɔpu obugya si Bulu ntam gyankpapu amu ɛsu asa ulɔyɔ agyuma nı. 19 Tsufɛ brɛá Mose lɛkla mbla amu fɛ́ suna Israelfɔ ta a, ɔlɔpu ntsu fra nnantswie pú akpala obugyatɔ, pú kufa ıwı imi pɛpɛ múa ayɔı wunya obugya frahɛ amu wulı mbla ɔwulu amu pú aha amu fɛ́ su. 20 Muu ɔlɛblı ɔbɛɛ, < < Obugya ání ndɛpusi ntam ání Bulu laka ha mlısu nı. > > 21 Alı kɛn ɔlɔpu obugya amu ku wunya tati-obu pú ntobi amuu butɔputswɛ Bulu amu fɛ́ su nı. 22 Lɛlɛ mú Bulu mbla amu ɔnɔ a, abɛ́ talı blı anıaa, obugya butɔpugyura togyitɔ. Nı bumɔpu obugya lɛ mbusuo a, lakpansikie tamaba.

Kristo Afodie Tele Ani Tsu Lakpanto

23 Alı ilehian ání bóbwe amandıe anfı pugyura ntobi anfı igyi fe osusu kle amu nı. Tame osusu kle amu ilehian afodıe ání thie dun osulusu kle anfı. 24 lnı su Kristo mowie tati-obuá nyankpusa lopu mu ibi bwe, igyi fe osusu kle amu oduto nı. Osusu oloyo yelil Bulu ansıto, ode mu kokoli ha anı. 25 Omopu mu iwi yobo afodie tsenyo-tsesa, fe alı amuu Bulu igyi ahapu dehen amu butopu mbwı obugya ya osulusu Owankıkpato Owankıkpa unu ofifigyiofi amu. 26 Nı alı igyi a, teki ilehian ání Kristo obétsia wun iwiosin wu tse du tse lafa, tsu breá oyı lefi ası opá. Mboun alale iwi owan oyı onomobi anfı, pu mu iwi bobo afodie otsawule pe pule aha tsu amú lakpanto. 27 Igyi fe alıá ida yaı ání otsawule pe oha obówu. Mú oma a, Bulu obégyi mu asun. 28 Alı ken Kristo lopu mu iwi bo afodie otsawule pe, pule aha tsotsootso tsu amú lakpanto nı. Mú su nı ole iwi owan otse nyosı a, imehian ání obétra bwe toto tsu lakpan iwi. Mboun aha ání buhie butsie bugyo mu nkpa oba boho.

10

Proofread 07-07-09

Mose mbla lele suna ání bupuha Bulu igyi amu ulelian mú amuu ibéba amu keke. Mú onuto amu Kristo labobwe a. Afodie oloku okule amu betsia bo ha Bulu ofifigyiofi. Tame imetali ha aha amuu butebeha igyi amu abufun Bulu ansito. Ni iletali tin amú iwi Bulu ansito otsawule pe a, teki besi afodie amu bo, amú klun ε ilesi amú ipon ha ání babwe lakpan. 3-4 Tsufe nnantswie yinhe pú atrukpa obugya méetali le nyankpusa tsu mu lakpanto ekekeeke. Mboun ha iteha mu otekain mu lakpansu ofifigyiofi. Ini su breá Kristo oba oyito a, olebla Bulu obee,

- < < Megyi atə hahɛ múa afədıɛ fudedunka. Mboun əyulu fela yaı mı.
- <mark>6</mark> Fυ ansı megyi ogya-afɔdιε pύ lakpan-afɔdιε ιwι.
- 7 Mυυ nεblι mbεε, < Mι Bulu, mι nι. Nεba bɔbwε fυ apε,

fe alıá bəwanlın mı ıwı asun wa fu asun wanlınhe amutə. > > >

- 8 Olegyankpa blı ɔbɛɛ, < Megyi afɔdıɛ múa afɔdıɛtɔ, mbwı tɔhɛ pú lakpan-afɔdıɛ fudedunka. Fu ansı megyi mú ιwι. > > Dlɛblı alı, tamɛ mbla ɔkpasu ilehian ání bɔ́bwɛ mú. 9 Muu ɔlɛtra blı ɔbɛɛ, < < Mı Bulu, mı nı. Nɛba bɔbwɛ fu apɛ. > > Mú su Bulu lalɛ afɔdıɛ dada amu ibwi, pu Kristo afɔdıɛ amu wa mú otsiakpa. 10 Yesu Kristo lɔbwɛ Bulu apɛ, pu mu ıwı bɔ afɔdıɛ anı nwunsu ɔtsawulɛ pɛ, ha brɛ fɛ́ɛ. Mú su anı ıwı latın.
- ekekegyieke. Afədue-abətə amuu otenya pubə mú tse du tse lafa amu ken ətəpubə mú nı. Tame afədue anfı méetalı le aha tsu amú lakpantə ekekeeke. 12 Kristo mú lenya bə lakpan ıwı afədue ətsawule pe amu a, ıleta féé, oleyetsia Bulu gyəpısu. 13 Tsu alı bre amutə əpá otsie ınu ogyo breá Bulu əbəpu mu alupu bwe mu ayabi oyikpa. 14 Mu afədue kule pe amu ılaha aha amuu Bulu lapu amú bwe mu kle amu bafun ha bre féé, əlala kukuuku ıtra ma amú ıwı.
- 15 Oηε Wankthε ε legyi mύ ιωι adanstε suna ant. Olegyankpa blt obεε,
 - <mark>16</mark> Anι Wie ວbεε,

< < Ntam anfi obétsia mia amúnyo nsine, bre amuu iba amuto ni. Nópu mi mbla wa amú klunto, wanlin mú wa amú nwunto.>>

17 Oletra blı ɔbεε, < < Mmέεtra kaın amύ lakpan pύ amύ lalahεsυ εκεκεεκε. > > 18 Μύ sυ nı Bulu lasi lakpan kie a, mυmυ mύ ιωι afɔdıε kυκυ ıtra medehian ε.

Mlιha Akpυkpε Manta Bulu

Dwankıkpatə Dwankıkpa unu faan. 20 Mu lowu amu su alafinki tati amuu bəpuka obu amutə amu ha anı. Múgyi əkpa pəpweá iteha anı nkpa nı. 21 Anıbu Bulu igyi əhapu dehen kpənkpəənkpənti əkuá əde Bulu ahasu kı. 22 Mú su mliha apu iklun ánı ibu ənəkwalı, pú hogyiá mú ənə bu ənlin kpukpe manta Bulu. Tsufe alapu Kristo obugya gyura anı. Anı klun méetra ha anı pən, alapu ntsu wankihe ε fwi anı iwi. 23 Mliha akita tə amuu anıde mú iwi adansıe gyi, anıde mú əkpa kı amutə kinkin, tsufe Ənəkwalıpu Bulu gyi. Əbəbwe təá əlehie ánı məbwe ha anı. 24 Mliha aki alıa ibəbwe abəwa aba əwunlın, ədwe múa yilebwetə. 25 Mlimáha asi anı ofiakpa yə, fe alıa aku budebwe. Mboun mliha atra wa aba əwunlın tsıa. Tsufe mlidewin ánı wie əbake amu idekpukpe ba.

26 Mι apio, lakpan ιwι afɔdıɛ kvkv ıtra ma ιnv ha anı, nı akı ansı bwɛ lakpan brɛá anılabı ənəkwalı amv. 27 Mboun təá ılasi gyi, abétsia ifusv gyo Bulu asvn ogyikɛ pứ ogya kpənkpəənkpəntı amvv ıbə́hə Bulu alupv amv. 28 Nı aha abanyə-abasa begyi əkv ıwı adansıɛ, ání alakina Mose mbla amvsv gyi a, bvtəmə mv. Bvtamawun mv nwɛ. 29 Mvmv nı əkv əkı Bulu mv Bi amv ansıtə kotikoti, omobuá mv obugya amvv Bulu ləpvsi mv ntamsv, ıləgyvra mv ıwı amv bv ibia, olesia Bulu awıtəlɛ Əŋɛ amv mứ a, mv ısvbıtıá əbéhıɛ

nya mέεba kι. 30 Tsufε anıyin ání Bulu lɛblı ɔbɛɛ, < < Mı, mlı Wie tɛka lalahɛ ıkɔ. Mı ɔbɛ́ka aha lalahɛ akɔ amú lakpan sv. > > ɔlɛtra blı ɔbɛɛ, < < Mı, mlı Wie obégyi mı aha asvn. > > 31 lbv ifuá fɛ́kpa wie Bulu ɔkıankpapv amv agblatɔ.

Mlıkaın ání alı bre amuto a, mlılətsun ıwıəsın tsətsəətsətə, tame mlılelu kinkiinkin. 33 Betsia sia mlı, wa mlı ıwıəsın aha ansıtə. Bre kutə ε a, mlıletsa aha ání bude ıwıəsın amu odu wun. 34 Mlılosu ha obu adıpu. Breá aha bəpu əwunlın swıı mlı atə a, mlılesi ha amú ansigyisu. Tsufe mlıyin ání mlıbu atəá ıbu ale dun mú, ibétsia bre féétə. 35 Mú su ımákpən mlı. Mlıkıta ıwı, amlılıı kinkin, tsufe mlıbu ıkəka kpənkpəənkpəntı Bulu wa. 36 Ilehian ání mlótomi, menı mlétalı bwe Bulu ape, fówun mlénya ıtə amuu Bulu lehıe yaı ha mlı amu. 37 Tsufe bəwanlın wa Bulu asun wanlınhe amutə bee,

< < Iméegyi nkɛ kvkv Bulu obówotii. Omóowa opá.

38 Aha ání amó hogyi sv Bulu latsu amó ání amó asvn da okpa obétsia nkpa.

Tamε nι amútɔ ɔku mɔwa klun kıta ıwı mu hogyitɔ, oleyinki ɔma mú a,

Bulu ansı méegyi mu ıwı. >>

Tame anımegyi fe aha ání badamli əma ha Bulu, bafwı. Mboun anıgyi aha ání amú hogyi lahə amú nkpa.

11

Proofread 07-07-09

- Hogyi gyi ansı pudınka təá fuməkuwun, tame fude mú əkpa kısu.
- 2 Aha amսս betsia bւmbւ amս hogyi sս Bulu ansւ legyi amú ւwւ.
- Anı hogyi sv anılebıá asvn Bulu leblı pvle əyı. Mú sv təá ansibi towun ledalı tsu təá ansibi tamawuntə.
- 4 Hogyitə Habel ləpu mu atə haheá ıbu ale dun mu dehen Kain kle ha Bulu igyi. Mu hogyi su Bulu ansı legyi mua mu atə hahe amu ıwı, olotsu muá mu asun da əkpa. lbu mútəá olowu dodoodo, tame mu hogyi amu su ətra ədetəι bəfun nde.
- Hogyi sv Enok mowu asa Bulu lotsu mv, ɔhaa mowun mv. Bulu asvn wanlınhɛ legyi mv ıwı adansıɛá olegyi Bulu ansı asa olotsu mv natı. Mlıkı, ɔhaa mɛ́ɛtalı gyi Bulu ansı nı ɔmɔhɔ mv gyi. Tsufɛ ilehian ání ɔha ání ɔbɛ́ba Bulu wa obóhogyiá Bulu bv ınv, ɔtɛka aha ání bvtodunka mv ıkɔ.
- Hogyitə Noa lonu asun ání Bulu lebla mu tsu toá umokunya ba uwi. Olobu Bulu, sre daka kponkponkponti, puho mua mu woyitə aha nkpa, breá ntsu ləbula. Mu hogyi amu su əyitə aha begyi pən, ələbwe əha ání mu asun da əkpa Bulu ansıtə.
- B Hogyi leha Abraham lobu Bulu breá Bulu lebla mυ ɔbee, ɔdalı mυ ɔmátɔ, ɔyɔ ɔsuluá mυ Bulu lehie ha musu. Əlenatı dalı mu ɔmátɔ, omeyin ɔtineá ɔyɔ. B Hogyi leha ɔlɔyɔbwe ɔfɔɔ ɔsulu amuu Bulu lehie yai ha mu amusu. Tati-obuto oletsia inu. Alı ken Isak mua Yakob ání Bulu lehie ɔsulu amu yai ha ε betsia tati-mbuto ɔsulu amusu ni.
- Tsufe Abraham letsia tati-obuto, ogyo wulu kpɔnkpɔɔnkpɔntıá Bulu leda, imóobwie ekekeeke.
- Hogyi leha Abraham mua mu ka Sara benya obi kwu. lbu mútɔá badan tsun ιkwιιsu, Sara ε menya ιkwιι. Abraham lohogyiá Bulu obégyi tɔá alahıε yaısu. 12 lnι su ɔmá kɛın ání buma ıklatɔ, butsɔ fɛ ntsrakpabi ntɛ ɔpu ɔnɔ ısı bɛlın tsu Abraham ání aladan tsun

ıkwıısutə.

- Hogyitə aha anfı féé bowu. Ibu mútəá amú ıbı meda atəá Bulu lehıe yaı ha amú asa bowu. Tame bowun mú sısı, amú ansı legyi mú ıwı. Botsu múá afəə pú əkpa atupu bugyi əyı anfıtə. 14 Aha ání botsu mú alı budele suna ání bude əmá ání ıbəbwe amú onuto kle dunka.

 Nı bude əmá amuu bedalı tsu mútə amu ıwı susu a, tekı bodunka əkpa yinki yə ınu. 16 Tame əsusu əmá ání ıbu akıle dun mú amuu bedalı mútə amusu amú ansı dın. Mú su ıma Bulu pelıá bétı mu bee, amú Bulu. Tsufe alala wulu kpənkpəənkpəntı ku yaı ha amú.
- Hogyi leha Abraham lekıta mu bi Isak əyəbə afədıc ha Bulu breá Bulu ləsə mu kı. lbu mútəá obi anfı Bulu lehıc mu ání əbəkwu nı, tame əmətswe mú kpukpu. Ələkusu pu mu bi əkukunu əkule amu əyəbə afədıc amu. 18 lbu mútəá alı bre amutə a, Bulu labla mu əbec, < Fu bi Isak abi-aná əbəbwe fu abi-aná nı. > > 19 Tame Abraham lotsu múá Bulu əbetalı tsinki Isak. Lele mú əkpa əkusu a, əlelanya Isak fe əha ání Bulu lakusua tsu afulitə.
- 20 Hogyi leha Isak loyula mu atabi Yakob mua Esau. Mu ansı dın ání Bulu əbəbwe təá əlehte ha amú ekeku.
- 21 Hogyitə breá Yakob əba bowu a, oloyula Yosef abi anyə amu, olobun mu oyi yiahesu sum Bulu.
- 22 Hogyitə brεá Yosef əba bowu a, əlɛblı əbɛɛ, Bulu əbɛ́lɛ Israelfə tsu Egyipte əmátə. Μύ su əlɛda amύ əla əbɛɛ, bumási mu awu tswu unu.
- 23 Hogyi leha breá bokwu Mose a, bopu mu ŋain tsra asa. Tsufe bowun ání obu akıle. Mú su bumenya owie amu mbla ání olowa tswifu.
- 24 Hogyi leha Mose lekina ání bumátı mu Egyipte owie mu bi tsıhe mu bi breá əledan. 25 Olotsula ání buwa mua Bulu aha ıwıəsıntə,

dun ání obénya lakpanbwe ıwı ansigyi bre itinbi. 26 Olotsula ání busupa mu Kristo su. Tsufe ıbéhıe wa labi ha mu dun ání obénya Egyipte atonyahe féé. Mu ansı dın ıkɔá Bulu ɔbéka mu ɛkɛkusu.

27 Hogyi leha Mose lenatı Egyipte əmátə, omenya owie amu əblə ifu. Mu ansı dın Buluá əhaa tamapu ansibi wunsu. Mú su olotomi, omeyinki əma. 28 Hogyi leha mu əleha Israelfə befi Katsun Nke gyi ası. Əleha amú bəpu obugya kpa amú obu-ənə, menı Bulu-əbəpuá ətəmə aha əmáəpu ıbı da amú bitı.

29 Hogyi leha Israelfo botsun Όρυ Ρερε amuto fe osulu wulihesu buna. Tame breá Egyiptefo ε beε abutsun a, opu amu lekita amú.

Hogyi leha Israelfo benatı bomli abuntiá bopugyi ıban wa Yeriko wulu nkensieno, ilobwie bun gbloo. Hogyi leha obu-ənə otsiapu Rahab mowu tsıa aha ání buməhə Bulu gyitə. Tsufe ələhə Israelfo ansı awakıpu afəə wanklaan.

Barak pú Samson, Yefta mua Dawid, Samuel mua Bulu ɔnɔsu atɔıpu amu hogyi twi asun. 33 Hogyi lɛha amú bɔkɔ ɔmá-ɔmá gyi amúsu, bɔbwɛ tɔá ida ɔkpa. Benya atɔá Bulu lɛhiɛ ha amú, bɛha agyata ndatɔ lɛkli. 34 Bodun ogya kpɔnkpɔnti, bumesin isa. Hogyi lɛha amúá bɔpɔn benya ɔwunlin, amú aku benya ikɔ tumi, gyi amú anyabasu. 35 Bulu letsinki atsı aku afuli ha amú. Aha bɛpiti amú aku atɔ alii mɔ amú. Mú o a, bumotsula kina Bulu. llɔwa amú ɔdwɛá bɔmɔ amú dun ání béyinki Bulu ɔma, mɛnī Bulu ɔbɔkusua amú, bénya nkpa ání ibu alɛ dun.

36 Bɔbwɛ amútɔ aku ahinla, pıtı amú mplı. Bɔwa amú aku ıkan, pu amú tswı obu. 37 Bɛda amútɔ aku abwi mɔ, pu saa bɔı akutɔ, aku ε besin ɔdayi ɔnɔ. Amú aku ε bɛdı akufa múa akpala nwulu-kpakpatɔ natı ki, aku bɛdı akun. Bɛdınka akusu, wa amú aku ε ιwıɔsıntɔ.

- Tekt megyi əyt anft odutə aha anft bétsia asa. Adimbitə múa abusu benatt ki fe əkun abəpu, tsia dı abwi alatə múa mbətə.
- Amó hogyi sv Bulu ansı legyi amó féé ıwı. Okuku ıbı meda toá Bulu lehte yat. 40 Tsufe atoá ıbu ale, ıbówa labi ıwı Bulu lobwe agywun yat ha anta amónyo féé. Mú sv amó nkule buméetalı nya mó, yofun breá Bulu labwe anta amónyo féé antlafun mu ansıto.

12

Proofread 07-07-09

Anı Sı Bulu

- Anıbu ədəm anfı bəpu hogyi tsia anfı odu bomli anı. Mú su mlıha anı ε atswı togyitəá ıdɛ anı bıtıa ya əma pú lakpan ání ılakıklı anı kinkiinkin tsalıfwı, atomi tsii əsrı amuu ıda anı ansıtə amu. Mlıha apu ansı dınka Yesusu. Mugyi anı hogyi nfiası pú mú ənəmə. lnıá oyin ansigyi oduá ıda gyo mu su a, olotomi wun ipian oyikpalihɛsu wu. Omobu kpəιá bɔkpəı mu tətə, alayə otsie Bulu owie obia amu gyəpısu.
- 3 Mlıpukı ipian ání olotomi wun lakpan abwepu ıbıtə, breá bolu mu, wa mu ıwıəsıntə, menı əŋe méeta mlı, mlıméesi mu hogyi.
 4 lwıá mlıdeprı le ıwı lakpantə a, mlıməkutalı prı yəfun breá mlési mlı nkpa ha. 5 Mlımátan ıtəlá Bulu lətəl kpla mlı anfı mlıgvi mu
- mlι nkpa ha. 5 Mlιmátan ιτοιά Bulu lotoι kpla mlι anfi mligyi mυ abisυ. Όδεε,
 - < < Mi bi, ni nebiti fu isu a, máho mú lalahe su.

Nι nowa ιγιη wa fu a, máha mú ιkpon fu.

- Tsufe oha ání ntodwe a, mυ ntowa ιyın wa.

 Oha ání nopubwe mι bi a, mυ ntebiti isυ. > >
- 7 Tomi wun ipian, fe ısv bvde fv bıtı. Bulu de mlı ısv bıtı fe mv abi.

Tsufe obi əməmu bu unuá mu sı tamabıtı mu ısu? 8 Nı əmɛbıtı fu ısu fe alıá ətəbwe mu abi féé a, idesuna ání megyi mu bi onuto fugyi, kletobi fugyi mu. 9 Anı əsulu anfısu ası butebıtı anı ısu, anıtobu amú e. Ntogyi su anımóotsula ba ıwıası ha anı Sı Bulu dun amú, anya nkpa ání ıtamata? 10 Brɛ itinbi pɛ anı əsulusu ası butəpubıtı anı ısu alıá budekle. Bulu mú a, alıá abówa alɛ su ətebıtı anı ısu, mɛnı anı ɛ anı ıwı bétın fɛ mu. 11 Nı budɛ anı ısu bıtı a, ıtehan anı alı brɛ amutə. Ansı tamagyi anı. Tamɛ ısubıtı amu əma a, anıtəbwɛ yile, tsia iwilwiitə.

Atosunahe Pú Olada

- 12 Mú sư mlumáha abatə iwu mlı, akpawunutə ıkpınkı mlı. Mlıwa ıwı əwunlın! 13 Mlıha mlı tsiatə ıwa alɛ, mɛnı abubupu amu buméesin tsukulɛ, mboun bénya ılətsa.
- 14 Mlıbə mbədı amlıha iwilwii itsia mlıa əhagyiəha nsınɛ. Mlıtsia nkpa ání mứ ıwı lɛtın, tsufɛ əha ání mʊ ıwı mɛtın móowun anı Wie.

 15 Mlıkıá mlıtə əkʊkʊʊkʊ mɔʻəhʊlı Bulu awıtəlɛ amʊ. Mlıtə əkʊkʊ ɛ mási asun wa mʊ kluntə, mɛnı əmɔʻəpʊ asun wa mlı nsınɛ, iyinta mlıtə akʊ.

 16 Mlıkıá mlıtə əkʊkʊ ɛ mɔʻəbwɛ mʊ ıwı mbʊa ətəpʊ, ntɛ əha ání ətamabu Bulu fɛ Esau. Muləpʊ mʊ handɛ tsɛ ətsawʊlɛ atogyihɛ.

 17 Fɛ alıá mlıyin yaı a, əma a, olobodunka obidɛhɛn-oyula tsu mʊ sı wa, tamɛ mʊ sı lekina mʊ ha. lbʊ mʊ́təá əlɛhıɛ su kokoli mʊ sı, tamɛ omenya mʊ́tə əkpa.
- 18 Megyi ιδυά mlεtalı pυ ιδι da ası mlılaba. Otınεá oklun tuun pύ afu kpənkpəənkpəntı bυ, ogya ε idetsii fɛ Sinaibυ amυυ Israelfə bəyə mύ ası brεá Bulu dɛpυ mυ mbla ha amύ amυ ası mlılaba. 19 lnυ bonu əkpɛ ləfulı kuklukuu, bonu əmɛ kpənkpəənkpəntı ku lɛlın bla amύ asun, su bokokoli bɛɛ itsia alı, bumedekleá bɛ́tra nu asuansu.

- Tsufe bυmetalı gyi mbla amυυ Bulu lɔwa ha amύ ɔbɛɛ, < < Nι ɔbwι ɔkυ kuraa ιwι ιda ιbυ amυ a, buda mu abwi mɔ > > amusu.

 Tɔá bowun ιnυ lɔwa amύ ifu. Mύ su Mose o lɛblı ɔbɛɛ, < < Ifu laha mı ndɛkpınkı! > >
- 22 Mlι mứ a, Sionbu ası mlılaba. Bulu Ͻkıankpapu amu wulu yile, igyi ɔsusu Yerusalem pứ Bulu-abɔpu mpım-mpım ansı ogyikpa mlılaba. 23 Bulu bitı amu abi, bugyi aha amuu bawanlın amứ ada ɔsusu amu ofiakpa mlılaba. Bulu, ogyi aha féé asun ogyipu amu wa mlılaba. Mlılaba aha amuu Bulu latsu amúá bafun amu akla wa.
- Yesu wa mlılaba. Mugyi Bulu mua anyankpusa nsıne ntam əma əlupu nı. Yesu obugya wunyahe amuu ıləpu yile ba dun Habel obugya amu wa mlılaba.
- 25 Mú sv mliki wanklaan, meni mliméekina Bulu amvo ode mli asun bla amv. Tsufe Israelfo amvo bekina asun ání olowa Mose bli Sinaibo asi nu amv bometali sri si isobiti amv. Ni ani e akina oha anfi odetoi tsu ososo anfi ome nu a, ani isobiti bódon amú kle.
- 26 Brεá Bulu lətət Sinaibusu a, mu əmε leha əsulu lekpınkı. Tamε sei a, alahte əbεε, < < Nétra kpınkı əsulu ətsawule, kpınkı əsusu ε tsta mútə. > > 27 < < Nétra kpınkı mú ətsawule > > anft idesuna ání Bulu əbékpınkı atə bwehe amu, le mú ınu. Təá ıméekpınkı ekekeeke pe obésian.
- 28 Mứ sư mliha ada Bulu ipan. Tsufe iwiegyiá iméekpinki abénya tsu mư wa. Mliha abu mư, anya mư ifu, meni abégyi mư ansi.
- Tsufe lele mú a, ogya anı Bulu amu gyi, ətəhə atə plıplıplıplı.

13

Alıá Abégyi Bulu Ansı

- 1 Mlıkıta mlı aba Akristofə dwetə kinkiinkin. 2 Mlımátan afəəhəsu. Tsufɛ múlɛha aku bəhə Bulu-abəpu afəə, ıməwankı amú nı. 3 Mlıkaın obu adıpusu, fɛ mlıa amúnyə da obu. Mlıkaın aha ání budɛ ıwıəsın wunsu, fɛ mlıa amúnyə dɛ ıwıəsın amu wun.
- Aklu mva aka bvbu aba amú abatsiato. Okvkv mádali mv ba oma, tsufe Bulu obébiti aha ání bvda aha ání bvmegyi amú aklu nte amú aka wa, pú mbva atopv féé isv.
- 5 Kɔba asun ımádun mlı ɔdwɛ wa. Tɔá mlıbu igyi mlı ansı, tsufɛ Bulu lablı ɔbɛɛ, < < Μmέεnatı si mlı, ntɛ kina mlı εkεkεεkε. > > 6 Μύ su abétalı wa klun blı anıaa,
 - < < Mı Wie Bulu gyi mı əbvapv.

Mύ sv toto móowa mι ifu.

Nto nyankpusa obétali bwe mi? >>

- Mlıkaın mlı nkpa agyapu amuu begyankpa bla mlı Bulu asun amusu. Mlıkı alıá bəputsia, amlınya hogyi fɛ amú. Alı amuu Yesu Kristo gyi igye amu a, alı ogyi ndɛ, alı kɛn obétsia brɛ fɛ́ɛ ε nι. Μύ su mlımáha atosunahɛ ətsan-ətsan igyi mlı ansı, ıbıtıa mlı lɛ əkpa wanklaan amusu. İbu alɛá mlɛ́ha Bulu əbɔ́wa awıtəlɛ ha mlı əŋɛtə əwunlın, megyi atogyihɛ mbla ání ıtamawa labi kuku ha músu agyipusu gyi.
- 10 Anıbu afədıε-əswi kuá igyi ahapu amuu beha Bulu igyi əsulusu nfi amu buma əkpa gyi músu atə. 11 Bulu igyi əhapu dehen təpu mbwi obugya wie Əwankikpatə Əwankikpa inu yəbə amú lakpan iwi afədiε, butəpu aye amu mú ya mmuatse, yəwa mú ogya. 12 lni su Yesu ε lowu mmuatse, mɛni əbə́pu mu onuto obugya gyura mu aha, amú lakpan su ni. 13 Mú su mliha adalı yə mu wa mmuatse inu, abukpəi anıa munyə. 14 Tsufɛ anımá wuluá ibétsia yə əsulusu nfi.

Anıgyo wulu amuu ıba amu. 15 Mú su mlıha atsun Yesusu akanfu Bulu, ıbwɛ afɔdıɛá anıdɛpuha mu ekekegyiɛkɛ. Múgyi ɔnɔtɔ asun ání anıdɛpuwa anı Wie numnyam nı. 16 Mlımátan awıtɔlɛwasu. Mlıye mlı atɔtɔ ha aba, tsufɛ mú aná gyi afɔdıɛá itegyi Bulu ansı nı.

- 17 Mlıbu mlı nkpa agyapu, amlıba ıwıası ha amú. Tsufe butamada okpunu mlı oklasukı su. Buyin ání béyele alıá bopukı anı oklasu ono Bulu ansıto. Mlıha amú abubwe amú agyuma ansigyisu, megyi nwesu. Nı megyi alı a, ımóowa labi kuku ha mlı.
- 18 Mlıtsia bə mpaı ha anı. Nyin ání anı klun mede anı pən ha, tame anıdekleá abétsia tsiatə wanklaan bregyibre. 19 Nhıɛ ndekleá mlıbə mpaı, Bulu əha mı ansanki ba mlı wa nkenyə anfıtə kotoo.

Mpai Trahe

20-21 Iwilwii Ohapu Bulu, olokusua anı Wie Yesu Kristo tsu afulito amu oha amlıtalı bwε yile kugyikuá odekle. Ndε mu kokoli mbεε, otsun Yesu Kristosu obwε toá odekle anıto. Yesu gyi akufa Okpapu kponkpontıá Bulu lopu mu obugya ka ntam amuu ıbu ınu brε féé, mua mu akufa, bugyi mu aha amu nsınε nı. Numnyam ıbwε mu klɛ yofun brεá ıtamata! Amen.

lkla

- 22 Mi apio, ibu mútoá owulu kutuklu nawanlin sisi mli. Tame nobwii ipa, mliyaa asu amlinu múto asun ání ndepuwa mli owunlin.
 23 Nde mli ibi ha ání bale ani pio Timoteo obu. Ni olowa osa botu mi nfi mú a, nékpa mu abéba beki mli.
- **24** Nεha mlı nkpa agyapu pú Bulu aha atrahε féé itsia. Akristofo amuu bubu Italia əmátə amu ε beha mlı itsia.
 - <mark>25</mark> Ndε Bulu kokoli mbεε, ɔwa awιtɔlε ha mlι fέέ! Amen!

JAS - - NKO Letter from James in the Nkonya Language of Ghana Yakobo

Yakobo Dwulu

Yakobo

Yak.

Yakobo

Dwulu

1

Proofread 07-07-09

Itsiaha

1 Mι Yakoboá ngyi Bulu mva anı Wie Yesu Kristo osumbi dε ɔwvlv anfı wanlın sısı mlı Bulu aha^p ání mlıladasaın wa ɔyıtɔ fέέ. Ndε mlı itsia ha.

Ansigyinya lkplanto

Apio aba, nı mlowie ıkplan múa asun wunhetə a, ansı ıhıɛ gyi mlı. Tsufɛ mlıyin ání nı bəsə mlı hogyi kı a, ıtɛha mlıtotomi talı lıı mlı asun wunhɛ fɛ́ɛ ənə. Nı mlɛtalı tomi lıı mú ənə a, ıbɛ́ha mlɛ́dan, wa alɛ, fun togyitətə. Nı mlıtə əku lehian nyansa a, əkulı Bulu. Əbɛ́ha mu faan. Əmɔ́əwa mu pɛlıtə, tsufɛ Bulu təpu awıtəlɛ ha aha fɛ́ɛ nyansa. Tamɛ nı fɔ́kulı mu a, pu hogyi kulı mu. Másusu fɛɛ əmɛ́eha fu. Tsufɛ nı fumohogyiá əbɛ́ha fu a, fugyi fɛ əpuá ıda yə nkpa, ılada yə əma. T-8 Əha ání ogyi alı, mu agywıın tamalıı tsukulɛ a, əmádınka

P1:1 Yakobo leti Bulu aha obee, abusuan duanyo amu

ansı ɔbεε, ménya tɔtɔɔtɔ tsu anı Wie Bulu wa, tsufε mυ agywıın igyi anyɔ.

Ohian Pú lwinya

Pansı igyi Okristoyin ání əma tətə, tsufε Bulu latsu mu fua. 10 Nι Bulu əba ιwι onyapu ε ası a, ansı igyi mu. Tsufε mu nkpa bətsun fe oyi ntswıtswı. 11 Alı amuu owi ənə ıwa ənlın, ıtə ıfa, mu ntswıtswı təbu kpakpa; ıfa amu alε teta amu a, alı ken ıwı onyapu deyə ədeba alıı obowu nı.

lsəkı

- Bulu toyula ɔha ání ototomi ıkplantɔ. Tsufɛ nı ɔlɛdalı mútɔ a, Bulu ɔbɛ́da mu ıpan, ha mu nkpa ání ıtamata, igyi ısugyi-ıpa amuu ɔlɛhıɛ ɔbɛɛ, mɔ́puha aha amuu butɔdwɛ mu amu. 13 Nı bɔsɔ ɔku kı a, ɔmáblı ɔbɛɛ Bulu lasɔ mu kı, tsufɛ ɔhaa mɛ́etalı sɔ Bulu kı ɔbɛɛ, ɔbwɛ lakpan. Bulu ɛ tamasɔ ɔhaa kı ɔbɛɛ, ɔbwɛ lakpan. 14 Nyankpusa onuto ɔwɔlı lalahɛ tɛmlɛ mu, butıa mu wa ısɔkıtɔ. 15 Owɔlı lalahɛ tɔkwu lakpan. Lakpan ɛ igyi ɔhasu a, ɪtɔpu lowu ba.
- 16 Μύ sv apio adwepv, mlumáha ɔhaa ɔmlɛ mlı. 17 Atɔ wanklaan pú atokiehɛ yile kugyiku itsu ɔsvsv. Itsu anı Sı Bulu, ɔsvsv atɔ wankıhɛ Ͻbwepv amv wa. Ͻtamatsɛ fɛ ɔpa múa onye. 18 Μυ apetɔ ɔlɔpv mv ɔnɔkwalı asvn kwu anı, mɛnı abɔ́bwɛ agyankpapv mv atɔ bwehɛ féétɔ.

Asvn-nu Pú Músvgyi

19 Apio adwepυ, mlınu. Mlıkɔsı nu asun ası. Mlı ɔnɔ máwa ɔsa. Mlımákɔsı nya ɔblɔ ε. 20 Tsufɛ ɔblɔ tamabwɛ tɔá Bulu tekle. 21 Μύ su mlılɛ tsiatɔ lalahɛ kugyiku lɛ mlı nkpatɔ, amlısi lakpan bwɛ. Mboun mlıba ıwıası, amlıhɔ Bulu asun amυυ aladu wa mlıtɔ amυ.

Mύ obéha mlı okla obénya nkpa nı.

Mlıbwe dınka Bulu asun amusu. Mlımábwe mú anupu keke. Nı mlɔbwe mú anupu keke a, ıwı mlıdemle. 23 Dha ání onu Bulu asun omegyi músu, gyi fe əha ání alakı mu ıwı ahuhwetə. 24 Onya natı mú ası pe a, alatan alıá olowun mu ıwı. 25 Tame əha ání əleyaa asu nu Kristo mbla amuu ıləfun, ıteha anıtegyi ıwı amu, əmetan músu, əde músu gyi a, Bulu obóyula mu əkpagyiəkpasu.

26 Ohagyioha ání obee mode Bulu sum, tame otamakıta ıwı mo totto a, ode ıwı mle. Mo Bulusum igyi kpaalı. 27 Bulusum oduá mó ıwı letın, asvanso ma mó ıwı, anı Sı Bulu tekle gyi, mlékı awumbi moa asvraposo amó ıkplanto. Mlékı ání oyı anfıto lakpanbwe ε iméegyi mlıso.

2

Proofread 07-07-09

Fitato Futi Ki

Mι apio, nι mlulahə numnyam Owie Yesu Kristo gyi a, mlumáfuti futatə kı. 2-3 Νι ιωι onyapuá ədudı tatiá ιbυ ibia, ələwa sika atə pύ ohianiá ədudı tatida bɛba mlı Bulu osumkpa a, mlumáha ιωι onyapu amu otsiakpa, bla mu mluaa, obétsia oyilekpa nfı; bla ohiani amu mú mluaa, otsia ası ətunɛku unu, ntɛ odunka ətunɛku lu. 4 Νι mlobu aha amú ιωιηγα su a, mluməkupu agywun lalahɛ gyi asun nι?

5 Apio adwepu, mlıyaa asu amlınu. Bulu lele ɔyı anfıtɔ ahianfɔ ɔbɛɛ, bunya hogyiá mú ɔnɔ bu ɔnlın, abutsia mu iwiegyi amutɔ; fɛ alı amuu ɔlɛhıɛ yaı ɔbɛɛ, mɔ́puha aha amuu butɔdwɛ mu amu. 6 Tamɛ mlı mú a, mlıtɔkpɔı ahianfɔ. Nfıtɛ mlı, megyi ıwı anyapu anfı tesisi mlı, tswı mlı mansu, sama mlı wulu ahandɛ wa nı? 7 Megyi amú dɛ

Kristo ıdayile amuu ıdın mlısu amu kpoı nı?

Bulu mbla amu féé nwun ání bowanlın wa Bulu asun wanlınhe amuto gyi, < Dwe fu ba fe fu iwi. > Ni mlide músu gyi lele a, mumu mlide ito wanklaan bwe. Tame ni mlofuti fitato ki a, mlilabwe lakpan. Bulu mbla amu laha mli ipon. Tsufe fuá fegyi mbla amu féésu, tame fepan kule pe a, fagyi pon ání fatun mbla amu féé. Tsufe Bulu lebli obee, < Máto mbua. > Mu ken lebli obee, < Mámo oha > e ni. Mú su ni fumokuto mbua, tame famo oha a, fumokukina Bulu mblasu gyi ni? Bulu obópu mbla anfi iteha anitegyi iwi anfi gyi aha asun. Mú su mliki wanklaan mli asun blihe pú mli bweheto. Tsufe oha ání otamawun aha nwe a, Bulu omóowun mu nwe. Tame ni futowun aha nwe a, Bulu obówun fu nwe mu asun ogyike.

Hogyi Pύ Bwehe

Apio aba, nι ɔku ɔbɛɛ, mɔhɔ Bulu gyi, tamɛ mu bwɛhɛ mosuna alı a, labi mɔmu mu hogyi amu bu? Mú odu ιbɛ́talı ha mu ɔkla obénya nkpa? 15-16 Nι fowun fu aba aku buma atɔ dıdahɛ pú ɔyıkɛhɛtɔ atogyihɛ, tamɛ fumɛha amú, fɛbla amú fɛɛ, < Nɛha mlı itsia. Mlıtsia wanklaan. Bulu ɔkpa mlı, ɔha mlı tɔá ɪdɛ mlı hian > > a, labi mɔmu fu asun blıhɛ amu ılɔwa? 17 Alı hogyi igyi nı. Hogyi oduá yilebwɛ ha fu ba ıma mútɔ a, igyi hogyi wuhɛ.

18 Oku obétalı blı obee < Fubu hogyi. Mı ε ntobwe yile. > > Néle bla mu mbee, < Suna mı fu hogyi amuu yilebwe uma múto amu. Mı ε nósuna fu mı hogyi tsu mı yilebweto. > > 19 Fu hogyi desuna ání Bulu okule pe bu ınu? lbu ale! Tame bıá oŋe lalahe féé bohogyi alı. Mú su butenya mu ifu, kpınkı kpakpakpakpa. 20 Fu oha mimlahe, fudekleá fówun ání hogyiá ıtamabwe yile igyi hogyi kpaalı? 21 Anı

nain Abraham ləbwɛ yile Bulu ansıtə, tsufɛ olotsula kpa mu bi Isak ya pututə, tɛkı əyəmə mu bə afədıɛ ha Bulu. 22 Mlılawun alıá nanain Abraham hogyi pứ mu bwɛhɛ lɛnatı? Mu bwɛhɛ su mu hogyi ləfun. 23 Alı Bulu asun wanlınhɛ anfı ılɛba mứtə nı. Əbɛɛ, < Abraham ləhə Bulu gyi. Mứ su Bulu lobu mu yile əbwɛpu> > tı mu mu nyawie nı. 24 lnı su sei a, mlıbıá yilebwɛ tɛha Bulu totsu əha ání mu asun da əkpa mu ansıtə, megyi mu hogyi pɛ.

Alı ılɛba ha obu-ənə otsiapu Rahab ε nı. Bulu lotsu muá mu asun da əkpa, tsu təá ələbwε su. Ələpu Yudafə akuá bɛba budɛ ansı wa kı mu əmátə ŋain, əlɛha amú bɛtsɛ əkpa srı.

26 Alı amυυ ɔŋɛ ıma ɔhatɔ ogyi itowuhɛ amυ a, alı nı yilebwɛ mɛmá hogyisu ε igyi hogyi wuhɛ nı.

3

Proofread 07-07-09

Odand_v

I Mι apio, mlι féé mlιmábwe ιwι atɔ asunapv. Tsufe Bulu obégyi anı atɔ asunapv anfı asun kinkiinkin. 2 Anı féé anıtepan bregyibre, tame nı ɔku tamapan mu tɔɪtɔ a, mumu ɔlɔfun. Əbétalı gyi mu ıwısu ɔkpagyiɔkpasu. 3 Apukı, datɔbi ku pe butɔpuwa ɔpɔnkɔ ɔnɔ, pudamli mu, suna mu ɔkpa pú tɔá ɔbwe. lteha otobu anı. Horses with bridles|hk00029b.tif|col|JAS3:1-5|Horace Knowles, The Bible Society, London|Datɔbi ku pe butɔpuwa ɔpɔnkɔ ɔnɔ, pudamli mu, suna mu ɔkpa pú tɔá ɔbwe.|Yakobo 3:3 4 Mlıkı ntsusu-yibiá ıdın ntsu ansıtɔ. Ilomoni, afu kpɔnkpɔntı tɔpu mú natı. Tame ɔtabu pataplabi ku tɛdamli mú, suna ɔtınɛá ıyɔ. 5 Alı anı ɔdandu ɛ igyi nı. Igyi anı ıwı ıtɔ tukuriibi ku. Tame ɪtɛtalı blı asun akpɔnkpɔntı putsu ıwı.

Igyi fe ogya plenplenbiá ttowa tpv yile ogya. 6 Igyi tto lalaheá iteyinta ato féé ant twt. Itokpot nyankpvsa, yinta mv nkpatsiato féé. Isvbiti ogya ání ttamadunto odando ogya anfi tetsanki tsu.

7 Nyankpvsa tetali bwe pututo-mbwi, mbubwi, awo pó ntsutso mbwi akugyiako botemanta. 8 Tame ohaa mokotali bwe odando omanta ki. Ito lalahe odando gyi. Otamatsia diin. Elin ání ttomo soon bo mó.

Anıtəpv anı ədandv kanfv anı Wie pv anı Sı Bulu. Mv ken anıtəpvlwıı aha nı. Tame Bulu onuto ləbwe nyankpvsa fe mv ıwı.

Ono kule pe amuto ıkanfu múa ılwıı tedalı tsu. Mı apio, ıma aleá ıbéba alı. II Ntsuá ıbu anunle pú ntsuá ıma anunle bétalı lın tsu obun kuleto? I2 Mango oyi bétalı swie kankaba? Nte bafle oyi bétalı swie mango? Ekekeeke! Alı ntsuá ıbu anunle méetalı lın tsu obun ání múto ntsu ma anunleto nı.

Nyansa Ání Itsu Bulu Wa

13 Nι oku bu nyansa múa asun-asunu mluto a, mumu opu mu tsiato wanklaan le mú suna tsun mu bwehe pú mu uwasuba ání itsu mu nyansato. 14 Tame nı olu pú onsipe tsiato bu muto a, mumu omápu ibi si kanto, bli obee mubu nyansa. Ni obli ali a, alawa afunu dinka onokwalı amusu. 15 Nyansa anfı odu motsu osusu. Itsu oyıto ato omagya, tsiato lalahe pú oŋe lalahe wa. 16 Tsufe otinegyiotineá olu pú onsipe bu a, aba-asımanu pú lalahebwe tetsia inu. 17 Tame oha ání mu nyansa itsu osusu a, gyankpapu, mu iwi letin. Ololwii, otodwe aha, oteba iwiası. Otowun aha nwe, otobwe yile. Otamafuti fitato kı, otobwe ato tsu mu klunto. 18 Aha nsine olapu todu iwilwiiá itopu yilebwe ba.

Dyito Ato Dwε

- I Ntɔ tett ıkɔ móa ıtrɛ wa mlı nsınɛ? Megyi ɔwɔlı lalahɛá idekle igyi mlısu tɔpuba? I Mlılapu ɔnsıpɛ mlıdɛ atɔ kle, mlımɛdɛ mó nya. lnı su mlıdɛ aha mɔ. Mlı ansı dɛpɛ aha atɔsu. Mú su mlıdɛtrɛ kɔ nı, tamɛ mlı ıbı mɛ́eda mú kı. Tɔá suá mlımenya gyi, mlıtamakulı Bulu ɔha mlı. Nı mlɔkulı kuraa a, ɔtamaha mlı, tsufɛ agywıın lalahɛ mlıtɔpukulı mu. Alıá mlɔ́puwa ıwı ansigyi su mlıdɛ mu kulı. Mlıladamli ɔma ha Bulu. Mlımeyin ání nı mlıdɛ ɔyıtɔ atɔ dwɛ a, mlıdɛ Bulu lu? Nı fudekle fɛɛ fɔ́dwɛ ɔyıtɔ atɔ a, futɔbwɛ Bulu olupu. Ntɛ mlıdɛkı mlıaa, kpaalı Bulu asun wanlınhɛ amu ılɛblı ɔbɛɛ, < < Bulu tamatsula ɔŋɛ amuu ɔlɔpuwa anıtɔ amusu? > > 6 lnı su ɔtɔpu awıtɔlɛ tsɔtsɔɔtsɔ kpa anı, fɛ alıá Bulu asun wanlınhɛ amu ılɛblı nı. ɔbɛɛ.
 - < < Otokusu lu uwu atsupusu, tame otopu awutole kpa uwuasi abapu. > >
- 7 Mú sv ndε mlı bla mbεε, mlıba ıwıası ha Bulu. Mlıkvsv lu
 Dbunsamsv, ɔbέsrı natı mlı wa. 8 Mlıkpvkpε manta Bulu, Bulu ε
 ɔbɔ́kpvkpε manta mlı. Lakpan abwεpv, mlıfwı ıbı lɛ lakpanbwetɔ.
 Aha ání mlı agywıın igyi anyɔ, mlıha mlı kluntɔ ıtın. 9 Mlısu, amlıha mlı ıwı ıwa mlı nwɛ mlı lakpan sv. Mlı mɔsı ıdamli isu, mlı ansigyi imli pɛlı. 10 Mlıba ıwıası Bulu ansıtɔ, mɛnı obótsu mlı fua.

Aba lwi Asun Bli

Apio adwepu, mlumátra bli mli aba iwi asun. Mlumátra tsii aba, kpoi aba. Dhagyioha ání olele mu ba ila nte gyi mu asun a, ilosuna ání odebli obee, Bulu mbla amu ima ale. Ini desuna ání alatsu mu iwiá odun mbla amu. Ni odun mbla amu a, mumu omede Bulu mbla

amυ bu. 12 Bulu lowa mbla amυ. Mu pε obétalı pu mú gyi anı asun. Mu pε obétalı ho anı nkpa, ntε mo anı. Nı igyi alı mú a, fugyi ma ání fégyi fu ba asun?

Ansı Pudınka Əkesu

13 Mlıyaa asv amlınu. Mlı aha amvv mlıtɛblı mlıaa, < < Ndɛ ntɛ okɛ abɔ́yɔ wulu yile kvsv, yetsia unv ofi ɔkvlɛ gyi ibia nya uwı > > amv. 14 Mbɛɛ, mlıyin ɔkɛtɔ? Mlıyin alıá mlı nkpatsiatɔ bɔ́bwɛ? Mlıgyi fɛ agyinde, utɛdalı dunka, tamɛ utamawa ɔpá kvkv, utɔfwı. 15 Mv sv tɔá ilehian ání mlɛ́blı gyi, < < Nı Bulu lotsula ha anı nkpa a, abɔ́bwɛ unı ntɛ unı. > > 16 Nı imegyi alı a, ilosuna ání mlıdɛ uwı tsu, pv ıbı si kantɔ. Lakpan ıwıtsu anfı odu gyi.

17 Mú sư sha ání oyin tto wanklaan, tame stamabwe a, sde lakpan bwe.

5

Proofread 07-07-09

lwi Anyapu Asun

lwi anyapu, mlisu amlisura okitikiti, tsufε ipian kponkponti iba mlisu. Sei anfi a, mli atonyahe féé laplo. Ateple bawi mli atati. Mli sika ato ε ilakpoi, wi nkanu. Mú nkanu amu obégyi mli iwi adansie, yinta mli oyulu fe aliá ogya teyinta ato. Mlilakle ato tsotsootso yai kpaali, bre anfi oyi iba bomo ono anfi. Mlikain ání aha amuu mlilobo ipa, boyo agyuma mli ndoto, tame mlilekina amú iko ka amu isu latu Bulu, tumi féé Owie amu. Mlilatsia osulu anfisu, gyi nkpa múa odwe puwa nfo fe nnantswie ha mli omoke. Mlilaha oha ání mu asun da okpa ipon, mo mu, omepri iwi.

lklunya Múa Mpaibo

- Apio aba, mlınya klun tsia gyo anı Wie Yesu Kristo ıba. Mlıkı alıá odətəpu tenya klun tsia gyo nyankpu gyankpapu múa trahɛ, pú alıá otetsia gyo brɛá əsulu amu ıbɛ́ha atə pəpwɛ bówie woyi. 8-9 Mlı ε mlınya klun amlılıı kinkin, tsufɛ anı Wie, ogyi asun ogyipu amu ıba lafun. Mú su mlımátsia təɪ mlı abasu, mɛnı əmɛ́ɛha mlı ıpən.
- Apio, mlιρυ Bulu ၁nɔsυ atɔιρυ amυυ bɛblı Bulu asun amυ bwɛ mlı atosuanhɛ. Bowun asun tsɔtsɔɔtsɔ, tamɛ benya klun. 11 Mlıkı alıá anıtobu amύ. Itsu alıá botomi amύ asun wunhɛtɔ su. Mlıkaın Hiob ε ιwι asunsu. Alıá olotomi mu asun wunhɛtɔ. lnı su Bulu loyula mu mú ɔma. Lɛlɛ, Bulu bu awıtɔlɛ, otowun aha nwɛ.
- 12 Mι apio, ndekle mbεε mlιbι wanklaan ání mlιmátanv osvsv ntε osvlv, ntε ka totooto. Mlι <<Ee!>> ιbwε <<Ee!>> mlι <<O-o!>> ε ιbwε <<O-o!>> mεπι Bulu méεha mlι pon.
- 13 Nι ɔku dɛ ipian wun mlıtɔ a, okokoli Bulu. Nı ansı dɛ ɔku gyi ɛ a, ɔwa ılu kanfu Bulu. 14 Nı ɔku dɛlɔ mlıtɔ a, ɔtı ɔpasua ahandɛ abuba bokokoli Bulu, abukpa mu ofobi anı Wie ıdatɔ. 15 Nı bokokoli anı Wie hogyitɔ a, ɔbɛ́tsa mu ılɔ, ɔbɔ́kusu. Nı alabwɛ lakpan ku a, Bulu obési mu fɛ́e kie mu. 16 Mu alı su mlılɛ mlı lakpan blı, amlıkokoli Bulu ha aba, mɛnı ɔbɛ́tsa mlı ılɔ. Əha ánı́ mu asun da ɔkpa mpaı tɔwa ogya, ıtɔyɔ agyuma wanklaan. 17 Nyankpusa Elia ɛ gyi fɛ mıa funyɔ. Olokokoli Bulu kinkiinkin ánı́ nyankpu mátswie. Lɛlɛ imotswie nfinsa mu aton. 18 Əlɛlakulı mu ánı́ itswie. Lɛlɛ nyankpu letii, ılɛha atɔ lɛlawa alɛ ɔsulusu.
- 19 Mi apio, ni mlito oko odida hogyito a, oko osankia mo ba.
 20 Mlibiá oha amo lale okla tsu lowuá teki obówuto. Mó so Bulu obési mo lakpan tsotsootso kie mo.

1PE - - NKO 1st Letter of Peter in the Nkonya Language of Ghana 1 Petro

Petro Dwvlv Gyankpapv

1 Petro

1 Pe.

Petro

Owulu Gyankpapu

1

Proofread 07-07-09

Itsiaha

Dwulu anfı itsu mı Petroá ngyi Yesu Kristo sumbi ɔyɔpu wa.
Ndɛ mứ wanlın sısı mlı aha ání Bulu lalɛ bwɛ mu abi, mlıladasaın yɔbwɛ afɔɔ Ponto, Galatia, Kapadokia, Asia yɛdalı Bitinia ɔmátɔ féɛ́.

Dsı Bulu lalɛ mlı fɛ alı amuu ɔlɛhıhıɛ mứ yaı ání ıba mứtɔ amu.
Bulu latsun Ͻŋɛ Wankıhɛ amusu bwɛ mlı mu aha, mɛnı mlóbu Yesu Kristo, mu obugya ɛ ιbɔ́gyura mlı.

Bulu ɔhıɛ gyi mlı bualɛ, ɔha mlı iwilwii tsɔtsɔɔtsɔ!

3 Mlıha akanfu Bulu. Mugyi anı Wie Yesu Kristo mu Sı pú mu Bulu nı. Mu nwewun kpənkpəənkpəntı amu su alakusua anı Wie Yesu Kristo tsu afulitə puha anı nkpa pəpwɛ. lnı laha anılanu ıwıasıá anı əkpakı mɔ́əbwɛ kpaalı. 4 Mú su anı ansıdın ánı anı ıbı bɛ́da siadıɛ yile amuu Bulu lɛhıɛá əbɔ́puha mu abi amu. Alala mú yaı əsusu

wanklaan ha mlı, Igyi təá ıtamayinta, ıtamaplə, ıtamakpa ε. 5 Siadıε yile anfı igyi mlı aha amυυ mlılahogyi amυ klε. Mlı hogyi su Bulu tumi bun mlısu, ıdɛ mlısu kı alıı yəfun atə féé nkpa əhəkɛ amυυ Bulu lala yaı ání əbélɛ mú əwan əyı ənəməkɛ amu.

- anfı mlı ansıdın músu anfı su ansı məkusi mlı gyi. 7 Təá suá mlıde asun wun gyi, mú obósuna ání mlılahə Yesu gyi lele nı. Tə butətə sika pepeá ıtetalı yinta kuraa kı bee, wanklaan igyi. Alı ken bópu asun wunhe sə mlı hogyiá ıbu labi dun sika pepe kı bee, lele mlılahə Yesu gyi, menı mlétalı lıı kinkin nı. İba alı a, békanfu mlı, wa mlı numnyam, ha mlı ıdayile eke amuu Yesu Kristo əbéle ıwı əwan amu.

 8 İbu mútəá mlıməkuwun Yesu kı, tame mlıtədwe mu. Mlımede mu wun mú, tame mlıde mu hogyi. İnı su ansigyi kpənkpəənkpəntıá ənə méetalı blı labula mlıtə.

 9 Tsufe mlıde mlı nkpahə amuu mlénya tsu mu hogyitə amu nya.
- Bulu ɔnɔsv atɔɪpv amv bɛblı nkpa anfı Bulu ɔbɔ́hɔ mlı anfı asvn tswi. Bɛtɛtɛ mv awitɔlɛ asvn anfitɔ wanklaan, mɛni bónu mứ asi.

 Kristo ɔŋɛ letsia Bulu ɔnɔsv atɔɪpv anfitɔ, tsia suna amứ, bɛblı yaı alıá Kristo obówun ipian. Mứ ɔma a, numnyam kpɔnkpɔɔnkpɔntı bɛ́ba. Mứ sv besen ansitɔ ání bɛbı brɛá nkpahɔ anfı ibɛ́ba pứ ɔha oduá ibɔ́tsvn mvsv ba.

 Bulu lɛlɛ suna amứ ání megyi amứ sv bvdɛ asvn amv ɔkan da, mboun mlı sv bvdɛ mứ ɔkan da. Sei mứ mlılanu asvn amv. Tsufɛ Bulu lɔwa mv ɔŋɛ Wankıhɛ tsu ɔsvsv bɛbla asvn wanklaan amv ɔkan adapv alı asvn anfı, amứ ɛ bɛda mứ ɔkan suna mlı. Bulu-abɔpv kvraa ansı tɛpɛá bónu alı asvn anfı ası.

lwitinto Tsia

13 lnı sv mlıda ıwısv amlıkıta ıwı. Mlıpv mlı ansı féé dınka awıtəle

amυυ Bulu ɔbɔ́wa ha mlı ɛkɛá anı Wie Yesu Kristo ɔbɛ́kplı tsu ɔsυsυ bɛlɛ ιwı ɔwan amυsυ. 14 Mlıbu Bulu fɛ alı amυυ nyebi bυtobu amύ akwupu amυ. Mlımáha tsiatɔ lalahɛ amυυ iletsia mlıtɔ brɛ amυυ mlımeyin tɔtɔ tsu Yesu ıwı amυ igyi mlısυ. 15 Mboun mlıha mlı ıwı ıtın mlı bwɛhɛ fɛ́etɔ, fɛ alı amυυ Bulu amυυ ɔlɛtı mlı amυ ıwı lɛtın amυ. 16 Tsufɛ bɔwanlın wa Bulu asυn amυtɔ bɛɛ, < Bulu ɔbɛɛ, < Mlıha mlı ıwı ıtın, tsufɛ mı ıwı lɛtın. > >>

- 17 Mugyi əha ání mlıteti mlıaa mlı Sı, nı mlıde mpai bə nı. Ətamakı əha ansıtə nı əde aha asun gyi. Mboun əhagyiəha bwehe ətəpugyi mu asun. Mú su mlıpu Bulu-ifunya bwe mlı bwehe kugyiku nke trahe anfı ılasi mlı əyı anfıtə. 18 Tsufe mlıyin təá ələpuka mlı nwunsu ıkə, ha mlılagyi ıwı tsu mlı anain amandıe lalahe amuu iletin mlı əkpa amutə. İtə amuu ələpuka mlı nwunsu ikə amu megyi fe sika pepe múa sika fututu ání itetalı yinta. 19 Kristo obugya ání ilie bu ibia ələpuka mlı nwunsu ikə amu. Kristo gyi fe okufabiá ələfun ha mbusuo kugyiku le, pına kuku ima mu iwi. 20 Asa Bulu ləbwe əyi a, əlehihie təá ibéba Kristosu yaı. Mlı su Bulu lale mu suna bre trahe anfıtə.

 21 Kristo laha mlılahə Bulu gyi. Bulu ləkusua mu tsu afulitə, wa mu numnyam. Mú su mlı ansıdın Bulusu, mlıde təá alahıe əkpa kı nı.
- 22 Mlulagyi dunka ɔnɔkwalı amuu ıbu Kristotɔ amusu. Mú su mlulatın mlı ıwı ha Bulu, mlule aba dwe fe apio. Megyi ansıtɔ-ɔdwe mlulepuha aba. Mlıyɔ músu amlıdwe aba wanklaan tsu mlı kluntɔ.

 23 Bulu lakwıı mlı pɔpwe. Megyi nyankpusa ání oméetsia nkpa wa ɔpásu ɔlɔtsun kwıı mlı. Mboun Bulu asun amuu ıbu nkpa, ıbu ınu bre féétɔ amusu ɔlɔtsun kwıı mlı.

 24 Bɔwanlın wa Bulu asun amutɔ bee, < Anyankpusa bugyi fe ıfa. Amú numnyam ε igyi fe ıfa ntswıtswı. lfa towu, mú ntswıtswı tɔbu kpakpa, 25 tamɛ anı Wie asun amu mú bu ınu bre féétɔ. > >

Asun anfı gyi asun wanklaan amuu mú okan adapu beda suna mlı amu nı.

2

Proofread 07-07-09

- 1 Mύ sv mlılε agywıın lalahε kugyikv lɛ mlıtə. Mlımátra mlɛ aba, ntɛ bwɛ apinabwɛbi. Mlımátra pɛ ansı abasv, ntɛ tsii aba. 2 Mlıbwɛ mlı ιwι fɛ nyebi bəbwɛ, amlıha Bulu asvn amvv ılɛtın, tətə mɛfra mútə amv ıdınka mlı əwəlı bregyibrɛ, fɛ alı amvv nyəpv-ntsu tɛdınka nyebi əwəlı amv. Mɛnı ıbɛ́ha mlɛ́dan, nya nkpahə tsu Bulu wa.
- <mark>3</mark> Mlılakapυ anı Wie amυ kı, mlılawun ání ɔbυ awıtɔlɛ.

Akristofo Aha Popwe Bwe Ha Bulu

- 4 Μύ su mlıkpukpe ba anı Wie Yesu Kristo wa. Mugyi nkpa Owie nı. Ogyi fe ibwiá aha bekina mứ ání ıma labi, tame Bulu lele mứá ıbu labi mu ansıtə. 5 Ͻηετο asun neba beblı a. Mlıba Bulu wa bre anfı mlıbu nkpa anfı, ɔbwe mlı fe abwiá ɔdepuyi obuá bɔʻtswe mu mútə. Ͻbwe mlı mu igyi ahapuá amứ ıwı letın, amlıtsun Yesu Kristosu ha Bulu igyi amuu mu Ͻηε losusu suna mlı, itegyi mu ansı amu. 6 Tsufe bɔwanlın wa Bulu asun amutə bɛɛ,
 - < < Bulu ɔbεε, mlıkı, nalε ibwiá ıbυ labi, pubwε okonkisubwi yaı Sion wulutɔ.
 - Dhagyisha ání sloho anι Wie, ogyi okonkisubwi amusu gyi a, pεlι mέεκιτα mu εκεκεεκε. >>
- <mark>7</mark> Ibwi anfı hıε ıbʊ labi ha mlı aha ání mlɔ́hɔ Kristo gyi. Tamɛ ha aha ání bʊmɔ́ɔhɔ mʊ gyi mʊ́ a, Bulu asʊn amʊ ւlɛblı ɔbɛɛ,
 - < < Ibwi anfı obu ayipu bekina nı.

Tamε múlebemli ibwiá ιhιε bu labi dun mú féé nι. >>

<mark>8</mark> Asa ε a,

< < lnı gyi ibwiá aha bósutin músu dıda nı. > >
Bósutin músu, tsufe bumegyi Bulu asun amusu. Alı Bulu lehte yat ání
tba ha amú nı.

Tame mlι mύ a, mlıgyi əmá ání Bulu lale. Owie amu igyi ahapu. Əmá wankıheá alapu mlı bwe mu onuto aha nı. Mulale mlı tsu okluntə, pu mlı ba mu əkandıe wankıhe amu ası əbee, mlıbéda ofula amuu alabwe amu ıwı əkan. 10 Tekı bre amu a, megyi Bulu aha mlıgyi, tame sei mú a, mlılabwe mu aha. Bre amu a, tekı Bulu nwewun ıma mlısu, tame sei mú a, mu nwewun laba mlısu.

Bulu Nkpábi

Apio adwepu, nhιε ndε mlı ɔla da. Afɔɔ mlıgyi, mlıméetsia ɔsulu anfısu wa ɔpá. Mú su mlılε ιwι tsu nyankpusa ɔwɔlı lalahɛ amuu tɔkɔ mlı ɔkla ısa amutɔ. 12 lnıá mlıa ɔmátɔfɔ tsie su a, mlıtsia tsiatɔ wanklaan, mɛnı nı budɛblı bɛɛ mlı tsiatɔ ıma alɛ a, bówun mlı yilebwɛ. Fówun bɛ́kanfu Bulu ɛkɛ amuu ɔbɛ́ba bɛkı amu gyumagyihɛ amu.

Ant Wie Yesu sv mlıbu aban mva əhagyiəha ání bapv tumi wa mv ıbıtə. Mlıbu əmá əkpapvá əde əmá amv féésv gyi. 14 Mlıbu əmásv akıpv amvv əmá əkpapv lale əbee, bvbıtı lakpan abwepv ısv, abvkanfv yile abwepv amv. 15 Mlıbwe yile pvka asvn lalahe amvv aha mimlahe bvteblı mábısv, tsu mlı ıwı amv itin. Tsufe əkpa anfısv Bulu dekle əbee, mlıbwe mv nı. 16 Mlıtsia nkpa fe aha ání bvtsie ıwısv, tame mlımápv mlı ıwısvtsia amv tin ansibi bwe lalahe. Mboun mlıtsia nkpa fe Bulu asumpv. 17 Mlıbu əhagyiəha, amlıdwe mlı aba ahogyipv. Mlınya Bulu ifu, amlıbu mlı əmá əkpapv.

Asumpu lwiasiba

18 Nkpábi, mlınya mlı awie ifu, amlıpu obú ha amú. Megyi amúá bolwii, bubu awıtəle ha mlı nkule. Mlıbu amúá bubu owuntəlin mlısu e. 19 Ni ileba mútjá beha mlilowun iwijsin kuku kpaali, tame Bulu su mlotomi hɔ mứ faan a, Bulu ansı bégyi mlı ιwι. 20 Labi mɔmu ιbu nı fatomi, bada fu fu lakpan su? Labi kuku ıma mútə. Tame nı fəbwe yile asa fotomi bεda fo a, Bulu ansı tegyi fo ιwι. 21 Ason wunhε anfı aná sv Bulu letι mlι nι. Tsufe mlι sv Kristo onuto ε lotomi tsvn asvn wunhetə pubwe nfantuhun ha mlı, menı mlı e mlátsun músu. **22** Bəwanlın wa Bulu asun wanlınhε amutə bεε, < < Oməbwε lakpan kuku. Omemle ohaa ε . > 23 Besia mu, mu mú omesia ohaa. Breá ode ipian wun a, omeka ohaasu, tame olopu mu ansı dınka Bulu, asun ogyipu ənəkwalıpu amusu. 24 Yesu Kristo onuto ləhə anı lakpan féé sura, beda mu manta oyikpalihe amusu, meni abégyi iwi tsu ani lakpanto, tsia nkpa ha yilebwe. Tsufe bowanlın wa Bulu asun amuto bεε, < < Mυ ιwι nlo amuto mlılenya mlı ılotsa. > > 25 Tsufε mlıgyi fε akufa fwιhε, fε alı amuu bəwanlın wa Bulu asuntə amu. Tamε sei mú a, mlılayinki ba mlıbuo Yesu, mlı əklasu əkıpu pú mu əkpapu amu.

3

Proofread 07-07-09

Aklu Múa Aka

Atsı, mlıbu mlı aklu alı kɛn, mɛnı nı amútə aku buməhə Bulu asunsu gyi kuraa, bowun mlı tsiatə a, ıbétsɛ amú, megyi mlı obétepi tra bla amú asuansu. 2 Tsufɛ bówun mlı tsiatə wanklaan pú alıá mlıtehıɛ bu atə. 3 Mlı alɛ ımátsu mlı imi bwɛ, atati yile dıda ntɛ sika atəá ıbu ibia watə. 4 Mboun mlıha mlı alɛ itsu mlı kluntə. Alɛá ıtamayinta gyi múá ıbu alɛ, ilolwii. Mútɛhıɛ gyi Bulu ansı nı. 5 Tsufɛ

alı kɛn bımbı amυ atsıá bɔpυ amύ ıwı ha Bulu, pu ansı dınka musu bobu amύ aklu, su bɔwa akılɛ nı. 6 Alı kɛn Sara lobu mu klu, oletsia tı mu ɔbɛɛ, < < Mı wie > > nı. Mu abi mlıgyi, nı mlɔbwɛ yile, mlımenya tɔtɔ ifu.

Alı ken mlı ayin e, nı mlıa mlı aka mlıbu ınu a, mlıbıá buma awutɔ-ɔwunlın fe mlı. Mlıwun amú nwe, amlıpu obú ha amú. Tsufe mlıa amúnyɔ obénya Bulu atokiehe amuu igyi nkpa amu. Mlıkıta mlı aka tsun okpa anfısu, menı nı mlıde mpaı bo a, toto méetin mlı okpa.

Ipianwun Yilebwε Sυ

- ltrahe-trahe a, mlı féé mlıha mlı agywıın ıbwe kule. Mlısu ha aba, amlıdwe mlı aba Akristofo. Mlıwun aba nwe, amlıba ıwıası ha aba.
- 9 Mlımápu lalahe ka lalahe ıkɔ. Ntɛ nı aha besia mlı a, mlımásia amú ka ıkɔ. Mboun mlıyula amú, tsufe Bulu letı mlı ání mlıboyula aha, menı obóyula mlı. 10 Bɔwanlın wa Bulu asun amutɔ bɛɛ,
 - < < Nι oku dekle obεε, mu tsiato ιwa alε, otsia ansigyito a,

mumu osi aha iwi asun lalahe bli, osi afunu wa.

- Osi lalahɛ bwɛ, ɔbwɛ yile.
 Odunka iwilwii, ogya mú ɔkpa.
- 12 Tsufε Bulu ansι bυ yile abwερυsυ. Oteyaa asυ nu amύ atɔ kυlιhε.

Tame ətəkusu lu lalahe abwepusu.>>

13 Ma ɔbɔ́ρυ lalahɛ gyi mlı, nı mlı ansı ιρε yilebwɛsυ? 14 Tamɛ nı ılɛba ání mlıdɛ ipianwun yilebwɛ su kuraa a, nwun lawa mlı olu. Opuni mátsii mlı, mlımánya ɔhaa ε ifu. 15 Mboun mlıbı tsu mlı kluntɔá Kristo gyi mlı Wie. Mu ıwı lɛtın. Mlıda ıwısu, mɛnı bregyibrɛ

nı əku lefite hogyi amuu ibu mlitə amu iwi asun a, mlébi le mú ənə wanklaan. Tame mlınya klun, amlıba ıwıası le mú ənə. 16 Mlı klun máha mlı pon toto ıwı, menı nı bude asun lalahe blı tsu mlı tsiato wanklaan amuu mlıləpu mlıbuo Kristo amu ıwı a, pelı békıta amú. 17 Ni igyi Bulu apeá fowun ipian koraa a, ibo aleá fówun ipian yilebwε su, dun ání fówun ipian lalahεbwε su. 18 Tsufε Kristo ε lowu aha lakpan su ətsawule pe. Mu asun da əkpa, tame olowu ha lakpan abwepu féé, meni obékpa mli ba Bulu wa. Bomo mu nyankpusa-oyi, tame Bulu lokusua mu Oŋeto. 19 Olotsun Oŋe amuto yeda asun amu okan ha afuli amuu buda obu amu. 20 Afuli amu gyi, aha amuu bumobu Bulu asun, Bulu lenya klun ha amú bre amuu ani nain Noa dε daka kponkponkt sre amυ. Aha ikwe pε lotsun ntsubula amutə nya nkpa. 21 Ntsu anfı lelu ha asubə. Alı amuu aha amu botsun ntsubula amusu nya nkpa amu a, ali ken asubo anfi de mli nkpa hə nı. Megyi mlı ıwı ifin asubə təfwı. Mboun igyi ıpabwii ha Bulu ání mlı klun ıdı mlı ası, ımátra ha mlı pon. Asubo anfı laho mlı nkpa tsvn Yesu Kristo kvsv tsu afulito amvsv. 22 Alayo osvsv yetsia Bulu gypusu sei. Bulu-abopu, oneto awie pú tumi kugyiku bubu mu ası.

4

Proofread 07-07-09

Nkpatsia Ha Bulu

Tristo lowun ιwισειη. Μύ ευ mlιda ιwιευ mlι ε, amlιρυ mυ σkpa amυ alı ken. Tsufe əha ání owun ιwισειη lale mυ ιwι le lakpantə.

lnı ευ σmátra ha σwolı lalahe igyi musu. Mboun əha Bulu apebwe itsia mu kluntə mu nkpa ání ılasi σyı anfıtə féé.

Akristofo a, mlıleyinta brɛ tsɔtsɔɔtsɔ tsia bwɛ tɔá aha ání bumeyin Bulu butekle bwɛ. Mú aná gyi; atsı múa ayin asunwa, ntabu, pleikpada múa ntakpan onunkpa yɔ pú ıkpıtswɛá igyi mlı akisitɔ.

Itobwie əmátɔfɔ amu ənɔá sei mlıtra mlımɛdɛsrı buo amú yɔbwɛ lalahɛ. Mú su butesia mlı nı. Tamɛ bɛ́lɛ amú bwɛhɛ fɛ́ɛ ənɔ Bulu ansıtɔ. Mu əba begyi akıankpapu pú awupu fɛ́e asun nı. Mu əba begyi akıankpapu pú awupu fɛ́e asun nı. Mu əba begyi akıankpapu pú awupu nı. Amú lowu amu beyɛda Bulu asun wanklaan amu əkan ha awupu nı. Amú lowu amu igyi ısuá Bulu labıtı amú əyulu, fɛ alıá ətɛbıtı əhagyiəha ısu. Beyɛda Bulu asun amu əkan ha amú, mɛnı amú əkla obénya nkpa fɛ alıá Bulu bu nkpa.

Bulu Atokiehe Kıta Wanklaan

Togyitə ənəmə lafun ta. Mú su mlıkıta ıwı, amlıha mlı agywuntə ıdı, menı mlétalı bə mpaı. Múá ıdun mú féé gyi, mlıdwe aba tsu mlı kluntə. Tsufe ədwe anfı odu əbéha mlétalı si aha lakpan kie amú nı. Mlıpu ansigyi hə mlı aba Akristofə afəə. Mlımáblı mlıaa, ılakpən mlı. Dulu lakie əhagyiəha atə ətsan-ətsan. Mú su əhagyiəha əkıta mu kletə wanklaan, amlıpukpa aba. Nı əku kle gyi Bulu asunblı a, əblı asun ání itsu Bulu wa. Nı əku kle gyi aha sum a, əpu əwunlın amuu Bulu laha mu amu féé sum mu aba. Inı əbéha aha békanfu Bulu tsun Yesu Kristosu togyitətə. Numnyam múa tumi igyi Bulu kle bre féé. Amen.

Akristofo Ipianwun

12 Mι apio adwepu, mlımáha asun wunhe kpɔnkpɔɔnkpɔntı anfı budepusɔ mlı kı anfı ibwie mlı ɔnɔ. Mlımákı mú ání asun pɔpwe dɛ mlı tu. 13 Mlıha ansı mboun igyi mlıá mlıdɛ Kristo asun wunhɛ amu ku wun, mɛnı ansı bɛ́tra hıɛ gyi mlı εkɛ amuu mu numnyam bɛ́lın ɔwan amu. 14 Nı aha budɛ mlı sia Kristo buo su a, idesuna ání nwun

lawa mlı olu. Bulu Numnyam Əŋɛ Wankıhɛ amʊ bʊ mlıtə. 15 Mlıtə əkʊkʊ əmáwun asʊn ahamə, owi, lakpanbwɛ, ntɛ okengyewa sʊ.

Tamɛ nı mlıgyi Akristofə sʊ mlıdɛ asʊn wun a, ımáwa mlı pɛlı.

Mboun mlıkanfv Bulu ání Kristo ıda dın mlısv.

- Tsufe bre lafun ání Bulu obégyi ɔhagyiɔha asun. Obégyankpa gyi mu onuto aha asun. Ni Bulu obéfi mú asi tsu anisu a, mumu nkali aha amuu bumɔhɔ mu asun wanklaan amusu gyi amu kle bɔ́bwe? lbéhiɛ wa ifu. 18 Bɔwanlın wa Bulu asuntɔ bɛɛ,
 - < < Νι ιbόwa ɔnlın asa Bulu ɔbóhɔ yile abwɛpυ nkpa a, mυmυ nkalı ibégyi ha lakpan abwɛpυ pú aha ání bυtamabu Bulu ε? Iméetepi wa alɛ ha amú. > >
- 19 Mú sv aha amvv igyi Bulu apeá bvwun asvn amv bvpv amú iwi féé wa amú Dlepv amv ibito, abvkita yilebweto kinkiinkin. Otegyi mv asvnsv bregyibre.

5

Proofread 07-07-09

Bulu Akufasv Kı

Desua ohandε mi ε ngyi. Ntra ngyi ipian amuu Yesu lowun amu iwi adansie ogyipu. Mi ε nénya mu numnyam amuu ibélin owan amu iku.

Ndε mli kokoli mbεε, mliki aha amuu Bulu lapuwa mli ibito amusu wanklaan fe akufa okpapu. Imábwε mli fe bude mli hie, mboun mlibwe mú tsu mli klunto aliá Bulu dekle. Megyi sika onsipe su, mboun odweá mlibu ha osum amu su.

Mlimábwe aha amuu Bulu lapuwa mli ibito amu kpounkpoun. Mboun mlitsia tsiato wanklaan ání ibóbwe nfantuhun ha amú, 4 meni ekeá Kristo, ogyi akufa akpapu

Owie amu oba a, obéha mlı ısugyi-ıpa ání ıbu numnyam, ıméekpa ekekeeke.

Nyasubi móa mbitebi, mlı ε mlıpu obú ha mlı ahandε. Mlı féé mlıpu ıwıasıba kpa aba. Tsufe bəwanlın wa Bulu asun amutə bεε, < < Bulu təkusu lu ıwı atsupusu, tame ətəwa awıtəle ha aha ání beba ıwıası. > > 6 Mú su mlıba ıwıası, amlıpu mlı ıwı wa Bulu tumi kpənkpəənkpəntı amu ası, fówun obótsu mlı fua mu bre wanklaantə.

7 Mlıpu mlı asun wunhe féé wa Bulu ıbıtə, tsufe ətəgywıın mlı ıwı.

8 Mlıkıta ıwı, amlıdınka ansı ıwısu, tsufe mlı olupu, ogyi Əbunsam na odekpoun, odeki fe gyata, əde əku dunka əkıta wı.

9 lını su mlıkıta mlı hogyitə kinkiinkin, amlıtın mu əkpa. Mlıbıá mlı aba Akristofəá bubu əyıtə féé bude ipian anfı odu wun.

10 Tame Bulu hıe əbu awıtəle ha mlı togyitətə. Mulatı mlı ba mu numnyamtə tsun mlıa Kristonyə ıkulebwetə. Mu numnyam amu bu ınu bre féétə. Nı mlowun ipian kpalobi a, ımɔ́əwa əpá mu onuto obótsu mlı kusu, ha mléyinki lıı. Əbɔ́wa mlı əwunlın, ha mléle nlin Kristotə.

11 Mubu iwiegyi bre féétə. Amen!

lkla

- 12 Silwano letsa mı nəwanlın əwulu kutuklu anfı sısı mlı. Nyin ání opio Okristoyin ogyi, əbu ənəkwalı. Ndekleá nəwa mlı əwunlın, mı angyi adansıe suna mlıá asun anfı nabla mlı əwulu anfıtə féé idesuna ání ını gyi Bulu awıtəle onutonuto amu nı. Mlıkıta mútə kinkiinkin.
- 13 Mlι apio ahogyipuá bubu Babilon pasuato beha mlı itsia. Mι bi Marko ε oha mlı itsia. 14 Mlιρυ aba-odwε amuu ıbu Akristofoto amu ha aba itsia bregyibre. Ndε Bulu kulı mbεε, oha mlı aha amuu mlıgyi Akristofo amu féé iwilwii.

2PE - - NKO 2nd Letter from Peter in the Nkonya Language of Ghana Proofread 08-07-09

2 Petro

Petro Dwulu Nyosi

2 Petro

2 Pe.

Petro

Эwvlv Nyэsı

1

Proofread 09-07-09

Itsiaha

1 Mι Yesu Kristo osumbi pύ mυ sumbi ɔyɔpυ Simon Petro dε ɔwυlυ anfı wanlın.

Ndε mứ wanlın sısı mlı fééá mlılanya hogyiá ıbu labi fε anı kle, Bulu mua anı Əlεpu Yesu Kristo yilebwε laha anılanya amu.

2 Bulu ohie gyi mli boale, oha mli iwilwii, tsufe mlilabi moa ani Wie Yesu Kristo tsia.

Bulu Aha Tı Pú Taá Odedunka

3 lnιά anılabı Yesu wanklaan sv a, Bulu laha anı togyitoá abóputsia nkpa ání itegyi mv ansı. Oletı anı mv onuto tumito obee, abénya mv numnyam pứ mv yilebwe. 4 Μν tumi kponkpoonkpontı amv ken olopukie anı ato yileá ıbv bia. Μύ olehıε yaıá obópuha anı nı. Olehıεá obéle anı tsu oyıto owolı lalahe amvv iteyinta nyankpusa amvto.

Atsun músu tsia mu atsiabi. 5 Iniá Bulu labwe ini ha mli su a, mlitsun mli hogyisu amlibwe yile əkpagyiəkpasu. Mlitsun mli yilebwe amusu amlibi asun. 6 Mlitsun mli asunbi amusu amligyi iwisu. Mlitsun mli iwisugyi amusu amliwa nsi. Mlitsun mli nsiwa amusu amlisum Bulu. 7 Mlitsun mli Bulusum amusu amliwa awitəle. Mlitsun mli awitəlewa amusu amlidwe mli aba Akristofə. 8 Ni ini aná dedan mlitə a, ibósuna ání mlilabi ani Wie Yesu Kristo. Mu bi amu desuna ání mlilawa labi, swie abi ni. 9 Tame ni tsiatə anfi aná ima akutə a, butamawun yə tsutsu. Amú ansibi labwie. Batan ání Bulu ləfwi amú lakpan dada amu le amú iwi.

10 Mú sv mι apio adwερν, mlısen ansıtə. Bulu letı aha, əlele akv ha mv ιwι. Mlıha mlı bwehe isuna ání lele mlıbv amútə. Nı mlıde ını bwe a, mlıméedıda ekekeeke. 11 lba alı a, Bulu obéfinki əkpa gbagya ha mlówie anı Wie pứ anı Əlepv Yesu Kristo iwiegyi amvv ıtamamə ənə amvtə.

Mméesi mlı asun anfı kaın. Ibu mútəá mlıyin mú dodo. Mlılıı mlı ənəkwalı amusu kinkiinkin. 13 Ee, nawun ání ınıá nenya mbu nkpa anfı mú a, ıbu aleá nétsia kaın mlı asun anfı bregyibre. 14 Tsufe anı Wie Yesu Kristo laha mı nabıá mı nkɛ ıtra mətsə əsulu anfısu. 15 Mú su nətsun əkpagyiəkpasu ha mlétsia kaın músu mı əma.

Kristo Numnyam

16 Megyi nyansa anıləpusre ətɛ bəwa suna mlı tsu anı Wie Yesu Kristo tumi pứ mu yinki ba amu ıwı. Mboun anılɛhıɛ pu anı ansibi wun mu numnyam. 17 Tsufɛ anı ansıtə anı Sı Bulu ləpu obú mứa numnyam kpənkpəənkpəntı ha Yesu, brɛá Bulu Onumnyampu amu əmɛ lɛdalı tsu əsusu əbɛɛ, < < Ənı gyi mı Bi ədwɛpuá olegyi mı ansı nı. > > 18 Anı onuto lonu əmɛ amu tsu əsusu, brɛá anıa munyə anılıı

ibu wankihe amusu.

19 lnı su anılahıε wun ání asun amuu Bulu ənəsu atəipu amu bebli tswi amu ihie ibu mútə. İbéhie wa ale ha mlı, nı mleyaa asu nu mú, gyi músu. Tsufe amú asun amu igyi fe əkandıcá idewankı okluntə; yəfun breá əyi əbéke, bake ətsrakpabi amu əbówankı mlı kluntə. Lamp at night|hk00151b.tif|col|2PE1:19-21|Horace Knowles, The Bible Society, London|Əkandıcá idewankı // okluntə nı.|2 Petro 1:19 lwankı mlıá megyi Bulu ənəsu atəipu amu onuto ape bəpuwanlın Bulu asun amu. 21 Tsufe megyi amú onuto ləpu amú agywun blı Bulu ənə asun tswi. Mboun Əŋɛ Wankıhɛ lɛba amúsu bɛblı asun ání Bulu dekle.

2

Proofread 08-07-09

Afunu Atə Asunapu

Bumbı amu a, Bulu ɔnɔsu atɔıpu afunupu betsia Bulu ahatɔ. Alı kɛn bétsia mlıtɔ nı. Bɔ́bwɛ hıɛɛ pu amú onuto atosunahɛá ɪtɔmɔ bɔwa mlıtɔ. Bɔ́kusu lu amú Wie amuu ɔlɔhɔ amú amusu kuraa, puhı amú ıwı. Aha tsɔtsɔɔtsɔ bóbuo amú tsiatɔ lalahɛ pú pɛlıla anfı. Amú su aha bɔ́kpɔı ɔnɔkwalı ɔkpa amu. Amú ɔnsɪpɛ su bɛ́kpɛkpɛ asun blı puswu mlı kɔba. Asun ogyipu Bulu lɛda ɪwɪsu ɔyı ɔpá ání ɔbɛ́bɪtɪ amú ɪsu, hɪ amú.

Tsufe omesikie mu abəpu amuu bəbwe lakpan amu kuraa. Ələwa amu ikan, tswi amu wa isubiti ogya amuu itamadun amu oklukluuklukpa okluntə. Bétsia inu yəfun amu asun ogyike. Mliyin ánı Bulu mekina atıtıfə amuu bumobu mu amu isubiti. Mboun əleha

^q**2:4** *Tataro* buteti inu Griki oblito.

ntsu leme amú féé. Noa mua aha abasieno pe lesian. Noa leda okan bla aha alı bre amuto obee, butsia tsiatoá ilegyi Bulu ansı. 6 lda mlı ansıtoá Bulu leha ogya loho Sodom múa Gomora awulu mli nsuo. Amú lakpan su Bulu lebiti amú isu, isuna toá ibéba aha ání butokusu lii mususu ekeku. 7 Tame Bulu lele yile obwepu Lot mú alı bre amuto. Aha amu tsiato lalahe pú amú mblasumágyi letsia han mu. 8 Oletsia nu, oletsia wun amú bwehe lalahe ekekegyieke, iletsia to mu klun. 9 lni féé ilosuna ání ani Wie yin aliá obéle yile abwepu tsu isokito, pú aliá obébiti lalahe abwepu isu yofun ekeá obégyi amú asun. 10 Múá idun a, aha anfi odu butamagyi iwisu. lwitsu bu amúto. Butamasusu toto iwi dun hakpan ání amú owoli lalahe tekle. Bulu obéhie biti amú isu.

Ni bude anumnyampuá bubu osusu sia a, itamawa amú ifu. 11 Buluabopuá buhie bubu tumi, bubu owunlin kuraa butamasia anumnyampu anfi Bulu ansito. 12 Afunu ato asunapu anfi bugyi fe pututo-mbwiá buma agywiin. Butokwii amú keke, aha butekita amú, mo amú. Butebli asun lalahe tsu toá bumonu mú asi iwi. Amú lalahebwe ibéhi amú fe pututo-mbwi. 13 Ali amuu baha aha bude asun win amu su Bulu obópu asun winhe ka amú ako. Butegyi odwe nketo, tsufe ansigyila butobwe. Butobwe pelila, kpoi iwi, wie anito ani nkegyito. Bude iwi mle. 14 Toto ima amú ansigyi dun mbuato. Butamasi lalahe bwe. Butemle aha ání amú hogyi melii tsukule, ha butobwe lakpan. Bahie bi onsipe wa. Amú bwehe lalahe anfi su bugyowi ni! 15 Basi okpa wanklaan amu tswi, yo bubuo Beor mu bi Bulu onosu otoipu Bileam bwehe lalahe. Olodwe sika ání obénya tsu lalahebweto. 16 Mú su Bulu leha mu afrimu lotoi wa mu, ileha olesi mu gbedela amu bwe.

17 Afunu atə asunapu anfı buma labi kuku. Bugyi fe ntsuá ılakpı nte

nyankpvá tlabila tuun, afu latsvan mó natt. Int sv amó otsiakpa ání Bulu lala yat amó gyi oklun tuunto. 18 Butotsu twt, ka onoto, pv amó owolt lalahe tun ono, mle aha butelabwe lakpan ání besi bwe tmokuwa opá. 19 Butehte aha bee, nt begyi amó atosunahesv a, bégyi twt.

Tame amó onuto bugyi nkpábi ha tsiato lalahe. Tsufe nyankpusa gyi okpábi ha toá tde musu gyi. 20 Aha ání babt ant Wie pó ant Olepu Yesu Kristo, si oytto owolt lalaheá iteyinta nyankpusa bwe, beyinki yebitiwie móto, igyi amósv a, amó tsiato telayinta dun altá igyi yat.

21 Ni bumetepi wun okpa wanklaan amu kuraa a, tekt tbu ale ha amó dun ání bówun mó yinki oma, si mbla wankthe amuu bopuha amó amusu gyi. 22 Amó bwehe anft laha yebi anft laba móto. < Ktat tekplat, lapu mu odandu tsu > pú < < Febie oprakuo ntsu altágyialtá a, otelayebie odtba. > >

3

Proofread 08-07-09

Ant Wie Dbake

Mι apio adwepu, ιπι gyi ɔwulu nyɔsıá ndewanlın sısı mlı nı.

Ndepu nwulu anyɔ anfı kaın mlı, menı mlɔ́gywıın mu twı wanklaan.

Ndekleá mlıkaın asun amuu Bulu ɔnɔsu atɔıpu wankıhɛ amu bɛblı yaı amusu. Mlıkaın anı Wie, ogyi anı Əlɛpu Yesu Kristo mbla amuu ələtsun mu sumbi ayɔpusu wa ha mlı amusu.

Gyankpapu a, ndekleá nɛ́kaın mlıá nkɛ trahɛ amutɔ a, ahinla abwepu aku bóbuo amu onuto ɔwɔlı lalahɛ. Bɔ́mɔsı mlı, fıtɛ mlı bɛɛ, < Yɛ Yesu lɛblı yaı ɔbɛɛ, mɛ́layinki ba a? Mu nkı mu mɛ? Tsu anı anain lowu bresu ɔpá a, tətɔɔtɔ umɔkutsɛ. Alı amuu ilenya igyi amu nı. > > Bakı ansı tan ánı´ ənɔ Bulu ləpublı asun bımbı amu, əsu mua ası lɛlın, əsulu

ledalı tsu ntsutso. Ntsu ε ələpubwε mύ. 6 Ntsu ken əleha ıləbula yinta bımbı əyı amu. 7 Onə amu ken əletra publiá əsu múa ası anfı mú ibétsia yəfun εkεά obégyi aha amuu butamanya mu ifu amu asun, pu ogya hı togyitə.

- 8 Tamε apio adwερυ, mlımátan ını músu. Ekewule igyi fe nfi-ɔpım, nfi-ɔpım ε igyi fe εkewule anı Wie ansıtɔ. 9 Aha bukı bɛɛ, Bulu tesi tsia tɔá alahıεá ɔbɔ́bwɛsu. Megyi alı igyi, mboun klun otenya ha mlı; mɛnı ɔhagyiɔha ɔbɛ́damli kluntɔ si lakpan bwɛ, tsufɛ omedekleá ɔhaa ɔbɔ́fwι.
- 10 Tamɛ anı Wie əbakɛ amu ibófwie ahatə, fɛ alıá owikplu tofwie əhatə. Ekɛ amu a, əsusu bósura okitikiti kuklukuu ŋa. Ogya béŋlaın ntobiá ələpubwɛ əsu múa ası fɛ́ɛ. Əsulu múa músu atə ɛ fɛ́ɛ bóhə pluplupluplu. 11 lnıá lɛlɛ Bulu obéyinta əyıtə atə fɛ́ɛ alı a, tsiatə məmu ilehian ání mlóputsia, ibégyi mu ansı? Ilehian ání mlı ıwı bɛ́tın, mlósum mu. 12 Mlıtsia tsiatə anfı pukı əkpa ha Kristo əbakɛ amu, amlıha mú ıkəsı ba. Bulu əbópu ogya hı togyitə əsusu ɛkɛ amu. Mú okunku ɛ ıbɛ́ŋlaın ınu atə fɛ́ɛ. 13 Tamɛ Bulu lɛhıɛá əbóbwɛ əsu múa ası pəpwɛ ha anı. Ətınɛá aha ání amú asun da əkpa bétsia. Mú anıgyo nı.
- 14 Mú sư apio adwepu, uniá mligyo uni sư a, mliyiri iwi amlitsia tsiatoá mú iwi letin, olala méetsia mli iwi Bulu ansito, meni iwilwii bétsia mlia munyo nsine. 15 Mlimátan ání aha nkpaho sư ani Wie de iklun nya, fe aliá ani pio odwepu Paulo lopu nyansa ání Bulu leha mư wanlın asun anfi ken sısı mli. 16 Asun anfi aná iwi olotoi tsu mư nwulu fééto ni. Tame mu asun amu iku asını bu onlin. Mú sư aha ání butamakası toto pú aha ání amú hogyi melii tsukule butedamli Paulo asun amu, fe ali amuu butedamli Bulu asun wanlınhe bun amu. Mú obéha Bulu obéhi amú ni.

Tame apio adwepu, ιπιά mlıyin mύ alı su a, nde mlı əla da yaı. Mlıdınka ansı ιwisu, meni aha anfı butamagyi mblasu anfı bumɔʻɔpu amύ atosunahe lalahe amu bemle mlı, amlıdıda. 18 Mboun mlıyɔ mύsu, meni anı Wie pύ anı Əlepu Yesu Kristo awıtəle pύ mu bı bómoni mlıtə. Numnyam ıbwe mu kle tsu sei puya bre féétə! Amen.

1JN - - NKO 1st Letter from John in the Nkonya Language of Ghana 1 Yohane

Yohane Dwulu Gyankpapu

1 Yohane

1 Yoh.

Yohane

Owulu Gyankpapu

1

Proofread 08-07-09

Nkpa Asun

Anide owulu anfi wanlın sısı mlı tsu Asun amuu iteha nkpa, ibu inu asa oyı lebelin amu iwi. Ani onuto anilonu mu iwi asun, pu ansibi wun mu, ki mu, pu ibi da mu. Bulu lele Nkpa Ohapu anfi owan suna ani, anilowun mu. Anide adansie gyi, bla mlı aniaa, muteha nkpa ání itamata ni. Mua Osi amu nyo bu inu yai, asa alale mu owan suna ani. Asun ání anilonu pú toá anilowun anide mli bla, meni ania mlinyo abóbwe kule. Tsufe ania Osi amu pú mu Bi Yesu Kristonyo gyi kule. Anide mú wanlın sısı mlı, meni ania mlinyo ansigyi bófun.

Bulu Wankı

5 Asun ání anılonu tsu mu Bi amu wa, anıde mlı bla gyi, Bulu lowankı. Oklun kukuuku ıma muto. 6 Mú su nı anıdeblı anıaa, anıa munyo anıde mbagyi, tame anıtra anına oklunto a, anıde afunu wa.

Anımεdεbwε dınka ənəkwalı asun amusu. 7 Tamɛ nı anına wankı amutə, fɛ alıá mu onuto əna a, ıkulɛbwɛ bu anıa anı aba nsınɛ. Mú su mu Bi Yesu Kristo obugya amu tɛtın anı ıwı tsu anı lakpantə.

Nı ablı anıaa, lakpan ıma anı ıwı a, anıdɛ ıwı mlɛ. Anımá ənəkwalı. Tamɛ nı alɛ anı lakpan bla Bulu a, obésikie anı, tın anı ıwı tsu lalahɛ fɛ́ɛtɔ; tsufɛ yile əbwɛpu pú ənəkwalıpu ogyi. 10 Nı ablı anıaa, anımegyi lakpan abwɛpu a, anılawa mu afunutə. Idesuna ání anıməhə mu asun amu.

2

Proofread 08-07-09

Ant Buale Ogyipu

Mι abi adwepu, nde asun anfı wanlın sısı mlı, menı mlıméetra bwe lakpan. Tame nı mlıtə əku əbwe lakpan a, anıbu əha ání otokokoli anı Sı amu ha anı. Mugyi yile əbwepu Yesu Kristo. Tsufe mulowu, pu mu obugya le anı nwunsu mbusuo. Megyi anı nkule pe lakpan, tame əyıtə aha féé kle.

3 Nι anıdɛ Bulu mblasv gyi a, mú ɔbɛ́ha abɛ́bıá anılabı mv nı. 4 Nı ɔkv ɔblı ɔbɛɛ, < < Nyin Bulu, > > tamɛ ɔtamagyi mv mblasv a, ofunupv ogyi. ɔma ɔnɔkwalı. 5-6 Tamɛ nı ɔkv tegyi Bulu mblasv a, idesuna ání mv Bulu-dwɛ lɔfvn. Tɔá ıbɛ́ha abɛ́bıá ıkvlɛbwɛ bv anıa Bulu nsınɛ gyi, anıtsie nkpa fɛ Yesu Kristo.

Mbla Popwε Amυ

Apio adwερυ, megyi mbla pɔpwɛ kuku ndɛwanlın sısı mlı. Mbla dada amuu mlıyin tsu brɛ amuu mlılɔtsɔ hogyi amu nı. Mbla dada anfı igyi asun ání mlılanu dodo. 8 Tamɛ mbla pɔpwɛ igyi. Tsufɛ Kristo tsiatɔ pú mlı klɛ lalɛ mú suna ání mbla pɔpwɛ igyi. Oklun amu

ıdetsun. Wankı amu onuto ıdewankı dodo.

- 9 Μύ su ɔha ání ɔbɛɛ, ɔna wankı amutɔ, tamɛ ɔdɛ mu ba Okristoyin lu a, idesuna ání ɔtra ɔbu okluntɔ.
 10 Oha ání ɔtɔdwɛ mu ba Okristoyin na wankı amutɔ. Mú su tɔtɔɔtɔ umɛ́ɛha mu ɔbwɛ lakpan.
- Tame oha ání otolu mo ba Okristoyin mó tsie oklunto. Ona oklunto, so omeyin otuneá oyo; tsufe oklun amo olatin mo anso.
- 12 Mι abi adwepu, nde owulu anfı wanlın sısı mlı, tsufe Yesu Kristo su Bulu lasi mlı lakpan kie mlı. 13 Mι ası, nde owulu anfı wanlın sısı mlı, tsufe mlılabı oha amuu obu ınu tsu oyı nfiası amu. Nyasubi, nde owulu anfı wanlın sısı mlı, tsufe mlılagyi Obunsamsu.
- 14 Mı abi adwepu, nde əwulu anfı wanlın sısı mlı, tsufe mlılabı Əsı amu. Mı ası, nde əwulu anfı wanlın sısı mlı, tsufe mlılabı əha amuu əbu ınu asa Bulu ləbwe əyı amu. Nyasubi, nde əwulu anfı wanlın sısı mlı, tsufe mlı hogyi ənə bu ənlın, Bulu asun bu mlıtə. Mlılagyi Əbunsamsu.
- Mú sv nde mlı féé bla mbee, mlımápv mlı klvn dınka ɔyı pú mútɔ atɔsv. Nı ɔkv de ɔyı anfı dwe a, ɔméetalı tra dwe anı Sı Bulu e.

 Oyıtɔ atɔ amv ıkv gyi, atɔ lalaheá ıtɛdınka ɔha ɔwɔlı; atɔá ɔha towun, ıtɛdınka mv ɔwɔlı pú ntobiá ɔha tɔpvtsu ıwı. lnı anfı odu kvkvvkv imotsu anı Sı Bulu wa. Oyı anfıtɔ itsu.

 Oyı anfı pv mútɔ atɔá ıtɛdınka ɔha ɔwɔlı féé detsvn. Tame ɔha ání ɔtɔbwe tɔá Bulu tekle obétsia nkpa ání ıtamata.

Kristo Alupv

18 Mι abi adwepv, bre trahe nι. Μlιkaın ání bebla mlı bee, Kristo olupv amv ɔbéba. Sei anfı a, Kristo alupv tsɔtsɔɔtsɔ baba. lnı desuna ání lele bre trahe nι. 19 Kristo alupv anfı betsia anıtɔ asa bedalı. Nı lele anı kle bvgyi a, tekı besi tsia anıtɔ. Amứ anıtɔdalı losuna ání

bumegyi anı apio Kristotə. Mú su bedalı anıtə nı.

Tame mlı mứ a, Kristo lapu mu Ͻηε Wankıhε amu wa mlıtɔ. Mứ su mlı féé mlılabı ənəkwalı amu. 21 Megyi bɛɛ, mlımeyin ənəkwalı amu, su ndɛ asun anfı wanlın sısı mlı. Mboun alıá mlıyin ənəkwalı amu, pứ alı amuu mlıyin wanklaan ání ətɪnɛá ənəkwalı amu bu a, afunu kukuuku ma ınu amu su.

22 Ma gyi ofunupu kpɔnkpɔntı anfı? Mugyi ɔha ání olekina ɔbɛɛ, < < Megyi Yesu gyi Kristo, (ɔha amuu Bulu lada mu ofuli amu). > > Idesuna ání alakina Ͻsı Bulu mua mu Bi Yesu Kristo amu. Mú su mugyi Kristo olupu amu nı. 23 Tsufɛ ɔha ání okina Bulu mu Bi amu lakina mu Sı Bulu ɛ nı. Tamɛ ɔha ání ɔlɔhɔ mu Bi amu lahɔ mu Sı amu ɛ.

24 Mú sv mliha asvn amvv mlilonu tsu bre amvv mlilotso hogyi amv isin mlito. Tsufe ni isin mlito a, mvmv ikvlebwe bétsia mlia Yesu pú Osi Bulu nsine. 25 lni gyi toá Kristo lehie obee, méha ani, igyi nkpa ání itamata amv ni.

26 Aha amυυ budekleá bémlɛ mlı amu, su ndɛ asun anfı wanlın sısı mlı. 27 Mlı mú a, Ͻηε Wankıhɛ amυυ Kristo lɔpuwa mlıtɔ amu bu mlıtɔ. Mú su imehian ání ɔhaa ɔbétra suna mlı atɔ. Tsufɛ Ͻηε Wankıhɛ amυ tosuna mlı togyitɔ. Mu atosunahɛ ε igyi ɔnɔkwalı onuto. lnı su mlıkıta tɔá olosuna mlıtɔ, amlıtsia Kristotɔ.

28 lnı su mı abi adwepu, mlıtsia Kristotə. Fówun nı əba a, pelı méekıta anı, abétalı fia mu. 29 Nı mlıyin ání yile əbwepu Yesu gyi a, mumu mlıbıá yile əbwepu Bulu mu bi okugyiəku gyi.

Bulu Abi

- Mlıkı alıá anı Sı Bulu tehıe dwe anı, sv bvtetı anı mv abi. Lele a, mv abi anıgyi. Tame toá svá oyı anfıto aha bvmeyin anı gyi, bvmeyin anı Sı Bulu. Mı apio adwepv, sei a, Bulu aha anıgyi. Alıá abébemli wvle omokvnya le suna anı. Tame anıyin ání Kristo oba a, abélıan mv, tsufe abówun alıá ogyi. Ohagyioha ání odın ansıá melıan mv teha mv ıwı tetın, fe alıá mv ıwı letın.
- 4 Ohagyisha ání stobwe lakpan a, sdekusu lu Bulu mblasu. Tsufe lakpan gyi Bulu mblasumágyi. 5 Mlıyin ání Kristo leba syuts bele anı tsu anı lakpants, tame mu mú smɔbwe lakpan kuku. 6 lnı su sha ání mua Kristo bude mbagyi tamatra bwe lakpan. Mú su shagyisha ání stra sde lakpan bwe mɔkuwun Kristo, smɔkubı mu ε.
- Mι abi adwepu, mlımáha ɔhaa ɔmlɛ mlı. Əhagyiɔha ání ɔtɔbwɛ yile a, mu asun da ɔkpa Bulu ansıtɔ fɛ Yesu. Tamɛ Əbunsam mu bi ɔha ání ɔtra ɔdɛ lakpan bwɛ gyi. Tsufɛ Əbunsam dɛ lakpan bwɛ tsu brɛá ɔyı lefi ası ɔpá. Bulu mu Bi Yesu Kristo lɛba ɔyıtɔ beyinta Əbunsam gyumagyihɛ kugyiku.
- Pha ání babwe Bulu aha butamatra bwe lakpan, tsufe Bulu tsiato bu amúto. Mú su buméetalι tra bwe lakpan. 10 Τοά abόρυδι Bulu-abi pú Obunsam-abi gyi, ohagyioha ání otamabwe yile, nte dwe mu ba megyi Bulu mu bi.

Abadwe

- 11 Asun ání mlulonu tsu breá mlulemli Akristofo gyi, adwe aba.
- Mlumábwe mli iwi fe Kain. Olobwe Obunsam mu bi, mo mu gyama. Nto leha su olomo mu? Olobwe ito lalahe, mu gyama mú lobwe ito wanklaan su olomo mu.
 - 13 Mı apio Akristofə, ımáwa mlı wanwan nı əyı anfıtə aha butolu

mli. 14 Ani mứ aniyin ání aniladali lowu asi yo nkpa ání itamatato, tsufe anide ani aba dwe. Dha ání otamadwe mu aba lasin lowuto.

15 Dha ání otolu mu ba gyi aha ɔmɔpu. Mliyin ání aha ɔmɔpu ɔkuku má nkpa ání itamata. 16 Ali amuu Kristo lotsula wu ha ani amu ilasuna ani aliá ɔdwe gyi. Mú su ilehian ání ani ε abówu ha ani aba ali ken. 17 Ni ɔku bu atɔ, alawun ání iku de mu ba hian, tame omowun mu nwe ha mu a, mumu ɔméɛtali bli ɔbɛɛ, mutɔdwe Bulu.

18 Mi abi adwepu, ni igyi ali a, mlimápu ɔnɔkpan dwe aba. Mboun mliha apu ani bwehe pú ɔnɔkwali dwe aba.

Iklonwa Bulu Ansita

Nι anıtodwe aba alı a, mύ abébiá anıbuo ənəkwalı amu nı. Μύ su nı anılıı Bulu ansıtə a, tətə méehan anı. 20 Nı anı klun iha anı pən kuraa a, Bulu yin asun dun anı klun, oyin anı bwehe kugyiku.

21 Apio adwepu, nı anı klun meha anı pən breá anılıı mu ansıtə a, ifu méekita anı. 22 Bulu əbéha anı təá anıde mu kulı, tsufe anıde mu mblasu gyi, anı tsiatə ε legyi mu ansı. 23 Mbla ání Bulu ləwa ha anı gyi, ahə mu Bi Yesu Kristo gyi, adwe aba fe alıá Yesu lebla anı.

24 Əha ání əde Bulu mblasu gyi mua Bulu babwe kule. Bulu bu mu kluntə. Təá itosuna anıá əbu anı kluntə gyi Əŋɛ Wankıhe amuu ələpuha anı amu.

4

Proofread 08-07-09

Ͻŋε Wankthe Pύ Ͻηε Lalahe

Apio adwepu, mlimáho aha fééá bee, bubu Ͻŋε Wankihe amu asunsu gyi. Mboun mliso ɔŋε amuu budepusuna ato amu ki. Tsufe Bulu ɔnɔsu atɔipu afunupu tsɔtsɔɔtsɔ babula ɔyı anfitɔ. 2 lni apubiá

one amu itsu Bulu wa nι. Νι oku de ato suna, olebli obee, Yesu Kristo lelin fe nyankpusa a, mumu mu atosunahe amu itsu Bulu wa. Tame ni oku lebli obee, Yesu melin fe nyankpusa a, mumu One Wankihe amu má muto. Kristo olupu one amuu mlilonuá bee, ibéba amu ni. llaba oyito dodo.

4 Mι abi adwepu, Bulu aha mlıgyi. Mlılagyi Bulu ɔnɔsu atɔıpu afunupu amusu. Tsufe Ͻŋε amuu ıbu mlıtɔ amu bu ɔnlın dun muamuu ıdɛ ɔyı anfıtɔ ahasu gyi amu. Tesu alupu amu bumeyin Bulu. İnı su amú atosunahɛ féé igyi aha ání bumeyin Bulu atosunahɛ. Mú su aha ání bumeyin Bulu tɔhɔ amú asunsu gyi. Anı mú a, Bulu aha anıgyi. Mú su ɔhagyiɔha ání oyin Bulu tɔhɔ anı asunsu gyi. Tamɛ ɔha ání omeyin Bulu tamahɔ anı asun. İnı anıtɔpubı ɔnɔkwalı Ͻŋɛ amu pú afunu klɛ nı.

Bulu Gyi Ddwe

Mι adwepu, mliha adwe aba, tsufe ɔdwe itsu Bulu wa. Dhagyiɔha ání ɔtɔdwe aha a, Bulu mu bi ogyi, oyin Bulu. Dhagyiɔha ání ɔtamadwe aha meyin Bulu, tsufe Bulu gyi ɔdwe. Paliá Bulu lele mu ɔdwe suna anı gyi, ɔlɔpu mu Bi ɔkukunu ɔkule amu sısı ɔyıtɔ, menı abɔ́tsun musu nya nkpa ání ıtamata. Megyi alıá anıtɔdwe Bulu gyi Bulu-dwe ɔnɔkwalısu. Mboun alıá ɔlɔdwe anı, pu mu Bi sısı anıá ɔbɔpu mu obugya le anı ıwı mbusuo gyi ɔdwe.

Apio adwερυ, ιπιά Bulu lɛhιε dwɛ anı alı su a, ilehian ání anı ε abɔ́dwɛ aba. 12 Dhaa mɔkuhιε wun Bulu kı. Nı anıdɛ aba dwɛ a, idesuna ání Bulu bu anı kluntɔ. Mú su mu ɔdwɛ lɔfun anıtɔ.

Bulu lapu Əŋɛ Wankıhɛ amu ha anı. Mú su anılabıá anıa munyo anılabwɛ kulɛ, obu anı klunto. 14 Anılawun mú alı. Mú su anıdɛ

^r**4:8** *Bulu gyi ɔdwɛ* ası gyi, ɔdwɛ itsu Bulu wa.

adansιε gyi anıaa, anı Sı Bulu ləwa mu Bi Yesu Kristo əbεε, əbέlε anyankpusa féé tsu amú lakpantə. 15 Ohagyiəha ání olohogyi, əleblı əbεε Yesu gyi Bulu mu Bi amu a, Bulu bu mutə, mu ε əbu Bulutə. 16 Μύ su anıyin ədweá Bulu bu ha anı, anıləhə mύsu gyi.

Bulu gyi ɔdwɛ. Mú su nı ɔku tɔdwɛ Bulu pú mu aba a, ɔbu Bulutɔ, Bulu ε bu mutɔ. 17 lnı desuna ání Bulu ɔdwɛ lɔfun anıtɔ nı. Mú su anıméenya pɛlı mu asun ogyikɛ, tsufɛ anılatsia nkpa ɔyı anfıtɔ fɛ Yesu. 18 Oha ání Bulu ɔdwɛ bu mutɔ tamanya ifu. Mú su nı anıdɛ Bulu pú anı aba dwɛ a, anıméenya Bulu ifu. Tsufɛ aha ání buyin ání Bulu ɔbɛ́bıtı amú ısu tenya ifu. lnı su nı ɔku dɛ Bulu ifu nya a, ilosuna ání Bulu ɔdwɛ mɔfun mutɔ.

19 Anıtodwe Bulu pύ anı aba, tsufe Bulu legyankpa dwe anı. 20 Nı oku leblı obee < Ntodwe Bulu, > > tame otolu mu ba a, ofunupu ogyi. Tsufe oha ání otolu mu ba ání otowun, méetalı dwe Buluá omokuwun kı. 21 Mbla ání Yesu Kristo lowa ha anı gyi, < < Oha ání otodwe Bulu odwe mu ba ε. > >

5

Proofread 08-07-09

Tsiato Lalahesugyi

Thagyisha ání olohogyi sbɛɛ, Yesu gyi Kristo, (sha ání Bulu lada mu ofuli amu) a, Bulu mu Bi ogyi. Nι futodwɛ skwιιρυ a, fɔ́dwɛ mu bi ε. 2 Μύ su nι anιdɛ Bulu dwɛ, anιdɛ mu mblasu gyi a, mú abɔ́pubıá anιdɛ mu abi dwɛ nι. 3 Νι anιdɛ Bulu dwɛ a, abégyi mu mblasu. Mu mbla amusu gyi ε ιma snlιn. 4 Tsufɛ Bulu mu bi okugyisku tetalı gyi tsiatə lalahɛsu. Anı hogyi anıtəpugyi músu. 5 Ma ɔbɛ́talı gyi tsiatə lalahɛsu? Sha ání olohogyiá Yesu gyi Bulu mu Bi amu nkulɛ ɔbɛ́talı

Yesu Kristo lwi Adansiegyi

Tesu Kristo gyi ɔha ání ɔlɔtsun ntsu múa obugyatɔ ba. Megyi ntsu nkuletɔ ɔlɔtsun. Olɔtsun obugyatɔ ε. Ͻηε Wankıhɛ amu legyi asun anfı twı adansıεá igyi ɔnɔkwalı. Otamawa afunu. Atɔ asa legyi Yesu twı adansıε. Múgyi, Ͻηε Wankıhɛ, ntsu pú obugya. Atɔ asa anfı féé leblı toku kulɛ. Nı aha begyi adansıε suna anı, anıtohogyi a, mumu ilehian ání abɔ́hɔ Bulu klɛ dun. Tsufɛ mu onuto legyi mu Bi amu twı adansıε. Ohagyiɔha ání ɔlɔhɔ Bulu mu Bi amu gyi lahɔ Bulu adansıɛ anfısu gyi mu kluntɔ. Alı kɛn ɔhagyiɔha ání ɔmɔhɔ Bulu adansıɛ anfısu gyi dɛ mu afunutɔ wa nı. Tsufɛ ɔmɔhɔ adansıɛ amuu Bulu legyi tsu mu Bi twı amusu gyi. Adansıɛ amu gyi, Bulu lapu nkpa ání ttamata ha anı tsun mu Bi amusu. Dhagyiɔha ání ɔbu Bulu mu Bi amu bu nkpa ání ttamata. Alı kɛn ɔhagyiɔha ání ɔma Bulu mu Bi amu má nkpa ání ttamata nı.

Asun Trahe

13 Mlılahə Bulu mu Bi amu gyi. Mú su nde əwulu anfı wanlın sısı mlı, menı mlébiá mlıbu nkpa ání itamata. 14 Təá iteha anıtəwa klun yə Bulu ansıtə gyi, akulı mu togyitəá igyi mu ape a, otonu anı əme.

15 Nı anıyin ání otonu anı əme a, mumu akulı mu togyitə a, anıyin ání əbéha anı.

16 Μύ su nı əku owun mu ba Okristoyin dɛ lakpan bwɛ a, əbə mpaı ha mu. Bulu əbéha mu nkpa. Aha ání amú lakpan mɛ́ɛkpa amú wa lowutə asun ndɛblı. Lakpan ku bu ınuá ıtɛkpa əha wa lowutə. Megyi əha ání əbwɛ lakpan amu odu mbɛɛ, mlıbə mpaı ha. 17 Lalahɛ kugyiku igyi lakpan, tamɛ lakpan ku bu ınuá ıtamakpa əha wa lowutə.

- 18 Anıyin ání əha ání alabwε Bulu mu bi əkuku tamatsia bwε lakpan, tsufε Bulu mu Bi amu togyo mu ιwι. lnι su Əbunsam tamatalı bwε mu tətə.
- 19 Anıyin ání Bulu aha anıgyi, tame Obunsam de oyıto aha féésu gyi.
- 20 Anıyin ání Bulu mv Bi amv laba. Alaha anılanu asvn ası, mɛnı abɛ́bı Bulu Ənəkwalıpv amv. Anıa mvnyə anılabwɛ kvlɛ, anıa mv Bi Yesu Kristo ε anılabwɛ kvlɛ. Lɛlɛ a, mv nkvlɛ pɛ gyi Bulu Ənəkwalıpv pứ nkpa ání ıtamata amv nı.
 - 21 Mứ sư mi abi adwepu, mliki mli iwi wanklaan ikpisumsu.

2JN - - NKO 2nd Letter from John in the Nkonya Language of Ghana 2 Yohane

Yohane Dwulu Nyosi

2 Yohane

2 Yoh.

Yohane

Dwulu Nyosi

1

Proofread 08-07-09

Anı yı́n ánı́ Bulu lalɛ, mı əpasua əhandɛ Yohane dɛ əwulu anfı wanlın sısı fua fu abi. Ntədwɛ mlı fɛ́ ənəkwalı amutə. Megyi mı nkulɛ pɛ tədwɛ mlı, tamɛ əhagyiəha ánı́ oyin ənəkwalı amu ɛ. 2 Tsufɛ ənəkwalı amu bu anıtə, ibétsia anıtə bregyibrɛ.

3 Anı Sı Bulu mua mu Bi Yesu Kristo bugyi anı bualε. Buwun anı nwε, abuha anı iwilwii. Anı aha amuu anıtodwε aba ənəkwalısu amu.

Onokwalı Múa Odwe

Ansı lehte gyi mı breá nowun ání fu abi amu aku buna ənəkwalı əkpa amusu, fe altá anı Sı Bulu lebla anı. Anı yín ədwepu, mlıha adwe aba. Megyi mbla pəpwe ndewanlın sısı fu. Mbla amuu anılebı tsu bre amuu anılətsə hogyi amu nı. Nı futədwe Bulu a, fégyi mu mblasu. Mbla ání anılebı tsu breá anılətsə hogyi gyi, adwe aba.

Aha amlepu tsətsəətsə baba əyı anfıtə. Budeblı bee, Yesu Kristo melın fe nyankpusa. Aha anfı gyi aha amlepu pú Kristo alupu amu nı.

Mú su mlıkı wanklaan, menı mlı gyumagyihe mɔ́əbwe kpaalı, fekı

mlénya mlı ıkoka féé.

- Ohagyisha ání smede Kristo atosunahe amuts, slotsun mú sma ys ode to bamba suna a, mua Bulu bumegyi kule. Tame sha ání ode Kristo atosunahe amuts a, mua ani Si pú Mu Bi amu féé bugyi kule.
- Nι oku oba mlı wa, omede Kristo atosunahe anfı suna a, mlımáho mu wa mlı woyito, mlımátsula mu itsia. 11 Ohagyioha ání otsula mu itsia latsa mu lakpan amuu odebwe amu bwe.
- Asun tsətsəətsə bu ınuá teki nébla mli, tame mmedekleá nówanlın mú sısı mli. Mboun nde əkpa kiá néba mli wa, meni mia mlinyə abétsia ası, atəi nya ansigyi wanklaan.
 - <mark>13</mark> Fບ pio tsເhε amບບ Bulu lalε amບ abi bεha fບ itsia.

3JN - - NKO 3rd Letter from John in the Nkonya Language of Ghana 3 Yohane

Yohane Dwvlv Sası

3 Yohane

3 Yoh.

Yohane

Dwulu Sası

1

Proofread 08-07-09

1 Mι odwepυ Gaio, ntodwe fυ onokwalı amυto. Mι opasua ohande Yohane de owulu anfı wanlın sısı fυ.

2 Mι odwepu, ndehógyiá ιωι bu fu onlin, togyito ε ina wanklaan fe aliá fude fu Bulu sum.
3 Ansi lehie gyi mi breá apio aku beba bebla ani aliá fude Bulu mbla amusu gyi, pú aliá funa onokwali okpa amusu.
4 Bregyibreá nonu aliá mi abi Akristofo buna onokwali okpa amusu a, itehie wa mi ansigyi.

Gaio Kanfu

5 Mι odwepu, ιτο wanklaan fudebwe. Fude anι apiosu kı, titriu afoo amu. 6 Amúto aku baba bebla anı opasua amu alıá fekı amúsu féé. Bo mbodı afusi amú okpa alıá ibégyi Bulu ansı ε. 7 Tsufe Kristo su buna. Bumede toto ho tsu aha ání bumegyi Akristofo wa. 8 Ilehian ání abékı aha anfı odusu alı, fekı anıa amúnyo abóbwe kule yo onokwalı agyuma amu.

Diotrefe Mua Demetrio

- P Nawanlın ɔwulu ku sısı mlı dodo, tamε Diotrefe dekleá ɔbɔ́bwɛ mu ıwı ɔpasua ɔhandɛ. Mú su ɔmɛdɛ anı pubwɛ tɔtɔ. 10 Nı nɛba mlı wa a, nɛ́bla mlı mu asun lalahɛá ɔdɛblı tsu anı ıwı. Múá ıma alɛ kuraa gyi ɔbɛɛ, mumɔ́ɔhɔ apio amu afɔɔ. ɔdɛ aha ε itin ka ɔbɛɛ, bumákı amúsu. ɔdɛ aha ání bɛkı amúsu ε gya lɛ ɔpasua amutɔ.
- 11 Mι adwερυ, mlιmákasι mυ bwehe lalahe anfι. Mboun mlıkası yile abwepu amu bwehe. Dhagyiɔha ání ɔtɔbwe yile a, Bulu mυ bi ogyi, tame ɔha ání ɔtɔbwe lalahe mύ meyin Bulu.
- 12 Demetrio mứ a, ɔhagyiɔha tɛtı mu ıdayile. Mu tsiatɔ ε idesuna ání ɔha wanklaan ogyi. Mι ε ntɛtı mu ıdayile. Mlıyin ání mı asun blıhɛ igyi ɔnɔkwalı.

lkla

- Teki asun tsətsəətsə bu inuá nébla fu, tame mmedekleá nówanlın mú sısı fu. 14 Nde əkpa kiá móəwa əpá kuraa néba mlı wa, abétsia ası təi.
 - <mark>15</mark> Bulu əha fo iwilwii.

Fυ anyawie féé beha fu itsia. Neha anı anyawie amuto okugyioku ε itsia.

JUD - - NKO Letter from Jude in the Nkonya Language of Ghana Yuda

Yuda Dwvlv

Yuda

Yuda

Yuda

Dwulu

1

Proofread 08-07-09

Itsiaha

Mι Yesu Kristo osumbi Yuda, Yakobo mυ pio dε ɔwυlυ anfı wanlın sısı aha ání anı Sı Bulu lɛtı, ɔtɔdwɛ amύ, Yesu Kristo dɛ amύsυ kı.s

2 Ndε Bulu kokoli mbεε, ɔhιε wun mlı nwε, ɔha mlı iwilwii pứ ɔdwε.

Afunu Ato Asunapu

Apio adwepu, tekt nahte bwe agywttn ání nówanltn mlt owulu tsu nkpa amuu Bulu laho mta mltnyo amu twt. Tame ilehian ání nówanltn kokoli mlt, amltprt hogyi amuu Bulu lapuha mu aha otsawule pe amu nwun. Tsufe aha aku banain bowie mltto. Aha anft ada tda owuluto dodo ha tsubitt, tsufe butamanya Bulu ifu. Budeblt bee, tntá Bulu tesi ant lakpan kie ant su a, abétalt tsia tsiato lalahe.

s1:1 Ντε Bulu dε amύsυ kι ha Kristo.

Bakusu lu anı Wie pú anı Okpapu Yesu Kristo okulε pε amusu.

5 Mlıyin asun anfı féé dodo, tamɛ ntra kaın mlıá anı Wie Bulu^t lɛkpa mu aha dalı Egyipte ɔsulusu, tamɛ ɔma a, ɔlɔmɔ amúá bumɔhɔ mu gyi féé tsalıfwı. 6 Mlıkaın ání Bulu-abəpu aku bumetsia ɔtınɛá ɔlɛha amú tumi ɔbɛɛ butsia. Mú su Bulu lɛha bɔwa amú ıkan, butsie okluntɔ bugyo mu asun ogyikɛ kpɔnkpɔntı amu. 7 Sodom múa Gomorafɔ pú nkuda ání ılɛkafia amú ε betsia wa atsı múa ayin asun. Alı kɛn Bulu lɛha ogya ání ıtamadun lɔhɔ amú awulu féé, puda aha féé ɔla nı.

<mark>8</mark> Alı nkude akunpv anfı ε bvtokun nkude nı. ltεha bvtɔbwε lakpan pυkpɔι amύ ιwι, butamanya Bulu tumi ifu. Butɛblı abususu pukpɔι oneá ιbυ numnyam ε. 9 Bulu-obopu dehen Mikael kuraa mebli asun lalahe breá mva Obvnsam bepri Mose fuli. Toá olebli gyi, < < Bulu owa ιγιη wa fv! > 10 Tamε aha anfι mύ bυτεblι asun lalahε tsu toá bumonu mú ası ıwı. Amú bwehe lelian mbwiá buma agywiin. Múgyi toá ιτεhι amύ ε nι. 11 Alı aha amu bugyowı! Tsufe bapu Kain amuu olomo mu gyama amu okpa. Bakula sika yobwε toá Bileam lobwε, bakusu lu Bulusu fe Kora." Mú su Bulu obéhi amú. 12 Aha anfi butopu ifin da ıkulebwe atogyihe amu. Nı mlıa amunyo mlıde atogyi a, peli tamakıta amú. Akpapu bugyi, tame amú nkule kle butekı. Bugyi fe agyindeá ıtamatswie, afu tətsvan mú natı. Bugyi fɛ nyiá ıtamaswie nte bapuli mó, tu mó ası, ılawu plıplıplıplı. 13 Amó pelıla bo nyanya fe ntsusv-afuá uteda bobun ogbemgbesv. Bvgyi fe ntsrakpabiá una detsun nwulutasu keke. Amú otsiakpa gyi oklun tuun ání Bulu lelayat ha amú bre féé.

^t**1:5** Anι Wie Yesu ntε Yosua bυ nwυlυ dada amυ akυtɔ.

^u**1:11** Kora lɔkvsv lu Mose mva mv dɛhɛn Aaronsv.

- 14 Adam ɔma ılıntɔ sienɔsıtɔ obi Enok lɛblı amύ ιwı asun tswı. Ͻbɛɛ, < < Mlıkı, anı Wie mua mu abɔpu wankıhɛ mpım afını-afını bɛba. 15 Ͻba begyi ɔyıtɔ aha fɛ́ asun, ɔbıtı aha ání butamanya mu ifu ısu. Amú lalahɛá babwɛ pukusu lu musu, pú mu ıwı asun lalahɛá bablı su! > >
- Aha anfı butətəi ahasu, le aha ila, bwe lalahe kugyikuá budekle. Butotsu iwi, bun aha kpantsapa, meni bénya təá budekle.

Olada Pú Toi Kpla

- 17 Tamɛ apio adwɛpu, mlıkaın asun ání anı Wie Yesu Kristo sumbi ayɔpu amu bɛbla mlısu. 18 Bɛbla mlı bɛɛ, < Nkɛ trahɛ amutɔ a, ahinla abwɛpu bɛ́ba. Bóbuo amú ɔwɔlı lalahɛ. > 19 Bubu mlıtɔ dodo. Amú dɛ mlı nsınɛ yinta nı. Amú onuto agywun dɛ amú kpa, tsufɛ Ͻŋɛ Wankıhɛ amu má amútɔ. 20 Tamɛ apio adwɛpu, mlı mú a, mlıpwɛ mlı tsiatɔ dınka mlı hogyi wankıhɛ amusu. Mlıbɔ mpaɪ Ͻŋɛ Wankıhɛ amu tumitɔ. 21 Mlıtsia tsiatɔá Bulu-ɔdwɛ lasuna mlı, brɛ anfı mlıgyo anı Wie Yesu Kristoá ɔbɛ́ba bowun mlı nwɛ, ha mlı nkpa ání ıtamata anfı.
- 22 Mlıwun aha ání asun amu ımɛdɛ amú wankı nwɛ. 23 Mlıprı aku le ogya amutə, puhə amú nkpa. Mlıwun aku nwɛ ifusu. Mlıkı wanklaan ání amú lalahɛ amu ımɛ́ɛtsankı mlı.

Bulu Kanfu Mpai

24 Muteha anıtamadıda, ətele lalahe le anı ıwı, kpa anı ba numnyam amuu ıbu bomli mu amu ası ansigyitə. 25 Mu nkule gyi Bulu pú anı Əhəpu. Numnyam, obú, əwunlın pú tumi ıtsun anı Wie Yesu Kristosu ıtu mu. Tsu breá əyı məkutsua ası, bətu nde puya bre féé. Amen.

REV - - NKO Revelation to John in the Nkonya Language of Ghana Atə Lesunahe

Ataá Bele Suna Yohane

Atə Lesunahe

Atəle.

Ataá Bele Suna

Yohane

1

Proofread 08-07-09

Int gyi atɔá Bulu lɛha Yesu Kristo lɛlɛ suna mv asumpv tsu tɔá ubɛ́ba nkɛ anfɪtɔ ɪwɪ nɪ. Yesu lɔwa Bulu-ɔbɔpv lɛba bɛlɛ mv suna mv osumbi Yohane. 2 Yohane legyi togyitɔá olowun ɪwɪ adansıɛ. Olegyi Bulu asun amv pv asun ání Yesu Kristo lɛbla mv fɛ́ε ɪwɪ adansıɛ ɔnɔkwalısv. 3 Bulu obóyula ɔha ání ɔtɛkla mv ɔnɔsv ɔtɔɪpv asun wanlınhɛ anfɪ suna Kristo ɔpasua amv. Obóyula aha ání bʊtonu asun amv, gyi dınka mvsv ɛ, tsufɛ mv fɛ́e babı lafvn ta.

Kristo Dpasua Asieno Amv Itsiaha

4-5 Mι Yohane dε owulu anfı wanlın sısı Kristo opasua asienoá mlıbu Asia omáto.

Oha amυυ oletsia, obu unu, obélaba amu mua Oŋε asienoá bulu mu owie obia ansīto pú Yesu Kristo bugyi mlī bualē, abuha mlī iwilwii. Mugyi odansīyin onokwalīpu, ogyankpapuá olokusu tsu afulito, oyīto awie féésu ogyipu.

Mυτοdwe anı, ələpu mu obugya ka anı nwunsu ıkə, si anı lakpan kie

- anı. 6 Alabwe anı mu iwie ogyikpa pú mu igyi ahapuá abósum mu Sı Bulu. Numnyam múa tumi ıbwe mu kle bre féé! Amen.
- **7** Kι! Ona nwulutasu oba! Ohagyioha obówun mu. Aha amuu bowo mu pıa amu kuraa bówun mu. Mu su oyıto aha féé bósu kuklukuu. Alı ıbéba nı!
- 8 Anı Wie Bulu lɛblı ɔbɛɛ, < < Mıgyi Alfa múa Omega. Otumipu amυυ oletsia, ɔbυ ιnυ, ɔbɛ́ba amυ nι. > >

Kristo Le Suna

- 9 Mι, mlι pio Yohane nι. Mιa mlınyɔ dɛ ipian wun Yesu pứ Bulu iwiegyi amu su, anıdɛ ıklun nya lıı kinkin. Bulu asun ɔkanda pứ Kristo ıwı asunblı su balɛ mı ya Patmo ɔpu nsınɛ ɔsulusu. 10 Ekɛ ɔkuá igyi anı Wie ɛkɛ a, Bulu Ͻŋɛ lɛba mısu. Nonu ɔmɛ ku, ılɛlın kuklukuu fɛ ɔkpɛ ɔtsawulɛ pɛ mı ɔma. 11 Ͻmɛ amu ɔbɛɛ, < < Wanlın tɔá fudewun wa ɔwulutɔ, afupuya Kristo ɔpasua asienɔ, bugyi Efeso, Smirna, Pergamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia pứ Laodikea. > >
- Brεá nedamli mbεε, ankı əha ání ədɛ mı asun bla a, nowun sika pepe əkandıε-oyiá ıbu abambi asienə. 13 Əha əkuá əlelıan Nyankpusa-Mu-Bi amu lu əkandıε-oyi amu nsıne. Ələwa liga, ələpu sika pepe əfɛ tsan mu kantə. 14 Mu nwun pú mu imi fɛ́ɛ lofuli fɛ opuli mputə ntɛ əhrada. Mu ansibi aklambi ɛ ləwankı fɛ ogya mpumpı.
- 15 Mυ ayabi dɛ ogya kpa fɛ kɔbrıá bafwı mú lɛ ogyatɔ ιnυnυ. Mυ ɔmɛ idetsula fɛ ntsuá ɪdɛkpa yi. 16 Odɛ ntsrakpabi asienɔ mu gyɔpıtɔ. Odayi ɪya anyɔ klakla lɛdalı tsu mu ɔnɔtɔ. Mu ansıtɔ ɪhıɛ dɛwankı fɛ ɔpawi. 17 Brɛá nowun mu a, nemli bun mu ayabiası fɛ ɔha wuhɛ, tamɛ ɔlɔpu mu gyɔpı ɪbɪ dɪnka mɪsu, blı ɔbɛɛ, < Mánya ifu! Mɪgyi Ogyankpapu múa Otrahɛ amu nı. 18 Mɪgyi ɔkɪankpapu amuu nowu amu nı. Kı, mbu nkpa brɛ fɛ́ɛ! Mbu tumi lowu múa afulitɔsu.

19 < < Wanlın təá fawun bətsun, múá ıdɛba sei pú múá ıbɛ́ba əma wa əwulu amutə. 20 Ntsrakpabi asienə amuu fowun mı gyəpitə pú sika pɛpɛ əkandıɛ-oyi abambi asienə amu ası nı. Ntsrakpabi asienə amu igyi əpasua asienə amu abəpu. Əkandıɛ-oyi abambi asienə amu ɛ gyi əpasua asienə amu.

2

Proofread 08-07-09

Efeso Dpasua Nkla

1 < < Wanlın asun anfı sısı Akristofə əpasua ání ıbυ Efeso wulutə əbəpυ fεε, ^ν

< < Dha amuu ɔdɛ ntsrakpabi asienɔ mu gyɔputɔ, ɔna sika pɛpɛ ɔkanduɛ-oyi abambi asienɔ amu nsınɛ amu ɔbɛɛ: 2 Nyin tɔá fudɛbwɛ féé. Nawun alıá fuhıɛ fudɛ agyuma yɔ, pú alıá fudɛ nsi wa lu kinkin. Nyin ání futamakle aha lalahɛ asun. Fakapu aha amuu budɛ amú ıwı tı Kristo sumbi ayɔpu amu, wun ání afunupu bugyi. 3 Fotomi wun ipian mı su, fumeyinki ɔma. 4 Tamɛ asun kulɛ pɛá mbu fu ıwı gyi, ɔdwɛ ıtra ma mıa funyɔ ntɛ fua fu aba nsınɛ fɛ gyankpapu amu. 5 Mú su kaın alıá tɛkı fugyi asa fadıda. Damli kluntɔ, afulatsia fu atsiabi. Nı megyi alı a, nɛ́ba bɛlɛ fu ɔkanduɛ-oyi amu lɛ mú aba ɔpasua atrahɛ amutɔ. 6 Tamɛ toku kulɛá ıbu alɛ fu ıwı gyi, futamakle Nikolai abuopu bwɛhɛ lalahɛ amu, fɛ alıá mı ɛ ntamakle mú.

7 < < Oha ání obv asv onu asvn ání Oŋε Wankthɛ amv dɛ ɔpasua amv bla ast. Néha oha ání olegyi tsv obégyi Paradiso ndobito oyi-abi amvv tteha nkpa amv. > >

^v**2:1** Obopu anfı gyi Bulu-obopuá olu ha opasua amu nı. lbu nfı múa 2:8, 12, 18; 3:1, 7, 14 εto.

Smirna Dpasua Nkla

Soletra bla mι οδεε, < < Wanlın asun anfı sısı Akristofo opasua ání ιδυ Smirna wuluto οδορυ fεε,

< < Dha amuu ogyi Ogyankpapu múa Dtrahe, olowu lakusu tsu afulitə amu əbee: 9 Nyin fu ipian wunhe pú ohian ání fudegyi, tame fubu atə! Nyin alıá əpasua amuu bude ıwı kı bee, Yudafə bugyi amu bude afunu wa dınka fusu. Megyi Yudafə bugyi, Dbunsam abuopu əpasua bugyi. 10 Máha ipian ání ıbéba fusu ıwa fu ifu. Nde fu bla, Dbunsam əbéha békıta mlıtə aku tswı obu. Əbəsə mlı kı. Bédınka fusu nke du. Nı lowutə igyi o a, fu mú wa ənəkwalı. Néha fu ısugyi-ıpa, igyi nkpa ání ıtamata.

11 < < Oha ání obυ asυ onu asun ání Oŋε Wankıhɛ amυ dɛ opasua amυ bla ası. Ohagyioha ání olegyi ısυ a, lowu nyosı amυ ımέɛda mυ. > >

Pergamo Dpasua Nkla

12 Oletra bla mι obee, < < Wanlın asun anfı sısı Akristofo opasua ání ıbu Pergamo wuluto obopu fee,

< < Oha amuu obu odayi ıya anyo klakla amu obee: 13 Nyin ání futsie otuneá Obunsam owie obia tsie, tame fude fu hogyito kinkiinkin. Breá bomo mu adansıe ogyipu onokwalıpu Antipa mlı wa ınu kuraa a, fumekpa mı oma. 14 Tame mú o a, mbu fu ıwı asun kpalobi ku. Mlıto aku bubuo Balaam amuu olosuna Balak^w alıá obóbwe Israelfo bóbwe lakpan, oleha amú betsia wa atsı múa ayin asun, tsia gyi okpıto-ato amu. 15 Alı ken aku bubu mlıtoá bubuo Nikolai atosunahe nı. 16 Mlıdamli klunto. Nı megyi alı nóbofwie mlıto, pu mı onoto odayi

พ**2:14** lnเ bv Numeri 22--24tว

amu kə amú.

- 17 < < Oha ání obυ asυ onu asυn ání Oŋε Wankıhɛ amυ dε opasua amυ bla ası.
- < < Dhagyibha ání olegyi ιsυ obégyi atogyihε amυυ bopuŋain amu ku. Nétra ha okugyibku ibwi fututuá bowanlın ıda popwe dınka músu. Mu nkule obébi ıda amu. Dhaa méebi mú tsıa muto. > >

Tiatira Dpasua Nkla

- 18 Oletra bla mι οδεε, < < Wanlın asın anfı sısı Akristofo opasua ání ιδυ Tiatira wulutə οδορυ fέέ,
- < < Bulu mu Bi amuu mu ansibi igyi fe ogya odandu, mu ayabiasi igyi fe kobriá bapuwa ogya, pli mú iwi amu obee: 19 Nyin fu bwehe féé. Nyin fu ahadwe, fu hogyi, fu osum agyuma pú fu nsiwa lu kinkin. Nyin ání fudebi bwe dun gyankpapu amu. 20 Tame asun ání mbu ha fu gyi, faha otsi amuu buteti mu Yesebel, ode mu iwi ti obee, Bulu onosu otoipu amu depu mu atosunahe mle mi asumpu, bude atsi mua ayin asun wa, bude okpito-ato ε gyi. 21 Naki mu ansito ání obédamli klunto bobuo Bulu, tame omedekleá obési mbuato. 22 Mú su néda mu, wa mu ilo. Obówun ipian. Ni mua aha amuu bude mbua to amu ε bumesi, le iwi le múto a, néha amú behie wun ipian. 23 Nómo mu abuopu amu. Akristofo opasua féé bébiá migyi oha amuu otowun aha klunto pú amú nwunto asun amu ni. Néka okugyioku iko mu bwehe ono.
- 24 < Tamɛ mlı aha trahɛ ání mlılasi mlıbυ Tiatira wulutə, mlımobuo ətsı amu atosunahɛ amuu budɛ mú tı < Эbυлѕат asun ŋainhɛ > amu mú a, mmɔ́əpu atə surahɛ kuku sura mlı. 25 Tamɛ mlıkıta mı atosunahɛ amuu mlıbu amutə kinkiinkin yəfun brɛá nɛ́ba. 26 Nɛ́ha əha ání olegyi togyitəsu, əlɛtalı bwɛ mı apɛ yəfun əyı

onomoke tumi, obégyi omá féésu. <mark>27-28</mark> Obékpa amú owuntolusu, bwiebwie amú blublublu fe abua. Obénya tumi amuu mι Sι lopuha mι amu odu. Nópu mu bake otsrakpabi ha mu, pusuna ání alagyi ιsυ.^x

29 < < Oha ání οbυ asυ onu asυn ání Oŋε Wankıhε amυ dε opasua amυ bla ası. > >

3

Proofread 08-07-09

Sardis Dpasua Nkla

Dletra bla mι οδεε, < < Wanlın asun anfı sısı Akristofo opasua ání ιδυ Sardis wuluto οδορυ fee,

< Oha amuu obu Bulu Oŋɛ asieno pú ntsrakpabi asieno amu obɛɛ: Nyin fu bwɛhɛ fɛ́ɛ. Fubu ɪda ání fuku nkpa, tamɛ fawu funa. Mu su tsinki, afuwa fu ato trahɛ amu owunlın, tsufɛ idekle iwu. Nawun ání fu bwɛhɛ lesian mɪ Bulu ansɪtɔ. Mu su kaɪn toá bosuna fu pú muá fonusu. Gyi musu, afudamli klunto. Tamɛ nɪ fumetsinki a, nobofwie futo fɛ owikplu, fumɛ́ɛbɪ brɛá néba. Tamɛ aha aku bubu wulu amutoá bumokukpoɪ amu atadıɛ. Bowa atadıɛ fututu, mɪa amunyo abénatı, tsufɛ bafun. Néha oha ání olegyi ɪsu obośwa atadıɛ fututu. Mméetsitsi mu ɪda lɛ nkpa owulu amuto. Néblɪ mɪ Sɪ mua mu abopu ansɪto mbɛɛ, mɪbu mu.

6 < < Dha ání ɔbυ asυ onu asυn ání Ͻηε Wankıhε amυ dε ɔpasua amυ bla ası. > >

Filadelfia **Opasua** Nkla

x2:27-28 Israelfo llu 2:8-9

y3:4 Βυποκυκροι amύ atadıε ası gyi bumokubwe lalahe.

- 7 Oletra bla mι obεε, < < Wanlın asun anfı sısı Akristofo opasua ání ıbυ Filadelfia wuluto obopυ feε,
- < > Tha amou olowankı, otamawa afunu, ode Owie Dawid saafı, ofinki ohaa tamatalı fin, ofin e ohaa tamatalı finki amo obee: 8 Nyin fu bwehe féé. Kı, nafinki obu yaı ha fu. Ohaa méetalı fin mú. Nyin ání fuma owunlın, tame fagyi mı atosunahesu, fumekpa mı oma.
- Dbunsam abuopu amuu bude afunu wa bee, Yudafo bugyi amu a, néka amú hie béba beda akpawunu fu ayabiasi. Amú féé bébiá ntodwe fu. 10 Fagyi mi asunsu, fanya klun lii kinkiinkin. Mú su néle fu le ipian amuu nópuso oyito aha féé ki amuto. 11 Ki, neba ni. Mú su kita ito amuu fubu amuto kinkiinkin, meni ohaa móoho fu isugyi-ipa le fu ibito. 12 Oha ání olegyi isu a, nópu mu bwe mi Bulu otswekpa obu amu otan. Oméetra dali inu ekekeeke. Nówanlin mi Bulu ida dinka musu. Nówanlin mi Bulu wulu, igyi Yerusalem popwe amu ida dinka musu. Wulu amuu ibékpli tsu osusu mi wa ba amu, nówanlin mi onuto ida popwe amu ε dinka musu.
- 13 < < Tha ání του asυ onu asυn ání Τηε Wankthe amυ de pasua amυ bla asι. > >

Laodikea Dpasua Nkla

- 14 Oletra bla mι οδεε, < < Wanlın asun anfı sısı Akristofo opasua ání ιδυ Laodikea wulutə οδορυ fee,
- < < Dha amuu buteti mu Amen, mu su Bulu asun féé iteba múto, ogyi odansiyin ənəkwalıpu, ətamawa afunu, ogyi Bulu atə bwehe féé nwun amu əbee: 15 Nyin fu bwehe féé. Fumebli ogya, fumolwii e. Ni febli ogya nte folwii a, teki ibu ale. 16 Tame fugyi bwianbwian, fumebli ogya, fumolwii e. Mú ali su nótu fu tsitsa. 17 Fee, atə onyapu fugyi, fubu atə. Tətə mede fu hian, tame fuma tətə. Fumeyin ání

ohiani fugyi. Fubu nwe, fu ansibi labwie, funa yaya. 18 Mú su ndetət kpla fu mbεε, pu kəba bəhə sika pɛpɛá bafwı mú ogyatə mı wa. Mú əbéha fénya atə onutonuto nı. Ntra nde fu bla mbɛɛ, fubəhə atadıɛ fututu, afuputin fu pɛlı múa fu yaya amu. Bəhə afa da fu ansibisu, mɛnɪ fówun atə. 19 Aha ání ntədwɛ a, amú ntəwa ıyın wa, bıtı amú ısu. Mú su wa nsi, afudamli kluntə. 20 Kı, nlu obu-ənə, nde agoo tswı. Nı əku lonu mı əmɛ, olefinki ha mı a, nébitiwie mu wa, mıa munyə abówa ıbı gyi atə. 21 Əha ání olegyi ısu a, néha mu obétsia mı wa, mı owie obia amusu. Alı kɛn mı ɛ negyi ısu, ntsie mı Sı wa mu owie obia amusu nı.

22 < < Oha ání obv asv onu asvn ání Oηε Wankthe amv de opasua amv bla ast. > >

4

Proofread 08-07-09

Osvsv Bulusum

lnı əma a, nɛlawun atə bamba. Nowun ání obu lafinki əsusu. Nɛlanu əmɛ amuu ilegyankpa bla mı asun amu. Əmɛ amu igyi fɛ əkpɛ. Əlɛbla mı əbɛɛ, < Du ba nfı, mı ansuna fu təá ilehian ání ıbɛ́ba ını əma. > 2 Bulu Əŋɛ lɛba mısu ətsawulɛ pɛ. Múá nowun a, owie obia ku tsie əsusu ınu, əku tsie músu. 3 Əha amuu otsie músu amu ıwı dɛ ogya kpa fɛ abwi wanklaan kuá igyi pɛpɛ múa fututu. Mú ətunɛku ɛ igyi fɛ nyankputaa, ıdɛ ogya kpa bomli owie obia amu fɛ ibwi wanklaan kuá igyi fɪta bəbwɛ.² 4 Owie-mbia aduanyə-na itsie bomli owie obia amu. Ahandɛ aduanyə-na bəwa atadıɛ fututu butsie

 $^{^{}z}$ **4:3** Ibwi fututu amu ıda gyi anfı yaspa. Pɛpɛ amu ıda gyi kanelia. Fıta bəbwɛ amu ε ıda gyi emerald.

mbia amusu, bubun sika pερε ιpa. 5 lnu nyankpu lawa ıbı fwı bı. Odekpie, aprada deputı dalı owie obia amuta. Ibia asiena ılıı owie obia amu ansıta, idetsii. Múgyi Bulu Əŋε asiena amu nı. 6 Nowun glaası apu kuá músu ıdɛ ogya kpa fɛ atsufolibi, ıda owie obia amu ansıta.

Mbwι akυá bυkι nkpa ana, ansibi iduadua amύ nkpa múa ɔma féé, bobomli owie obia amυ ɔbun nsınε ιnυ. Amútɔ ogyankpapu gyi fɛ gyata. Onyɔsı gyi fɛ ɔnantswie yinhɛ. ⊃sası ansıtɔ igyi fɛ nyankpusa, ɔnası ε gyi fɛ oyitsuá odefuli. Okugyiɔku bu abamba asie, ansibi iduadua mútɔ mua mú ɔma féé. Budɛ ılu wa ɔpá onye bɛɛ,

< < Wankı, wankı gyi anı Wie Bulu Otumipu. Muletsia, otsie, əbélaba. > >

Mbwι amυ butɔwa ιlu amu, pu numnyam, obú múa ιpan ha ɔha amuu otsie owie obia amusu, omóowu εκεκεεκε amu. Nι bɔbwε mú alı a, 10 ahandε aduanyɔ-na amu ε bamli bun ɔha amuu otsie owie obiasu amu ansıtɔ sum mu. Mubu ınu brɛ féé nι. Fówun babwii amú owiepa amu tswı obia amu ansıtɔ blı bɛɛ,

11 < < Anı Wie pú anı Bulu!</p>
Fulehian ání abópu obú, numnyam múa tumi ha,
tsufe fulobwe ato féé. Fobwe togyito fu apeto.
Mú féé ulaba múto. > >

5

Proofread 08-07-09

Okufabi Amv Dwvlv Amv Tii

Inι oma a, nowun ání oha amυυ otsie owie obia amυsυ amυ dε owulu kuntahε mu gyopito. Bowanlin ato dinka mú nkpa múa mú

oma féé, bopu okpin tan mú ono tse sieno. Inu nowun Bulu-obopu otumipu okuá odekplun fute obee, < Ma lofun ání obémaun ato asieno anfi, tii owulu amu ono? > Sumenya ohaa osusu nte osulusu nte osulu ayasiá obétali tii mú ono, kla mú. Ini su nehie su, tsufe bumenya oha ání olofun, obétii owulu amu nte obékla mú. Inu ahande amuto okule lebla mi obee, < Mátra su. Ki, Yuda abusuanto Gyata, ogyi Owie Dawid mu na amu lagyi isu. Olofun ání obémaun ato asieno amu, tii owulu amu ono. > >

obia amu, akıankpapu ana amu pú ahandɛ aduanyɔ-na amu nsınɛ.

Obu nsiebi asienɔ pú ansibi asienɔ. Mu ansibi asienɔ amu gyi ɔŋɛ asienɔá Bulu tɔwa sısı ɔsulu anfısu ɔtınɛgyiɔtınɛ nı. Okufabi amu lɛdalı ba nkpa, ɔlɔbɔhɔ ɔwulu amu lɛ ɔha amuu otsie owie obiasu amu gyɔpıtɔ. Inu mbwı amuu bukı nkpa ana amu pú ahandɛ aduanyɔ-na amutɔ okugyiɔku lemli bun Okufabi amu ansıtɔ.

Okugyiɔku dɛ ɔsankuo pú sika pɛpɛ blanwebiá ɔhıɛn bɔ mú. Bulu aha mpaı gyi ɔhıɛn anfı. Akıankpapu ana amu pú ahandɛ aduanyɔ-na amu budɛ ılu pɔpwɛ wa bɛɛ,

< < Fulofun ání fótsu owulu amu, maun ato asieno amuu boputan mú ono amu.

Tsufe bəpu fu ha igyi, fəpu fu obugya hə aha ha Bulu.

Fəhə aha abusuangyiabusuan, əblıgyiəblı, əmágyiəmá pú
əsulusu aha ətsan-ətsan féétə.

10 Fayaι fυ iwie ogyikpa ha amύ, fabwε amύ fυ igyi ahapυá bétsia ha anι Bulu amυ igyi.

Bégyi iwie osulusu. >>

11 Nelakı, nonu Bulu-abəpv tsətsəətsə əme. Bulue butsəá buma ıklatə. Bobomli owie obia amu múa akıankpapu amu pú ahande

- advanyo-na amv. 12 Βορυ οπε kponkpoonkponti wa ilu bεε,
 - < < Okufabi amuu bopuha igyi amu lofun
 - ha tumi, ıwınya móa
 - nyansa pú awuto owunlın,
 - ıdayile mύa numnyam pύ kanfυ. >>
- 13 lnv nonu atoá Bulu lobwe féé ome. Múa ibv osv múa asi, osvlv ayasi pú oputo féé, bvde ilv wa bee,
 - < < Kanfu, ıdayile, numnyam pú tumi féé iletsia ɔha amuu otsie owie obiasu amu pú Okufabi amu brɛ féé! > >
- 14 Μυυ akıankpapu ana amu bɛblı bɛɛ, < < Amen! > > lnu ahandɛ aduanyɔ-na amu bemli bun sum Bulu mua Okufabi amu.

6

Proofread 08-07-09

Okpin Asieno Amv Maın

- 1 Mι ansito unu a, Okufabi amu lemain ato asieno amuu boputan owulu amu ono amuto kule. Inu nonuá akiankpapu ana amuto okule lele ono. Mu ome lelin fe oprada obee, < Ba! >> 2 Neki a, oponko fututu oku ni. Musu odinkapu amu de ita, bobun mu owiepa. Olopu oponko amu kpli ba osulusu fe isu ogyipuá otra oba boko isa tsotsootso, otra gyi isu.
- Breá Okufabi amu leman ato nyosiá boputan owulu amu ono a, nonuá akiankpapu amuto onyosi lebli obee, < < Ba! > > 4 Oponko pepe oku ledali ba. Beha musu odinkapu odayi iya anyo tintin ku. Beha mu tumiá ole iwilwii le oyito. Mú su isa leda otinegyiotine, aha bomo aba.

5 Breá Okufabi amυ lemaun atɔ sasuá bɔpυtan ɔwυlu amυ ɔnɔ a, nonuá akuankpapu amutɔ ɔsasu leblu ɔbɛɛ, < <Ba!>> Neku a, ɔpɔnkɔ bibi ɔku nu. Musu ɔdunkapu amu dɛ skeeli. 6 lnu nonu ɔmɛ ku ledalu tsu mbwu amuu butsie nkpa ana amutɔ ɔbɛɛ, < <Ayo olonka kulɛ ntɛ umɔ olonka asa ubɔ́bwɛ ɛkɛwulɛ ukɔka. Tamɛ máyinta nfɔ múa waunnyi mú.>>

7 Brεá Okufabi amu lemaun atɔ nasıá bɔputan ɔwulu amu ɔnɔ a, nonuá akıankpapu amutɔ ɔnası leblı ɔbɛɛ, < <Ba!>> 8 lnu nowun ɔpɔnkɔ ɔkuá mu ιwι igyi fɛ nsuo. Musu ɔdınkapu amu ıda gyi Lowu. Afulitɔ ε buo mu. Bɛha amú tumiá nı beye ɔyıtɔ aku ana a, bumɔ iku kulɛ. Bupu ɔdayi ıya anyɔ múa akun, ılɔ múa ɔsulusu mbwıkıta-atɔ mɔ amú.

Breá Okufabi amu lemaun ato nusiá boputan mú ono a, nowun Bulu asunto akutapu amu okla afodue-oswu amu ayasu. Bulu asun amu uwu adansue gyi su bomo amú. 10 lnu bosura okitikiti kuklukuu bee, < < Oo! Bulu Otumipu, fu uwu lowanku, fubu onokwalu. Omenke fégyi osulu anfusu aha asun, fute anu obugya tsu anu amopu amu wa? > > 11 Mú oma a, beha amú féé liga fututu, bebla amú bee, butra tsia kpalobi. Butsia yofun breá bamo amú aba asumpu ahogyipu amu e, amú oduduo lafun asa.

12 Brεá ndekt a, Okufabi amυ lematn atə siestá bəputan əwulu amu ənə. Əsulu lekptnkt kuklukuu, owi lebi tuun fe tati bibi, ətsra ε lepe kəə fe obugya. 13 Muu ntsrakpabi bekpakpa bun əsulusu, fe afu kpənkpəənkpəntt latsun kpakpa pəntə-abiá tməkudan bun.

14 Nwuluta lokunta fe owulu, tsu mú natí. Abu múa opu nsine osulu féé ledali mú otsiakpa. 15 lnu nowun ání oyito awie pú ahande pú isa

^a6:6 Ilosuna ání ısa sv atə béhıɛ wa ibia.

ono alupu, asikafo, atumipu, nkpábi múa ιwιsu atsiapu beyeŋain abusu abwi alato pú abwi mboto. 16 Bɛbla abu múa abuta amu bɛɛ, < Mlıkpa bun anısu, mɛnı owie obiasu otsiapu amu omóowun anı, Okufabi amu ɔmɛ́ɛbɪtɪ anı ısu! 17 Tsufɛ amú aha ısubɪtɪ ɛkɛ amu lafun. Ma ɔbɛ́talı lu mú ɔnɔ? > >

7

Proofread 08-07-09

Bulu Aha Mpım Lafakvle Advana-na (144,000)

Int oma a, nowun Bulu-abopu ana, bulu oyt afunka ana amu féésu. Bude afu afunka ana amuto kinkiinkin, ment iméetra tsun osulusu, opusu nte oyi kuku. Inu nowun ání Bulu-obopu bamba dedali tsu owi odalikpa. Ode Bulu Okiankpapu atoá otopuhie mu aha nsu. Muu olosura okitikiti kuklukuu kpoli abopu ana amuu Bulu leha amú tumi obee, bubeyinta osulu múa opu amu. Bulu-obopu amu lebla Bulu-abopu ana amu obee, < Mlimáyinta osulu nte opu nte oyi kuku, yofun breá nópu ato hie mi Bulu asumpu osukpi nsu asa. > 4 lnu bekla aha amuu bapu Bulu ato hie amú nsu amu féé. Amú oduduo bugyi aha mpim lafakule aduana-na (144,000). Amú féé botsu Israel abusuan duanyo amuto. S-8 Behie aha mpim duanyo (12,000) nsu abusuan amu kugyikuto. Abusuan amu ada gyi, Yuda, Ruben, Gad, Asa, Naftali, Manase, Simeon, Lewi, Isakar, Sebulon, Yosef pú Benyamin.

Odom Ání Botsu Omá-omáto

Int oma a, nowun odom kvá ohaa méetalt kla amú. Botsu omágyiomá, abusuangyiabusuan, osvlvsv aha otsan-otsan pú obligyioblito. Bulu owie obia amu pú Okufabi amu ansito. Bowa liga

fututuutu, budɛ mbla. 10 Bɔsura okitikiti kuklukuu bɛɛ, < < Anı Bulu amuu otsie owie obiasu pú Okufabi amu təhə aha nkpa! > > 11 lnu a, Bulu-abəpu amu féé bɛlu bomli owie obia amu pú ahandɛ aduanyəna amu pú akıankpapu ana amu. Bemli bun, pu ansıtə bun əsulutə owie obia amu ansıtə, sum Bulu, 12 blı bɛɛ, < < Amen! lkanfu, numnyam, nyansa, ıpan, obú, tumi pú əwunlın ıbwɛ mu klɛ brɛ féé! Amen! > >

- 13 lnυ ahandε amυtə əkulε lefitε mı əbεε, < < Amɛndı gyi aha anfı bəwa liga fututuutu anfı? Nkunu botsu?>>
 - 14 Μυυ nεbla mυ mbεε, < Ohandε, fυ yin. > >

Mυυ ɔlɛbla mu ɔbɛɛ, < Aha anfı gyi aha ání batsun asun wunhɛ kpɔnkpɔntı amutɔ dalı nı. Amú lafwı amú atadıɛ Okufabi amu obugyatɔ, ılafuli fututuutu nı. 15 Mú su bulu Bulu owie obia amu ansıtɔ, budɛ mu sum ɔpa-onye mu ɔtswɛkpa unu nı. Əha amuu otsie owie obia amusu ɛ obétsia amútɔ, bun amúsu. 16 Akun múa ɔmɛwulı mɛ́ɛtra kıta amú, owi ntɛ ɔpawi ɛ umɛ́ɛtra tɔ amú. 17 Tsufɛ Okufabi amuu ɔlu Bulu owie obia amu ası amu ɔbɔ́bwɛ amú ɔkpapu. Obégya amú nkpa, kpa amú ya nkpa-ntsu amu ɔwıkpa, anı Wie Bulu obétsitsi amú ansı ntsú fɛ́ɛ́. > >

8

Proofread 08-07-09

Okpin Sienosı Amv Maın

- Breá Okufabi amu lemain ato sienosiá boputan owulu amu ono a, osusu lolua fe donhwiri-fun. 2 lnu nowun Bulu-abopu asieno amuu bulu mu ansito amu. Beha amúto okugyioku okpe.
 - 3 Bulu-əbəpv bamba leba belu afədie-əswi amv ansitə. Əde sika

pepe blanwebiá butowa ohien ogya múto. Beha mu ohien tsotsootso, oloputsia Bulu aha mpaito, puyedinka sika pepe afodie-oswi amuu iyi owie obia amu ansito amusu. 4 Mu ohien amu ogyasi letsia Bulu aha amu mpaito, kusu tsu afodie-oswi amusu yo Bulu ansito. 5 linu Bulu-obopu amu lotsu ohien blanwebi amu, olele ogya afodie-oswi amusu wa múto, fin mú da osulusu. Inu nyankpu lowa ibi fwi bi. Odekpie, oprada deputi, ome otsan-otsan delin kuklukuu, osulu ε dekpinki kpakpakpakpa.

lkpε Asieno Amυ

- 6 Bulu-abəpv asienə amvv bvdε ιkpε asienə amv ε bεda ιwιsv ha mứ fvlι.
- 7 Bulu-əbəpu gyankpapu ləfulı mu əkpε. Muu botsu atsufolibi múa ogya ání obugya lɛfra mú, tswɪ mú wulı əsulusu. Nı beye əsulutə asa a, mútə iku kulɛ múa músu nyi pú músu ıfa féé ləhə plɪplɪplɪ.
- Bulu-obopu nyosi lofuli mu okpe. Inu botswi toku fe ibu kponkpontiá ideho wa oputo, oputoye asato ikule ledamli obugya.
- Poputo mbwιá bukι nkpa fééto ye asato iku kule bowu. Ntsusu ayibitoye asato iku kule ε lobwiebwie.
- 10 lnv Bulu-obopv sası lofulı mv okpε. Otsrakpabi kponkponkpontı kvá ιdε ogya tsii fε obia lekpa tsu osvsv beda ntsu tsvnhεά ιbv oyıto fééto ye asato iku kvlesv. 11 Otsrakpabi amv ıda gyi < < Okıta. > > lnv ntsu tsvnhε amvtoye asato iku kvle lowa okıta dvn okpın. Mứ okıta sv aha tsotsootsoá bonu mứ bowu.
- 12 Obopu nası lofulı mu kle. Llowo owi múa otsra pú ntsrakpabitoye asato iku kule. Mú féé lodun. lnı su oyıkehe múa owi tahetoye asato iku kule ε loklun.
 - 13 Νεκι a, oyitsu ɔkυ defuli, odesu kυklυkυυ ɔbεε, < < Aha ání

bétsia osulu anfısu asa Bulu-abopu asa atrahε amu bófulı amú nkpε bugyowı tsenyo-tsesa! > >

9

Proofread 08-07-09

- Bulu-obopu nusı lofulı mu okpe. Nowun ání otsrakpabi lekpa tsu osusu beda osulusu, bopu ılan klukluukluá ıma oka saafı ha mu.
- 2 Mvv olefinki tlan klukluuklu amv ənə, ogyasi ledalı mótə fe obuntə. Ogyasi amv tleha nsaıntə féé ilebi tuun. Inv atsantsankv bedalı tsu ogyasi amvtə ba əsvlusv. Beha amv tumi bee, busura aha fe nyankpukpie. Bebla atsantsankv amv bee, bumápu ənə da tfa nte nyi kuku, dun aha amvu Bulu nsuhtetə medin amv əsukpı amv.
- 5 Bumeha amú okpa ání bumo amú, tame buhie wa amú iwiosin tsra anu keke. Amú iwiosin amu ibwe fe aliá nyankpukpie-sura toho osin.
- 6 Aha bódunka lowu nke amuto, tame buméenya. Bobo mbodiá bówu, tame bumóowu.
- Atsantsankυ amυ belian mponkoá bahihie amú ha isa, toku din amú nwunsu fe sika pepe ipa. Bowa anyankpusa ansito. Amú nwunsu-imi bu iswi fe otsi kle. Amú ayin ε igyi fe gyata kle. Bowa kanto atintoá bopu idato bwe. Ni budefuli a, amú ate totsula fe mponko múa akeke tsotsootsoá busri boyo isa. Bubu odu, itosura fe nyankpukpie. Beha amú tumi bee, bupu amú odu amu pilan aha tsra anu keke. Il llan klukluukluá ima oka amu obopu gyi amú owie. Buteti mu Hebrifo oblito bee, Abadon. Griki oblito ε buteti mu bee, Apolion. Mú asi gyi, < < Ato Oyintapu. > >
 - 12 Asυn wunhε gyankpapυ lamɔ ɔnɔ a. Anyɔ trahε ε ιba.
- Breá Bulu-obopu siest lofult mu okpe a, nonu ome ku ledalt.

 lledalt tsu sika pepe afodte-oswt amu okonki ana amuto Bulu ansito

unu. 14 lde əbəpu amuu ələfulı əkpɛ amu bla əbɛɛ, < Sankı abəpu ana amuu bɛklı manta ntsu yile Efrate ənə amu. > > 15 Bulu lɛla amú yaı ha alı brɛ anfı, ofi anfı, ətsra anfı, ɛkɛ anfı pú dənhwırı anfı əbɛɛ, busankı amú abuyəmə əyıtə ahatəye asatə iku kulɛ fɛ́ɛ́. 16 Bɛbla mıá ısa akəpu amu əduduə bɔ́bwɛ blıba lafanyə (200,000,000), budın mpənkəsu. 17 Nowun mpənkə pú amúsu adınkapu mı atowunhɛ amutə, bəwa kantə atintə. Aku klɛ lɛpɛ fɛ ogya, aku klɛ lebi, aku ɛ klɛ igyi batɛ-nfə. Mpənkə amu nwun igyi fɛ gyata klɛ, ogya múa ogyasi pú atonkodu dɛdalı amú ənətə. 18 Alı asun wunhɛ aku asa, igyi ogya, ogyasi pú atonkodu amu ılɛdalı tsu mpənkə amu ənə, ıləmə əyıtə ahatəye asatə iku kulɛ. 19 Megyi amú ənətə nkulɛ asun wunhɛ tumi tɛdalı tsu. lbu amú odutə ɛ, tsufɛ amú odu igyi fɛ ıwə, ıbu nwun, itepilan aha.

20 Anyankpusa amuu besian əsulusu, bumowu asun wunhε amutə amu féé bekina bumɛdamli kluntə. Bumesi əŋε lalahɛ múa atunkuá bapu sika pɛpɛ, sika fututu, kəbrı, abwi múa nyi aná bwɛ sum. Alı əŋɛ lalahɛ pú atunku anfı butamawun atə, butamanu asun, butamanatı. 21 Alı kɛn bumɛdamli kluntə si amú tsiatə lalahɛ; igyi ahamə, əkpé, atsı múa ayin asunwa múa owi amu ε bwɛ nı.

10

Proofread 08-07-09

Bulu-əbəpv Mva Əwvlv Tukuriibi

Inu nelawun Bulu-əbəpu əwunlınpu bamba əkuá otsu əsusu. Agyinde lobomli mu, nyankputaa ılan mu awunsu. Mu ansıtə ləwankı fe owi, mu ayabi igyi fe əsətiá ogya bu mútə. 2 Ode əwulu tukuriibi kuá əletei mútə. Mu gyəpi yabi iyi əpusu, mu bina yabi ε iyi əsulusu.

- 3 Olokplun kuklukuu fe gyata dekpoun, oprada asieno amu loputi.
- 4 Breá oprada asieno amo lopoti, mbee anwanlin ason amoo ilebli amo a, nonu ome bamba tsu ososo. Ome amo debli obee,
- < < Máwanlın asun amuu əprada asienə amu ılablı amu. Puwa fu kpawunutə.>>
- 5 Mυυ Bulu-obopu amυυ nowun, olu opu múa osulusu amu lotsu mu gyopi ibi fua yo osusu. 6 lnu oleka oha amuu obu nkpa bre féé amu ntam. Mulobwe osu múa asi, opu múa múto ato féé, olebli obee,
- < < Bυπέεττα si tsia! Tamε brεά Bulu-ɔbɔpυ sienɔsı amυ ɔbɔ́fυlı mu ɔkpɛ a, alı brɛ amυtɔ Bulu asun ŋainhɛ amυυ ɔlɛhıɛ yaı ɔbɛɛ, mɔ́bwɛ amυ ιbɛ́ba mútɔ nι. lbɛ́ba mútɔ fɛ alıá ɔlɛbla mu asumpu, bugyi mu ɔnɔsu atɔıpu amu. > >
- 8 וחט אוט וde mı asun bla tsu susu amu letra bla mı sbee, < < Yoho swulu amuu ılafinki amu le Bulu-sbopu amuu sluı spu múa ssulusu amu ıbıtə. > >
- 9 Mứ sư naya Bulu-abapu amu wa mbεε, apu awulubi amu ha mu. Muu alebla mu abee, < < Ha, afuwu mú! lbáwa fu adwe debidebi fe akwen, tame uméekana fu iputa. > >
- 10 lnυ nɔhɔ ɔwυlυbi amυ lɛ mυ ιbιtɔ, nɔwι mύ. llɔwa mι ɔdwɛ debidebi fɛ ɔkwɛn, tamɛ imetepi kana mι iputɔ. 11 Mυυ ɔlɛtra bla mι ɔbɛɛ, < < llehian ání félablı asun amυυ ιbéba aha féésυ amυ. lbéba ɔmá féé, ɔblı ɔtsan-ɔtsan ablıpυ pứ awie féésυ, fɛ alı amυυ Bulu lalɛ suna fʊ amʊ! > >

11

Proofread 08-07-09

Adansıfə Abanyə Amu

Ini əma a, beha mi oyiá butəpususu atə. Muu Bulu-əbəpu amu lebla mi əbee, < Kusu afuyosusu Bulu ətswekpa obu amu pú afədieəswi amu, afukla inu asumpu amu. 2-3 Tame másusu nwunsinesu amu mú. Si inu tswi, tsufe Bulu lasi inu ha aha ání bumegyi Yudafə. Ali aha anfi bétsatsa wulu wankihe amusu tsra aduana-nyə (42), igyi nke əpim-əkule lafanyə aduesie (1,260). Néha mi adansıfə abanyə bédida akpekpe, ha amú tumi bébli mi asun ání nale suna amú nke amutə. > >

Amúgyi nfɔ-nyi anyɔ pú ɔkandıɛ-nyi anyɔ amυυ ιlu Bulu, ogyi ɔyı féésu ogyipu amu ansıtɔ nı. Nı ɔku ɔbwɛ agywun ání obépilan amú a, ogya bédalı amú ɔnɔ, hɔ mu mɔ. Alı ɔha ání odekleá obépilan amú obówu nı. Bulu adansıfɔ amu bubu tumiá bétalı ha nyankpu omóotswie nkeá bɔ́publı Bulu asun amu féé. Bubu tumiá bétalı ha ntsu kugyiku bédamli obugya. Bétalı lɛ asun wunhɛ kugyiku ɛ ba ɔsulusu bregyibrɛá budekle.

7 Nι adansıfə anfı bɛblı amú asun ta a, ɔbwıkıta-atɔ amuu ɔtɛdalı tsu ılan klukluukluá ıma ɔkatɔ amu ɔbókɔ amú ısa, gyi amúsu, mɔ amú. 8 Amú afuli bɛ́dı amú wulu yile brɔnusu. Butɛtı wulu yile anfı bɛɛ, < Sodom múa Egyipte. > b lnu bɛda amú Wie Yesu manta oyikpalihɛsu, mɔ nı. 9 Aha bótsu abusuangyiabusuan, ɔblıgyiɔblı, ɔmágyiɔmá pú ɔsulusu aha ɔtsan-ɔtsan fɛ́tɔ ba bɛkı afuli amu nkɛnsa múa ıfun. Bumɛ́eha ɔkpa abupula amú kuraa. 10 Bulu ɔnɔsu atɔɪpu abanyɔ anfı bawu su ansı bégyi ɔsulusu atsiapu. Bégyi nkɛ kpɔnkpɔntı, kie aba atɔ, tsufɛ Bulu ɔnɔsu atɔɪpu anfı bawa amú ipian kpɔnkpɔntıtɔ kı. 11 Tamɛ nkɛnsa múa ıfun amu ɔma a, Bulu lɛha ɔŋɛ

^b**11:8** Wulu yile anfι ıda onuto gyi Yerusalem. Βορυkapυ Sodom múa Egyipte, tsufε amú bwεhε lalahε lɛlıan aba.

lelawie amúto, belakusu lu ayabisu. Mú su ifu lehte kuta aha ání bowun amú. 12 lnu Bulu onosu atotpu abanyo amu bonu ome kponkponti ku tsu osusu, tlebla amú obee, < Mlidu ba nft! > > Amú alupu amu bulu bude amú ki, agyinde lotsu amú ya osusu. 13 Osulu lekpinki kpukpukpukpu ali bre amuto ken. Ni beye wulu amuto idu a, iku kule féé lobwie bun osuluto gbloo. Aha mpim-sieno (7,000) bowu osulukpinki amuto. Ifu lehte kuta atrahe amu. Mú su bowa osusu Bulu numnyam.

14 Asυn wunhε nyɔsı latsυn, sası srı ιba a.

Okpe Sienosi

15 Μυυ Bulu-ɔbɔpυ osienɔsı lɔfulı mu ɔkpɛ. lnu ɔmɛ akpɔnkpɔntı lɛlın tsu ɔsusu bɛɛ, < Sei a, ɔyıtɔ iwiegyi lamli anı Wie Bulu mua Kristo, (ɔha amuu Bulu lada mu ofuli amu) klɛ. Obégyi iwie brɛ fɛ́e! > > 16 lnu ahandɛ aduanyɔ-na amuu butsie amu mbiasu Bulu ansıtɔ amu fɛ́e bobun, sum mu, 17 blı bɛɛ,

< < Anı Wie Bulu Otumipu, ada fu ıpan.

Fuletsia, fubu unu bre féé.

Tsufe fapu fu tumi kpənkpəntı amu fi fu iwiegyi ası!

18 Omá-omá benya oblo, brε lafun ání fu ε fénya oblo.

Bre lafun ání fégyi awupu asun.

Brε lafun ání fóbwε yile ha fu asumbi, bugyi fu ɔnɔsu atɔιpu amu,

pύ Bulu aha ání butenya fu ifu, nyebi ahandε fέέ.

Brε lafun ání féhι aha ání bamɔ aha ɔyıtɔ féé. > >

lnv befinki Bulu otswekpa kponkponti amvu ibu osusu amv, bowun mu Ntam-daka obu amuto. lnv nyankpu lowa ibi fwi bi. Odekpie, oprada deputi, ome otsan-otsan lelin kuklukuu, osulu lekpinki; atsufolibiá igyi fe akwebi lehie kpa.

12

Proofread 08-07-09

Otsi Amu Mua Buti Amu

- Inu osuna kponkponti ku ledali osusu. Nowun otsi okuá odidi owi, mu ayabi yi otsrasu. Obun owiepa, ntsrakpabi duanyo ipan músu.
- 2 Otsı amu de əme, ıkwıı de mu dwiin, odekikini, əde okitikiti ogyo obi amu kwıı.
- 3 lnv osuna bamba letra dalı əsusu. Nowun butı kpənkpəənkpəntı əkuá əlepe, əbu nwun asienə pú nsiebi du. Owiepa asienə bun nwun asienə amusu. 4 Nı beye ntsrakpabi féétə aku asa a, butı amu ləpu mu odu kiki mla iku kule, əlebitia mứ kpa beda əsulusu. Əli ətsi amuu əme de mu dwiin amu ansıtə, menı ətsi amu onya kwii pe a, obótsu mu bi amu me. 5 Ətsi amu ləkwii obiyimbiá əbékpa əmá féé owuntəlinsu. Botsu kebi amu ya Bulu wa, yeyai mu obiasu. 6 lnu ətsi amu lesri yə dimbisu ətineá Bulu lela yai ha mu. Beki musu nke əpiməkule lafanyə aduesie (1,260).^c
- Thu isa leda əsusu. Bulu-əbəpu dehen Mikael mua mu aba abəpu bəkə buti amu mua mu aba abəpu. Tame buti amu mua mu abuopu bumetali lii amú ənə, begya amú le əsusu inu. Unu bekpa buti amuu buteti mu iwə dada amu mua mu abəpu beda əsulusu. Mu butetra ti

c12:6 Nke opum okule lafanyo aduesie (1,260) anfi igyi nfinsa múa ufun.

Bulu olupu nte Satan pú systs aha féé smlepu ns.

- 10 lnv nonu əme kvklvkvv kv lelın əsvsv. Ueblı əbee,
 - < < Sei gyi brεá Bulu ɔbɔ́hɔ mυ aha nkpa nι! Bulu ɔbɔ́pυ mυ tumi gyi iwie.
 - Mυ Kristo, (cha amυυ Bulu lada mυ ofuli amυ) ε obélε mυ tumi owan.

Tsufe bakpa oha amuu oletsia le anı Akristofo ıla amu da osulusu.

Obvnsam mέεtra ka asvn dınka anı apiosv, anı Bulu ansıtɔ ε.

Bapu Okufabi amu obugya pú mu ıwı adansıε amuu begyi amu gyi musu.

Bυmɔdwɛ amύ ιwι dubɪdubı, su bumenya amύ lowu kuraa ifu.

12 lnı sv əsvsv pý mlıa mlıbv ınv féé, mlınya ansigyi.

Tame osulu múa opu, mligyowi ni.

Obunsam laba mlι wa oblosu, tsufε alawun ání mu nkε ιtra motso. > >

Breá buti amu lowun ání bafin mu da osulusu a, olokusu kpla gya otsi amuu olokuii obi amu. 14 Tame beha otsi amu oyitsu kponkpoonkponti abamba anyo, meni obétali fuli si buti amu yo mu otsiakpa dimbisu inu. Bulu obéki musu inu nfinsa múa ifun. 15 lnu buti amu lefen ntsu tsunhe dali mu onoto wuli otsi amu oma, meni ibékita mu nati. 16 Tame osulu legyi otsi amu buale. Ntsu amuu buti

d12:14 Nfinsa múa ιfun igyi nkε ɔpιm ɔkulε lafanyɔ aduesie (1,260).

amu lefen tsu mu ənətə amu féé leme wie əsulutə. 17 lnu butı amu lenya əblə ətsı amusu, pu mu əblə gya mu abi atrahesu. Amúgyi aha ání butegyi Bulu mblasu, bude Yesu ıwı adansıe gyi a. 18 lnu butı amu lesi əda əpu amu ənə.

13

Proofread 08-07-09

Mbwikita-ato Anyo Aku

Ini əma a, nowun ání əbwikita-atə kpənkpənti əku dedali tsu əpu amutə əba. Əbu nwun asienə pú nsiebi du. Owiepa bun nsiebi amu kugyikusu. Bəwanlın ida ání iləkusu lu Bulusu dinka nwun amu kugyikusu. Dbwi amu gyi fe dundu, tame mu ayabi lomoni, mu akuti bu iswi fe osisre ayabi, mu ənə ε igyi fe gyata ənə. Butı amu ləpu mu tumi, iwiegyi pú əwunlın ku ha əbwi anfi. Nowun ání ələ kpənkpənti ku idin əbwi amu nwun asienə amutə kulesu. Ələ amu lomoni, ibétali mə mu, tame ileta, omowu. İləwa əyitə aha féé wanwan, bekpla buo mu. Bosum butı amu, tsufe alapu mu tumi ha əbwi amu. Bosum əbwi amu ε, fite beε, < Ma ləfun əbwi anfi? Ma əbétalı lu kə mu? > >

Bulu leha obwi amu okpa ání obli abususu akponkponti pukusu lu musu. Oleha mu okpa ání obwe tumila kugyikuá odekle tsra aduananyo (42), igyi nfinsa múa ifun amuto. Obwi amu lobwii ono, bli abususu pukpoi Bulu mua mu ida pú aha amuu bubu osusu, igyi mu otsiakpa amu. Bulu leha mu okpa ání oko Bulu aha, ogyi amúsu. Oleha mu okpa ání ogyi iwie abusuangyiabusuan, obligyiobli, omágyiomá pú osulusu aha otsan-otsan féésu.

e12:18 lni bu nwulu dada amu akuto: *lnu nesi lu opu amu ono.*

obwi amu. Aha ání bumóosum mu gyi aha ání bowanlin amú ada wa Okufabi amuu bopuha igyi asa oyi lebelin amu nkpa owuluto.

Dha ání ɔbυ asυ onu. 10 Dha ání ɪda yaɪ ání békɪta mu ndoun ɪsatɔ a, békɪta mu ɪsatɔ, kpa mu natɪ. Nɪ ɪda yaɪ ání ɔku obésin ɔdayi ɔnɔ ε a, ɔdayi ɔnɔ obésin. Inɪ su Bulu aha butomi, abulu kinkin amú hogyitɔ.

Ino netra wun obwi oko ε lowo dali osoloto. Obo nsiebi anyo fe okufabi, tame olotoi fe boti. 12 Obwi anfi lii obwi gyankpapu amo ansito, oloyo mo agyoma kugyiko obwi gyankpapu amo tumito. Ini leha osoloso atsiapu féé bosum obwi gyankpapu amou olo ledinka mo, ileta, omowu amo. 13 Obwi nyosi amo lobwe osuna akponkponti. Oleha ogya lekpa tsu ososo beda, aha féé bowun. 14 Olopo osuna amou olobwe obwi gyankpapu amo ansito amo mle oyito aha obee, bopwe okpi, ogyi fe obwi gyankpapu amou bowo mo odayi iya anyo, omowu, otra otsie nkpa amo. 15 Bulu leha obwi nyosi anfi okpa ání owa okpi amo one, fówun ibétali toi. Ino okpi amo leha obee, bomo aha ání bomóosum mo. 16 Oleha ání bohie aha féé nso, amó gyopi ibiso nte amó osokpi; nyebi ahande, ahianfo móa asikafo, nkpábi móa iwi agyipo. 17 Ohaa méetali fe toto nte ho toto, nketi oha ání obwi amo nsohieto, igyi mo ida nte ibiá ilii ha mo ida din moso.

18 lnı lehian nyansa, mɛnı fétalı nu ibi amu ası. Ibi amu ılıı ha ɔbwı gyankpapu amu, igyi oyin ɔku ıda. Ibi amu gyi lafasie aduesiesie (666).

14

Proofread 08-07-09

Okufabi Amv Mva Mv Aha

Inu nelawun Okufabi amu lu Sionbusu. Aha mpum lafakule aduana-na (144,000) bulu mu wa. Okufabi amu mua mu Si ida din amú ɔsukpi. Inu nonu ɔme ku tsu ɔsusu fe ntsu labula, idekpa yi, nte ɔprada deputi, nte fe nsankuo tsɔtsɔɔtsɔ budeda. Bude ilu pɔpwe ku wa owie obia amu, akiankpapu ana amu pú ahande aduanyɔ-na amu ansitɔ. Dhaa má inuá ɔbétali suan ilu amu ɔsulu anfisu, nketi aha mpim lafakule aduana-na (144,000) amuu Bulu lahɔ amú nkpa tsu ɔsulusu amu nkule pe. Ali aha anfi gyi aha ání amú iwi letin, bumeyin ɔtsi, butobuo Okufabi amu ɔtinegyiɔtineá ɔyɔ ni. Amú nwunsu ikɔ ɔleka anyankpusa féétɔ, fe atɔ-abi gyankpapu ha Bulu mua Okufabi amu ni. Butamawa afunu, ɔlala kuku ε ima amú iwi.

Bulu-abopv Abasa Asvn Bluhe

6 lnυ nelawun Bulu-obopu okuá ona afuto, ode asun wanklaan amuu ubu nu bre féé amu. Oba bebla oyuto aha, abusuangyiabusuan, obligyiobli ablipu, omágyiomáto aha pú aha otsan-otsan. 7 Bulu-obopu amu lokplun bli obee, < Mlinya Bulu ifu, amliwa mu numnyam, tsufe mu asungyibi lafun. Mlisum mu. Mulobwe osu múa asi, opu múa ntsu féé! > >

Bulu-obopυ onyosı ε lobuo mu, bɛblı obɛɛ, < < Babilon labwie. Wulu yile Babilon labwie. Tsufɛ Babilon laha omá-omá banu mu mbuato-nta ání ιtɛha Bulu oblo tokusu! > >

9 Bulu-obopu sası ε buo amú, odebli obee, < < Ni oku losum obwi amu mu akpi amu, ha bopu amú nsuhieto hie mu osukpi nte mu ibi nsu a, 10 ali oha amu obónun Bulu oblo-nta, bumefra mú asa betsei mú wa Bulu oblo-eweto ni. Bulu obópu ogya múa atonkodu biti mu isu, mu abopu wankihe pú Okufabi amu ansito. 11 Amú isubiti ogya amu ogyasi bókusu yo osusu bre féé. Ali aha amu gyi aha amuu

bosum obwi amu pú mu okpi, obwi amu nsuhieto din amúsu amu ni. lwi móolwii amú ekekeeke. > >

- 12 lnı sv ilehian ání Bulu aha bótomi lu kinkin, gyi Bulu mblasv, wa ənəkwalı ha Yesu nı.
- 13 lnυ nonu ɔmɛ ku lotsu ɔsusu ɔbɛɛ, < Wanlın tswı fɛɛ, < Ansı bégyi aha ání bówu anı Wie agyumatɔ tsu sei puya! > > Bulu Ͻηε amu ɔbɛɛ, < < Ee, ιbυ mútɔ. Ansı bégyi amú lɛlɛ. Béda ɔkpunu tsu amú ipian féétɔ, tsufɛ amú bwɛhɛ wanklaan bóbuo

amύ. > >

Bulu Asungyi lwi Atowunhe

- 14 lnv nɛlakı a, agyinde fututu kv nı. Dha ɔkvá ogyi fɛ Nyankpvsa-Mv-Bi amv tsie agyinde amvsv. Obun sika pɛpɛ owiepa, ɔdɛ tsını klakla kv. 15 lnv Bulu-ɔbɔpv ɔkv ε lɛdalı tsu ɔsvsv Bulu ɔtswɛkpa ınv ba. Mvv ɔlɔkplvn bla ɔha amvv otsie agyindesv amv ɔbɛɛ, < < Pv fv tsını amv tın atɔ-abi, tsufɛ ɔsvlvsv atɔ-abi lapɛ yɔι. Mứ tınbı lafvn! > > 16 Mứ sv ɔha amvv otsie agyindesv amv lɛtınkı mv tsını amv, tın ɔsvlvsv atɔ-abi amv féé.
- **17** Bulu-ɔbɔpv ɔkv ε lɛdalı tsu ɔsvsv Bulu ɔtswɛkpa obuto ιnv. Μυ ε ɔdɛ tsını klakla kv.
- 18 Μυυ Bulu-ɔbɔpu ɔkuá ɔbu tumi ogya amusu ε lɛdalı tsu afɔduɛ-ɔswı amu ası ba. Ələkplun bla Bulu-ɔbəpu amuu ɔdɛ tsını amu əbɛɛ, < Pu fu tsını amu ka waın-abi amu əkpıtsa, tsufɛ abi amu ılapɛ. > 19 Μύ su Bulu-ɔbəpu amu lətswı mu tsını amu kaka əsulusu waın-abi əkpıtsa fɛ́ɛ, kpa waın-abi amu wa ətınɛá butenyimɛ ntsu lɛ mútə. İnı ılıı ha Bulu əblə. 20 Wulu amu mmuatse benyimɛ waın-abi amu. Obugya lɛdalı mútə, ɪdɛtsun waa fɛ ntsu tsunhɛ. Mú ıswıtə bɔ́bwɛ maılı lafakulɛ adukwe (180). Mú oklu ɛ bɔ́bwɛ ayabi

15

Proofread 08-07-09

Bulu-abəpv Pύ Asvn Wunhε Asienə Trahε

- Inu nowun osuna bamba kuá ibu ifu, ibu wanwan osusu. Nowun ání Bulu-abopu asieno bude asun wunhe asienoá Bulu obópubiti aha isu asa iklunto bólwii mu.
- 2 lnυ nowun ɔpu kuá igyi fɛ ahuhwɛ, ưlɛpɛ fɛ ogya. Nowun ání aha bulu mú ɔnɔ, budɛ Bulu nsankuo. Alı aha anfı gyi aha ání bakɔ gyi ɔbwɪ gyankpapu amu mua mu ɔkpɪ amu pú nsuhuɛ-ibi amuu ulu ha mu ɪda amusu nɪ. 3 Budɛ Bulu osumbi Mose mua Okufabi amu ılu wa bɛɛ,
 - < < Anı Wie Otumipu,

fu bwehe bu ifu, ibu wanwan.

Fu bwehe féé igyi ənəkwalı, ıda əkpa.

Owieá mu iwiegyi tamamo ono.

4 Anı Wie, ma oméenya fo ifu, wa fo numnyam?
Tsufe fo nkole lowankı.

Omá féé béba bosum fu,

tsufε falε fυ yilebwε ɔwan. > >

- 5 lnι ɔma a, nɛkı ɔsvsv, nowun ání Bulu ɔtswɛkpa obu, igyi tati-obu amvv itosuna ání Bulu bv amv wa amv ɔnɔ ιyaa. Nowun mvtɔ Owankıkpa amv. 6 Nowun Bulu-abɔpv asienɔ amvv bɔpv asvn wunhɛ kpɔnkpɔntı asienɔ ba amv. Bɛdalı tsu Owankıkpa ınv. Bɔwa ɔhrada atadıɛá ılɔwankı, ɪdɛ ogya kpa, bɔpv sika pɛpɛ ɔfɛ tsan.
- Akıankpapu ana amutə əkule leha Bulu-abəpu asienə amutə

okugyiəku sika blanwebiá Buluá əbu ınu brɛ fɛ́ɛ əblə ıbə mú dededede. Bulu numnyam pú mu tumi leha ogyasi ləbula Bulu Dwankıkpa ınu fɛ́ɛ. Dhaa mɛtalı bitiwie mútə, yəfun brɛá Bulu-abəpu asienə amu batsɛı asun wunhɛ asienə amu fɛ́ɛ wulı əsulusu.

16

Proofread 08-07-09

Bulu Dblo Ablanwebi

- Inυ nonu ome kponkponti kuá iledali tsu Bulu Owankikpa inu. lde abopu asieno amu bla obee, < Mliyo, amliyetsei Bulu oblo ablanwebi asieno amu wuli osulusu.>>
- 2 Mú su obopu gyankpapu ledali tsu Bulu otswekpa inu yetsei mu kle wuli osulusu. Inu aha amuu obwi amu nsuhieto idin amúsu, bude okpi amu sum amu iwi letsitsi nlo akponkponti, ide amú dwiin.
- 3 Obopu nyosı letset mu kle wa oputo. Opu amu lemli fe fuli obugya. Togyitoá obu opu amuto lowu.
- 4 Obopu sası letsei mu kle wa ntsu tsunhe pú abunkpabi fééto. Mú féé ilemli obugya. 5 Inu nonuá Bulu-obopuá oteki ntsusu lebla Bulu obee, < < Oo Owankipuá fubu inu bre féé. Fu asun da okpa ání fabiti amú isu ali. 6 Tsufe bamo fu onosu atoipu pú fu aha, tsei amú obugya wuli osulusu. Mú su faha bapu obugya ha amú fee, bunun ni. Ini lekana ha amú ni. > > 7 Inu nonu ome kuá iledali tsu afodie-oswi amu asi obee, < < Ee, ani Wie Bulu Otumipu, fu isubiti igyi onokwali, ida okpa. > >
- Mυυ οbορυ nası letsei mu kle wuli owi. Mú su owi ono lowa onlin, ileha mú ide aha to fe ogya. 9 Owi amu iloto okugyioku. Bulu bu tumi asun wunhe anfi féésu, tame bekina bumedamli klunto; puwa mu

numnyam, mboun lwu bolwu mv.

- Onusı letsei mu kle wuli obwi amu owie obiasu. Obwi amu iwie ogyikpa féé loklun. lwiosin su mu abuopu amu bowi amú odandu.
- Tame bekina bumedamli klunto si amú lalahe amu féé bwe. Mboun bolwu osusu Bulu, uwosun amuu budewun amu su.
- Osiest letset mu kle wa ntsu yile Efrateto. Ntsu amu féé lekpt le mú obunto. Int lela okpa ha awieá botsu owi odaltkpa pú amú tsa akopu betalt tsun ba tnu. 13 lnu nowun one lalahe asa akuá bugyi fe agyongyo, bedalt tsu butt amu onoto, obwt amu onoto pú onosu ototpu ofunupu amu onoto. 14 One lalahe anft bubu tumi bwe osuna akponkpontt. Botsun osulusu awie féésu, ment békpa amú féé wa abato, béba boko ant Wie Bulu Otumipu tsa eke yile amuu igyi mu asun ogyike amu.
- 15 Anι Wie ɔbεɛ, < < Kι, néba fe owikplu. Bulu obóyula ɔha ání ɔleda ιwιsυ, alala mu atadıε yaı, mɛnι ɔméɛnatı yaya, pɛlı méɛkıta mυ. > >
- 16 Μυυ σηε lalahε amu bekpa awie amu yefia στιπεκυά butetι ιπυ Hebrifo oblito bee, < Harmagedon.> > $^{\rm f}$
- 17 ใทบ Bulu-วbวpบ sienวรเ letsะเ mบ kle wa afutว. วme kuklukuu ku ledalı tsu Bulu ətswekpa เทบ owie obia amutə əbee, < < llata! > >
- 18 lnυ nyankpu lɔwa ιbι fwι bι. Odekpie, ɔprada dɛputı. Ͻmɛ ɔtsanɔtsan lɛlın kuklukuu, ɔsulu lɛkpınkı kpınkı kuá mú odu mɔkuba kı tsu
 brɛá aha bɛlın ɔyıtɔ ɔpá. 19 Wulu yile Babilontɔ leye asa. Awulu
 yileá ιbu ɔyıtɔ fɛ́ɛ ilobwiebwie. lnu Bulu lɛkaın Babilon lakpan fɛ́ɛsu,
 ɔlɔpu mu ɔblɔ kpɔnkpɔntı ɛwetɔ-nta amu ha mu olonun. 20 Ͻpu nsınɛ
 ɔsulu kugyiku lɔfwı, abu ɛ fɛ́ɛ lɛŋa. 21 Atsufolibi akpɔnkpɔntıá mú

f16:16 Harmagedon ası gyi, Megidobu. Bəkə ısa tsətsəətsə ıbu anfısu.

odwintə bəbwe fe kilo aduenu (50) lekpa tsu nwulutasu beda ahasu. Atsufolibi amv ənə ənlın sv bəlwu Bulu.

17

Proofread 08-07-09

Obu-ənə Otsiapu Kpənkpəntı Amu

Ilnv Bulu-abəpv abasienə amvv bekıta ablanwebi amvtə əkvle leba bebla mı əbee, < < Ba, ansuna fu alıá breá Bulu əbébiti obu-ənə otsiapu kponkponti amuu otsie ntsu tsotsootsosu amu isu. 2 Mua oyito awie fέέ batɔ mbua. Dyutɔ aha féé banun mu mbuatɔ-nta bu. > > 3 lnυ Ͻηε amυ lεba mιsυ, Bulu-ɔbɔpυ amυ lotsu mι ya dimbisυ. Nowun ətsi əku tsie əbwikita-atə pepe əkusu inu. Əbwi amu bu nwun asieno pú nsiebi idu. Bowanlın ada ání ılokusu lu Bulusu dınka mu ιωι fέέ. 4 Otsı amu lowa atadıεá igyi faası-ntsu múa pεpε. Olowa abuto wulthe otsan-otsan, ode sika pepe owebi mu gyopito. Akisito pú mυ obu-ənətsia ifin ləbula mύ dedeede. 5 Bəwanlın ıda kuá mύ ası lenain dınka mu əsukpı bεε, < < Wulu yile Babilon, obu-ənə atsiapu féé oyin. Osulusu akisitə féé owie. > > 6 Nowun ání ətsi amu lanun Bulu aha obugya bu. Aha anfi bəmə Yesu ıwı adansıegyi su nı. Breá nowun mu a, ənə lobwie mı. 7 Muu Bulu-əbəpu amu lefite mı obεε, < Ntogyi ono labwie fu alι? Nέlε asun nainhεά ιbu otsι amu mva obwikita-ato amvu obv nwun asieno múa nsiebi du amv asi suna fυ. 8 Obwi amυυ fowun amu latsia ki. Otra oma inu sei, obélaba.

Tamε ιmɔ́ɔwa ɔpá ɔbɛ́dalı tsu ılan klukluuklu amυυ ıma ɔka amυtɔ yɔ ohikpa. Osulusu atsiapu amuu Bulu mowanlin amú ada wa nkpa owulu amuto tsu brεá ογι lefi ası amu ono bóbwie amú, tsufε bowun ání ɔbwɪ amʊʊ oletsia, ɔtra ɔma ɪnʊ amʊ lala ba.

9 < < lnı lehian nyansa ání bópunu mú ası. Nwun asienə amu igyi abu asienəá^g ətsı amu dɛ iwie gyi músu. 10 Nwun asienə amu ılıı ha awie asienə ε. Abanu bawu bətsun, osiesı tsie obiasu sei a. Osienəsı məkunya ba. Əba a, brɛ kpalobi ku pɛ obétsia. 11 Owie okwesı gyi əbwı amuu oletsia, ətra əma ınu sei amu. Abasienə amutə əkulɛ ogyi. Mu ε əbéhı fɛ mu aba amu.

12 < Nsiebi du amυυ fowun amυ igyi awie iduá bυποκυηγα tsia obiasυ. Ταπε bέγαι amύ mbiasυ amύ iwie ogyikpa. Amύa ɔbwι amυ bégyi iwie brɛ itinbi. 13 Amύ féé bɔ́bwɛ agywιιη kulɛ, pu amύ tumi ha ɔbwι amυ. 14 Amύa ɔbwι amυ bɔ́kɔ Okufabi amυ, tamɛ Okufabi amυ obégyi amúsυ, tsufɛ mugyi asıtɔ Osı pú awietɔ Owie nι. Mu abuopu gyi aha amuu Bulu latı amú, lɛ amú, bubu ɔnɔkwalı ha mu amu. > >

15 lnυ Bulu-obopu amu lɛbla mι obɛɛ, < Ntsu tsotsootso amuυ fowun ání obu-ono otsiapu amu tsie músu amu ιlιι ha omá-omá pú oblι otsan-otsanto aha. 16 Nsiebi du amuυ fowun obwι amu nwunsu amu ε ιlιι ha awie iduá mua amúnyo bégyi iwie. Amú fɛ́e bólu obu-ono otsiapu amu, swιι mu ato fɛ́e, lɛ mu yaya, wι mu aye, wa trahɛ ogya, ιbóho plιplιplιplι. 17 Tsufɛ Bulu lopu agywιιn anfι wa amú fɛ́e nwunto, mɛnι bóbwɛ mu apɛ. Amú fɛ́e bópu amú tumi ha obwι amu, yofun brɛá Bulu asun amu fɛ́e ιbɛ́ba múto. > >

18 lnυ Bulu-ɔbɔpυ amυ lɛtra bla mι ɔbɛɛ, < < ɔtsı amυυ fowun atowunhɛ amυtɔ amυ gyi wulu yileá ιdɛ ɔsυlυsυ awie féésυ gyi nι. > >

18

^g**17:9** Abບ asienວ anfເຣບ Roma wulu ເdເກ ກເ.

Proofread 08-07-09

Babilon Bwie

Ini əma a, netra wun Bulu-əbəpu əku ε dɛkpli tsu əsusu əba. Əbu tumi kpənkpənti. Mu numnyam dɛwankı wuli əsulusu. Dləkplun kuklukuu əbɛɛ, < Babilon labwie! Wulu yile Babilon labwie! Ulamli əŋɛ lalahɛ ətsan-ətsan féé oŋainkpa. Ulabwɛ isia ha mbubwi lalahɛ pú mbwikita-atə lalahɛ féé. Tsufɛ alapu mu mbuatə-nta amu da əmá-əmá féé ənə. Mua əyitə awie féé batə mbua. Ibia agyipu féé banya iwi tsu nkpa amuu olegyi amutə. > >

<mark>4</mark> ໄກບ ກεlanu ວmε kບ tsu ວຣບຣບ ວbεε,

< < Mı abi, mlıle ıwı le muto!

Mlımáwa ıbı mu lakpan amutə,

ment mu asun wunhe amu ku méeba mlisu.

<mark>5</mark> Tsufe mu lakpan lawo nwuluta.

Mύ sv Bulu lakaın mύsv.

<mark>6</mark> Ρυ mυ lalahεá alapυgyi fυ aha ka mυ ιkɔ.

Pυ mυ bwehe ka mυ ιkɔ tsenyɔ-tsesa.

Olopo nta kpekple ha aha bonun.

Mύ sư pư mứa ιbư onlưn dưn mứ aku anyo ha mư onun.

<mark>7</mark> Alagyi ɔdwɛ lalahɛ, tsu ւwւ dυbι.

Mύ su pu ιwισsın múa asun wunhε ka mu ıkɔ sei.

Itebla mu iwi obee,

< Owie tsιhε ngyi, ntsie mι obiasυ.

Megyi osurapu ngyi, mmóowa nwε εκεκεεκε!>

8 Mú su asun wunheá igyi akun, isu pú lowu bótu mu ekewule pe. Bówa mu ogya, obóho plipliplipli,

tsufε Otumipυ anı Wie Bulu gyi. Mudε mu ısu bıtı. >>

9 Osulusu awie amuu mua amúnyo boto mbua, begyi odwe lalahe amu bówun mu ogyasi, su kpisi. 10 Mu ipian amuu odewun amu ibówa amú ifu. Mú su bélu tsutsuutsu blı bεε, < < Gyowi nı! Babilon gyowi nı! Wulu kponkpoonkponti, nkalı su Bulu labiti fu isu otsawule pε alı? > >

11 Dyıtə bia agyipu bósu, gyi awırehə, tsufe əhaa tra əma ınuá obóho amó ato fehe. Treasures hk00144b.tif span REV18:11-14|Horace Knowles, The Bible Society, London|Dyito bia agyipu ato fεhε. Ato Lesunahe 18:11 12 Muletsia ho sika pepe pú sika fututu ato, abwi wanklaan pύ abuto wυlιhε, ɔhrada, ago, srıkı atati pύ kogyan, nyiá tbu ofan, atoá bopu srufo-ise bwe, múá bopu nyiá ibu ibia sre, pú móa bopu kobri móa idato pó abwiá ihie bu akile aná féé bwe tsɔtsɔɔtsɔ tsu amύ wa. 13 Oletsia hɔ amύ pιprι, ɔhιɛn, ohuam, apυsɛ, nta, olif-nfo, nfuo wanklaan, ayo, nnantswie, akufa, mponko, akeke, tsia hɔ aha nkpábi kuraa. h 14 Bósu blι bεε, < Ntobi amuu futekle amu féé ladalı fu ıbı. Atə amuu futəpuwa bite amu féé lahulı fu. Fυmέεtra wun mứ εkεkεεkε! > > 15 Bia agyipu amuu batsun musu nya ıwı amu féé belu ıfuntə, tsufe bude ifu nya ání bówun mu ıwıəsın amυ odu. Bέkι mυ ipian amυ, su gyi awırεhɔ! 16 Béblı bεε, < < Gyowi ni! Wulu yile, gyowi ni! Teki fuhie fubu akile. Atati fututu mύa pepe pú ago futedida. Sika pepe ato múa abutoá ide ogya kpa srasrasra futowa. 17 Atonyahe tsotsootso anfi féé lahuli fu otsawule pε!>>

Ntsusυ-yibi akanpυ, mú ahandε pú múto agyuma ayopu pú ibia agyipu féé bówa ufo mu wa. 18 Nι bowun mu ogyasi amu a, bósura okitikiti bɛɛ, < < Wulu momu lofun wulu anfı ɔyıto féé? > >

h18:13 aha nkpábi nte anyankpvsa-oyi múa akla.

- Békpa ιsι wa nwunto, gyi awırεho, blı bεε, < < Gyowı nı. Wulu yile, gyowı nı! Fυ nyato anı ntsusυ ayibi awie féé anılanya ıwı tsu. Fυ ιwısυ ato féé lahı otsawυlε pε! > >
- 20 Osusu atsiapu féé, mlınya ansigyi. Bulu aha, mu sumbi ayəpu pú mu ənəsu atəipu féé, mlınya ansigyi. Tsufe Bulu lagyi mu asun, biti mu isu, itə amuu alapugyi mlı amu su.
- 21 Inu Bulu-obopu owunlinpu oku lotsu ibwi kponkponti ku, tswi wa oputo. Muu olebli obee, < Ali Bulu obopu oblo bwie wulu yile Babilon, ohaa méetra wun mú ekekeeke ni. 22 Ohaa méetra nu osankuo adapu, ilu awapu, otente afulipu pú ikpe afulipu nka wulu amuto ekekeeke. Ibi ono agyuma kukuuku ε iméetra tsia inu. Buméetra kwe nfuo inu ekekeeke. 23 Okandie kuku méetra wanki wuli inu, ohaa ε méetra nu oklu mua oka popwe ome inu ekekeeke. Tsufe teki mu ibia agyipu gyi aha kponkponti oyito ni. Alapu mu atola mle oyito aha féé, ha bafwi!
- 24 < Babilon brɔnυsυ Bulu ɔnɔsυ atɔιpυ amυ obugya ibun. Mulɔmɔ Bulu aha ɔyɪtɔ fέἑ nι. > >

19

Proofread 08-07-09

Int féé oma a, nonu ome kvá igyi fe odom ání bvdekplvn kvklvkvv osvsv. Bvdeblt bee, < Haleluia! Ant Bulu toho aha nkpa. Mv nkvle bv tumi múa numnyam, tsufe mv tsvbttt igyi onokwalt, tda okpa. Alabitt okipv kponkpoonkpontt amvv olopv mv obu-onotsia yinta oytto amv tsv, alaftte mv asumpv obugya tsu mv wa. > Bvtra bvdekplvn kvklvkvv bee, < Haleluia! Wulu amv ogyasi lakvsv yo

i**19:1** Haleluia igyi Hebrifə əblı. Mú ası gyi, Kanfv anı Wie Bulu!

ວຣບຣບ brɛ fɛ́ɛ́! >> <mark>4</mark> lnບ ahandɛ advanyɔ-na amv pứ akıankpapv ana amv bemli bun sum Bulu amvv otsie owie obia amvsv, blı bɛɛ, < < Amen! Haleluia! > >

Okufabi Amv Dka Otsiake

- 9 Μυυ Bulu-əbəpu amu lebla mı əbee, < Wanlın féé, < Bulu layula aha ání alatı Okufabi amu əkatsia nke amu ası. > > Mυυ əletra bla mı əbee, < < Asun anfı igyi ənəkwalı, Bulu wa itsu. > >
- 10 lnυ nemli bun mυ ayabitə, mbɛɛ ansum mυ, tamɛ əlɛbla mı əbɛɛ, < < Mábwɛ! Tsufɛ Bulu osumbi ngyi fɛ fua fu apio amuu mlıdɛ Yesu ιwι adansıɛ gyi amu. Sum Bulu nkulɛ pɛ!
- < Tsufe aha amuu bude Yesu iwi adansie gyi amu bubu Bulu ənəsu asunbli əŋe.> > $^{\rm j}$

Oponko Fututusu Odinkapu

11 lnυ mυa nówun a, ɔsυsυ lafinki. Nɛlakı a, ɔpɔnkɔ fututu ɔkυ lu a! Mυsυ ɔdunkapu amυ ιda gyi, < < Yile ɔbwɛpυ pú ɔnɔkwalıpυ. > > Otegyi asun, ɔtɔkɔ ısa ε ɔnɔkwalısυ. 12 Mυ ansibi aklambi igyi fɛ

^j**19:10** Nte Ənəkwalı amvv Yesu lebele əwan amv teha aha bvtetalı blı Bulu asvn amv nı.

ogya plenplen. Owiepa tsɔtsɔɔtsɔ ibun mu nwun. Əbu ıda kuá bɔwanlın dınka musu, ɔhaa meyin mú tsıa mutɔ. 13 Olɔwa liga ání bɔwa mú obugyatɔ. Mu ıda gyi, < Bulu Asun. > 14 Osusu ısa akɔpu budın mpɔnkɔ fututusu. Bɔwa ɔhrada atadıɛá ılɔwankı, ıdɛ ogya kpa bubuo mu. 15 Odayi ıya anyɔ klaklaakla ku lɛdalı tsu mu ɔnɔ. Mú ɔbɔʻpusaın ɔmá-ɔmá bun nı. Obɔʻpu owuntɔlın kpa amú. Bulu Otumipu amu ɔblɔ kpɔnkpɔntı amu ɔbɔʻpunyimɛ amú, fɛ alıá butenyimɛ waın-abi. 16 lda ání bɔwanlın dınka ɔha amuu ɔdın ɔpɔnkɔ fututu amu atadıɛsu pú mu obiansu gyi, < <Asıtɔ Osı, Awietɔ Owie. > >

17 lnυ nowun Bulu-ɔbɔpυ ɔkυ lu owitɔ. Ələkplun kpoli mbubwiá buna afutɔ féé ɔbɛɛ, < Mlıba! Mlıbefia Bulu ɔpunu kpɔnkpɔntı amuu alatswı ha mlı amu ası! 18 Μεπι mlégyi awie, ısa ɔnɔ alupu, ısa akɔpu akinkin, mpɔnkɔsu adınkapu pú amú mpɔnkɔ, ɔyıtɔ aha, ıwı agyipu, nkpábi, nyebi ahandɛ féé aye. > >

lnu nowun ání obwikita-ato amu mua osulusu awie pú amú isa akopu féé bekpa aba boyoko oponko fututusu odinkapu amu mua mu isa akopu. 20 Tame begyi obwikita-ato amusu, bekita mua mu onosu otoipu amuu otobwe osuna akponkponti mu idato amu. Ofula amu olopumle aha amuu obwikita-ato amu nsuhieto din amúsu, butosum okpi amuu bopwe lian obwi amu ni. Botswi obwi amu mua mu onosu otoipu amu wa ogya pati kponkpontiá ogya mua atonkodu ihie detsii múto. 21 Oponkosu odinkapu amu lopu odayi iya anyo amuu iledali tsu mu ono amu mo isa akopu atrahe amu féé. Mbubwi amu begyi amú aye plipliplipli.

Bowa Obunsam Ikan Nfi Opim

Inu nowun ání Bulu-obopu oku lekpli tsu osusu. Ode ilan klukluukluá ima oka saafi pú ikan kponkponti ku. Olekita buti, ogyi iwo dada amuu buteti mu Obunsam nte Satan amu, olowa mu ikan nfi opim-okule. Olotswi mu wa ilan klukluuklu amuto, fin mú, wa mú ono saafi, meni Obunsam méetra tali mle omá-omá amu. Nfi opim amu oma asa béle mu kpalobi.

4 Mú ɔma a, nowun awie-mbia ku. Aha amuu baha amú ɔkpa ání bégyi asun amu butsie músu. Nowun aha aku ɔkla. Amúgyi aha ání betun amú Yesu uwi adansiegyi pú Bulu asun ɔkanda su ni. Amú ken gyi aha amuu bumotsula sum ɔbwikita-atɔ amu ntɛ mu ɔkpi amu, bumotsula abupu mu nsuhietɔ dunka amú ɔsukpi ntɛ amú ibasu ni. Bulu leha amú betsinki, amúa Kristo begyi iwie nfi ɔpim-ɔkulɛ amutɔ. Amú Bulu legyankpa kusua tsu afulitɔ ni. (Awupu atrahɛ buméetsinki, nketi nfi ɔpim amu ilatsun.) 6 Bulu loyula mu aha agyankpapu amuu ɔlɔkusua tsu afulitɔ amu. Amú mú a, lowu nyɔsi amu ima amúsu tumi. Bɔ́bwɛ igyi ahapu ha Bulu mua Kristo, mua amúnyɔ bégyi iwie nfi ɔpim-ɔkulɛ amu.

Satansv Gyi

7 Nfi ɔpum amu ɔma a, béle Satan obu. 8 Dbédalı yemle ɔmá-ɔmá ání bubu ɔyı afunka ana, igyi Gog mua Magog amu, menı ɔbékpa aha tsətsəətsəá buma ıklatə buo ıwı ya ısa. 9 Nowun ání benatı tsun ɔyıtə féé, kafia Bulu aha pú amú wulu yileá Bulu tekle, tame ogya lekpa tsu ɔsusu behı amú akəpu féé plıplıplıplı. 10 lnu bətswı Əbunsam amuu əlemle amú amu wa obun ání ogya múa atonkodu detsii mútə plenplentə. Mua əbwıkıta-atə amu pú mu ənəsu atəıpu afunupu amu bétsia ıwıəsıntə əpa onye bre féé.

Asungyi Trahe

In nowun owie obia fututu kpɔnkpɔntı kvá ɔkv tsie músv. Nwuluta múa ɔsulu bɛsrı si mu, tamɛ bumenya oŋainkpa. 12 Nowun awupu, nyebi ahandɛ bulu owie obia amu ansıtɔ. Bobwii nwulutɔ tswı. Bobwii nkpa ɔwulu amu ɛtɔ tswı. lnu bɔpu tɔá nwulu amu ılɛblı tsu awupu amu bwɛhɛ ıwı gyi amú asun. 13 Ͻpu lɛlɛ awupuá bubu mutɔ ba. Lowu mua afulitɔ ɛ bɛlɛ amúá bubu amútɔ ba. Bulu legyi okugyiɔku asun mu bwɛhɛ ɔnɔ. 14 lnu bɔtswı lowu mua afulitɔ féɛ́ wa ogya ání ɪtamaduntɔ. lnɪ gyi lowu nyɔsı nɪ. 15 Bɔtswı ɔhagyiɔha ání bumowun mu ɪda nkpa ɔwulu amutɔ ɛ wa ogya amutɔ.

21

Proofread 08-07-09

Osusu Múa Osulu Popwe

- lnυ nowun ɔsusu múa ɔsulu pɔpwɛ, tsufɛ ɔsusu múa ɔsulu gyankpapu amu ıtra ma ınu. Ͻpu ε tra ma ınu. 2 Muu nowun wulu wankıhɛ, igyi Yerusalem pɔpwɛ amu, ıdɛkplı tsu Bulu wa ɔsusu ıba. Bulu lɛhıhıɛ mú fɛ ɔtsıá bawa mu atɔ wanklaan, oyefia mu klu.
- Nonu ɔmɛ kpɔnkpɔntı kuá ılɛlın tsu owie obia amυ ası ɔbɛɛ, < < Kι! Sei mứ a, Bulu otsiakpa laba anyankpusatɔ. Obétsia amứtɔ, bɔ́bwɛ mu aha. Mu onuto obétsia amứtɔ, ɔbɔ́bwɛ amứ Bulu.
- 4 Obétsitsi amú ntsú féé. Lowu nte isu nte ipian nte asun wunhe kuku ε ιméetra tsia, tsufe ato dada amu féé ılatsun. > >
- 5 Μυυ owie obiasu otsiapu amu lɛblı ɔbɛɛ, < Kı, ndɛ togyitɔ bwɛ pɔpwɛ. > > Μυυ ɔlɛlabla mı ɔbɛɛ, < < Wanlın asun anfı tswı, tsufɛ mύ féé ıbu mútɔ, igyi ɔnɔkwalı. > 6 Μυυ ɔlɛtra bla mı ɔbɛɛ < < Nabwɛ mύ féé ta. Mıgyi Alfa múa Omega, Ogyankpapu múa

Otrahe. Néha oha ání omewuli de mu nkpa-ntsu, oméeka mú iko.

Nópu oyula anfi ha oha ání olegyi isu. Nóbwe mu Bulu, mu ε obóbwe mi bi.

Tame afupuá beyinki mi oma, aha ání bumoho mi gyi, mbusuo abopu, aha amopu, mbua atopu, ato alapu, ikpi atswepu pú afunupu féé otsiakpa gyi ogya pati kponkponti, ogya múa atonkodu ihie detsii múto. Ini gyi lowu nyosi amu ni. > >

Yerusalem Popwe

9 Լոս Bulu-abəpս abasienə amսս bսdε ablanwε asienə amսս asun wunhε asieno trahε ιbo mú amuto okule leba bebla mι obee, < < Ba, ansuna fo otsiá Okufabi amo oba betsia. > > 10 lno olekpa mi Oηετο ya ıbu fuahe kponkponkpontı kusu, olosuna mı Yerusalem wulu wankıheá ıdekplı tsu əsusu Bulu wa ıba. 11 Bulu numnyam dewankı wuli wulu amusu. lhie dewanki hunanana fe atsufolibi, ide ogya kpa fε ahυhwεá mú ansıtə ləwankı. 12 Bəpwε bunti trihε fυahε ku bomli mύ, ιbυ aklun akponkpontı duanyo. Bulu-abopu duanyo budε aklun amu ənə gyo. Bəwanlın İsrael abusuan duanyə amu ada dınka aklun amusu ıkule-kule. 13 Aklun asa bu owi ədalıkpa. Asa bu owi okpliwiekpa, asa bu osusu, asa ε bu ayası. 14 Beyi bunti amu dınka abwi yileyile duanyosu. Bowanlın Okufabi amu sumbi ayopu amu ada dınka abwi amusu ıkule-kule. 15 Bulu-əbəpu amuu əde mı asun bla amυ de sika pepe oyiá butopususu ato. Obópususu wulu amu, mú abunti pú aklun ání ilobomli mú féé. 16 Wulu amu ıswıtə pú mú teitə féé igyi keke. Breá olosusu mú a, mú ıswıtə, mú teitə pú mú fuatə féé igyi maılı əpım-əkule lafana (1,400). 17 lnu olosusu bunti amu tritə ε. Igyi ayabi lafanyə múa duasie (216), nyankpusa atosusuhε οπο. 18 Abwiá igyi fe ahuhwe bəpupwe abunti amu. Bəpu sika pepeá tətə mefra mú, igyi fe glaası pwe wulu amu. 19 Bəpu abwiá ıbu bia ətsanotsan duanyo wa abunti amu ntswiasi. Abwi amu ada gyi, yaspa, safiri, agate, emerald. 20 Oniks, kanelia, krisolit, beril, topas, krisopas, yasint pú ametiste. 21 Abuto wulihe fututu wanklaan duanyo bopubwe aklun amu. Iklun amu kugyiku igyi butobi fututu kule. Sika pepeá toto mefra mú, igyi fe glaasi bopuwa abronu wulu amuto. Fétali ki tsun múto.

22 Mmowun Bulu ɔtswɛkpa kuku wulu amutə, tsufɛ Bulu Otumipu amu mua Okufabi amu gyi Bulu ɔtswɛkpa unu. 23 Wulu amu imehian owi ntɛ ɔtsra wankı mútə, tsufɛ Bulu numnyam təwankı ha mú, Okufabi amu ε gyi mú əkandıɛ. 24 Əmá-əmá bénatı wulu amu wankıtə. Əyıtə awie ε bɔ́pu amú numnyam ba mútə. 25 Buméefin mú ənə aklun, tsufɛ oklun ma unu. 26 Əmá féɛ́ bɔ́pu amú numnyam pú amú obú ba mú. 27 Togyitəá mú ıwı mɛtın, mbusuo abəpu ntɛ afunupu bumóowie wulu amutə, nkɛtı aha amuu bəwanlın amú ada wa Okufabi amu nkpa əwulutə amu nkulɛ.

22

Proofread 08-07-09

Nkpa-ntsu Tsυnhε

- lnບ Bulu-ວ່ອວກຸບ amບ losuna mi nkpa-ntsu amບບ ເໄວwanki fe ahuhwe amບ. ldetsun tsu Bulu mua Okufabi amບ owie obia amutɔ.
- 2 Ntsu amυ una brɔnυ yileá ıda wulu amυ nsınɛ. Nkpa-oyi ılıı ntsu amυ agbemgbe anyɔ amυsυ, itoswie abi ɔtsan-ɔtsan ɔtsragyiɔtsra. Itoswie tse duanyɔ ofi ɔkυlɛtɔ. Mύ afıta ε igyi afa ha ɔmá féétɔ aha.
- 3 Togyitəá Bulu lalwu mઇ méetsia wulu amotə.

Mboun Bulu mva Okufabi amv owie obia obétsia ιπν, mv asumpv bósum mv. 4 Bówun mv ansıtə, mv ıda ε bέdınka amý əsvkpı. 5 Owi

méetra ta unu ekekeeke. Buméetra hian okandue nte owi, tsufe anu Wie Bulu obówanku wulu amúsu. Bégyi iwie bre féé.

Yesu lba

- 6 lnυ Bulu-obopu amu lebla mι obee, < < Asun anfı bu mútə, igyi onəkwalı. Anı Wie Bulu tele təá ıbéba suna mu ənəsu atərpu. Mulawa mu əbəpu əbee, əbéle təá ıbéba nke anfıtə suna mu asumpu. > >
- 7 < Kı! lmɔ́ɔwa ɔpá néba! Owulu anfitɔ asun béba mútɔ. Mú su Bulu obóyula ɔha ání olegyi mú féésu! > >
- 8 Mι Yohane lonu asun anfı, nowun mứ féé. Breá nonu asun anfı, nowun atɔ amu ε a, nemli bun Bulu-ɔbɔpu amuu ɔlɛlɛ mứ suna mı amu ayabitɔ, mbɛɛ ansum mu. 9 Tamɛ ɔlɛtra bla mı ɔbɛɛ,
- < < Mábwe! Tsufe Bulu osumbi ngyi fe fva fv apio Bulu ɔnɔsv atɔιpv, pú aha amvv bégyi asvn amvv bɔwanlın wa ɔwvlv anfıtɔ amvsv. Sum Bulu nkvle! > > 10 Mvv ɔlɛbla mı ɔbɛɛ, < < Mápv atɔ lɛsunahɛ anfı ŋain, tsufɛ mú babı lafvn ta. 11 Ha lalahɛ ɔbwɛpv ɔyɔ mv lalahɛbwɛsv. Ifintɔ otsiapv otsia mv ifintɔ, yile ɔbwɛpv ɛ ɔkıta mv yilebwɛtɔ. Oha ání ɔbɛɛ, mɔ́pv mv ıwı ha Bulu osi mv ıwı ha Bulu. > >
- 12 lnυ Yesu lɛbla mι ɔbɛɛ, < < Κι, ιmɔ́ɔwa ɔpá nɛ́ba! Nɛba ιkɔ okakpa. Nɛ́ka ɔhagyiɔha ιkɔ mυ bwɛhɛ ɔnɔ. 13 Mιgyi Alfa múa Omega. Ogyankpapυ múa Otrahɛ, ası Otsuapυ pú ɔnɔ Omɔpυ.
- 14 < < Bulu obóyula aha ání budε amú atadıε fwi, mɛnı bétalı nya okpa tsun wulu yile amuu iba amu ono wie múto yegyi nkpa-oyi amu abi. 15 Akıaı obésin iban amu oma. Amú gyi; ato alapu, mbua atopu, aha amopu, ikpı atswɛpu pú aha ání butekle afunu, butowa mú ε féé.
- 16 < < Mι Yesu lawa mι οbορυ mbεε, oba bɛbla fu asun anfı, afupubla Akristofo opasua amu féé. Mıgyi Owie Dawid mu na, mu ato

ogyipυ pύ Bakε Otsrakpabi wankthε amυ nt. >>

17ໄກບ Bulu Ͻŋε amບ pύ ɔka pɔpwɛ amບ bɛblι bɛɛ, <<Ba!>>

Dhagyisha ání onu asun anfι sblι sbεε, < < Ba! > >

Ohagyiɔha ání ɔmεwulı dε mu ɔba. Ohagyiɔha ání odekle ɔba, Bulu okie mu nkpa-ntsu amu.

ltrahe

18 Mι Yohane, ndε ɔhagyiɔha ɔla da kpakpaakpa. Mbεε, nι ɔku lonu atɔ lesunahɛ ɔwulu anfıtɔ asun, ɔlɔpu ku tsıa mútɔ a, Bulu ε ɔbéha asun wunhɛá ıbu ɔwulu anfıtɔ ıbéba musu. 19 Nι ɔku ε lele tɔku tsu ɔwulu anfıtɔ a, mumu Bulu ε ɔbélɛ mu ogyikpa ání ıbu nkpa-oyi amu pú wulu wankıhɛ amuu nɔwanlın mứ ıwı asun wa ɔwulu anfıtɔ amutɔ.

20 Oha amυυ ode ntobi anfι ιωι adansιε gyi onokwalιsυ amυ obεε,

< < Ee! lmóowa opá néba! > >

Amen! Owie Yesu, ba!

<mark>21</mark> Anι Wie Yesu ogyi Bulu aha bυalε!